The Mahabharata of Vyasa

(Proză tradusă în română)

DRONA PARVA

(Book 7)

Kisari Mohan Ganguli

Mahabharata

lui

Vyasa

Cartea 7 - Drona Parva

Tradusă în română după textul englez
a lui

Kisari Mohan Ganguli

[1883-1896]

NOTIFICARE DE ATRIBUIRE

Scanat la sacred-texts.com, 2004. Corectat de John Bruno Hare, octombrie 2004. Acest text este în domeniul public. Aceste fișiere pot fi utilizate în orice scop necomercial, cu condiția ca această notificare de atribuire să fie lăsată intactă.

CUPRINS

Introducere

Dronabhisheka Parva (secțiunile 1 – 30)
Abhimanyu-badha Parva (secțiunile 31 - 84)
Jayadratha-vadha Parva (secțiunile 85 - 151)
Ghatotkacha-badha Parva (secțiunile 152 - 183)
Drona-vadha Parva (secțiunile 184 - 203)

INTRODUCERE

În clasificarea în 18 parva a *Mahabharatei*, *Drona Parva* este a șaptea. Ea continuă cu relatarea războiului. Momentele importante din *Drona Parva* sunt moartea războinicilor cu jurământ (*Somshaptakas*), Abhimanyu, Jayadratha și Ghatotkacha.

Somshaptakas sunt războinici care au depus un jurământ, iar aceşti războinici (în principal Trigartas) jură să moară sau să-l ucidă pe Arjuna. Primul capitol poartă numele jurământului respectiv.

Cuvântul *vadha* înseamnă *moarte* sau *ucidere*.

În primul capitol se relatează că după moartea lui Bhishma, Drona este numit comandant al armatei Kourava, iar unele dintre cele mai feroce lupte au loc între ziua a unsprezecea și a cincisprezecea. După consacrarea lui Drona, acest capitol descrie și a unsprezecea zi a bătăliei. Drona promite să-l captureze pe Yudhishthira în viață. În ciuda numeroaselor lupte, în a unsprezecea zi nu se întâmplă nimic semnificativ, deși Drona ucide câțiva războinici Panchala.

Al doilea capitol se referă la uciderea lui Abhimanyu, fiul lui Arjuna și Subhadra. Acestea sunt incidente care au loc în a treisprezecea zi a bătăliei. Drona construiește „*chakra vyuha*”, iar Abhimanyu este singurul care știe cum să o penetreze, Arjuna fiind chemat de *samshaptakas*. Abhimanyu este apoi ucis de fiul lui Duhshasana, Jayadratha. La întoarcere, Arjuna jură să-l ucidă pe Jayadratha a doua zi.

Al treilea capitol poartă numele morții sau uciderii lui Jayadratha. Kuruşii fac aranjamente pentru a-l proteja pe Jayadratha. Deși Arjuna se luptă cu Drona și Kritavanna, el este cu adevărat interesat de Jayadratha. În cele din urmă, Arjuna îl ucide pe Jayadratha.

Următorul capitol poartă numele morții sau uciderii lui Ghatotkacha de către Karna. Când Jayadratha este ucis în a paisprezecea zi de război, bătălia continuă să facă ravagii toată noaptea. În final, Karna îl ucide pe Ghatotkacha cu sulița pe care o păstrase pentru Arjuna.

Ultimul capitol poartă numele morții sau uciderii lui Drona. Lupta continuă în timpul nopții, iar în zori se împlinește a cincisprezecea zi de război. Drona ucide trei dintre nepoții lui Drupada, precum și pe Drupada și Virata. El provoacă mari distrugeri. Bhima ucide un elefant numit Ashvatthama, iar Bhima și Yudhishthira îi spun lui Drona că Ashvatthama a fost ucis. Când Drona aruncă armele, este ucis de Dhrishtadyumna.

Dronabhisheka Parva

SECȚIUNEA I

OM! După ce ne-am închinat lui Narayan, celui mai înălțat dintre bărbați, și anume Nara, precum și zeiței Saraswati, trebuie rostit cuvântul **Jaya**.

Janamejaya a spus: Auzind că tatăl său Devavrata, de o vigoare, robustețe, putere, energie și vitejie fără egal, a fost ucis de Sikhandin, prințul Panchalas, ce a făcut, oare, O, *Rishi* regenerat, puternicul rege Dhritarashtra, cu ochii plini de lacrimi? O, ilustrule, fiul său (Duryodhana) dorea suveranitatea după ce i-a învins pe acei arcași puternici, și anume fiii lui Panda, prin Bhishma și Drona și alți mari războinici. Spune-mi, O, tu care ai bogăția ascetismului, tot ce a făcut el, din neamul lui Kura, după ce acel șef al tuturor arcașilor a fost ucis.

Vaisampayana a spus: Auzind că tatăl său fusese ucis, regele Dhritarashtra din neamul Kura, cuprins de anxietate și durere, nu mai avea liniște sufletească. Și în timp ce el, din neamul Kura, se frământa neîncetat din cauza acestei dureri, fiul lui Gavalgana, cu sufletul curat, a venit din nou la el. Atunci, O, monarhule, Dhritarashtra, fiul lui Amvika, s-a adresat lui Sanjaya, care se întorsese în acea noapte din tabără în orașul numit după elefant. Cu inima extrem de întristată de vestea căderii lui Bhishma și dorind victoria fiilor săi, el s-a lăsat pradă acestor lamentări în mare suferință.

Dhritarashtra a spus: După ce au plâns pentru Bhishma, omul cu suflet înalt și cu o vitejie teribilă, ce au făcut Kauravas, împinși de soartă, fiule? Într-adevăr, când acel erou cu suflet înalt și invincibil a fost ucis, ce au făcut Kauravas, scufundați cum erau într-un ocean de durere? Într-adevăr, acea oaste numeroasă și extrem de eficientă a Pandavilor cu suflet înalt ar fi stârnit, O, Sanjaya, cele mai mari temeri chiar și în cele trei lumi. Spune-mi, așadar, O, Sanjaya, ce au făcut regii (adunați) după ce Devavrata, taurul din neamul lui Kura, a căzut.

Sanjaya a spus: Ascultă, O, rege, cu toată atenția, pe mine, în timp ce recit ceea ce au făcut fiii tăi după ce Devavrata a fost ucis în luptă. Când Bhishma, O, monarh, al cărui curaj era de neînvins, a fost ucis, războinicii tăi, precum și Pandavii, au reflectat fiecare în parte (asupra situației). Reflectând asupra îndatoririlor ordinului Kshatriya, ei au fost cuprinși de uimire și bucurie; dar, acționând în conformitate cu îndatoririle propriului lor ordin, toți s-au închinat în fața acelui războinic cu suflet înalt. Apoi, acei tigri printre oameni au pregătit pentru Bhishma, de vitejie nemăsurată, un pat cu o pernă făcută din săgeți drepte. Și, după ce au luat măsuri pentru protecția lui Bhishma, s-au adresat unul altuia (într-o conversație plăcută). Apoi, luându-și rămas bun de la fiul lui Ganga și înconjurându-l, și privindu-se unii pe alții cu ochii roșii de furie, acei Kshatriya, împinși de soartă, au ieșit încă o dată unul împotriva celuilalt pentru luptă. Apoi, la sunetul trompetelor și al tobelor, diviziile armatei tale, precum și cele ale inamicului, au pornit la marș. După căderea fiului lui Ganga, O, rege, când cea mai bună parte a zilei trecuse, cedând influenței mâniei, cu inimile afectate de soartă și ignorând cuvintele demne de acceptare ale înaltului Bhishma, acei cei mai de seamă din neamul Bharata au ieșit cu mare viteză, înarmați. Ca urmare a nebuniei tale și a fiului tău și a uciderii fiului lui Santanu, Kauravas cu toți regii păreau să fie chemați de însăși Moartea. Kurus, lipsiți de Devavrata, erau cuprinși de o mare neliniște și semănau cu o turmă de capre și oi fără păstor, într-o pădure plină de animale de pradă. Într-adevăr, după căderea celui mai de seamă dintre descendenții lui Bharata, oastea Kuru arăta ca firmamentul lipsit de stele, sau ca cerul fără atmosferă, sau ca pământul cu recoltele distruse, sau ca o oratorie desfigurată de gramatica proastă,[1] sau ca oastea Asura din vechime după ce Vali a fost doborât, sau ca o frumoasă fecioară lipsită de soț,[2] sau ca un râu ale cărui ape s-au uscat, sau ca o căprioară

1 Literalmente, ca o oratorie plină de expresii necizelate.

2 Adică, lipsită de veșminte și podoabe din cauza văduviei sale.

lipsită de partenerul ei și înconjurată în pădure de lupi; sau ca o peșteră spațioasă din munte cu leul ei ucis de un Sarabha.[3] Într-adevăr, O, șef al Bharatas, oastea Bharata, la căderea fiului lui Ganga, a devenit ca o barcă fragilă în sânul oceanului, aruncată de o furtună care bătea din toate părțile. Extrem de afectată de puternicii și eroicii Pandavas cu ținta sigură, oastea Kaurava, cu caii, războinicii și elefanții ei foarte tulburați, a devenit extrem de îndurerată, neajutorată și cuprinsă de panică. Iar regii speriați și soldații obișnuiți, care nu mai aveau încredere unul în celălalt, din acea armată, lipsiți de Devavrata, păreau să se scufunde în cea mai de jos regiune a lumii. Atunci Kauravas și-au amintit de Karna, care era într-adevăr egal cu Devavrata însuși. Toate inimile s-au îndreptat către cel mai de seamă dintre toți mânuitorii de arme, cel care semăna cu un oaspete strălucitor (cu învățătură și austerități ascetice). Și toate inimile s-au îndreptat spre el, așa cum inima unui om în suferință se îndreaptă spre un prieten capabil să-i aline suferința. Și, O, Bharata, regii au strigat atunci: „*Karna! Karna!*”. Fiul lui Radha, prietenul nostru, fiul lui Suta, cel care este mereu pregătit să-și dea viața în luptă! Înzestrat cu o mare faimă, Karna, împreună cu adepții și prietenii săi, nu a luptat în aceste zece zile. O, cheamă-l repede! Eroul cu brațe puternice, în prezența tuturor Kshatriyilor, în timpul menționării războinicilor curajoși și puternici, a fost clasificat de Bhishma ca un *Ardha-ratha*, deși acel taur printre oameni este egal cu doi Maharathasl Chiar și astfel a fost clasificat în timpul numărării *Rathas* și *Atirathas*, el, care este cel mai important (dintre toți Rathas și Atirathas), cel care este respectat de toți eroii, cel care s-ar aventura să lupte chiar și cu Yama, Kuvera, Varuna și Indra. Din cauza furiei provocate de acest lucru, O, rege, el i-a spus fiului lui Ganga aceste cuvinte: „Atâta timp cât vei trăi, O, tu, din neamul lui Kuru, nu voi lupta niciodată! Dacă, însă, vei reuși să-i ucizi pe fiii lui Pandu într-o mare bătălie, eu, O, Kaurava, cu permisiunea lui Duryodhana, mă voi retrage în pădure. Dacă, pe de altă parte, tu, O, Bhishma, ucis de Pandavi, vei ajunge în rai, atunci eu, într-un singur car, îi voi ucide pe toți cei pe care tu îi consideri mari războinici în car.” După ce a spus aceasta, puternicul Karna, de mare renume, cu aprobarea fiului tău, nu a luptat în primele zece zile. Bhishma, de mare vitejie în luptă și de o putere nemăsurată, a ucis, O, Bharata, un număr foarte mare de războinici aparținând armatei lui Yudhishthira. Când, însă, acel erou cu țintă sigură și mare energie a fost ucis, fiii tăi s-au gândit la Karna, ca niște persoane dornice să traverseze un râu gândindu-se la o barcă. Războinicii tăi și fiii tăi, împreună cu toți regii, au strigat, zicând: „*Karna!*” Și toți au spus: „Acum este momentul să-și arate vitejia.” Inimile noastre sunt îndreptate spre acel Karna care și-a dobândit cunoștințele despre arme de la fiul lui Jamadagni și a cărui vitejie este de neînvins! El, într-adevăr, O, rege, este capabil să ne salveze de mari pericole, la fel cum Govinda îi salvează întotdeauna pe cei cerești de mari pericole.”

Vaisampayana a continuat: Către Sanjaya, care îl aplauda în repetate rânduri pe Karna, Dhritarashtra, suspinând ca un șarpe, a rostit aceste cuvinte.

Dhritarashtra a spus: [Înțeleg] că inimile voastre sunt îndreptate către Karna, fiul lui Vikartana, și că voi toți l-ați văzut pe acel fiu al lui Radha, acel erou al castei Suta, mereu pregătit să-și dea viața în luptă. Sper că acel erou de neînvins nu a dezamăgit așteptările lui Duryodhana și ale fraților săi, care erau atunci cuprinși de durere și teamă și doreau să fie scăpați de pericol. Când Bhishma, refugiul Kauravas, a fost ucis, a reușit Karna, cel mai bun arcaș, să umple golul lăsat? Umplând acel gol, putea Karna să-i umple pe dușmani de teamă? Putea el, de asemenea, să încununeze cu succes speranțele de victorie ale fiilor mei?

SECȚIUNEA II

Sanjaya a spus: Atunci, fiul lui Adhiratha din casta Suta, aflând că Bhishma fusese ucis, a dorit să salveze, ca un frate, armata fiului tău din necazul în care căzuse și care semăna atunci cu o barcă scufundată în oceanul fără fund. [Într-adevăr], O, rege, auzind că acel puternic războinic și cel mai de seamă dintre oameni, acel erou de glorie nemuritoare, și anume fiul lui Santanu, fusese

3 Sarabha este un animal fabulos cu opt picioare, considerat a fi mai puternic decât leul.

aruncat jos (din carul său), acel zdrobitor de dușmani, cel mai de seamă dintre toți arcașii, și anume Karna, a venit repede (pe câmpul de luptă). Când cel mai bun dintre războinicii cu carul, adică Bhishma, a fost ucis de dușman, Karna a venit repede acolo, dorind să salveze oastea Kuru care semăna cu o barcă scufundată în ocean, ca un tată dornic să-și salveze copiii.

Și Karna (adresându-se soldaților) a spus: ”Acel Bhishma care poseda fermitate, inteligență, vitejie, vigoare, adevăr, stăpânire de sine și toate virtuțile unui erou, precum și arme celeste, umilință, modestie, vorbire plăcută și lipsă de răutate, acel Bhishma mereu recunoscător, acel ucigaș al dușmanilor brahmanilor, în care aceste atribute erau la fel de permanente ca Lakshmi în lună, vai, când acel Bhishma, ucigașul eroilor ostili, și-a găsit odihna veșnică, îi consider pe toți ceilalți eroi ca fiind deja uciși. Ca urmare a legăturii eterne (a tuturor lucrurilor) cu munca, nimic din această lume nu este nepieritor. Când Bhisma, cel cu jurăminte înalte, a fost ucis, cine ar îndrăzni să spună cu certitudine că soarele va răsări mâine? Când cel care era înzestrat cu vitejie egală cu cea a Vasus, cel care s-a născut din energia Vasus, când el, acel stăpân al pământului, s-a reunit încă o dată cu Vasus, jeliți, așadar, pentru posesiunile și copiii voștri, pentru acest pământ și pentru Kurus și această oaste.”[4]

Sanjaya a continuat: După căderea acelui erou puternic și generos, acel stăpân al lumii, fiul lui Santanu, plin de energie, și după înfrângerea (consecventă) a Bharatilor, Karna, cu inima tristă și ochii plini de lacrimi, a început să-i consoleze (pe Dhartarashtri). Auzind aceste cuvinte ale fiului lui Radha, fiii tăi, O, monarhule, și trupele tale au început să plângă cu voce tare și să verse lacrimi abundente de durere, corespunzătoare cu intensitatea acelor plânsete.[5] Când, însă, s-a dat din nou bătălia îngrozitoare și diviziile Kaurava, îndemnate de regi, au început din nou să strige tare, acel taur printre puternicii războinici, adică Karna, s-a adresat marilor războinici (ai armatei Kaurava) și a rostit cuvinte care le-au provocat o mare bucurie: ”În această lume trecătoare, totul se îndreaptă continuu (spre ghearele Morții). Gândindu-mă la asta, consider că totul este efemer. Când, însă, voi toți erați aici, cum ar fi putut Bhishma, acel taur dintre Kuru, neclintit ca un deal, să fie aruncat din carul său? Când acel puternic războinic, fiul lui Santanu, a fost răsturnat și zace acum pe pământ ca și cum soarele însuși ar fi căzut (din firmament), regii Kuru sunt abia capabili să-l suporte pe Dhananjaya, ca niște copaci incapabili să suporte vântul de munte. Cu toate acestea, voi proteja acum, așa cum a făcut-o acel suflet înalt, această oaste Kuru neajutorată, cu înfățișare tristă, ai cărei războinici de seamă au fost deja uciși de dușman. Lasă această povară să cadă acum asupra mea. Văd că acest univers este trecător, din moment ce cel mai de seamă dintre eroi a fost ucis în luptă. De ce să mai am atunci teamă de luptă? Alergând pe câmpul de luptă, îi voi trimite pe acei tauri din neamul Kuru (adică Pandava) în lăcașul lui Yama cu ajutorul săgeților mele drepte. Considerând faima ca fiind cel mai înalt obiectiv din lume, îi voi ucide în luptă sau, ucis de inamic, voi adormi pe câmpul de luptă. Yudhishthira este dotat cu fermitate, inteligență, virtute și putere. Vrikodara este egal cu o sută de elefanți în vitejie, Arjuna este tânăr și este fiul șefului celor cerești. Prin urmare, oastea Pandava nu poate fi învinsă cu ușurință nici măcar de cei cerești. Acea forță în care se află gemenii, fiecare asemănându-se cu Yama însuși, acea forță în care se află Satyaki și fiul lui Devaki, acea forță este ca fălcile Morții. Niciun laș care se apropie de ea nu poate reveni cu viață. Înțelepții se opun puterii ascetice crescânde cu austerități ascetice, așa că forța trebuie combătută cu forță. Cu adevărat, mintea mea este ferm hotărâtă să se opună dușmanului și să-mi protejeze propria tabără, O, vizitiule, astăzi voi rezista cu siguranță puterii inamicului și îl voi învinge, reparându-mă doar pe câmpul de luptă. Nu voi tolera această dispută internă. Când trupele sunt înfrânte, cel care vine (pentru a ajuta) în efortul de a le reuni este un prieten. Voi realiza această faptă dreaptă, demnă de un om cinstit, sau îmi voi da viața și îl voi urma pe Bhishma. Fie îi voi ucide pe toți dușmanii mei uniți, fie voi fi ucis de ei și voi merge în tărâmurile rezervate eroilor. O, vizitiule, știu că asta trebuie

4 Sensul pare să fie că, atunci când un astfel de om a fost ucis, ce mai există pe pământ care să nu fie supus distrugerii? De aceea, ar trebui să vă jeliți averea, copiii etc. ca și cum ar fi deja pierdute.

5 Există o ușoară diferență de interpretare în acest *sloka*, așa cum apare în textul din Bombay. Sensul pare să fie că din moment ce totul este destinat să moară, de ce ar trebui să mă tem să-mi fac datoria.

să fac, când femeile și copiii strigă după ajutor, sau când vitejia lui Duryodhana este pusă la încercare. De aceea, astăzi voi învinge inamicul. Fără să-mi pese de propria mea viață în această bătălie teribilă, voi proteja clanul Kuru și voi ucide fiii lui Pandu. Ucigându-i pe toți dușmanii mei uniți în luptă, voi conferi suveranitatea (necontestată) fiului lui Dhritarashtra. Să-mi fie pusă armura mea frumoasă, făcută din aur, strălucitoare și radiantă cu bijuterii și pietre prețioase; și coiful meu, de o strălucire egală cu cea a soarelui; și arcurile și săgețile mele care seamănă cu focul, otravă sau șerpi. Să fie legate și șaisprezece tolbe (de carul meu) în locurile potrivite și să fie procurate o serie de arcuri excelente. Să fie pregătite și săgeți, sulițe și buzdugane grele, precum și scoica mea, împodobită cu aur. Adu-mi și stindardul meu împodobit, frumos și excelent, făcut din aur, având strălucirea lotusului și purtând simbolul centurii elefantului, curățându-l cu o cârpă delicată și împodobindu-l cu ghirlande excelente și o rețea de fire.[6] O, fiu al vizitiului, adu-mi, de asemenea, cu grabă, niște cai ageri, de culoarea norilor roșii, care să nu fie slabi, scăldați în apă sfințită cu *mantre* și împodobiți cu harnașamente din aur strălucitor. Adu-mi, de asemenea, cu grabă, un car excelent împodobit cu ghirlande de aur, pietre prețioase strălucitoare ca soarele sau luna, dotat cu tot ce este necesar, precum și cu arme, și la care sunt înjugați animale excelente. Adu-mi, de asemenea, o serie de arcuri excelente, de o mare rezistență, și o serie de corzi excelente, capabile să lovească (inamicul), și câteva tolbe, mari și pline cu săgeți, și câteva coifuri pentru corpul meu. Adu-mi, de asemenea, repede, O, eroule, toate articolele (de bun augur) necesare pentru ocazii de plecare (la luptă), cum ar fi vase de aramă și aur, pline cu caș. Adu ghirlande de flori și pune-le pe membrele (potrivite) ale corpului meu. Bate și tobe pentru victorie! Du-te, O, vizitiu, repede la locul unde se află (Arjuna) încoronat cu diademă, Vrikodara, fiul lui Dharma (Yudhishthira) și gemenii. Întâlnindu-i în luptă, fie îi voi ucide, fie, fiind ucis de ei, dușmanii mei, îl voi urma pe Bhishma. Arjuna, Vasudeva, Satyaki și Srinjayas, acea forță, cred eu, este incapabilă de a fi cucerită de regi. Chiar dacă Moartea, care distruge totul, cu o vigilență neîncetată, l-ar proteja pe Kiritin, totuși îl voi ucide, întâlnindu-l în luptă, sau mă voi repara la reședința lui Yama pe urmele lui Bhishma. Cu adevărat, spun că mă voi repara în mijlocul acelor eroi. Acei (regi) care sunt aliații mei nu sunt provocatori de certuri intestinale, sau de atașament slab față de mine, sau de suflete nedrepte.”

Sanjaya a continuat: Călătorind într-un car excelent și scump, de o mare putere, cu un stâlp excelent, împodobit cu aur, de bun augur, dotat cu un steag și la care erau înjugați cai excelenți, rapizi ca vântul, Karna a pornit (la luptă) pentru victorie. Venerat de cei mai de seamă războinici din Kuru, precum Indra de către cei, acel arcaș înalt și feroce, înzestrat cu o energie nemăsurată, precum Soarele însuși, pe carul său împodobit cu aur, bijuterii și pietre prețioase, dotat cu un steag excelent, la care erau înjugați cai excelenți, și al cărui zgomot semăna cu rostogolirea norilor, a pornit, însoțit de o mare forță, spre câmpul de luptă unde taurul din neamul Bharata (Bhishma) își plătise datoria față de natură. De o înfățișare frumoasă și înzestrat cu splendoarea focului, acel mare arcaș și puternic războinic pe car, și anume fiul lui Adhiratha, s-a urcat apoi pe propriul său car frumos, care avea strălucirea focului, și strălucea ca însuși stăpânul celeștilor călare pe carul său celest.

SECȚIUNEA III

Sanjaya a spus: Văzându-l pe străMoșul său, adică venerabilul Bhishma, distrugătorul tuturor Kshatriyilor, eroul cu sufletul drept și energia nemăsurată, marele arcaș aruncat jos (din carul său) de Savyasachin cu armele sale celeste, zăcând pe un pat de săgeți și arătând ca un ocean vast uscat de vânturi puternice, speranța fiilor tăi pentru victorie dispăruse odată cu armurile lor și pacea minții. Văzându-l pe cel care era întotdeauna o insulă pentru persoanele care se scufundau în oceanul fără fund în încercarea lor de a-l traversa, văzând acel erou acoperit cu săgeți care curgeau într-un șuvoi continuu ca cel al Yamuna, acel erou care arăta ca Mainaka cu energia sa insuportabilă, aruncat pe pământ de marele Indra, acel războinic întins pe pământ ca Soarele căzut din firmament, cel care arăta ca însuși Indra, de neînțeles, după înfrângerea sa de către Vritra, cel

6 Ultima linie este citită incorect, cred, în textul din Bombay.

care îi priva pe toți războinicii de simțuri, cel mai de seamă dintre toți combatanții, semnalul tuturor arcașilor, privindu-l pe acel erou și taur printre oameni, adică pe tatăl tău Bhishma, cel cu jurăminte înalte, acel bunic al Bharatas aruncat în luptă și zăcând acoperit de săgețile lui Arjuna, pe patul unui erou. Fiul lui Adhiratha (Karna) a coborât din carul său, în mare suferință, plin de durere și aproape fără simțiri. Afectat (de durere) și cu ochii tulburați de lacrimi, a pornit pe jos. Salutându-l cu palmele împreunate și adresându-i-se cu reverență, el a spus: „Eu sunt Karna! Fii binecuvântat! Vorbește-mi, O, Bharata, cu cuvinte sacre și de bun augur, și privește-mă, deschizând ochii. Niciun om nu se bucură cu siguranță în această lume de roadele faptelor sale pioase, din moment ce tu, venerabil în ani și devotat virtuții, zaci ucis pe pământ. O, tu, care ești cel mai de seamă dintre Kuru, nu văd pe nimeni altcineva printre ei care să fie competent (ca tine) în umplerea trezoreriei, în sfaturi, în dispunerea trupelor în formație de luptă și în folosirea armelor. Vai, cel care era înzestrat cu o înțelegere dreaptă, cel care i-a protejat întotdeauna pe Kuru de orice pericol, vai, el, după ce a ucis nenumărați războinici, se îndreaptă spre regiunea Pitris. De astăzi, O, șef al Bharatas, Pandavas, înfierbântați de mânie, vor măcelări Kurus ca tigrii care ucid căprioare. Astăzi, Kauravas, cunoscând forța sunetului lui *Gandiva*, îl vor privi pe Savyasachin cu teroare, la fel cum Asuras îl privesc pe cel care mânuiește fulgerul. Astăzi, zgomotul, asemănător celui al tunetului ceresc, al săgeților trase din *Gandiva*, îi va inspira pe Kuru și pe alți regi cu mare teroare. Astăzi, O, eroule, ca o conflagrație furioasă de flăcări aprige care consumă o pădure, săgețile lui Kiritin îi vor consuma pe Dhartarashtras. În acele părți ale pădurii prin care focul și vântul mărșăluiesc împreună, ele ard toate plantele, lianele și copacii. Fără îndoială, Partha este chiar ca un foc învolburat și, fără îndoială, O, tigru printre oameni, Krishna este ca vântul. Auzind sunetul Panchajanya și sunetul *Gandiva*, toate trupele Kaurava, O, Bharata, vor fi cuprinse de frică. O, eroule, fără tine, regii nu vor putea niciodată să suporte zgomotul carului cu steagul maimuței aparținând acelui zdrobitor de dușmani, când acesta va avansa (spre ei). Cine dintre regi, în afară de tine, este competent să lupte cu acel Arjuna ale cărui fapte, așa cum sunt descrise de înțelepți, sunt toate supraomenești? Superumană a fost bătălia pe care a purtat-o cu înaltul suflet (Mahadeva) cu trei ochi. De la el a obținut o binecuvântare care este de neatins pentru persoanele cu suflete nesfințite. Încântat de luptă, acel fiu al lui Pandu este protejat de Madhava. Cine este capabil să-l învingă pe cel pe care tu nu l-ai putut învinge înainte, deși tu, înzestrat cu o mare energie, l-ai învins pe Rama însuși în luptă, acel distrugător feroce al rasei Kshatriya, venerat, în plus, de zei și de Danavas? Incapabil să-l suporte pe acel fiu al lui Pandu, cel mai de seamă dintre eroii în luptă, chiar și eu, cu permisiunea ta, sunt capabil să-l ucid, cu forța armelor mele, pe acel războinic curajos și feroce, care seamănă cu un șarpe cu venin virulent și care își ucide dușmanii doar cu privirea!”

SECȚIUNEA IV

Sanjaya a spus: Către cel care vorbea astfel, bătrânul strămoș Kuru, cu inima veselă, a rostit aceste cuvinte potrivite atât momentului, cât și locului: „Precum oceanul pentru râuri, precum Soarele pentru toate corpurile luminoase, precum cei drepți pentru Adevăr, precum solul fertil pentru semințe, precum norii pentru toate creaturile, fii tu refugiul rudelor și prietenilor tăi! Ca și cel cerești asupra celui cu o mie de ochi, lasă-ți rudele să se bazeze pe tine. Fii cel care îi umilește pe dușmanii tăi și cel care sporește bucuriile prietenilor tăi. Fii pentru Kauravas ceea ce este Vishnu pentru locuitorii cerului. Dorind să faci ceea ce era pe placul fiului lui Dhritarashtra, tu, cu puterea și vitejia propriilor brațe, O, Karna, ai învins Kamvojas, care se îndreptau spre Rajpura. Mulți regi, printre care Nagnajit era cel mai important, în timp ce se aflau în Girivraja, precum și Amvashthas, Videhas și Gandharvas, au fost toți învinși de tine. Kiratașii, feroce în luptă, care locuiau în fortăreața Himavat, au fost anterior, O, Karna, supuși de tine dominației lui Duryodhana. Și astfel, Utpalașii, Mekalașii, Paundrașii, Kalingașii, Andhrașii, Nishadașii, Trigartașii și Valhikașii au fost toți învinși de tine, O, Karna, în luptă. În multe alte țări, O, Karna, împins de dorința de a-i face bine lui Duryodhana, tu, O, eroule, ai învins multe neamuri și regi de mare energie. Ca și Duryodhana, O, copilule, cu rudele, prietenii și prietenele sale, fii și tu refugiul tuturor Kauravilor. Cu cuvinte de bun augur îți poruncesc, du-te și luptă cu dușmanul. Condu Kurușii în luptă și dă-i victoria lui

Duryodhana. Tu eşti pentru noi nepotul nostru, la fel ca Duryodhana. Conform ordonanţei, noi toţi suntem ai tăi la fel de mult ca ai lui Duryodhana![7] Înţelepţii, O, cel mai de seamă dintre oameni, spun că prietenia dintre cei drepţi este o relaţie superioară celei născute din acelaşi pântece. Fără a falsifica, aşadar, relaţia ta cu Kuruşii, protejează oastea Kaurava ca Duryodhana, considerând-o ca fiind a ta."

Auzind aceste cuvinte ale sale, Karna, fiul lui Vikartana, salutând cu reverenţă picioarele lui Bhishma, (şi-a luat rămas bun) şi a venit la locul unde se aflau toţi arcaşii Kaurava. Privind acea tabără largă şi de neegalat a vastei oştiri, a început să-i încurajeze (cu cuvinte de încurajare) pe acei războinici bine înarmaţi şi cu pieptul lat. Şi toţi Kaurava, conduşi de Duryodhana, s-au umplut de bucurie. Şi văzându-l pe Karna, puternic şi mărinimos, venind pe câmpul de luptă şi aşezându-se în fruntea întregii armate, pentru luptă, Kaurava l-au întâmpinat cu strigăte puternice, bătăi pe sub braţ, urlete de leu, sunete de arcuri şi diverse alte zgomote.

SECŢIUNEA V

Sanjaya a spus: Văzând acel tigru printre oameni, adică Karna, urcat în carul său, Duryodhana, O, rege, plin de bucurie, a rostit aceste cuvinte: „Această oaste, protejată de tine, are acum, cred, un conducător potrivit. Să se hotărască însă acum ceea ce este potrivit şi în puterea noastră."

Karna a spus: Spune-ne tu însuţi, O, tigru printre oameni, căci tu eşti cel mai înţelept dintre regi. Nimeni altcineva nu poate vedea atât de bine ce trebuie făcut precum cel căruia îi revine această sarcină. Toţi aceşti regi doresc să asculte ce ai de spus. Sunt sigur că nu vei rosti cuvinte nepotrivite.

Duryodhana a spus: Bhishma era comandantul nostru, având (aşa cum era) ani, vitejie şi învăţătură şi fiind susţinut de toţi războinicii noştri. Acel om cu suflet înalt, O, Karna, obţinând mare glorie şi ucigând un număr mare de duşmani ai mei, ne-a protejat prin luptă cinstită timp de zece zile. El a realizat cele mai dificile fapte. Dar acum, că este pe cale să se înalţe la ceruri, pe cine, O, Karna, crezi potrivit să-l avem ca comandant după el? Fără un lider, o armată nu poate rămâne în luptă nici măcar pentru o scurtă perioadă de timp. Tu eşti cel mai important în luptă, ca o barcă fără cârmaci pe apă. Într-adevăr, la fel cum o barcă fără cârmaci sau un car fără căruţaş ar merge oriunde, la fel ar fi şi soarta unei oştiri fără lider. La fel cum un negustor cade în tot felul de necazuri când nu cunoaşte obiceiurile ţării pe care o vizitează, o armată fără lider este expusă la tot felul de necazuri. Caută, aşadar, printre toţi războinicii înalţi la suflet din armata noastră şi găseşte un lider potrivit care să-i succeadă fiului lui Santanu. Pe cel pe care îl vei considera un lider potrivit în luptă, pe el, fără îndoială, îl vom face cu toţii liderul nostru.

Karna a spus: Toţi aceşti oameni de seamă sunt persoane cu suflet nobil. Fiecare dintre ei merită să fie liderul nostru. Nu este nevoie de nicio examinare minuţioasă. Toţi sunt familiarizaţi cu genealogii nobile şi cu arta luptei; toţi sunt înzestraţi cu vitejie şi inteligenţă, toţi sunt atenţi şi cunosc scripturile, posedă înţelepciune şi nu se retrag din luptă.[8] Cu toate acestea, nu pot fi toţi lideri în acelaşi timp. Doar unul ar trebui ales ca lider, cel care are merite speciale. Toţi aceştia se consideră egali. Prin urmare, dacă unul dintre ei va fi onorat, ceilalţi vor fi nemulţumiţi şi, evident, nu vor mai lupta pentru tine din dorinţa de a-ţi aduce beneficii. Acesta, însă, este Învăţătorul (în arme) al tuturor acestor războinici; este venerabil în ani şi demn de respect. Prin urmare, Drona, cel mai important dintre toţi mânuitorii de arme, ar trebui să fie numit lider. Cine este demn să devină

7 A doua regulă din 12 este citită incorect în textul din Bengal. În loc de *tathapi*, citirea corectă (ca în ediţia din Bombay) este *tavapi*.

8 *Kula-samhanana-jnana*, adică „cunoaşterea lui Kula, precum şi a lui *samhanana*, care, după cum explică Nilakantha, înseamnă *corpul*. Cunoaşterea corpului, a membrelor vitale şi a altor membre era deţinută de fiecare războinic experimentat care dorea să lovească eficient.

lider, când invincibilul Drona, cel mai important dintre cei familiarizaţi cu *Brahma*, este aici, cel care este egal cu Sukra sau Vrihaspati însuşi? Printre toţi regii din armata ta, O, Bharata, nu există niciun războinic care să nu-l urmeze pe Drona când acesta merge la luptă.[9] Acest Drona este cel mai important dintre toţi conducătorii forţelor armate, cel mai important dintre toţi mânuitorii de arme şi cel mai important dintre toţi oamenii inteligenţi. În plus, O, rege, el este învăţătorul tău (în arta războiului). De aceea, O, Duryodhana, fă-l fără întârziere conducătorul forţelor tale armate, aşa cum zeii l-au făcut pe Kartikeya conducătorul lor în bătălia pentru înfrângerea Asurilor.

SECŢIUNEA VI

Sanjaya a spus: Auzind aceste cuvinte ale lui Karna, regele Duryodhana i-a spus următoarele lui Drona, care se afla în mijlocul trupelor.

Duryodhana a spus: Pentru superioritatea rangului tău de naştere, pentru noblețea descendenței tale, pentru învățătura, vârsta şi inteligența ta, pentru priceperea, îndemânarea, invincibilitatea, cunoaşterea lucrurilor lumeşti, politica şi stăpânirea de sine, precum şi pentru austeritatea ta ascetică şi recunoştința ta, fiind superior în ceea ce priveşte toate virtuţile, printre aceşti regi nu există nimeni care să poată fi un lider atât de bun ca tine. Protejează-ne, aşadar, aşa cum Vasava îi protejează pe cei cereşti. Avându-te pe tine ca lider, dorim, O, cel mai bun dintre brahmani, să ne învingem duşmanii. Aşa cum Kapali este printre Rudraşi, Pavaka printre Vasuşi, Kuvera printre Yakşi, Vasava printre Maruţi, Vasishtha printre Brahmani, Soarele printre corpurile luminoase, Yama printre Pitri, Varuna printre creaturile acvatice, Luna printre stele şi Usanas printre fiii lui Diti, aşa eşti tu cel mai de seamă dintre toţi conducătorii forţelor. Fii, aşadar, conducătorul nostru. O, tu, cel fără păcat, fă ca aceste unsprezece *Akshauhinis* de trupe să fie ascultătoare de porunca ta. Dispunând aceste trupe în formaţie de luptă, ucide-ne duşmanii, aşa cum Indra i-a ucis pe Danavas. Mergi înainte, tu eşti capul nostru, ca fiul lui Pavaka (Kartikeya) la capul forţelor celeste. Te vom urma în luptă, precum taurii urmează un lider bovin. Un arcaş feroce şi mare cum eşti tu, văzându-te întinzând arcul în faţa noastră. Arjuna nu va lovi. Fără îndoială, O, tigrule printre oameni, dacă vei deveni conducătorul nostru, îl voi învinge pe Yudhishthira împreună cu toţi adepţii şi rudele sale în luptă.

SECŢIUNEA VII

Drona a spus: Cunosc *Vedele* cu cele şase ramuri ale lor. Cunosc, de asemenea, ştiinţa treburilor umane. Sunt familiarizat şi cu arma *Saiva* şi cu diverse alte tipuri de arme. Încercând să demonstrez toate acele virtuţi pe care voi, dornici de victorie, mi le-aţi atribuit, voi lupta cu Pandavii. Cu toate acestea, O, rege, nu voi putea să-l ucid pe fiul lui Prishata. O, taur printre oameni, el a fost creat pentru a mă ucide. Voi lupta cu Pandavii şi îi voi ucide pe Somaka. În ceea ce priveşte Pandavii, ei nu vor lupta cu mine cu inima veselă.

Sanjaya a continuat: Astfel, cu permisiunea lui Drona, fiul, O, rege, l-a numit comandant al forţelor sale, conform riturilor prescrise în ordonanţă. Iar regii (din armata Katirava), conduşi de Duryodhana, au învestit pe Drona în funcţia de comandant al forţelor, la fel cum zeii, conduşi de India, în vremurile de demult, l-au învestit pe Skanda. După instalarea lui Drona în comandă, bucuria armatei s-a exprimat prin sunetul tobelor şi al cochiliilor. Apoi, cu strigăte precum cele care se aud într-o zi de sărbătoare, cu invocaţii de bun augur ale brahmanilor, satisfăcuţi de strigătele de „***Jaya***” rostite de cei mai de seamă brahmani, şi cu dansul mimilor, Drona a fost onorat cum se cuvine. Iar războinicii Kaurava îi considerau pe Pandaya deja învinşi.

Sanjaya a continuat. Apoi, acel puternic războinic, fiul lui Bharadwaja, după ce a obţinut comanda, a aliniat trupele în ordine de luptă şi a ieşit împreună cu fiii tăi, dornic să lupte cu

9 Adică, cine va considera umilitor să meargă în spatele lui Drona?

inamicul. Şi conducătorul Sindhus, şi şeful Kalingas, şi fiul tău Vikarna, îmbrăcaţi în zale, şi-au ocupat poziţiile pe aripa dreaptă (a lui Drona). Iar Sakuni, însoţit de mulţi dintre cei mai buni călăreţi care luptau cu sulițe strălucitoare şi aparţineau tribului Gandhara, a înaintat, acţionând ca sprijin al acestora. Iar Kripa, Kritavarman, Chitrasena şi Vivinsati, conduşi de Duhsasana, s-au străduit cu înverşunare să protejeze aripa stângă. Şi Kamvojas, conduşi de Sudakshina, şi Sakas, şi Yavanas, cu cai de mare viteză, au înaintat, ca sprijin pentru aceştia din urmă. Şi Madras, Trigartas, Amvashthas, Occidentalii, Nordicii, Malavas, Surasenas, Sudras, Maladas, Sauviras, Kaitavas, esticii şi sudicii, punându-l pe fiul tău (Duryodhana) şi pe fiul lui Suta (Karna) în fruntea lor, formând garda din spate, bucurând războinicii propriei lor armate, au adăugat la puterea forţei (în avans), iar Karna, fiul lui Vikartana, a înaintat în fruntea arcaşilor.[10] Şi steagul său strălucitor, mare şi înalt, purtând indicativul frânghiei elefantului, strălucea cu o strălucire ca a Soarelui, bucurând propriile sale divizii. Văzându-l pe Karna, nimeni nu a mai luat în seamă calamitatea provocată de moartea lui Bhishma. Şi regii, împreună cu cei din clanul Kuru, s-au eliberat cu toţii de durere. Iar un număr mare de războinici, uniţi, şi-au spus unii altora: „Văzându-l pe Karna pe câmpul de luptă, Pandavii nu vor mai putea rezista în bătălie”. Într-adevăr, Karna este destul de competent pentru a învinge în luptă chiar şi zeii, cu Vasava în fruntea lor. Ce mai este de spus, aşadar, despre fiii lui Pandu, care sunt lipsiţi de energie şi vitejie? Puternicul Bhishma i-a cruţat pe Partha în luptă. Karna, însă, îi va ucide în luptă cu săgeţile sale ascuţite. Vorbind astfel între ei şi plini de bucurie, au continuat, aplaudând şi venerându-l pe fiul lui Radha. În ceea ce priveşte armata noastră, ea a fost dispusă de Drona sub forma unui *Sakata* (vehicul); în timp ce dispunerea iluştrilor noştri duşmani, O, rege, era sub forma unui *Krauncha* (macara), aşa cum a dispus, O, Bharata, regele Yudhishthira cel drept, cu mare veselie. În fruntea formaţiei lor se aflau cei doi oameni de seamă, şi anume Vishnu şi Dhananjaya, cu steagul lor ridicat, purtând simbolul maimuţei. Steagul lui Partha, care era coloana vertebrală a întregii armate şi refugiul tuturor arcaşilor, înzestrat cu o energie nemăsurată, părea să lumineze întreaga oaste a lui Yudhishthira, cel cu sufletul înalt, în timp ce flutura pe cer. Steagul lui Partha, dotat cu o mare inteligenţă, părea să semene cu Soarele aprins care răsare la sfârşitul *Yuga* pentru a consuma lumea. Printre arcaşi, Arjuna este cel mai important; printre arcuri, *Gandiva* este cel mai important; printre creaturi, Vasudeva este primul; şi printre toate tipurile de discuri, *Sudarsana* este primul. Purtând aceste patru întruchipări ale energiei, acel car la care erau înjugaţi cai albi, şi-a ocupat poziţia în faţa armatei (ostile), ca un disc feroce ridicat (pentru a lovi). Astfel, cei doi oameni de seamă stăteau în fruntea forţelor lor respective, şi anume Karna în fruntea armatei tale şi Dhananjaya în fruntea celei inamice. Amândoi plini de mânie şi dornici să se ucidă unul pe celălalt, Karna şi Arjuna s-au privit unul pe celălalt în acea bătălie.

Apoi, când acel puternic războinic, fiul lui Bharadwaja, s-a îndreptat spre luptă cu mare viteză, pământul părea să tremure sub sunetele puternice ale plânsetelor. Apoi, praful gros, ridicat de vânt, asemănător unui baldachin de mătase maronie, a învăluit cerul şi soarele. Şi deşi firmamentul era fără nori, a căzut o ploaie de bucăţi de carne, oase şi sânge. Şi vulturi, şoimi, cocori, kankas şi mii de ciori au început să cadă continuu asupra trupelor (Kaurava). Şacalii urlau cu voce tare, iar multe păsări feroce şi teribile zburau în mod repetat în stânga armatei tale, din dorinţa de a mânca carne şi de a bea sânge,[11] şi multe meteoriţi aprinşi, iluminând (cerul) şi acoperind zone întinse cu cozile lor, au căzut pe câmp cu un sunet puternic şi o mişcare tremurătoare. Şi discul larg al soarelui, O, monarhule, părea să emită fulgere cu zgomot de tunet, când comandantul armatei (Kaurava) a pornit la drum. Acestea şi multe alte semne, feroce şi indicând distrugerea eroilor, au fost văzute în timpul bătăliei. Apoi a început confruntarea dintre trupele Kurus şi Pandavas, dornice să se ucidă reciproc. Şi zgomotul era atât de puternic încât părea să umple întregul pământ. Iar Pandavii şi Kauravas, înfuriaţi unul pe celălalt şi pricepuţi în a lovi, au început să se lovească

10 Există o diferenţă substanţială între textele din Bengal şi Bombay. Ambele au defectele lor. Mi se pare că Drona, în calitate de lider, mergea în frunte. Karna, când este descris ca mergând în fruntea tuturor arcaşilor, trebuie să fie considerat că mărşăluia în fruntea întregii gărzi din spate. În acest caz, poziţia lui ar fi fost imediat în spatele lui Drona.

11 Literal, „au aşezat armata la dreapta lor”, adică aceste păsări au zburat spre stânga oştirii tale, ceea ce este un semn rău.

reciproc cu arme ascuțite, din dorința de a câștiga. Apoi, acel mare arcaș de o strălucire orbitoare s-a năpustit cu mare impetuozitate asupra trupelor Pandavilor, împrăștiind sute de săgeți ascuțite. Atunci Pandavii și Srinjayașii, văzându-l pe Drona năpustindu-se asupra lor, l-au întâmpinat, O, rege, cu ploaie după ploaie (în serii distincte) de săgeți. Agitați și zdrobiți de Drona, marea oaste a Pandavilor și a Panchalilor s-a rupt ca rândurile de cocori sub forța vântului. Invocând în existență multe arme celeste în acea bătălie, Drona, într-un timp foarte scurt, i-a lovit pe Pandavi și pe Srinjaya. Măcelăriți de Drona, ca Danava de Vasava, Panchala, conduși de Dhrishtadyumna, au tremurat în acea bătălie. Apoi, acel puternic războinic, fiul lui Yajnasena (Dhrishtadyumna), eroul familiarizat cu armele celeste, a spart, cu ploaia lui de săgeți, divizia lui Drona în multe locuri. Și puternicul fiu al lui Prishata, zădărnicind cu propria lui ploaie de săgeți ploaia de săgeți trasă de Drona, a provocat un mare măcel printre Kuru. Atunci, Drona, cel cu brațele puternice, și-a adunat oamenii în luptă și s-a repezit spre fiul lui Prishata. Apoi a tras spre fiul lui Prishata o ploaie densă de săgeți, asemenea lui Maghavat, cuprins de furie, care a tras cu săgeți cu mare forță asupra Danavilor. Atunci Pandavii și Srinjayașii, zguduiți de Drona cu săgețile sale, s-au împrăștiat repetat ca o turmă de animale inferioare atacate de un leu. Iar puternicul Drona a străbătut forțele Pandava ca un cerc de foc. Toate acestea, O, rege, păreau extrem de minunate. Călărind pe propriul său car excelentă, care (atunci) semăna cu un oraș care străbătea cerurile, care era dotată cu toate articolele necesare conform științei (militare), a cărei steag flutura în aer, a cărei zgomot răsuna pe câmp, a cărei cai erau (bine) îndemnați, și a cărei tijă a steagului era strălucitoare ca cristalul, Drona a semănat teroarea în inimile inamicilor și a provocat un mare măcel printre ei.

SECȚIUNEA VIII

Sanjaya a spus: Văzând cum Drona ucidea caii, vizitii, războinicii din care și elefanții, Pandavii, fără să se tulbure, l-au înconjurat din toate părțile. Atunci, regele Yudhishthira, adresându-se lui Dhrishtadyumna și Dhananjaya, le-a spus: „Să-l oprim pe cel născut în oală (Drona), oamenii noștri înconjurându-l cu grijă din toate părțile”. Astfel, acești puternici războinici, și anume Arjuna și fiul lui Prishata, împreună cu urmașii lor, l-au primit pe Drona când acesta a sosit. Prinții Kekaya, Bhimasena, fiul lui Subhadra, Ghatotkacha, Yudhishthira, gemenii (Nakula și Sahadeva), și conducătorul Matsyas, și fiul lui Drupada, și cei (cinci) fii ai lui Draupadi, toți plini de bucurie, și Dhrishtaketu, și Satyaki, și furiosul Chitrasena, și puternicul războinic Yuyutsu, și mulți alți regi, O, monarhule, care îi urmau pe fiii lui Pandu, toți au realizat diverse fapte în conformitate cu descendența și vitejia lor. Văzând atunci acea oaste protejată în bătălie de războinicii Pandava, fiul lui Bharadwaja, întorcându-și ochii cu mânie, și-a îndreptat privirea asupra ei. Aprins de furie, acel războinic, invincibil în luptă, a distrus, stând pe carul său, oastea Pandava, precum furtuna distruge masele vaste de nori. Năpustindu-se din toate părțile asupra războinicilor din care, călăreților, soldaților și elefanților, Drona a alergat furios pe câmpul de luptă ca un tânăr, deși purta greutatea anilor. Caii lui roșii, rapizi ca vântul și de rasă excelentă, acoperiți de sânge, O, rege, aveau un aspect frumos. Văzând acel erou cu jurăminte regulate, doborându-i ca Yama însuși aprins de mânie, soldații lui Yudhishthira au fugit în toate părțile. Și pe măsură ce unii fugeau și alții se adunau, pe măsură ce unii se uitau la el și alții rămâneau pe câmp, zgomotul pe care îl făceau era feroce și teribil. Și acel zgomot, care îi încânta pe eroi și sporea temerile celor timizi, umplea întregul cer și pământul. Și încă o dată Drona, rostindu-și propriul nume în luptă, a devenit extrem de feroce, împrăștiind sute de săgeți printre dușmani. Într-adevăr, puternicul Drona, deși bătrân, dar comportându-se ca un tânăr, se năpustea ca Moartea însăși, O, tată, în mijlocul diviziilor fiului lui Pandu. Acel războinic feroce, tăind capete și brațe împodobite cu ornamente, a golit terasele multor care și a scos urlete de leu. Și, ca urmare a strigătelor sale de bucurie, precum și a forței săgeților sale, războinicii (ai armatei inamice) tremurau ca o turmă de vaci afectate de frig. Și, ca urmare a zgomotului carului său, a întinderii coardei arcului său și a sunetului arcului său, întregul cer răsuna cu un zgomot puternic. Și săgețile acelui erou, care zburau cu miile din arcul său și învăluiau toate punctele cardinale, au căzut asupra elefanților, cailor, carelor și soldaților (inamicului). Atunci Panchalas și Pandavas s-au apropiat cu îndrăzneală de Drona, care, înarmat cu arcul său de mare

putere, semăna cu un foc cu arme în loc de flăcări. Apoi, cu elefanții, soldații și caii lor, a început să-i trimită în lăcașul lui Yama. Și Drona a umplut pământul de sânge. Împrăștiind armele sale puternice și trăgând săgeți dense în toate direcțiile, Drona a acoperit în curând toate punctele cardinale, încât nu se mai vedea nimic în afară de ploaia de săgeți. Și printre soldați, care și cai și elefanți nu se mai vedea nimic în afară de săgețile lui Drona. Tot ce se putea vedea era steagul carului său, care se mișca ca fulgerele printre care.[12] Cu sufletul incapabil de a fi deprimat, Drona, înarmat cu arc și săgeți, i-a lovit pe cei cinci prinți ai Kekaya și pe conducătorul Panchalas, apoi s-a năpustit asupra diviziei lui Yudhishthira. Atunci Bhimasena și Dhananjaya și nepotul lui Sini, și fiii lui Drupada, și conducătorul Kasi, adică fiul lui Saivya, și Sivi însuși, cu veselie și cu urlete puternice, l-au acoperit cu săgețile lor. Mii de săgeți, împodobite cu aripi de aur, trase din arcul lui Drona, străpungând trupurile elefanților și ale tinerilor cai ai acelor războinici, au pătruns în pământ, cu penele pătate de sânge. Câmpul de luptă, presărat cu care și cu trupurile întinse ale unor mari grupuri de războinici, elefanți și cai mutilați de săgeți, arăta ca cerul acoperit de nori negri. Apoi Drona, dorind prosperitatea fiilor tăi, după ce a zdrobit astfel diviziile lui Satyaki, și Bhima, și Dhananjaya și fiul lui Subhadra și Drupada, și conducătorul Kasi, și după ce a zdrobit mulți alți eroi în luptă, într-adevăr, acel războinic cu suflet înalt, după ce a realizat aceste și multe alte fapte, și după ce, O, șef al Kurus, a ars lumea ca soarele însuși când răsare la sfârșitul *Yuga*, a plecat de aici, O, monarh, spre cer. Acel erou înzestrat cu un car de aur, acel zdrobitor al oștilor inamice, după ce a realizat fapte mărețe și a ucis în luptă mii de războinici din oastea Pandava, a fost în cele din urmă ucis de Dhrishtadyumna. După ce a ucis, de fapt, mai mult de două *Akshauhinis* de războinici curajoși și fără întoarcere, acel erou înzestrat cu inteligență a atins în cele din urmă cea mai înaltă stare. Într-adevăr, O, rege, după ce a realizat cele mai dificile fapte, el a fost în cele din urmă ucis de Pandavi și Panchali, cei cu fapte crude. Când învățătorul a fost ucis în luptă, s-a ridicat în cer, O, monarhule, un zgomot puternic al tuturor creaturilor, precum și al tuturor trupelor. Răsunând prin cer și pământ și spațiul intermediar și prin direcțiile cardinale și secundare, s-a auzit strigătul puternic „O Fie!” al creaturilor. Și zeii, Pitrișii și cei care erau prietenii lui, toți au văzut acel puternic războinic, fiul lui Bharadwaja, ucis astfel. Pandavașii, după ce au câștigat victoria, au scos strigăte de leu. Și pământul a tremurat de strigătele lor puternice.

SECȚIUNEA IX

Dhritarashtra a spus: Cum au reușit Pandavașii și Srinjayașii să-l ucidă pe Drona în luptă, pe Drona, care era atât de priceput în mânuirea armelor dintre toți cei care mânuiau arme? I s-a rupt carul (în timpul luptei)? I s-a rupt arcul în timp ce lovea (inamicul)? Sau Drona a fost neatent în momentul în care a primit lovitura mortală? Cum, într-adevăr, O, copilule, a putut fiul lui Prishata (adică Dhrishtadyumna), prințul Panchalas, să-l ucidă pe acel erou incapabil să fie umilit de dușmani, care arunca ploaie densă de săgeți cu aripi de aur și care era înzestrat cu o mare ușurință a mâinii, acel brahman de seamă, care era priceput în toate, familiarizat cu toate modurile de război, capabil să tragă cu săgețile sale la mare distanță și stăpân pe sine, care era înzestrat cu o mare îndemânare în folosirea armelor și înarmat cu arme celeste, acel războinic puternic, de glorie neștirbită, care era întotdeauna atent și care a realizat cele mai aprige fapte în luptă? Mi se pare evident că destinul este superior efortului, din moment ce chiar și curajosul Drona a fost ucis de fiul înalt de suflet al lui Prishata, acel erou care stăpânea cele patru tipuri de arme. Vai, tu spui că Drona, acel maestru în arta arcului, a fost ucis. Auzind de uciderea acelui erou care obișnuia să călărească în carul său strălucitor, acoperit cu piei de tigru și împodobit cu aur pur, nu pot alunga durerea mea. Fără îndoială, O, Sanjaya, nimeni nu moare de durere cauzată de nenorocirea altuia, deoarece, nenorocit cum sunt, sunt încă în viață, deși am auzit de moartea lui Drona. Consider că destinul este atotputernic, efortul este zadarnic. Cu siguranță, inima mea, oricât de dură ar fi, este făcută din diamant, deoarece nu se sfărâmă în sute de bucăți, deși am auzit de moartea lui Drona. Cel care era așteptat de brahmani și prinți dornici de învățătură în *Vede*, divinație și arta arcului, vai, cum a putut

12 Prima linie din 23 se citește cu o ușoară variație în textul bengalez. Cuvintele „nu se vedea nimic în afară de săgețile lui Drona” sunt adăugate aici pentru a clarifica sensul.

fi luat de Moarte? Nu pot suporta înfrângerea lui Drona, care este ca și secarea oceanului, sau îndepărtarea lui Meru de pe locul său, sau căderea Runului din firmament. El era un stăpânitor al celor răi și un protector al celor drepți. Acest distrugător al dușmanilor, care și-a dat viața pentru nenorocitul Duryodhana, pe a cărui vitejie se baza speranța de victorie pe care o nutreau fiii mei răi, care era egal cu Vrihaspati sau Usanas în ceea ce privește inteligența, vai, cum a fost ucis? Caii lui mari, de culoare roșie, acoperiți cu o plasă de aur, rapizi ca vântul și imposibil de lovit cu vreo armă în luptă, înzestrați cu o mare forță, nechezând vesel, bine dresați și din rasa Sindhu, înjugați la carul lui și trăgând vehiculul în mod excelent, păstrându-se mereu în mijlocul bătăliei, au devenit slabi și leșinați? Suportând cu calm în luptă urletul elefanților, în timp ce acele creaturi uriașe trâmbițau la sunetul cochiliilor și al bătăilor tobelor, neimpresionați de sunetul arcurilor și de ploaia de săgeți și alte arme, prefigurând înfrângerea dușmanilor prin însăși apariția lor, fără să respire adânc (ca urmare a efortului), deasupra tuturor oboselii și durerii, cum au fost învinși repede acei cai rapizi care trăgeau carul fiului lui Bharadwaja? Așa erau caii înjugați la carul său de aur. Așa erau caii înjugați la carul celui mai mare dintre eroii umani. Călătorind pe propriul său car excelent împodobit cu aur pur, de ce, O, fiu, nu a putut traversa marea armatei Pandava? Ce fapte de vitejie a realizat în luptă fiul lui Bharadwaja, acel războinic care întotdeauna smulgea lacrimi din ochii celorlalți eroi și pe a cărui cunoaștere (a armelor) se bazează toți arcașii lumii? Aderând cu fermitate la adevăr și înzestrat cu o mare putere, ce a făcut, într-adevăr, Drona în luptă? Cine erau acei războinici care l-au întâlnit pe cel care a realizat fapte feroce, cel mai important dintre toți arcașii, primul dintre eroi, care semăna cu Sakra însuși în ceruri? Au fugit Pandava când l-au văzut pe cel cu carul de aur și cu puterea sa uriașă, care a invocat arme celeste? Sau oare regele Yudhishthira cel drept, împreună cu frații săi mai mici și având prințul din Panchala (Dhrishtadyumna) ca legătură,[13] l-a atacat pe Drona, înconjurându-l cu trupele sale din toate părțile? Cu adevărat, Partha trebuie să fi oprit, cu săgețile sale drepte, toți ceilalți războinici din car, iar apoi fiul lui Prishata, cel cu fapte păcătoase, trebuie să-l fi înconjurat pe Drona. Nu văd niciun alt războinic, în afară de ferocele Dhrishtadyumna, protejat de Arjuna, care ar fi putut să-l omoare pe acel erou puternic. Se pare că atunci când acei eroi, și anume Kekayas, Chedis, Karushas, Matsyas și ceilalți regi, care îl înconjurau pe învățător, l-au presat extrem de tare, ca niște furnici care apasă pe un șarpe, în timp ce el era angajat într-o faptă dificilă, nenorocitul Dhrishtadyumna trebuie să-l fi ucis atunci. Asta este ceea ce cred eu. Cel care, după ce a studiat cele patru *Vede* cu ramurile lor și istoriile care formează a cincea (*Veda*), a devenit refugiul brahmanilor, așa cum oceanul este refugiul râurilor, acel distrugător de dușmani, care a trăit atât ca brahman, cât și ca kshatriya, vai, cum ar fi putut acel brahman, venerabil în ani, să-și găsească sfârșitul de vârful unei arme? Cu un spirit mândru, el a fost totuși adesea umilit și a trebuit să sufere, să îndure durere din cauza mea. Oricât de nedemn de asta, el a obținut totuși, din mâinile fiului lui Kunti, rodul propriului său comportament.[14] El, de ale cărui fapte depind toți arcașii din lume, vai, cum ar fi putut acel erou, care adera ferm la adevăr și poseda o mare îndemânare, să fie ucis de persoane dornice de bogăție? Cel mai important din lume, precum Sakra însuși în ceruri, de mare putere și energie, vai, cum a putut fi ucis de Partha, precum balena de peștii mai mici? El, din prezența căruia niciun războinic dornic de victorie nu putea scăpa cu viață, el, pe care, cât era în viață, nu-l părăseau niciodată aceste două sunete, și anume sunetul *Vedelor,* al celor dornici de învățătura vedică, și sunetul arcurilor, al celor dornici de pricepere în arta arcului, el, care nu era niciodată trist, vai, acel tigru printre oameni, acel erou înzestrat cu prosperitate și niciodată învins în luptă, acel războinic cu vitejie egală cu cea a leului sau a elefantului, a fost ucis. Cu adevărat, nu pot suporta gândul morții sale. Cum a putut fiul lui Prishata, în fața celor mai de seamă dintre oameni, să ucidă în luptă acel războinic invincibil a cărui putere nu a fost niciodată umilită și a cărui faimă nu a fost niciodată pătată? Cine erau cei care au luptat în fruntea lui Drona, protejându-l, stând alături de el? Cine a mers în spatele lui și a obținut acel sfârșit atât de greu de atins? Cine erau acei războinici cu suflet înalt care au protejat roțile din dreapta și din stânga lui Drona? Cine era în fruntea acelui erou în timp ce el lupta în bătălie? Cine erau cei

13 Probabil, un instrument gata de utilizare.

14 Sensul pare să fie că, după ce l-a antrenat cu grijă pe Arjuna în arta războiului, el a cules roadele eforturilor și muncii sale sub forma înfrângerii și a morții de mâna propriului său elev sau, cel puțin, prin intermediul acestuia.

care, nepăsându-le de viețile lor în acea ocazie, s-au întâlnit cu moartea care stătea față în față cu ei? Cine erau acei eroi care au pornit în ultima călătorie în bătălia lui Drona? Oare vreunul dintre acei Kshatriya care fuseseră desemnați să-l protejeze pe Drona, dovedindu-se falși, l-a abandonat pe erou în luptă? A fost el ucis de dușman după o astfel de dezertare și în timp ce era singur? Drona nu ar fi arătat niciodată, din frică, spatele în luptă, oricât de mare ar fi fost pericolul. Cum a fost atunci ucis de inamic? Chiar și în mare suferință, O, Sanjaya, o persoană ilustră ar trebui să facă acest lucru, și anume să-și pună în valoare priceperea în funcție de puterea sa. Toate acestea se regăseau în Drona; O, copilule, îmi pierd simțurile. Să suspendăm această discuție pentru o vreme. După ce îmi voi recăpăta simțurile, te voi întreba din nou, O, Sanjaya!

SECȚIUNEA X

Vaisampayana a spus: După ce i s-a adresat astfel fiului lui Suta, Dhritarashtra, copleșit de o durere excesivă în inimă și fără speranță în victoria fiului său, a căzut la pământ. Văzându-l lipsit de simțiri și căzut la pământ, slujitorii lui l-au stropit cu apă parfumată și rece, în timp ce îl ventilau. Văzându-l căzut, doamnele Bharata, O, rege, l-au înconjurat din toate părțile și l-au frecat ușor cu mâinile. Ridicându-l încet pe rege de la pământ, acele doamne regale, cu vocile înecate de lacrimi, l-au așezat pe scaunul său. Așezat, regele a continuat să fie sub influența acelui leșin. Și a rămas perfect nemișcat, în timp ce ele îl ventilau stând în picioare în jurul lui. Apoi, un tremur a trecut peste corpul monarhului și el și-a recăpătat încet simțurile. Și a început din nou să-l interogheze pe fiul lui Gavalgana din casta Suta despre incidentele care au avut loc în bătălie.

Dhritarashtra a spus: [Acel Ajatasatru] care, asemenea soarelui răsărit, risipește întunericul cu propria sa lumină; care se năpustește asupra dușmanului ca un elefant rapid și furios, cu tâmplele sfâșiate, incapabil să fie învins de conducătorii ostili ai turmelor, se năpustește asupra unui rival care se îndreaptă cu chipul vesel spre o femelă a speciei în călduri, O, ce războinici (din armata mea) i s-au opus lui Ajatasatru când a venit, pentru a-l ține departe de Drona?[15] Acel erou, cel mai de seamă dintre oameni, care a ucis mulți războinici curajoși (din armata mea) în luptă, acel puternic înarmat, inteligent și curajos, cu o vitejie de neînvins, care, fără ajutorul nimănui, poate distruge întreaga oaste a lui Duryodhana doar cu privirile sale teribile, acel ucigaș cu privirea, cel hotărât să câștige victoria, acel arcaș, acel erou de glorie nemuritoare, acel monarh stăpân pe sine, venerat de întreaga lume, O, cine erau acei eroi (din armata mea) care l-au înconjurat pe acel războinic?[16] Acel prinț invincibil, acel arcaș de glorie nemuritoare, acel tigru printre oameni, acel fiu al lui Kunti, care avansând cu mare viteză a ajuns la Drona, acel războinic puternic care întotdeauna realizează fapte măreție împotriva dușmanului, acel erou de faimă gigantică și mare curaj, care în forță este egal cu zece mii de elefanți, O, ce combatanți curajoși din armata mea l-au înconjurat pe Bhimasena în timp ce se năpustea asupra oștirii mele? Când acel războinic cu energie nemăsurată, Vibhatsu, arătând ca o masă de nori, a venit, aruncând fulgere ca norii înșiși, trăgând ploaie de săgeți ca Indra care revarsă ploaia și făcând toate punctele cardinale să răsune cu palma lui și cu zgomotul roților carului său, când acel erou al cărui arc era ca fulgerul și a cărui car semăna cu un nor, având ca urlet zgomotul roților sale (când acel erou a venit), șuieratul săgeților sale îl făcea extrem de feroce, mânia sa semănând cu un nor îngrozitor, și care este rapid ca mintea sau furtuna, care întotdeauna străpunge inamicul adânc în organele vitale, care, înarmat cu săgeți, este teribil de privit, care, ca Moartea însăși, îmbăiază toate punctele cardinale cu sânge uman în abundență și care, cu zgomot feroce și înfățișare îngrozitoare, mânuind arcul *Gandiva*, aruncă neîncetat asupra războinicilor mei conduși de Duryodhana săgeți ascuțite pe piatră și prevăzute cu pene de vultur, vai, când acel erou de mare inteligență a venit asupra ta, care a fost starea minții tale? Când acel

15 Această propoziție cuprinde 7. 8 și prima linie din 9. Am urmat ordinea exactă a originalului. Particularitatea construcției sanscrite este că pronumele nominativ este pus în apoziție cu un substantiv în cazul obiectiv. Întreaga secțiune conține multe astfel de propoziții.

16 10 și 11 se referă, de asemenea, la Ajatasatru.

războinic cu uriașa maimuță pe steagul său a venit, obstrucționând cerul cu ploaie densă de săgeți, ce s-a întâmplat cu starea ta sufletească la vederea acelui Partha? Arjuna a avansat asupra ta, ucigând trupele tale cu sunetul arcului *Gandiva* și realizând fapte de vitejie pe drum? A luat Duryodhana, cu săgețile sale, viețile voastre, precum furtuna care distruge norii adunați sau doboară pădurile de stuf, suflând prin ele? Ce om este capabil să-l înfrunte în luptă pe cel care mânuiește *Gandiva*? Auzind doar că el se află în fruntea forței (ostile), inima fiecărui dușman pare să se sfâșie în două. În acea bătălie în care trupele tremurau și chiar eroii erau cuprinși de frică, cine au fost cei care nu l-au părăsit pe Drona și cine au fost lașii care l-au abandonat din frică? Cine au fost cei care, nepăsători de viețile lor, s-au întâlnit cu Moartea însăși, stând față în față cu ea, sub forma lui Dhananjaya, care a învins chiar și luptători supraomeni în bătălie? Trupele mele sunt incapabile să suporte impetuozitatea acelui războinic care are cai albi înjugați la carul său și sunetul *Gandivei*, care seamănă cu zgomotul norilor. Carul acela, care îl are pe însuși Vishnu ca vizitiu și pe Dhananjaya ca războinic, carul acela îl consider incapabil de a fi învins chiar și de zei și Asuri uniți împreună. Delicat, tânăr și curajos, cu o înfățișare foarte frumoasă, acel fiu al lui Pandu, înzestrat cu inteligență, îndemânare și înțelepciune, a cărui vitejie este de neînvins în luptă, când Nakula, cu zgomot puternic și tulburând toți războinicii ostili, s-a năpustit asupra lui Drona, ce eroi (din armata mea) l-au înconjurat? Când Sahadeva, care seamănă cu un șarpe furios cu venin virulent, când acel erou care deține cai albi și este invincibil în luptă, respectuos față de jurămintele lăudabile, incapabil să fie descurajat în scopurile sale, înzestrat cu modestie și niciodată învins în luptă, a venit asupra noastră, ce eroi (din armata noastră) l-au înconjurat? Acel războinic care, după ce a zdrobit puternica oaste a regelui Sauvira, a luat de soție frumoasa fecioară Bhoja, cu membre simetrice, acel taur printre oameni, și anume Yuyudhana, în care se găsesc întotdeauna adevărul, fermitatea, curajul și *Brahmacharya*, acel războinic înzestrat cu o mare putere, care practică întotdeauna adevărul, niciodată nevesel, niciodată învins, care în luptă este egal cu Vasudeva și este considerat a fi al doilea sine al acestuia, care, prin instrucțiunile lui Dhananjaya, a devenit cel mai priceput în folosirea săgeților și care este egal cu Partha însuși în ceea ce privește armele, O, ce războinic (din armata mea) i-a rezistat lui Satyaki, pentru a-l ține departe de Drona? Cel mai bun erou dintre Vrishni, extrem de curajos printre toți arcașii, egal cu Rama însuși în (cunoașterea și folosirea) armelor și în vitejie și faimă, (știi, O Sanjaya, că) adevărul și fermitatea, inteligența și eroismul, și cunoașterea lui Brahma, și armele înalte, sunt toate în el (Satyaki) din rasa Satwata, așa cum cele trei lumi sunt în Kesava. Ce eroi (ai armatei mele), apropiindu-se de acel arcaș puternic, Satyaki, care poseda toate aceste calități și căruia nici chiar zeii nu-i puteau rezista, l-au înconjurat? Cel mai de seamă dintre Panchalas, plin de eroism, de viță nobilă și preferatul tuturor eroilor de viță nobilă, care întotdeauna realiza fapte bune în luptă, și anume Uttamaujas, acel prinț mereu angajat în binele lui Arjuna, născut doar pentru răul meu, egal cu Yama, sau Vaisaravana, sau Aditya, sau Mahendra, sau Varuna, acel prinț considerat un puternic războinic și pregătit să-și dea viața în mijlocul bătăliei, O, ce eroi (din armata mea) l-au înconjurat? Cine (dintre războinicii mei) i-a stat în față lui Dhrishtaketu, acel singur războinic dintre Chedi care, dezonorându-i pe ai săi, a trecut de partea Pandavilor, în timp ce acesta se repezea spre Drona? Cine l-a oprit pe viteazul Ketumat să nu ajungă la Drona, viteazul Ketumat care l-a ucis pe prințul Durjaya, în timp ce acesta din urmă se adăpostise în Girivraja? Ce eroi (din armata mea) l-au înconjurat pe Shikhandin, acel leu printre oameni, care știe meritele și dementele (în persoana sa) bărbăției și feminității, acel fiu al lui Yajnasena, care este mereu vesel în luptă, acel erou care a fost cauza morții celui cu suflet mare Bhishma în luptă, când acesta se repezea spre Drona? Acel erou vestit al neamului Vrishni, acea căpetenie a tuturor arcașilor, acel viteaz în care toate realizările există într-o măsură mai mare decât în Dhananjaya însuși, în care există întotdeauna arme, adevăr și *Brahmacharya*, care este egal cu Vasudeva în energie și cu Dhananjaya în forță, care în splendoare este egal cu Aditya și în inteligență cu Brihaspati, anume, cel cu suflet mare Abhimanyu, asemănător Morții însuși cu gura larg deschisă, oh, ce eroi (din armata mea) l-au înconjurat când s-a repezit spre Drona? Acel tânăr cu minte viguroasă, acel ucigaș de eroi ostili, anume, fiul Subhadrei, oh, când s-a repezit spre Drona, ce stare a devenit a minții tale? Ce eroi au înconjurat acei lei printre oameni, anume, fiii Draupadii, când s-au repezit în luptă asupra lui Drona ca niște râuri care se revarsă spre mare? Acei copii care,

lăsând deoparte toate jocurile (copilești) timp de doisprezece ani și urmând jurăminte excelente, l-au slujit pe Bhishma pentru arme, acei copii, anume, Kshatranjaya și Kshatradeva și Kshatravarman și Manada, acei fii viteji ai lui Dhrishtadyumna, oh, cine i-a oprit, căutând să-i țină departe de Drona? Pe cel pe care Vrishnii îl socoteau superior în luptă față de o sută de războinici pe care, oh, cine l-a oprit pe acel mare arcaș, anume, Chekitana, să nu ajungă la Drona? Acei cinci frați Kekaya, virtuoși și cu putere, care nu pot fi înfrânți, asemănători (la culoare) cu insectele numite *Indragopaka*, cu armuri roșii, arme roșii și stindarde roșii, acei eroi care sunt verișorii materni ai Pandavilor și care mereu le doresc victoria acestora din urmă, oh, ce eroi (din armata mea) i-au înconjurat pe acei prinți viteji când s-au repezit spre Drona pentru a-l ucide? Acel stăpân al luptei, acea căpetenie a arcașilor, acel erou cu țintă neînfrântă și forță mare, acel leu printre oameni, anume, Yuyutsu, pe care mulți regi înfuriați luptându-se împreună timp de șase luni la Varanavata din dorința de a-l ucide nu l-au putut învinge, și care în lupta de la Varanasi l-a doborât cu o săgeată cu vârf lat pe acel mare războinic pe care, anume, prințul din Kasi, dorind să ia o fecioară de soție (la un Swayamvara), oh, ce erou (din armata mea) l-a oprit? Acel mare arcaș, anume, Dhrishtadyumna, care este sfătuitorul principal al Pandavilor, care se străduiește să-i facă rău lui Duryodhana, care a fost creat pentru distrugerea lui Drona, oh, ce eroi (din armata mea) l-au înconjurat când a venit spre Drona, spărgând toate rândurile mele și consumând toți războinicii mei în luptă? Acea căpetenie a tuturor celor pricepuți în arme, care a fost crescut aproape în poala lui Drupada, oh, ce războinici (din armata mea) l-au înconjurat pe acel Shikhandin păzit de armele (lui Arjuna), pentru a-l ține departe de Drona? Cel care a cuprins pământul prin zgomotul puternic al carului său ca printr-o curea de piele, acel mare războinic pe care, și căpetenie a tuturor ucigașilor de dușmani, care, ca un substitut pentru toate jertfele, a efectuat fără piedici zece jertfe de cai cu hrană și băutură excelentă și daruri din belșug, care și-a condus supușii ca și cum ar fi fost copiii săi, acel fiu al lui Usinara care în jertfe a dăruit vaci fără număr ca grăunțele de nisip din albia Gangelui, a cărui faptă nici unul dintre oameni n-a putut-o și nici nu va putea să o imite, care după încheierea acestor fapte dificile chiar și zeii au strigat, spunând: „Nu vedem în cele trei lumi cu creaturile lor mobile și imobile o a doua persoană în afară de fiul lui Usinara care a fost, există sau va fi vreodată născută, care a atins regiuni (în viața de apoi) care sunt inaccesibile ființelor umane,” oh, cine (din armata mea) l-a oprit pe acel Saivya, acel nepot al acelui fiu al lui Usinara, când a atacat (pe Drona)? Ce eroi (din armata mea) au înconjurat divizia de care a aceluia care ucide dușmani, anume, Virata, regele Matsya, când a ajuns la Drona în luptă? Cine l-a ținut departe de Drona pe giganticul Ghatotkacha, acela care era un spin (în coasta) fiilor mei, acel războinic care dorește mereu victoria Pandavilor, acel *Rakshasa* viteaz, înzestrat cu mari puteri iluzorii, având forță mare și putere mare, și născut din Bhima într-o singură zi, și de care eu mă tem foarte mult?[17] Ce, oh Srinjaya, poate rămâne neînvins de aceia pentru care aceștia și mulți alții sunt pregătiți să-și dea viața în luptă? Cum pot fiii Pritha să fie înfrânți, ei, anume, având pe cel mai mare dintre toate ființele, cel care mânuiește arcul numit *Sarnga*, ca refugiu și binefăcător? Vasudeva este într-adevăr Marele Stăpân al tuturor lumilor, Domnul tuturor și Etern! De suflet ceresc și putere infinită, Narayana este refugiul oamenilor în luptă. Înțelepții spun isprăvile sale cerești. Și eu le voi spune cu devoțiune, pentru a-mi recăpăta fermitatea!

SECȚIUNEA XI

Dhritarashtra a spus: Ascultă, O, Sanjaya, faptele cerești ale lui Vasudeva, faptele pe care Govinda le-a realizat și pe care nimeni altcineva nu a fost vreodată în stare să le realizeze. În timp ce era crescut, O, Sanjaya, în familia păstorului (Nanda), acel suflet înalt, încă din copilărie, a făcut cunoscută puterea brațelor sale celor trei lumi. Chiar atunci l-a ucis pe Hayaraja, care trăia în pădurile (de pe malurile) Yamuna, care era egal cu (armăsarul celest) Uchchaisravas în ceea ce privește forța și cu vântul însuși în ceea ce privește viteza.[18] În copilărie, el a ucis, de asemenea, cu

17 Ghatotkacha era fiul lui Hidimva și Bhimasena. Femeile *Rakshasi* nasc în aceeași zi în care rămân însărcinate, iar copiii lor ating maturitatea în aceeași zi în care se nasc!

18 *Hayaraja*, lit., *prințul armăsarilor.* Era un Asura, numit și Kesi, sub forma unui armăsar.

cele două braţe goale, pe Danava, sub forma unui taur, cu fapte teribile, care se ridica ca Moartea însăşi asupra tuturor vacilor. Cu ochi ca petalele de lotus, el i-a ucis şi pe puternicii Asura numiţi Pralamva, Naraka, Jambha şi Pitha, precum şi pe Mura, teroarea celor cereşti. Şi astfel, Kansa, cu energia sa puternică, care era, în plus, protejat de Jarasandha, a fost ucis în luptă, împreună cu toţi adepţii săi, de Krishna, ajutat doar de propria sa vitejie.[19] Cu Valadeva ca secund, ucigaşul de duşmani, adică Krishna, a distrus în luptă, împreună cu toate trupele sale, pe regele Surasenas, adică Sunaman, de mare activitate şi vitejie în luptă, stăpânul unui *Akshauhini* complet şi pe viteazul al doilea frate al lui Kansa, regele Bhojas. Rishi, regenerat şi foarte mânios (mulţumit de adorare), i-a acordat binecuvântări.[20] Cu ochi ca petalele de lotus şi înzestrat cu mare curaj, Krishna, învingând toţi regii la alegerea sa, a răpit-o pe fiica regelui Gandharas. Acei regi furioşi, ca şi cum ar fi fost cai din naştere, au fost înjugaţi la carul său nupţial şi au fost sfâşiaţi cu biciul. Janardana, cel cu braţele puternice, l-a făcut şi pe Jarasandha, stăpânul unei armate întregi de *Akshauhini*, să fie ucis prin intermediul altuia.[21] Puternicul Krishna l-a ucis şi pe viteazul rege al Chedis, acel conducător al regilor, ca şi cum ar fi fost un animal, cu ocazia disputei acestuia din urmă despre Arghya. Dând dovadă de vitejie, Madhava a aruncat în mare oraşul Daitya numit Saubha, (mişcându-se) pe ceruri, protejat de Salwa şi considerat de necucerit. Angas, Vangas, Kalingas, Magadhas, Kasis, Kosalas, Vatsyas, Gargyas, Karushas şi Paundras — pe toţi aceştia i-a învins în luptă. Avantis, sudicii, montanii, Daserakas, Kasmirakas, Aurasikas, Pisachas, Samudgalas, Kamvojas, Vatadhanas, Cholas, Pandyas, O Sanjaya, Trigartas, Malavas, Daradas, greu de învins, Khasas, veniţi din diverse tărâmuri, precum şi Sakas şi Yavanas cu adepţii lor, au fost toţi învinşi de cel cu ochi ca petalele de lotus. În vremuri străvechi, pătrunzând în marea însăşi, el l-a învins în luptă pe însuşi Varuna în acele adâncuri acvatice, înconjurat de tot felul de animale acvatice. Ucigându-l în luptă pe Danava numit Panchajanya, care trăia în adâncurile Patalei, Hrishikesa a obţinut scoica celestă numită *Panchajanya*. Puternicul Kesava, însoţit de Partha, după ce l-a mulţumit pe Agni la Khandava, a obţinut arma sa invincibilă de foc, şi anume discul său (numit *Sudarsana*). Călărind pe fiul lui Vinata şi înspăimântând (locuitorii) Amaravati, eroicul Krishna a adus chiar de la Mahendra (floarea celestă numită) *Parijata*. Cunoscând vitejia lui Krishna, Sakra a suportat în tăcere acea faptă.[22] Nu am auzit niciodată că ar exista vreun rege care să nu fi fost învins de Krishna. Această faptă extrem de minunată, O, Sanjaya, pe care cel cu ochi de lotus a săvârşit-o în curtea mea, cine altcineva ar fi capabil să o săvârşească? Şi întrucât, umilit de devotament, mi s-a îngăduit să-l privesc pe Krishna ca pe Domnul Suprem; totul (despre acea ispravă) îmi este bine cunoscut, eu însumi fiind martor cu ochii mei, O Sanjaya, sfârşitul nu poate fi văzut niciodată al realizărilor (infinite) ale lui Hrishikesa. de mare energie şi mare inteligenţă. Gada, şi Samva, şi Pradyumna, şi Viduratha, şi Charudeshna, şi Sarana, şi Ulmukha, şi Nisatha, şi viteazul Jhilivabhru, şi Prithu, şi Viprithu, şi Samika, şi Arimejaya, — aceştia şi alţi eroi Vrishni puternici, pricepuţi în luptă, vor lua poziţie pe câmpul de luptă, în tabăra Pandava, când vor fi chemaţi de eroul Vrishni, adică de înaltul Kesava. Atunci, totul (de partea mea) va fi în mare pericol. Chiar şi asta este ceea ce cred. Şi acolo unde se află Janardana, va fi eroicul Rama, egal în forţă cu zece mii de elefanţi, asemănător vârfului Kailasa, împodobit cu ghirlande de flori sălbatice şi înarmat cu plugul. Vasudeva acela, O, Sanjaya, pe care toţi cei regeneraţi îl descriu ca fiind Tatăl tuturor, va lupta Vasudeva acela pentru Pandavi? O, fiu, O, Sanjaya, dacă îşi va îmbrăca armura pentru Pandavi, nu va fi nimeni printre noi care să-i poată fi adversar. Dacă Kauravas vor învinge Pandavii, el, din neamul Vrishni, va lua atunci, pentru aceştia din urmă, arma sa puternică. Şi acel tigru printre oameni, cel cu braţele puternice, ucigând atunci toţi regii în luptă, precum şi pe Kauravas, va da întreaga lume fiului lui Kunti. Ce car va înainta în luptă împotriva acelei care are pe Hrishikesa ca şofer şi pe Dhananjaya ca războinic? Kurus nu pot, în niciun caz, să obţină victoria. Spune-mi, atunci, totul despre cum s-a desfăşurat bătălia. Arjuna este viaţa lui Kesava, iar Krishna este întotdeauna victoria; în Krishna este întotdeauna faima. În toate lumile, Vibhatsu este invincibil. În Kesava sunt merite infinite în exces. Nebunul Duryodhana,

19 Adică fără arme de niciun fel.

20 Kaliprasanna Singha, în traducerea sa în bengaleză, face o mare încurcătură din acest *Sloka*.

21 Jarasandha, puternicul rege al Magadhas şi duşmanul jurat al lui Krishna, a fost ucis de Bhima la îndemnul lui Krishna.

22 Şi anume, transplantarea *Parijata* din Amaravati pe pământ.

care nu-l cunoaşte pe Krishna sau Kesava, pare, prin Destin, să aibă în faţa lui laţul Morţii. Din păcate, Duryodhana nu-l cunoaşte pe Krishna din neamul Dasarha şi pe Arjuna, fiul lui Pandu. Aceşti oameni cu suflet înalt sunt zei antici. Ei sunt chiar Nara şi Narayana. Pe pământ, oamenii îi văd ca două forme separate, deşi, în realitate, amândoi sunt posedaţi de un singur suflet. Doar cu mintea, acea pereche invincibilă, de renume mondial, poate, dacă doreşte, să distrugă această oaste. Numai că, din cauza umanităţii lor, ei nu doresc acest lucru.[23] Ca o schimbare a *Yuga*, moartea lui Bhishma, O, copilule, şi uciderea lui Drona, cel cu suflet înalt, răstoarnă simţurile. Într-adevăr, nici prin *Brahmacharya*, nici prin studiul *Vedelor,* nici prin rituri (religioase), nici prin arme, nimeni nu poate preveni moartea. Auzind de uciderea lui Bhishma şi Drona, acei eroi pricepuţi în arme, respectaţi de toate lumile şi invincibili în luptă, de ce, O, Sanjaya, mai trăiesc eu? Ca urmare a morţii lui Bhishma şi Drona, O Sanjaya, de acum înainte va trebui să trăim ca dependenţi de acea prosperitate pe care o invidiam atât de mult la Yudhishthira. Într-adevăr, această distrugere a Kurus a venit ca urmare a acţiunilor mele. O Suta, ucigându-i pe cei care erau gata pentru distrugere, chiar şi paiul devine fulger. Această prosperitate este fără sfârşit în această lume pe care Yudhishthira este pe cale să o obţină - Yudhishthira, prin mânia căruia atât Bhishma, cât şi Drona au căzut. Ca urmare a înclinaţiei sale, Dreptatea a trecut de partea lui Yudhishthira, în timp ce este ostilă faţă de fiul meu. Vai, timpul, atât de crud, care a venit acum pentru distrugerea tuturor, nu poate fi învins. Lucrurile calculate într-un fel, O, fiu, chiar şi de către oameni inteligenţi, devin altfel prin Destin. Asta este ceea ce cred eu. De aceea, spune-mi tot ce s-a întâmplat în timpul desfăşurării acestei calamităţi inevitabile şi îngrozitoare, care produce cea mai dureroasă reflecţie, imposibil de depăşit (de noi).

SECŢIUNEA XII

Sanjaya a zis: Da, fiindcă am văzut totul cu ochii mei, îţi voi descrie cum a căzut Drona, ucis de Pandava şi de Srinjaya. Obţinând comanda trupelor, acel mare războinic pe car, anume fiul lui Bharadvaja, i-a spus aceste cuvinte fiului tău în mijlocul tuturor trupelor: „De vreme ce, O, rege, m-ai onorat cu comanda trupelor imediat după acel taur printre Kaurava, anume fiul lui Ganga (Ganga) care merge spre ocean, ia-ţi, O, Bharata, rodul cuvenit acestei fapte a ta. Ce afacere a ta voi înfăptui acum? Cere-ţi darul pe care îl doreşti.” Atunci regele Duryodhana, consultându-se cu Karna şi Duhsasana şi alţii, i-a spus învăţătorului, acel luptător de neînvins şi cel dintâi dintre toţi biruitorii, aceste cuvinte: „Dacă îmi vei da un dar, atunci apucă-l pe cel dintâi dintre războinicii pe car, anume pe Yudhishthira, viu, şi adu-l aici la mine.” Apoi, învăţătorul Kurulor, auzind aceste cuvinte ale fiului tău, i-a dat următorul răspuns, bucurând toate trupele cu el: „Fie lăudat fiul Kunti (Yudhishthira) al cărui simplă capturare o doreşti. O, tu care eşti greu de învins, nu ceri nici un alt dar (de exemplu) pentru uciderea lui. Din ce motiv, O, tigru printre oameni, nu doreşti moartea sa? Eşti, fără îndoială, O, Duryodhana, nu necunoscător de politică. De ce, aşadar, nu faci aluzie la moartea lui Yudhisthira? Este un lucru de mare uimire că regele Yudhisthira, cel drept, nu are inamic care să-i dorească moartea. De vreme ce îţi doreşti să fie viu, tu (fie) cauţi să-ţi păstrezi rasa de la extincţie, fie, O, şef al Bharata, dorind să-i învingi pe Pandava în luptă, eşti dornic să stabileşti relaţii frăţeşti (cu ei) dându-le înapoi regatul lor. Fericită a fost naşterea acelui prinţ înţelept. Cu adevărat este numit Ajatasatru (cel fără duşmani), căci chiar şi tu porţi afecţiune pentru el.” Adresat astfel de Drona, O, Bharata, sentimentul care este mereu prezent în pieptul fiului tău şi-a făcut brusc cunoscută prezenţa. Nici chiar persoane ca Vrihaspati nu pot ascunde expresiile feţei lor. Din acest motiv, fiul tău, O, rege, plin de bucurie, a spus aceste cuvinte: „Prin uciderea fiului Kunti în luptă, O, învăţătorule, victoria nu poate fi a mea. Dacă Yudhishthira ar fi ucis, Partha, fără îndoială, ne-ar ucide pe toţi. Toţi ceilalţi, din nou, nu pot fi ucişi nici de înşişi zeii. Cel dintre ei care va supravieţui, în acel caz, ne va extermina. Yudhishthira, însă, este adevărat în promisiunile sale. Dacă este adus aici (viu), învins din nou la zaruri, Pandava se vor întoarce din nou în păduri, căci toţi sunt supuşi lui Yudhishthira. Este evident că o astfel de victorie va fi una de durată. De aceea nu doresc nicidecum uciderea regelui Yudhishthira cel drept.” Constatând acest scop şiret al lui Duryodhana,

23 Deşi sunt zei, ei s-au născut ca oameni şi trebuie să-şi atingă scopurile prin mijloace umane. Din această cauză, ei nu distrug această oaste doar prin voinţa lor.

Drona, care cunoștea adevărurile științei profitului și era înzestrat cu mare inteligență, a reflectat puțin și i-a dat darul circumscriindu-l în felul următor.

Drona a spus: Dacă eroicul Arjuna nu-l protejează pe Yudhishthira în luptă, poți considera că cel mai mare dintre Pandavi este deja sub controlul tău. În ceea ce-l privește pe Partha, nici chiar zeii și Asurii, conduși de Indra, nu pot înainta împotriva lui în luptă. Din această cauză nu îndrăznesc să fac ceea ce îmi ceri. Fără îndoială, Arjuna este discipolul meu, iar eu am fost primul său învățător în arta războiului. El este însă tânăr, înzestrat cu mare noroc și extrem de hotărât (să-și atingă scopurile). El a obținut, de asemenea, multe arme de la Indra și Rudra. În plus, a fost provocat de tine. De aceea, nu îndrăznesc să fac ceea ce îmi ceri. Să fie îndepărtat Arjuna, prin orice mijloace posibile, din bătălie. Odată ce Partha va fi retras, îl poți considera pe regele Yudhishthira deja învins. Victoria se obține prin capturarea lui, nu prin uciderea lui, O, taur printre oameni! Chiar și prin stratagemă, capturarea lui poate fi realizată. Capturându-l pe acel rege devotat adevărului și dreptății, îl voi aduce, fără îndoială, O, monarhule, sub controlul tău chiar astăzi, dacă el rămâne în fața mea în luptă chiar și pentru o clipă, desigur, dacă Dhananjaya, fiul lui Kunti, acel tigru printre oameni, este retras de pe câmpul de luptă. În prezența lui Phalguni, însă, O, rege, Yudhishthira nu poate fi capturat în luptă nici măcar de zei și de Asuri conduși de Indra.

Sanjaya a continuat: După ce Drona a promis capturarea regelui chiar și în aceste condiții, fiii tăi nechibzuiți l-au considerat pe Yudhishthira deja capturat. Fiul tău (Duryodhana) știa de parțialitatea lui Drona față de Pandavi. Pentru a-l face pe Drona să-și respecte promisiunea, el a divulgat acele sfaturi. Apoi, O, pedepsitor al dușmanilor, faptul că Drona promisese să-l captureze pe (cel mai mare) dintre Pandavi a fost proclamat de Duryodhana căpetenia tuturor trupelor sale.

SECȚIUNEA XIII

Sanjaya a spus: După ce Drona le-a promis regilor capturarea în acele condiții, trupele tale, auzind (acea promisiune) despre capturarea lui Yudhishthira, au scos strigăte de leu, amestecându-le cu șuieratul săgeților și sunetul cochiliilor. Însă, O, Bharata, dreptul rege Yudhishthira a aflat curând, prin spionii săi, toate detaliile despre scopul pe care îl urmărea fiul lui Bharadwaja. Apoi, adunându-și toți frații și toți ceilalți regi din armata sa, dreptul rege Yudhishthira s-a adresat lui Dhananjaya, spunând: „Ai auzit, O, tigrule printre oameni, despre intenția lui Drona. Prin urmare, să se adopte măsuri care să împiedice îndeplinirea acestui scop. Este adevărat, Drona, acel zdrobitor de dușmani, și-a jurat angajamentul, cu toate că, O mare arcaș, responsabilitatea revine ție. Luptă astăzi, O tu, cel cu brațe puternice, în apropierea mea, astfel încât Duryodhana să nu obțină de la Drona împlinirea dorinței sale.”

Arjuna a spus: Așa cum nu pot să-mi ucid învățătorul, tot așa, rege, nu pot să accept să renunț la tine. O, fiu al lui Pandu, mai degrabă mi-aș da viața în luptă decât să lupt împotriva învățătorului meu. Acest fiu al lui Dhritarashtra dorește suveranitatea, după ce te-a capturat în luptă. În această lume, el nu va obține niciodată împlinirea dorinței sale. Firmamentul însuși, cu stelele sale, ar putea să cadă, Pământul însuși s-ar putea sfărâma în fragmente, dar Drona nu va reuși niciodată să te captureze atâta timp cât eu sunt în viață. Chiar dacă însuși stăpânul fulgerului sau Vishnu, conducătorul zeilor, l-ar ajuta în luptă, tot nu ar reuși să te captureze pe câmpul de luptă. Atâta timp cât voi trăi, O, mare rege, nu trebuie să te temi de Drona, deși el este cel mai bun dintre toți mânuitorii de arme. Îți mai spun, O, monarh, că promisiunea mea nu rămâne niciodată neîndeplinită. Nu-mi amintesc să fi spus vreodată o minciună. Nu-mi amintesc să fi fost vreodată învins. Nu-mi amintesc să fi făcut vreodată un jurământ și să nu-l fi îndeplinit în totalitate.

Sanjaya a continuat: Atunci, O, rege, în tabăra Pandava s-au auzit sunete de scoici, tobe, cinele și tobe mai mici. Iar Pandava, cu sufletul înalt, au scos strigăte de leu. Acestea, împreună cu sunetul înfiorător al corzilor arcurilor și al palmelor, au ajuns până la cer. Auzind sunetul puternic al

cochiliilor care se ridica din tabăra puternicilor fii ai lui Pandu, diverse instrumente au fost sunate și în rândul diviziilor tale. Apoi, diviziile tale, precum și ale lor, s-au aliniat în ordine de luptă. Și încet, din dorința de luptă, au avansat unul împotriva celuilalt. Apoi a început o bătălie, care a fost aprigă și care a făcut părul să se ridice în cap, între Pandava și Kuru, și Drona și Panchala. Srinjaya, deși luptau cu înverșunare, nu au putut învinge în luptă oastea lui Drona, deoarece aceasta era protejată de însuși Drona. Și astfel, nici puternicii războinici ai fiului tău, pricepuți în a lovi, nu au putut învinge oastea Pandava, deoarece aceasta era protejată de cel încoronat cu diademă (Arjuna). Protejate de Drona și Arjuna, ambele oștiri păreau să stea inactive, ca două păduri înflorite în liniștea nopții. Apoi el, cel cu carul de aur (adică Drona), ca soarele însuși, de o mare splendoare, zdrobind rândurile Pandavilor, a trecut prin ele după bunul său plac. Iar Pandava și Srinjaya, din frică, îl priveau pe acel singur războinic de mare activitate, pe carul său rapid, ca și cum ar fi fost înmulțit în mulți. Lansate de el, săgeți teribile zburau în toate direcțiile, înspăimântând, O, rege, armata fiului lui Pandu. Într-adevăr, Drona părea atunci ca soarele însuși la amiază, acoperit de o sută de raze de lumină. Și așa cum Danava nu puteau să-l privească pe Indra, tot așa niciunul dintre Pandava, O, monarhule, nu era în stare să-l privească pe fiul furios al lui Bharadwaja în acea bătălie. Viteazul fiu al lui Bharadwaja, după ce a învins trupele (ostile), a început să distrugă rapid divizia lui Dhrishtadyumna cu ajutorul săgeților ascuțite. Și acoperind și obstrucționând toate punctele cardinale cu ajutorul săgeților sale drepte, a început să zdrobească forța Pandava chiar acolo, unde se afla fiul lui Prishata.

SECȚIUNEA XIV

Sanjaya a zis: Apoi Drona, provocând o mare confuzie în gazdele Pandava, a călărit prin ea, ca o conflagrație care mistuie (o pădure de) copaci. Văzând pe acel războinic înfuriat, cu un car de aur, consumând diviziile lor ca o flacără dezlănțuită, Srinjayii tremurau (de frică). Țipătul, în acea bătălie, al arcului întins constant al acelui războinic de mare activitate se auzea ca un tunet.[24] Săgeți cumplite aruncate de Drona, înzestrat cu o mare ușurință în mână, au început să zdrobească luptătorii din care, călăreții, luptătorii pe elefanți și pedestrașii împreună cu elefanții și mânjii. Plouând cu săgețile sale ca norii care mugesc la sfârșitul verii, ajutat de vânt, varsă grindină, el a inspirat frică în inimile inamicilor. Trecând (prin rândurile inamice), O rege, și agitând trupele, puternicul Drona a sporit frica nenaturală a inamicului. Arcul împodobit cu aur, pe carul său cu mișcare rapidă, a fost văzut în mod repetat ca strălucirea fulgerului în mijlocul unui nor de nori întunecați. Acel erou, ferm în adevăr, înzestrat cu înțelepciune și devotat întotdeauna, pe lângă aceasta, dreptății, a făcut să curgă acolo un râu înfricoșător cu curent furios, de genul celui pe care îl vezi la sfârșitul *Yuga*. Și acest râu își avea sursa în impetuozitatea mâniei lui Drona și era bântuit de gloate de creaturi carnivore. Și combatanții constituiau valurile care umpleau întreaga sa suprafață. Și războinicii eroici constituiau copacii de pe malurile sale ale căror rădăcini erau constant roase de curentul său. Iar apele sale erau constituite din sângele vărsat în acea bătălie, iar carele constituiau vârtejurile sale, iar elefanții și mânjii formau malurile sale. Iar plăcile de zale constituiau crinii săi, iar carnea creaturilor, noroiul de pe patul său. Iar grăsimea, măduva și oasele (animalelor și oamenilor căzuți) formau nisipurile de pe țărmul său, iar (resturile) coifurilor spuma sa. Iar bătălia în sine care a avut loc acolo constituia baldachinul de deasupra suprafeței sale. Iar sulițele constituiau peștii cu care era abundent. Și era inaccesibil din cauza numărului mare de (căzuți) oameni, elefanți și mânji (care au căzut în el). Iar impulsul săgeții aruncate constituia curentul său. Iar cadavrele însele constituiau lemnul plutitor de pe el. Iar carele constituiau broaștele țestoase. Iar capetele constituiau pietrele împrăștiate pe malurile și pe patul său, iar scoicile, peștii săi în belșug. Iar carele și elefanții formau lacurile sale. Și era împodobit cu multe ornamente. Iar marii luptători din care constituiau sutele sale de mici vârtejuri. Iar praful pământului constituia valurile sale mici. Și ușor de traversat de către cei cu energie excesivă, era imposibil de traversat de către cei timizi. Iar grămezile de cadavre constituiau bancurile de nisip care îi obstrucționau navigația. Și era locul

24 Textele din Bengal citesc acest verset incorect. Pentru Prataptam, citirea corectă este satatam și pentru anukarinas, cuvântul corect fiind asukarinas.

de întâlnire al Kankas și al vulturilor și al altor păsări răpitoare. Și a dus mii de mari luptători din care în adăpostul lui Yama. Și sulițele lungi constituiau șerpii care îl infestau din belșug. Iar combatanții vii constituiau păsările care se jucau pe apele sale.[25] Umbrelele rupte constituiau lebedele sale mari. Diademele formau păsările (mai mici) care îl împodobeau. Roțile constituiau broaștele țestoase, iar botele aligatorii, iar săgețile peștii săi mai mici. Și era refugiul unor stoluri înspăimântătoare de ciori, vulturi și șacali. Iar acel râu, O, cel mai bun dintre regi, a dus cu sutele, în regiunea Piths, creaturile care au fost ucise de Drona în luptă. Obstrucționat de sute de cadavre (care pluteau pe el), părul (războinicilor și animalelor ucise) constituia mușchiul și buruienile sale. Așa era râul, sporind temerile celor timizi, pe care Drona l-a făcut să curgă acolo.[26]

Și în timp ce Drona măcina astfel armata ostilă într-o parte și în alta, războinicii Pandava conduși de Yudhishthira au năvălit asupra acelui mare războinic din care din toate părțile. Apoi, văzându-i astfel năvălind (spre Drona), curajoșii luptători ai armatei tale, înzestrați cu o tărie neclintită, au năvălit din toate părțile. Și bătălia care a urmat a făcut părul să se ridice pe creștet. Sakuni, plin de o sută de feluri de înșelăciuni, a năvălit spre Sahadeva și i-a străpuns vizitiul, stindardul și careta cu multe săgeți cu vârf ascuțit. Sahadeva însă, fără a se entuziasma prea mult, tăindu-i stindardul, arcul, vizitiul și careta lui Sauvala cu săgeți ascuțite, l-a străpuns pe Sauvala însuși cu șaizeci de săgeți. Atunci, fiul lui Suvala, luând o bâtă, a sărit din careta sa excelentă și cu acea bâtă, O, rege, i-a doborât vizitiul lui Sahadeva din careta acestuia. Atunci acești doi războinici eroici și puternici, O, monarh, amândoi lipsiți de care, și amândoi înarmați cu bâte, s-au luptat în bătaie ca două câmpuri a unor dealuri. Drona, după ce a străpuns pe conducătorul Panchalașilor cu zece săgeți, a fost, la rândul său, străpuns de acesta cu multe săgeți. Iar acesta din urmă a fost din nou străpuns de Drona cu un număr mai mare de săgeți. Bhimasena l-a străpuns pe Vivinsati cu săgeți ascuțite. Acesta din urmă, însă, deși străpuns astfel, nu a tremurat, ceea ce părea a fi foarte minunat. Vivinsati, apoi, O, monarh, l-a deposedat pe neașteptate pe Bhimasena de caii săi, de stindard și de arc. Și atunci toate trupele l-au venerat pentru această ispravă. Curajosul Bhimasena însă nu a suportat acea demonstrație de forță a inamicului său în luptă. Cu bâta sa, așadar, a ucis caii bine antrenați ai lui Vivinsati. Atunci, puternicul Vivinsati, luând o șa (și o sabie), a sărit din careta ale cărei cai fuseseră uciși și a năvălit spre Bhimasena ca un elefant furios care năvălește spre un tovarăș furios. Curajosul Salya, râzând în hohote, și-a străpuns, ca într-o joacă, pe dragul său nepot, Nakula, cu multe săgeți pentru a-l înfuria. Curajosul Nakula, însă, tăindu-i caii, umbrela, stindardul și vizitiul unchiului său și arcul în acea luptă, și-a suflat scoica. Dhrishtaketu, angajat cu Kripa, a tăiat diverse feluri de săgeți trase asupra sa de acesta din urmă, și apoi l-a străpuns pe Kripa cu șaptezeci de săgeți. Și apoi i-a tăiat cu trei săgeți însemnul stindardului lui Kripa. Kripa, însă, a început să-l opună cu un nor gros de săgeți. Și rezistându-i în acest fel, brahmanul a continuat să lupte cu Dhrishtaketu. Satyaki, râzând în același timp, l-a străpuns pe Kritavarman în mijlocul pieptului cu o săgeată lungă. Și străpungându-l apoi cu șaptezeci de săgeți, l-a mai străpuns o dată cu multe altele. Războinicul Bhoja, însă, la rândul său, l-a străpuns pe Satyaki cu șaptezeci de săgeți cu vârf ascuțit. Asemenea vânturilor ce curg iute și nu reușesc să miște un munte, Kritavarman nu a putut să-l miște pe Satyaki sau să-l facă să tremure. Senapati l-a lovit profund în organele vitale pe Susarman. Susarman i-a aplicat antagonistului său și el o suliță pe articulația umărului. Virata, ajutat de războinicii Matsya cu mare energie, l-a rezistat pe fiul lui Vikartana în acea luptă. Și acea ispravă (a regelui Matsya) părea foarte minunată. Chiar și aceasta era considerată o faptă de mare vitejie din partea fiului Suta, în sensul că, singur, a rezistat întregii forțe prin săgețile sale drepte. Regele Drupada era angajat cu Bhagadatta. Și lupta dintre acești doi războinici a devenit frumoasă de privit. Acel taur printre oameni, anume Bhagadatta, l-a străpuns pe regele Drupada și vizitiul, stindardul și careta sa cu multe săgeți drepte. Atunci Drupada, înfuriat, l-a străpuns repede pe acel mare războinic de care în piept cu o săgeată dreaptă. Acei doi războinici de frunte ai pământului,

25 În versiunea din Bengal se citește *Sura-vyala*. În textele din Bombay se citește *Sulav-yala*. Eu adopt cea din urmă variantă. *Vajinas*, în *Prani-vaji-nishevitam*, este explicat de Nilakantha ca însemnând *pasăre* sau *păsări*.

26 Este evident că tocmai minuțiozitatea cu care se încearcă susținerea comparației distruge efectul. În ceea ce privește repetițiile, ele sunt exact așa cum ne-am aștepta să găsim în versurile compuse *ad-hoc*.

anume fiul lui Somadatta şi Sikhandin, amândoi mânuitori ai oricărei arme, s-au înfruntat într-o luptă crâncenă care a făcut toate creaturile să tremure de frică. Curajosul Bhurisravas, O, rege, l-a acoperit pe marele războinic din car, fiul lui Yajnasena, Sikhandin, cu un nor gros de săgeţi. Sikhandin, apoi, O, monarh, înfuriat, l-a străpuns pe fiul lui Somadatta cu nouăzeci de săgeţi şi l-a făcut să tremure, O, Bharata. Acei Rakshasi cu fapte crâncene, anume fiul Hidimbei şi Alamvusha, fiecare dorind să-l învingă pe celălalt, s-au luptat cel mai minunat. Amândoi capabili să creeze o sută de iluzii, amândoi umflaţi de mândrie, s-au luptat unul cu celălalt cel mai minunat, bazându-se pe puterile lor de iluzie, şi fiecare dorind să-l învingă pe celălalt. Crâncenul Chekitana s-a luptat cu Anuvinda. Ei au alergat pe câmp, dispărând uneori, şi provocând mare uimire. Lakshmana s-a luptat crâncen cu Kshatradeva, la fel cum Vishnu, O, monarh, în zilele de demult, cu (Asura) Hiranyaksha. Cu caii săi iuţi şi în careta sa bine echipată, Paurava, O, rege, a urlat la Abhimanyu. Înzestrat cu mare forţă, Paurava a năvălit apoi asupra lui Abhimanyu, dorind lupta. Atunci cel ce pedepseşte duşmanii, anume Abhimanyu, s-a luptat crâncen cu acel duşman. Paurava l-a acoperit pe fiul Subhadrei cu un nor gros de săgeţi. Atunci, fiul lui Arjuna i-a doborât stindardul, umbrela şi arcul antagonistului său la pământ.[27] Apoi, străpungându-l pe Paurava cu şapte săgeţi, fiul Subhadrei i-a străpuns vizitiul şi caii acestuia cu cinci săgeţi. Încântându-şi astfel trupele, a urlat apoi în mod repetat ca un leu. Atunci fiul lui Arjuna a fixat iute o săgeată pe coarda arcului său care avea să-i ia viaţa lui Paurava. Văzând însă acea săgeată cu înfăţişare înfricoşătoare fixată pe coarda arcului lui Abhimanyu, fiul lui Haridika a tăiat cu două săgeţi acel arc şi săgeată. Atunci ucigaşul eroilor ostili, anume fiul Subhadrei, aruncând acel arc rupt, a luat o sabie strălucitoare şi un scut. Răsucind cu mare viteză acel scut împodobit cu multe stele, şi răsucind şi sabia, a alergat pe câmp, arătându-şi forţa. Răsucindu-le în faţa sa, şi răsucindu-le sus, ba tremurându-le, ba sărind el însuşi, din modul în care manevra acele arme, părea că (pentru el) nu există nicio diferenţă între acele arme ofensive şi cele defensive. Sărind brusc apoi pe săgeţile caretei lui Paurava, a urlat cu putere. Urcând apoi în careta sa, l-a apucat pe Paurava de păr, şi ucigând între timp vizitiul acestuia cu un şut, i-a doborât stindardul cu o lovitură de sabie. Iar în ceea ce-l priveşte pe Paurava însuşi, Abhimanyu l-a ridicat, ca Garuda care ridică un şarpe de la fundul mării agitând apele. Atunci, toţi regii l-au văzut pe Paurava (stând neajutorat) cu părul răvăşit, şi arătând ca un bou lipsit de simţuri, pe punctul de a fi ucis de un leu. Văzându-l pe Paurava astfel doborât, pus sub controlul fiului lui Arjuna, şi târât neputincios, Jayadratha nu a putut suporta. Luând o sabie precum şi un scut care avea însemnul unui păun şi era împodobit cu o sută de clopoţei mici suspendaţi în rânduri, Jayadratha a sărit din careta sa cu un urlet puternic. Atunci fiul Subhadrei (Abhimanyu), văzându-l pe conducătorul Sindhuşilor, l-a lăsat pe Paurava în pace şi, sărind ca un şoim din careta acestuia din urmă, a coborât repede pe pământ. Sulițele, săgeţile şi bâtele aruncate de duşmanii săi – fiul lui Arjuna le-a tăiat cu sabia sa sau le-a apărat cu scutul său. Astfel arătând tuturor războinicilor forţa propriilor sale braţe, puternicul [şi curajosul] Abhimanyu, ridicând din nou sabia sa mare şi grea, precum şi scutul său,[28] a pornit spre fiul lui Vriddhakshatra, care era un duşman jurat al tatălui său (al lui Abhimanyu), ca un tigru ce merge spre un elefant. Apropiindu-se, s-au atacat cu bucurie cu săbiile lor ca un tigru şi un leu cu ghearele şi dinţii lor. Şi nimeni nu putea observa nicio diferenţă între aceşti doi lei printre oameni în ceea ce priveşte mişcările de răsucire şi descărcarea săbiilor şi scuturilor lor.[29] Şi în ceea ce priveşte descărcarea şi foşnetul săbiilor lor, şi apărarea loviturilor celuilalt, părea să nu existe nicio deosebire între cei doi. Înaintând, frumos pe trasee exterioare şi interioare, cei doi iluştri războinici păreau a fi ca doi munţi înaripaţi. Atunci Jayadratha a lovit scutul renumitului Abhimanyu când acesta şi-a întins sabia pentru o lovitură. Atunci, O, Bharata, sabia mare a lui Jayadratha înfiptă în scutul lui Abhimanyu acoperit cu placă de aur, s-a rupt, când conducătorul Sindhuşilor a încercat să o tragă înapoi forţat. Văzându-şi sabia ruptă, Jayadratha s-a retras în grabă şase paşi şi a fost văzut într-o clipită urcând în careta sa. Apoi fiul lui Arjuna, terminată fiind lupta cu sabia, s-a urcat în propriul său car excelent. Mulţi regi, atunci, din armata Kuru, unindu-se, l-au înconjurat din toate părţile. Măreţul fiu al lui Arjuna, însă, privind spre Jayadratha, şi-a învârtit

27 Acest verset este citit incorect în textele bengaleze. În loc de *hayan*, citiți *Dhanus*.

28 Cuvântul „eroic” apare în versetul următor.

29 Cuvintele din original sunt *Sampata, Abbighata* şi *Nipata*.

sabia și scutul și a scos un strigăt puternic. După ce l-a învins pe conducătorul Sindhulor, fiul Subhadrei, acel ucigaș de eroi ostili, a început să ardă acea divizie a armatei Kaurava, precum Soarele arde lumea. Apoi, în acea bătălie, Salya i-a aruncat o suliță feroce, făcută în întregime din fier, împodobită cu aur și asemănătoare unei flăcări de foc arzător. Atunci, fiul lui Arjuna, sărind, a apucat acea suliță, ca Garuda când prinde un șarpe mare ce cade de sus. Și, apucând-o astfel, Abhimanyu și-a scos sabia. Văzând marele elan și puterea acelui războinic cu energie inepuizabilă, toți regii au scos laolaltă un strigăt de leu. Apoi acel ucigaș de eroi ostili, adică fiul Subhadrei, a aruncat cu puterea brațelor sale chiar spre Salya acea suliță cu mare strălucire, împodobită cu pietre de *Lapis Lazuli*. Asemănătoare unui șarpe care tocmai și-a lepădat pielea, acea suliță, ajungând la carul lui Salya, i-a ucis vizitiul și l-a doborât din nișa vehiculului. Atunci Virata și Drupada, și Dhristaketu, și Yudhishthira, și Satyaki, și Kekaya, și Bhima, și Dhrishtadyumna, și Sikhandin, și gemenii (Nakula și Sahadeva), și cei cinci fii ai Draupadii, toți au strigat: *„Excelent! Excelent!*” Și diverse feluri de sunete provenind din aruncarea săgeților și multe strigăte de leu s-au auzit acolo, bucurând pe fiul lui Arjuna cel neclintit. Fiii tăi, însă, nu au putut suporta acele semne ale victoriei inamicului lor. Atunci toți s-au repezit deodată asupra fiului Subhadrei și l-au acoperit, O rege, cu ploi de săgeți, precum norii ce revarsă ploaie pe pieptul muntelui. Atunci ucigașul de dușmani, adică Artayani (Salya), dorindu-le binele fiilor tăi și amintindu-și de doborârea vizitiului său, s-a repezit furios asupra fiului Subhadrei.

SECȚIUNEA XV

Dhritarashtra a spus: O, Sanjaya, mi-ai descris multe lupte individuale excelente. Auzind despre ele, îi invidiez pe cei care au ochi. Această bătălie dintre Kuruși și Pandavi, asemănătoare cu cea (din vechime) dintre zei și Asuri, va fi considerată de toți oamenii ca fiind extrem de minunată. Abia mă mulțumește ascultarea povestirilor tale despre această bătălie emoționantă. Spune-mi, așadar, despre această luptă dintre Artayani (Salya) și fiul lui Subhadra.

Sanjaya spuse: Văzându-și vizitiul ucis, Saliya, ridicând un buzdugan făcut în întregime din fier, a sărit în jos de pe carul său excelent, cuprins de furie. Bhima, apoi, luând propriul său buzdugan imens, a alergat iute spre Saliya, care semăna atunci cu focul *Yuga*-ului arzând sau cu Însuși Distrugătorul înarmat cu bâtă. Și fiul Subhadrei, luând un buzdugan prodigios asemănător cu trăsnetul cerului, i-a zis Saliyei: „*Vino, vino!*” Bhima, însă, cu multă strădanie, l-a convins să stea deoparte. Curajosul Bhimasena, apoi, după ce l-a convins pe fiul Subhadrei să stea deoparte, s-a apropiat de Saliya în luptă și a stat nemișcat ca un deal. Și puternicul conducător al Madrasului, văzându-l pe Bhima, s-a îndreptat spre el ca un tigru spre un elefant. Atunci s-a auzit vuietul puternic de trâmbițe și de scoici și urlete de leu, și sunetul de tobe. Și urale puternice de „*Bravo, Bravo*” s-au ridicat dintre sutele de războinici Pandava și Kaurava care se repezeau unul spre altul. Nu este nimeni altcineva dintre toți regii, O, Bharata, în afară de conducătorul Madrasului care să îndrăznească să suporte puterea lui Bhimasena în luptă; la fel, cine altcineva în afară de Vrikodara, în lume, poate suporta elanul buzduganului ilustrului Saliya în luptă? Legat în șnururi de cânepă amestecate cu sârme de aur, buzduganul prodigios al lui Bhima, capabil să încânte prin frumusețea sa toți spectatorii, apucat de el, strălucea. Și la fel, și buzduganul lui Saliya, care se rotea în cercuri frumoase, arăta ca un fulger arzător. Amândoi au mârâit ca taurii, și amândoi s-au rotit în cerc. Și atât Saliya, cât și Vrikodara, stând astfel, cu buzduganele lor ușor încovoiate, arătau ca o pereche de tauri cu coarne. Fie că era vorba de a se roti în cerc, fie de a se învârti și a lovi cu buzduganele, lupta care a avut loc între acei doi lei dintre oameni a fost în toate privințele egală. Lovit de Bhimasena cu buzduganul său, buzduganul prodigios al lui Saliya, emițând scântei de foc feroce, s-a rupt curând în fragmente. Și la fel, buzduganul lui Bhimasena, lovit de inamic, arăta frumos ca un copac acoperit de licurici în timpul sezonului ploios seara. Și buzduganul pe care îl aruncase conducătorul Madrasului în acea luptă, iradiind cerul, O, Bharata, a făcut ca scântei de foc să zboare (în jur) frecvent. La fel, buzduganul aruncat de Bhimasena spre inamic i-a ars forțele adversarului ca un meteorit feroce căzând (din firmament). Și ambele acele mai bune buzdugane, lovindu-se unul

de celălalt, semănau cu șerpoaicele suspinând și provocau fulgerări de foc. Ca doi tigri mari atacându-se cu ghearele, sau ca doi elefanți puternici cu colții lor, acei războinici puternici s-au rotit în cerc, întâlnindu-se cu acele două buzdugane de frunte, și curând acoperiți de sânge, acei doi războinici iluștri păreau să semene cu o pereche de Kinsuka înfloriți. Și loviturile, puternice ca tunetul lui Indra, ale buzduganelor mânuite de acei doi lei dintre oameni se auzeau pe toate părțile. Lovit de conducătorul Madrasului cu buzduganul său pe ambele părți, stânga și dreapta, Bhima nu s-a mișcat deloc, ca un deal rupt de tunet. La fel, puternicul conducător al Madrasului, lovit de Bhima cu buzduganul său, a stat răbdător nemișcat ca un deal lovit de tunet. Amândoi, cu buzduganele ridicate, înzestrați cu mare elan, au căzut unul asupra celuilalt, rotindu-se în cercuri mai scurte. Apropiindu-se repede unul de celălalt, apoi prin opt pași și căzând unul asupra celuilalt ca doi elefanți, s-au lovit brusc unul pe celălalt cu acele buzdugane făcute în întregime din fier. Și fiecare dintre acei eroi, din cauza elanului și violenței celuilalt, fiind lovit de buzduganul celuilalt, a căzut în același moment ca o pereche de stâlpi ai lui Indra. Apoi puternicul războinic pe car, Kritavarman, s-a apropiat iute de Saliya care, lipsit de simțuri, gâfâia greu în timp ce zăcea pe câmp. Și văzându-l, O, rege, lovit violent cu buzduganul, și zvârcolindu-se ca un șarpe, și lipsit de simțuri în leșin, puternicul războinic pe car, Kritavarman, luându-l pe carul său, l-a dus iute pe conducătorul Madrasului din câmpul de luptă. Clătinându-se ca un bețiv, eroicul Bhima cu brațe puternice, ridicându-se într-o clipă, a stat cu buzduganul în mână. Atunci fiii tăi, văzând pe conducătorul Madrasului retrăgându-se din luptă, au început, O, stăpâne, să tremure, împreună cu elefanții, infanteria, cavaleria și carele lor. Măcinați apoi de Pandava care dorea victoria, acei războinici ai armatei tale, loviți de frică, au fugit în toate direcțiile, ca mase de nori alungate de vânt. Și acei puternici războinici pe car, și anume Pandava, după ce i-au învins pe Dhritarashtra, au strălucit în acea bătălie, O, rege, ca focuri arzânde. Și au scos urlete puternice de leu, și au suflat în cochilii, plini de bucurie. Și și-au bătut tobele, mari și mici, și chimvalele și alte instrumente.

SECȚIUNEA XVI

Sanjaya spuse: Văzând armata ta zdrobită, viteazul Vrișasena, singur, a început să o apere, O rege, arătând iluzia armelor sale. Săgeți mii, trase de Vrișasena în acea bătălie, au curs în toate direcțiile, străpungând oameni și cai și care și elefanți. Săgeți puternice, de strălucire arzândă, trase de el, au curs în mii, ca razele, O, monarh, ale soarelui, în timpul verii. Afectați și zdrobiți de acestea, O, rege, călătorii în care și călăreții pe cai au căzut brusc la pământ, ca arborii rupți de vânt. Viteazul călăreț în car Vrișasena, O, rege, a doborât trupuri mari de cai, de care și de elefanți, cu miile în acea bătălie. Văzând acest singur războinic alergând fără frică pe câmp, toți regii (din armata Pandava) s-au unit și l-au înconjurat din toate părțile. Satanika, fiul lui Nakula, s-a repezit la Vrișasena și l-a străpuns cu zece săgeți capabile să pătrundă în organele vitale. Fiul lui Karna, însă, tăindu-i arcul, i-a doborât stindardul. Atunci, ceilalți fii ai Draupadii, dorind să-l salveze pe acel frate al lor, s-au repezit la el. Și în curând l-au făcut invizibil pe fiul lui Karna prin ploi de săgeți. Împotriva acestora care loveau (pe fiul lui Karna), mulți călăreți în car, conduși de fiul lui Drona (Aswatthaama), s-au repezit. Și aceștia, O, monarh, au acoperit repede pe acei viteji călăreți în care, fiii Draupadii, cu diverse feluri de săgeți, ca norii care plouă pe coastele munților. Atunci, Pandavașii, din afecțiune pentru fiii lor, i-au întâmpinat repede pe acei asaltatori. Bătălia care a urmat atunci între trupele tale și cele ale Pandavașilor a fost extrem de feroce și a făcut părul să se ridice pe cap, asemănându-se cu cea dintre Zei și Danava. Astfel s-au luptat eroii Kuru și Pandava, cuprinși de furie, privind unul la altul (cu furie) și având animozitate unul față de celălalt din cauza ofenselor trecute. Trupurile acelor eroi de energie imensurabilă păreau atunci, din cauza (furiei) care îi inspira, să semene cu cele ale lui Garuda și ale (puternicilor) Naga care se luptă în cer. Și cu Bhima și Karna și Kripa și Drona și fiul lui Drona și fiul lui Prishata și Satyaki, câmpul de luptă arăta strălucitor ca soarele atotdistrugător care răsare la sfârșitul *Yuga*. Bătălia care a avut loc între acei oameni puternici angajați cu antagoniști puternici și toți lovindu-se unul pe celălalt a fost de o ferocitate extremă, asemănătoare aceleia (de altădată) dintre Danava și zei. Atunci, gazda lui Yudhishthira, scoțând un strigăt, puternic ca cel al mării învolburate, a început să măcelărească

trupele tale, marii călăreți în care ai armatei tale fugind. Văzând gazda (Kauruvasă) ruptă și extrem de mutilată de inamic, Drona a spus: „Voi, eroi, nu trebuie să fugiți.” Atunci el (Drona), având cai roșii, cuprins de furie și asemănător unui (rău) elefant cu patru colți, a pătruns în gazda Pandava și s-a repezit la Yudhishthira. Atunci Yudhishthira l-a străpuns pe învățător cu multe săgeți ascuțite, echipate cu pene de Kanka; Drona, însă, tăindu-i arcul lui Yudhishthira, s-a repezit la el. Atunci protectorul roților carului lui Yudhishthira, Kumara, renumitul prinț al Panchalașilor, l-a primit pe Drona care se apropia, ca și continentul care primește marea învolburată. Văzându-l pe Drona, acel taur printre Brahmani, ținut în frâu de Kumara, s-au auzit strigăte puternice de leu cu exclamații de „*Excelent, Excelent!*” Kumara apoi, în acea mare bătălie, cuprins de furie, l-a străpuns pe Drona cu o săgeată în piept și a scos multe strigăte de leu. După ce l-a oprit pe Drona în luptă, viteazul Kumara, înzestrat cu mare ușurință a mâinii și mai presus de orice oboseală, l-a străpuns cu multe mii de săgeți. Atunci acel taur printre oameni (Drona) l-a ucis pe acel protector al roților carului lui Yudhishthira, Kumara, acel erou care respecta jurăminte virtuoase și desăvârșit atât în *mantre*, cât și în arme. Și apoi, pătrunzând în mijlocul gazdei (Pandava) și alergând în toate direcțiile, acel taur printre oameni, fiul lui Bharadwaja, a devenit protectorul trupelor tale. Și străpungându-l pe Sikhandin cu douăsprezece săgeți, și pe Uttamaujas cu douăzeci, și pe Nakula cu cinci, și pe Sahadeva cu șapte, și pe Yudhishthira cu douăsprezece, și pe fiecare dintre (cei cinci) fii ai Draupadii cu trei, și pe Satyaki cu cinci, și pe stăpânul Matseyasului cu zece săgeți, și agitând întreaga gazdă în acea bătălie, s-a repezit la rând asupra celor mai de frunte războinici (ai Pandavașilor). Și apoi s-a îndreptat spre fiul Kunti, Yudhishthira, din dorința de a-l captura. Atunci Yugandhara, O, rege, l-a oprit pe fiul lui Bharadwaja, acel puternic călăreț în care, plin de furie și asemănător oceanului însuși înfuriat de furtună. Fiul lui Bharadwaja, însă, după ce l-a străpuns pe Yudhishthira cu multe săgeți drepte, l-a doborât pe Yugandhara cu o săgeată cu cap lat din nișa sa din car. Atunci, Virata și Drupada, și prinții Kaikeya, și Satyaki, și Sivi, și Vyaghradatta, prințul Panchalașilor, și viteazul Singhasena, aceștia, și mulți alții, dorind să-l salveze pe Yudhishthira, l-au înconjurat pe Drona din toate părțile și i-au împiedicat calea, împrăștiind nenumărate săgeți. Vyaghradatta, prințul Panchalașilor, l-a străpuns pe Drona cu cincizeci de săgeți cu vârf ascuțit, la care, O, rege, trupele au scos strigăte puternice. Atunci și Singhasena, străpungându-l repede pe acel puternic călăreț în care, Drona, a urlat de bucurie, terorizând inima puternicilor călăreți în care; Drona apoi, mărindu-și ochii și frecându-și coarda arcului și producând un sunet puternic de lovituri de palme, s-a repezit la acesta din urmă. Atunci, puternicul fiu al lui Bharadwaja, punându-și în valoare iscusința, a tăiat cu două săgeți cu cap lat capetele înfrumusețate cu cercei de pe trunchiurile atât a lui Singhasena cât și a lui Vyaghradatta. Și afectând și, cu ploi de săgeți, pe ceilalți puternici călăreți în care ai Pandavașilor, a stat în fața carului lui Yudhishthira, ca Moartea însăși, cea care distruge totul. Atunci, O, rege, s-au auzit strigăte puternice printre războinicii armatei lui Yudhishthira spunând: „*Regele a fost ucis*”, când fiul lui Bharadwaja, cu jurăminte regulate, stătea în apropierea lui. Și războinicii de acolo au exclamat toți, văzând iscusința lui Drona, ”Astăzi, fiul regal al lui Dhritarashtra va fi încununat cu succes. Chiar în acest moment, Drona capturându-l pe Yudhishthira, va veni cu bucurie la noi și la prezența lui Duryodhana.” În timp ce soldații tăi se pierdeau în astfel de discuții, fiul Kunti (Arjuna) a sosit repede acolo, umplând (cerul) cu zgomotul carului său, și creând, pe măsură ce venea, un râu ale cărui ape erau sânge, și ale cărui vârtejuri erau care, și care abunda în oasele și trupurile războinicilor curajoși și care purta creaturile spre locul unde locuiesc spiritele celor plecați. Și fiul lui Pandu a venit acolo, gonind Kurușii, și traversând repede acel râu ale cărui spumă era constituită din ploi de săgeți și care abunda în pești sub formă de lănci și alte arme. Și cel încoronat (Arjuna) a dat brusc peste diviziile lui Drona, acoperindu-le cu o rețea deasă de săgeți și confundând chiar simțul (celor care îl urmau pe Drona). Plasând neîncetat săgețile pe coarda arcului și trăgându-le repede, nimeni nu putea observa vreo întrerupere de timp între aceste două acțiuni ale renumitului fiu al Kunti. Nici (cele patru direcții principale), nici firmamentul de sus, nici pământul, O, rege, nu mai puteau fi distinse, căci totul devenise atunci o masă densă de săgeți. Într-adevăr, O, rege, când purtătorul de *Gandiva* provoca acea întunecime densă prin săgețile sale, nimic nu putea fi văzut în acea bătălie. Chiar atunci și soarele a apus, învelit într-un nor de praf. Nici prietenul, nici inamicul nu mai puteau fi distinși. Atunci Drona și

Duryodhana şi alţii au ordonat retragerea trupelor lor. Şi, constatând că inamicul era inspirat de frică şi nu dorea să continue lupta, Vibhatsu şi-a retras şi el încet trupele. Atunci Pandavaşii şi Srinjayii şi Panchalaşii, plini de bucurie, l-au lăudat pe Partha cu discursuri încântătoare ca şi Rishi care laudă Soarele. După ce şi-a învins astfel inamicii, Dhananjaya, plin de bucurie, s-a retras la cortul său, mergând în urma întregii armate, având-l pe Kesava ca însoţitor. Şi staţionând pe carul său frumos împodobit cu cele mai preţioase exemplare de safire şi rubine şi aur şi argint şi diamante şi corali şi cristale, fiul lui Pandu arăta strălucitor ca luna pe firmamentul presărat cu stele.

SECŢIUNEA XVII

Sanjaya a spus: Trupele ambelor armate, după ce s-au îndreptat spre corturile lor, şi-au ocupat locurile, O, rege, în conformitate cu diviziile şi subdiviziunile din care făceau parte. După ce şi-a retras trupele, Drona, cu inima plină de tristeţe, privindu-l pe Duryodhana, a rostit aceste cuvinte cu ruşine: „Ţi-am spus mai înainte că, atunci când Dhananjaya este alături de Yudhishthira, nici chiar zeii nu pot să-l învingă în luptă. Deşi toţi v-aţi năpustit asupra lui în luptă, Partha v-a zădărnicit toate încercările. Nu te îndoi de ceea ce spun, Krishna şi fiul lui Pandu (Arjuna) sunt invincibili. Dacă, totuşi, Arjuna cu caii albi poate fi retras (de lângă Yudhishthira) prin orice mijloace, atunci Yudhishthira, O, rege, va ajunge în curând sub controlul tău. Lasă pe cineva să-l provoace (pe Arjuna) în luptă şi să-l atragă în altă parte a câmpului de luptă. Fiul lui Kunti nu se va întoarce fără să-l învingă. Între timp, când Arjuna nu va fi prezent, O, monarhule, îl voi captura pe regele Yudhishthira cel drept, pătrunzând prin oastea Pandava sub privirile lui Dhrishtadyumna. Astfel, O, monarhule, îl voi aduce fără îndoială pe Yudhishthira, fiul lui Dharma, împreună cu adepţii săi, sub control. Dacă acel fiu al lui Pandu va rămâne chiar şi pentru o clipă în faţa mea în luptă, îl voi aduce captiv de pe câmpul de luptă. Această ispravă va fi mai avantajoasă decât victoria (asupra armatei Pandava).”

Sanjaya a continuat: Auzind acele cuvinte ale lui Drona, conducătorul Trigartelor, O, monarh, împreună cu fraţii săi, a spus aceste cuvinte: „Noi, O, rege, suntem mereu umiliţi de cel ce mânuieşte *Gandiva*, O, taur al rasei lui Bharata, deşi nu i-am făcut nicio nedreptate, el tot ne-a nedreptăţit. Amintindu-ne de toate acele instanţe diverse de umilire, ardem de furie şi nu putem dormi noaptea. Prin noroc, acel Arjuna, înarmat, ne va sta în faţă. Ceea ce este, aşadar, în inima noastră şi pe care ne străduim să o îndeplinim, suntem hotărâţi să o realizăm acum, şi anume, ceea ce îţi va fi pe plac şi ne va aduce renume. Îl scoatem de pe câmpul de luptă îl vom ucide. Fie ca pământul de azi să fie fără Arjuna sau fie ca pământul să fie fără Trigarta. Noi jurăm cu adevărat asta în faţa ta. Acest jurământ al nostru nu va fi niciodată fals.” Şi Satyaratha şi Satyavarman, O, Bharata, şi Satyavrata şi Satyeshu, şi Satyakarman de asemenea, vorbind în mod similar, acei cinci fraţi împreună, cu zece mii de care, au venit, O, rege, (înaintea lui Duryodhana), luând acel jurământ pe câmpul de luptă. Iar Malavaşii, şi Tundikeraşii cu o mie de care, şi tigrul printre oameni, Susarman, conducătorul Prasthalei, împreună cu Mavellakaşii, Lalithaşii şi Madraşii, însoţiţi de zece mii de care şi fraţii săi, şi cu încă zece mii de care din diverse tărâmuri au venit înainte pentru a depune jurământul. Apoi, aducând foc, şi fiecare pregătindu-şi unul pentru sine, au luat frânghii, iarbă Kusa şi platoşe frumoase. Şi echipaţi în platoşe, scăldaţi în unt clarificat, îmbrăcaţi în veşminte de iarbă Kusa, şi având coardele arcului ca brâie, acei eroi, care dăduseră sute şi mii de daruri brahmanilor, care executaseră multe jertfe, fuseseră binecuvântaţi cu copii şi erau demni de regiuni binecuvântate de apoi, care nu mai aveau nimic de făcut în această lume, care erau demni de regiuni binecuvântate de apoi, care erau pregătiţi să-şi dea viaţa în luptă, şi care îşi dedicau sufletul obţinerii gloriei şi victoriei, care doreau să meargă curând prin luptă dreaptă spre acele regiuni (de apoi) care sunt de atins numai prin jertfe, cu daruri abundente către brahmani, şi prin mijloacele riturilor, dintre care cele principale sunt *Brahmacharya* şi studiul *Vedelor*, acei eroi, după ce fiecare i-a mulţumit pe brahmani dăruindu-le aur,[30] şi vaci, şi veşminte, şi după ce s-au adresat unul altuia în discuţii pline de afecţiune, au aprins acele focuri şi au depus acel jurământ în

30 *Nishka*, literalmente, o monedă de aur, a cărei greutate este indicată în mod diferit de diverse autorităţi.

luptă. Și în prezența acelor focuri, ferm hotărâți, au depus acel jurământ. Și după ce au făcut acel jurământ pentru măcelărirea lui Dhananjaya, ei au spus cu voce tare, în auzul creaturilor: „Acele regiuni care sunt pentru persoanele care nu și-au adoptat niciodată vreun jurământ, sunt pentru cel ce bea vin, cele care sunt pentru cel ce are relații adulterine cu soția învățătorului său, cele care sunt pentru cel ce fură proprietatea unui Brahmana, sau pentru cel ce se bucură de dania regelui fără a îndeplini condiția acelei danii sau pentru cel ce abandonează pe cineva care cere adăpost, sau pentru cel ce ucide un candidat la favorul său, cele care sunt pentru persoanele care dau foc caselor și pentru cele ce ucid vaci, acele regiuni care sunt pentru cei ce fac rău altora, cele care sunt pentru persoanele care poartă răutate împotriva brahmanilor, cele care sunt pentru cel ce din prostie nu caută compania soției sale în timpul ciclului ei, cele de asemenea care sunt pentru cei ce caută compania femeilor în ziua în care trebuie să facă *Sraddha*-ul strămoșilor lor, cele care sunt pentru persoanele care se rănesc pe sine, sau pentru cele ce deturnează ceea ce le-a fost încredințat cu încredere sau pentru cele ce distrug învățătura, sau pentru cele ce luptă cu eunuci, sau pentru cele ce urmează persoane neînsemnate, acele regiuni care sunt pentru atei, sau pentru cele ce își abandonează focul (sacru) și mamele, și acele regiuni care sunt pentru cei păcătoși, acelea ne vor fi ale noastre, dacă fără a-l ucide pe Dhananjaya ne întoarcem de pe câmp, sau dacă, zdrobiți de el pe câmp, ne retragem de frică. Dacă, din nou, reușim să îndeplinim în luptă fapte cele mai greu de realizat în lume, atunci, fără îndoială, vom obține regiunile cele mai de dorit.” După ce a spus aceste cuvinte, O, rege, acei eroi au pornit apoi la luptă, chemându-l pe Arjuna spre partea sudică a câmpului. Acel tigru printre oameni și cuceritor al orașelor ostile, Arjuna, astfel chemat de ei, a spus aceste cuvinte regelui Yudhisthira Cel Drept fără nicio întârziere: „Chemat, eu nu mă retrag niciodată. Acesta este jurământul meu fix. Acești oameni, juraţi să învingă sau să moară, mă cheamă, O, rege, la o mare bătălie. Acest Susarman aici, cu frații săi, mă cheamă la luptă. Se cuvine ție să-mi acorzi permisiunea de a-l ucide pe el, cu toți supușii săi. O, taur printre oameni, nu pot suporta această provocare. Îți spun adevărul, știi că acești dușmani sunt (deja) uciși în luptă.”

Yudhishthira a spus: Ai auzit, O, copilule, în detaliu, ce a hotărât Drona să realizeze. Acționează în așa fel încât hotărârea lui să devină inutilă. Drona este înzestrat cu o mare putere. El este un erou, priceput în arme și deasupra oboselii. O, puternic războinic, chiar și el a jurat să mă captureze.

Arjuna a spus: Acest Satyajit, O, rege, va deveni astăzi protectorul tău în luptă. Atâta timp cât Satyajit va trăi, învățătorul nu va putea niciodată să-și îndeplinească dorința. Dacă, însă, O, stăpâne, acest tigru printre oameni, Satyajit, va fi ucis în luptă, atunci nu ar trebui să rămâi pe câmpul de luptă, chiar dacă ești înconjurat de toți războinicii noștri.

Sanjaya a continuat: Regele Yudhishthira i-a acordat (lui Arjuna) permisiunea (pe care o ceruse). De asemenea, l-a îmbrățișat pe Arjuna și l-a privit cu afecțiune. Și diverse au fost binecuvântările pe care regele le-a rostit asupra lui. După ce a făcut această înțelegere (pentru protecția lui Yudhishthira),[31] puternicul Partha a ieșit împotriva Trigartas, ca un leu flămând, pentru a-și potoli foamea cu o turmă de cerbi. Atunci trupele lui Duryodhana, pline de bucurie pentru absența lui Arjuna (de lângă Yudhishthira), au devenit furioase pentru capturarea lui Yudhishthira. Apoi, ambele oștiri, cu o mare impetuozitate, s-au întâlnit, ca Ganga și Sarayu în sezonul ploilor, când ambele râuri sunt umflate de apă.

31 Adopt varianta din Bengal, care este *Vidhayaivam*. Varianta din Bombay este *Vihayainam*, care înseamnă „părăsind Yudhishthira”.

SECȚIUNEA XVIII

Sanjaya a spus: *Samsaptakas*,[32] plini de bucurie, s-au aşezat pe un teren plat, formând cu carele lor o formație în formă de semilună. Şi acei tigri printre oameni, văzându-l pe cel încoronat (Arjuna) venind spre ei, au fost, O, stăpâne, plini de bucurie şi au strigat tare. Zgomotul acela a umplut cerul şi toate punctele cardinale şi secundare. Şi pentru că era o câmpie deschisă, acoperită doar de oameni, nu producea ecouri. Constatând că erau extrem de încântați, Dhananjaya, cu un zâmbet uşor, i-a spus aceste cuvinte lui Krishna: „Priveşte, O, tu care o ai pe Devaki ca mamă, acei frați Trigarta, care sunt pe cale să piară în luptă, sunt plini de bucurie într-un moment în care ar trebui să plângă. Sau, aceasta este, fără îndoială, ora bucuriei (pentru ei), deoarece vor obține acele regiuni excelente care sunt de neatins pentru laşi." După ce a rostit aceste cuvinte către Hrishikesa, cel cu brațele puternice, Arjuna s-a apropiat de rândurile aliniate ale Trigartas în luptă, a luat scoica sa numită *Devadatta*, împodobită cu aur, şi a suflat în ea cu mare forță, umplând toate punctele cardinale cu sunetul său. Îngroziți de acel zgomot asurzitor, acei *Samsaptaka* au rămas nemişcați în luptă, ca şi cum ar fi fost pietrificați. Şi toate animalele lor stăteau cu ochii larg deschişi, urechile, gâturile şi buzele paralizate, iar picioarele nemişcate. Şi au urinat şi au vomitat sânge. Recăpătându-şi apoi cunoştința şi punându-şi rândurile în ordine, au tras cu toții săgețile în acelaşi timp spre fiul lui Pandu. Capabil să-şi arate vitejia cu mare viteză, Arjuna, cu cinci şi zece săgeți, a tăiat acele mii de săgeți înainte ca ele să-l poată atinge. Apoi l-au străpuns pe Arjuna, fiecare cu zece săgeți. Partha i-a străpuns cu trei săgeți. Apoi, fiecare dintre ei, O, rege, l-a străpuns pe Partha cu cinci săgeți. Înzestrat cu mare vitejie, el i-a străpuns pe fiecare dintre ei în schimb cu două săgeți. Şi, din nou, excitați de mânie, au aruncat repede asupra lui Arjuna şi Kesava nenumărate săgeți, precum norii care revarsă asupra unui lac ploile lor neîncetate. Atunci, acele mii de săgeți au căzut asupra lui Arjuna, ca roiuri de albine asupra unui grup de copaci înfloriți din pădure. Apoi, au străpuns adânc diadema lui Arjuna cu treizeci de săgeți, înzestrate cu puterea diamantului, cu acele săgeți echipate cu aripi de aur fixate pe diadema sa, Arjuna, ca şi cum ar fi fost împodobit cu ornamente de aur, strălucea ca soarele (proaspăt) răsărit. Fiul lui Pandu, în acea bătălie, cu o săgeată cu vârful lat, a tăiat gardul de piele al lui Suvahu şi i-a acoperit pe Sudharman şi Sudhanwan, iar Suvahu l-a străpuns pe Partha cu zece săgeți. Partha, având pe steagul său excelentul simbol al maimuței, i-a străpuns pe toți în schimb cu multe săgeți şi le-a tăiat, cu câteva săgeți cu vârf lat, steagurile lor din aur. Şi tăindu-i arcul lui Sudhanwan, i-a ucis cu săgețile caii acestuia. Apoi i-a tăiat capul împodobit cu turban de pe trunchi. La căderea acelui erou, adepții săi au fost îngroziți. Şi cuprinşi de panică, au fugit cu toții spre locul unde se aflau forțele lui Duryodhana. Atunci, fiul lui Vasava, cuprins de mânie, a lovit acea oaste puternică cu o ploaie neîncetată de săgeți, asemenea soarelui care distruge întunericul cu razele sale neîncetate. Apoi, când acea oaste s-a destrămat şi s-a risipit în toate părțile, iar Arjuna era cuprins de mânie, Trigartas au fost cuprinşi de frică. În timp ce erau măcelăriți de Partha cu săgețile sale drepte, ei au rămas pe loc, lipsiți de simțuri, ca o turmă de cerbi îngroziți. Apoi, regele Trigartas, cuprins de furie, s-a adresat acelor puternici războinici, spunând: „Nu fugiți, eroilor! Nu trebuie să vă fie frică. După ce ați făcut acei paşi teribili, în fața tuturor trupelor, reparându-vă acolo, ce veți spune liderilor oştirii lui Duryodhana? Nu vom fi ridiculizați în lume pentru un astfel de act (laş) în luptă? De aceea, opriți-vă cu toții şi luptați cu toată puterea voastră." Astfel abordați, O, rege, acei eroi, strigând în repetate rânduri cu voce tare, au suflat în cochilii, bucurându-se unii pe alții. Apoi, acei *Samsaptaka* s-au întors din nou pe câmpul de luptă, împreună cu păstorii Narayana, hotărâți să învingă chiar Moartea însăşi.

SECȚIUNEA XIX

Sanjaya a spus: Văzându-i pe acei *Samsaptaka* revenind iar în câmpul de luptă, Arjuna i s-a adresat lui Vasudeva cel cu suflet mare, zicând: „Mână iute caii, O Hrishikesa, spre *Samsaptaka*. Ei nu vor părăsi bătălia vii. Aşa cred eu. Astăzi vei asista la puterea cumplită a brațelor mele, precum şi

32 Soldați care au jurat să cucerească sau să moară. În loc să folosiți o frază lungă de fiecare dată când apare cuvântul, este mai bine să îl repetați în această formă.

a arcului meu. Astăzi voi ucide pe toți aceștia, precum Rudra ucide făpturile (la sfârșitul *Yugăi*)". Auzind aceste cuvinte, Krishna cel de neînvins a zâmbit și, înveselindu-l cu vorbe pline de bun augur, l-a purtat pe Arjuna acolo unde acesta dorea să meargă. În timp ce era purtat în luptă de acei cai albi, careta aceea arăta extrem de strălucitoare, asemenea unei carete cereşti purtate prin firmament. Şi, asemenea caretei lui Śakra, O rege, în bătălia dintre zei şi Asura de altădată, ea afişa mişcări circulare, înainte, înapoi şi diverse alte feluri de mişcări. Apoi Narayana, înfuriaţi şi înarmaţi cu diverse arme, l-au încercuit pe Dhananjaya, acoperindu-l cu un duş de săgeţi. Şi, O, taur al rasei lui Bharata, ei l-au făcut repede pe fiul lui Kunti, Dhananjaya, împreună cu Krishna, complet invizibili în acea bătălie. Atunci Phalguni, stârnit de furie, şi-a dublat energia şi, frecând repede coarda, a apucat ferm *Gandiva* în luptă. Formând cute pe frunte, semne sigure de furie, fiul lui Pandu şi-a suflat scoica sa prodigioasă, numită *Devadatta*, şi apoi a tras arma numită *Tvaştra*, capabilă să ucidă grupuri mari de duşmani odată. Atunci, mii de forme separate au apărut acolo (ale lui Arjuna însuşi şi ale lui Vasudeva). Derutate de acele imagini diverse în forma lui Arjuna, trupele au început să se lovească unele pe altele, fiecare considerându-l pe celălalt ca fiind Arjuna. *"Acesta este Arjuna!" „Acesta este Govinda!" „Ei sunt fiul lui Pandu şi acesta este din rasa Yadu!"* Rostind astfel de exclamaţii şi lipsiţi de simţuri, s-au ucis unii pe alţii în acea bătălie. Lipsiţi de simţuri de acea armă puternică, s-au ucis unii pe alţii. Într-adevăr, acei războinici (în timp ce se loveau unii pe alţii) arătau frumos ca nişte Kinsuka înfloriţi. Consumând acele mii de săgeţi trase de ei, acea armă (puternică) i-a trimis pe acei eroi în sălaşul lui Yama. Apoi Vibhatsu, râzând, a zdrobit cu săgeţile sale războinicii Lalithya, Malava, Mavellaka şi Trigarta. În timp ce acei Kshatriya, împinşi de soartă, erau astfel măcelăriţi de acel erou, ei au tras asupra lui Partha ploi de diverse feluri de săgeţi. Copleşiţi de acele ploi teribile de săgeţi, nici Arjuna, nici careta lui, nici Kesava, nu se mai vedeau. Văzând că săgeţile lor lovesc ţinta, ei au scos strigăte de bucurie. Şi considerându-i pe cei doi Krishna deja ucişi, au fluturat bucuroşi veşmintele în aer. Şi acei eroi şi-au suflat scoicile şi au bătut tobele şi cimpoaiele cu miile, şi au scos multe strigăte de leu, O, stăpâne! Atunci Krishna, acoperit de transpiraţie şi mult slăbit, i-a spus lui Arjuna: *„Unde eşti, O Partha! Nu te văd. Eşti viu, O ucigaşule de duşmani?"* Auzind aceste cuvinte, Dhananjaya a risipit cu mare viteză, prin arma *Vayavya*, acea potop de săgeţi trase de duşmanii săi. Atunci ilustrul Vayu (divinitatea preşedintă a acelei arme puternice) a îndepărtat mulţimi de *Samsaptaka* cu cai, elefanţi, carete şi arme, ca şi cum acestea ar fi fost frunze uscate ale copacilor. Îndepărtaţi de vânt, O, rege, arătau foarte frumos, ca stoluri de păsări, O, monarhule, zburând din copaci. Apoi Dhananjaya, după ce i-a chinuit astfel, a lovit cu mare viteză sute şi mii dintre ei cu tije ascuţite. Şi le-a tăiat capetele şi totodată mâinile cu armele în mână, cu săgeţile sale cu vârf lat. Şi le-a doborât la pământ, cu săgeţile sale, coapsele, asemănătoare trunchiurilor de elefanţi. Şi unii au fost răniţi la spate, braţe şi ochi. Şi astfel Dhananjaya i-a mutilat pe duşmani de diverse membre, iar caretele decorate şi echipate conform regulii, şi care arătau ca edificii de vapori în văzduh, el le-a tăiat în fragmente, cu săgeţile sale, pe conducătorii lor şi pe cai şi pe elefanţi. Şi în multe locuri mulţimi de carete, ale căror stindarde fuseseră tăiate, arătau ca nişte păduri de palmieri fără cap. Şi elefanţii cu arme excelente, stindarde, cârlige şi însemne au căzut ca nişte munţi împăduriţi, despicaţi de tunetul lui Śakra. Înzestraţi cu cozi, asemănătoare cu ale iacului, şi acoperiţi cu zale, şi cu intestinele şi ochii scoşi, caii împreună cu călăreţii lor, se rostogoleau pe pământ, ucişi de săgeţile lui Partha. Neţinând în mână săbiile care le serviseră drept unghii, zalele rupte, şi articulaţiile oaselor frânte, pedestraşii cu membrele vitale tăiate deschis, s-au întins neajutoraţi pe teren, ucişi de săgeţile lui Arjuna. Şi câmpul de bătălie a căpătat un aspect înfricoşător din cauza acelor războinici ucişi, sau în curs de a fi măcelăriţi, căzuţi şi doborâţi, stând în picioare sau în curs de a fi loviţi. Şi aerul a fost purificat de praful ridicat, prin ploile de sânge (cauzate de săgeţile lui Arjuna). Şi pământul, presărat cu sute de trunchiuri fără cap, a devenit impracticabil. Şi careta lui Vibhatsu în acea bătălie strălucea aprins precum careta lui Rudra însuşi, în timp ce se angaja la sfârşitul *Yugăi* în distrugerea tuturor creaturilor. În timp ce erau măcelăriţi astfel de Partha, acei războinici, cu caii, carele şi elefanţii lor în mare suferinţă, nu încetau să se năpustească asupra lui; deşi, lipsiţi de viaţă unul după altul, trebuiau să devină oaspeţii lui Sakra. Atunci câmpul de luptă, O, şef al Bharatas, presărat cu puternici războinici lipsiţi de viaţă, arăta îngrozitor ca domeniile lui Yama, pline de spiritele creaturilor plecate. Între timp, când Arjuna

era angajat furios (cu *Samsaptakas*), Drona, în fruntea forțelor sale pregătite pentru luptă, s-a năpustit asupra lui Yudhishthira, iar mulți războinici, pricepuți în a lovi și bine echipați, l-au urmat, animați de dorința de a-l captura pe Yudhishthira. Bătălia care a urmat a devenit extrem de aprigă.

SECȚIUNEA XX

Sanjaya a zis: După ce au trecut noaptea, acel puternic războinic în car, anume fiul lui Bharadvaja, i-a zis lui Suyodhana, O, monarhule, spunând: „Sunt al tău![33] Am aranjat întâlnirea lui Partha cu *Samsaptaka*!”[34] După ce Partha a ieșit să ucidă *Samsaptaka*, Drona apoi, în fruntea trupelor sale aranjate pentru luptă, a pornit, O, șef al Bharatașilor, pentru a-l captura pe regele Yudhishthira cel drept. Văzând că Drona și-a aranjat forțele în forma unui Garuda, Yudhishthira și-a dispus trupele într-o contra-aranjare în formă de semilună. În gura acelui Garuda se afla însuși puternicul războinic în car, Drona. Iar capul său era format din regele Duryodhana, înconjurat de frații săi uterini. Și Kritavarman și ilustrul Kripa formau cei două ochi ai acelui Garuda. Și Bhutasarman, și Kshemasarman, și viteazul Karakaksha, și Kalingaii, Singhalii, Orientali, Sudrii, Abhirii, Daseracii, Sakii, Yavanașii, Kamvojașii, Hangsapadașii, Surasenașii, Darazii, Madrașii și Kalikeaii, cu sute și mii de elefanți, cai, care și pedestrași au fost staționați la gâtul său. Și Bhurisravas, și Salya, și Somadatta, și Valhika, acești eroi, înconjurați de un Akshauhini complet, și-au luat poziția în aripa dreaptă. Și Vinda și Anuvinda din Avanti, și Sudakshina, conducătorul Kamvojașilor, s-au așezat în aripa stângă, însă în fruntea fiului lui Drona, Aswatthaman. În spate (acelui Garuda) se aflau Kalingaii, Amvashthașii, Magadhașii, Paundrașii, Madrașii, Gandharașii, Sakunașii, Orientali, Muntoșii și Vasatișii. În coadă se aflau Karna, fiul lui Vikartana, cu fiii săi, rude și prieteni, și înconjurat de o mare forță adunată din diverse regate, Jayadratha, și Bhimaratha, și Sampati, și Jays, și Bhojas, și Bhuminjaya, și Vrisha, și Kratha, și puternicul conducător al Nishadhașilor, toți desăvârșiți în luptă, înconjurați de o mare oaste și având regiunea Brahma înaintea ochilor, stăteau, O, rege, în inima acelei aranjări. Acea aranjare, formată de Drona, din cauza pedestrașilor, cailor, carelor și elefanților săi, părea să se învârtă ca oceanul bătut de furtună (pe măsură ce avansa spre luptă). Războinici, dornici de luptă, au început să iasă din aripi și laturi ale acelei aranjări, ca norii care urlă încărcați cu fulgere, grăbindu-se din toate părțile (pe firmament) vara. Și în mijlocul acelei armate, conducătorul Pragjyotishașilor, călare pe elefantul său bine echipat, arăta strălucitor, O, rege, ca soarele care răsare. Împodobit, O, monarhule, cu ghirlande de flori, și cu o umbrelă albă ținută deasupra capului său, arăta ca luna plină când este în conjuncție cu constelația *Krittika*. Și orb de seva asemănătoare vinului, elefantul, asemănător unui morman de antimoniu negru, strălucea ca un munte uriaș spălat de nori puternici (cu ploile lor). Și conducătorul Pragjyotishașilor era înconjurat de mulți regi eroi ai țărilor deluroase, înarmați cu diverse arme, ca însuși Indra înconjurat de zeii cerești. Atunci Yudhishthira, văzând acea aranjare supraomenească, incapabilă de a fi învinsă de inamici în luptă, i-a zis fiului lui Prishata: „O, domnule, O, tu care deții cai albi ca porumbeii, adoptă astfel de măsuri încât să nu fiu luat prizonier de Brahmana.”

Dhrishtadyumna a spus: O, tu, cel cu jurăminte excelente, niciodată nu vei fi pus sub puterea lui Drona, oricât de mult s-ar strădui el. Chiar și eu îl voi opri astăzi pe Drona cu toți adepții săi. Atâta timp cât sunt în viață, O, tu, din neamul lui Kuru, nu trebuie să simți nicio neliniște. În niciun caz Drona nu va putea să mă învingă în luptă.

Sanjaya a continuat: Rostind aceste cuvinte, iscusitul fiu al lui Drupada, având cai de culoarea porumbelului, împrăștiind săgețile sale, s-a repezit el însuși asupra lui Drona. Văzând acel (pentru el) semn rău în persoana lui Dhrishtadyumna care se afla în fața sa, Drona a devenit în curând nespus de mâhnit. Văzând aceasta, acel zdrobitor de dușmani, adică fiul tău Durmukha, dorind să-i facă pe plac lui Drona, a început să-l înfrunte pe Dhrishtadyumna. Atunci a avut loc o

33 A doua linie are un text diferit în versiunea din Bombay.

34 Se pare că textul de aici este vicios. Cu siguranță trebuie clarificat. Se pare că lipsește un *Sloka* complet.

bătălie teribilă și înfricoșătoare, O, Bharata, între curajosul fiu al lui Prishata și fiul tău, Durmukha. Apoi, fiul lui Prishata, acoperindu-l repede pe Durmukha cu un potop de săgeți, l-a oprit și pe fiul lui Bharadwaja cu o deasă ploaie de săgeți. Văzându-l pe Drona oprit, fiul tău Durmukha s-a repezit iute la fiul lui Prishata și l-a năucit cu nori de săgeți de felurite feluri. Și în timp ce prințul Panchalilor și acel oaspete al neamului Kuru se luptau astfel, Drona a mistuit multe părți ale oștirii lui Yudhishthira. Așa cum un nor mare este risipit în diferite direcții de vânt, tot așa și oștirea lui Yudhisthira, în multe locuri ale câmpului de luptă, a fost împrăștiată de Drona. Doar pentru scurt timp acea bătălie a semănat cu un simplu schimb de focuri. Și apoi, O, rege, a devenit o înfruntare a unor persoane furioase în care nu se mai arăta nicio considerație pentru nimeni. Și combatanții nu-și mai puteau distinge propriii oameni de dușmani. Și bătălia a continuat cu fală, războinicii fiind călăuziți de presupuneri și de vorbe de ordine. Pe podoabele din veșmintele lor, pe colierele și alte podoabe, și pe platoșele lor, raze de lumină asemenea celor ale Soarelui păreau să cadă și să se joace. Și carele și elefanții și caii, împodobiți cu stindarde fluturânde, păreau în acea bătălie să semene cu mase de nori cu stoluri de cocori sub ele. Și oamenii ucideau oameni, și cai de metal aprins ucideau cai, și luptătorii din care ucideau luptători din care, și elefanții ucideau elefanți. Și curând s-a dezlănțuit o înfruntare aprigă și teribilă între elefanții cu stindarde înalte pe spinare și tovarășii lor puternici (care se repezeau asupra lor). Toate în urma acelor creaturi uriașe care își frecau trupurile de cele ale tovarășilor ostili și se sfâșiau (cu colții), s-au generat focuri amestecate cu fum (din acea) frecare a nenumăraților colți de colți. Scurtați de stindardele (de pe spinare), acei elefanți, în urma focului cauzat de colții lor, arătau ca niște mase de nori în văzduh încărcați cu fulgere. Și pământul, presărat cu elefanți care își trăgeau (tovarășii ostili) și urlau și cădeau, arăta frumos ca cerul de toamnă acoperit cu nori. Și urletele acelor elefanți în timp ce erau măcelăriți cu ploi de săgeți și lănci, sunau ca vuietul norilor în timpul anotimpului ploios. Și unii elefanți uriași, răniți de lănci și săgeți, au intrat în panică. Și alții dintre acele creaturi au părăsit câmpul de luptă cu urlete puternice.[35] Și unii elefanți acolo, loviți de alții cu colții lor, au emis urlete de suferință care răsunau ca vuietul norilor care distrug totul la sfârșitul *Yugăi*. Și unii, întorși de antagoniști uriași, s-au repezit din nou, îndemnați de cârlige ascuțite. Și zdrobind șirurile inamice, au început să ucidă pe toți cei care le stăteau în cale. Și călăreții de elefanți, atacați de alți călăreți de elefanți cu săgeți și lănci, au căzut de pe spinarea fiarelor lor, armele și cârligele lor fiind slăbite din mâini. Și mulți elefanți, fără călăreți pe spinare, au rătăcit într-o parte și alta ca niște nori smulși din mase mai mari, și apoi au căzut, ciocnindu-se unul de altul. Și unii elefanți uriași, purtând pe spinare războinici uciși și căzuți, sau pe cei ale căror arme căzuseră, au rătăcit în toate direcțiile singuri.[36] Și în mijlocul acelei măcelării, unii elefanți au atacat, sau erau atacați cu lănci, săbii și topoare de luptă, au căzut în timpul acelei măcelării înfricoșătoare, scoțând sunete de suferință. Și pământul, lovit brusc de căderea în toate părțile a trupurilor, uriașe ca niște dealuri, ale creaturilor, a tremurat și a emis sunete. Și cu acei elefanți uciși împreună cu călăreții lor și zăcând peste tot cu stindardele pe spinare, pământul arăta frumos ca și cum ar fi fost presărat cu dealuri. Și călăreții de pe spatele multor elefanți, cu piepturile străpunse de războinicii din care cu săgeți cu vârf lat în acea bătălie, au căzut, lăncile și cârligele lor fiind slăbite din mână. Și unii elefanți, loviți de lănci lungi, au scos urlete asemănătoare cocorilor și au fugit în toate direcțiile, zdrobind prieteni și dușmani prin călcarea lor în picioare. Și acoperit cu nenumărate trupuri de elefanți și cai și luptători din care, pământul, O, rege, a devenit noroios de carne și sânge. Și care mari cu roți și multe fără roți, zdrobite de vârfurile colților, au fost aruncate în aer de elefanți, cu luptătorii urcați pe ele. Carele erau văzute lipsite de luptători. Și cai și elefanți fără călăreți alergau în toate direcțiile, afectați de răni. Și acolo tatăl ucidea fiul, și fiul ucidea pe tatăl său, căci bătălia care a avut loc era extrem de înfricoșătoare și nimic nu se mai putea distinge. Oamenii se scufundau până la glezne în noroiul sângeros și arătau ca niște copaci înalți ale căror părți inferioare erau înghițite într-o pădure în flăcări. Și veșmintele și platoșele și umbrelele și stindardele fiind vopsite în sânge, totul părea a fi

35 A doua linie a acestui verset este cu siguranță vicioasă.

36 *Ekacharas* este explicat de Nilakantha ca „incapabil să suporte vederea altora din specia lor”, adică mergând singur, în solitudine sau individual. Unii traducători vernaculari consideră că acest cuvânt se referă la *rinocer.*

sângeriu pe câmp. Mari corpuri de cai, de care şi de oameni uciși, au fost tăiate iarăși în fragmente de rostogolirea roților carelor. Și acea mare de trupe având elefanți drept curent, și oameni uciși drept alge și ierburi plutitoare, și care drept vârtejuri înfricoșătoare, arăta teribil de sumbră. Războinicii, având cai și elefanți drept vasele lor mari, și dorind victoria ca bogăție, s-au aruncat în acea mare, și în loc să se înece în ea, au încercat să-și priveze inamicii de simțuri. Când toți războinicii, fiecare cu semne particulare, au fost acoperiți de ploi de săgeți, nu a fost nimeni dintre ei care să-și piardă inima, deși toți au fost lipsiți de semnele lor. În acea bătălie înfricoșătoare și groaznică, Drona, năucind simțurile dușmanilor săi, (în cele din urmă) s-a repezit spre Yudhishthira.

SECȚIUNEA XXI

Sanjaya a continuat: Apoi Drona, zărindu-l pe Yudhishthira aproape de el, l-a primit fără teamă cu un torent gros de săgeți. Și s-a iscat un zgomot puternic în rândul trupelor armatei lui Yudhishthira, asemenea celui produs de elefanții dintr-o haită atunci când liderul lor este atacat de un leu puternic. Văzându-l pe Drona, viteazul Satyajit, a cărui putere nu putea fi înfrântă, s-a repezit asupra Învățătorului care dorea să-l captureze pe Yudhishthira. Învățătorul și prințul Panchala, amândoi înzestrați cu mare putere, s-au luptat unul cu celălalt, agitându-și trupele, asemenea lui Indra și Vali. Apoi Satyajit, a cărui putere nu putea fi înfrântă, invocând o armă puternică, l-a străpuns pe Drona cu săgeți cu vârf ascuțit. Și Satyajit a tras cinci săgeți asupra vizitiului lui Drona, letale ca veninul de șarpe și fiecare asemenea Morții înseși. Vizitiul, rănit astfel, și-a pierdut cunoștința. Apoi Satyajit a străpuns rapid caii lui Drona cu zece săgeți; și, cuprins de furie, i-a străpuns pe fiecare dintre vizitiii din spate cu câte zece săgeți. Și apoi a înaintat în fruntea trupelor sale pe care de luptă într-o mișcare circulară. Aprins de mânie, a tăiat stindardul lui Drona, cel care zdrobea dușmanii. Drona, cel care pedepsea dușmanii, văzând aceste isprăvi ale inamicului său în luptă, a hotărât în sinea sa să-l trimită în lumea de dincolo.[37] Învățătorul, tăind arcul lui Satyajit cu săgeata atașată, l-a străpuns rapid cu zece săgeți capabile să pătrundă în cele mai adânci măruntaie. Atunci viteazul Satyajit, luând repede un alt arc, l-a lovit pe Drona, O, rege, cu treizeci de săgeți cu pene de pasărea Kanka. Văzându-l pe Drona (astfel) înfruntat în luptă de către Satyajit, Pandava, O, rege, au strigat de bucurie și și-au fluturat veșmintele. Apoi viteazul Vrika, O, rege, cuprins de o mare furie, l-a străpuns pe Drona în mijlocul pieptului cu șaizeci de săgeți. Această ispravă părea extrem de minunată. Atunci acel mare războinic pe care de luptă, Drona, cu mare iuțeală, acoperit de torentul de săgeți (al inamicilor), și-a deschis ochii mari și și-a adunat toată energia. Apoi tăind arcurile atât ale lui Satyajit cât și ale lui Vrika, Drona, cu șase săgeți l-a ucis pe Vrika împreună cu vizitiul și caii săi. Apoi Satyajit, luând un alt arc mai rezistent, l-a străpuns pe Drona cu caii săi, vizitiul și stindardul său. Astfel necăjit în luptă de către prințul Panchalilor, Drona nu a putut suporta acea faptă. Pentru distrugerea inamicului său, el a tras rapid săgețile (asupra lui). Drona a acoperit apoi cu torente neîncetate de săgeți caii și stindardele adversarului său, precum și mânerul arcului său, și pe ambii vizitiii din spate. Dar chiar dacă arcurile sale erau (astfel) tăiate în mod repetat, prințul Panchalilor, priceput în cele mai înalte arme, a continuat să lupte cu cel cu cai roșii. Văzându-l pe Satyajit crescând în energie în acel cumplit combat, Drona i-a tăiat capul acelui războinic ilustru cu o săgeată în formă de semilună.[38] La uciderea acelui fruntaș al luptătorilor, acel mare războinic pe care de luptă dintre Panchali, Yudhishthira, de frică de Drona, a fugit, (purtați) de cai iuți. Apoi Panchalii, Kekaya, Matsya, Chedi, Karusha și Kosala, văzându-l pe Drona, s-au repezit asupra lui, dorind să îl salveze pe Yudhishthira. Învățătorul, însă, acel ucigaș de un număr mare de dușmani, dorind să-l captureze pe Yudhishthira, a început să consume acele divizii, precum focul consumă grămezi de bumbac. Apoi Satanika, fratele mai mic al stăpânului Matsyaşilor, s-a repezit la Drona, care era astfel angajat în nimicirea neîncetată a acelor divizii (din oastea Pandava). Și Satanika, străpungându-l pe Drona împreună cu vizitiul și caii acestuia cu șase săgeți, strălucitoare ca razele soarelui și lustruite de mâinile forjorului lor, a scos strigăte puternice. Și angajat într-o faptă crudă, și străduindu-se să înfăptuiască ceea ce era greu de atins, l-a acoperit pe

37 Literal. ”a crezut în mintea lui că i-a sosit ceasul”.

38 Literalmente, în formă de semilună.

fiul lui Bharadwaja, acel măreț luptător din care, cu o ploaie de săgeți.[39] Apoi Drona, cu o săgeată ascuțită ca un brici, i-a retezat rapid de pe trunchi capul, împodobit cu cercei, al lui Satanika, strigând la el. În urma acestei fapte, toți războinicii din Matsya s-au împrăștiat. După ce a învins pe Matsyași, fiul lui Bharadwaja i-a învins apoi pe Chedi, pe Karusha, pe Kaikeya, pe Panchala, pe Srinjaya și pe Pandu în mod repetat. Văzând pe acel erou cu careta de aur, cuprins de furie și mistuind diviziile lor, ca un foc care mistuie o pădure, Srinjaii au tremurat (de frică). Înzestrat cu mare activitate și măcelărind inamicul neîncetat, sunetul coardei arcului, pe măsură ce îl întindea, se auzea în toate direcțiile. Săgețile pătrunzătoare trase de acel războinic înzestrat cu mare ușurință în mișcări zdrobeau elefanți și cai și pedestrași și luptători din care și călăreți pe elefanți. Așa cum o masă mare de nori tunători în timpul verii, cu vânturi violente (suflând), revarsă o ploaie de piatră, la fel Drona și-a revărsat ploaia de săgeți și a inspirat frică în inimile dușmanilor săi. Acel erou măreț, acel mare arcaș, acel alungător al fricilor prietenilor săi, se mișca în toate direcțiile (câmpului de luptă) agitând oastea (dușmană). Arcul, împodobit cu aur, al lui Drona, cu energie nemăsurată, era văzut în toate direcțiile ca fulgerele în nori. Altarul frumos de pe stindardul său, pe măsură ce se mișca în luptă, O, Bharata, era văzut ca o creastă a muntelui Himavat. Măcelul pe care Drona l-a provocat trupelor Pandava a fost foarte mare, asemănător cu cel provocat de Vishnu însuși, adoratul atât al zeilor, cât și al asurilor, în rândul hoardei Daitya. Eroic, adevărat în vorbire, înzestrat cu mare înțelepciune și putere și posedând o tărie ce nu putea fi învinsă, ilustrul Drona a făcut să curgă acolo un râu care era cumplit și capabil să inspire frică celor timizi. Pieptarele de zale formau valurile lui, iar stindardele, vârtejurile. Și acesta a dus cu el un număr mare de făpturi muritoare. Elefanții și caii constituiau aligatorii săi mari, iar săbiile, peștii săi. Și era greu de traversat cu ușurință. Oasele războinicilor curajoși formau pietrișul său, iar tobele și scoicile, broaștele țestoasele sale. Scuturile și armurile formau bărcile sale, iar părul războinicilor, mușchiul și algele plutitoare. Săgețile constituiau undele sale mici, iar arcurile, curentul său. Iar brațele combatanților formau șerpii săi.[40] Iar acel râu cu curent iute, curgând peste câmpul de luptă, a dus cu el atât pe Kurui, cât și pe Srinjayi. Iar capetele de om constituiau pietrele sale, iar coapsele lor, peștii. Măciucile constituiau plutele (prin care mulți încercau să-l traverseze). Iar coifurile formau spuma care îi acoperea suprafața, iar intestinele (animalelor) reptilele sale. Groaznic (la înfățișare), el a dus eroii (în cealaltă lume). Iar sângele și carnea formau mâlul său. Elefanții formau crocodilii săi, iar stindardele, copacii (de pe malurile sale). Mii de Kshatriya s-au înecat în el. Cumplit, înecat (de cadavre) și având soldați călare și războinici pe elefanți drept rechini, era extrem de greu de traversat. Iar acel râu curgea spre lăcașul lui Yama. Și era plin de Rakshasa și câini și șacali. Și era bântuit de canibali cumpliți în jur.

Apoi, mulți războinici Pandava, conduși de fiul Kuntiei, năvălind asupra lui Drona, acel grozav războinic pe car, mistuind diviziile lor ca și Moartea însăși, l-au înconjurat din toate părțile. Într-adevăr, acei viteji eroi l-au înconjurat complet pe Drona, care ardea totul în jurul său ca Soarele însuși; regii și prinții armatei tale, cu armele ridicate, toți s-au repezit să-l sprijine pe acel erou și mare arcaș. Apoi Sikhandin l-a străpuns pe Drona cu cinci săgeți drepte. Și Kshatradharman l-a străpuns cu douăzeci de săgeți, și Vasudeva cu cinci. Și Uttamaujas l-a străpuns cu trei săgeți, și Kshatradeva cu cinci. Și Satyaki l-a străpuns în acea bătălie cu o sută de săgeți, și Yudhamanyu cu opt. Și Yudhishthira l-a străpuns pe Drona cu o duzină de proiectile, și Dhrishtadyumna l-a străpuns cu zece, și Chekitana cu trei. Atunci Drona, având o țintă de nezdruncinat și asemănător unui elefant cu tâmplele sfâșiate, trecând peste divizia de care (a Pandavilor), l-a doborât pe Dridhasena. Apoi, apropiindu-se de regele Kshema, care se lupta fără teamă, l-a lovit cu nouă săgeți. Ulterior, Kshema, lipsit de viață, a căzut din careta sa. Intrând apoi în mijlocul trupelor (ostile), a năvălit în toate direcțiile, protejându-i pe alții, dar el însuși neavând nevoie de protecție. Apoi l-a străpuns pe Sikhandin cu douăsprezece săgeți și pe Uttamaujas cu douăzeci. Și l-a trimis pe Vasudeva cu o săgeată cu vârf lat în lăcașul lui Yama. Și l-a străpuns pe Kshemavarman cu optzeci de săgeți și pe

39 Crud, deoarece era un brahman cu care se lupta Satanika.

40 Citirea bengaleză *Vahupellava* este o greșeală. Citirea corectă este *Vahupannaga*, așa cum apare în textul din Bombay.

Sudakshina cu douăzeci și șase. Și l-a doborât pe Kshatradeva cu o săgeată cu vârf lat din nișa sa din careta. Și după ce l-a străpuns pe Yudhamanyu cu șaizeci și patru de săgeți și pe Satyaki cu treizeci, Drona, cel cu careta de aur, s-a apropiat repede de Yudhishthira. Atunci Yudhishthira, cel mai bun dintre regi, a fugit repede de învățător, purtat de caii săi iuți. Apoi Panchala s-a repezit la Drona. Drona a ucis prințul, tăindu-i arcul și doborându-i caii și vizitiul odată cu el. Lipsit de viață, prințul a căzut pe pământ din careta sa, ca o lumină desprinsă din firmament. La căderea acelui ilustru prinț al Panchalilor, s-au auzit strigăte puternice: *„Ucideți-l pe Drona, Ucideți-l pe Drona!”*. Puternicul Drona a început apoi să zdrobească și să măcelărească Panchala, Matsya, Kaikeya, Srinjaya și Pandava toți, înfuriați. Și sprijinit de Kurui, Drona i-a învins apoi pe Satyaki și pe fiul lui Chekitana, și pe Senavindu, și pe Suvarchas, toți aceștia și nenumărați alți regi. Războinicii tăi, O, rege, după ce au obținut victoria în acea mare bătălie, i-au ucis pe Pandava în timp ce aceștia fugeau în toate direcțiile. Și Panchala, Kaikeya și Matsya, astfel măcelăriți din toate părțile ca și Danava de Indra, au început să tremure (de frică).

SECȚIUNEA XXII

Dhritarashtra a spus: Când Pandavii au fost înfrânți de fiul lui Bharadwaja în acea bătălie îngrozitoare, la fel și Panchalașii, a fost cineva care s-a apropiat de Drona pentru a lupta? Vai, văzându-l pe Drona staționat în luptă, ca un tigru amenințător sau un elefant cu tâmple sfâșiate, gata să-și dea viața în luptă, bine înarmat, familiarizat cu toate modurile de luptă, acel mare arcaș, acel tigru printre oameni, acel sporitor al fricii dușmanilor, recunoscător, devotat adevărului, mereu dornic să-l ajute pe Duryodhana — vai, văzându-l în fruntea trupelor sale, nu era niciun om care să se poată apropia de el, cu o hotărâre lăudabilă pentru luptă, o hotărâre care sporește renumele Kshatriyilor, pe care persoanele meschine nu o pot forma niciodată și care este distinctivă numai pentru cei mai de seamă oameni? Spune-mi, O, Sanjaya, cine erau acei eroi care s-au apropiat de fiul lui Bharadwaja, văzându-l în fruntea forțelor sale?

Sanjaya a spus: Văzând cum Panchalas, Pandavas, Matsyas, Srinjayas, Chedis și Kalikeyas au fost învinși în luptă de Drona cu săgețile sale, văzându-i astfel alungați de pe câmpul de luptă de ploaia de săgeți rapide trase din arcul lui Drona, ca niște corăbii purtate de valurile înspăimântătoare ale oceanului în furtună, Kauravas, cu multe strigăte de leu și cu zgomotul diverselor instrumente, au început să atace carele, elefanții și soldații (ai acelei oștiri ostile) din toate părțile. Și văzându-i pe aceia (soldații fugari ai Pandavilor), regele Duryodhana, aflat în mijlocul propriilor sale forțe și înconjurat de rudele și apropiații săi, plin de bucurie și râzând în timp ce vorbea, i-a spus aceste cuvinte lui Karna.

Duryodhana a spus: Privește, o, fiu al lui Radha, pe Panchala, zdrobiți de arcașul neînfricat (Drona) cu săgețile sale, ca o turmă de cerbi sălbatici speriați de un leu. Cred că aceștia nu vor mai veni la luptă. Au fost zdrobiți de Drona ca niște copaci puternici de furtună. Afectați de acel războinic cu suflet înalt și cu săgețile sale înaripate cu aur, ei fug, fără ca două persoane să fie împreună. Într-adevăr, par să fie târâți în vârtejuri pe tot câmpul. Opriți de Kauravas, precum și de Drona, cu sufletul înalt, se înghesuie unul lângă altul ca (o turmă de) elefanți în mijlocul unui incendiu. Ca niște copaci înfloriți pătrunși de roiuri de albine, acești războinici, străpunși de săgețile ascuțite ale lui Drona, se înghesuie unul lângă altul, în timp ce fug de pe câmpul de luptă. Acolo, furiosul Bhima, abandonat de Pandavi și Srinjaya și înconjurat de războinicii mei, mă bucură nespus, O, Karna! Este evident că acel om rău vede astăzi lumea plină de Drona! Fără îndoială, fiul lui Pandu și-a pierdut astăzi speranța în viață și în regat.

Karna a spus: Acest războinic cu brațe puternice nu va abandona cu siguranță bătălia atâta timp cât va fi în viață. Nici nu va suporta, O, tigru printre oameni, aceste strigăte leonine (ale noastre). Nici Pandavii, cred eu, nu vor fi învinși în bătălie. Ei sunt curajoși, înzestrați cu o mare putere, pricepuți în mânuirea armelor și greu de învins în bătălie. Amintindu-și de nenorocirile

cauzate de încercările noastre de a-i otrăvi şi arde, şi de nenorocirile care au rezultat din partida de zaruri, ţinând cont şi de exilul lor în pădure, cred că Pandavii nu vor abandona lupta. Puternicul Vrikodara, cu energia sa nemăsurată, s-a întors deja (pentru luptă). Fiul lui Kunti va ucide cu siguranţă mulţi dintre cei mai buni războinici ai noştri. Cu sabia, arcul şi săgeata, cu cai, elefanţi, oameni şi care,[41] cu buzduganul său de fier, el va ucide mulţimi (de soldaţi ai noştri). Alţi războinici în căruţe, conduşi de Satyajit, împreună cu Panchalas, Kekayas, Matsyas şi, în special, Pandavas, îl urmează. Toţi sunt curajoşi şi posedă o mare putere şi vitejie. Puternici războinici în căruţe, ei sunt din nou conduşi de Bhima în furie. Aceşti tauri ai rasei, înconjurându-l pe Vrikodara din toate părţile, ca norii care înconjoară Soarele, încep să se apropie de Drona din toate părţile. Concentraţi asupra unui singur obiectiv, aceştia îl vor lovi cu siguranţă pe Drona, care nu este protejat, ca un roi de insecte, pe punctul de a muri, lovind o lampă aprinsă. Experţi în mânuirea armelor, ei sunt cu siguranţă capabili să-i reziste lui Drona. Grea este povara care, cred eu, apasă acum pe fiul lui Bharadwaja. Să mergem repede la locul unde se află Drona. Să nu-l ucidă cei cu jurăminte regulate, precum lupii ucid un elefant puternic!

Sanjaya a continuat: Auzind aceste cuvinte ale lui Radheya, regele Duryodhana, însoţit de fraţii săi, O, monarhule, s-a îndreptat spre carul lui Drona. Zgomotul era asurzitor, războinicii Pandava reveniseră la luptă în carele lor trase de cai excelenţi de diverse culori,[42] toţi animaţi de dorinţa de a-l ucide doar pe Drona.

SECŢIUNEA XXIII

Dhritarashtra a spus: Spune-mi, O, Sanjaya, semnele distinctive ale carelor tuturor celor care, cuprinşi de mânie şi conduşi de Bhimasena, au pornit împotriva lui Drona.

Sanjaya spuse: Văzându-l pe Vrikodara avansând (într-un car tras de) armăsari de nuanţă pestriţă (asemănătoare cu cea a antilopei), viteazul nepot al lui Sini (Satyaki) a pornit, purtat de armăsari de nuanţă argintie. Irezistibilul Yudhamanyu, excitat de furie, a pornit împotriva lui Drona, purtat de armăsari excelenţi de nuanţă pestriţă. Dhristadyumna, fiul regelui Panchala, a pornit, purtat de armăsari de mare viteză, în hamuri de aur şi de nuanţa porumbelului.[43] Dorind să-şi protejeze tatăl şi dorindu-i succes deplin, fiul lui Dhristadyumna, Kshatradharman cu jurăminte reglementate, a pornit, purtat de armăsari roşii. Kshatradeva, fiul lui Sikhandin, însuşi mânând armăsari bine înzestraţi de nuanţa frunzelor de lotus şi cu ochi de un alb pur, a pornit (împotriva lui Drona). Armăsari frumoşi de rasă Kamvoja, decoraţi cu pene de papagalul verde, purtându-l pe Nakula, au alergat repede spre armata ta. Armăsari negri ca norii l-au purtat cu mânie pe Uttamaujas, O, Bharata, la luptă, împotriva lui Drona cel de neînvins, care stătea cu săgeţile ţintite. Armăsari, rapizi ca vântul, şi de nuanţă pestriţă, l-au purtat pe Sahadeva cu armele ridicate la acea luptă feroce. De o mare impetuozitate şi posesoare a vitezei vântului, armăsari de nuanţă de fildeş şi cu coame negre pe gât, l-au purtat pe Yudhishthira, acel tigru printre oameni. Şi mulţi războinici l-au urmat pe Yudhishthira, purtaţi pe armăsarii lor, decoraţi în hamuri de aur şi toţi rapizi ca vântul. În spatele regelui se afla şeful regal al Panchalilor, şi anume Drupada, cu o umbrelă de aur deasupra capului şi el însuşi protejat de toţi acei soldaţi (care îl urmau pe Yudhishthira). Acel mare arcaş dintre toţi regii, şi anume Sautabhi, a pornit, purtat de armăsari frumoşi capabili să suporte orice zgomot. Însoţit de toţi marii războinici pe care, Virata a urmat rapid pe cel dinaintea sa. Kaikeyanii şi Sikhandin, şi Dhrishtaketu, înconjuraţi de trupele lor respective, au urmat conducătorul Matsyasilor. Armăsari excelenţi de nuanţa (roşu pal) a florilor cu trompetă arătau extraordinar de frumoşi în timp ce îl purtau pe Virata. Armăsari rapizi de culoare galbenă şi decoraţi cu lănţişoare de aur, l-au purtat cu mare viteză pe fiul (Uttara) acelui ucigaş de duşmani, şi anume Virata, şeful regal al Matsyasilor. Cei cinci fraţi Kekaya au fost purtaţi de armăsari de nuanţă roşu închis. Cu

41 Folosind chiar şi acestea ca instrumente pentru a lovi, puterea lui Bhima era supraomenească.

42 *Hemadandais* este o greşeală din textele bengaleze pentru *Hemabhandiers*.

43 Prima linie din 20 este greşită, aşa cum apare în textele din Bengal. Citirea din Bombay este corectă.

strălucirea aurului şi având stindarde de nuanţă roşie, şi decoraţi cu lănţişoare de aur, toţi aceştia, eroi, desăvârşiţi în luptă, au pornit, îmbrăcaţi în zale şi aruncând săgeţi ca înşişi norii. Armăsari excelenţi, darul lui Tumvuru, de nuanţa oalelor de lut nearse, l-au purtat pe Sikhandin, prinţul Panchala cu energie inepuizabilă. În total, doisprezece mii de mari războinici pe car din rasa Panchala au pornit la luptă. Dintre aceştia, şase mii l-au urmat pe Sikhandin. Armăsari jucăuşi, O, tată, de nuanţa pestriţă a antilopei, l-au purtat pe fiul lui Sisupal, acel tigru printre oameni. Acel taur printre Chedi, şi anume Dhrishtaketu, înzestrat cu mare forţă şi greu de învins în luptă, a pornit, purtat de armăsari Kamvoja de nuanţă pestriţă. Armăsari excelenţi din rasa Sindhu, cu membre frumoase şi de nuanţa fumului de paie, l-au purtat rapid pe prinţul Kaikeya, Vrihatkshatra. Cu ochi de un alb pur, de nuanţa lotusului, născuţi în ţara Valhikasilor şi decoraţi cu ornamente, l-au purtat pe fiul lui Sikhandin, viteazul Kshatradeva.[44] Înzestrat în hamuri de aur şi având nuanţa mătăsii roşii, armăsarii liniştiţi l-au purtat pe Senavindu, acel pedepsitor de duşmani, la luptă. Armăsari excelenţi de nuanţa cocorilor l-au purtat la luptă pe fiul tânăr şi delicat al regelui Kasilor, acel mare războinic pe car. Armăsari albi cu gâturi negre, înzestraţi cu viteza minţii, O, monarh, şi extrem de ascultători faţă de vizitiu, l-au purtat pe prinţul Prativindhya. Armăsari gălbui-albicioşi l-au purtat pe Sutasoma, fiul lui Arjuna, pe care acesta din urmă îl obţinuse de la Soma însuşi. El s-a născut în oraşul Kuru cunoscut sub numele de Udayendu. Înzestrat cu strălucirea a o mie de luni, şi pentru că dobândise şi mare renume într-o adunare a Somakasilor, el a ajuns să fie numit Sutasoma. Armăsari de nuanţa florilor Sola sau ai soarelui de dimineaţă l-au purtat pe Satanika, fiul lui Nakula, demn de toată lauda. Armăsari decoraţi în hamuri de aur şi având nuanţa gâtului păunului, l-au purtat pe acel tigru printre oameni, Srutakarman, fiul Draupadii (din partea lui Bhima). Armăsari excelenţi de nuanţa pescăruşilor l-au purtat pe Srutkirti, fiul Draupadii, la acea luptă, care, ca Partha, era un ocean de învăţătură. Armăsari de nuanţă feroasă au purtat pe tânărul Abhimanyu, care era considerat de o dată şi jumătate superior lui Krishna sau Partha în luptă. Armăsari giganţi l-au purtat la luptă pe Yuyutsu, acel singur războinic dintre fiii lui Dhritarashtra care (părăsindu-şi fraţii) s-a aliat cu Pandavaşii. Armăsari graşi şi bine înzestraţi de nuanţa tulpinii de orez (uscat), l-au purtat pe Vardhakshemi, de mare activitate, la acea luptă cumplită. Armăsari cu picioare negre, echipaţi cu platoşe de aur şi extrem de ascultători faţă de vizitiu, l-au purtat pe tânărul Sauchitti la luptă. Armăsari ale căror spate erau acoperite cu armură de aur, decoraţi cu lănţişoare de aur, bine dresaţi şi de nuanţa mătăsii roşii, l-au purtat pe Srenimat. Armăsari de nuanţă roşie l-au purtat pe avansatul Satyadhriti, desăvârşit în ştiinţa armelor şi în *Vedele* divine. Acel Panchala care era comandant (al armatei Pandavaşilor) şi care l-a luat pe Drona ca jertfă alocată lui – acel Dhrishtadyumna – a fost purtat de armăsari de nuanţa porumbelului. L-au urmat pe el Satyadhriti, şi Sauchitti irezistibil în luptă, şi Srenimat, şi Vasudana, şi Vibhu, fiul conducătorului Kasilor. Aceştia aveau armăsari rapizi din cea mai bună rasă Kamvoja, decoraţi cu lănţişoare de aur. Fiecare asemănător lui Yama sau Vaisravana, au pornit la luptă, inspirând frică în inimile soldaţilor inamici. Prabhadrakasii din ţara Kamvoja, în număr de şase mii, cu armele ridicate, cu armăsari excelenţi de nuanţe diverse pe care le aveau pe carele lor decorate cu aur, cu arcurile întinse şi făcându-şi duşmanii să tremure cu ploaia lor de săgeţi şi hotărâţi să moară împreună,[45] l-au urmat pe Dhristadyumna. Armăsari excelenţi de nuanţa mătăsii feroase, decoraţi cu lanţuri de aur frumoase, l-au purtat cu bucurie pe Chekitana. Unchiul matern al lui Arjuna, Purujit, altfel numit Kuntibhoja, a venit purtat de armăsari excelenţi de culoarea curcubeului. Armăsari de culoarea firmamentului presărat cu stele l-au purtat la luptă pe regele Rochamana. Armăsari de nuanţa cerbului roşu, cu dungi albe pe corp, l-au purtat pe prinţul Panchala Singhasena, fiul lui Gopati. Acel tigru printre Panchalaşi care este cunoscut sub numele de Janamejaya, avea armăsari excelenţi de nuanţa florilor de muştar. Armăsari giganţi şi de culoare albastru închis, împodobiţi cu lanţuri de aur, cu spatele de culoarea caşului şi feţele de culoarea lunii, îl purtau cu mare viteză pe stăpânul Panchalilor. Mani frumoşi, cu capete frumoase, (albi) ca tulpinile trestiei şi cu o splendoare asemănătoare firmamentului sau lotusului, îl purtau pe Dandadhara. Cai de culoare şaten deschis, cu spatele de culoarea şoarecelui şi cu gâtul ridicat cu mândrie, îl purtau pe Vyaghradatta la luptă. *Mani* cu pete întunecate îl purtau pe acel tigru dintre

44 Aceasta pare a fi o repetare a versetului 6.

45 Adică să nu-şi abandoneze camarazii aflaţi în pericol.

oameni, și anume Sudhanwan, prințul Panchalei. De o iuțeală înfricoșătoare, asemănătoare cu cea a tunetului lui Indra, cai frumoși de culoarea Indragopakalor, cu pete pestrițe, îl purtau pe Chitrayudha. Împodobiți cu lanțuri de aur, cai ale căror burți aveau culoarea Chakravaka-ului, îl purtau pe Sukshatra, fiul stăpânului Kosalelor. Cai frumoși și înalți, de culoare pestriță și cu corpuri gigantice, extrem de docili și împodobiți cu lanțuri de aur, îl purtau pe Satyadhriti, desăvârșit în bătălie. Sukla a înaintat la luptă cu stindardul și armura și arcul și cai toți de aceeași culoare albă. Cai născuți pe țărmul mării și albi ca luna, îl purtau pe Chandrasena, de energie feroce, fiul lui Samudrasena. Cai de culoarea lotusului albastru și împodobiți cu podoabe de aur și decorați cu ghirlande florale frumoase, l-au purtat pe Saiva, posesorul unui car frumos, la luptă. Cai superiori de culoarea florilor de Kalaya, cu dungi albe și roșii, l-au purtat pe Rathasena, greu de învins în bătălie. Cai albi l-au purtat pe acel rege care a nimicit Patachcharas și care este considerat cel mai viteaz dintre oameni. Cai superiori de culoarea florilor de Kinsuka l-au purtat pe Chitrayudha, împodobit cu ghirlande frumoase și posesor de armură și arme și stindard frumoase. Regele Nila a înaintat la luptă, având stindardul și armura și arcul și însemnul și cai toți de aceeași culoare albastră. Chitra a înaintat la luptă cu apărătoarea de car și stindardul și arcul toate împodobite cu diverse tipuri de bijuterii, și cu *mani* frumoși și însemnați. Cai excelenți de culoarea lotusului l-au purtat pe Hemavarna, fiul lui Rochamana. Armăsari, capabili să poarte tot felul de arme, de realizări curajoase în bătălie, cu coloane vertebrale de culoarea trestiei, având testicule albe și înzestrați cu culoarea oului de găină, l-au purtat pe Dandaketu. Mărețul Sarangadhwaja, înzestrat cu bogăție de energie, regele Pandya, pe cai de culoarea razelor lunii și împodobiți cu armură bătută cu pietre de *lapis lazuli*, a înaintat spre Drona, întinzându-și arcul excelent. Țara sa fiind invadată și rudele sale fugite, tatăl său fusese ucis de Krishna în bătălie. Obținând arme de la Bhishma și Drona, Rama și Kripa, prințul Sarangadhwaja a devenit, în arme, egalul lui Rukmi și Karna și Arjuna și Achyuta. El a dorit apoi să distrugă orașul Dwaraka și să subjuge întreaga lume. Înțelepții prieteni, însă, din dorința de a-i face bine, l-au sfătuit împotriva acelei acțiuni. Renunțând la toate gândurile de răzbunare, el își guvernează acum propriile domenii. Cai care erau toți de culoarea florii Atrusa au purtat o sută patruzeci de mii de războinici principali în care care au urmat acel Sarangadhwaja, regele Pandya. Cai de culori diverse și forțe de tipuri diverse l-au purtat pe viteazul Ghatotkacha. Cai puternici, de mărime gigantică, de rasă Aratta, l-au purtat pe cel cu brațe puternice Vrihanta, cu ochi roșii, călare pe carul său de aur, acel prinț, și anume, care, respingând opiniile tuturor Bharatalor, a trecut de unul singur, din reverența sa pentru Yudhishthira, de partea acestuia, renunțând la orice dorință prețuită.[46] Cai superiori de culoarea aurului l-au urmat pe acel rege suprem, și anume venerabilul Yudhishthira, în spatele său. Un număr mare de Prabhadrakas, de forme cerești, au înaintat la luptă, cu cai de diverse culori excelente. Toți posedând stindarde de aur și pregătiți să lupte cu vigoare, au înaintat cu Bhimasena și aveau înfățișarea, O, monarhule, a locuitorilor cerului cu Indra în frunte. Acea oaste adunată de Prabhadrakas era foarte apreciată de Dhristadyumna.

Fiul lui Bharadwaja, însă, O, monarhule, îi întrecea în strălucire pe toți războinicii. Stindardul său, cu o piele de căprioară neagră fluturând în vârf și cu frumosul vas de apă pe care îl purta, O, monarhule, arăta extraordinar de frumos. Iar stindardul lui Bhimasena, purtând însemnul unui leu gigantic din argint cu ochii făcuți din *lapis lazuli*, arăta extrem de strălucitor. Stindardul lui Yudhishthira, de mare energie, purtând însemnul unei luni de aur cu planete în jurul ei, arăta foarte frumos. Două timpane mari și frumoase, numite Nanda și Upananda, erau legate de el. Acționate de mecanisme, acestea produceau o muzică excelentă care sporea încântarea tuturor celor ce o ascultau. Pentru a teroriza inamicul, am văzut stindardul înalt și fioros al lui Nakula, așezat pe carul său, purtând însemnul unui Sarabha cu spatele de aur. Un leagăn argintiu frumos, cu clopoței și un stindard teribil de privit și care sporea durerea inamicului, se vedea pe stindardul lui Sahadeva. Stindardele celor cinci fii ai Draupadi purtau imaginile excelente ale lui Dharma, Marut, Indra și ale gemenilor Aswini. Pe carul, O, rege, al tânărului Abhimanyu era un stindard excelent care purta un păun de aur, strălucitor ca aurul încins. Pe stindardul lui Ghatotkacha, O, rege, un vultur strălucea puternic, iar caii săi erau, de asemenea, capabili să meargă pretutindeni după voie, ca ai lui Ravana

46 Ultimul cuvânt din prima linie a versului 74 este „vicios”, așa cum apare tipărit în textele din Bengal.

din vremuri apuse. În mâinile lui Yudhishthira era arcul ceresc numit *Mahendra*; iar în mâinile lui Bhimasena, O, rege, era arcul ceresc numit *Vayavya*. Pentru protecţia celor trei lumi, Brahma a creat un arc. Acest arc ceresc şi indestructibil era ţinut de Phalguni. Arcul *Vaishnava* era ţinut de Nakula, iar arcul numit *Aswina* era ţinut de Sahadeva. Acel arc ceresc şi teribil, numit *Paulastya*, era ţinut de Ghatotkacha. Cele cinci bijuterii de arcuri născute de cei cinci fii ai Draupadi erau Raudra, Agneya, Kauveiya, Yamya şi Girisa. Acel arc excelent şi cel mai bun, numit *Raudra*, pe care fiul Rohinei (Valadeva) îl obţinuse, acesta din urmă i l-a dăruit fiului cu suflet înalt al Subhadrei, fiind mulţumit de el. Aceste stindarde şi multe altele împodobite cu aur, aparţinând unor războinici viteji, erau văzute acolo, toate sporind frica inamicilor lor. Oastea comandată de Drona, care nu avea niciun laş, şi în care nenumărate stindarde ridicate împreună păreau să baricadeze cerul, arăta atunci, O, monarhule, ca nişte imagini pe o pânză. Am auzit numele şi neamul, O, rege, al războinicilor viteji care se repezeau spre Drona în acea bătălie, asemenea celor auzite, O, monarhule, la o *alegere de sine*.[47]

Apoi, regele Drupada a înaintat împotriva lui în fruntea unei divizii puternice. Întâlnirea dintre acei doi bărbaţi în vârstă, în fruntea forţelor lor respective, a devenit teribilă, asemenea celei dintre doi lideri puternici, cu tâmple sfâşiate, ai unor turme de elefanţi. Vinda şi Anuvinda din Avanti, cu trupele lor, l-au întâlnit pe Virata, suveranul Matsyas, în fruntea forţelor sale, asemenea lui Indra şi Agni din vremuri străvechi care l-au întâlnit pe (Asura) Vali. Acea întâlnire înfricoşătoare dintre Matsyas şi Kekayas, în care caii, luptătorii din care şi elefanţii au luptat cel mai fără frică, semăna cu cea dintre zei şi Asura în vremuri străvechi. Bhutakarman, altfel numit Sabhapati, s-a ţinut departe de Drona. Satanika, fiul lui Nakula, în timp ce acesta din urmă înainta, împrăştiind ploi de săgeţi. Apoi, moştenitorul lui Nakula, cu trei săgeţi cu vârf lat şi foarte ascuţite, l-a lipsit pe Bhutakarman de ambele braţe şi de cap în acea bătălie. Vivinsati a rezistat viteazului Sutasoma, de mare forţă, în timp ce acesta din urmă înainta spre Drona, împrăştiind ploi de săgeţi. Sutasoma, însă, cuprins de mânie, l-a străpuns pe unchiul său Vivinsati cu săgeţi drepte şi, înarmat, a rămas pregătit pentru luptă. Bhimaratha, (fratele lui Duryodhana), cu şase săgeţi ascuţite, foarte rapide şi făcute în întregime din fier, l-a trimis pe Salwa, împreună cu caii şi vizitiul său, în sălaşul lui Yama. Fiul lui Chitrasena, O, rege, s-a opus nepotului tău, Srutakarman, în timp ce acesta din urmă venea, purtat de cai, asemănători păunilor. Acei doi nepoţi ai tăi, amândoi greu de învins în luptă, şi fiecare dorind să-l ucidă pe celălalt, au luptat cu vigoare pentru succesul obiectivelor taţilor lor respectivi. Văzându-l pe Prativindhya stând în fruntea acelei lupte cumplite, fiul lui Drona (Aswatthaman), dorind să apere onoarea tatălui său, l-a rezistat pe cel dintâi cu săgeţile sale. Prativindhya, apoi, cuprins de furie, l-a străpuns pe Aswatthaman, purtând pe stindardul său semnul unei cozi de leu şi stând în luptă pentru tatăl său, cu multe săgeţi ascuţite. Fiul (cel mai mare) al lui Draupadi a împrăştiat apoi peste fiul lui Drona ploi de săgeţi, ca un semănător, O, taur printre oameni, care împrăştie seminţe pe sol în timpul semănatului.[48] Fiul lui Duhsasana i-a rezistat puternicului luptător din care Srutakirti, fiul lui Arjuna de către Draupadi, în timp ce acesta din urmă se îndrepta spre Drona. Acel fiu al lui Arjuna, însă, care era egal cu Arjuna însuşi, tăindu-i arcul şi stindardul şi vizitiul cu trei săgeţi cu vârf lat şi foarte ascuţite, a pornit spre Drona. Fiul lui Duryodhana, Lakshmana, i-a rezistat ucigaşului Patachcharas – lui, adică, O, rege, care este considerat de ambele armate cel mai viteaz dintre viteji. Acesta din urmă, însă, tăindu-i atât arcul, cât şi stindardul lui Lakshmana, şi străpungându-l cu multe săgeţi, a strălucit cu splendoare. Tinerelul Vikarna, de mare înţelepciune, i-a rezistat lui Sikhandin, tânărul fiu al lui Yajnasena, în timp ce acesta din urmă înainta în acea bătălie. Fiul lui Yajnasena l-a acoperit apoi pe cel dintâi cu ploi de săgeţi. Puternicul fiu Vikarna, dejucând acele ploi de săgeţi, a apărut splendid pe câmpul de luptă. Angada i-a rezistat cu ploi de săgeţi viteazului Uttamaujas în acea bătălie, în timp ce acesta din urmă se îndrepta spre Drona. Acea confruntare între acei doi lei printre oameni a devenit

47 Obiceiul era ca, atunci când un războinic ataca pe altul, să-şi spună invariabil numele şi descendenţa înainte de a lovi.

48 Toate textele tipărite, fără excepţie, inclusiv cel din Bombay, menţionează *Drupadeyas*. Nu există însă nicio îndoială că ar trebui să fie *Draupadeyas*.

înfricoșătoare și i-a umplut atât pe ei, cât și pe trupe, de un mare zel. Marele arcaș Durmukha, înzestrat cu mare putere, a rezistat cu săgețile sale eroului Purujit, în timp ce acesta din urmă se îndrepta spre Drona. Purujit l-a lovit pe Durmukha între sprâncene cu o săgeată lungă. Atunci, fața lui Durmukha arăta frumos ca un lotus cu tulpina sa. Karna a rezistat cu ploi de săgeți celor cinci frați Kekaya, care dețineau stindarde roșii, în timp ce se îndreptau spre Drona. Arși de ploile de săgeți ale lui Karna, acei cinci frați l-au acoperit pe Karna cu săgețile lor. Karna, la rândul său, i-a acoperit în repetate rânduri cu ploi de săgeți. Acoperiți de săgeți, nici Karna, nici cei cinci frați nu mai puteau fi văzuți cu caii, vizitii, stindardele și carele lor. Fiii tăi, Durjaya, Jaya și Vijaya, i-au rezistat lui Nila, și conducătorului Kasilor, și lui Jayatsena, trei împotriva unuia. Și lupta dintre acei războinici s-a adâncit și a bucurat inimile spectatorilor asemenea celei dintre un leu, un tigru și un lup pe o parte și un urs, un bivol și un taur pe cealaltă. Frații Kshemadhurti și Vrihanta l-au sfâșiat pe Satyaki din rasa Satwata cu săgețile lor ascuțite, în timp ce acesta din urmă se îndrepta împotriva lui Drona. Bătălia dintre acei doi pe o parte și Satyaki pe cealaltă a devenit extrem de minunată de văzut, ca cea dintre un leu și doi elefanți puternici cu tâmple zdrobite în pădure. Regele din Chedis, înfuriat și trăgând multe săgeți, l-a ținut la distanță pe Drona, regele Amvashtha, acel erou care se delecta întotdeauna în luptă. Atunci regele Amvashtha și-a străpuns adversarul cu o săgeată lungă, capabilă să pătrundă în oase. Atunci, acesta din urmă, cu arcul și săgeata scăpate din mână, a căzut din careta sa pe pământ. Nobilul Kripa, fiul lui Saradwata, cu multe săgeți mici i-a rezistat lui Vardhakshemi din rasa Vrishni, care era întruchiparea mâniei (în luptă). Cei care s-au uitat la Kripa, fiul lui Saradwata, cu multe săgeți mici, i-au rezistat lui Vardhakshemi din rasa Vrishni, care era întruchiparea mâniei (în luptă). Cei care s-au uitat la Kripa și Vardhakshemi, acei eroi cunoscuți în toate modurile de război, angajați astfel în confruntarea reciprocă, au devenit atât de absorbiți încât nu au mai putut acorda atenție la nimic altceva. Fiul lui Somadatta, pentru a spori gloria lui Drona, i-a rezistat regelui Manimat, cel foarte activ, în timp ce acesta din urmă venea să lupte. Atunci Manimat a tăiat rapid coarda arcului, stindardul, flamura, vizitiul și umbrela fiului lui Somadatta și le-a făcut să cadă de pe careta acestuia din urmă.[49] Fiul lui Somadatta, purtând apoi pe stindardul său emblema țărușului de sacrificiu, acel ucigaș de dușmani, a sărit rapid din careta sa și și-a tăiat cu săbiile sale mari antagonistul împreună cu caii, vizitiul, stindardul și careta lui. Urcând apoi din nou în careta sa, luând un alt arc și ghidându-și singur caii, a început, O, monarh, să mistuie gazda Pandava. Vrishasena (fiul lui Karna), competent pentru ispravă, i-a rezistat cu ploi de săgeți regelui Pandava care se repezea în luptă ca însuși Indra urmărind Asuras pentru a-i zdrobi. Cu bâte cu ghinturi și buzdugane cu țepi, și săbii și topoare și pietre, ciomege scurte și ciocane, și discuri, săgeți scurte și topoare de luptă cu praf și vânt, și foc și apă, și cenușă și cărămizi aruncate, și paie și copaci, afectând și lovind, și spărgând, și ucigând și fugărind inamicul, și aruncându-i asupra rândurilor ostile, și terorizându-i cu aceasta, a venit Ghatotkacha, dorind să ajungă la Drona. Demonul Alambusha, însă, înfuriat, l-a întâmpinat cu arme diverse și echipamente de război diverse. Și bătălia care a avut loc între acești doi demoni de frunte a semănat cu cea care a avut loc în zilele de mult apuse între Samvara și șeful celeștilor. Astfel, fii binecuvântat, au avut loc sute de lupte individuale între războinicii din carete și elefanți, și cai și pedestrași din armata ta și a lor în mijlocul angajamentului general groaznic. Într-adevăr, o astfel de bătălie nu a mai fost văzută sau auzită înainte, ca cea care a avut loc atunci între acei războinici care erau hotărâți să îl distrugă sau să îl protejeze pe Drona. Într-adevăr, multe au fost confruntările care au fost văzute atunci în toate părțile câmpului, unele dintre ele fiind teribile, altele frumoase și altele extrem de acerbe, O, stăpâne.

SECȚIUNEA XXIV

Dhritarashtra a spus: Când trupele erau astfel angajate și se luptau între ele în divizii separate, cum au luptat Partha și războinicii din armata mea, înzestrați cu o mare activitate? Ce a făcut Arjuna împotriva războinicilor din carele *Samsaptakas* ? Și ce au făcut, O, Sanjaya, *Samsaptakas*, la rândul lor, împotriva lui Arjuna?

49 Prima linie din 54 este citită incorect în textele din Bengal. Eu urmez lectura din Bombay.

Sanjaya spuse: Când trupele erau astfel angajate şi porneau una împotriva celeilalte, fiul tău Duryodhana însuşi s-a repezit asupra lui Bhimasena, conducând divizia sa de elefanţi. Ca un elefant care întâlneşte un elefant, ca un taur care întâlneşte un taur, Bhimasena, chemat de rege însuşi, s-a repezit asupra acelei divizii de elefanţi a armatei Kaurava. Priceput în luptă şi înzestrat cu o mare putere a braţelor, fiul Pruthei, O, stăpâne, a nimicit repede acea divizie de elefanţi. Aceşti elefanţi, imenşi ca nişte dealuri şi ape purulente curgând din toate părţile corpului lor, au fost zdrobiţi şi forţaţi să se întoarcă de Bhimasena cu săgeţile sale. Într-adevăr, aşa cum vântul, când se ridică, risipeşte masele de nori adunate, aşa a risipit acel fiu al lui Pavana acea forţă de elefanţi a Kauravaşilor. Şi Bhima, aruncând săgeţi spre acei elefanţi, strălucea ca soarele răsare, lovind totul în lume cu razele sale. Acei elefanţi, răniţi de săgeţile lui Bhima, s-au acoperit de sânge şi arătau frumos ca masele de nori de pe cer străpunse de razele soarelui. Apoi Duryodhana, înfuriat, l-a străpuns cu săgeţi ascuţite pe acel fiu al zeului Vânt care provoca un asemenea măcel printre elefanţii săi. Apoi Bhima, cu ochii roşii de mânie, dorind să trimită regele în lăcaşul lui Yama, l-a străpuns repede cu multe săgeţi ascuţite. Apoi Duryodhana, rănit peste tot de săgeţi şi cuprins de furie, l-a străpuns pe Bhima, fiul lui Pandu, cu multe săgeţi înzestrate cu strălucirea razelor solare, zâmbind în acelaşi timp. Atunci fiul lui Pandu, cu două săgeţi cu vârf lat, i-a tăiat repede arcul lui Duryodhana, precum şi stindardul său, purtând emblema unui elefant încrustat cu pietre preţioase, împodobit cu diverse giuvaieruri. Văzându-l pe Duryodhana astfel rănit, O, stăpâne, de către Bhima, conducătorul Angaşilor pe elefantul său a venit acolo pentru a-l răni pe fiul lui Pandu. Atunci Bhimasena a străpuns adânc cu o săgeată lungă pe acel prinţ dintre elefanţi care venea cu urlete puternice, între cele două globuri frontale ale sale. Acea săgeată, pătrunzând prin corpul său, s-a înfipt adânc în pământ. Şi la aceasta, elefanţii au căzut ca un munte sfărâmat de tunet. În timp ce elefantul cădea, regele Mleccha cădea şi el de pe el. Dar Vrikodara, înzestrat cu mare activitate, i-a tăiat capul cu o săgeată cu vârf lat înainte ca antagonistul său să cadă de tot. Când viteazul conducător al Angaşilor a căzut, diviziile sale au fugit. Căpitanii de cai, elefanţi şi care, cuprinşi de panică, au strivit pedestraşii în timp ce fugeau.

Când acele trupe, astfel zdrobite, au fugit în toate direcţiile, suveranul din Pragjyotisha a înaintat apoi împotriva lui Bhima, pe elefantul său.[50] Cu cele două picioare (din faţă) şi trompa contractate, plin de furie şi cu ochii bulbucaţi, acel elefant părea să-l mistuie pe fiul lui Pandu (ca o flacără aprinsă). Şi a strivit careta lui Vrikodara, împreună cu calul înjugat la ea, în praf. Atunci Bhima a alergat înainte şi s-a strecurat sub corpul elefantului, căci cunoştea ştiinţa numită *Anjalikabedha*. Într-adevăr, fiul lui Pandu nu a fugit. Ajungând sub corpul elefantului, a început să-l lovească des cu braţele goale. Şi a lovit acel elefant invincibil care era hotărât să-l omoare. Atunci, acesta a început să se învârtă repede ca roata olarului. Înzestrat cu puterea a zece mii de elefanţi, binecuvântatul Vrikodara, lovind astfel acel elefant, a ieşit de sub corpul lui Supratika şi s-a aşezat în faţa acestuia. Supratika apoi, apucând pe Bhima cu trompa, l-a aruncat la pământ cu ajutorul genunchilor săi. Într-adevăr, apucându-l de gât, acel elefant dorea să-l ucidă. Răsucind trompa elefantului, Bhima s-a eliberat din înfăşurare şi din nou s-a strecurat sub corpul acelei creaturi uriaşe. Şi a stat acolo, aşteptând sosirea unui elefant ostil din propria sa armată. Ieşind de sub corpul fiarei, Bhima a fugit apoi cu mare viteză. Atunci s-a auzit un zgomot puternic, făcut de toate trupele, care spunea: „*Vai, Bhima a fost ucis de elefant!*” Oastea Pandava, înspăimântată de acel elefant, a fugit brusc, O, rege, acolo unde aştepta Vrikodara. Între timp, regele Yudhishthira, crezându-l pe Vrikodara ucis, l-a înconjurat pe Bhagadatta din toate părţile, ajutat de Panchalaşi. După ce l-a înconjurat cu numeroase carete, regele Yudhishthira, acel cel mai bun dintre luptătorii în care, l-a acoperit pe Bhagadatta cu lănci ascuţite de sute şi mii de ori. Atunci Bhagadatta, regele ţinuturilor muntoase, frustrând cu cârligul său de fier acea ploaie de săgeţi, a început să mistuie atât pe Pandavaşi, cât şi pe Panchalaşi prin intermediul acelui elefant al său. Într-adevăr, O, monarhule, isprava pe care am văzut-o atunci, înfăptuită de bătrânul Bhagadatta cu elefantul său, a fost extrem de minunată. Atunci suveranul din Dasarna a înaintat împotriva regelui din Pragjyotisha, pe un elefant iute cu secreţii temporale şiroind, pentru a-l ataca pe Supratika în flanc. Bătălia care a urmat

50 După 19 apare un *sloka* complet în textul din Bombay, care nu pare a fi autentic.

apoi între acei doi elefanţi de mărime înfricoşătoare s-a asemănat cu cea dintre doi munţi înaripaţi, acoperiţi de păduri, din vremuri străvechi. Atunci elefantul lui Bhagadatta, învârtindu-se şi atacând elefantul regelui din Dasarna, i-a sfâşiat flancul şi l-a ucis pe loc. Apoi Bhagadatta însuşi, cu şapte lănci strălucitoare ca razele soarelui, l-a ucis pe antagonistul său (omul) care stătea pe elefant, chiar în clipa în care acesta era pe punctul de a cădea de pe scaun. Înjunghiindu-l pe regele Bhagadatta (cu multe săgeţi), Yudhishthira l-a înconjurat din toate părţile cu un număr mare de carete. Stând pe elefantul său printre luptătorii în care care îl înconjuraseră, el arăta strălucitor ca un foc arzând pe vârful unui munte în mijlocul unei păduri dese. A stat fără frică în mijlocul acelor carete înghesuite, călărite de arcaşi fioroşi, toţi aruncându-şi asupra lui săgeţile lor. Atunci regele din Pragjyotisha, apăsând (cu degetul de la picior) elefantul său uriaş, l-a îndemnat spre careta lui Yuyudhana. Acea fiară prodigioasă, apucând careta nepotului lui Sinis, a aruncat-o la distanţă cu mare forţă. Yuyudhana, însă, a scăpat prin fuga la timp. Vizitiul său, abandonând şi el caii mari de rasă Sindhu, înjungaţi la acea caretă, l-a urmat repede pe Satyaki şi s-a oprit unde s-a oprit acesta. Între timp, elefantul, ieşind repede din cercul caretelor, a început să doboare toţi regii (care au încercat să-i blocheze calea). Aceşti tauri printre oameni, înspăimântaţi la culme de singurul elefant care alerga iute, îl priveau în acea bătălie ca şi cum s-ar fi înmulţit în mulţi. Într-adevăr, Bhagadatta, călărind pe elefantul său, a început să doboare Pandavaşii, ca şi cum şeful zeilor călare pe Airavata doborâse pe Danavaşi (în vremuri străvechi). [51] În timp ce Panchalaşii fugeau în toate direcţiile, zgomotul care se înălţa printre ei, făcut de elefanţii şi caii lor, era asurzitor şi înfiorător. Şi în timp ce trupele Pandava erau astfel nimicite de Bhagadatta, Bhima, cuprins de furie, a năvălit din nou asupra stăpânului Pragjyotisha. Elefantul acestuia din urmă i-a înspăimântat apoi caii lui Bhima care avansau, stropindu-i cu apă otrăvită din trompa sa, iar apoi acele animale l-au purtat pe Bhima departe de câmpul de luptă. Apoi fiul lui Kriti, Ruchiparvan, călare pe carul său, s-a repezit iute asupra lui Bhagadatta, împrăştiind ploi de săgeţi şi avansând ca Însuşi Distrugătorul. Apoi Bhagadatta, acel stăpân al ţinuturilor deluroase, înzestrat cu membre frumoase, l-a trimis pe Ruchiparvan, cu o săgeată dreaptă, în lăcaşul lui Yama.[52] La căderea eroului Ruchiparvan, fiul Subhadrei şi fiii Draupadii, şi Chekitana, şi Dhrishtaketu, şi Yuyutsu au început să asalteze elefantul. Dorind să ucidă acel elefant, toţi acei războinici, scoţând strigăte puternice, au început să-şi verse săgeţile asupra animalului, ca norii care udă pământul cu ploaia lor apoasă. Apoi, îndemnat de călăreţul său iscusit cu călcâiul, cârligul şi degetul, animalul a avansat repede cu trompa întinsă şi ochii şi urechile fixate. Călcând caii lui Yuyutsu, animalul apoi a ucis vizitiul. Atunci, O, rege, Yuyutsu, părăsindu-şi carul, a fugit iute. Apoi războinicii Pandava, dorind să ucidă acel prinţ al elefanţilor, au scos strigăte puternice şi l-au acoperit iute cu ploi de săgeţi. În acest timp, fiul tău, cuprins de furie, s-a repezit asupra carului fiului Subhadrei. Între timp, regele Bhagadatta pe elefantul său, aruncând săgeţi asupra inamicului, arăta strălucitor ca Soarele însuşi, împrăştiindu-şi razele pe pământ. Fiul lui Arjuna l-a străpuns apoi cu o duzină de săgeţi, iar Yuyutsu cu zece, şi fiecare dintre fiii Draupadii l-a străpuns cu câte trei săgeţi, iar şi Dhrishtaketu l-a străpuns cu trei. Acel elefant, străpuns de aceste săgeţi, tras cu mare grijă, arăta strălucitor ca o masă puternică de nori penetrată de razele soarelui. Suferind din cauza acestor săgeţi ale inamicului, acel elefant, apoi, îndemnat de călăreţii săi cu iscusinţă şi vigoare, a început să arunce războinici ostili pe ambele flancuri ale sale. Ca un păstor care îşi bate vitele în pădure cu un buzdugan, Bhagadatta a lovit în mod repetat oastea Pandava. Ca zgomotul produs de corbii care se retrag repede când sunt atacaţi de şoimi, un zgomot puternic şi confuz s-a auzit printre trupele Pandava care fugeau cu mare viteză. Acel prinţ al elefanţilor, lovit de călăreţul său cu cârligul, semăna, O, rege, cu un munte înaripat de demult. Şi umplea inimile inamicilor de frică, la fel ca ce simt negustorii la vederea mării învolburate.[53] Elefanţi şi călăreţi pe care, şi cai şi regi, fugind de frică, făceau, pe măsură ce fugeau, un zgomot puternic şi înfiorător care, O, monarh, umplea pământul şi cerul şi cerurile şi direcţiile cardinale şi

51 A doua linie din 46 este omisă în textele bengaleze.

52 Traducătorii bengalezi au făcut o mare încurcătură cu aceste două versete. Printre alţii, K. P. Singha îl face pe Ruchiparvan să-l urmeze pe Bhima şi presupune că Suvarchas este un războinic Pandava care l-a ucis pe Ruchiparvan. Citirea *Suvarchas* este greşită. Citirea corectă este *Suparva*, care înseamnă, după cum explică Nilakantha, ”cu membre frumoase”. Parvatapati este chiar Bhagadatta.

53 Citirea bengaleză „*abhitas*” este incorectă. Ar trebui să fie „*Kshubitas*”.

secundare în acea bătălie. Călare pe acel elefant fruntaș, regele Bhagadatta a pătruns în armata inamică precum *Asura* Virochana în vremuri de demult în oastea cerească, bine apărată de zei. Un vânt violent a început să bată; un nor de praf a acoperit cerul și trupele; iar oamenii considerau acel singur elefant ca fiind înmulțit în mulți, alergând pe tot câmpul.

SECȚIUNEA XXV

Sanjaya a zis: Mă întrebi despre isprăvile lui Arjuna în luptă. Ascultă, O, tu cu brațe puternice, ce a înfăptuit Partha în luptă. Văzând praful ridicat și auzind vaietul trupelor când Bhagadatta săvârșea isprăvi mărețe pe câmp, fiul lui Kunti i-a vorbit lui Krishna și a zis: „O, ucigașule al lui Madhu, se pare că stăpânul Pragjyotishas a înaintat în luptă cu mare iuțeală, pe elefantul său. Acest vuiet puternic pe care-l auzim trebuie să fie din cauza lui. Versat în arta de a zdrobi și de a lupta din spatele unui elefant, și nicidecum inferior lui Indra în luptă, el este, cred, cel mai de frunte dintre toți războinicii pe elefanți din lume.[54] Elefantul său, iarăși, este cel mai de frunte dintre elefanți, fără rival să-l înfrunte în luptă. Posedând o mare dexteritate și deasupra oricărei oboseli, el este, iarăși, invulnerabil la toate armele. Capabil să suporte orice armă și chiar atingerea focului, el, O, fără pată, va distruge astăzi de unul singur forța Pandava. În afară de noi doi, nu mai este nimeni capabil să oprească acea creatură. Mergi repede, așadar, în locul unde se află stăpânul Pragjyotishas. Mândru în luptă, datorită puterii elefantului său, și arogant datorită vârstei sale, îl voi trimite astăzi ca oaspete pe ucigașul lui Vala.” La aceste vorbe ale lui Arjuna, Krishna a început să se îndrepte spre locul unde Bhagadatta zdrobea rândurile Pandava. În timp ce Arjuna se îndrepta spre Bhagadatta, vitejii călăreți Samsaptaka, în număr de paisprezece mii, alcătuiți din zece mii de Gopalas sau Narayanas care îl urmau pe Vasudeva, întorcându-se pe câmp, l-au chemat la luptă. Văzând forța Pandava zdrobită de Bhagadatta și fiind chemat pe de altă parte de către *Samsaptakas*, inima lui Arjuna s-a împărțit în două. Și el a început să se gândească: „Care dintre aceste două acțiuni ar fi mai bună pentru mine să o fac astăzi, să mă întorc de aici pentru a lupta cu Samsaptakas sau să merg la Yudhishthira?” Reflectând cu ajutorul înțelegerii sale, O, perpetuator al rasei Kuru, inima lui Arjuna s-a fixat, în cele din urmă, ferm pe măcelul *Samsaptakasilor.* Dorind să măcelărească singur în luptă mii de călăreți pe care, fiul lui Indra (Arjuna), având maimuța cea mai de frunte pe stindard, s-a întors brusc. Chiar asta gândiseră Duryodhana și Karna pentru a obține măcelul lui Arjuna. Și pentru asta făcuseră aranjamente pentru dubla confruntare. Fiul lui Pandu și-a lăsat inima să se clatine într-o parte și în alta, dar, în cele din urmă, hotărând să ucidă pe acei războinici de frunte, pe *Samsaptakas*, el a zădărnicit scopul dușmanilor săi.[55] Apoi vitejii călăreți *Samsaptaka*, O, rege, au aruncat asupra lui Arjuna mii de săgeți drepte. Acoperit de acele săgeți, O, monarh, nici fiul Kuntiei Partha, nici Krishna, altfel numit Janardana, nici caii, nici careta, nu se vedeau. Atunci Janardana a rămas fără simțiri și a transpirat foarte mult. Apoi, Partha a lansat arma *Brahma* și i-a exterminat aproape pe toți. Sute pe sute de brațe cu arcuri și săgeți și coarde de arc în mână, tăiate de trunchiuri, și sute pe sute de stindarde și cai și viziere și războinici în care, au căzut la pământ. Elefanți uriași, bine echipați și asemănători celor mai de frunte munți acoperiți cu păduri sau nori, afectați de săgețile lui Partha și lipsiți de călăreți, au căzut la pământ. Mulți elefanți iarăși, cu călăreții pe spate, striviți de săgețile lui Arjuna, au căzut, lipsiți de viață, lipsiți de pătura brodată de pe spate și cu hamurile rupte. Tăiate de Kiritin cu săgețile sale late, nenumărate brațe având săbii și lănci și săbii scurte pe post de unghii sau având bâte și topoare de luptă în mână, au căzut la pământ. Capete, de asemenea, frumoase, O, rege, ca soarele de dimineață sau floarea de lotus sau luna, tăiate de Arjuna cu săgețile sale, au căzut la pământ. În timp ce Phalguni în mânie era ocupat să măcelărească dușmanul cu diverse tipuri de săgeți bine împodobite și fatale, acea forță părea să fie în flăcări. Văzându-l pe Dhanunjaya zdrobind acea forță ca un elefant care zdrobește tulpini de lotus, toate creaturile l-au aplaudat, spunând: „*Excelent, Excelent!*” Văzând acea ispravă a lui Partha asemănătoare cu cea a lui Vasava însuși, Madhava a fost mult uimit și, adresându-i-se cu mâinile împreunate, a zis: „Într-adevăr, O,

54 Interpretez versetele 16 și 17 destul de liber, deoarece altfel sensul nu ar fi clar.

55 Textele bengaleze spun: „El este fie primul, fie al doilea pe pământ, cred”.

Partha, cred că această ispravă pe care ai înfăptuit-o nu ar fi putut fi făcută de Șakra, sau Yama, sau Stăpânul comorilor însuși. Văd că ai doborât astăzi în luptă sute și mii de viteji *Samsaptaka* laolaltă." După ce a ucis *Samsaptakasii*, adică pe cei care erau angajați în luptă, Partha i-a zis lui Krishna: „Mergi spre Bhagadatta."

SECȚIUNEA XXVI

Sanjaya a spus: La dorința lui Partha, Krishna și-a îndemnat caii albi, rapizi ca mintea și acoperiți cu armură aurie, să se îndrepte spre diviziile lui Drona. În timp ce cel mai de seamă dintre Kuru se îndrepta astfel spre frații săi, care erau extrem de afectați de Drona, Susarman și frații săi îl urmau, dornici de luptă. Arjuna, mereu victorios, s-a adresat atunci lui Krishna, spunând: «O, tu, cel cu glorie nemuritoare, acest Susarman de aici, împreună cu frații săi, mă provoacă la luptă! O, ucigaș al dușmanilor, oastea noastră este din nou zdrobită (de Drona) spre nord. Ca urmare a acestor *Samsaptaka*, inima mea ezită astăzi dacă să fac asta sau alta. Să-i ucid acum pe *Samsaptakas* sau să-mi protejez de rău propriile trupe deja afectate de dușman? Știi că asta este ceea ce mă gândesc, și anume: „Care dintre acestea ar fi mai bine pentru mine?"» Astfel abordat de el, cel din neamul Dasarha, a întors carul și l-a dus pe fiul lui Pandu acolo unde se afla conducătorul Trigartas. Apoi Arjuna l-a străpuns pe Susarman cu șapte săgeți și i-a tăiat arcul și steagul cu două săgeți ascuțite. Apoi, cu șase săgeți, i-a trimis repede pe frații regelui Trigarta în lăcașul lui Yama.[56] Atunci Susarman, țintindu-l pe Arjuna, a aruncat spre el o suliță făcută în întregime din fier și asemănătoare unui șarpe, iar țintindu-l pe Vasudeva, a aruncat o suliță spre el. Tăind acea suliță cu trei săgeți și acea lance cu alte trei săgeți, Arjuna, prin ploaia sa de săgeți, l-a lăsat pe Susarman fără simțiri pe carul său. Avansând apoi cu furie (spre divizia ta), împrăștiind ploi de săgeți, ca și cum Vāsava ar turna ploaie, nimeni dintre trupele tale, O rege, nu a îndrăznit să se opună. Ca un foc ce mistuie grămezi de paie pe măsură ce înaintează, Dhanañjaya a înaintat, arzându-i pe toți vitejii luptători de pe care de luptă dintre Kaurava prin săgețile sale. Ca o creatură vie incapabilă să suporte atingerea focului, trupele tale nu au putut suporta elanul irezistibil al acelui fiu înțelept al lui Kunti. Într-adevăr, fiul lui Pandu, copleșind oastea ostilă prin săgețile sale, a ajuns la regele din Pragjyotisha, O, monarh, asemenea lui Garuda care se năpustește (asupra prăzii sale). Apoi a ținut în mâini acel *Gandiva* care, în luptă, era benefic pentru nevinovații Pandava și funest pentru toți dușmanii, pentru nimicirea Kshatriya-lor adusă, O, rege, prin vina fiului tău care a recurs la zaruri înșelătoare pentru a-și atinge scopul. Agitată astfel de Partha, oastea ta, O, rege, s-a spart ca o barcă ce lovește o stâncă. Atunci zece mii de arcași, curajoși și fioroși, hotărâți să învingă, au înaintat (să-l întâmpine pe Arjuna). Cu inimi nediminuate, acei viteji luptători de pe care de luptă l-au înconjurat. Capabil să suporte orice povară, oricât de grea în luptă, Partha a preluat acea povară grea. Așa cum un elefant furios de șaizeci de ani, cu tâmplele sfâșiate, strivește o adunare de tulpini de lotus, tot așa Partha a zdrobit acea divizie a armatei tale. Și când acea divizie era zdrobită astfel, regele Bhagadatta, pe același elefant al său, s-a repezit cu elan spre Arjuna. Atunci, Dhanañjaya, acel tigru printre oameni, rămânând pe carul său, l-a primit pe Bhagadatta. Acea confruntare între carul lui Arjuna și elefantul lui Bhagadatta a fost extrem de înfricoșătoare. Acei doi eroi, anume Bhagadatta și Dhanañjaya, au curs pe câmpul de luptă, unul pe carul său și celălalt pe elefantul său, ambele fiind echipate conform regulilor științei. Apoi Bhagadatta, asemenea domnului Indra, de pe elefantul său ce semăna cu un nor, a turnat ploi de săgeți asupra lui Dhanañjaya. Totuși, viteazul fiu al lui Vāsava, cu săgețile sale, a tăiat acele ploi de săgeți ale lui Bhagadatta înainte ca acestea să ajungă la el. Regele din Pragjyotisha, apoi, înșelând acea ploaie de săgeți a lui Arjuna, i-a lovit pe Partha și Krishna, O, rege, cu multe săgeți, copleșindu-i pe amândoi cu un nor gros de săgeți, Bhagadatta și-a îndemnat apoi elefantul pentru nimicirea lui Krishna și Partha. Văzând acel elefant furios apropiindu-se ca Moartea însăși, Janārdana și-a mișcat repede carul astfel încât să țină elefantul la stânga sa. Dhanañjaya, deși astfel a avut oportunitatea de a ucide acel elefant uriaș cu călărețul său din spate, nu a dorit încă să profite de ea, amintindu-și regulile luptei drepte. Elefantul, însă, ajungând la alți

56 Citirea din Bombay *paritas* este greșită. Textele din Bengal spun *twaritas*.

elefanți, care de luptă și la cai, O, rege, i-a trimis pe toți în lăcașul lui Yama. Văzând asta, Dhanañjaya a fost cuprins de mânie.

SECȚIUNEA XXVII

Dhritarashtra a spus: Copleșit de furie, ce i-a făcut Partha, fiul lui Pandu, lui Bhagadatta? Ce i-a făcut și regele Pragjyotishas lui Partha? Spune-mi totul, O, Sanjaya!

Sanjaya spuse: În timp ce Partha și Krishna erau astfel ocupați cu stăpânul Pragjyotishas-ului, toate creaturile îi considerau foarte aproape de fălcile Morții. Într-adevăr, O, monarhule, de pe gâtul elefantului său, Bhagadatta împrăștia ploi de săgeți asupra celor doi Krishna, care se aflau pe careta lor. Îl străpunse pe fiul lui Devaki cu multe săgeți făcute în întregime din fier negru, echipate cu aripi de aur, ascuțite pe piatră și trase din arcul său, încordat la maximum. Acele săgeți, a căror atingere semăna cu cea a focului, echipate cu pene frumoase și trase de Bhagadatta, trecând prin fiul lui Devaki, au intrat în pământ. Partha i-a tăiat apoi arcul lui Bhagadatta și, ucigând în continuare războinicul care îi proteja elefantul din flanc, a început să lupte cu el ca și cum ar fi fost o joacă. Apoi Bhagadatta i-a aruncat paisprezece sulițe cu vârfuri ascuțite, care străluceau ca razele soarelui. Arjuna, însă, a tăiat fiecare dintre acele sulițe în trei fragmente. Apoi, fiul lui Indra a despicat armura în care era așezat acel elefant, printr-un nor gros de săgeți. Armura tăiată a căzut pe pământ. Extrem de chinuit de săgețile trase de Arjuna, acel elefant, lipsit de platoșa sa, semăna cu un prinț al munților lipsit de veșmintele sale de nori și cu dungi de apă care îi curgeau pe piept. Apoi stăpânul Pragjyotishas-ului i-a aruncat lui Vasudeva o daltă făcută în întregime din fier și împodobită cu aur. Acea daltă Arjuna a tăiat-o în două. Apoi, tăindu-i stindardul și umbrela cu săgețile sale, Arjuna a străpuns rapid acel stăpân al ținuturilor muntoase cu zece săgeți, zâmbind tot timpul. Adânc străpuns de acele săgeți ale lui Arjuna, cu aripi frumoase de pene de Kanka, Bhagadatta, O, monarhule, s-a înfuriat pe fiul lui Pandu. Apoi a aruncat niște sulițe spre capul lui Arjuna și a scos un strigăt puternic. În urma acelor sulițe, diadema lui Arjuna a fost dezlegată. Arjuna, apoi, așezându-și diadema la loc, s-a adresat stăpânului Pragjyotishas-ului, spunând: *„Privește bine această lume!*”. Abordat astfel de el, Bhagadatta s-a umplut de furie și, luând un arc strălucitor, a aruncat asupra ambilor Pandava și Govinda cu ploi de săgeți. Partha apoi, tăindu-i arcul și tobele de săgeți, l-a lovit rapid cu douăzeci și șapte de săgeți, rănindu-i membrele vitale. Astfel străpuns, a fost extrem de chinuit. Umplut apoi de furie, cu *Mantre*, și-a transformat cârligul în arma *Vaishnava* și l-a aruncat spre pieptul lui Arjuna. Acea armă care ucide totul, aruncată de Bhagadatta, a fost primită pe piept de Kesava, care îl acoperea pe Arjuna. În consecință, acea armă a devenit o ghirlandă de triumf pe pieptul lui Kesava. Arjuna apoi, cu tristețe, i-a spus lui Kesava: „O, fără de păcat, fără să lupți tu însuți, tu trebuie doar să-mi ghidezi calul! Așa ai spus, O, cu ochi de lotus! De ce nu te ții de promisiunea ta? Dacă ajung în primejdie, sau devin incapabil să resping un inamic sau o armă, atunci poți să acționezi așa, dar nu când stau eu așa. Știi că cu arcul și săgețile mele sunt capabil să cuceresc aceste lumi împreună cu zeii, Asura și oamenii”. Auzind aceste cuvinte ale lui Arjuna, Vasudeva i-a răspuns, spunând: «Ascultă, O, Partha, această istorie secretă și veche, așa cum este, O, fără de păcat! Am patru forme, fiind veșnic angajat în protejarea lumilor. Împărțindu-mi Sinele, orânduiesc binele lumilor. O formă a mea, stând pe pământ, este angajată în practica ascezei. Alta privește faptele bune și rele din lume. A treia formă a mea, venind în lumea oamenilor, este angajată în acțiune. A patra formă a mea zace în somn o mie de ani. Forma mea care se trezește din somn la sfârșitul a o mie de ani, acordă, la trezire, binecuvântări excelente celor care le merită. Pământul, știind (odată) că acel timp venise, mi-a cerut o binecuvântare pentru (fiul ei) Naraka. Auzi, O, Partha, care a fost acea binecuvântare. Cu arma *Vaishnava*, fiul meu să fie incapabil să fie ucis de zei și de Asura. Se cuvine să-mi dai acea armă. Auzind această rugă, i-am dat, în zilele de demult, arma supremă și infailibilă *Vaishnava* fiului Pământului. Am spus și atunci aceste cuvinte: „O, Pământ, fie ca această armă să fie infailibilă pentru protecția lui Naraka. Nimeni nu-l va putea ucide. Protejat de această armă, fiul tău va fi întotdeauna, în toate lumile, invincibil și va zdrobi toate hoardele ostile”. Spunând: *„Așa să fie!*”, zeița înțeleaptă a plecat, dorințele fiind împlinite. Și

Naraka a devenit și el invincibil și și-a ars mereu dușmanii. De la Naraka, O, Partha, stăpânul Pragjyotishas-ului a primit această armă a mea. Nu este nimeni, în toată lumea, O, tată, inclusiv Indra și Rudra, care să fie de neatins de această armă. A fost pentru tine, așadar, că am oprit-o, încălcându-mi promisiunea. Marele Asura a fost acum deposedat de acea armă supremă. Ucide acum, O, Partha, acel inamic invincibil al tău, și anume, Bhagadatta, inamicul zeilor, așa cum am ucis eu odinioară, pentru binele lumilor, *Asura* Naraka!". Astfel îndemnat de către Kesava cu suflet nobil, Partha a copleșit brusc pe Bhagadatta cu nori de săgeți ascuțite. Apoi, Arjuna, cu brațe puternice și suflet nobil, a lovit fără teamă o săgeată lungă între globii frontali ai elefantului inamicului său. Acea săgeată, despărțind elefantul ca un trăsnet care desparte un munte, i-a pătruns în corp până la aripi, ca un șarpe care pătrunde într-un mușuroi de furnici. Deși îndemnat în mod repetat de Bhagadatta, elefantul a refuzat să asculte ca soția unui om sărac pe stăpânul ei. Cu membre paralizate, a căzut, lovind pământul cu colții săi. Scoțând un strigăt de durere, acel elefant uriaș și-a dat duhul. Fiul lui Pandu apoi, cu o săgeată dreaptă, cu vârful în formă de semilună, i-a străpuns pieptul regelui Bhagadatta. Pieptul său, străpuns de (Arjuna) împodobit cu diademă, regele Bhagadatta, lipsit de viață, și-a lăsat jos arcul și săgețile. Desprins de pe cap, valoroasa bucată de pânză care îi servise drept turban a căzut, ca o petală de pe o floare de lotus când tulpina sa este lovită violent. Iar el însuși, împodobit cu ghirlande de aur, a căzut de pe elefantul său uriaș, împodobit cu harnașamente de aur, ca un Kinsuka înflorit rupt de forța vântului de pe vârful muntelui. Fiul lui Indra apoi, ucigând în luptă acel monarh care semăna cu Indra însuși în vitejie și care era prietenul lui Indra, a frânt și pe ceilalți războinici din armata ta, inspirați de speranța victoriei, ca vântul puternic care frânge rânduri de copaci.

SECȚIUNEA XXVIII

Sanjaya a spus: După ce l-a ucis pe Bhagadatta, care era mereu favoritul și prietenul lui Indra și care era înzestrat cu o mare energie, Partha l-a ocolit. Apoi, cei doi fii ai regelui Gandhara, adică frații Vrishaka și Achala, cuceritorii orașelor ostile, au început să-l atace pe Arjuna în luptă. Cei doi eroi arcași, unindu-și forțele, au început să-l străpungă profund pe Arjuna din față și din spate cu săgeți ascuțite și de mare impetuozitate. Arjuna a tăiat atunci în bucăți mărunte caii, vizitiul, arcul, umbrela, stindardul și carul lui Vrishaka, fiul lui Suvala, cu săgeți ascuțite. Cu nori de săgeți și diverse alte arme, Arjuna a lovit din nou cu severitate trupele Gandhara conduse de fiul lui Suvala. Apoi Dhananjaya, cuprins de furie, a trimis în lăcașul lui Yama, cu săgețile sale, cinci sute de eroici Gandhara cu armele ridicate. Eroul cu brațe puternice a coborât repede din carul al cărui cai fuseseră uciși, s-a urcat în carul fratelui său și a luat un alt arc. Apoi cei doi frați, Vrishaka și Achala, amândoi urcați în același car, au început să-l străpungă neîncetat pe Vibhatsu cu ploaie de săgeți. Într-adevăr, acei prinți cu suflet înalt, acei rude ale tale prin căsătorie, și anume Vrishaka și Achala, l-au lovit pe Partha foarte sever, ca Vritra sau Vala lovindu-l pe Indra în vechime. Cu o țintă infailibilă, acești doi prinți din Gandhara, ei înșiși nevătămați, au început din nou să-l lovească pe fiul lui Pandu, ca cele două luni de vară care afectează lumea cu raze care produc transpirație.[57] Atunci Arjuna i-a ucis pe acei prinți și tigri printre oameni, și anume Vrishaka și Achala, care stăteau unul lângă altul pe car, cu o singură săgeată, O, monarhule. Atunci acei eroi cu brațe puternice, cu ochi roșii și arătând ca niște lei, acei frați uterini cu trăsături similare, au căzut împreună din car. Și trupurile lor, dragi prietenilor, căzând pe pământ, au rămas acolo, răspândind faima sacră în jur.

Văzându-și rudele materne brave și neînfricate ucise astfel de Arjuna, fiii tăi, O, monarhule, au plouat multe arme asupra lui. Șacuni, de asemenea, priceput în o sută de feluri de iluzii, văzându-și frații uciși, a creat iluzii pentru a-i confunda pe cei doi Krishna. Apoi săbii, și bile de fier, și

57 Textele din Bengal citesc al doilea rând în mod diferit. *Lokam* (acuzativ). Pentru *Gharmancubhis*, lectura din Bengal este *Gharmamvubhis*. Nilakantha explică că *varsha* (de unde provine *varshika*) înseamnă *anotimp*. Prin urmare, *Nigadavarshikau masau* ar însemna cele două luni de vară. Dacă s-ar adopta lectura din Bengal, sensul ar fi „precum vara și anotimpurile ploioase care afectează lumea cu transpirație și ploaie".

bolovani și *Sataghni* și sulițe, și bâte, și ghimpate bâte, și săbii curbate, și lănci, ciocane, topoare, și Kampanas, și săbii, și cuțite, și scurte bâte, și topoare de luptă, și brici, și săgeți cu vârfuri late și ascuțite, și Nalika, și săgeți cu vârf de dinte de viței, și săgeți cu vârf osos și discuri și săgeți cu cap de șarpe, și sulițe, și diverse alte feluri de arme, au căzut asupra lui Arjuna din toate părțile. Și măgari, și cămile, și bivoli, și tigri, și lei, și cerbi, și leoparzi, și urși, și lupi și vulturi, și maimuțe, și diverse reptile, și diverși canibali, și stoluri de corbi, toți flămânzi și încântați de furie, au alergat spre Arjuna. Atunci Dhananjaya, fiul lui Kunti, acel erou priceput în arme cerești, trăgând un nor de săgeți, i-a atacat pe toți. Și atacați de acel erou cu acele săgeți excelente și puternice, au scos strigăte puternice și au căzut lipsiți de viață. Atunci o întunecime groasă a apărut și a acoperit carul lui Arjuna, și din acea tenebră voci răgușite l-au mustrat pe Arjuna. Cel din urmă, însă, prin intermediul armelor numite *Jyotishka*, a risipit acea întunecime groasă și înfricoșătoare. Când acea întunecime a fost risipită, au apărut valuri înfricoșătoare de apă. Pentru a usca acele ape, Arjuna a aplicat arma numită *Aditya*. Și în consecință acelei arme, apele au fost aproape uscate. Aceste iluzii diverse, create în mod repetat de Șauvala, Arjuna le-a distrus iute prin forța armelor sale, râzând în același timp. După ce toate iluziile lui au fost distruse, lovit de săgețile lui Arjuna și lipsit de frică, Șacuni a fugit, ajutat de caii săi iuți, ca un ticălos vulgar. Apoi Arjuna, cunoscător în toate armele, arătând inamicilor săi ușurința excepțională a mâinilor sale, a plouat asupra oastei Kaurava cu nori de săgeți. Acea oaste a fiului tău, astfel măcelărită de Partha, s-a împărțit în două pâraie ca și curentul Gangelui atunci când este împiedicat de un munte. Și unul dintre acele pâraie, O, taur printre oameni, a plecat spre Drona, iar celălalt cu strigăte puternice, a plecat spre Duryodhana. Atunci un praf gros s-a ridicat și a acoperit toate trupele. Nu-l mai puteam vedea pe Arjuna. Doar sunetul Gandivei era auzit de noi de pe câmp. Într-adevăr, sunetul Gandivei era auzit, ridicându-se deasupra sunetului scoicilor și a tobelor și a zgomotului celorlalte instrumente. Atunci în partea sudică a câmpului a avut loc o luptă feroce între mulți războinici de seamă pe o parte și Arjuna pe de altă parte. Eu, însă, l-am urmat pe Drona. Diversele divizii ale forțelor lui Yudhishthira au lovit inamicul în fiecare parte a câmpului. Diversele divizii ale fiului tău, O, Bharata, Arjuna le-a lovit, așa cum vântul în sezonul verii distruge masele de nori pe cer. Într-adevăr, pe măsură ce Arjuna venea, împrăștiind nori de săgeți, ca Vasava (Indra) care varsă ploi groase, nu era nimeni în armata ta care să-l poată rezista acelui mare și feroce arcaș, acelui tigru printre oameni. Lovite de săgețile lui Partha, războinicii tăi erau în mare suferință. Au fugit și, fugind, au ucis mulți dintre ei. Săgețile trase de Arjuna, cu pene Kanka și capabile să pătrundă în orice corp, cădeau acoperind toate părțile, ca stoluri de lăcuste. Pătrunzând cai și războinici din care și elefanți și pedeștri, O, tată, ca șerpi prin mușuroaie de furnici, acele săgeți intrau în pământ. Arjuna nu a tras niciodată săgeți în niciun elefant, cal sau om. Lovit de o singură săgeată, fiecare dintre aceștia, grav afectați, cădeau lipsiți de viață. Cu morți și elefanți și cai loviți de săgeți zăcând peste tot, și cu ecoul provocat de urletele câinilor și șacalilor, câmpul de bătălie prezenta o privelițte variată și înfricoșătoare. Suferind de săgeți, tatăl și-a părăsit fiul, și prietenul și-a părăsit prietenul și fiul și-a părăsit tatăl. Într-adevăr, fiecare era ocupat cu protejarea propriei persoane. Lovite de săgețile lui Partha, mulți războinici au abandonat chiar și animalele care îi purtau.

SECȚIUNEA XXIX

Dhritarashtra a spus: Când acele divizii (ale mele), O, Sanjaya, au fost înfrânte și alungate, și voi toți v-ați retras repede de pe câmpul de luptă, care a fost starea voastră sufletească? Reunirea rândurilor atunci când sunt înfrânte și fug fără a găsi un loc unde să se oprească este întotdeauna extrem de dificilă. Spune-mi totul despre asta, O, Sanjaya!

Sanjaya a spus: [Deși trupele tale au fost înfrânte], totuși, O, monarhule, mulți dintre cei mai de seamă eroi din lume, inspirați de dorința de a-i face bine fiului tău și de a-și menține propria reputație, l-au urmat pe Drona. În acea situație îngrozitoare, ei și-au urmat fără teamă comandantul, realizând fapte meritorii împotriva trupelor Pandava, cu armele ridicate, iar Yudhishthira la o

distanță accesibilă.[58] Profitând de o greșeală a lui Bhimasena, de mare energie, și a eroicilor Satyaki și Dhrishtadyumna, O, monarhule, conducătorii Kuru au atacat armata Pandava,[59] Panchalas și-au îndemnat trupele, spunând: „*Drona, Drona*”. Fiii tăi, însă, i-au îndemnat pe toți cei din clanul Kuru, spunând: „*Nu-l ucideți pe Drona. Nu-l ucideți pe Drona!*” O parte spunând: „*Ucideți-l pe Drona*”, „*Ucideți-l pe Drona*”, iar cealaltă parte spunând: „*Nu-l ucideți pe Drona*”, ”*Nu-l ucideți pe Drona*”, cei din clanul Kuru și cei din clanul Pandava păreau să joace un joc de noroc, punând miza pe Drona. Dhrishtadyumna, prințul Panchalas, s-a alăturat tuturor războinicilor Panchala pe care Drona voia să-i zdrobească. Astfel, nu s-a respectat nicio regulă în ceea ce privește alegerea adversarului pentru lupta din acea noapte. Lupta a devenit îngrozitoare. Eroii s-au înfruntat, strigând tare. Dușmanii lor nu au reușit să-i facă pe Pandavi să tremure. Pe de altă parte, amintindu-și toate necazurile, aceștia din urmă au făcut rândurile inamicilor să tremure. Deși modești, dar excitați de furie și răzbunare, și împinși de energie și putere, s-au apropiat de acea bătălie îngrozitoare, nepăsându-le de propriile vieți pentru a-l ucide pe Drona. Această întâlnire a eroilor de o energie nemăsurată, care se distrau în bătălii aprige, punând în joc însăși viața, semăna cu ciocnirea fierului cu diamantul. Nici chiar cei mai bătrâni nu-și puteau aminti dacă au văzut sau au auzit vreodată de o bătălie atât de aprigă ca cea care a avut loc cu această ocazie. Pământul, marcat de un mare măcel și apăsat de greutatea acelei vaste oștiri, a început să tremure. Zgomotul îngrozitor produs de armata Kuru, agitată și zguduită de inamic, paralizând chiar și cerul, a pătruns până în mijlocul oștirii Pandava. Apoi Drona, venind asupra diviziilor Pandava cu mii de soldați și alergând peste câmp, le-a zdrobit cu săgețile sale ascuțite. Când acestea au fost astfel zdrobite de Drona, cu realizările sale minunate, Dhrishtadyumna, generalul suprem al oștirii Pandava, plin de furie, l-a oprit pe Drona. Întâlnirea pe care am văzut-o între Drona și prințul Panchalas a fost cu adevărat minunată. Sunt ferm convins că nu are egal.

Apoi Nila, asemenea unui foc adevărat, ale cărui săgeți erau scânteile sale și arcul flacăra sa, a început să mistuie oastea Kuru, ca un incendiu care mistuie grămezi de iarbă uscată. Viteazul fiu al lui Drona, care dinainte dorise să se lupte cu el, i-a vorbit zâmbind lui Nila, în timp ce acesta venea și mistuia trupele, și i-a spus aceste cuvinte politicoase[60]: „O, Nila, ce câștigi mistuind atâția soldați de rând cu flăcările tale de săgeți? Luptă-te doar cu mine, singur, și plin de furie, lovește-mă pe mine.” Astfel adresat, Nila, a cărui față strălucea ca splendoarea unui lotus înflorit, l-a străpuns pe Aswatthaman, al cărui trup semăna cu o adunare de lotuși și ai cărui ochi erau ca petale de lotus, cu săgețile sale. Străpuns adânc și brusc de Nila, fiul lui Drona, cu trei săgeți cu vârf lat, i-a tăiat arcul, stindardul și umbrela adversarului său. Sărind iute din careta sa, Nila, apoi, cu un scut și o sabie excelentă, a dorit să-i taie capul de pe trunchi lui Aswatthaman ca o pasăre (care își ia prada în gheare). Fiul lui Drona, însă, O, cel fără de păcat, cu o săgeată cu zimți, i-a tăiat de pe trunchi capul adversarului său, înzestrat cu un nas frumos și împodobit cu cercei excelenți, și care se odihnea pe umeri proeminenți. Acel erou, apoi, a cărui față strălucea ca splendoarea lunii pline și ai cărui ochi erau ca petale de lotus, a cărui statură era înaltă și tenul ca cel al lotusului, astfel ucis, a căzut pe pământ. Oastea Pandava, atunci, cuprinsă de mare jale, a început să tremure, când fiul Învățătorului l-a ucis pe Nila, cel cu energie arzândă. Marii călăreți ai Pandava, O, stăpâne, toți s-au gândit: „Vai, cum va putea Indra-fiul (Arjuna) să ne scape de dușman, când acel războinic puternic este angajat în partea de sud a câmpului de luptă, măcelărind pe cei rămași din *Samsaptaka* și forța Narayana?”

SECȚIUNEA XXX

Sanjaya spuse: Vrikodara, însă, nu putea suferi măcelul acelei armate. L-a lovit pe Valhika cu șaizeci de săgeți și pe Karna cu zece. Drona, apoi, dorind să-l ucidă pe Bhima, l-a lovit iute pe acesta din urmă, chiar în punctele vitale, cu multe săgeți drepte și ascuțite, cu vârfuri pătrunzătoare.

---

58 Citirea din Bengal, *Samprapte*, este greșită. Citirea din Bombay, *Sambhrante*, este evident corectă.

59 Interpretez puțin liber versetul 5 și îl extind ușor pentru a clarifica sensul.

60 Lectura bengaleză *Purvabhilashi* este mai bună decât *Purvabhilbhashi*. Între Nila și Aswatthaman exista o rivalitate de ceva vreme.

Dorind din nou să nu-i lase timp, l-a lovit din nou cu douăzeci şi şase de săgeţi al căror atingere semăna cu cea a focului şi care erau toate ca nişte şerpi cu otravă virulentă. Apoi Karna l-a străpuns cu douăsprezece săgeţi, şi Aswatthaman cu şapte, şi regele Duryodhana tot cu şase. Măreţul Bhimasena, în schimb, i-a străpuns pe toţi. L-a lovit pe Drona cu cincizeci de săgeţi şi pe Karna cu zece. Şi străpungându-l pe Duryodhana cu douăsprezece săgeţi şi pe Drona cu opt, s-a angajat în acea bătălie rostind un strigăt puternic. În acea întâlnire în care războinicii se luptau fără să le pese de viaţa lor şi în care moartea era uşor de obţinut, Ajatasattru a trimis mulţi războinici, îndemnându-i să-l salveze pe Bhima. Acei eroi cu energie inegalabilă, anume cei doi fii ai Madri şi Pandu, şi alţii conduşi de Yuyudhana, s-au îndreptat iute spre Bhimasena. Şi acei tauri printre oameni, cuprinşi de furie şi uniţi, au înaintat spre luptă, dorind să spargă armata lui Drona, care era protejată de mulţi arcaşi de frunte. Într-adevăr, acei mari luptători în carete, cu energie puternică, anume Bhima şi alţii, au năvălit cu furie asupra oastei lui Drona. Drona, însă, acel luptător de frunte în carete, a primit fără nicio nelinişte pe toţi acei mari luptători în carete, de mare forţă — acei eroi desăvârşiţi în bătălie. Neglijându-şi regatele şi lepădând orice teamă de moarte, războinicii din armata ta s-au îndreptat împotriva Pandavaşilor. Cavalerii au întâlnit cavaleri, iar luptătorii în carete au întâlnit luptători în carete. Bătălia a continuat, sulițe contra sulițe, săbii contra săbii, topoare contra topoare. A avut loc un lupte aprigă cu săbii, producând un măcel groaznic. Şi în urma ciocnirii elefanţilor cu elefanţi, lupta a devenit furioasă. Unii au căzut de pe spatele elefanţilor, alţii de pe spatele cailor, cu capul în jos. Şi alţii, O, stăpâne, au căzut de pe care, străpunşi de săgeţi. În acea presă crâncenă, cum cineva cădea, lipsit de armură, un elefant putea fi văzut atacându-l în piept şi zdrobindu-i capul. În altă parte se puteau vedea elefanţi zdrobind mulţimi de oameni căzuţi pe câmp. Şi mulţi elefanţi, înfigând colţii în pământ (pe măsură ce cădeau), erau văzuţi sfâşiind cu ei trupuri mari de oameni. Mulţi elefanţi, din nou, cu săgeţi înfipte în trompe, rătăceau pe câmp, sfâşiind şi zdrobind oameni cu sutele. Şi unii elefanţi erau văzuţi apăsând în pământ războinici căzuţi, cai şi elefanţi îmbrăcaţi în armură de fier negru, ca şi cum aceştia ar fi fost doar trestii groase. Mulţi regi, înzestraţi cu modestie, ceasul lor venind, s-au odihnit (pentru somnul de apoi) pe paturi dureroase, acoperite cu pene de vulturi. Înaintând la luptă pe carul său, stăpânul a ucis fiul; şi fiul, de asemenea, pierzându-şi toată judecata din nebunie, s-a apropiat de stăpân în luptă. Roţile carelor s-au rupt; stindardele s-au sfâşiat; umbrelele au căzut pe pământ. Trăgând juguri rupte, caii au fugit. Braţe cu săbii în mână şi capete împodobite cu cercei au căzut. Carele, trase de elefanţi puternici, răsturnate la pământ, au fost făcute bucăţi. Cai cu călăreţi au căzut, grav răniţi de elefanţi. Acea luptă aprigă a continuat, fără ca cineva să arate vreo consideraţie pentru cineva. „*Oh, tată!*” — „*Oh, fiu!*” — „*Unde eşti, prietene?*” — „*Stai!*” — „*Unde te duci?*” — „*Atacă!*” — „*Loveşte-l pe acesta!*” — acestea şi diverse alte strigăte, cu râsete puternice şi urlete, şi răgete, erau rostite şi auzite acolo. Sângele oamenilor şi al cailor şi al elefanţilor, amestecat. Praful pământesc a dispărut. Inimile tuturor celor timizi au devenit lipsite de veselie. Aici un erou, având roata carului său încurcată cu roata carului altui erou, şi distanţa fiind prea mică pentru a permite folosirea altor arme, i-a zdrobit capul celuilalt cu buzduganul său. Combatanţi curajoşi, dorind siguranţă acolo unde nu era siguranţă, se trăgeau de păr, şi se luptau aprig cu pumnii, şi dinţii şi unghiile. Aici era un erou al cărui braţ ridicat cu sabia în mână a fost tăiat. Acolo braţul altuia a fost retezat cu un arc, sau o săgeată sau un cârlig în mână. Aici unul striga la altul. Acolo altul şi-a întors spatele de pe câmp. Aici unul i-a retezat altuia capul de trunchi, reuşind să ajungă la el. Acolo altul s-a năpustit cu strigăte puternice asupra unui inamic. Aici unul a fost cuprins de frică la răgetul altuia. Acolo altul a ucis cu săgeţi ascuţite un prieten sau un duşman. Aici un elefant, uriaş ca un munte, ucis cu o suliţă lungă, a căzut pe câmp şi zăcea ca o insulă plată într-un râu în timpul verii. Acolo un elefant, cu transpiraţia şiroind pe corp, ca un munte cu torente curgând pe pieptul său, un cal, după ce a zdrobit cu copita sa un războinic de pe car cu caii şi vizitiul său pe câmp. Văzând războinici curajoşi, desăvârşiţi în arme şi acoperiţi de sânge, lovindu-se unii pe alţii, cei timizi şi cu inimi slabe şi-au pierdut cunoştinţa. De fapt, toţi au devenit lipsiţi de veselie. Nimic nu se mai putea distinge. Copleşită de praful ridicat de trupe, lupta a devenit furioasă. Atunci comandantul forţelor Pandava spunând: „*Acum este momentul*”, i-a condus repede pe Pandava spre acei eroi care sunt întotdeauna înzestraţi cu mare activitate. Respectând porunca sa, Pandava cu braţe puternice, lovind (armata

Kaurava), au pornit spre carul lui Drona ca lebedele spre un lac. — „*Prindeți-l!*” — „*Nu fugiți!*” — „*Nu vă fie frică!*” — „*Tăiați-l în bucăți!*” — aceste strigăte gălăgioase au fost auzite în apropierea carului lui Drona. Atunci Drona și Kripa, și Karna și fiul lui Drona, și regele Jayadratha, și Vinda și Anuvinda din Avanti, și Salya, i-au primit pe acei eroi. Acei războinici irezistibili și invincibili, însă, anume Panchalașii și Pandavașii, inspirați de sentimente nobile, nu s-au ferit de Drona, chiar dacă erau răniți de săgeți. Atunci Drona, însuflețit de mare furie, a tras sute de săgeți și a provocat un măcel mare printre Chedi, Panchalași și Pandavași. Geamătul coardei arcului său și bătaia palmelor sale, O, stăpâne, s-au auzit pretutindeni. Și ele semănau cu vuietul tunetului și au băgat frică în inimile tuturor. Între timp, Jishnu, după ce învinsese un număr mare de *Samsaptaka*, a venit repede în locul unde Drona măcina trupele Pandava. După ce au traversat multe lacuri mari ale căror ape erau alcătuite din sânge, iar valurile și vârtejurile lor fioroase erau alcătuite din săgeți, și după ce au ucis *Samsaptaka*, Phalguni s-a arătat acolo. Văzând stindardul lui Arjuna, purtând maimuța, care era plin de slavă și înzestrat cu energia Soarelui însuși, l-am văzut strălucind cu splendoare. După ce a uscat oceanul *Samsaptaka* prin arme care erau razele sale, fiul lui Pandu a dărâmat apoi și Kurii, ca și cum ar fi fost Soarele care răsare la sfârșitul *Yuga*. Într-adevăr, Arjuna a scorojit toți Kurii prin căldura armelor sale, ca focul[61] care apare la sfârșitul *Yuga*, arzând toate creaturile. Lovite de el cu mii de săgeți, luptătorii pe elefanți și călărețiii și luptătorii pe care erau căruțele au căzut pe pământ, cu părul răvășit și extrem de afectați de acele averse de săgeți, unii urlând de suferință. Alții au scos strigăte puternice. Și unii loviți de săgețile lui Partha, au căzut lipsiți de viață. Amintindu-și practicile (bune) ale războinicilor, Arjuna nu a lovit acei combatanți din inamic care căzuseră, sau pe cei care se retrăgeau, sau pe cei care nu doreau să lupte. Lipsiți de carele lor și plini de uimire, aproape toți Kaurava, întorcându-se de pe câmp, au scos strigăte de *Oh* și *Vai* și l-au chemat pe Karna (pentru protecție). Auzind acea tărăboi făcut de Kuri, dorind protecție, fiul lui Adhiratha (Karna), asigurând tare trupele cu cuvintele „*Nu vă temeți*”, a mers să-l înfrunte pe Arjuna. Atunci (Karna), cel mai de frunte dintre luptătorii pe care, cel care delecta pe toți Bharata, cel mai iscusit dintre toți cei care cunoșteau armele, a invocat arma *Agneya*. Dhananjaya, totuși, a potolit prin propriile sale averse de săgeți zborurile de săgeți trase de fiul Radhei, acel războinic cu arc arzător, acel erou cu săgeți strălucitoare. Și, în mod similar, fiul lui Adhiratha a potolit și el săgețile lui Arjuna de energie supremă. Rezistând armelor lui Arjuna astfel prin ale sale, Karna a scos strigăte puternice și a tras multe săgeți spre antagonistul său. Atunci Dhristadyumna și Bhima și puternicul luptător pe căruță Satyaki, toți s-au apropiat de Karna, și fiecare dintre ei a înfipt trei săgeți drepte în el. Fiul Radhei, totuși, oprind armele lui Arjuna prin propriile sale averse de săgeți, a tăiat cu trei săgeți ascuțite arcurile celor trei războinici. Cu arcurile lor tăiate, păreau ca niște șerpi fără otravă. Aruncând sulițe spre inamicul lor din carele lor respective, ei au scos strigăte puternice de leu. Acele sulițe fioroase de mare splendoare și mare iuțeală, asemănătoare cu șerpii, aruncate din acele brațe puternice, s-au repezit iute spre carul lui Karna. Tăind fiecare dintre acele sulițe cu trei săgeți drepte și trimițând multe săgeți în același timp spre Partha, puternicul Karna a scos un strigăt puternic. Atunci Arjuna, înfigând în Karna șapte săgeți, l-a ucis pe fratele mai mic al acestuia din urmă cu săgețile sale ascuțite. Ucigându-l astfel pe Satrunjaya cu șase săgeți, Partha, cu o săgeată cu cap lat, i-a tăiat capul lui Vipatha în timp ce acesta stătea pe careta sa. În văzul Dhritarashtrilor, precum și al fiului Suta, cei trei frați uterini ai acestuia din urmă au fost uciși de Arjuna nesuportat de nimeni. Atunci Bhima, sărind din careta sa, ca un al doilea Garuda, a ucis cu sabia sa excelentă cinci și zece combatanți dintre cei care îl susțineau pe Karna. Urcând din nou pe careta sa și luând un alt arc, l-a săgetat pe Karna cu zece săgeți și pe vizitiul și caii săi cu cinci. Dhrishtadyumna, de asemenea, luând o sabie și un scut strălucitor, i-a săgetat pe Charmavarman și, de asemenea, pe Vrihatkshatra, conducătorul Naishada. Prințul Panchala, urcând apoi pe careta sa și luând un alt arc, l-a săgetat pe Karna cu trei și șaptezeci de săgeți și a scos un răget puternic. Nepotul lui Sini, de asemenea, de o splendoare egală cu a lui Indra însuși, luând un alt arc, l-a săgetat pe fiul Suta cu patru și șaizeci de săgeți și a răget ca un leu. Și tăind arcul lui Karna cu o pereche de săgeți bine

61 Cuvântul din original este *dhumaketu*. În alte locuri l-am tradus prin *cometă*. Se pare însă că este greșit. În astfel de pasaje, cuvântul este folosit în sensul său literal, și anume „(un obiect) care are fumul ca semn distinctiv”, adică foc.

trase, l-a săgetat din nou pe Karna în brațe și în piept cu trei săgeți. Regele Duryodhana, și Drona și Jayadratha, l-au salvat pe Karna din oceanul Satyaki, în timp ce acesta din urmă era pe punctul de a se scufunda în el. Și pedestrașii și caii și carele și elefanții, aparținând armatei tale și numărându-se cu sutele, toți iscusiți în lovire s-au repezit în locul unde Karna îi speria (pe asaltatori). Atunci Dhrishtadyumna, și Bhima și fiul Subhadrei, și Arjuna însuși, și Nakula, și Sahadeva, au început să-l protejeze pe Satyaki în acea bătălie. Chiar așa a continuat acea bătălie fioroasă pentru distrugerea arcașilor aparținând armatei tale și a inamicului. Toți combatanții au luptat, nepăsându-le de propriile vieți. Infanteria și carele și caii și elefanții erau angajați cu carele și infanteria. Luptătorii pe căruțe erau angajați cu elefanții și pedestrașii și caii, și carele și pedestrașii erau angajați cu carele și elefanții. Și caii se vedeau angajați cu caii, și elefanții cu elefanții, și pedestrașii cu pedestrașii. Chiar așa a avut loc acea bătălie, marcată de o mare confuzie, sporind încântarea canibalilor și a creaturilor carnivore, între acei oameni cu suflet mare care se înfruntau fără frică. Într-adevăr, a mărit considerabil populația regatului lui Yama. Mari numere de elefanți și care și pedestrași și cai au fost distruși de oameni, care, cai și elefanți. Și elefanți au fost uciși de elefanți, și luptătorii pe căruțe cu arme ridicate de luptători pe căruțe, și cai de cai, și mari grupuri de pedestrași. Și elefanți au fost uciși de care, și mari cai de mari elefanți și oameni de cai; și cai de către cei mai de frunte luptători pe căruțe. Cu limbi atârnând, și dinții și ochii împinși din locurile lor, cu armurile și ornamentele zdrobite în praf, creaturile măcelărite au căzut pe câmp. Altele, de înfățișare teribilă, au fost lovite și aruncate la pământ de altele înarmate cu arme diverse și excelente și scufundate în pământ de copitele de cai și elefanți, și torturate și sfâșiate de care grele și roți de care. Și în timpul desfășurării acelui măcel fioros atât de încântător pentru fiarele răpitoare și păsările carnivore și canibali, luptători puternici, plini de furie, și măcelărindu-se unul pe celălalt, au alergat pe câmp, punându-și în joc toată energia. Apoi, când ambele tabere au fost sfărâmate și sfâșiate, războinicii îmbătați de sânge, s-au privit unul pe altul. Între timp, Soarele s-a dus în camerele sale din munții de apus, și ambele armate, O, Bharata, s-au retras încet în corturile lor respective.

Abhimanyu-badha Parva

SECȚIUNEA XXXI

Sanjaya a spus: Fiind învinși mai întâi de Arjuna, cu vitejia sa nemăsurată, și datorită eșecului jurământului lui Drona, ca urmare a faptului că Yudhishthira a fost bine protejat, războinicii tăi au fost considerați învinși. Toți, cu armurile rupte și acoperite de praf, aruncau priviri îngrijorate în jur. Retrăgându-se de pe câmpul de luptă cu consimțământul lui Drona, după ce au fost învinși de dușmanii lor cu țintă sigură și umiliți de aceștia în luptă, au auzit, pe măsură ce înaintau, nenumăratele merite ale lui Phalguni lăudate de toate creaturile și prietenia lui Kesava pentru Arjuna despre care vorbeau toți. Au petrecut noaptea ca niște oameni blestemați, reflectând asupra cursului evenimentelor și păstrând o tăcere perfectă.

În dimineața următoare, Duryodhana i-a spus lui Drona aceste cuvinte, din capriciu și furie și cu inima în mare tristețe la vederea prosperității inamicului lor. Abil în vorbire și plin de mânie la succesul dușmanului, regele a rostit aceste cuvinte în auzul tuturor trupelor: „O, cel mai ales dintre cei reîntorși la viață, fără îndoială i-ai considerat oameni care trebuie distruși de tine. Nu l-ai prins pe Yudhishthira astăzi, chiar dacă îl aveai la îndemână. Acel dușman pe care l-ai prinde în luptă este incapabil să scape de tine odată ce îl vezi, chiar dacă este protejat de Pandava, ajutați chiar de zei. Mulțumit, mi-ai dat o faptă bună; acum, însă, nu acționezi conform ei. Cei nobili (ca tine) nu dezamăgesc niciodată speranțele unui om devotat lor.” Abordat astfel de Duryodhana, fiul lui Bharadwaja s-a simțit foarte rușinat. Adresându-i-se regelui, el a spus: „Nu se cuvine să mă consideri astfel. Întotdeauna mă străduiesc să realizez ce îți este plăcut. Cele trei lumi împreună cu zeii, Asura, Gandharva, Yaksha, Naga și Rakshasa, nu pot învinge forța pe care o protejează cel

încoronat (Arjuna). Acolo unde se află *Govinda*, Creatorul universului, şi acolo unde Arjuna este comandant, ce forţă poate avea vreun efect, în afară de cea a lui Mahadeva cu trei ochi, O, stăpâne? O, tată, îţi spun adevărul astăzi şi nu va fi altfel. Astăzi, voi ucide un mare războinic pe care (pe un car de luptă), unul dintre cei mai de frunte eroi ai Pandava. Astăzi voi forma şi o tabără nesupusă nici măcar de zei. Fă, însă, O, rege, cumva să-l îndepărtezi pe Arjuna de pe câmpul de luptă. Nu există nimic ce el să nu ştie sau să nu poată realiza în luptă. Din diverse locuri a dobândit el tot ce trebuie ştiut despre luptă."

Sanjaya a continuat: După ce Drona a rostit aceste cuvinte, *Samsaptakas* l-au provocat din nou pe Arjuna la luptă şi l-au dus în partea de sud a câmpului. Apoi a avut loc o confruntare între Arjuna şi duşmanii săi, cum nu se mai văzuse şi nu se mai auzise vreodată. Pe de altă parte, formaţia alcătuită de Drona, O, rege, arăta strălucitoare. Într-adevăr, acea formaţie era imposibil de privit, asemenea soarelui însuşi când ajunge la meridian şi arde (tot ce se află sub el). Abhimanyu, la porunca fratelui mai mare al tatălui său, O Bharata, a străpuns în luptă acea formaţie circulară impenetrabilă în multe locuri. După ce a realizat cele mai dificile fapte şi a ucis mii de eroi, el a fost (în cele din urmă) înfruntat de şase eroi împreună. În cele din urmă, cedând în faţa fiului lui Duhsasana, O, stăpân al pământului, fiul lui Subhadra, O, pedepsitor al duşmanilor, şi-a dat viaţa. La aceasta, noi am fost cuprinşi de o mare bucurie, iar Pandavii de o mare durere. Şi după ce fiul lui Subhadra a fost ucis, trupele noastre s-au retras pentru odihna de noapte.

Dhritarashtra a spus: Auzind, O, Sanjaya, de uciderea fiului (Abhimanyu), încă minor, al acelui leu printre oameni (adică Arjuna), inima mea pare să se sfărâme în bucăţi. Crude sunt, într-adevăr, îndatoririle Kshatriyilor, aşa cum au fost stabilite de legiuitori, în măsura în care bărbaţii curajoşi, dornici de suveranitate, nu s-au sfiit să tragă cu armele chiar şi asupra unui copil. O, fiu al lui Gavalgana, spune-mi cum atât de mulţi războinici, pricepuţi în arme, au ucis acel copil care, deşi crescut în lux, a alergat pe câmpul de luptă fără teamă. Spune-mi, O, Sanjaya, cum s-au comportat războinicii noştri în bătălia cu fiul lui Subhadra, cu energia lui nemăsurată, care a pătruns în formaţia noastră de care.

Sanjaya a spus: Ceea ce mă întrebi, O, rege, şi anume uciderea fiului lui Subhadra, îţi voi descrie în detaliu. Ascultă, O, monarhule, cu atenţie. Îţi voi povesti cum acel tânăr, după ce a pătruns în rândurile noastre, s-a jucat cu armele sale şi cum eroii de neînvins ai armatei tale, toţi inspiraţi de speranţa victoriei, au fost afectaţi de el. Ca locuitorii unei păduri bogate în plante, ierburi şi copaci, când sunt înconjuraţi din toate părţile de un incendiu forestier, războinicii armatei tale erau cu toţii cuprinşi de frică.

SECŢIUNEA XXXII

Sanjaya a spus: Prin faptele lor de război şi prin oboseala pe care o îndură, dovadă fiind isprăvile lor, cei cinci fii ai lui Pandu, împreună cu Krishna, sunt de neînvins chiar şi pentru zei. În ceea ce priveşte dreptatea, faptele, descendenţa, inteligenţa, realizările, faima şi prosperitatea, nu a existat şi nu va exista niciodată un alt om atât de înzestrat ca Yudhishthira. Devotat adevărului şi dreptăţii, cu pasiunile sub control, regele Yudhishthira, ca urmare a venerării sale faţă de brahmani şi a diverselor alte virtuţi de natură similară, se bucură întotdeauna de Rai. Distrugătorul însuşi la sfârşitul *Yuga*, fiul viteaz al lui Jamadagni (Rama) şi Bhimasena pe carul său — aceşti trei, O, rege, sunt consideraţi egali. Despre Partha, cel care mânuieşte *Gandiva*, care îşi îndeplineşte întotdeauna jurămintele în luptă, nu văd un echivalent adecvat pe pământ. Respectul pentru superiori, păstrarea secretelor, umilinţa, stăpânirea de sine, frumuseţea fizică şi curajul — aceste şase calităţi — sunt mereu prezente în Nakula. În cunoaşterea scripturilor, gravitate, blândeţe, dreptate şi vitejie, eroicul Sahadeva este egal cu Aswinii înşişi. Toate acele calităţi nobile care se află în Krishna, toate cele care se află în Pândava, toată acea adunare de calităţi se putea găsi numai în Abhimanyu. În fermitate, era egal cu Yudhisthira, iar în conduită cu Krishna; în isprăvi, era egal cu Bhimasena cel

cu fapte teribile, în frumusețea trupului, în vitejie și în cunoașterea scripturilor era egal cu Dhananjaya. În umilință, era egal cu Sahadeva și Nakula.

Dhritarashtra a spus: Doresc, O, Suta, să aud în detaliu cum a fost ucis pe câmpul de luptă invincibilul Abhimanyu, fiul lui Subhadra.

Sanjaya a continuat: Stai liniștit, O, rege! Suportă durerea ta care este atât de insuportabilă. Îți voi povesti despre marea măcelărire a rudelor tale.

Învățătorul, O, rege, formase o mare formație circulară. În ea erau așezați toți regii (din tabăra noastră) care erau fiecare egali cu Sakra însuși. La intrare erau staționați toți prinții posesori de strălucire solară. Toți juraseră (că se vor sprijini unul pe altul). Toți aveau stindarde împodobite cu aur. Toți erau îmbrăcați în veșminte roșii și toți aveau podoabe roșii. Toți aveau fanioane roșii și toți erau împodobiți cu ghirlande de aur, unși cu pastă de sandal și alte unguente parfumate; erau decorați cu ghirlande de flori. În masă s-au repezit spre fiul lui Arjuna, dorind lupta. Arcași tari, toți erau în număr de zece mii. Punându-l în frunte pe frumosul tău nepot, Lakshmana, toți, compătimindu-se unul pe altul în bucurie și tristețe, și întrecându-se unul pe altul în fapte de curaj, dorind să se întreacă unul pe altul și devotați binelui celuilalt, au înaintat spre luptă. Duryodhana, O, monarh, era staționat în mijlocul forțelor sale. Iar regele era înconjurat de puternicii războinici pe care se conduce, Karna, Duhsasana și Kripa, și avea o umbrelă albă ținută deasupra capului său. Și fâlfâit cu cozi de iac, el arăta strălucitor ca șeful celestilor. Iar în fruntea acelei armate se afla comandantul Drona, asemănător soarelui care răsare.[62] Iar acolo stătea conducătorul Sindhușilor, de mare frumusețe trupească și nemișcat ca stânca Meru. Alături de conducătorul Sindhușilor și conduși de Aswatthaman, erau, O, rege, cei treizeci de fii ai tăi, asemenea zeilor înșiși. Acolo, de asemenea, pe flancul lui Jayadratha, erau acei puternici războinici pe care, și anume, conducătorul Gandharei, adică, jucătorul de noroc (Sakuni), și Salya, și Bhurisrava. Atunci a început lupta, crâncenă și care făcea părul de pe mâini să se ridice, între războinicii tăi și cei ai inamicului. Și ambele părți au luptat, având moartea însăși ca țintă.

SECȚIUNEA XXXIII

Sanjaya a zis: Părthii, conduși de Bhimasena, s-au apropiat apoi de acea oștire de negăsit, păzită de fiul lui Bharadvaja. Și Satyaki, și Chekitana, și Dhrishtadyumna, fiul lui Prishata, și Kuntibhoja cel de mare forță, și viteazul călăreț pe care Drupada, și fiul lui Arjuna (Abhimanyu), și Kshatradharman, și viteazul Vrihatkshatra, și Dhrishtaketu, conducătorul Chediilor, și fiii gemeni ai lui Madri, (adică Nakula și Sahadeva), și Ghatotkacha, și puternicul Yudhamanyu și neînfrântul Sikhandin, și irezistibilul Uttamaujas și viteazul călăreț pe care Virata, și cei cinci fii ai Draupadii, — toți aceștia, înfuriați, și viteazul fiu al lui Sisupala, și Kaikeii de mare energie, și Srinjayii în mii de oameni,— aceștia și alții, iscusiți în arme și greu de înfrânt în luptă, au năvălit brusc, în fruntea șefilor lor, asupra fiului lui Bharadvaja, dorind lupta. Dar fiul lui Bharadvaja, neînfricat, i-a oprit pe toți acești războinici, imediat ce s-au apropiat, cu un duș de săgeți. Ca un val uriaș de apă care vine asupra unui munte de negăsit, sau ca marea înspumată care se apropie de țărm, acei războinici au fost respinși de Drona. Și Pandavii, O, rege, loviți de săgețile trase din arcul lui Drona, nu au mai putut sta în fața lui. Și puterea brațelor lui Drona pe care am văzut-o a fost de o minune extremă, având în vedere că Panchalii și Srinjayii nu au putut să se apropie de el. Văzându-l pe Drona avansând furios, Yudhishthira s-a gândit la diverse metode pentru a-i opri înaintarea. În cele din urmă, considerându-l pe Drona de neînvins de către oricine altcineva, Yudhishthira i-a pus acea povară grea și de nesuferit pe fiul Subhadrei. Adresându-i-se lui Abhimanyu, ucigașul de eroi inamici, care nu era mai prejos decât Vasudeva însuși și a cărui energie era superioară celei a lui Arjuna, regele a zis: ”O, copil, fă ca Arjuna, când se va întoarce (de la *Samsaptakas*), să nu ne mustre. Noi nu știm cum să spargem acea formație circulară. Numai tu, sau Arjuna sau Krishna, sau

62 Prima jumătate a primei linii din 21 pare să fie legată gramatical de 20.

Pradyumna, puteți pătrunde în acea formație. O, cel cu brațe puternice, nu se poate găsi încă o a cincea persoană (care să îndeplinească acea faptă). O, copil, se cuvine ție, O, Abhimanyu, să le oferi această dorință bunicilor tăi, unchilor tăi materni și întregii acestei oștiri. Ia-ți repede armele și distruge acea formație a lui Drona, altfel Arjuna, întorcându-se din luptă, ne va mustra pe toți."

Abhimanyu a spus: Dorind victoria pentru strămoșii mei, în curând voi pătrunde în bătălie în acea formație fermă, feroce și de prim rang formată de Drona. Tatăl meu m-a învățat metoda de a pătrunde și de a lovi acest tip de formație. Cu toate acestea, nu voi putea ieși dacă voi fi surprins de vreun pericol.

Yudhishthira a spus: Rupe această formație o dată, O, cel mai de seamă dintre războinici, și fă-ne o trecere. Toți te vom urma pe calea pe care o vei urma. În luptă, ești egal cu însuși Dhananjaya. Văzându-te intrând, te vom urma, protejându-te din toate părțile.

Bhima a spus: Eu însumi te voi urma, împreună cu Dhrishtadyumna și Satyaki, cu Panchalas și cu Prabhadrakas. După ce vei sparge formația, vom intra în ea în repetate rânduri și vom ucide pe cei mai de seamă războinici din ea.

Abhimanyu a spus: Voi pătrunde în această formație invincibilă a lui Drona, ca o insectă plină de furie care intră într-un foc aprins. Astăzi, voi face ceea ce va fi benefic pentru ambele familii (adică a tatălui meu și a mamei mele). Voi face ceea ce îi va mulțumi pe unchiul meu matern, precum și pe mama mea. Astăzi, toate creaturile vor vedea trupe numeroase de soldați inamici măcelăriți continuu de mine, un copil fără ajutor. Dacă cineva, întâlnindu-mă, va scăpa astăzi cu viață, nu mă voi mai considera născut din Partha și din Subhadra. Dacă într-o singură luptă nu voi putea tăia întreaga rasă Kshatriya în opt fragmente, nu mă voi mai considera fiul lui Arjuna."[63]

Yudhishthira a spus: Protejați de acești tigri printre oameni, acești mari arcași înzestrați cu o putere feroce, acești războinici care seamănă cu Sadhyas, Rudras sau Mantis, sau sunt ca Vasus, Agni sau Aditya înșuși în vitejie, tu îndrăznești să străpungi formația invincibilă a lui Drona, și din moment ce vorbești astfel, fie ca puterea ta, O, fiu al lui Subhadra, să crească.

Sanjaya a continuat: Auzind aceste cuvinte ale lui Yudhishthira, Abhimanyu i-a poruncit vizitiului său, Sumitra, spunând: „Împinge repede caii spre armata lui Drona."

SECȚIUNEA XXXIV

Sanjaya a spus: Auzind aceste cuvinte ale inteligentului Yudhishthira, fiul lui Subhadra, O, Bharata, și-a îndemnat vizitiul să se îndrepte spre tabăra lui Drona. Vizitiul, îndemnat de el cu cuvintele: „*Înainte, înainte!*", i-a răspuns lui Abhimanyu, O, rege, cu aceste cuvinte: „O, tu, care ești binecuvântat cu o viață lungă, grea este povara care ți-a fost pusă pe umeri de către Pandavi! După ce te vei convinge dacă ești în stare să o porți sau nu, atunci ar trebui să te angajezi în luptă. Învățătorul Drona este un maestru al armelor superioare și un luptător desăvârșit. Tu, însă, ai fost crescut în lux și nu ești obișnuit cu lupta."

Auzind aceste cuvinte, Abhimanyu i-a răspuns vizitiului său, zicând cu un râs: „O, vizitiule, cine este acest Drona? Ce este, iarăși, această mare adunare de Kshatriya? Chiar și pe Șakra, pe Airavata-ul său și ajutat de toți zeii, l-aș întâlni în luptă. Nu simt cea mai mică anxietate pentru toți acești Kshatriya astăzi. Această armată ostilă nu se ridică nici măcar la a șaisprezecea parte din mine. O, fiu de Suta, chiar dacă l-aș avea ca adversar în luptă pe unchiul meu, Vishnu cel Atotputernic, cuceritorul universului, sau pe tatăl meu, Arjuna, frica nu mi-ar intra în inimă."

63 Ultima jumătate a celui de-al doilea rând din 4 este greșită, așa cum apare în textele din Bengal. Citirea corectă este *ayuduha-viarada*.

Abhimanyu, neglijând astfel cuvintele vizitiului, l-a îndemnat, zicând: „Mergi iute către armata lui Drona.” Primind acest ordin, vizitiul, cu inima greu de bucurie, a îndemnat caii de trei ani ai lui Abhimanyu, împodobiți cu harnașamente aurite. Acei cai, îndemnați de Sumitra către armata lui Drona, au năvălit spre Drona însuși, O, rege, cu mare viteză și putere. Văzându-l venind (spre ei) în acest fel, toți Kaurava, conduși de Drona, au înaintat împotriva lui, așa cum și Pandava l-au urmat în spate. Atunci, fiul lui Arjuna, superior lui Arjuna însuși, îmbrăcat în platoșă de aur și având un stindard excelent care purta emblema unui copac Karnikara, a întâmpinat fără frică, din dorința de luptă, războinicii conduși de Drona, ca un pui de leu care atacă o turmă de elefanți. Acei războinici, apoi, plini de bucurie, au început să-l lovească pe Abhimanyu în timp ce acesta încerca să le străpungă rândurile. Și pentru o clipă s-a produs o agitație, asemenea vârtejului care se vede în ocean unde se amestecă curentul Gangelui. Bătălia, O, rege, care a început acolo, între acei eroi care se luptau și se loveau reciproc, a devenit aprigă și teribilă. Și în desfășurarea acelei bătălii înfricoșătoare, fiul lui Arjuna, chiar sub privirea lui Drona, spărgând acea rânduială, a pătruns în ea. Atunci, mari mulțimi de elefanți și cai și care și pedestrași, plini de bucurie, l-au înconjurat pe acel războinic măreț după ce acesta pătrunsese în mijlocul inamicului, și au început să-l lovească [Făcând pământul să răsune] cu zgomot de diverse instrumente muzicale, cu strigăte și lovituri la subraț și urlete, cu vuiete și strigăte de leu, cu exclamații de ”*Stai, Stai*” cu voci încete și încurcate, cu strigăte de „*Nu pleca, Stai, Vino la mine*”, cu exclamații repetate de „*Acesta, Sunt Eu, Inamicul*,” cu mormăituri de elefanți, cu clinchet de clopoței și ornamente, cu izbucniri de râs, și cu zgomotul copitelor de cai și a roților de care, războinicii (Kaurava) s-au năpustit asupra fiului lui Arjuna. Acel erou măreț, însă, înzestrat cu o mare ușurință a mâinilor și având cunoașterea părților vitale ale corpului, a tras rapid săgeți capabile să pătrundă în însăși viscerele, ucigând acei războinici care înaintau. Măcelăriți prin săgeți ascuțite de felurite feluri, acei războinici au devenit complet neajutorați, și ca insectele care cad într-un foc aprins, au continuat să cadă asupra lui Abhimanyu pe câmpul de luptă. Și Abhimanyu a presărat pământul cu trupurile lor și diversele lor membre, ca preoții care presară altarul la un sacrificiu cu fire de iarbă Kusa. Și fiul lui Arjuna a retezat cu miile brațele acelor războinici. Și unii dintre aceștia erau îmbrăcați în platoșe făcute din piele de șopârlă și unii țineau arcuri și săgeți, și unii țineau săbii sau scuturi sau cârlige de fier și frâie; și unii, lănci sau topoare de luptă. Și unii țineau bâte sau bile de fier sau sulițe și unii, săbii scurte și rangă și topoare. Și unii apucau săgeți scurte, sau bâte cu țepi, sau sulițe, sau Kampanas. Și unii aveau bice și scoici prodigioase; iar alții sulițe cu vârf ascuțit și Kachagrahas. Și unii aveau ciocane și alte feluri de proiectile. Și unii aveau lațuri, iar alții bâte grele, și alții cărămizi. Și toate aceste arme erau împodobite cu brățări și stropite cu parfumuri și unguente delicioase. Și cu aceste arme vopsite cu sânge și strălucitoare, câmpul de luptă a devenit frumos, ca și cum ar fi fost presărat, O, stăpâne, cu șerpi cu cinci capete uciși de Garuda. Și fiul lui Phalguni a împrăștiat pe câmpul de luptă nenumărate capete ale inamicilor, capete înzestrate cu nasuri, fețe și șuvițe frumoase, fără coșuri și împodobite cu cercei. Sânge curgea abundent din acele capete, iar buzele de jos erau mușcate de furie. Împodobite cu ghirlande, coroane, turbane, perle și pietre prețioase, și având o splendoare egală cu cea a soarelui sau a lunii, ele păreau ca niște lotuși smulși din tulpini. Fragede de multe parfumuri, cât timp erau în viață, puteau rosti cuvinte plăcute și benefice. Diverse care, bine echipate, și care arătau ca edificiile vaporoase din cer, cu lănci în față și prăjini excelente de bambus și care arătau frumos cu stindardele ridicate pe ele, au fost private de Janghas, Kuvaras, Nemis, Dasanas, roți, stindarde și terase. Și toate ustensilele de război din ele au fost sparte.[64] Și hainele bogate cu care erau acoperite au fost smulse de vânt, iar războinicii de pe ele au fost uciși cu miile. Măcelărind totul înaintea sa cu sulițele sale, Abhimanyu a fost văzut alergând în toate părțile. Cu armele sale ascuțite, a tăiat în bucăți războinicii elefanți, și elefanți cu stindarde, cârje și bannere, precum și tolbe, platoșe, curele, sfori de gât, pături, clopoței, trompe și colți, precum și pedestrașii care protejau acei elefanți din spate. Și multe cabaline din rasele Vanayu, cea deluroasă, Kamvoja și Valhika, cu cozile, urechile și ochii nemișcate și fixe, posedând viteză mare, bine dresate și călărite de războinici desăvârșiți înarmați cu săbii și lănci, au fost văzute lipsite de ornamentele excelente de pe cozile lor frumoase. Și multe zăceau cu limba scoasă și ochii ieșiți din orbite, și cu intestinele și

64 *Janghas*, etc., sunt diverse piese ale carelor folosite în luptă.

ficatul scoase afară. Și călărețiii de pe spatele lor zăceau fără viață lângă ele. Și șirurile de clopoței care le împodobeau fuseseră toate smulse. Împrăștiați astfel pe câmp, au provocat mare bucurie Rakșasilor și fiarelor răpitoare. Cu platoșe și alte armuri de piele (care le acopereau membrele) tăiate, se zbăteau în excrementele eliminate de ei înșiși. Astfel ucigând multe dintre cele mai bune cabaline din armata ta, Abhimanyu arăta strălucitor. Singur realizând cea mai dificilă faptă, ca însuși Vibhu de neconceput în zilele de demult, Abhimanyu ți-a zdrobit vasta hoardă de trei tipuri de forțe (care, elefanți și cabaline), ca ochiul cel de-al treilea (Mahadeva) cu energie inegalabilă zdrobind groaznica hoardă de Asura. Într-adevăr, fiul lui Arjuna, după ce a realizat în luptă fapte incapabile de a fi suportate de dușmanii săi, a măcelărit pretutindeni mari divizii de pedestrași aparținând armatei tale. Văzând apoi armata ta masiv măcelărită de fiul Subhadrei singur cu sulițele sale ascuțite ca și cum ar fi fost o hoardă de Asura de către Skanda (generalul șef ceresc), războinicii tăi și fiii tăi aruncau priviri goale în toate părțile. Gurile lor s-au uscat; ochii lor au devenit neliniștiți; corpurile lor erau acoperite de transpirație; și părul lor s-a ridicat pe cap. Fără speranță de a-și învinge inamicul, și-au îndreptat gândurile spre fugă din câmp. Dorind să-și salveze viețile, s-au strigat unii pe alții după nume și nume de familie, și abandonându-și fiii răniți, părinții, frații și rudele pe câmp, au încercat să fugă, îndemnându-și cabalinele și elefanții (la cea mai mare viteză).

SECȚIUNEA XXXV

Sanjaya a zis: Văzându-și armata învinsă de fiul Subhadrei, de o energie inepuizabilă, Duryodhana, cuprins de furie, s-a îndreptat el însuși împotriva acestuia. Văzându-l pe rege întorcându-se spre fiul Subhadrei în luptă, Drona, adresându-se tuturor războinicilor (Kurava), a zis: „Recuperați-l pe rege![65] În fața noastră, sub ochii noștri, viteazul Abhimanyu sfâșie tot ce ține. Grăbiți-vă, dar, iute asupra lui, fără frică, și protejați-l pe regele Kuru!” Atunci mulți războinici recunoscători și puternici, având binele lui Duryodhana în inimă și mereu înzestrați cu victorie, inspirați de frică, l-au înconjurat pe fiul tău. Și Drona, și fiul lui Drona, și Kripa și Karna și Kritavarman și fiul lui Suvala, Vrihadvala, și conducătorul Madrasilor, și Bhuri, și Bhurisravas, și Sala, și Paurava și Vrishasena, trăgând cu săgeți ascuțite, l-au oprit pe fiul Subhadrei prin acele ploi de săgeți. Turbându-l cu acele ploi de săgeți, l-au salvat pe Duryodhana. Fiul lui Arjuna, însă, nu a suportat acel act de a-i smulge o bucată din gură. Acoperind pe acei mai mari războinici de pe care, pe vizitiii lor și pe cai cu ploi groase de săgeți și făcându-i să se întoarcă, fiul Subhadrei a scos un răget de leu. Auzind acel răget al său, asemănător cu cel al unui leu flămând de pradă, acei războinici de pe care, conduși de Drona, nu au suportat. Încercuindu-l din toate părțile, O, tată, cu un mare corp de care, au tras în el ploi de tot felul de săgeți. Nepotul, însă, le-a tăiat în văzduh (înainte ca vreuna să îl atingă) cu săgeți ascuțite și apoi i-a străpuns pe toți cu săgețile sale. Acest fapt al său părea extrem de minunat. Provocați astfel de el prin acele săgeți ale sale care semănau cu șerpi cu otravă virulentă, l-au înconjurat pe acel fiu neînfricat al Subhadrei, dorind să-l ucidă. Acea mare de trupe (Kurava), însă, O, taur din rasa Bharata, fiul lui Arjuna i-a ținut singur piept cu săgețile sale, ca un continent care rezistă oceanului învolburat. Și dintre aceşti eroi care se luptau și se loveau reciproc, anume Abhimanyu și oamenii lui pe o parte și toți acei războinici împreună pe cealaltă, nimeni nu s-a retras de pe câmp. În acea luptă groaznică și crâncenă, Duhsaha l-a străpuns pe Abhimanyu cu nouă săgeți. Și Duhsasana l-a străpuns cu douăsprezece; și fiul lui Saradwata, Kripa, cu trei. Și Drona l-a străpuns cu șaptesprezece săgeți, fiecare asemănătoare unui șarpe cu otravă virulentă. Și Vivingati l-a străpuns cu șaptezeci de săgeți, și Kṛtavarman cu șapte. Și Vrihadvala l-a străpuns cu opt, și Aśvatthāman cu șapte săgeți. Și Bhūriśravaș cu trei săgeți, iar stăpânul Madraşilor cu șase. Și Śakuni cu două, și regele Duryodhana cu trei săgeți. Viteazul Abhimanyu, însă, O, rege, părea că dansează pe carul său, străpungându-l pe fiecare dintre acei războinici la rândul său cu trei săgeți. Apoi Abhimanyu, cuprins de furie ca urmare a încercării fiilor tăi de a-l speria astfel, și-a arătat puterea minunată pe care o dobândise din cultură și practică. Purtat de caii săi bine antrenați, înzestrați cu viteza lui Garuda sau a Vântului, și pe deplin supuși poruncilor celui ce le ținea frâiele, el l-a încetinit rapid pe moștenitorul lui Asmaka. Oprindu-se în

65 A doua jumătate a celui de-al doilea rând din 2 este vicioasă în textele bengaleze.

fața lui, chipeșul fiu al lui Asmaka, înzestrat cu mare putere, l-a străpuns cu zece săgeți și, adresându-i-se, i-a zis: „*Stai, stai!*” Atunci Abhimanyu, cu zece săgeți, i-a tăiat caii, vizitiul, stindardul, cele două brațe, arcul și capul, făcându-le să cadă pe pământ, zâmbind în același timp. După ce viteazul stăpân al Asmakasilor a fost astfel ucis de fiul Subhadrei, întreaga sa forță a tremurat și a început să fugă de pe câmpul de luptă. Apoi Karna, și Kṛipa, și Drona, și fiul lui Drona, și stăpânul Gandharilor, și Śala și Śalya, și Bhūriśravas și Kratha, și Somadatta, și Vivingati, și Vṛṣasena, și Suṣena, și Kundavedhin, și Pratardana, și Vrindāraka și Lālithya, și Pravāhu, și Drighalocana, și Duryodhana, furios, și-au revărsat săgețile asupra lui. Apoi Abhimanyu, excesiv străpuns de acei mari arcași cu săgețile lor drepte, a aruncat săgeți spre Karna, capabile să pătrundă prin orice armură și corp. Acea săgeată, pătrunzând prin platoșa lui Karna și apoi prin corpul său, a intrat în pământ ca un șarpe ce pătrunde printr-un mușuroi de furnici. Străpuns adânc, Karna a simțit o mare durere și a devenit complet neajutorat. Într-adevăr, Karna a început să tremure în acea bătălie ca un deal în timpul unui cutremur. Apoi, cu încă trei săgeți de mare ascuțime, puternicul fiu al lui Arjuna, înfuriat, a ucis pe acei trei războinici, anume Suṣena, Drighalocana și Kundavedhin. Între timp, Karna (revenind din șoc) l-a străpuns pe Abhimanyu cu douăzeci și cinci de săgeți. Și Aśvatthāman l-a lovit cu douăzeci, și Kṛtavarman cu șapte. Acoperit cu săgeți, acel fiu al fiului lui Śakra, cuprins de furie, s-a repezit pe câmpul de luptă. Și era considerat de toți soldații ca fiind însuși Yama înarmat cu lațul. Apoi a împrăștiat asupra lui Śalya, care se afla lângă el, ploi de săgeți dese. Acel războinic cu brațe puternice a scos strigăte puternice, speriindu-ți astfel trupele. Între timp, Śalya, străpuns de Abhimanyu, desăvârșit în arme, cu săgeți drepte pătrunzând până în viscerele sale, s-a așezat pe terasa carului său și a leșinat. Văzându-l pe Śalya astfel străpuns de celebrul fiu al Subhadrei, toate trupele au fugit sub nasul fiului lui Bharadvāja. Văzând pe acel războinic cu brațe puternice, anume Śalya, astfel acoperit de săgeți cu aripioare de aur, armata ta a fugit ca o turmă de cerbi atacați de un leu. Și Abhimanyu, glorificat de Părinți (Pitris), zei și Charana, și Siddha, precum și de diverse clase de creaturi de pe pământ, prin laude despre (eroismul și priceperea sa în) luptă, a arătat strălucire ca un foc de sacrificiu hrănit cu unt clarificat.

SECȚIUNEA XXXVI

Dhritarashtra a spus: În timp ce fiul lui Arjuna îi măcina astfel, cu săgețile sale drepte, pe cei mai buni arcași ai noștri, care dintre războinicii din armata mea au încercat să-l oprească?

Sanjaya a spus: Ascultă, O, rege, despre vitejia splendidă în luptă a tânărului Abhimanyu, în timp ce se angaja în ruperea rândurilor de care (ale Kauravas), protejat de însuși fiul lui Bharadwaja.

Văzând că conducătorul Madrasului a fost doborât în luptă de fiul lui Subhadra cu săgețile sale, fratele mai mic al lui Salya, cuprins de mânie, a avansat împotriva lui Abhimanyu, aruncând săgețile sale. Fiul lui Arjuna, însă, înzestrat cu o mare agilitate a mâinii, i-a tăiat capul adversarului său și i-a distrus carul, tripla sa prăjină de bambus, patul (de pe car), roțile carului, jugul, săgețile și tolba, precum și fundul carului, cu ajutorul săgeților sale, precum și steagul și toate celelalte unelte de luptă cu care era echipat carul său. Mișcările sale erau atât de rapide încât nimeni nu putea să-l vadă. Lipsit de viață, cel mai important și principal ornament de luptă a căzut pe pământ, ca un deal uriaș dezrădăcinat de o furtună puternică. Adepții săi, cuprinși de frică, au fugit în toate direcțiile. Văzând această ispravă a fiului lui Arjuna, toate creaturile au fost foarte mulțumite și l-au aclamat, O, Bharata, cu strigăte puternice de „*Excelent, excelent!*”.

După ce fratele lui Salya fusese ucis în acest fel, mulți dintre adepții săi, proclamând cu glas tare familiile, locurile de reședință și numele lor, au năvălit asupra fiului lui Arjuna, plini de furie și înarmați cu diverse arme. Unii dintre ei erau în care, alții pe cai, iar alții pe elefanți; iar alții au înaintat pe jos. Și toți erau înzestrați cu o forță feroce. Și ei au năvălit, înspăimântându-l pe fiul lui Arjuna cu vuietul ascuțit al săgeților lor, cu huruitul adânc al roților carelor lor, cu urletele și

strigătele lor feroce, cu răgetele lor de leu, cu sunetul puternic al corzii arcului lor şi cu plesnetul palmelor lor. Şi ei au zis: „*Nu vei scăpa de noi cu viaţă astăzi!*” Auzindu-i spunând asta, fiul Subhaddrei, zâmbind în acelaşi timp, a străpuns cu săgeţile sale pe aceia dintre ei care îl străpunseseră primii. Arătând diverse arme cu aspect frumos şi cu mare viteză, viteazul fiu al lui Arjuna a luptat cu blândeţe cu ei. Armele pe care le primise de la Vasudeva şi cele pe care le primise de la Dhananjaya, Abhimanyu le-a arătat în acelaşi mod în care Vasudeva şi Dhananjaya le arătaseră. Nesocotind povara grea pe care şi-o luase asupra sa şi lepădând orice frică, el a tras în mod repetat săgeţi. De asemenea, nu se putea observa niciun interval între încordarea şi eliberarea unei săgeţi. Pe oriunde se vedea doar arcul său tremurând, tras într-un cerc, semănând cu discul arzător al soarelui de toamnă. Iar sunetul corzii arcului său şi plesnetul palmelor sale, O, Bharata, se auzeau răsunând ca vuietul norilor încărcaţi cu tunete. Modest, mânios, plin de respect faţă de superiori şi extrem de chipeş, fiul Subhaddrei, din consideraţie pentru eroii ostili, a luptat cu ei blând. Începând încet, O, rege, el a devenit treptat feroce, asemenea ilustrului făcător al zilei când toamna vine după ce anotimpul ploios a trecut. Ca Soarele însuşi răspândind razele sale, Abhimanyu, plin de furie, a tras sute şi mii de săgeţi ascuţite, înzestrate cu aripi de aur. În văzul fiului lui Bharadwaja, acel războinic vestit a acoperit divizia de care a armatei Kaurava cu diverse feluri de săgeţi.[66] Atunci, acea armată, astfel asediată de Abhimanyu cu săgeţile sale, şi-a întors spatele câmpului de luptă.

SECŢIUNEA XXXVII

Dhritarashtra a spus: Inima mea, O, Sanjaya, este agitată de diferite emoţii, şi anume ruşine şi satisfacţie, auzind că fiul lui Subhadra a ţinut singur în şah întreaga armată a fiului meu. O, fiu al lui Gavalgana, povesteşte-mi încă o dată în detaliu despre întâlnirea tânărului Abhimanyu, care pare să fi fost destul de asemănătoare cu întâlnirea lui Skanda cu oastea Asura.

Sanjaya a spus: Îţi voi relata ţie acea înfricoşătoare întâlnire, acea bătălie cumplită, care a avut loc între unul şi mulţi. Aşezat în careta sa, Abhimanyu, cu mare curaj, a revărsat săgeţi asupra războinicilor din armata ta, aflaţi în caretele lor, toţi aceştia fiind pedepsitori de duşmani, înzestraţi cu mare vitejie. Înaintând repede ca un cerc de foc, el i-a străpuns pe Drona şi Karna, şi Kripa, şi Salya şi fiul lui Drona, şi Kritavarman de neam Bhoja, şi Vrihadvala, şi Duryodhana, şi Somadatta, şi pe viteazul Sakuni, şi pe diverşi regi şi diverşi prinţi şi diverse trupe. În timp ce-şi măcelărea duşmanii cu arme superioare, viteazul fiu al Subhadrei, înzestrat cu energie puternică, părea, O, Bharata, să fie pretutindeni. Văzând această faptă a fiului Subhadrei, de energie inegalabilă, trupele tale au tremurat în repetate rânduri. Văzând pe acest războinic de mare pricepere în luptă, fiul lui Bharadvaja, înţelept, cu ochii măriţi de bucurie, s-a apropiat repede de Kripa şi, adresându-i-se, i-a spus, ca şi cum i-ar fi zdrobit chiar măruntaiele fiului tău, O, Bharata, următoarele cuvinte: „Iată, vine tânărul fiu al Subhadrei în fruntea Parthaşilor, bucurându-i pe toţi prietenii săi, şi regele Yudhishthira, şi Nakula, şi Sahadeva, şi Bhimasena, fiul lui Pandu, şi toţi fraţii săi, şi rudele prin alianţă, şi toţi cei care privesc bătălia ca spectatori fără a lua parte la ea. Nu consider că vreun arcaş să-i fie egal în luptă. Dacă numai doreşte, el poate nimici această vastă oaste. Se pare că, dintr-un motiv sau altul, el nu doreşte acest lucru.” Auzind aceste cuvinte ale lui Drona, pline de satisfacţie, fiul tău, înfuriat pe Abhimanyu, l-a privit pe Drona, zâmbind uşor. Într-adevăr, Duryodhana le-a spus lui Karna şi regelui Valhika şi Duhsasana şi stăpânului Madraşilor şi multor altor călăreţi viteji din armata sa, aceste cuvinte: „Învăţătorul întregii ordini a Kshatriyilor, cel care este cel mai mare cunoscător al Brahmanului, nu doreşte, din uimire, să-l ucidă pe acest fiu al lui Arjuna. Nimeni nu poate scăpa viu de învăţător în luptă, nici măcar Distrugătorul însuşi, dacă acesta se avântă asupra învăţătorului ca duşman. Ce să mai spunem, O, prietene, despre vreun muritor? Spun acest lucru cu

66 Omit numele aşa cum apar în text. Acestea sunt: (1) *Kshurupras*, adică săgeţi ascuţite ca briciurile, (2) *Vatsadantas*, adică săgeţi cu vârfuri ca dinţii de viţel, (3) *Vipathas*, adică săgeţi lungi cu corpuri robuste, (4) *Narachas*, săgeţi lungi; *Ardhachandrabhais*, adică săgeţi cu vârfuri în formă de semilună; este un adjectiv care califică *Narachis*, (5) *Anjalikas* erau săgeţi cu vârfuri late.

adevărat. Acesta este fiul lui Arjuna, iar Arjuna este discipolul preceptorului. Din această cauză preceptorul îl protejează pe acest tânăr. Discipolii şi fiii şi fiii lor sunt întotdeauna dragi celor virtuoşi. Protejat de Drona, tânărul fiu al lui Arjuna se crede viteaz. El este doar un prost care îşi supraevaluează părerea despre sine. Nimiceşte-l, aşadar, fără întârziere." Astfel vorbit de către regele Kuru, acei războinici, O, monarh, înflăcărați de furie şi dorind să-şi ucidă duşmanul, s-au repezit, chiar în văzul lui Drona, asupra fiului Subhadrei, fiica rasei Satwata. Duhsasana, în special, acest tigru printre Kurui, auzind aceste cuvinte ale lui Duryodhana, i-a răspuns acestuia, spunând: „O, monarh, îți spun că chiar şi eu îl voi ucide pe acesta în văzul Pandavaşilor şi în faţa Panchaşilor. Cu siguranță îl voi înghiți pe fiul Subhadrei astăzi, ca Rahu înghite Soarele (Surya)." Şi adresându-i-se din nou cu voce tare regelui Kuru, Duhsasana a spus: „Auzind că fiul Subhadrei a fost ucis de mine, cei doi Krishna, care sunt extrem de vanitoşi, vor merge fără îndoială în tărâmul celor plecați, părăsind această lume a oamenilor. Auzind apoi despre moartea celor doi Krishna, este evident că ceilalți fii născuți din soțiile lui Pandu, împreună cu toți prietenii lor, îşi vor pierde viaţa din deznădejde într-o singură zi. Este evident, aşadar, că fiind ucis acest unicul duşman al tău, toți duşmanii tăi vor fi uciși. Fii binevoitor, O, rege, chiar eu voi ucide acest duşman al tău." După ce a rostit aceste cuvinte, O, rege, fiul tău Duhsasana, cuprins de furie şi scoţând un urlet puternic, s-a repezit asupra fiului Subhadrei şi l-a acoperit cu o ploaie de săgeți. Abhimanyu atunci, O, pedepsitor de duşmani, a primit pe acest fiu al tău care se apropia de el cu mânie, cu douăzeci şi şase de săgeți cu vârfuri ascuțite. Duhsasana, însă, cuprins de furie, şi arătând ca un elefant înfuriat, a luptat cu disperare cu Abhimanyu, fiul Subhadrei în acea bătălie. Amândoi maeştri în lupta cu careta, au luptat trasând cercuri frumoase cu caretele lor, unul la stânga şi celălalt la dreapta. Războinicii, apoi, cu Panava-urile şi Mhdanga-urile şi Dundubhi-urile şi Krakaca-urile şi Marile Anaka şi Bheri şi Jharjara, au produs un zgomot asurzitor amestecat cu urlete de leu, asemenea celor care se ridică din marele rezervor de ape sărate!

SECȚIUNEA XXXVIII

Sanjaya a spus: Apoi, înțeleptul Abhimanyu, cu membrele sfâşiate de săgeți, s-a adresat zâmbind inamicului său, Duhsasana, staționat în faţa sa, spunând: „Sunt norocos că văd în luptă pe acel erou mândru care a sosit înaintea mea, care este crud, care a lepădat toată dreptatea şi care se laudă cu voce tare cu propriile sale laude. În adunare (pentru Kurui) şi în auzul regelui Dhritarashtra, tu îl mâniaseşi pe regele Yudhishthira cu vorbele tale aspre. Bazându-te pe înşelăciunea zarurilor şi pe abilitatea (în aceasta) a fiului lui Suvala, tu, de asemenea, mânat de succes, îi adresaseşi multe cuvinte delirante lui Bhima[67]. Ca urmare a mâniei acelor persoane ilustre, tu eşti pe cale să obții fructul acelei conduite a ta[68]. O, tu cu înțelegere rea, primeşte fără întârziere fructul[69] jefuirii posesiunilor altora, a furiei, a urii tale faţă de pace, a lăcomiei, a ignoranței, a ostilităților (cu rudele), a nedreptății şi persecuției, a deposedării sfinților mei - acei arcaşi feroci - de regatul lor, şi a propriului tău temperament fioros. Astăzi te voi pedepsi cu săgeţile mele în văzul întregii armate. Astăzi, mă voi descărca în luptă de acea furie pe care o nutresc împotriva ta. Astăzi mă voi elibera de datoria pe care o am faţă de Krishna cel mânios şi faţă de tatăl meu care doreşte mereu o ocazie să te pedepsească. O, Kaurava, astăzi mă voi elibera de datoria pe care o am faţă de Bhima. Nu vei scăpa cu viaţă de mine, dacă într-adevăr nu vei abandona lupta." După ce a rostit aceste cuvinte, acel războinic cu braţe puternice, ucigaşul eroilor inamici, a ţintit o săgeată înzestrată cu splendoarea lui Yama sau a lui Agni sau a zeului Vânt, capabilă să-l trimită pe Duhsasana în lumea de apoi. Apropiindu-se repede de pieptul lui Duhsasana, acea săgeată a căzut pe articulaţia umărului său şi a pătruns în corpul său până la aripioare, ca un şarpe într-un muşuroi de furnici. Şi curând Abhimanyu l-a lovit din nou cu douăzeci şi cinci de săgeți al căror atingere semăna cu cea a focului, şi care au fost lansate din arcul său încordat la maximum. Profund străpuns

67 Există denumiri pentru diverse tipuri de tobe, mici şi mari.

68 Adopt interpretarea Bombay a primei linii din 4.

69 Fructul fiind întâlnirea actuală cu Abhimanyu, în care Duhsasana, potrivit lui Abhimanyu, va trebui să-şi dea viaţa.

și foarte chinuit, Duhsasana s-a așezat pe terasa caretei sale și a fost, O, rege, cuprins de leșin. Afectat astfel de săgețile fiului Subhadrei și lipsit de simțuri, Duhsasana a fost repede îndepărtat din mijlocul luptei de vizitiul său. Văzând aceasta, Pandavașii, cei cinci fii ai Drupadei, Virata, Panchalașii și Kekayașii, au scos urlete de leu. Iar trupele Pandavașilor, pline de bucurie, au făcut să se bată și să se sufle diverse tipuri de instrumente muzicale. Văzând acea ispravă a fiului Subhadrei, ei au râs de bucurie. Văzând pe acel inamic implacabil și mândru astfel învins, acei maeștri de care, adică (cei cinci) fii ai Drupadei, care aveau pe stindarde imaginile lui Yama și Maruta și Indra și gemenii Aswini, și Satyaki, și Chekitana, și Dhrishtadyumna, și Sikhandin, și Kekayașii, și Dhrishtaketu, și Mațyașii, Panchalașii și Srinjayașii, și Pandavașii conduși de Yudhishthira, erau plini de bucurie. Și toți s-au repezit cu viteză, dorind să pătrundă în rândurile lui Drona. Atunci a avut loc o bătălie cumplită între acei războinici și cei ai inamicului. Toți erau eroi neclintiți și inspirați de dorința de victorie. În timpul desfășurării acelei întâlniri teribile, Duryodhana, O, monarh, adresându-i-se fiului lui Radha, a spus: „Privește, viteazul Duhsasana, care semăna cu soarele dogoritor care până atunci ucidea inamicul în luptă, a cedat în cele din urmă în fața lui Abhimanyu. Și Pandavașii, plini de furie și arătând de temut ca niște lei puternici, se îndreaptă spre noi, dorind să-l salveze pe fiul Subhadrei.” Astfel abordat, Karna cu furie și dorind să-i facă bine fiului tău, a plouat șiroaie de săgeți ascuțite asupra lui Abhimanyu, cel invincibil. Și viteazul Karna, ca și cum ar fi disprețuit antagonistul său, a străpuns și pe urmăritorii acestuia din câmpul de luptă, cu multe săgeți excelente de mare finețe. Înaltul suflet al lui Abhimanyu, însă, O, rege, dorind să înainteze împotriva lui Drona, l-a străpuns repede pe fiul lui Radha cu treizeci și șapte de săgeți. Niciun maestru de care din armata ta nu a reușit în acel moment să împiedice înaintarea spre Drona a lui Abhimanyu, care era fiul fiului lui Indra și care îndurera pe toți maeștrii de care fruntași ai oastei Kaurava. Atunci Karna, cel mai onorat dintre toți arcașii, dorind să obțină victoria, l-a străpuns pe fiul Subhadrei cu sute de săgeți, dezorganizându-i cele mai bune arme. Cel mai priceput dintre toți cei familiarizați cu armele, acel viteaz discipol al lui Rama, cu ajutorul armelor sale, l-a lovit astfel pe Abhimanyu, care era incapabil să fie învins de dușmani. Deși lovit în luptă de fiul lui Radha cu o ploaie de arme, fiul lui Subhadra, care semăna cu un zeu (prin vitejia sa), nu a simțit nici o durere. Cu săgețile ascuțite pe piatră și prevăzute cu vârfuri ascuțite, fiul lui Arjuna, tăind arcurile multor războinici eroici, a început să-l lovească pe Karna în schimb. Cu săgeți asemănătoare cu șerpi cu venin virulent și trase din arcul său întins într-un cerc, Abhimanyu a tăiat rapid umbrela, steagul, vizitiul și caii lui Karna, zâmbind în același timp. Karna a tras apoi cinci săgeți drepte spre Abhimanyu. Fiul lui Phalguna, însă, le-a primit fără teamă. Înzestrat cu mare vitejie și curaj, acesta din urmă a tăiat apoi, într-o clipă, cu o singură săgeată, arcul și stindardul lui Karna, făcându-le să cadă pe pământ. Văzându-l pe Karna în astfel de suferință, fratele său mai mic, trăgând cu arcul cu mare forță, s-a îndreptat rapid împotriva fiului lui Subhadra. Parthas și adepții lor au strigat tare, au bătut în instrumentele muzicale și l-au aplaudat pe fiul lui Subhadra [pentru eroismul său].

SECȚIUNEA XXXIX

Sanjaya a spus: Atunci, fratele mai mic al lui Karna, urlând tare, cu arcul în mână și întinzând repetat coarda arcului, s-a așezat repede între cei doi războinici iluștri. Și fratele lui Karna, cu zece săgeți, l-a străpuns pe invincibilul Abhimanyu, umbrela și steagul său, vizitiul și caii, zâmbind în același timp. Văzând pe Abhimanyu astfel lovit de acele săgeți, deși el realizase acele fapte supraomenești în maniera tatălui și bunicului său, războinicii armatei tale erau plini de bucurie. Atunci Abhimanyu, încordând cu forță arcul și zâmbind în același timp, cu o singură săgeată înaripată i-a tăiat capul adversarului său. Capul acela, separat de trunchi, a căzut pe pământ. Văzându-și fratele ucis și doborât, ca un copac Karnikara zguduit și doborât de vântul de pe vârful muntelui, Karna, O, monarhule, a fost cuprins de durere. Între timp, fiul lui Subhadra, făcându-l pe Karna să se îndepărteze de câmpul de luptă cu ajutorul săgeților sale, s-a repezit repede împotriva celorlalți mari arcași. Apoi Abhimanyu, cu energia sa feroce și faima sa mare, cuprins de mânie, a spart acea oaste de forțe diverse, plină de elefanți, cai, care și infanterie. În ceea ce-l privește pe

Karna, lovit de Abhimanyu cu nenumărate săgeți, acesta a fugit de pe câmpul de luptă, purtat de caii săi rapizi. Armata Kaurava s-a destrămat atunci. Când cerul fusese acoperit de săgeţile lui Abhimanyu, ca stoluri de lăcuste sau de ploi torenţiale, nimic, O, monarh, nu se mai putea distinge. Dintre războinicii tăi, astfel măcelăriți de Abhimanyu cu săgeți ascuțite, niciunul, O, monarh, nu a mai rămas pe câmpul de luptă, cu excepţia conducătorului Sindhuşilor. Apoi, acel taur dintre oameni, şi anume fiul Subhadrei, suflând în scoica sa, s-a năpustit iute asupra oastei Bharata, O, taur al rasei Bharata! Ca o torță aprinsă aruncată în mijlocul ierbii uscate, fiul lui Arjuna a început să-şi mistuie dușmanii, gonind repede prin armata Kaurava. Străpungând rândurile lor, el a sfâşiat care, elefanți, cai şi oameni cu săgeţile sale ascuțite şi a făcut ca terenul de luptă să se umple de trunchiuri fără cap. Tăiați de săgeţile excelente trase din arcul fiului Subhadrei, războinicii Kaurava au fugit, măcelărindu-şi, în fuga lor, propriii camarazi din faţa lor. Acele săgeți feroce, de efect teribil, ascuțite pe piatră şi nenumărate ca număr, măcelărind călăreți de care, elefanți, cai, au căzut grămadă pe câmp. Braţe, împodobite cu Angada şi alte ornamente de aur, tăiate, şi mâini acoperite cu învelişuri de piele, şi săgeți, şi arcuri, şi trupuri şi capete împodobite cu cercei de care şi ghirlande florale, zăceau în mii pe câmp. Blocat de Upashkara şi Adhishthana şi de bețe lungi, precum şi de osii zdrobite şi roți şi juguri rupte, în număr de mii, Cu lănci, arcuri şi săbii şi stindarde căzute, şi cu scuturi şi arcuri zăcând peste tot, cu trupurile, O, monarh, ale Kshatriyaşilor uciși şi ale cailor şi elefanţilor, câmpul de luptă, cu un aspect extrem de feroce, a devenit curând impracticabil. Zgomotul făcut de prinți, în timp ce se strigau unii pe alții în timp ce erau măcelăriți de Abhimanyu, devenise asurzitor şi sporea temerile celor timizi. Acel zgomot, O, şef al Bharataşilor, umpluse toate punctele cardinale. Fiul Subhadrei s-a năpustit asupra trupelor (Kaurava), măcelărind în frunte călăreții de care, caii şi elefanții. Mistuindu-şi repede dușmanii, ca un foc care joacă în mijlocul unui morman de iarbă uscată, fiul lui Arjuna se vedea gonind prin mijlocul armatei Bharata. Fiind încercuit de trupele noastre şi acoperit de praf, niciunul dintre noi nu putea să-l vadă pe acel războinic atunci când, O, Bharata, el gonea pe câmp în toate direcţiile, cardinale şi secundare. Şi el a luat viețile cailor şi elefanţilor şi războinicilor umani, O, Bharata, aproape neîncetat. Şi curând după aceea l-am văzut (ieşind din mulţime). Într-adevăr, O, monarh, l-am văzut atunci arzându-şi dușmanii ca soarele de la amiază (arzând totul cu razele sale). Egal cu Vasava însuşi în luptă, acel fiu al fiului lui Vasava, şi anume Abhimanyu, arăta strălucitor în mijlocul armatei (vrăjmaşe).

SECȚIUNEA XL

Dhritarashtra a spus: Un simplu copil, crescut în lux, mândru de forța brațelor sale, priceput în luptă, înzestrat cu un mare eroism, continuatorul neamului său şi pregătit să-şi dea viața – când Abhimanyu a pătruns în armata Katirava, călare pe armăsarii săi de trei ani, plini de energie, a existat vreun mare războinic în armata lui Yudhishthira care să-l fi urmat pe fiul lui Arjuna?

Sanjaya a spus: Yudhishthira şi Bhimasena, Sikhandin şi Satyaki, gemenii Nakula şi Sahadeva, Dhrishtadyumna şi Virata, Drupada, Kekaya şi Dhristaketu, toți plini de mânie, şi războinicul Matsya, s-au repezit la luptă. Într-adevăr, părinții lui Abhimanyu, însoțiți de unchii săi materni, acei ucigaşi de dușmani, aliniați în ordine de luptă, s-au grăbit pe aceeaşi cale pe care o crease Abhimanyu, dorind să-l salveze. Văzând acei eroi grăbindu-se, trupele tale s-au întors din luptă. Văzând atunci acea vastă armată a fiului tău întorcându-se din luptă, ginerele cu mare energie s-a grăbit să-i adune. Într-adevăr, regele Jayadratha, fiul conducătorului Sindhus, i-a oprit, împreună cu toți adepții lor, pe Parthas, dornici să-şi salveze fiul. Acel arcaş feroce şi mare, şi anume fiul lui Vriddhakshatra, invocând arme celeste, a rezistat Pandavilor, ca un elefant care se joacă într-o câmpie joasă. [70]

70 *Pravanddiva* este explicat de Nilakantha ca *nimnadeeam prapya*. Sensul pare să fie, aşa cum l-am formulat, ”ca un elefant într-o zonă joasă, adică o zonă acoperită cu noroi şi apă”.

Dhritarashtra a spus: Cred, Sanjaya, că povara care a căzut asupra conducătorului Sindhus a fost grea, întrucât el a trebuit să reziste singur furiei Pandavilor, dornici să-şi salveze fiul. Cred că puterea şi eroismul conducătorului Sindhus au fost cu adevărat minunate. Spune-mi care a fost vitejia acestui războinic cu suflet înalt şi cum a reuşit să realizeze această ispravă extraordinară. Ce daruri a făcut, ce libaţii a turnat, ce sacrificii a adus, ce austerităţi ascetice a îndurat, în urma cărora a reuşit, singur, să-i oprească pe Parthas, cuprinşi de furie?

Sanjaya a spus: Cu ocazia insultei aduse lui Draupadi, Jayadratha a fost învins de Bhimasena. Din cauza umilinţei sale profunde, regele a practicat cele mai severe austerităţi ascetice, dorind să obţină o binecuvântare. Abţinându-şi simţurile de toate obiectele dragi lor, îndurând foamea, setea şi căldura, şi-a redus corpul până când venele sale umflate au devenit vizibile. Rostind cuvintele eterne ale *Vedei*, el şi-a arătat adorarea faţă de zeul Mahadeva. Această zeitate ilustră, mereu inspirată de compasiune pentru adepţii săi, a devenit în cele din urmă binevoitoare faţă de el. Într-adevăr, Hara, apărând într-un vis conducătorului Sindhus, i s-a adresat, spunând: „Cere binecuvântarea pe care o doreşti. Sunt mulţumit de tine, O, Jayadratha! Ce doreşti?” Astfel abordat de Mahadeva, Jayadratha, conducătorul Sindhus, s-a închinat în faţa lui şi a spus cu palmele împreunate şi sufletul stăpânit: „Singur, într-un singur car, îi voi înfrânge în luptă pe toţi fiii lui Pandu, deşi sunt înzestraţi cu o energie şi o vitejie teribile.” Chiar aceasta, O, Bharata, era binecuvântarea pe care o ceruse. Astfel rugat, cel mai important dintre zei i-a spus lui Jayadratha: „O, tu, cel amabil, îţi acord binecuvântarea. Cu excepţia lui Dhananjaya, fiul lui Pritha, îi vei înfrânge în luptă pe ceilalţi patru fii ai lui Pandu.” „*Aşa să fie*”, spuse Jayadratha Domnului zeilor şi apoi se trezi, O, monarhule, din somnul său. Ca urmare a binecuvântării pe care o primise şi a puterii armelor sale celeste, Jayadratha, singur, a ţinut în frâu întreaga armată a Pandavilor. Sunetul coardei arcului său şi loviturile palmelor sale au inspirat teamă Kshatriyilor ostili, umplând în acelaşi timp trupele tale de bucurie. Şi Kshatriya (din armata Kuru), văzând că povara era preluată de conducătorul Sindhus, s-au repezit cu strigăte puternice, O, monarhule, către acea parte a câmpului unde se afla armata lui Yudhishthira.

SECŢIUNEA XLI

Sanjaya a spus: Tu mă întrebi pe mine, O, monarh, despre vitejia stăpânului Sindhus. Ascultă-mă cum descriu în detaliu cum a luptat el cu Pândavii. Era purtat (în acea ocazie) de şerpi mari de rasă Sindhu, bine antrenaţi şi iuţi ca vântul, şi supuşi comenzilor vizitiului. Carul său, echipat corespunzător, arăta ca o clădire plină de vapori pe cer. Stindardul său purtând emblema unui mistreţ mare de argint arăta extrem de frumos. Cu umbrela sa albă şi drapelele sale, şi cu cozile de iac cu care era adus la umbră – care sunt semne regale – el strălucea ca Luna însăşi în firmament. Îngrăditura carului său din fier era împodobită cu perle şi diamante şi pietre preţioase şi aur. Şi arăta strălucitor ca firmamentul presărat cu corpuri luminoase. Trăgându-şi arcul mare şi împrăştiind nenumărate săgeţi, a umplut din nou acea formaţie în locurile unde făcuse găuri fiul lui Arjuna. Şi l-a străpuns pe Satyaki cu trei săgeţi, şi pe Vrikodara cu opt; şi după ce l-a străpuns pe Dhrishtadyumna cu şaizeci de săgeţi, l-a străpuns pe Drupada cu cinci săgeţi ascuţite, şi pe Sikhandin cu zece. Străpungându-i apoi pe Kaikeya cu cincizeci şi două de săgeţi, Jayadratha a străpuns fiecare dintre cei cinci fii ai Drapaudi cu câte trei săgeţi. Şi străpungându-l apoi pe Yudhishthira cu şaptezeci de săgeţi, stăpânul Sindhus a străpuns pe ceilalţi eroi ai armatei Pândava cu ploi dese de săgeţi. Şi acea faptă a lui părea extrem de minunată. Apoi, O, monarh, viteazul fiu al Dharmei, văzând arcul lui Jayadratha, l-a tăiat cu o săgeată lustruită şi bine călită, zâmbind în timp ce făcea asta. Însă, cât ai clipi din ochi, stăpânul Sindhus a luat alt arc şi, străpungându-l pe Pratha (Yudhishthira) cu zece săgeţi, l-a lovit pe fiecare dintre ceilalţi cu câte trei săgeţi. Observând acea uşurinţă a mâinilor arătată de Jayadratha, Bhima apoi, cu trei săgeţi cu vârf lat, i-a doborât rapid la pământ arcul, stindardul şi umbrela. Măreţul Jayadratha apoi, luând un alt arc, l-a încordat şi i-a doborât stindardul, arcul şi caii lui Bhima. O, tată! Tăind arcul, Bhimasena sărind apoi, din acel car excelent ale cărui animale fuseseră ucise, a sărit pe carul lui Satyaki, ca un leu sărind pe vârful unui

munte. Văzând asta, trupele tale au fost pline de bucurie. Şi au strigat cu voce tare: „*Excelent! Excelent!*” Şi au aplaudat în mod repetat acea faptă a stăpânului Sindhus. Într-adevăr, toate creaturile au aplaudat mult acea faptă a sa, care consta în faptul că a rezistat, singur, tuturor Pândavilor împreună, înfuriaţi. Calea pe care o făcuse fiul Subhadrei pentru Pândavi prin măcelul multor războinici şi elefanţi a fost apoi umplută de stăpânul Sindhus. Într-adevăr, acei eroi, şi anume, Matsya, Panchala, Kaikeya şi Pândava, depunând eforturi viguroase, au reuşit să ajungă în prezenţa lui Jayadratha, dar niciunul dintre ei nu l-a putut suporta. Oricine dintre duşmanii tăi care a încercat să străpungă formaţia formată de Drona a fost oprit de stăpânul Sindhus în virtutea binecuvântării pe care o primise (de la Mahadeva).

SECŢIUNEA XLII

Sanjaya a zis: Când stăpânul Sindhuşilor a oprit pe Pandava, dorind succesul, bătălia care a urmat atunci între trupele tale şi inamic a devenit înfricoşătoare. Fiul lui Arjuna, de neînvins, cu ţintă sigură şi energie măreaţă, pătrunzând în dispozitivul (Kaurava) l-a tulburat ca un Makara care agită oceanul. Împotriva acelui pedepsitor al duşmanilor, adică fiul Subhadrei, care agita astfel oastea ostilă cu ploaia de săgeţi, marii luptători ai armatei Kaurava s-au repezit, fiecare după rangul şi precedenţa sa. Ciocnirea dintre ei, de energie inegalabilă, împrăştiind cu mare forţă ploile lor de săgeţi, pe de o parte, şi Abhimanyu singur, pe de altă parte, a devenit înfricoşătoare. Fiul lui Arjuna, înconjurat din toate părţile de acei inamici cu mulţimi de care, a ucis vizitiul lui Vrishasena şi i-a tăiat şi arcul. Iar puternicul Abhimanyu a străpuns apoi caii lui Vrishasena cu săgeţile sale drepte, pe urma cărora acei alergători, cu viteza vântului, l-au purtat pe Vrishasena departe de bătălie. Profitând de acea ocazie, vizitiul lui Abhimanyu şi-a eliberat careta din acea înghesuială, luând-o într-o altă parte a câmpului. Acei numeroşi luptători în care, (văzând acest fapt) s-au umplut de bucurie şi au exclamat: „*Excelent! Excelent!*” Văzându-l pe Abhimanyu, asemenea unui leu, măcelărind cu furie inamicul cu săgeţile sale şi avansând de la distanţă, Vasatiya, apropiindu-se iute de el, a năvălit asupra lui cu mare forţă. Acesta din urmă l-a străpuns pe Abhimanyu cu şaizeci de săgeţi cu pene de aur şi, adresându-i-se, i-a spus: „*Atâta timp cât voi fi în viaţă, nu vei scăpa cu viaţă.*” Deşi era acoperit cu o platoşă de fier, fiul Subhadrei l-a străpuns în piept cu o săgeată cu bătaie lungă. În urma aceasta, Vasatiya a căzut la pământ, lipsit de viaţă. Văzându-l ucis pe Vasatiya, mulţi tauri printre Kshatriya s-au umplut de mânie şi l-au înconjurat pe nepotul tău, O, rege, cu dorinţa de a-l ucide. S-au apropiat de el, întinzându-şi nenumăratele lor arcuri de diverse feluri, şi bătălia care a urmat atunci între fiul Subhadrei şi duşmanii săi a fost extrem de aprigă. Atunci, fiul lui Phalguni, plin de mânie, le-a tăiat săgeţile şi arcurile, şi diverse membre ale trupurilor lor, şi capetele lor împodobite cu cercei şi ghirlande florale. Şi braţe au fost văzute retezate, care erau împodobite cu diverse ornamente de aur, şi care încă ţineau săbii scurte şi bâte cu ţepi şi topoare de luptă şi degetele care erau încă acoperite cu mănuşi de piele. [Şi pământul a fost presărat][71] cu ghirlande florale şi ornamente şi pânzeturi, cu stindarde căzute, cu platoşe şi scuturi şi lanţuri de aur şi diademă şi umbrele şi cozi de iak; cu Upashkaras şi Adhishthanas, şi Dandakas, şi Vandhuras cu Akshas zdrobite, roţi rupte şi juguri, în număr de mii,[72] cu Anukarashas, şi steaguri, şi vizitii, şi cai; precum şi cu care rupte, şi elefanţi, şi cai. Câmpul de luptă, presărat cu Kshatriyas ucişi, înzestraţi (în timpul vieţii) cu un mare eroism, conducători ai diverselor regate, inspiraţi de dorinţa de victorie, prezenta o privelişte înfricoşătoare. Când Abhimanyu a alergat furios pe câmpul de luptă în toate direcţiile, chiar forma lui a devenit invizibilă. Se puteau vedea doar armura lui, împodobită cu aur, ornamentele, arcul şi săgeţile. Într-adevăr, în timp ce ucidea războinicii inamici cu săgeţile sale, rămânând în mijlocul lor ca soarele în strălucirea sa aprinsă, nimeni nu putea să-l privească cu ochii.

71 Aceste cuvinte apar mai jos, la numărul 17.

72 Acestea sunt părţi ale carelor.

SECȚIUNEA XLIII

Sanjaya a zis: Angajat în a lua viețile unor războinici viteji, fiul lui Arjuna semăna atunci cu Însuși Distrugătorul, când acesta ia viețile tuturor creaturilor la sosirea Dizolvării Universale. Înzestrat cu putere asemănătoare cu cea a lui Indra însuși, puternicul fiu al fiului lui Indra, și anume Abhimanyu, agitând oastea Katirava, arăta nespus de strălucitor. Pătrunzând în gazda Katirava, o rege, acel distrugător al celor mai de frunte Kshatriya, asemenea lui Yama însuși, l-a prins pe Satvasrava, ca un tigru înfuriat care prinde un cerb. Văzându-l pe Satyasraya prins de el, mulți războinici pe care se aflau pe care de luptă, luând diverse feluri de arme, s-au repezit asupra lui. Într-adevăr, acei tauri dintre Kshatriya, dintr-un spirit de rivalitate, s-au repezit asupra fiului lui Arjuna din dorința de a-l ucide, strigând toți: *„Eu voi merge primul, eu voi merge primul!”* Așa cum o balenă în mare obținând o pradă de pești mici îi prinde cu cea mai mare ușurință, tot așa Abhimanyu a primit toată acea divizie de Kshatriya care se repezeau. Așa cum râurile care nu se mai întorc odată ce se apropie de mare, niciunul dintre acei Kshatriya ne-retrăgători nu s-a întors atunci când s-a apropiat de Abhimanyu. Acea oaste s-a clătinat atunci ca o barcă răsturnată pe ocean atunci când este lovită de o furtună puternică, (cu echipajul ei) suferind de panică provocată de violența vântului. Atunci puternicul Rukmaratha, fiul conducătorului Madrasului, pentru a asigura trupele înspăimântate, a spus fără frică: „Voi, eroi, nu trebuie să vă temeți! Când eu sunt aici, cine este Abhimanyu? Fără îndoială, îl voi prinde pe acesta viu captiv”. După ce a spus aceste cuvinte, prințul curajos, purtat pe carul său frumos și bine echipat, s-a repezit asupra lui Abhimanyu. Înfigând în pieptul lui Abhimanyu trei săgeți, trei în brațul drept și alte trei săgeți ascuțite în brațul stâng, a scos un urlet puternic. Fiul lui Phalguni, totuși, tăind arcul lui, brațul drept și stâng și capul lui împodobit cu ochi și sprâncene frumoase, le-a doborât repede pe pământ. Văzându-l pe Rukmaratha, fiul onorat al lui Salya, ucis de ilustrul fiu al Subhadrei, acel Rukmaratha, anume cel care jurase să-și consume dușmanul sau să-l ia viu, mulți prieteni prinți ai fiului lui Salya, O, rege, pricepuți în a lovi și imposibil de învins ușor în luptă, și care dețineau stindarde poleite cu aur, (au venit pentru luptă). Acei puternici războinici de pe care și-au întins arcurile pline de șase coți de lungime, l-au înconjurat pe fiul lui Arjuna, turnând cu toții ploaia lor de săgeți asupra lui. Văzându-l pe curajosul și invincibilul fiu al Subhadrei înfruntat singur de toți acei prinți înfuriați, înzestrați cu eroism și abilitate dobândită prin practică, forță și tinerețe, și văzându-l acoperit de ploi de săgeți, Duryodhana s-a bucurat nespus și l-a considerat pe Abhimanyu ca pe un oaspete deja făcut în locuința lui Yama. Într-o clipă, acei prinți, prin intermediul săgeților lor cu aripi de aur, și de forme diverse și mare iuțeală, l-au făcut pe fiul lui Arjuna invizibil. El însuși, stindardul lui și carul lui, O, stăpâne, ne-au apărut acoperite de săgeți ca (copacii copleșiți de) roiuri de lăcuste. Adânc înfipt, el a devenit plin de furie ca un elefant lovit cu cârligul. El a aplicat atunci, O, Bharata, arma *Gandharva* și iluzia care rezulta din ea.[73] Practicând penitențe ascetice, Arjuna obținuse acea armă de la Gandharva Tumvuru și alții. Cu acea armă, Abhimanyu își confuza acum dușmanii. Arătându-și repede armele, el s-a învârtit în acea bătălie ca un cerc de foc, și a apărut, O, rege, uneori ca o singură ființă, uneori ca o sută, și uneori ca o mie. Confuzându-și dușmanii prin îndemânarea cu care era condus carul său și prin iluzia cauzată de armele sale, el a tăiat în o sută de bucăți, O, monarhule, trupurile regilor (opozanți lui). Cu ajutorul săgeților sale ascuțite, viețile creaturilor vii au fost curmate. Acestea, O, rege, au ajuns în lumea de dincolo, în timp ce trupurile lor au căzut pe pământ. Arcurile, caii, vizitii, stindardele, armatele împodobite cu Angadar și capetele lor au fost tăiate de fiul lui Phalguni cu săgețile sale ascuțite. Cei o sută de prinți au fost uciși și doborâți de fiul lui Subhadra ca niște copaci de mango de cinci ani, pe punctul de a da roade (doborâți de o furtună). Văzând acei prinți tineri crescuți în lux și asemănători cu șerpi furioși cu venin virulent, toți uciși de Abhimanyu, Duryodhana a fost cuprins de frică. Văzând că războinicii săi din carele de luptă, elefanții, caii și soldații de infanterie erau zdrobiți, regele Kuru s-a îndreptat repede, plin de mânie, împotriva lui Abhimanyu. Continuată doar pentru o scurtă perioadă de timp, bătălia neterminată dintre ei a devenit extrem de aprigă. Fiul tău, lovit de săgețile lui Abhimanyu, a fost obligat să se retragă din luptă.

---

73 Citirea din Bombay este ușor diferită.

SECȚIUNEA XLIV

Dhritarashtra a spus: Ceea ce îmi povestești, O, Suta, despre bătălia aprigă și teribilă dintre unul și mulți și despre victoria acelui ilustru, povestea despre vitejia fiului lui Subhadra, este cu adevărat minunată și aproape de necrezut. Totuși, nu o consider o minune absolut de necrezut în cazul celor care au dreptatea ca refugiu. După ce Duryodhana a fost învins și o sută de prinți uciși, ce curs au urmat războinicii armatei mele împotriva fiului lui Subhadra?

Sanjaya a spus: Gurile le-au devenit uscate, iar ochii neliniștiți. Transpirația le-a acoperit trupurile, iar părul li s-a ridicat pe capete. Descurajându-se să-și învingă dușmanul, ei se pregătiseră să părăsească câmpul. Abandonându-și frații răniți și tații și fiii și prietenii și rudele prin alianță și verii, au fugit, îndemnându-și deopotrivă caii și elefanții la cea mai mare viteză. Văzându-i învinși și fugiți, Droṇa și fiul lui Droṇa, și Vrihadvala, și Kripa, și Duryodhana, și Karna, și Kritavarman, și fiul lui Suvala (Sakuni), au năvălit cu mare mânie asupra fiului neînfrânt al Subhadrei. Aproape toți aceștia, O, rege, au fost respinși de nepotul tău. Doar un singur războinic atunci, și anume Lakshmana, crescut în lux, priceput în mânuirea săgeților, înzestrat cu mare energie și neînfricat din cauza lipsei de experiență și a mândriei, a înaintat împotriva fiului lui Arjuna. Îngrijorat de fiul său, tatăl său (Duryodhana) s-a întors pentru a-l urma. Alți mari războinici pe care îi avea pe care au fost opriți să îl urmeze pe Duryodhana. Toți aceștia apoi l-au inundat pe Abhimanyu cu ploi de săgeți, ca niște nori care revarsă ploaie pe pieptul muntelui. Abhimanyu, însă, singur, a început să-i zdrobească ca vântul uscat care suflă în toate direcțiile, distrugând masele de nori adunate. Ca un elefant furios care întâlnește un altul, fiul lui Arjuna a întâlnit pe nepotul tău, Lakshmana, de o mare frumusețe personală, înzestrat cu mare curaj, stând lângă tatăl său cu arcul întins, crescut în tot luxul și semănând cu un al doilea prinț al Yaksha-ilor.[74] Întâlnindu-l pe Lakshmana, acel ucigaș de eroi ostili, și anume fiul Subhadrei, i-a lovit ambele brațe și pieptul cu săgețile sale ascuțite. Nepotul tău, puternicul-braț Abhimanyu, plin de furie ca un șarpe lovit (cu un băț), spunându-i, O, rege, celuilalt nepot al tău, a spus: „Privește bine această lume, căci în curând va trebui să mergi în cealaltă. În văzul tuturor rudelor tale, te voi trimite în locuința lui Yama.” Zicând acestea, acel ucigaș de eroi ostili, și anume puternicul-braț fiu al Subhadrei, a scos o săgeată cu vârf lat care semăna cu un șarpe ieșit din pielea sa. Acea săgeată, trimisă de brațele lui Abhimanyu, a tăiat capul frumos, împodobit cu cercei, al lui Lakshmana, care era înzestrat cu un nas frumos, sprâncene frumoase și bucle extrem de drăguțe. Văzându-l pe Lakshmana ucis, trupele tale au scos exclamații de ”*vai* și, *ah!”*. La uciderea fiului său drag, Duryodhana s-a umplut de furie. Acel taur printre Kshatriya a îndemnat cu voce tare Kshatriya aflați sub comanda sa, spunând: „*Ucide-l pe acesta!*” Apoi Droṇa, și Kripa, și Karna, și fiul lui Droṇa și Vrihadvala, și Kritavarman, fiul lui Hridika, - aceşti șase războinici pe care îi avea pe care - l-au încercuit pe Abhimanyu. Perforându-i cu săgeți ascuțite și respingându-i de la el, fiul lui Arjuna a căzut cu mare viteză și furie asupra forțelor vaste ale lui Jayadratha. Atunci, Kalingas, Nishadas și fiul viteaz al lui Kratha, toți îmbrăcați în zale, i-au tăiat calea încercuindu-l cu divizia lor de elefanți. Bătălia care a avut loc apoi între fiul lui Phalguni și acei războinici a fost încăpățânată și feroce. Atunci fiul lui Arjuna a început să distrugă acea divizie de elefanți ca vântul care circulă în toate direcțiile distruge masele vaste de nori adunați în vazduh. Atunci Kratha l-a acoperit pe fiul lui Arjuna cu ploi de săgeți, în timp ce mulți alți războinici pe care îi avea pe care, conduși de Droṇa, s-au întors pe câmp, aruncând arme ascuțite și puternice. Reținând toate acele arme prin săgețile sale, fiul lui Arjuna a început să-l asuprească pe fiul lui Kratha cu ploi neîncetate de săgeți, cu mare viteză și inspirat de dorința de a-și ucide adversarul. Arcul și săgețile sale, și brățările, și brațele, și capul împodobit cu diademă, și umbrela, și stindardul, și vizitiul, și caii, au fost toți tăiați și doborâți de Abhimanyu. Când fiul lui Kratha, înzestrat cu nobilime, bun comportament, cunoașterea scripturilor, mare forță, faimă și putere a brațelor, a fost ucis, ceilalți luptători eroici aproape toți s-au retras din luptă.[75]

---

74 Literalmente, ”ca un alt fiu al Domnului Comorii”.

75 Mărturisesc că nu înțeleg semnificația expresiei *asiva vachvz Srijatam*. Traducerea pe care o propun este provizorie.

SECȚIUNEA XLV

Dhritarashtra a spus: În timp ce fiul tânăr și invincibil al lui Subhadra, care nu se retrăgea niciodată din luptă, după ce a pătruns în rândurile noastre, era angajat în realizarea unor fapte demne de neamul său, purtat de caii săi de trei ani, de mare putere și din cea mai bună rasă, și care parcă tronau pe cer, ce eroi din armata mea l-au înconjurat?

Sanjaya a spus: Pătrunzând în rândurile noastre, Abhimanyu din neamul lui Pandu, cu ajutorul săgeților sale ascuțite, i-a făcut pe toți regii să se retragă din luptă. Apoi Drona, Kripa, Karna, fiul lui Drona, Vrihadvala și Kritavarman, fiul lui Hridika, aceşti şase războinici, l-au înconjurat. În ceea ce privește ceilalți combatanți din armata ta, văzând că Jayadratha își asumase sarcina grea (de a-i ține la distanță pe Pandavi), l-au sprijinit, O, rege, năpustindu-se asupra lui Yudhishthira.[76] Mulți dintre ei, înzestrați cu o mare forță, întinzând arcurile lor lungi de șase coți, au aruncat asupra eroicului fiu al Subhadrei o ploaie de săgeți ca un torent de ploaie. Fiul lui Subhadra, însă, ucigașul eroilor inamici, i-a paralizat pe toți acei mari arcași, cunoscători ai tuturor ramurilor învățăturii, cu săgețile sale. Și l-a străpuns pe Drona cu cincizeci de săgeți și pe Vrihadvala cu douăzeci. Și l-a străpuns pe Kritavarman cu optzeci de săgeți, iar pe Kripa cu șaizeci. Iar fiul lui Arjuna l-a străpuns pe Aswatthaman cu zece săgeți înzestrate cu aripi de aur, dotate cu mare viteză și trase din arcul său întins la maxim. Și fiul lui Phalguni l-a străpuns pe Karna, în mijlocul dușmanilor săi, într-una din carele sale, cu o săgeată strălucitoare, bine călită și cu țepi, de mare forță. Dărâmând caii înjugați la carul lui Kripa, precum și pe cei doi vizitii Parshni, Abhimanyu l-a străpuns pe Kripa însuși în centrul pieptului cu zece săgeți. Puternicul Abhimanyu, apoi, sub privirile eroilor tăi fii, l-a ucis pe curajosul Vrindaraka, cel care sporea faima Kurus. În timp ce Abhimanyu era astfel angajat în uciderea fără teamă, unul după altul, a celor mai de seamă războinici dintre dușmanii săi, fiul lui Drona, Aswatthaman, l-a străpuns cu douăzeci și cinci de săgeți mici. Fiul lui Arjuna, însă, sub privirile tuturor Dhartarashtrilor, l-a străpuns rapid pe Aswatthaman în schimb, O, tată, cu multe săgeți ascuțite. Fiul lui Drona, însă, în schimb, străpungându-l pe Abhimanyu cu șaizeci de săgeți feroce, de o mare impetuozitate și ascuțime, nu a reușit să-l facă să tremure, deoarece acesta, străpuns de Aswatthaman, stătea nemișcat ca muntele Mainaka. Înzestrat cu o mare energie, puternicul Abhimanyu și-a străpuns adversarul cu șaptezeci și trei de săgeți drepte, prevăzute cu aripi de aur. Drona, dorind să-și salveze fiul, l-a străpuns pe Abhimanyu cu o sută de săgeți. Iar Aswatthaman l-a străpuns cu șaizeci de săgeți, dorind să-și salveze tatăl. Karna l-a lovit cu douăzeci și două de săgeți cu vârf lat, iar Kritavarman l-a lovit cu patruzeci și zece. Vrihadvala l-a străpuns cu cincizeci de săgeți, iar Kripa, fiul lui Saradwata, cu zece. Abhimanyu, însă, i-a străpuns pe fiecare dintre ei cu zece săgeți. Conducătorul Kosalei l-a lovit pe Abhimanyu în piept cu o săgeată cu vârf ascuțit. Abhimanyu, însă, a doborât rapid pe pământ caii, steagul, arcul și vizitiul adversarului său. Conducătorul Kosalas, lipsit astfel de carul său, a luat o sabie și a vrut să-i taie capul frumos, împodobit cu cercei, lui Abhimanyu. Abhimanyu l-a străpuns apoi pe regele Vrihadvala, conducătorul Kosalas, în piept, cu o săgeată puternică. Acesta din urmă, cu inima sfâșiată, a căzut la pământ. Văzând aceasta, zece mii de regi iluștri s-au împrăștiat și au fugit. Acei regi, înarmați cu săbii și arcuri, au fugit, rostind cuvinte ostile (intereselor regelui Duryodhana). După ce l-a ucis astfel[77] pe Vrihadvala, fiul lui Subhadra a continuat lupta, paralizându-ți războinicii — acei mari arcași — cu ajutorul unei ploi de săgeți, dense ca ploaia.[78]

SECȚIUNEA XLVI

Sanjaya a spus: Fiul lui Phalguni l-a străpuns încă o dată pe Karna în car cu o săgeată cu vârf ascuțit și, pentru a-l înfuria și mai mult, l-a străpuns cu alte cincizeci de săgeți. Fiul lui Radha l-a străpuns pe Abhimanyu în schimb cu tot atâtea săgeți. Acoperit peste tot cu săgeți, Abhimanyu

76 Urmez numerotarea textelor din Bengal. 23 este format din trei rânduri.

77 Extind puțin punctul 5 pentru a clarifica sensul.

78 Extind puțin punctul 5 pentru a clarifica sensul.

arăta atunci, O, stăpâne, extrem de frumos. Copleşit de furie, el l-a făcut şi pe Karna să fie scăldat în sânge. Mutilat de săgeţi şi acoperit de sânge, curajosul Karna strălucea şi el cu putere.[79] Amândoi străpunşi de săgeţi, amândoi scăldaţi în sânge, aceşti războinici iluştri semănau atunci cu două flori de Kinsuka înflorite. Fiul lui Subhadra a ucis apoi şase dintre bravii consilieri ai lui Karna, cunoscători ai tuturor modurilor de război, împreună cu caii, vizitii şi carele lor. În ceea ce priveşte ceilalţi mari arcaşi, Abhimanyu i-a străpuns fără teamă pe fiecare dintre ei, cu zece săgeţi. Această ispravă a lui părea cu adevărat minunată. Ucigându-l apoi pe fiul conducătorului Magadhas, Abhimanyu, cu şase săgeţi drepte, l-a ucis pe tânărul Aswaketu cu cei patru cai şi vizitiul său. Apoi, ucigând cu o săgeată ascuţită ca un brici pe prinţul Bhoja din Martikavata, care purta simbolul unui elefant (pe steagul său), fiul lui Arjuna a strigat tare şi a început să împrăştie săgeţile în toate direcţiile. Apoi, fiul lui Duhsasana a străpuns cei patru cai ai lui Abhimanyu cu patru săgeţi, pe vizitiul său cu una şi pe Abhimanyu însuşi cu zece. Fiul lui Arjuna, străpungându-l pe fiul lui Duhsasana cu zece săgeţi rapide, i s-a adresat cu voce tare şi cu ochii roşii de furie, spunând: „Abandonând bătălia, tatăl tău a fugit ca un laş. Ştii bine cum să lupţi. Totuşi, astăzi nu vei scăpa cu viaţă.” Spunându-i aceste cuvinte, Abhimanyu a tras o săgeată lungă, bine lustruită de mâna fierarului, spre duşmanul său. Fiul lui Drona a tăiat acea săgeată cu trei săgeţi ale sale. Lăsându-l pe Aswatthaman singur, fiul lui Arjuna l-a lovit pe Salya, care, în schimb, l-a străpuns fără teamă în piept cu nouă săgeţi, echipate cu pene de vultur. Această ispravă părea cu adevărat minunată. Fiul lui Arjuna a tăiat apoi arcul lui Salya şi i-a ucis pe cei doi vizitii ai săi. Abhimanyu l-a străpuns apoi pe Salya cu şase săgeţi făcute în întregime din fier. Atunci, acesta din urmă, părăsind carul fără cai, s-a urcat pe altul. Abhimanyu a ucis apoi cinci războinici, numiţi Satrunjaya, Chandraketu, Mahamegba, Suvarchas şi Suryabhasa. Apoi l-a străpuns pe fiul lui Suvala. Acesta din urmă, străpungându-l pe Abhimanyu cu trei săgeţi, i-a spus lui Duryodhana: „Să-l zdrobim cu toţii, altfel, luptând singur împotriva noastră, ne va ucide pe toţi”. O, rege, gândeşte-te la mijloacele prin care îl putem ucide pe acesta, consultându-te cu Drona, Kripa şi ceilalţi. Karna, fiul lui Vikartana, i-a spus lui Drona: „Abhimanyu ne zdrobeşte pe toţi. Spune-ne mijloacele prin care îl putem ucide.” Astfel abordat, puternicul arcaş, Drona, adresându-se tuturor, a spus: „Observându-l cu vigilenţă, a reuşit vreunul dintre voi să detecteze vreo slăbiciune la acest tânăr? El se mişcă în toate direcţiile. Totuşi, a reuşit vreunul dintre voi să detecteze astăzi cea mai mică slăbiciune la el? Priviţi uşurinţa mâinii şi rapiditatea mişcărilor acestui leu printre oameni, acest fiu al lui Arjuna. Pe urmele carului său, se vede doar arcul său tras într-un cerc, atât de repede ţinteşte săgeţile şi atât de repede le lansează. Într-adevăr, acest ucigaş al eroilor inamici, şi anume fiul lui Subhadra, mă mulţumeşte, deşi îmi afectează respiraţia vitală şi mă ameţeşte cu săgeţile. Chiar şi cei mai puternici războinici din car, plini de mânie, nu pot detecta niciun defect în el. Prin urmare, fiul lui Subhadra, care aleargă pe câmpul de luptă, mă mulţumeşte nespus. Nu văd nicio diferenţă în luptă între cel care mânuieşte *Gandiva* şi acesta, cu mâna sa extrem de uşoară, care umple toate punctele orizontului cu săgeţile sale puternice.” Auzind aceste cuvinte, Karna, lovit de săgeţile fiului lui Arjuna, i-a spus încă o dată lui Drona: „Extrem de afectat de săgeţile lui Abhimanyu, rămân în luptă doar pentru că (ca războinic) ar trebui să rămân aici. Într-adevăr, săgeţile din sudul acestei energii puternice sunt extrem de feroce. Oricât de teribile ar fi şi oricât de multă energie ar avea, aceste săgeţi îmi slăbesc inima.” Învăţătorul i-a spus atunci lui Karna, încet şi cu un zâmbet: „Abhimanyu este tânăr, priceperea lui este mare. Armura lui este impenetrabilă. Tatăl lui a fost învăţat de mine metoda de a purta armura defensivă. Acest cuceritor al oraşelor ostile cunoaşte cu siguranţă întreaga ştiinţă (a purtării armurii). Cu săgeţi bine trase, poţi însă să-i tai arcul, coarda arcului, frâiele cailor, caii înşişi şi doi vizitii Parshni. O, puternic arcaş, O, fiu al lui Radha, dacă eşti competent, fă acest lucru. Fă-l să se întoarcă din luptă (prin acest mijloc), apoi loveşte-l. Cu arcul în mână, el este incapabil să fie învins chiar şi de zei şi Asuri împreună. Dacă doreşti, privează-l de carul său şi dezarmează-l de arcul său.” Auzind aceste cuvinte ale învăţătorului, Karna, fiul lui Vikartana, a tăiat repede, cu săgeţile sale, arcul lui Abhimanyu, în timp ce acesta trăgea cu mare activitate. El, din neamul lui Bhoja (adică, Kritavarman), a ucis apoi caii lui, iar Kripa i-a ucis pe cei doi vizitii Parshni. Ceilalţi

79 În prima frază din 3, citirea corectă este *Karnanchapy akarot kradha*, etc., citirea din textul bengalez este greşită şi fără sens.

l-au acoperit cu o ploaie de săgeți după ce a fost lipsit de arc. Cei șase mari războinici, cu mare viteză, când viteza era atât de necesară, l-au acoperit fără milă pe acel tânăr fără pată, care lupta singur cu ei, cu o ploaie de săgeți. Fără arc și fără o ureche, dar cu ochii ațintiți asupra datoriei sale (de războinic), chipeșul Abhimanyu, luând o sabie și un scut, a sărit în cer. Dând dovadă de o mare forță și activitate și descriind urmele numite *Kausika* și altele, fiul lui Arjuna a străbătut cu înverșunare cerul, ca un prinț al creaturilor înaripate (adică Garuda). „Poate că va cădea asupra mea cu sabia în mână", cu astfel de gânduri, acei arcași puternici erau cu ochii pe Abhimanyu și au început să-l străpungă în acea bătălie, cu privirea îndreptată în sus. Apoi Drona, cu energia sa puternică, cuceritorul dușmanilor cu o săgeată ascuțită, a tăiat repede mânerul împodobit cu pietre prețioase al sabiei lui Abhimanyu. Karna, fiul lui Radha, cu săgeți ascuțite, i-a tăiat scutul excelent. Lipsit astfel de sabie și scut, el a coborât, cu membrele întregi, din cer pe pământ. Apoi, luând o roată de car, s-a repezit cu furie împotriva lui Drona. Cu corpul strălucitor de praful roților de car și ținând roata de car în brațele ridicate, Abhimanyu arăta extrem de frumos și, imitându-l pe Vasudeva (cu discul său), a devenit teribil de feroce pentru o vreme în acea bătălie. Cu veșmintele pătate de sângele care curgea (din rănile sale), cu fruntea formidabilă, brăzdată de riduri vizibile, și scoțând urlete puternice, ca de leu, lordul Abhimanyu, cu puterea sa nemăsurată, stând în mijlocul acelor regi, arăta extrem de strălucitor pe câmpul de luptă.

SECȚIUNEA XLVII

Sanjaya a spus: Bucuria surorii lui Vishnu (adică Abhimanyu), acel Atiratha, împodobit cu armele lui Vishnu însuși, arăta extrem de frumos pe câmpul de luptă și părea un al doilea Janardana. Cu vârfurile părului fluturând în aer, cu arma supremă ridicată în mâini, corpul său a devenit imposibil de privit chiar și de zei. Regii care îl priveau și roata din mâinile sale, s-au umplut de anxietate și au tăiat-o în sute de fragmente. Apoi, acel mare războinic, fiul lui Arjuna, a luat o măciucă puternică. Lipsit de arc, car și sabie, și lipsit și de roata sa de către dușmanii săi, Abhimanyu, cu brațele puternice (și măciuca în mână), s-a năpustit asupra lui Aswatthaman. Văzând acea măciucă ridicată, care arăta ca un fulger aprins, Aswatthaman, acel tigru printre oameni, a coborât rapid din carul său și a făcut trei salturi (lungi) (pentru a-l evita pe Abhimanyu). Ucigând caii lui Aswatthaman și doi vizitii Parshni cu buzduganul său, fiul lui Subhadra, străpuns de săgeți, arăta ca un porc spinos. Apoi, eroul l-a apăsat pe fiul lui Suvala, Kalikeya, în pământ și a ucis șaptezeci și șapte de adepți Gandhara ai acestuia. Apoi, a ucis zece războinici din neamul Brahma-Vasatiya și zece elefanți uriași. Continuând spre carul fiului lui Duhsasana, a zdrobit carul și caii acestuia, apăsându-i la pământ. Fiul invincibil al lui Duhsasan, apoi, O, tată, luându-și buzduganul, s-a repezit la Abhimanyu, spunând: „*Așteaptă, așteaptă!*" Atunci acei veri, acei doi eroi, cu buzduganele ridicate, au început să se lovească reciproc, dorind să se omoare unul pe altul, ca (Mahadeva) cu trei ochi și (Asura) Andhaka în vremurile de demult. Amândoi acești pedepsitori ai dușmanilor, loviți cu capetele ciocanelor celuilalt, au căzut la pământ, ca două steaguri dezrădăcinate ridicate în onoarea lui Indra. Apoi, fiul lui Duhsasana, cel care a sporit faima Kurus, ridicându-se primul, l-a lovit pe Abhimanyu cu ciocanul în creștetul capului, în timp ce acesta din urmă era pe punctul de a se ridica. Uimit de violența loviturii și de oboseala pe care o resimțea, ucigașul oștilor inamice, fiul lui Subhadra, a căzut la pământ, lipsit de simțiri. Astfel, O, rege, unul a fost ucis de mulți în luptă, unul care zdrobise întreaga armată, precum un elefant care zdrobește tulpini de lotus într-un lac. În timp ce zăcea mort pe câmpul de luptă, eroicul Abhimanyu arăta ca un elefant sălbatic ucis de vânători. Eroul căzut a fost apoi înconjurat de trupele tale. Și arăta ca un foc stins în sezonul de vară după ce (așa cum se află) a consumat o pădure întreagă, sau ca o furtună lipsită de furia sa după ce a zdrobit crestele munților;[80] sau ca soarele ajuns la dealurile vestice după ce a distrus cu căldura sa oastea Bharata; sau ca Soma înghițit de Rahu; sau ca oceanul lipsit de apă. Puternicii războinici din armata ta, văzându-l pe Abhimanyu, al cărui chip avea strălucirea lunii pline și ai cărui ochi erau frumoși datorită genelor negre ca penele corbului, zăcând întins pe pământul gol, au fost cuprinși de o mare bucurie. Și ei au scos în repetate rânduri strigăte leonine.

80 Textul bengalez citea *Taru-tringani*, adică vârfurile copacilor.

Într-adevăr, O, monarhule, trupele tale erau în extaz, în timp ce lacrimile curgeau din ochii eroilor Pandava. Văzându-l pe eroicul Abhimanyu zăcând pe câmpul de luptă, ca luna căzută din firmament, diverse creaturi, O, rege, din ceruri, au strigat cu voce tare: „Vai, acesta zace pe câmp, ucis, în timp ce lupta singur, de șase puternici războinici din armata Dhartarashtra, conduși de Drona și Karna. Considerăm că acest act a fost unul nedrept”. După uciderea acelui erou, pământul arăta extrem de strălucitor, ca cerul înstelat cu luna. Într-adevăr, pământul era presărat cu săgeți echipate cu aripi de aur și acoperit cu valuri de sânge. Și presărată cu frumoasele capete ale eroilor, împodobite cu cercei și turbane pestrițe de mare valoare, și steaguri și cozi de iac și pături frumoase, și arme împodobite cu pietre prețioase de mare eficacitate, și ornamentele strălucitoare ale carelor și armăsarilor, și oameni și elefanți, și săbii ascuțite și bine călite, arătând ca șerpi eliberați din pielea lor, și arcuri, și săgeți rupte, și sulițe, și săbii, și lănci, și Kampanas, și diverse alte tipuri de arme, ea a căpătat un aspect frumos. Și, ca urmare a morții sau agonizării cailor, dar toți scăldați în sânge, cu călăreții lor (zăcând lângă ei), doborâți de fiul lui Subhadra, pământul a devenit impracticabil în multe locuri. Și cu cârlige de fier și elefanți - uriași ca dealurile - echipați cu scuturi, arme și stindarde, zăcând pe jos, zdrobiți de săgeți, cu care excelente lipsite de cai, vizitii și războinici, zăcând împrăștiați pe pământ, zdrobiți de elefanți și arătând ca niște lacuri agitate, cu trupe numeroase de soldați înarmați cu diverse arme și zăcând morți pe pământ, câmpul de luptă, având un aspect teribil, inspira teroare tuturor inimilor timide.

Văzându-l pe Abhimanyu, strălucitor ca soarele sau luna, zăcând pe pământ, trupele tale erau în extaz de bucurie, în timp ce Pandavii erau cuprinși de durere. Când tânărul Abhimanyu, încă minor, a căzut, diviziile Pandava, O, rege, au fugit chiar sub privirile regelui Yudhishthira. Văzând armata sa destrămată după căderea fiului lui Subhadra, Yudhishthira s-a adresat bravilor săi războinici, strigând: ”Eroicul Abhimanyu, care fără să se retragă din luptă a fost ucis, a urcat cu siguranță la cer. Rămâneți, așadar, și nu vă temeți, căci vom învinge totuși pe dușmanii noștri”. Înzestrat cu mare energie și mare splendoare, regele Yudhishthira cel drept, cel mai de seamă dintre războinici, rostind aceste cuvinte soldaților săi cuprinși de durere, s-a străduit să le alunge stupoarea. Regele a continuat: „După ce, în primul rând, i-a ucis în luptă pe prinții ostili, asemănători cu șerpi cu venin virulent, fiul lui Arjuna și-a dat apoi viața. După ce a ucis zece mii de războinici, și anume pe regele Kosalas, Abhimanyu, care era chiar ca Krishna sau Arjuna însuși, s-a dus cu siguranță în lăcașul lui Indra. După ce a distrus mii de care, cai, oameni și elefanți, el încă nu era mulțumit de ceea ce a făcut. Având în vedere faptele sale meritorii, nu ar trebui să-l jelim, căci el s-a dus în tărâmurile luminoase ale celor drepți, tărâmuri pe care oamenii le dobândesc prin fapte meritorii.”

SECȚIUNEA XLVIII

Sanjaya a spus: După ce am ucis unul dintre cei mai de seamă războinici ai lor și după ce am fost loviți de săgețile lor, ne-am întors seara la tabăra noastră, acoperiți de sânge. Privit cu atenție de inamic, am părăsit încet câmpul de luptă, O, monarhule, după ce am suferit o pierdere gravă și am fost aproape de a ne pierde simțurile. Apoi a venit acea oră minunată care intervine între zi și noapte. Se auzeau urletele nefaste ale șacalilor. Soarele, cu nuanța roșu-pal a filamentelor lotusului, se scufunda jos la orizont, apropiindu-se de dealurile vestice. Și a luat cu el splendoarea săbiilor și săgeților noastre, a armelor albe și a gardurilor carelor, a scuturilor și a ornamentelor. Făcând ca firmamentul și pământul să capete aceeași nuanță, soarele a luat forma sa preferată de foc. Câmpul de luptă era presărat cu trupurile nemișcate ale nenumăraților elefanți lipsiți de viață, arătând ca crestele dealurilor acoperite de nori sfâșiate de tunete, zăcând cu stindardele, cârligele și călăreții căzuți de pe spinările lor. Pământul arăta frumos, cu carele mari zdrobite în bucăți, iar războinicii, vizitii, ornamentele, caii, stindardele și steagurile lor zdrobite, rupte și sfâșiate. Acele care uriașe, O, rege, arătau ca niște creaturi vii private de viață de către dușmanul cu săgețile sale. Câmpul de luptă avea un aspect cumplit și îngrozitor, din cauza numărului mare de cai și călăreți care zăceau morți, cu harnașamente scumpe și pături de diferite feluri împrăștiate peste tot, iar

limbile, dinții, măruntaiele și ochii acelor creaturi ieșeau din locurile lor. Oameni împodobiți cu armuri scumpe, ornamente, robe și arme, lipsiți de viață, zăceau alături de cai și elefanți uciși și care distruse, pe pământul gol, complet neajutorați, deși meritau paturi și paturi scumpe. Câini și șacali, corbi și cocori și alte păsări carnivore, lupi și hiene, corbi și alte creaturi care se hrănesc cu cadavre, toate triburile diverse de Rakshasas și un număr mare de Pisachas, pe câmpul de luptă, sfâșiind pielea cadavrelor și bând grăsimea, sângele și măduva lor, au început să le mănânce carnea. Și au început să sugă și secreţiile cadavrelor putrezite, în timp ce Rakshasas râdeau îngrozitor și cântau cu voce tare, târând mii de cadavre. Un râu îngrozitor, greu de traversat, ca și Vaitarani însuși, a fost creat acolo de cei mai de seamă războinici. Apele sale erau constituite din sângele (creaturilor căzute). Cărările constituiau plutele (sau mijloacele de traversare), elefanţii formau stâncile, iar capetele oamenilor, pietrele mai mici. Și era plin de noroi cu carnea (caii, elefanţii și oamenii uciși). Și diverse tipuri de arme scumpe constituiau ghirlandele (plutind pe el sau zăcând pe malurile sale). Și acel râu teribil curgea cu furie prin mijlocul câmpului de luptă, ducând creaturile vii în regiunile morților. Și un număr mare de Pisachas, cu forme oribile și respingătoare, se bucurau, bând și mâncând în acel râu. Și câinii și șacalii și păsările carnivore, toate mâncând aceeași hrană și inspirând teroare creaturilor vii, își ţineau acolo marele carnaval. Și războinicii, privind câmpul de luptă care, mărind populația domeniului lui Yama, prezenta o privelişte atât de îngrozitoare, și unde cadavrele umane se ridicau și începeau să danseze, îl părăseau încet, văzându-l pe puternicul războinic Abhimanyu, care semăna cu Sakra însuși, zăcând pe câmp, cu podoabele sale scumpe deplasate și căzute, și arătând ca un foc sacrificial pe altar, care nu mai era udat cu unt clarificat.

SECȚIUNEA XLIX

Sanjaya a spus: După uciderea acelui erou, acel lider al diviziilor de care, și anume fiul lui Subhadra, războinicii Pandava, părăsind carele și scoțându-și armurile, și aruncând deoparte armele, s-au așezat în jurul regelui Yudhishthira. Și meditau la durerea lor, cu inimile îndreptate spre (decedatul) Abhimanyu. Într-adevăr, la căderea acelui nepot eroic al său, și anume puternicul războinic Abhimanyu, regele Yudhishthira, copleșit de durere, s-a lăsat pradă (acestor) lamentări: „Vai, Abhimanyu, din dorința de a-mi face bine, a străpuns formația formată de Drona și plină de soldații săi. Întâlnindu-l în luptă, arcași puternici, înzestrați cu mare curaj, pricepuți în mânuirea armelor și incapabili să fie învinși cu ușurință în luptă, au fost înfrânți și forțați să se retragă. Întâlnindu-l pe implacabilul nostru dușman Duhsasana în luptă, el, cu săgețile sale, l-a făcut pe acel războinic să fugă de pe câmpul de luptă, lipsit de simțuri. Din păcate, eroicul fiu al lui Arjuna, după ce a traversat marea vastă a armatei lui Drona, a fost în cele din urmă obligat să devină oaspete al reședinței lui Yama, după ce l-a întâlnit pe fiul lui Duhsasana. Când Abhimanyu este ucis, cum să-mi îndrept privirea spre Arjuna și spre binecuvântata Subhadra, lipsită de fiul ei preferat? Ce cuvinte fără sens, incoerente și nepotrivite vom avea de spus astăzi lui Hrishikesa și Dhananjaya! Dorind să realizez ceea ce este bine și așteptând victoria, eu sunt cel care a făcut acest mare rău lui Subhadra, Kesava și Arjuna. Cel lacom nu-și vede niciodată greșelile. Lăcomia izvorăște din nebunie. Culegătorii de miere nu văd căderea care se află în fața lor; Eu sunt la fel ca ei. Cel care era doar un copil, cel care ar fi trebuit să primească hrană (bună), vehicule, paturi, ornamente, din păcate, chiar și el a fost pus de noi în fruntea bătăliei. Cum ar putea binele să vină asupra unui copil de vârste fragede, nepriceput în luptă, într-o astfel de situație de mare pericol? Ca un cal mândru și curajos, el s-a sacrificat în loc să refuze să îndeplinească porunca stăpânului său. Din păcate, și noi ne vom întinde astăzi pe pământul gol, loviți de privirile pline de durere aruncate de Arjuna, plin de mânie. Dhananjaya, generos, inteligent, modest, iertător, chipeș, puternic, cu membre bine dezvoltate și frumoase, respectuos față de superiori, eroic, iubit și devotat adevărului; zeii înșiși aplaudă realizările sale glorioase. Acest erou viteaz i-a ucis pe Nivatakavachas și Kalakeyas, dușmanii lui Indra care locuiau în Hiranyapura. Într-o clipită, i-a ucis pe Paulomas și pe toți adepții lor. Înzestrat cu o mare putere, el le-a acordat clemență dușmanilor implacabili care cereau clemență! Din păcate, astăzi nu am putut să-l protejăm de pericol nici măcar pe fiul unei astfel de persoane. O mare teamă

i-a cuprins pe Dhartarashtras, deşi erau înzestraţi cu o mare putere![81] Înfuriat de uciderea fiului său, Partha îi va extermina pe Kauravas. Este evident, de asemenea, că Duryodhana, omul răutăcios, având consilieri răutăcioşi, distrugătorul propriei sale rase şi al partizanilor săi, văzând această exterminare a armatei Kaurava, îşi va da viaţa în durere. Văzându-l pe acest fiu al fiului lui Indra, cu o energie şi o vitejie de neegalat, pe câmpul de luptă, nici victoria, nici suveranitatea, nici nemurirea, nici locuinţa alături de cei celeşti nu-mi provoacă cea mai mică bucurie!”

SECȚIUNEA L

Sanjaya a spus: În timp ce fiul lui Kunti, Yudhishthira, se lăsa pradă acestor lamentări, marele Rishi Krishna Dwaipayana a venit la el. Venindu-i cu respect şi invitându-l să ia loc, Yudhishthira, copleşit de durere din cauza morţii fiului fratelui său, a spus: „Vai, în timp ce lupta cu mulţi arcaşi puternici, fiul lui Subhadra, înconjurat de mai mulţi mari războinici cu înclinaţii nedrepte, a fost ucis pe câmpul de luptă. Ucigaşul eroilor inamici, fiul lui Subhadra, era un copil în vârstă şi cu o înţelegere copilărească.[82] El a luptat în bătălie împotriva unor şanse disperate. I-am cerut să ne deschidă o cale în bătălie. El a pătruns în armata inamică, dar noi nu l-am putut urma, fiind împiedicaţi de conducătorul Sindhus. Din păcate, cei care se dedică luptei ca profesie, luptă întotdeauna cu adversari aflaţi în aceeaşi situaţie ca ei. Această bătălie, însă, pe care inamicul a purtat-o cu Abhimanyu, a fost una extrem de inegală. Aceasta este ceea ce mă întristează profund şi îmi provoacă lacrimi. Gândindu-mă la asta, nu reuşesc să-mi recâştig liniştea sufletească.”

Sanjaya a continuat: Ilustrul Vyasa, adresându-se lui Yudhishthira, care se lăsa pradă lamentărilor şi era copleşit de durere, a rostit aceste cuvinte.

Vyasa a spus: O, Yudhishthira, O, tu, cel de mare înţelepciune, O, tu, stăpân al tuturor ramurilor cunoaşterii, persoanele ca tine nu se lasă niciodată copleşite de calamităţi. Acest tânăr curajos, după ce a ucis numeroşi duşmani, s-a înălţat la ceruri. Într-adevăr, cel mai bun dintre oameni (deşi era un copil) a acţionat totuşi ca unul matur. O, Yudhishthira, această lege nu poate fi încălcată. O, Bharata, Moartea ia pe toţi, adică pe zei, pe Dhanavi şi pe Gandharvi (fără excepţie).

Yudhishthira a spus: Vai, aceşti stăpâni ai pământului, care zac pe pământul gol, ucişi în mijlocul forţelor lor, lipsiţi de conştiinţă, erau înzestraţi cu o mare putere. Alţii (din clasa lor) aveau o forţă egală cu cea a zece mii de elefanţi. Alţii, din nou, erau înzestraţi cu impetuozitatea şi puterea vântului. Toţi au pierit în luptă, ucişi de oameni din propria lor clasă. Nu văd pe nimeni (în afară de unul din clasa lor) care ar putea să-i ucidă pe vreunul dintre ei în luptă. Înzestraţi cu mare vitejie, ei aveau o mare energie şi o mare putere. Vai, cei care veneau zilnic la luptă cu această speranţă fermă în inimile lor, şi anume că vor învinge, vai, chiar şi ei, înzestraţi cu mare înţelepciune, zac pe câmp, loviţi (cu arme) şi lipsiţi de viaţă. Semnificaţia cuvântului Moarte a devenit astăzi inteligibilă, pentru că aceşti stăpâni ai pământului, de o vitejie teribilă, au murit aproape toţi. Acei eroi zac nemişcaţi; lipsiţi de vanitate, după ce au cedat în faţa duşmanilor. Mulţi prinţi, plini de mânie, au fost victimele focului (mâniei duşmanilor lor). O mare îndoială mă cuprinde, şi anume: de unde vine Moartea? A cui (descendentă) este Moartea? Ce este Moartea? De ce Moartea ia vieţile creaturilor? O, strămoşule, O, tu care semeni cu un zeu, spune-mi asta.

Sanjaya a continuat: Fiului lui Kunti, Yudhishthira, care îl întreba astfel, ilustrul Rishi, mângâindu-l, i-a spus aceste cuvinte.

---

81 Citirea corectă este *Mahavalan Mahavalat*.

82 În timpul zilelor de doliu, o persoană este considerată necurată, fiind incapabilă să-şi îndeplinească ritualurile religioase obişnuite şi alte rituri religioase. După ce sunt îndeplinite ritualurile funerare, doliul se încheie, iar persoana respectivă este considerată curăţită.

Vyasa a spus: În ceea ce privește problema în discuție, O, rege, se citează această poveste străveche despre ceea ce Narada i-a spus lui Akampana în vremurile de demult. O, monarh, știu că regele Akampana, cât timp a trăit pe acest pământ, a fost copleșit de o durere foarte mare și insuportabilă din cauza morții fiului său. Acum voi povesti această poveste excelentă despre originea Morții. După ce o vei asculta, vei fi eliberat de durere și de legătura afectivității. Ascultă-mă, O, sire, în timp ce recit această poveste străveche. Această poveste este, într-adevăr, excelentă. Ea prelungește perioada de viață, ucide durerea și conduce la sănătate. Este sacră, distruge mari grupuri de dușmani și este de bun augur pentru toate lucrurile de bun augur. Într-adevăr, această poveste este ca studiul *Vedelor.* O, monarhule, ea ar trebui ascultată în fiecare dimineață de către cei mai importanți regi care doresc copii longevivi și binele lor.

În vremurile de demult, O, sire, era un rege numit Akampana. Odată, pe câmpul de luptă, el a fost înconjurat de dușmanii săi și aproape că a fost învins de ei. El avea un fiu numit Hari. Egal cu Narayana însuși în putere, acesta din urmă era extrem de chipeș, priceput în mânuirea armelor, dotat cu o mare inteligență, posedând putere, semănând cu Sakra însuși în luptă. Înconjurat de nenumărați dușmani pe câmpul de luptă, el a tras mii de săgeți asupra războinicilor și elefanților care îl înconjurau. După ce a realizat cele mai dificile fapte de arme în luptă, O, Yudhishthira, acel distrugător de dușmani a fost, în cele din urmă, ucis în mijlocul armatei. Îndeplinind ritualurile funerare pentru fiul său, regele Akampana s-a purificat.[83] Însă, jelind zi și noapte pentru fiul său, regele nu a reușit să-și recâștige fericirea sufletească. Informat despre durerea sa din cauza morții fiului său, celestul Rishi Narada a venit în fața lui. Binecuvântatul rege, văzându-l pe Rishi cel ceresc, i-a povestit acestuia tot ce i se întâmplase, și anume înfrângerea suferită în fața dușmanilor săi și uciderea fiului său. Și regele a spus: „Fiul meu era înzestrat cu o mare energie și se compara cu Indra sau Vishnu însuși în splendoare. Acel fiu puternic al meu, după ce și-a demonstrat vitejia pe câmpul de luptă împotriva nenumăraților dușmani, a fost în cele din urmă ucis! O, ilustrule, cine este această Moarte? Care este măsura energiei, forței și vitejiei sale? O, cel mai de seamă dintre oamenii inteligenți, doresc să aud totul cu adevărat.” Auzind aceste cuvinte ale sale, zeul care dăruiește binecuvântări, Narada, a recitat următoarea istorie elaborată, care distruge durerea provocată de moartea unui fiu.

Narada a spus: Ascultă, O, rege cu brațe puternice, această lungă istorie, exact așa cum am auzit-o eu, O, monarhule! La început, strămoșul Brahma a creat toate creaturile. Înzestrat cu o energie puternică, el a văzut că creația nu dădea semne de decădere. Atunci, O, rege, Creatorul a început să se gândească la distrugerea universului. Reflectând asupra acestei chestiuni, O, monarhule, Creatorul nu a găsit niciun mijloc de distrugere. Atunci s-a înfuriat, iar ca urmare a furiei sale, un foc a izbucnit din cer. Focul acela s-a răspândit în toate direcțiile, consumând totul din univers. Apoi cerul, spațiul și pământul s-au umplut de foc. Și astfel Creatorul a început să consume întregul univers mobil și imobil. Astfel, toate creaturile, mobile și imobile, au fost distruse. Într-adevăr, puternicul Brahma, înspăimântând totul prin forța mâniei sale, a făcut toate acestea. Apoi Hara, numit și Sthanu sau Siva, cu părul încâlcit pe cap, acel Domn al tuturor rătăcitorilor nopții, a apelat la divinul Brahma, Domnul zeilor. Când Sthanu a căzut (la picioarele lui Brahma) din dorința de a face bine tuturor creaturilor, Zeul Suprem, strălucind de splendoare, i-a spus celui mai mare dintre asceți: „Ce dorință a ta să împlinim, O, tu care meriți să ți se împlinească toate dorințele? O, tu care te-ai născut din dorința noastră! Vom face tot ce îți este pe plac! Spune-ne, O, Sthanu, care este dorința ta?”

SECȚIUNEA LI

Sthanu a spus: O, stăpâne, ai avut mare grijă să creezi creaturi diverse. Într-adevăr, creaturi

83 Varianta din Bombay pe care o accept este *Valabudhischa*. Desigur, varianta din Bengal este *Avalabudhischa*.

de diverse feluri au fost create şi crescute de tine. Aceleaşi creaturi sunt acum consumate de focul tău. Văzând acest lucru, sunt cuprins de compasiune. O, stăpâne ilustru, fii înclinat să acorzi harul tău.

Brahma a spus: Nu am avut nicio dorinţă de a distruge universul, am dorit binele pământului şi pentru aceasta m-a cuprins mânia. Zeiţa Pământ, afectată de greutatea creaturilor, m-a îndemnat mereu să distrug creaturile de pe ea. Îndemnat de ea, nu am putut însă găsi niciun mijloc pentru distrugerea creaţiei infinite. Atunci m-a cuprins mânia.

Rudra a spus: Fii înclinat spre milă. O, stăpân al universului, nu preţui mânia pentru distrugerea creaturilor. Nu mai lăsa creaturile, imobile şi mobile, să fie distruse. Prin harul tău, O, ilustrule, lasă universul triplu, adică Viitorul, Trecutul şi Prezentul, să existe. Tu, O, Domnule, ai izbucnit în mânie. Din mânia ta, o substanţă asemănătoare focului a luat naştere. Focul acela distruge chiar şi acum stânci şi copaci şi râuri şi tot felul de ierburi şi plante. Într-adevăr, focul acela extermină universul imobil şi cel mobil. Universul mobil şi imobil este redus la cenuşă. Fii înclinat spre har, O, ilustrule! Nu ceda mâniei. Chiar şi aceasta este binecuvântarea pe care o solicit. Toate lucrurile create, O, Fiinţă divină, care îţi aparţin, sunt distruse. De aceea, lasă-ţi mânia să se potolească. Las-o să fie anihilată în tine însuţi. Aruncă-ţi privirea asupra creaturilor tale, inspirat de dorinţa de a le face bine. Fă ceea ce este necesar pentru ca creaturile înzestrate cu viaţă să nu înceteze să existe. Nu lăsa ca aceste creaturi, cu puterile lor productive slăbite, să fie exterminate. O, Creator al lumilor, tu m-ai numit Protectorul lor, O, Stăpân al universului, nu lăsa ca universul mobil şi cel imobil să fie distruse. Tu eşti înclinat spre har, şi pentru aceasta îţi spun aceste cuvinte.

Narada a continuat: Auzind aceste cuvinte (ale lui Mahadeva), divinul Brahma, din dorinţa de a ajuta creaturile, şi-a stăpânit în interiorul său mânia care fusese stârnită. Stingând focul, divinul Binefăcător al lumii, marele Maestru, a declarat îndatoririle Producţiei şi Emancipării. Şi în timp ce Zeitatea Supremă extermina focul născut din mânia sa, din porţile diverselor sale simţuri a ieşit o femeie întunecată, roşie şi brunetă, cu limba, faţa şi ochii roşii, împodobită cu doi cercei strălucitori şi diverse alte ornamente strălucitoare. Ieşind din corpul său, ea i-a privit zâmbind pe cei doi stăpâni ai universului şi apoi a pornit spre sud. Atunci Brahma, stăpânul creaţiei şi distrugerii lumilor, a strigat-o pe nume, numind-o Moarte. Şi Brahma, O, rege, i-a spus: „Ucide aceste creaturi ale mele! Tu te-ai născut din mânia mea pe care am nutrit-o pentru distrugerea (universului). Făcând acest lucru, ucide toate creaturile, inclusiv idioţii şi văzătorii, la porunca mea. Făcând acest lucru, vei fi binecuvântată.” Doamna lotus, numită Moarte, astfel abordată de el, reflectă profund, apoi plânse neputincioasă cu voce tare, cu accente melodioase. Bunicul a prins apoi lacrimile pe care ea le vărsase, cu ambele mâini, pentru binele tuturor creaturilor, şi a început să o implore (cu aceste cuvinte).

SECŢIUNEA LII

Narada a spus: Femeia neajutorată, reprimându-şi furia din interiorul ei, s-a adresat, cu mâinile împreunate, Domnului creaţiei, aplecându-se cu umilinţă ca o plantă târâtoare. Şi ea a spus: O, cel mai înţelept dintre vorbitori, creat de tine, cum aş putea eu, fiind femeie, să fac un act atât de crud şi rău, ştiind că este crud şi rău? Mă tem foarte mult de nedreptate. O, divinule Domn, fii milostiv. Fiii, prietenii, fraţii, părinţii şi soţii sunt întotdeauna dragi; (dacă îi ucid), cei care vor suferi aceste pierderi vor căuta să-mi facă rău. De asta mă tem. Lacrimile care vor curge din ochii persoanelor îndurerate şi plângând îmi inspiră teamă, O, Domnule! Caut protecţia ta. O, Fiinţă divină, O, cel mai important dintre zei, nu voi merge la lăcaşul lui Yama. O, tu, cel care dai binecuvântări, te implor să-mi acorzi harul tău, plecând capul şi împreunând palmele. O, strămoş al lumilor, solicit (împlinirea chiar şi) acestei dorinţe din mâinile tale![84] Doresc, cu permisiunea ta, să

84 Prima linie din 6 este citită diferit în ediţia din Bombay. Cu toate acestea, mi se pare că versiunea din Bengal este preferabilă.

mă supun penitenţelor ascetice, O, Domn al lucrurilor create! Acordă-mi această binecuvântare, O, Fiinţă divină, O, mare stăpân! Cu permisiunea ta, voi merge la excelentul azil al lui Dhenuka! Angajat în adorarea Ta, voi suferi acolo cele mai severe austerităţi. Nu voi fi în stare, O, Domn al zeilor, să iau suflul de viaţă al creaturilor vii care plâng de durere. Protejează-mă de nedreptate.

Brahma a spus: O, Moarte, tu ai fost creată pentru a distruge creaturile. Du-te şi distruge toate creaturile, nu trebuie să ai scrupule. Aşa trebuie să fie. Nu poate fi altfel. Fă doar ce-ţi poruncesc. Nimeni în lume nu-ţi va găsi vreo vină.

Narada a continuat: Astfel abordată, acea doamnă s-a speriat foarte tare.[85] Privind chipul lui Brahma, ea a rămas cu mâinile împreunate. Din dorinţa de a face bine creaturilor, ea nu şi-a pus inima pe distrugerea lor. Şi divinul Brahma, acel Domn al domnilor tuturor creaturilor, a rămas tăcut. Şi curând, Strămoşul a devenit mulţumit de sine însuşi. Şi aruncând privirea asupra întregii creaţii, el a zâmbit. Şi, după aceea, creaturile au continuat să trăiască ca înainte, adică neafectate de moartea prematură. Şi după aceea, Domnul invincibil şi ilustru, după ce şi-a scuturat mânia, domnişoara a părăsit prezenţa acelei zeităţi înţelepte. Părăsind pe Brahma, fără a fi fost de acord să distrugă creaturile, domnişoara numită Moartea s-a îndreptat repede spre refugiul numit Dhenuka. Ajunsă acolo, ea a practicat jurăminte excelente şi extrem de austere. Şi a stat acolo pe un picior timp de şaisprezece miliarde de ani şi de cinci ori zece miliarde, din milă pentru creaturile vii şi din dorinţa de a le face bine, şi tot timpul îşi stăpânea simţurile faţă de obiectele lor preferate. Şi încă o dată, O, rege, ea a stat acolo pe un picior timp de douăzeci şi unu de ori zece miliarde de ani. Apoi a rătăcit zece mii de miliarde de ani împreună cu creaturile (pământului). Apoi, refugiindu-se în sacrul Nanda, plin de apă rece şi pură, a petrecut opt mii de ani în acele ape. Respectând jurămintele stricte la Nanda, s-a curăţat de toate păcatele sale. Apoi s-a îndreptat, mai întâi, către sacrul Kausiki, respectând jurământul. Trăind doar cu aer şi apă, ea a practicat acolo austerităţi, reparându-se apoi la Panchaganga şi apoi la Vetasa, acea fecioară curată, prin diverse tipuri de austerităţi speciale, slăbindu-şi propriul corp. Mergând apoi la Ganga şi de acolo la marele Meru, ea a rămas nemişcată ca o piatră, suspendându-şi respiraţia. De acolo, mergând în vârful Himavat, unde zeii îşi îndepliniseră sacrificiul (în vremuri de demult), acea fată amabilă şi de bun augur a rămas timp de un miliard de ani stând doar pe vârfurile picioarelor. Mergând apoi la Pushkara, Gokarna, Naimisha şi Malaya, ea şi-a slăbit corpul, practicând austerităţi pe placul inimii sale. Fără a recunoaşte niciun alt zeu, cu o devotare constantă faţă de Strămoşul, ea a trăit şi l-a mulţumit pe Strămoş în toate felurile. Atunci, Creatorul neschimbător al lumilor, mulţumit, i-a spus, cu inima înduioşată şi încântată: „O, Moarte, de ce te supui unor austerităţi ascetice atât de severe?” Astfel adresată, Moartea i-a spus divinului Strămoş: „Creaturile, O, Doamne, trăiesc în sănătate. Ele nu se rănesc reciproc nici măcar cu vorbe. Nu voi putea să le ucid. O, Doamne, doresc chiar şi această binecuvântare din mâinile Tale. Mă tem de păcat şi de aceea mă angajez în austerităţi ascetice. O, binecuvântată, angajează-te să-mi îndepărtezi pentru totdeauna temerile. Sunt o femeie, în suferinţă şi fără vină. Te implor, fii protectorul meu.” Divinul Brahman, cunoscător al trecutului, prezentului şi viitorului, i-a spus: „Nu vei comite niciun păcat, O, Moarte, ucigând aceste creaturi. Cuvintele mele nu pot fi niciodată zadarnice, O, tu, cea amabilă! De aceea, O, fecioară norocoasă, ucide aceste creaturi de patru feluri. Virtutea eternă va fi întotdeauna a ta. Regentul lumii, adică Yama, şi diversele boli vor deveni ajutoarele tale. Eu însumi şi toţi zeii îţi vom acorda binecuvântări, astfel încât, eliberată de păcat şi perfect curăţată, să poţi dobândi chiar şi glorie”. Astfel abordată, O, monarhule, acea doamnă, împreunându-şi mâinile, a rostit încă o dată aceste cuvinte, căutând să-i câştige graţia înclinându-şi capul în faţa lui: „Dacă, O, stăpâne, acest lucru nu se poate fără mine, atunci porunca ta o voi pune pe capul meu. Ascultă, totuşi, ceea ce spun: „Fie ca lăcomia, mânia, răutatea, gelozia, certurile, nebunia şi neruşinarea, precum şi alte pasiuni severe să sfâşie trupurile tuturor creaturilor întrupate”.

---

85 Atât ediţia din Bengal, cât şi cea din Bombay, în prima linie din 12, conţin cuvântul *prita*, adică „mulţumit”. Nu există însă nicio îndoială că varianta corectă este *Bhita*, adică „speriat”, aşa cum am scris eu. Am constatat că şi unii traducători bengalezi au făcut această corectură.

Brahman a spus: Așa va fi, O, Moarte, așa cum spui tu. Între timp, ucide creaturile cum se cuvine. Păcatul nu va fi al tău, nici eu nu voi căuta să-ți fac rău, O, binecuvântată. Lacrimile tale care se află în mâinile mele vor deveni boli, izvorâte din însăşi creaturile vii. Ele vor ucide oamenii; şi dacă oamenii vor fi uciși, păcatul nu va fi al tău. De aceea, nu te teme, într-adevăr, păcatul nu va fi al tău. Devotat dreptății şi respectând datoria ta, tu vei stăpâni (toate creaturile). De aceea, ia întotdeauna cele cinci vieți ale acestor creaturi vii. Renunțând atât la dorință, cât şi la mânie, ia viața tuturor creaturilor vii. Chiar şi astfel, virtutea eternă va fi a ta. Păcatul îi va opri pe cei care au un comportament rău. Făcând ceea ce îți poruncesc, curăță-te. Va fi al tău să-i scufunzi în păcatele lor rele. De aceea, renunță atât la dorință, cât şi la mânie, şi ucide aceste creaturi înzestrate cu viață.

Narada a continuat: Tânăra, văzând că era numită (în mod persistent) cu numele de Moarte, s-a temut (să acționeze altfel). Şi, îngrozită şi de blestemul lui Brahma, ea a spus: *„Da!”* Neavând altă soluție, ea a început, renunțând la dorințe şi mânie, să ia viețile creaturilor vii când venea timpul (pentru dispariția lor). Numai creaturile vii mor. Bolile izvorăsc din creaturile vii înseşi. Boala este starea anormală a creaturilor. Ele suferă din cauza ei. Prin urmare, nu te lăsa pradă unei dureri inutile pentru creaturi după ce acestea au murit. Simțurile, la moartea creaturilor, merg împreună cu acestea (în lumea cealaltă) şi, după ce îşi îndeplinesc funcțiile (respective), se întorc din nou (împreună cu creaturile, când acestea se nasc din nou). Astfel, toate creaturile, O, leu printre ființe, inclusiv zeii înşişi, mergând acolo, trebuie să acționeze ca muritorii.[86] Vântul, care este îngrozitor, cu urlete teribile şi o forță mare, omniprezent şi înzestrat cu energie infinită, este vântul care va sfâşia trupurile creaturilor vii. În această privință, el nu va depune niciun efort activ şi nici nu îşi va suspenda funcțiile (ci va face acest lucru în mod natural). Chiar şi toți zeii poartă numele de muritori. De aceea, O, leu printre regi, nu te întrista pentru fiul tău! Retrăgându-se în ceruri, fiul trupului tău îşi petrece zilele în fericire veşnică, ajungând în acele regiuni încântătoare care sunt pentru eroi. Aruncând toate durerile, el a ajuns în compania celor drepți. Moartea a fost hotărâtă de însuşi Creatorul pentru toate creaturile! Când le vine ceasul, creaturile sunt distruse în mod cuvenit. Moartea creaturilor provine de la creaturile înseşi. Creaturile se ucid singure. Moartea nu ucide pe nimeni, înarmată cu bastonul ei! De aceea, cei înțelepți, ştiind cu adevărat că moartea este inevitabilă, deoarece a fost hotărâtă de Brahma însuşi, nu se întristează niciodată pentru creaturile care au murit. Ştiind că această moarte a fost hotărâtă de Dumnezeul Suprem, renunță fără întârziere la durerea ta pentru fiul tău mort!

Vyasa a continuat: Auzind aceste cuvinte grave rostite de Narada, regele Akampana, adresându-se prietenului său, a spus: „O, ilustrule, O, cel mai de seamă dintre Rishi, durerea mea a dispărut şi sunt mulțumit. Auzind această poveste de la tine, îți sunt recunoscător şi te venerez”. Cel mai de seamă dintre Rishi, acel ascet celest cu suflet nemăsurat, astfel abordat de rege, s-a îndreptat spre pădurile din Nandava. Recitarea frecventă a acestei istorii pentru a fi ascultată de alții, precum şi ascultarea frecventă a acestei istorii, sunt considerate purificatoare, ducând la faimă şi la rai şi sunt demne de aprobare. În plus, ele prelungesc perioada de viață. După ce ai ascultat această poveste instructivă, renunță la durerea ta, O, Yudhishthira, reflectând în plus la îndatoririle unui Kshatriya şi la starea înaltă (de fericire) care poate fi atinsă de eroi. Abhimanyu, acel puternic războinic, înzestrat cu o energie puternică, după ce a ucis (numeroşi) dușmani sub privirile tuturor arcaşilor, a ajuns în rai. Marele arcaş, acel puternic războinic, luptând pe câmpul de luptă, a căzut în bătălie, lovit cu sabia, buzduganul, sulița şi arcul. Născut din Soma, el a dispărut în esența lunară, curățat de toate impuritățile sale. De aceea, O, fiu al lui Pandu, adună-ți toată tăria, împreună cu frații tăi, fără a permite simțurilor voastre să fie amorțite, şi porniți repede, aprinşi de furie, spre luptă.[87]

---

86 Devas, în prima linie din 46, înseamnă *simțurile*, *Vrittas*, aşa cum explică Nilakantha, înseamnă *Vritavantus*.

87 Versetul 55, aşa cum apare atât în textul din Bengal, cât şi în cel din Bombay, necesită corecturi, 55 fiind incomplet. Prin urmare, pentru cuvintele *tada Raja*, citesc *Sokam tyaja*, aşa cum sugerează K. P. Singha. Apoi, *Visarga* după Yudhishthira trebuie eliminat pentru a-l transforma într-un vocativ. În mod similar, *Pandavas* din 58 ar trebui să fie *Pandava*, un vocativ şi nu un nominativ, iar *upakramat* ar trebui să fie *upakrama*. Ultimele două

SECȚIUNEA LIII

Sanjaya a spus: Auzind despre originea Morţii şi faptele ei ciudate, regele Yudhishthira, adresându-se cu umilință lui Vyasa, i-a spus încă o dată aceste cuvinte.

Yudhishthira a spus: În țările binecuvântate erau mulți regi cu fapte drepte şi cu vitejie egală cu cea a lui Indra însuşi. Ei erau înțelepți regali, O, regeneratule, care erau fără păcat şi spuneau adevărul. Încă o dată, adresează-mi cuvinte de mare importanţă şi consolează-mă cu (povestiri despre) faptele acestor înțelepți regali din vremurile străvechi. Care era măsura darurilor sacrificiale făcute de ei? Cine erau aceşti înțelepți regali cu suflet înalt şi fapte drepte care le-au făcut? Spune-mi toate acestea, O, ilustrule!

Vyasa a spus: A fost un rege pe nume Switya. El avea un fiu care se numea Srinjaya. *Rişii* Narada şi Parvata erau prietenii săi. Într-o zi, cei doi asceți, pentru a-l vizita pe Srinjaya, au venit la palatul său. Închinat cuvenit de Srinjaya, ei s-au bucurat de el şi au continuat să locuiască fericiți cu el. Odată, în timp ce Srinjaya stătea liniştit cu cei doi asceți, frumoasa sa fiică cu zâmbete dulci a venit la el. Salutat cu reverență de fiica sa, Srinjaya a bucurat acea fată care stătea lângă el cu binecuvântările potrivite pe care le dorea. Văzând acea domnişoară, Parvata l-a întrebat pe Srinjaya zâmbind, spunând: „A cui este această splendidă fată cu priviri neliniştite şi înzestrată cu fiecare semn auspicios? Este ea splendoarea lui Surya, sau flacăra lui Agni? Sau este ea vreuna dintre acestea: Sri, Hri, Kirti, Dhriti, Pushti, Siddhi şi splendoarea lui Soma?" După ce marele *rishi* (Parvata) a spus aceste cuvinte, regele Srinjaya a răspuns, spunând: „O, ilustre, această fată este fiica mea. Ea îmi imploră binecuvântările." Atunci Narada i s-a adresat regelui Srinjaya şi a spus: „Dacă, O, monarh, doreşti binele cel mare (pentru tine însuți), atunci dă-mi pe această fiică a ta de soție." Încântat (de propunerea Rishi-ului), Srinjaya i-a răspuns lui Narada, spunând: „*Ți-o dau ție*." La aceasta, celălalt *rishi*, anume Parvata, i s-a adresat indignat lui Narada, spunând: „Aleasă înainte de mine, în inima mea, tu ai luat această domnişoară de soție. Şi din moment ce ai făcut acest lucru, tu, O, Brahmane, nu vei merge în cer după voia ta." Astfel vorbit de el, Narada i-a răspuns, spunând: "Inima şi vorba soțului (direcționate spre aceasta), consimțământul (dăruitorului), vorbele (ambilor), darul efectiv făcut prin stropire cu apă şi (recitarea *mantrelor*) ordonate pentru prinderea (mâinii miresei), – acestea au fost declarate a fi indicațiile prin care cineva devine soț. Nici această ceremonie nu este totul. Ceea ce (mai presus de toate) este esențial este mersul celor şapte paşi (de către mireasă în jurul mirelui).[88] Fără acestea, scopul tău (despre căsătorie) ar fi rămas neîmplinit. Tu ai blestemat. Prin urmare, nici tu nu vei merge în rai fără mine." După ce s-au blestemat unul pe celălalt, cei doi Rishi au continuat să locuiască acolo. Între timp, regele Srinjaya, dorind să obțină un fiu, a început, cu sufletul curățat, să întrețină cu grijă Brahmanii, dincolo de puterea sa, cu hrană şi veşminte. După un timp anume, acei brahmani de frunte, devotați studiului *Vedelor* şi pe deplin familiarizați cu acele scripturi şi ramurile lor, s-au arătat mulțumiți de acel monarh, doritor de a avea un fiu. Împreună au mers la Narada şi i-au spus: „Dă-i acestui rege fiul pe care îl doreşte." – Astfel adresați de brahmani, Narada le-a răspuns, spunând: „*Fie aşa*." – şi apoi Rishiul celest i-a vorbit lui Srinjaya, spunând: „O, rege-înțelept, Brahmanii s-au bucurat şi îți doresc un fiu! Solicită tu binecuvântarea, fie-ți bine, despre felul de fiu pe care îl doreşti." Astfel abordat de el, regele, cu mâinile împreunate, a cerut un fiu înzestrat cu toate realizările, faimos, cu fapte glorioase, cu mare energie şi capabil să-i umilească pe toți dușmanii. Şi a mai cerut ca urina, excrementele, flegma şi transpirația acelui copil să fie de aur. Şi la timpul cuvenit, regele a avut un fiu, care a ajuns să fie numit Suvarnashthivin[89] pe pământ. Şi din cauza binecuvântării, acel copil a început să sporească averea tatălui său dincolo de orice limită. Şi regele Srinjaya a făcut ca toate cele de dorit ale sale să fie făcute din aur. Şi casele şi zidurile şi forturile sale, şi casele tuturor brahmanilor (din domeniul său), şi paturile, vehiculele şi farfuriile sale, şi toate felurile de oale şi cupe, şi palatul pe care îl

---

corecturi sunt făcute în textul din Bombay. De fapt, cuvintele din 55 până la 58 sunt ale lui Vyasa sau ale lui Sanjaya? Evident, este Vyasa cel care vorbeşte şi, prin urmare, este necesar să se facă corecturile menționate.

88 Îl urmez pe Nilakantha în redarea acestor două versete.

89 Din excremente aurii.

deținea, și toate uneltele și ustensilele, casnice și de altfel, au fost făcute din aur. Și în timp stocul său a crescut. Atunci anumiți tâlhari, auzind de prinț și văzându-l astfel, s-au adunat și au căutat să-l rănească pe rege. Și unii dintre ei au spus: „Îl vom prinde pe fiul regelui însuși. El este mina de aur a tatălui său. În acest scop, așadar, ar trebui să ne străduim.” Apoi acei tâlhari inspirați de lăcomie, pătrunzând în palatul regelui, l-au luat cu forța pe prințul Suvarnashthivin. După ce l-au prins și l-au dus în pădure, acei idioți fără minte, inspirați de lăcomie, dar ignoranți ce să facă cu el, l-au ucis acolo și i-au tăiat trupul în bucăți. Ei nu au văzut, însă, niciun aur în el. După ce prințul a fost ucis, tot aurul obținut în urma darului Rishiului a dispărut. Tâlharii ignoranți și fără minte s-au lovit unul pe altul. Și lovindu-se astfel, au pierit, împreună cu acel prinț minunat de pe pământ. Și acei oameni cu fapte nelegiuite au căzut într-un iad de neimaginat și înfricoșător. Văzându-și fiul, obținut prin darul Rishiului, ucis astfel, acel mare ascet, regele Srinjaya, afectat de o durere profundă, a început să plângă cu glasuri jalnice. Văzându-l pe rege afectat de durere din cauza fiului său și plângând astfel, Rishiul ceresc Narada i-a apărut în fața sa. Ascultă, O, Yudhishthira, ce i-a spus Narada lui Srinjaya, după ce s-a apropiat de acel rege, care, afectat de durere și lipsit de simțuri, se lăsa pradă jalnicelor lamentații.” **Narada a spus**: «Srinjaya, cu dorințele tale neîmplinite, va trebui să mori, deși noi, cei ce rostim Brahma, trăim în casa ta. Și Avikshit fiul lui Marutta, O, Srinjaya, am auzit, a trebuit să moară. Plin de resentimente față de Brihaspati, el îl făcuse pe Samvatta[90] să oficieze la marile sale sacrificii! Acelui rege înțelept, ilustrul lord (Mahadeva) însuși îi dăduse bogăție sub forma unui platou de aur al Himavatului. (Cu acea bogăție) regele Marutta efectuase diverse sacrificii. După terminarea sacrificiilor sale, diverse triburi de cerești, creatorii universului, cu Indra în frunte și cu Brihaspati conducând, obișnuiau să vină la el. Toate covoarele și mobilierul din curtea sa de sacrificiu erau din aur. Clasele regenerate, dorind hrană, mâncau pe saturate, la sacrificiile sale, hrană curată și pe placul dorințelor lor. Și la toate sacrificiile sale, lapte, caș, unt clarificat și miere, și alte feluri de mâncare și bucate, toate de cea mai bună calitate, și veșminte și ornamente râvnite pentru prețul lor, mulțumeau Brahmaneii, cunoscători temeinici ai *Vedelor.* Zeii înșiși obișnuiau să fie distribuitori de hrană în palatul regelui Marutta. Viswadevașii erau curtenii acelui rege înțelept, fiul lui Avikshit. Prin el au fost mulțumiți locuitorii cerului cu ofrande de unt clarificat. Și mulțumiți (cu aceasta), ei, la rândul lor, au mărit averea de recolte a acelui conducător puternic cu ploi abundente. El contribuia mereu la mulțumirea Rishiilor, a Pitrilor și a zeilor, și astfel îi făcea fericiți, practicând *Brahmacharya*, studiul *Vedelor,* ritualurile de pomenire și toate felurile de daruri. Și paturile, covoarele și vehiculele sale, și depozitele sale vaste de aur greu de dăruit, de fapt, toată averea lui nemaivăzută, a fost dată de bunăvoie Brahmanilor, însuși Șakra îi ura binele. Subdiușii săi erau făcuți fericiți (de el). Acționând întotdeauna cu pioșenie, el (în cele din urmă) a mers în acele regiuni eterne de fericire, dobândite prin meritul său religios. Cu copiii și sfătuitorii, soțiile, descendenții și rudele sale, regele Marutta, în tinerețe, și-a guvernat regatul timp de o mie de ani. Când a murit un astfel de rege, O, Srinjaya, care era superior ție în ceea ce privește cele patru virtuți cardinale (și anume, penitența ascetică, adevărul, compasiunea și liberalitatea), și care, superior ție, era cu mult superior fiului tău, nu jelui spunând ”O, Swaitya, pentru fiul tău care nu a făcut niciun sacrificiu și nu a dat nicio ofrandă sacrificială.”»

SECȚIUNEA LVI

Narada a spus: Și regele Suhotra, O, Srinjaya, am auzit că a devenit o pradă a morții. El a fost cel mai de seamă dintre eroi și de neînvins în bătălie. Zeii înșiși veneau să îl vadă. Obținându-și regatul cu virtute, el a căutat sfatul Ritvijilor săi și al preoților casnici și al Brahmanilor pentru binele său și, întrebându-i, le urma poruncile. Foarte versat în datoria de a-și proteja supușii, înzestrat cu virtute și liberalitate, săvârșind sacrificii și înfrângând dușmanii, regele Suhotra dorea mărirea averii sale. El i-a adorat pe zei urmând orânduielile scripturilor și i-a învins pe dușmanii săi

90 Interpretarea bengaleză este *Samvartam*. Textul din Bombay face din *Samvarta* un nominativ. Am adoptat interpretarea bengaleză. Dacă interpretarea din Bombay ar fi acceptată, sensul ar fi că Samvarta însuși, stârnit de Vrihaspati, l-a determinat pe Marutta să efectueze un sacrificiu. K. P. Singha face o gafă ridicolă presupunând că *Samvarta* a fost un fel de sacrificiu.

prin săgeţile sale. El a mulţumit toate creaturile prin realizările sale excelente. El a domnit pământul, eliberându-l de Mleccha şi de hoţii de pădure.[91] Zeitatea norilor a revărsat aur asupra lui de la sfârşit de an la sfârşit de an. În acele vremuri de demult, aşadar, râurile (din regatul său) curgeau (cu aur lichid) şi erau deschise tuturor pentru folosinţă.[92] Zeitatea norilor a revărsat în regatul său un număr mare de aligatori şi crabi şi peşti din specii diverse şi diverse obiecte de dorinţă, nenumărate ca număr, care erau toate făcute din aur. Lacurile artificiale din domeniile acelui rege aveau fiecare o lungime de două mile. Văzând mii de pitici şi gârboviţi şi aligatori şi Makara şi broaşte ţestoase toate făcute din aur, regele Suhotra se mira mult. Acea avere nelimitată de aur, înţeleptul rege Suhotra, săvârşind un sacrificiu la Kurujangala, a dăruit Brahmanilor, înainte de terminarea sacrificiului. După ce a săvârşit o mie de sacrificii de cai, o sută de Rajasuyas, multe sacrificii sacre Kshatriya[93] la care a făcut daruri din belşug Brahmanilor şi după ce a săvârşit rituri zilnice, aproape nenumărate ca număr, încercate din dorinţe specificate, regele a obţinut în cele din urmă un sfârşit foarte de dorit. Când, O, Srinjaya, un astfel de rege a murit, care era superior ţie în ceea ce priveşte cele patru virtuţi cardinale şi care, superior ţie, era prin urmare mult superior fiului tău, nu ar trebui să te plângi spunând: „Oh Swaitya, oh, Swaitya”, căci fiul tău nu a săvârşit niciun sacrificiu şi nu a făcut nicio ofrandă sacră.

SECŢIUNEA LVII

Narada a spus: Şi viteazul rege Paurava, O, Srinjaya, auzim, a căzut pradă morţii. Acel rege a dăruit de o mie de ori o mie de cai care erau toţi albi la culoare. La Jertfa de Cai oficiată de acel rege-înţelept, un număr nenumărat de Brahmani învăţaţi, versaţi în principiile lui Siksha[94] şi *Akshara* veneau din diverse tărâmuri. Aceşti Brahmani, purificaţi de *Vede*, de cunoaştere şi de jurăminte, atât de generoşi, cât şi cu feţe plăcute, după ce au primit de la rege daruri scumpe, precum veşminte, case, paturi şi covoare excelente, vehicule şi vite de tracţiune, erau mereu desfătaţi de actori, dansatoare şi cântăreţi, pe deplin competenţi şi versaţi (în arta lor respectivă), angajaţi în distracţii şi mereu străduindu-se pentru divertismentul lor. La fiecare dintre Jertfele sale la timp, el dăruia ca ofrande de jertfă zece mii de elefanţi de o splendoare aurie, cu seva temporală scurgându-li-se pe corp, şi care de aur cu stindarde şi fanioane. El a dăruit, de asemenea, ca ofrande de jertfă, o mie de ori o mie de fecioare împodobite cu ornamente de aur, şi care, cai şi elefanţi pentru călărie, case şi câmpuri, şi sute de mii de vaci, şi mii de păstori decoraţi cu aur. Cei care cunosc istoria trecutului cântă această odă, anume că, la acea jertfă, regele Paurava a dăruit vaci cu viţei, având coarne de aur şi copite de argint şi ulcioare de muls de alamă, şi sclave şi sclavi, măgari şi cămile, şi oi, nenumărate ca număr, şi diverse tipuri de pietre preţioase şi movile înalte ca nişte dealuri de mâncare. Acel rege jertfitor al Angaşilor a oficiat succesiv, în ordinea meritului lor şi conform cu ceea ce era potrivit pentru propria sa clasă, multe jertfe de bun augur capabile să îndeplinească orice dorinţă. Când un astfel de rege, O, Srinjaya, care era superior ţie în privinţa celor patru virtuţi cardinale şi care, fiind superior ţie, era prin urmare mult mai superior fiului tău, a murit, tu nu ar trebui, spunând „*Oh, Swaitya, Oh, Swaitya*”, să-l jeleşti pe fiul tău care nu a oficiat nicio jertfă şi nu a făcut nicio ofrandă de jertfă.”

SECŢIUNEA LVIII

Narada a spus: Fiul lui Usinara, Sivi, de asemenea, O, Srinjaya, auzim, a fost pradă morţii. Acel rege, parcă, pusese o centură de piele în jurul pământului, făcând ca pământul cu munţii,

---

91 Cuvântul din *Atavika* original, însemnând literalmente *cineva care locuieşte în pădure.* Este folosit foarte general în sensul de hoţi sau tâlhari, arătând astfel că aceşti prădători, din cele mai vechi timpuri, aveau crângurile şi pădurile drept casă.

92 Râurile Vahinyas. Swairinyas, deschise tuturor. Citirea din Bengal este *abhavan*, iar cea din Bombay este *Vyatahan*. Dacă s-ar adopta prima citire, ar însemna că râurile erau din aur lichid.

93 Adică sacrificii rânduite pentru Kshatriya.

94 *Siksha*, una dintre cele şase ramuri ale *Vedelor*; poate fi numită ortoepia *Vedelor. Akshara*, literele alfabetului. Sensul pare a fi că aceşti Brahmani erau buni cititori ai *Vedelor.*

insulele, mările și pădurile sale să răsune de clinchetul carului său. Învingătorul dușmanilor, adică regele Sivi, a ucis întotdeauna pe cei mai de frunte dușmani. A efectuat multe jertfe cu danii din abundență către Brahmani. Acel monarh de mare vitejie și mare inteligență dobândise o bogăție enormă. În luptă a câștigat aplauzele tuturor Kshatriyașilor.[95] După ce a supus întregul pământ, a efectuat multe jertfe de cai, fără nicio obiecție, care au adus mare merit, dăruind (ca ofrandă sacrificială) o mie de *crore* de *nishka* de aur, și mulți elefanți, armăsari și alte feluri de animale, mult grâu și mulți cerbi și oi. Și regele Sivi a dăruit pământul sacru alcătuit din diverse feluri de sol către Brahmani. Într-adevăr, Sivi, fiul lui Usinara, a dăruit atâtea vaci câte erau picăturile de ploaie căzute pe pământ, sau numărul de stele de pe firmament, sau numărul de granule de nisip de pe fundul Gangelui, sau numărul de pietre care alcătuiesc muntele numit Meru, sau numărul de pietre prețioase sau de (animale acvatice) din ocean. Creatorul însuși nu a întâlnit și nu va întâlni în trecut, prezent sau viitor, un alt rege capabil să suporte poverile pe care le-a suportat regele Sivi. Multe au fost jertfele, cu tot felul de ritualuri, pe care le-a efectuat regele Sivi. În acele jertfe, țărușii, covoarele, casele, zidurile și arcadele erau toate din aur. Mâncare și băutură, plăcute gustului și perfect curate, erau păstrate din abundență. Iar Brahmani care se adunau acolo puteau fi numărați cu miile și miile. Plin de bucate de tot felul, nu se auzeau acolo decât cuvinte plăcute precum „*dă*” și „*ia*”. Laptele și cașul erau adunate în lacuri mari. În curtea sa de jertfă, erau râuri de băutură și coline albe de mâncare. „*Băieți, beți și mâncați după cum doriți*”, erau singurele cuvinte auzite acolo. Mulțumit de faptele sale drepte, Rudra i-a dăruit lui Sivi o binecuvântare, spunând: „Așa cum dăruiești, să-ți fie bogăția, devoțiunea ta, faima ta, actele tale religioase, dragostea pe care toate creaturile ți-o poartă și raiul (pe care îl atingi) să fie toate inepuizabile.” Obținând toate aceste binecuvântări dezirabile, chiar și Sivi, când a venit vremea, a părăsit această lume pentru cer. Când, O, Srinjaya, a murit el, care era superior ție, era mult superior fiului tău, nu ar trebui să te plângi, spunând: „*Oh, Swaitya, Oh, Swaitya*”, pe fiul tău care nu a făcut nicio jertfă și nicio danie sacrificială.

SECȚIUNEA LIX

Narada a zis: Rāma, fiul lui Dasaratha, O Srinjaya, am auzit că a căzut pradă morții. Supușii lui erau la fel de încântați de el pe cât este un tată încântat de copiii săi. Înzestrat cu o energie nemăsurată, el avea virtuți nenumărate. Cu slavă neștearsă, Rāma, fratele mai mare al lui Lakshmana, la porunca tatălui său, a trăit paisprezece ani în pădure, împreună cu soția sa. Acest taur printre oameni a ucis în Janasthana paisprezece mii de *Rākṣasa* pentru protecția asceților. În timp ce locuia acolo, *Rākṣasa* numit Rāvaṇa, amăgindu-i atât pe el, cât și pe însoțitorul său (Lakshmana), i-a răpit soția, prințesa din Videha. Asemenea Celui cu Trei Ochi (Mahadeva), în zilele de demult, omorând (Asura) Andhaka, Rāma, înfuriat, l-a ucis în luptă pe acel făptaș din neamul lui Pulastya, care nu mai fusese înfrânt de niciun dușman. Într-adevăr, cel cu brațe puternice Rāma l-a ucis în luptă pe acel urmaș din neamul lui Pulastya, împreună cu toate rudele și supușii săi, acel *Rākṣasa* care nu putea fi ucis nici de zei, nici de Asura laolaltă, acel ticălos care era un spin pentru zei și Brahmani. Datorită tratamentului său plin de afecțiune față de supuși, zeii l-au venerat pe Rāma. Umplând întregul pământ cu faptele sale, el a fost mult lăudat chiar și de Rishi cei cerești. Milostiv cu toate creaturile, acel rege, dobândind diverse tărâmuri și apărându-și supușii cu virtute, a îndeplinit un mare sacrificiu fără obstacole. Și Domnul, Rāma, a mai efectuat o sută de sacrificii de cai și marele sacrificiu numit *Jarutya*. Și cu libații de unt clarificat, el a contribuit la încântarea lui Indra.[96]Și prin aceste fapte ale sale, Rama a învins foamea și setea, și toate bolile de care sunt supuse ființele vii. Înzestrat cu fiecare fel de împlinire, el sclipea mereu cu propria sa energie. Într-adevăr, Rama, fiul lui Dasaratha, le-a întrecut cu mult pe toate creaturile. Când Rama a condus regatul său, Rishișii, zeii și oamenii, toți trăiau împreună pe pământ. Viețile ființelor vii nu fuseseră

95 Cuvântul din *Murddhabhishikta* original, care înseamnă literalmente *cineva ale cărui șuvițe coronale au trecut prin ceremonia învestiturii sacre*. Prin urmare, este folosit pentru a desemna Kshatriya sau persoane din ordinul regal.

96 *Havisha mudamavahat*; sau *havisham udam avahat*, ceea ce ar însemna că el a turnat jertfe lui Indra la fel de copioase ca apa.

niciodată altfel. De asemenea, suflările vitale, numite *Prana, Apana, Samana* și celelalte, în timp ce Rama a condus regatul său, și-au îndeplinit toate funcțiile. Toate corpurile luminoase străluceau mai puternic, iar calamitățile nu au avut loc niciodată. Viața supușilor săi au fost de lungă durată. Nimeni nu a murit în tinerețe. Locuitorii cerului, extrem de mulțumiți, primeau, conform (ordonanțelor) celor patru *Vedas*, libații de unt clarificat și alte ofrande de mâncare făcute de oameni. Regatele sale erau fără muște și țânțari; și nu existau fiare de pradă sau reptile otrăvitoare. Și nimeni nu avea înclinații nelegiuite, nimeni nu era lacom și nimeni nu era ignorant. Supușii, din toate cele (patru) ordine, erau angajați în fapte drepte și dorite. Când *Rakshasașii*, în acest timp, au împiedicat ofrande către Pitri și închinarea către zei în Janasthana, Domnul Rama, omorându-i, a făcut ca acele ofrande și acea închinare să fie din nou oferite Pitrilor și zeilor. Bărbații erau fiecare înzestrați cu o mie de copii, iar durata vieții lor era de o mie de ani. Cei bătrâni nu au trebuit niciodată să facă *Sraddha* pentru cei mai tineri.[97] De formă tânără, de culoare albăstrui-închisă, cu ochi roșii, posedând mersul unui elefant furios, cu brațele ajungând până la genunchi, și frumoase și masive, cu umeri de leu, de mare forță și iubite de toate creaturile, Rama și-a guvernat regatul timp de unsprezece mii de ani. Supușii săi îi rosteau mereu numele. În timp ce Rama a condus regatul său, lumea a devenit extrem de frumoasă. Luându-și în cele din urmă cele patru tipuri de supuși cu el[98], Rama s-a dus în cer, după ce și-a stabilit propria linie genealogică, formată din opt case pe pământ. Când chiar și el a murit, O, Srinjaya, care era superior ție în ceea ce privește cele patru virtuți cardinale și superior fiului tău, nu ar trebui să plângi, spunând „*Vai, Swaitya, vai, Swaitya*,” căci fiul tău nu a făcut niciun sacrificiu și nu a făcut niciun dar sacrificial.

SECȚIUNEA LX

Narada a zis: Chiar și regele Bhagiratha, O Srinjaya, auzim, a murit. El a făcut ca malurile Gangei, numite după el Bhagirath, să fie acoperite cu scări de aur.[99] Întrecând toți regii și toți prinții, el a dăruit Brahmanilor de o mie de ori o mie de fecioare împodobite cu podoabe de aur. Toate acele fecioare se aflau pe care. Și la fiecare car erau înjugați patru armăsari, iar în spatele fiecărei vaci erau (multe) capre și oi. Regele Bhagiratha a făcut daruri enorme la jertfele sale. Din acest motiv s-a adunat acolo un mare concurs de oameni. Atinsă de aceasta, Ganga a fost mult jignită. „*Protejează-mă*”, a zis ea și s-a așezat pe poala lui. Și pentru că Ganga stătea astfel pe poala lui în zilele de demult, ea, asemenea dansatoarei cerești Urvasi, a ajuns să fie considerată fiica lui și i s-a dat numele său (de Bhagirath). Și devenind fiica regelui, ea a devenit fiul lui (devenind ca un fiu, mijlocul de mântuire pentru strămoșii săi decedați).[100] Gandharvii cu vorbă dulce și strălucire cerească, mulțumiți, au cântat toate acestea în auzul Rishișilor, zeilor și oamenilor.[101] Astfel, O Srinjaya, acea zeiță, și anume Ganga cea care merge spre ocean, l-a ales pe lordul Bhagiratha, descendent al lui Ikshvaku, cel care a făcut jertfe cu daruri din belșug (Brahmanilor), ca tată al său. Jertfele sale erau întotdeauna onorate de prezența chiar a zeilor, avându-l pe Indra în frunte. Și zeii obișnuiau să își ia părțile respective, înlăturând orice piedică, pentru a facilita jertfele în orice mod. Purtător de mare merit ascetic, Bhagiratha a dăruit Brahmanilor orice beneficiu doreau fără a-i obliga să se miște din locul în care își doreau acele dorințe. Nu era nimic ce ar fi putut să le refuze Brahmanilor. Fiecare a primit de la el tot ce își dorea. În cele din urmă, regele s-a înălțat în regiunea lui Brahman, prin harul Brahmanilor. Pentru acel obiect pentru care Rishișii care se hrăneau cu

97 Deoarece juniorii au decedat înaintea seniorilor lor. Forma cauzală a cuvântului *akarayan* este o licență.

98 Cele patru feluri de creaturi care dețineau stăpânirea lui Rama erau (1) cele ovipare, (2) cele vivipare, (3) cele născute din murdărie și (4) legumele.

99 Acestea erau *ghaturi* pentru facilitarea accesului la pârâul sacru.

100 Atât 5, cât și 6 sunt *sloka* dificile. Dacă nu l-aș fi văzut pe Nilakantha, nu le-aș fi putut înțelege niciodată sensul. Citirea lui *Jalaughena*, care apare atât în ediția din Bengal, cât și în cea din Bombay, este o greșeală pentru *Janaughena*. Construcția lui 5 este următoarea: *Dakshina Bhuyasirdadat: tena hetuna Janaughena akaranta*. Povestea salvării strămoșilor lui Bhagiratha este un mit frumos. Regele Sagara (de unde Sagara sau Oceanul) a avut șaizeci de mii de fii. Toți au fost reduși în cenușă de blestemul înțeleptului Kapila, o încarnare a lui Vishnu însuși. Bhagiratha, un descendent îndepărtat, a făcut ca sacrul Gange să se rostogolească peste locul unde zăcea cenușa strămoșilor săi și astfel le-a procurat salvarea.

101 Citirea corectă este *Valguvadinas*, și nu forma la plural la genitiv.

razele soarelui obişnuiau să-l slujească pe soare şi zeitatea tutelară a soarelui, pentru acelaşi obiect obişnuiau să-l slujească pe lordul Bhagiratha, acea podoabă a celor trei lumi. Când a murit, O Srinjaya, care era superior ţie în ceea ce priveşte cele patru virtuţi cardinale, şi care, superior ţie, era cu mult superior fiului tău, nu ar trebui să te plângi, zicând „*Oh, Swaitya, Oh, Swaitya,*" pentru acesta din urmă care nu a făcut jertfe şi nu a făcut daruri jertfelnice.

SECŢIUNEA LXI

Narada a spus: Dilipa, fiul lui Havila, de asemenea, O, Srinjaya, auzim, a căzut pradă morţii. Brahmani, înzestraţi cu cunoaşterea Adevărului, devotaţi efectuării sacrificiilor, binecuvântaţi cu copii şi urmaşi şi numărând milioane peste milioane, erau prezenţi la sutele sale de sacrificii. Regele Dilipa, după ce a efectuat diverse sacrificii, a dăruit acest pământ, plin de comori, brahmanilor. La sacrificiile lui Dilipa, drumurile erau toate făcute din aur. Înşişi zeii, cu Indra în frunte, veneau la el considerându-l pe el Însuşi Dharma. Inelul superior şi cel inferior al ţăruşului său sacrificial erau făcute din aur. Mâncându-şi *Raga-khandava*-urile, multe persoane, la sacrificiile sale, erau văzute culcate pe drumuri. În timp ce lupta peste ape, cele două roţi ale carului lui Dilipa nu se scufundau niciodată în acel lichid. Acest lucru părea deosebit de minunat şi nu s-a întâmplat altor regi. Chiar şi cei care l-au văzut pe regele Dilipa, acel arcaş ferm, mereu sincer în vorbire şi dăruind cu generozitate la sacrificiile sale, au reuşit să urce în cer. În lăcaşul lui Dilipa, numit şi Khattanga, aceste cinci sunete se auzeau întotdeauna, şi anume: sunetul recitărilor vedice, sunetul arcurilor şi «*Bea, Petrece şi Mănâncă!»* Când a murit, O, Srinjaya, el care era superior ţie în ceea ce priveşte cele patru virtuţi cardinale şi care era mult superior ţie, şi mult superior fiului tău, nu ar trebui să te vaiţi, spunând: „*Oh, Swaitya, oh, Swaitya,*" pentru fiul tău care nu a făcut niciun sacrificiu şi nu a făcut donaţii sacrificiale.[102]

SECŢIUNEA LXII

Narada a spus: Mandhatri, fiul lui Yuvanaswa, oh Srinjaya, am auzit că a căzut pradă morţii. Acel rege i-a învins pe zei, pe Asura şi pe oameni. Acei zei, şi anume gemenii Aswini, l-au scos din pântecele tatălui său printr-o operaţie chirurgicală. Odată, regele Yuvanaswa, în timp ce vâna cerbi în pădure, a fost foarte însetat şi caii săi au devenit şi ei extrem de obosiţi. Văzând o ghirlandă de fum, regele (călăuzit de ea) s-a dus la un sacrificiu şi a băut untul sacru al sacrificiului care zăcea împrăştiat acolo. (Regele, în consecinţă, a conceput). Văzând că Yuvanaswa era gravid, cei mai buni medici, şi anume gemenii Aswini dintre zei, au extras copilul din pântecele regelui. Văzând acel copil de splendoare celestă aşezat în poala tatălui său, zeii au zis unul altuia: „Ce va hrăni acest copil?". Atunci Vasava a spus: „Să sugă copilul degetele mele". În consecinţă, din degetele lui Indra a ieşit lapte dulce ca nectarul. Şi deoarece Indra din compasiune a spus: „El îşi va trage hrana de la mine" şi i-a arătat acea bunătate, de aceea, zeii au numit acel copil Mandhatri.[103] Apoi, jeturi de lapte şi unt clarificat au căzut în gura fiului lui Yuvanaswa din mâna lui Indra cel cu suflet înalt. Băiatul a continuat să sugă mâna lui Indra şi prin acest mijloc să crească. În douăsprezece zile a ajuns la statura de douăsprezece coţi şi înzestrat cu mare putere. Şi a cucerit toată această lume într-o singură zi. Suflet virtuos, înzestrat cu mare inteligenţă, eroic, devotat adevărului şi stăpân pe pasiunile sale, Mandhatri i-a învins, prin arcul său, pe Janamejaya şi Sudhanwan şi Jaya şi Suna[104] şi Vrihadratha şi Nriga. Iar ţinuturile situate între dealul unde răsare soarele şi dealul unde apune, sunt cunoscute până în ziua de azi ca fiind domeniul lui Mandhatri. După ce a efectuat o sută de sacrificii de cai şi o sută de sacrificii *Rajasuya*, el a dăruit, oh monarh, Brahmanilor, nişte peşti Rohita făcuţi din aur, care aveau zece *Yojane* lungime şi o *Yojană* lăţime. Munţi de mâncăruri gustoase şi comestibile de feluri diverse, după ce Brahmanii au fost ospătaţi, au fost mâncaţi de alţii (care au venit la sacrificiile sale) şi au contribuit la mulţumirea lor. Cantităţi

---

102 În ediţia din Bombay, unele versete apar după al 3-lea.

103 Literal „Avându-mă ca susţinător al său".

104 În loc de Suna, textul din Bombay îl oferă pe *Puru*.

vaste de mâncare și gustări și băuturi, și munți de orez, arătau frumos cum stăteau. Multe râuri, având lacuri de unt purificat, cu diverse feluri de supă pentru nămolul lor, iaurt pentru spuma lor și miere lichidă pentru apa lor, arătau frumos, și răspândind miros de miere și lapte, înconjura munți de bucate solide. Zei și Asura și Oameni și Yakshe și Gandharva și Șerpi și Păsări, și mulți Brahmani, pricepuți în *Vede* și ramurile lor, și mulți Rishi au venit la sacrificiile lui. Dintre cei prezenți, nimeni nu era fără carte. Regele Mandhatri, după ce a dăruit pământul mărginit de mări și plin de bogății Brahmanilor, a dispărut în cele din urmă ca soarele. Umplând toate punctele cardinale cu faima sa, s-a retras în regiunile celor drepți. Când a murit, oh Srinjaya, el care te-a depășit în cele patru virtuți cardinale și care, superior ție, a fost mult superior fiului tău, nu ar trebui să te tângui spunând: „*Oh, Swaitya, Oh, Swaitya*”, căci acesta din urmă nu a făcut niciun sacrificiu și nu a făcut nicio donație pentru sacrificiu.

SECȚIUNEA LXIII

Narada a spus: Yayati, fiul lui Nahusha, O, Srinjaya, am auzit, a căzut pradă morții. După ce a îndeplinit o sută de *Rajasuyas*, o sută de sacrificii de cai, o mie de *Pundarikas*, o sută de *Vajapeyas*, o mie de *Atiratras*, *Chaturmasyas* nenumărate, diverse *Agnishtomas* și multe alte feluri de sacrificii, în toate acestea făcând danii copioase către Brahmani, el a dăruit către Brahmani, după ce a numărat-o prima dată, toată bogăția care exista pe pământ în posesia Mleccha-ilor și a altor popoare care urăsc Brahmanii. Când zeii și Asura erau pregătiți de luptă, regele Yayati i-a ajutat pe zei. După ce a împărțit pământul în patru părți, el l-a dat la patru persoane. După ce a îndeplinit diverse sacrificii și a zămislit virtuos urmași excelenți din soțiile sale Devayani, fiica lui Usanas, și Sarmishtha, regele Yayati, care era asemenea unui zeu, s-a plimbat prin pădurile cerești după bunul plac, ca un al doilea Vasava. Cunoscător al tuturor *Vedelor*, când, totuși, a constatat că nu se săturase de satisfacerea pasiunilor sale, el s-a retras în pădure împreună cu soțiile sale, spunând aceasta: „Oricât de mult orez, grâu, aur și animale și femei ar fi pe pământ, nici măcar întregul acestora nu este suficient pentru un singur om. Gândindu-se la asta, ar trebui să cultive mulțumirea.” Astfel, renunțând la toate dorințele sale și ajungând la mulțumire, lordul Yayati, instalându-și (fiul) pe tron, s-a retras în pădure. Când a murit, O, Srinjaya, [cel] superior ție în ceea ce privește cele patru virtuți cardinale și care, superior ție, era mult superior fiului tău, nu ar trebui să-l jeliți pe acesta din urmă, spunând: „*O, Swaitya, o, Swaitya*”, căci el nu a făcut niciun sacrificiu și nu a făcut nicio ofrandă sacrificială.

SECȚIUNEA LXIV

Narada a spus: Fiul lui Nabhaga, Amvarisha, O, Srinjaya, auzim că a căzut pradă morții. Singur a luptat de o mie de ori cu o mie de regi. Dorind victoria, acei dușmani, desăvârșiți în arme, au năvălit asupra lui în luptă din toate părțile, rostind exclamații fioroase. Ajutat de forța și activitatea lui și de priceperea pe care o dobândise prin exercițiu, a tăiat, prin puterea armelor sale, umbrelele, armele, stindardele, carele și lănciile acelor inamici și și-a risipit angoasele.[105] Dorind să-și salveze viețile, acei oameni, lăsându-și armurile, l-au implorat (pentru milă). I-au cerut protecția, spunând: „*Ne predăm ție*.” Reducându-i la supunere și cucerind tot pământul, el a efectuat o sută de sacrificii de cel mai bun fel, conform riturilor stabilite în scripturi, O, fără păcat! Mâncarea înzestrată cu toate calitățile agreabile era mâncată (la acele sacrificii) de mari categorii de oameni. La acele sacrificii, Brahmani erau respectuos veneraţi și foarte mulțumiți. Iar caste regenerate au mâncat dulciuri și *Purika* și *Pura*, și *Apupa* și *Sashkali* de gust bun și de dimensiuni mari, și *Karambha* și *Prithumridvika*, și diverse feluri de delicatese, și diferite feluri de supă, și *Maireyaka*, și *Ragakhandava*, și diverse feluri de cofetărie, bine preparate, moi și de un miros excelent, și unt clarificat, și miere, și lapte, și apă, și smântână dulce, și multe feluri de fructe și rădăcini plăcute gustului.[106] Iar cei care erau obișnuiți cu vinul au băut la timp diverse feluri de băuturi amețitoare pentru plăcerea pe care o produceau, și au cântat vocal și au cântat la instrumentele lor muzicale.

105 Textul bengalez citește acest verset diferit.

Alţii mii, ameţiţi de băutură, au dansat şi au cântat veseli imnuri în lauda lui Amvarisha; în timp ce alţii, incapabili să se menţină în picioare, au căzut pe pământ. În acele sacrificii, regele Amvarisha a dăruit, ca daruri sacrificiale, regatele a sute şi mii de regi celor zece milioane de preoţi (angajaţi de el) Efectuând diverse sacrificii, regele a dăruit Brahmanilor, ca daruri sacrificiale, numere de prinţi şi regi ale căror încununări de şuviţe trecuseră prin baia sacră, toţi înveliţi în armuri de aur, toţi cu umbrele albe întinse deasupra capetelor, toţi şezând în care de aur, toţi îmbrăcaţi în veşminte excelente şi având mari suite de însoţitori, şi toţi purtându-şi sceptrele, şi în posesia trezoreriilor lor. Marii *Rişi*, văzând ce a făcut, au fost foarte mulţumiţi şi au spus: „Nimeni dintre oamenii din trecut nu a făcut, nimeni în viitor nu va putea face, ceea ce regele Amvarisha, de o liberalitate covârşitoare, face acum.” Când el, O, Srinjaya, a murit, el fiind superior ţie în ceea ce priveşte cele patru virtuţi cardinale şi fiind superior ţie, mult mai superior fiului tău, nu ar trebui, prin urmare, spunând: „*Oh, Swaitya, Oh, Swaitya*”, să-l jeliţi pe cel din urmă care nu a făcut niciun sacrificiu şi nu a făcut niciun dar sacrificial.

SECŢIUNEA LXV

Narada a zis: Regele Sasavindu, O, Srinjaya, am auzit, a fost luat de moarte. De o mare frumuseţe şi cu o putere care nu putea fi învinsă, el a înfăptuit diverse sacrificii. Acel monarh cu suflet nobil avea o sută de mii de soţii. Din fiecare dintre acele soţii s-au născut o mie de fii. Toţi aceşti prinţi erau înzestraţi cu o mare putere. Ei au înfăptuit milioane de sacrificii. Abili în cunoaşterea *Vedelor*, acei regi au înfăptuit multe dintre cele mai de seamă sacrificii. Toţi purtau (în momentele de luptă) platoşe de aur. Şi toţi erau arcaşi excelenţi. Toţi aceşti prinţi născuţi din Sasavindu au înfăptuit sacrificii de cai. Tatăl lor, O, cel mai bun dintre monarhi, în sacrificiile de cai pe care le-a înfăptuit, a dăruit (ca ofrande sacrificiale), pe toţi aceşti fii Brahmanilor. În spatele fiecărui prinţ se aflau sute şi sute de care, elefanţi şi fecioare frumoase împodobite cu podoabe de aur. Cu fiecare fecioară erau o sută de elefanţi; cu fiecare elefant, o sută de care; cu fiecare car, o sută de armăsari, împodobiţi cu ghirlande de aur. Cu fiecare dintre acei armăsari erau o mie de vaci; şi cu fiecare vacă erau cincizeci de capre. Binecuvântatul Sasavindu a dăruit Brahmanilor, în marele său sacrificiu de cai, o astfel de bogăţie nelimitată. Regele a poruncit să se facă pentru marele său sacrificiu de cai atâtea ţăruşi de aur câţi sunt ţăruşii de lemn în alte sacrificii de acest gen, dublu. Erau munţi de mâncare şi băutură înalţi de aproximativ două mile fiecare. La încheierea sacrificiului său de cai, treisprezece astfel de munţi de mâncare şi băutură au rămas (neatinşi). Regatul său era plin de oameni mulţumiţi şi bine hrăniţi. Şi era liber de orice năpastă, iar oamenii erau perfect fericiţi. După ce a domnit mulţi ani, Sasavindu, în cele din urmă, s-a ridicat în ceruri. Când el a murit, O, Srinjaya, care era superior ţie în ceea ce priveşte cele patru virtuţi cardinale şi care, fiind superior ţie, era deci mult mai superior fiului tău, tu nu ar trebui să te întristezi pentru acesta din urmă, care nu a făcut niciun sacrificiu şi nicio ofrandă sacrificială, spunând: „*Of, Swaitya, of, Swaitya*”.

SECŢIUNEA LXVI

Narada a zis: Se aude, O, Srinjaya, că Gaya, fiul lui Amartarayas, a căzut pradă morţii. Acel rege, timp de o sută de ani, nu a mâncat nimic altceva decât resturile libaţiilor de unt clarificat vărsate în focul jertfei. Agni (mulţumit de dovada lui de mare devotament) s-a oferit să-i acorde o binecuvântare. Gaya a solicitat binecuvântarea (dorită), spunând: „Doresc să am o cunoaştere deplină a *Vedelor* prin penitenţe ascetice, prin practica *Brahmacharya*, şi prin voturi şi reguli, şi prin harul superiorilor mei.[107] Doresc, de asemenea, o avere inepuizabilă, prin practica datoriilor propriei mele caste şi fără a vătăma pe alţii. Doresc şi să fiu întotdeauna capabil să fac daruri Brahmanilor, cu devoţiune. Fie ca eu să procreez fii pe soţii aparţinând propriei mele caste şi nu altora. Fie ca eu

106 Cuvintele scrise cu caractere italice sunt denumiri de produse de cofetărie indiene, preparate cu grâu sau orz, lapte şi zahăr sau miere.

107 Acestea sunt metodele prin care a căutat să dobândească cunoaşterea *Vedelor.*

să fiu capabil să dau mâncare cu devoțiune. Fie ca inima mea să se bucure întotdeauna de dreptate. O (Agni), tu, purificator suprem, să nu mă ajungă niciun impediment în timp ce mă angajez în acte pentru atingerea meritelor religioase." Spunând „*Așa să fie*", Agni a dispărut acolo pe loc. Și Gaya, dobândind tot ce ceruse, și-a supus dușmanii în luptă dreaptă. Regele Gaya a efectuat apoi, timp de o sută de ani întregi, diverse tipuri de sacrificii cu daruri abundente către Brahmani și cu voturile numite *Chaturmasyas* și altele. În fiecare an, timp de un secol, regele oferea (Brahmanilor) o sută șaizeci de mii de vaci, zece mii de cai și o *crore* de aur (*nișka*) la ridicare (la finalizarea jertfelor sale). Sub fiecare constelație, el dădea și darurile prevăzute pentru fiecare dintre aceste ocazii.[108] Într-adevăr, regele a efectuat diverse sacrificii ca un alt Soma sau un alt Angiras. În marele său sacrificiu de cal, regele Gaya, făcând un pământ de aur, l-a dăruit Brahmanilor. În acel sacrificiu, mizele regelui Gaya le erau extrem de scumpe, fiind din aur, decorate cu pietre prețioase încântătoare pentru toate creaturile. Capabil să îndeplinească orice dorință, Gaya a dăruit acele mize Brahmanilor bine mulțumiți și altor oameni. Diverselor categorii de creaturi care locuiau în ocean, păduri, insule, râuri masculine și feminine, ape, orașe, provincii și chiar în cer, le-a fost satisfăcută nevoia de bogăție și hrană distribuită la jertfele lui Gaya. Și toate au spus: „Niciun alt sacrificiu nu se poate ridica la înălțimea celui al lui Gaya." Altarul jertfei lui Gaya avea treizeci de *Yojanas* lungime, douăzeci și șase de *Yojanas* lățime și douăzeci de *Yojanas* înălțime. Și era făcut în întregime din aur și acoperit cu perle, diamante și pietre prețioase. Și el a dăruit acest altar Brahmanilor, precum și veșminte și podoabe. Și monarhul generos a oferit Brahmanilor și alte daruri de genul celor prevăzute (în scripturi). La finalizarea acelui sacrificiu au rămas nefolosite douăzeci și cinci de movile de mâncare și multe lacuri și mai multe râuri curgătoare de băuturi suculente și multe adunate, pe lângă acestea, movile de veșminte și podoabe. Și în consecința meritelor acelui mare sacrificiu, Gaya a devenit binecunoscut în cele trei lumi. Și datorită acelui sacrificiu există veșnicul Banian și sacrul Brahmasara. Când a murit, O, Srinjaya, care era superior ție în ceea ce privește patru virtuți cardinale și care era superior ție, era, prin urmare, mult superior fiului tău, nu ar trebui să te jelești, spunând: „*Oh, Swaitya, Oh, Swaitya*", pentru ultimul care nu a efectuat niciun sacrificiu și nu a făcut niciun dar sacrificial.

SECȚIUNEA LXVII

Narada spuse: Îl auzim pe Rantideva, fiul lui Srinjaya, că a căzut pradă morții. Acest rege cu suflet înalt avea două sute de mii de bucătari pentru a distribui mâncare excelentă, crudă și gătită, asemenea Amritei, bramanilor care veneau la casa lui zi și noapte ca musafiri.[109] Regele a dăruit brahmanilor averile sale acumulate prin mijloace drepte. După ce a studiat *Vedele*, și-a învins dușmanii în lupte drepte. Cu jurăminte rigide și mereu angajat în îndeplinirea corespunzătoare a jertfelor, nenumărate animale, dorind să ajungă în cer, veneau de bunăvoie la el.[110] Numărul de animale sacrificate la Agnihotra acestui rege era atât de mare încât secrețiile care curgeau din bucătăria sa din grămăjoarele de piei depozitate acolo au format un râu care, datorită acestui fapt, a ajuns să se numească Charmanwati.[111] El dădea neîncetat *nishka* de aur strălucitor brahmanilor. „*Îți dau nishka!*" sau „*Îți dau nishka!*" erau cuvintele pe care le rostea neîncetat. „*Îți dau*", "*Îți dau*", spunând aceste cuvinte, el dădea mii de *nishka*. Și încă o dată, cu cuvinte blânde către brahmani, el dădea *nishka*. După ce dăduse, într-o singură zi, o *crore* de astfel de monede, el credea că dăduse foarte puțin. Și, prin urmare, voia să dea mai mult. Cine altcineva ar fi putut da ceea ce dădea el? Regele dădea averi, gândind: „Dacă nu dau averi în mâinile brahmanilor, nespusă și veșnică tristețe, fără îndoială, mă va cuprinde." Timp de o sută de ani, la fiecare cincisprezece zile, el dădea miilor de brahmani un taur de aur fiecăruia, urmat de o sută de vaci și opt sute de *nishka*. Toate obiectele necesare pentru *Agnihotra* sa, și toate cele necesare pentru celelalte jertfe ale sale, le dădea în dar

---

108 *Nakshatra-dakshina* este explicată de Nilakantha ca *Nakshatra vihitro-Dakshina*.

109 Interpretarea în bengaleză a celui de-al doilea rând al strofei a doua este vicioasă. În orice caz, interpretarea în Bombay este mai bună.

110 Se crede că animalele ucise în sacrificii sunt aduse în rai.

111 Identificat cu *Chumbala* modernă.

înțelepților, inclusiv *Karuka*[112] și ulcioare de apă și farfurii și paturi și covoare și vehicule, și palate și case, și diverse tipuri de copaci și diverse tipuri de bucate. Orice ustensile și obiecte deținea Rantideva erau din aur. Cei care sunt familiarizați cu istoria timpurilor străvechi, văzând avuția supraomenească a lui Rantideva, cântă acest cântec, și anume: „Nici măcar în lăcașul lui Kuvera nu am văzut astfel de comori adunate; ce mai trebuie spus, deci, despre oamenii de rând?" Și oamenii spuneau plini de uimire: „Fără îndoială, regatul lui Rantideva este făcut din aur."[113] În astfel de nopți, când oaspeți erau adunați în casa lui Rantideva, douăzeci și unu de mii de vaci erau sacrificate (pentru a-i hrăni). Și totuși, bucătarul regal împodobit cu cercei cu pietre prețioase, trebuia să strige, spunând: „Mâncați câtă supă doriți, căci carne nu mai este astăzi la fel de multă ca în alte zile." Orice aur îi mai rămăsese lui Rantideva, chiar și acel rest l-a dăruit brahmanilor în timpul desfășurării unuia dintre sacrificiile sale. În vederea lui, zeii obișnuiau să ia libațiile de unt clarificat turnate în foc pentru ei, iar Pitrîi (Strămoșii) mâncarea care le era oferită la Sraddha (rituri funerare). Și toți brahmanii superiori obțineau de la el (mijloacele de a-și satisface) toate dorințele lor. Când el a murit, O, Srinjaya, care era superior ție în ceea ce privește cele patru virtuți cardinale și care, superior ție, era, prin urmare, mult superior fiului tău, nu ar trebui să jelești pe acesta din urmă, spunând: „*Oh, Swaitya, Oh, Swaitya*", el care nu a făcut niciun sacrificiu și nu a făcut nicio ofrandă sacră.

SECȚIUNEA LXVIII

Narada a zis: Fiul lui Dushmanta, Bharata, O, Srinjaya, am auzit că a căzut pradă morții. În timp ce era doar un copil (trăind) în pădure, a înfăptuit isprăvi care nu puteau fi realizate de alții. Înzestrat cu mare forță, a deposedat rapid de toată puterea chiar și leii, albi ca zăpada și înarmați cu dinți și gheare, și i-a târât și legat (după voia sa). De asemenea, stăpânea și tigrii, care erau mai feroce și mai nemiloși (decât leii), și îi aducea la supunere. Apucând alți prădători posedați de mare forță și chiar elefanți uriași, vopsiți cu arsenic roșu și pătați cu alte minerale lichide de colții și ivoriul lor, îi aducea la supunere, făcându-le gurile să se usuce sau forțându-i să fugă. Posedând o mare forță, el obișnuia să târască și cei mai puternici bivoli. Și datorită forței sale, el a oprit sute de lei mândri, precum și pe puternicii Srimara și rinocerii cornuți și alte animale. Legându-i de gât și zdrobindu-i până la ultima suflare, îi lăsa apoi să plece. Pentru aceste isprăvi ale sale, asceții reînviați (cu care trăia) au ajuns să-l numească Sarvadamana (stăpânul tuturor). În cele din urmă, mama sa l-a oprit din a tortura animalele în acest fel. Înzestrat cu mare putere, el a efectuat o sută de sacrificii de cai pe malurile Yamunei, trei sute de astfel de sacrificii pe malurile Saraswati și patru sute pe malurile Gangei. După ce a efectuat aceste sacrificii, a mai efectuat o mie de sacrificii de cai și o sută de *Rajasūya*, sacrificii mărețe, în care darurile sale către Brahmani erau, de asemenea, foarte mari. Alte sacrificii, cum ar fi *Agnișțoma*, *Ahīnatra*, *Uktha* și *Viśvajit*, le-a efectuat împreună cu mii și mii de Vājapeya și le-a finalizat fără niciun impediment. Fiul Sakuntalei, după ce a realizat toate acestea, a mulțumit Brahmanii cu daruri de bogăție. Bharata, posesor de mare faimă, i-a dăruit apoi zece mii de miliarde de monede, făcute din cel mai pur aur, lui Kanwa (care îi crescuse mama Sakuntala ca pe propria sa fiică). Zeii cu Indra în frunte, însoțiți de Brahmani, venind la sacrificiul său, i-au ridicat stâlpul de sacrificiu făcut în întregime din aur și măsurând o sută de *Vyama* în lățime.[114] Și împăratul Bharata, cu suflet nobil, biruitorul tuturor dușmanilor, monarhul niciodată învins de vreun inamic, a dăruit Brahmanilor cai și elefanți frumoși și care, împodobiți cu aur, și tot felul de pietre prețioase frumoase, și cămile și capre și oi, și sclavi – bărbați și femei – și bogăție, și cereale și vaci cu viței, și sate și câmpuri, și diverse feluri de veșminte, numărându-se cu milioane și milioane. Când a murit, O, Srinjaya, cel care era superior ție în ceea ce privește cele patru virtuți cardinale și care era superior ție, era, prin urmare, mult superior fiului tău, nu ar trebui să-l jeliți pe

112 Un fel de vas folosit de brahmani și alții pentru cerșit.

113 *Vaswoksara* înseamnă „făcut din aur". Este un adjectiv feminin. Substantivul este omis. Cred că pasajul ar putea însemna — Orașul Rantideva este făcut din aur.

114 Un *Vyama* este spațiul dintre cele două brațe extinse la extremitatea lor.

acesta din urmă, spunând: „*O, Swaitya, O, Swaitya*”, el care nu a făcut niciun sacrificiu şi niciun dar sacrificial.

SECȚIUNEA LXIX

Nārada spuse: Fiul lui Vena, regele Prithu, O, Srinjaya, am auzit că a fost lovit de moarte. În timpul sacrificiului *Rājāsuya* pe care l-a efectuat, marii Rishi l-au instalat ca Împărat (al lumii). El a învins pe toți, iar faptele sale au devenit cunoscute (în toată lumea). Pentru aceasta a fost numit Prithu (cel vestit). Și pentru că a protejat pe toți oamenii de răni și vătămări, pentru aceasta a devenit un adevărat Kshatriya.[115] Văzându-l pe Prithu, fiul lui Vena, toți supușii săi au spus: *Suntem foarte mulțumiți de el*. Ca urmare a acestei afecțiuni pe care o avea din partea supușilor săi, a ajuns să fie numit Rege.[116] În timpul lui Prithu, pământul, fără a fi cultivat, oferea recolte în suficientă măsură. Toate vacile, din nou, dădeau lapte ori de câte ori erau atinse. Fiecare lotus era plin cu miere. Tundrele de Kusa erau toate de aur, plăcute la atingere și altfel încântătoare. Și supușii lui Prithu confecționau haine din aceste tulpini, precum și paturile pe care dormeau. Toate fructele erau moi și dulci și asemănătoare cu *Amrita* (ca gust). Și acestea constituiau hrana supușilor săi, niciunul dintre ei nefiind nevoit vreodată să înfometeze. Și toți oamenii pe vremea lui Prithu erau sănătoși și viguroși. Și toate dorințele lor se împlinesc. Nu aveau de ce să se teamă. Locuiau în păduri sau în peșteri, așa cum doreau. Domeniile sale nu erau împărțite în provincii și orașe. Oamenii trăiau fericiți și bucuroși cum dorea fiecare. Când regele Prithu mergea la mare, valurile deveneau solide. Chiar și munții îi deschideau trecători ca el să poată trece prin ei. Stindardul carului său nu se rupea niciodată (fără obstacole). Odată, copacii înalți din pădure, munții, zeii, Asura, oamenii, șerpii, cei șapte Rishi, Apsara și Pitri, toți au venit la Prithu, așezat în voie, și, adresându-i-se, i-au spus: „Tu ești Împăratul nostru. Tu ești Regele nostru. Tu ești Protectorul și Tatăl nostru. Tu ești Stăpânul nostru. De aceea, O, mare rege, dă-ne daruri după inimile noastre, prin care să obținem, pentru totdeauna, satisfacție și bucurie.” Lui, Prithu, fiul lui Vena, i-a spus: *Așa să fie*. Apoi, luând arcul său *Ajagava*[117] și unele săgeți teribile, după cum nu existau altele, s-a gândit o clipă. Apoi s-a adresat Pământului, spunând: „Vino repede, o Pământule! Dă-le laptele pe care îl doresc. Din aceasta, binecuvântată fii tu, le voi da hrana pe care o cer.” Astfel abordat de el, Pământul i-a spus: „*Se cuvine ție, o erou, să mă consideri fiica ta*.” Prithu a răspuns: *Așa să fie!* — Și apoi acest mare ascet, cu pasiunile sub control, a făcut toate aranjamentele (pentru mulsul Pământului). Atunci întreaga adunare de creaturi a început să mulgă Pământul). Și, în primul rând, copacii înalți din pădure s-au ridicat pentru a o mulge. Pământul apoi, plin de afecțiune, a stat acolo dorind un vițel, un mulgător și vase (în care să țină laptele). Atunci Sāla, cel înflorit, a devenit vițelul, Copacul Banyan a devenit mulgătorul, mugurii rupți au devenit laptele, iar auspiciosul arbore Fig a devenit vasul. (Apoi, munții au muls-o). Dealul de Est, unde răsare Soarele, a devenit vițelul; prințul munților, anume Meru, a devenit mulgătorul; diversele gemuri și ierburi căzătoare au devenit laptele; și pietrele au devenit vasele (pentru a ține laptele acela). Apoi, unul dintre zei a devenit mulgătorul, iar toate lucrurile capabile să acorde energie și forță au devenit laptele râvnit. Asurii au muls apoi Pământul, având vinul drept lapte și folosind un vas necopt drept vas. În acel act, Dwimurddhan a devenit mulgătorul, iar Virochana, vițelul. Oamenii au muls Pământul pentru agricultură și culturi. Manu, cel creat de sine, a devenit vițelul lor, iar Prithu însuși mulgătorul. Apoi, Șerpii au muls Pământul, obținând otravă ca lapte și folosind un vas făcut dintr-o dovleac; Dhritarashtra a devenit mulgătorul, iar Takshaka vițelul. Cei șapte Rishi, capabili să producă totul prin decretul lor,[118] au muls Pământul, obținând *Vedele* ca lapte. Vrihaspati a devenit mulgătorul, Chhandasele au fost vasul, iar excelentul Soma, vițelul. Yakșii, mulgând Pământul, au obținut puterea de dispariție după voie ca lapte într-un vas necopt. Vaisravana (Kuvera) a devenit mulgătorul lor, iar Vrishadhvaja vițelul lor. Gandharvii și Apsarele au muls toate parfumurile

115 Literalmente, un Kshatriya este cel care salvează pe altul de răni și leziuni.

116 Un *raja* este cineva care se bucură de afecțiunea poporului său și de care acesta este încântat.

117 Arcul lui Siva, altfel numit *Pinaka*.

118 Aktishtakarman, literalmente, cineva care nu este niciodată obosit de muncă; prin urmare, cineva capabil să obțină rezultatele acțiunii printr-un simplu decret al voinței. Poate însemna, de asemenea, acte imaculate.

odorante într-un vas făcut dintr-o frunză de lotus. Chitraratha a devenit viţelul lor, iar puternicul Viswaruchi mulgătorul lor. Pitrii au muls Pământul, obţinând Swaha ca lapte într-un vas de argint. Yama, fiul lui Vivaswat, a devenit viţelul lor, iar (Antaka cel care distruge) mulgătorul lor. Chiar astfel a fost Pământul muls de acea adunare de creaturi care toate au obţinut ce au dorit ca lapte. Chiar viţeii şi vasele folosite de ei există şi astăzi şi pot fi văzute oricând. Puternicul Prithu, fiul lui Vena, efectuând diverse jertfe, a mulţumit toate creaturile în privinţa tuturor dorinţelor lor prin daruri de articole pe placul inimii lor (creaturilor). Şi a poruncit să se facă imagini de aur din fiecare articol de pe pământ şi le-a dăruit pe toate Brahmanilor ca marele său sacrificiu de cai. Regele a poruncit să se facă şaizeci şi şase de mii de elefanţi de aur şi pe toţi aceştia i-a dat Brahmanilor. Şi acest întreg pământ, de asemenea, regele a poruncit să fie împodobit cu bijuterii şi pietre preţioase şi aur şi l-a dăruit Brahmanilor. Când a murit, O, Srinjaya, care era superior ţie în ceea ce priveşte cele patru virtuţi cardinale şi care, superior ţie, era, aşadar, mult superior fiului tău, nu ar trebui să te tânguieşti, spunând „*Oh, Swaitya, Oh, Swaitya*”, pe acesta din urmă care nu a făcut nicio jertfă şi nicio ofrandă sacrificială.

SECŢIUNEA LXX

Narada spuse: Chiar şi marele ascet Rama, eroul venerat de toţi eroii, acel fiu al lui Jamadagni, de mare renume, va muri, nesatisfăcut (de perioada vieţii sale). Înrădăcinând toate relele de pe pământ, el a făcut să înceapă *Yuga* primară. Obţinând o prosperitate fără seamăn, nu s-a putut găsi niciun defect în el.[119] Tatăl său ucis şi viţelul său furat de către Kshatriya, el, fără nicio laudă, l-a ucis pe Kartavirya, care nu mai fusese învins înainte de către duşmani. Cu arcul său, el a ucis de patru ori şaizeci de mii de Kshatriya deja în fălcile morţii. În acea măcel s-au inclus paisprezece mii de Kshatriya care urau Brahmanii din ţara Dantakura, toţi fiind ucişi de el. Dintre Haihaya, a ucis o mie cu buzduganul său scurt, o mie cu sabia sa şi o mie spânzurându-i.[120] Războinici eroi, cu carele, caii şi elefanţii lor, zăceau morţi pe câmp, ucişi de către înţeleptul fiu al lui Jamadagni, înfuriat de măcelul tatălui său. Şi Rama, în acea ocazie, a ucis zece mii de Kshatriya cu securea sa. El nu a putut suporta în tăcere discursurile furioase rostite de acei (duşmani ai săi). Şi când mulţi dintre cei mai de seamă Brahmans au rostit exclamaţii, menţionând numele lui Rama din rasa lui Bhrigu,[121] atunci viteazul fiu al lui Jamadagni, mergând împotriva Kashmirilor, Daradelor, Kuntilor, Kshudrakilor, Malavaşilor, Angaşilor, Vangaşilor, Kalingaşilor, Videhaşilor, Tamraliptakilor, Rakshovahaşilor, Vitahotraşilor, Trigartelor, Martikavataşilor, număraţi în mii, i-a ucis pe toţi prin săgeţile sale ascuţite. Mergând din provincie în provincie, el a ucis astfel mii de *crore* de Kshatriya. Creând un potop de sânge şi umplând multe lacuri şi cu sânge roşu ca Indrajopaka sau fructul sălbatic numit Vandujiva, şi aducând toate cele optsprezece insule (din care este compus pământul) sub ascultarea sa, acel fiu al rasei lui Bhrigu a efectuat o sută de sacrificii de mare merit, toate fiind îndeplinite de el şi toate ofrandele pe care le-a făcut Brahmanilor au fost copioase. Altarul de sacrificiu, înalt de optsprezece *nala*, făcut în întregime din aur, şi construit conform orânduielii, plin de diverse feluri de bijuterii şi pietre preţioase, şi împodobit cu sute de stindarde, şi acest pământ plin de animale domestice şi sălbatice, au fost acceptate de Kasyapa ca ofrandă de sacrificiu făcută lui de către Rama, fiul lui Jamadagni. Şi Rama i-a dat şi multe mii de elefanţi prodigioşi, toţi împodobiţi cu aur. Într-adevăr, eliberând pământul de toţi tâlharii şi făcându-l să se umple de locuitori cinstiţi şi graţioşi, Rama l-a dat lui Kasyapa la marele său sacrificiu de cai. Dezbrăcând pământul de Kshatriya de douăzeci şi una de ori, şi efectuând sute de sacrificii, viteazul erou a dat pământul Brahmanilor. Şi a fost Marichi (Kasyapa) cel care a acceptat de la el pământul cu cele şapte insule ale sale. Atunci Kasyapa i-a spus lui Rama: „Ieşi de pe pământ, la porunca mea.” La cuvântul lui Kasyapa, cel mai de seamă dintre războinici, dorindu-şi să asculte porunca Brahmanului, a făcut ca însuşi oceanul să se dea la o parte prin săgeţile sale şi, retrăgându-se pe cel

119 Cred că primul rând al versetului a fost explicat corect de Nilakantha. Parafraza este *ya imam bhumim sukham kurvan adyam*, adică *adyam yugam anuparyetisma*.

120 Textul din Bombay adaugă aici câteva versete care nu apar în textele bengaleze.

121 K. P. Sinha face o gafă ridicolă citind acest rând.

mai bun dintre munți, numit Mahendra, a continuat să trăiască acolo. Chiar și acela care sporea faima lui Bhrigu, posedând atâtea virtuți nenumărate, acel faimos fiu al lui Jamadagni, de mare splendoare, va muri. Superior fiului tău, (chiar și el va muri). Nu te întrista, așadar, pentru fiul tău care nu a făcut niciun sacrificiu și nicio ofrandă sacrificială. Toți aceștia, superiori ție în ceea ce privește cele patru virtuți cardinale și, de asemenea, o sută de alte merite, toți acești bărbați de seamă, au murit, O Srinjaya, și cei asemenea lor vor muri de asemenea.

SECȚIUNEA LXXI

Vyasa a spus: Auzind această istorie sacră a celor șaisprezece regi, capabilă să prelungească perioada de viață (a ascultătorului), regele Srinjaya a rămas tăcut, fără să spună nimic. Ilustrul Rishi Narada i-a spus atunci, în timp ce stătea tăcut: „O, tu, cel de mare splendoare, ai ascultat istoriile recitate de mine și ai înțeles sensul lor? Sau toate acestea sunt pierdute, precum Sraddha, așa cum este practicată de o persoană din clasele regenerate care are o soție Sudra?” Astfel întrebat, Srinjaya a răspuns apoi cu mâinile împreunate: „O, tu, cel care ai bogăția ascetismului, după ce am ascultat aceste istorii excelente și demne de laudă ale vechilor înțelepți regali, care toți au făcut mari sacrificii cu daruri generoase către Brahmani, durerea mea a fost înlăturată de uimire, ca întunericul care este înlăturat de razele soarelui. Acum am fost curățat de păcatele mele și nu mai simt nicio durere. Spune-mi, ce să fac acum?”

Narada a spus: Prin noroc, durerea ta a fost alungată. Cere-ți binecuvântarea pe care o dorești. Vei obține tot ce vei cere. Noi nu spunem niciodată lucruri care nu sunt adevărate.

Srinjaya a spus: Sunt fericit chiar și cu asta, și anume că tu, O, sfântule, ești mulțumit de mine. Cel de care tu, O, sfântule, ești mulțumit, nu are nimic de neatins aici.

Narada a spus: Îți voi da încă o dată fiul tău care a fost ucis fără rost de tâlhari, ca un animal sacrificat, scoțându-l din iadul teribil.

Vyasa a zis: Apoi a apărut fiul lui Srinjaya, de o splendoare minunată, acel copil asemănător fiului lui Kuvera însuși, dăruit de Rishiul mulțumit (tatălui îndurerat). Și regele Srinjaya, întâlnindu-și din nou fiul, a devenit foarte încântat. Și a efectuat multe sacrificii meritorii, oferind daruri de sacrificiu copioase la finalizarea lor. Fiul lui Srinjaya nu îndeplinise scopurile existenței sale. Nu efectuase niciun sacrificiu și nu avea copii. Lipsit de vitejie, pierise în mod deplorabil și nu în luptă. Din acest motiv a putut fi readus la viață.[122] În ceea ce privește pe Abhimanyu, el era viteaz și eroic. El a îndeplinit scopurile vieții, căci viteazul fiu al Subhadrei, după ce și-a năpădit dușmanii în mii, a părăsit lumea, căzând pe câmpul de bătălie. Acele regiuni inaccesibile care se obțin prin *Brahmacharya*, prin cunoaștere, prin cunoașterea scripturilor, prin cele mai lăudabile sacrificii, chiar acestea le-a obținut fiul tău. Oamenii deștepți doresc întotdeauna raiul prin faptele lor drepte. Cei care trăiesc în rai nu preferă niciodată această lume raiului. Prin urmare, nu este ușor ca vreo dorință pe care nu a atins-o să îl aducă înapoi în lume pe fiul lui Arjuna ucis în luptă și care acum sălășluiește în rai. Fiul tău a atins acea țintă eternă care este atinsă de yoghini cu ochii închiși în contemplație sau de cei care fac mari sacrificii, sau de oamenii înzestrați cu mare merit ascetic. După moarte, obținând un corp nou, acel erou strălucește ca un rege în propriile sale raze nemuritoare. Într-adevăr, Abhimanyu și-a recăpătat corpul de esență lunară dorit de toți cei reîntorși. Nu merită grija ta.[123] Știind aceasta, taci și-i omoară pe dușmanii tăi. Să-ți fie tăria. O, fără de păcat, cei vii sunt cei care au nevoie de jalea noastră, și nu cei care au atins raiul. Păcatele celui pentru care cei vii îl jeluiesc cresc, O, rege. Prin urmare, cel înțelept, abandonând jalea, ar trebui să lupte pentru (beneficiul celor morți). Cel viu ar trebui să se gândească la bucuria, la gloria și la fericirea

122 *Sannahikas*, adică îmbrăcați în zale.

123 Citirea din Bengal *Dwijaidhitam* este cu siguranță mai bună decât citirea din Bombay *Dwijochitam*, deși Nilakantha explică *uchitam* ca *abhimatam*.

(celor morți). Știind aceasta, cei înțelepți nu se lasă pradă tristeții, căci tristețea este dureroasă. Știi că acest lucru este adevărat. Ridică-te! Luptă (pentru a-ți atinge scopul). Nu te întrista. Ai auzit despre originea Morții, și despre penitențele ei fără seamăn, precum și despre imparțialitatea comportamentului ei față de toate creaturile. Ai auzit că prosperitatea este instabilă. Ai auzit cum a fost reînviat fiul mort al lui Srinjaya. O, rege învățat, nu te întrista. Pace să fie cu tine, eu plec! — După ce a rostit acestea, sfântul Vyasa a dispărut acolo pe loc. La plecarea stăpânului vorbirii, cel mai ilustru dintre cei înțelepți, sfântul Vyasa, cu o culoare asemenea cerului înnorat, Yudhishthira, având consolare în urma celor auzite despre meritul sacrificial și prosperitatea acestor mari monarhi din vremurile trecute, având o energie egală cu cea a marelui Indra însuși și toți dobândind averea prin mijloace drepte, i-a lăudat în gând pe acei iluștri și a scăpat de jale. Totuși, din nou, cu inima melancolică, s-a întrebat: „Ce-i vom spune lui Dhananjaya?”

SECȚIUNEA LXXII

Sanjaya a spus: Când acea zi teribilă, atât de plină de măcelul creaturilor, s-a sfârșit și când soarele a apus, frumosul amurg al serii s-a răspândit. Trupele, O, taur al neamului Bharata, ale ambelor părți, s-au retras în corturile lor. Apoi, Jishnu, cel cu steagul maimuței, după ce a ucis un număr mare de *Samsaptaka* cu ajutorul armelor sale celeste, s-a îndreptat spre cortul său, urcat pe carul său victorios. Și în timp ce se îndrepta, l-a întrebat pe Govinda, cu vocea sufocată de lacrimi: „De ce mi-e frică inima, O, Kesava, și de ce îmi tremură vocea? Mă lovesc semne rele, iar membrele mele sunt slabe. Gânduri de dezastru îmi posedă mintea fără să le trăiesc. Pe pământ, din toate părțile, diverse semne mă lovesc cu frică. Sunt de multe feluri aceste semne și indicii, și se văd peste tot, prefigurând o calamitate cumplită. Este totul în regulă cu venerabilul meu superior, adică regele cu toți prietenii săi?”

Vasudeva a spus: Este evident că totul este în regulă cu fratele tău și prietenii lui. Nu te întrista, se va întâmpla un rău neînsemnat în altă direcție.

Sanjaya a continuat: Apoi, cei doi eroi (adică Krishna și Arjuna), după ce au adorat Amurgul,[124] s-au urcat în carul lor și au pornit la drum, vorbind despre bătălia zilei, care a distrus atât de mulți eroi. După ce au realizat fapte extrem de dificile, Vasudeva și Arjuna au ajuns în sfârșit la tabăra (Pandava). Atunci ucigașul eroilor inamici, Vibhatsu, văzând tabăra lipsită de bucurie și melancolică, și totul în confuzie, s-a adresat lui Krishna cu inima îndurerată și a spus: „O, Janardana, astăzi nu sună niciun sunet de trompetă de bun augur, amestecat cu bătăile tobelor și sunetul puternic al cochiliilor. Nici dulcea *Vina* nu este cântată nicăieri, însoțită de bătăile din palme.[125] Cântecele de bun augur și încântătoare, pline de laude, nu sunt recitate sau cântate nicăieri de barzii noștri printre trupe. Și războinicii se retrag cu capetele plecate. Ei nu-mi povestesc, ca înainte, despre faptele lor eroice. O, Madhava, este totul în regulă cu frații mei astăzi? Văzându-i pe oamenii noștri cufundați în durere, nu cunosc pacea. Este totul în regulă, O, dătătorule de onoruri, cu conducătorul Panchalas, sau Virata, sau cu toți războinicii noștri, O, tu, cel cu glorie nepieritoare? Din păcate, fiul lui Subhadra, mereu vesel, nu iese astăzi, împreună cu frații săi, cu zâmbete pe buze, să mă întâmpine la întoarcerea din luptă.”

Sanjaya a zis: Astfel vorbind, acei doi, (și anume Krishna și Arjuna), au intrat în tabăra lor. Și au văzut că Pandavii, toți fără veselie, stăteau, cufundați în mare jale. Văzându-și frații și fiii, Arjuna cu stindardul-maimuță a devenit foarte lipsit de veselie. Neobservându-l pe fiul Subhadrei acolo, Arjuna a zis: „Palidă este culoarea pe care o zăresc pe chipurile voastre. Nu îl văd din nou pe Abhimanyu. Nici el nu vine să mă felicite. Am auzit că astăzi Drona a format dispozitivul circular de luptă. Nimeni dintre voi, în afară de băiatul Abhimanyu, nu ar fi putut sparge acel dispozitiv. Eu, totuși, nu l-am învățat cum să iasă din acel dispozitiv, după ce l-a străpuns. L-ați trimis pe băiat în

124 Amurgul este însăși zeița care trebuie adorată prin anumite rugăciuni și cu această ocazie.
125 Aceste palme marchează ritmul.

acel dispozitiv? A căzut oare acel ucigaș de eroi, și anume fiul Subhadrei, acel arcaș măreț, după ce a străpuns acel dispozitiv, prin nenumărați războinici ai inamicului în bătălie, în cele din urmă în luptă? O, spuneți-mi, cum a căzut pe câmpul de luptă acel erou cu brațe puternice și ochi roșii, născut (în linia noastră) ca un leu pe coama muntelui, și egal cu fratele mai mic al lui Indra însuși? Ce războinic, depărtat de simțuri de către Moarte, a îndrăznit să-l ucidă pe acel fiu drag al Subhadrei, acel favorit al Draupadii și al lui Kesava, acel copil mereu iubit de Kunti? Egal cu eroul Vrishni cu suflet înalt, Kesava, însuși în măiestrie, cunoaștere și demnitate, cum a fost el ucis pe câmpul de luptă? Fiul favorit al acelei fiice a rasei Vrishni, mereu prețuit de mine, vai, dacă nu îl văd, mă voi duce în sălașul lui Yama. Cu șuvițe terminate în bucle moi, de vârstă fragedă, cu ochi ca cei ai unui pui de gazelă, cu pas ca cel al unui elefant furios, înalt ca un lăstar de Șala, cu vorbire dulce acompaniată de zâmbete, tăcut, mereu ascultător de ordinele superiorilor săi, acționând ca unul de vârstă matură deși fraged la vârstă, cu vorbire plăcută, lipsit de vanitate, de mare curaj și mare energie, cu ochi mari asemănători petalelor de lotus, blând cu cei devotați lui, stăpânit, care nu urmează nimic josnic, recunoscător, posesor de cunoaștere, desăvârșit în arme, care nu se retrage din luptă, mereu încântat de luptă, și care sporește temerile dușmanilor, preocupat de bunăstarea rudelor, doritor de victorie pentru strămoși, care nu lovește niciodată primul, complet fără frică în luptă, vai, dacă nu văd acel fiu, mă voi duce în sălașul lui Yama. În numărătoarea războinicilor pe care se numărau mereu ca Maharatha, superior mie de o dată și jumătate, de vârstă fragedă, cu brațe puternice, chiar drag lui Pradyumna și Kesava și mie, vai, dacă nu văd acel fiu, mă voi duce în sălașul lui Yama. Cu nas frumos, cu frunte frumoasă, cu ochi, sprâncene și buze frumoase, dacă nu văd acel chip, ce pace poate avea inima mea? Melodios ca vocea masculului de Coacăz, încântător, și dulce ca sunetele *Vina*-ului, fără să-i aud vocea, ce pace poate avea inima mea? Frumusețea lui era de neegalat, rară chiar și printre cei cerești. Fără să arunc ochii asupra acelei forme, ce pace poate avea inima mea? Desăvârșit în a saluta (pe superiori) cu reverență, și mereu ascultător de poruncile părinților săi, vai, dacă nu îl văd, ce pace poate avea inima mea? Curajos în luptă, obișnuit cu fiecare lux, merituos pentru patul cel mai moale, vai, el doarme astăzi pe pământul gol, ca și cum nu ar fi nimeni să aibă grijă de el, deși este cel dintâi dintre cei care au protectori care să aibă grijă de ei. Acel pe care, în timp ce era în patul său, cele mai frumoase femei obișnuiau să-l îngrijească, vai, el sfâșiat de săgeți, va avea astăzi șacali fioroși, pândind pe câmp, care să aibă grijă de el. Cel care odinioară era trezit din somn de către cântăreți, bărzi și panegiriști, vai, el va fi trezit astăzi cu siguranță de fiarele zgomotoase. Acela chip frumos al său merita în mod eminent să fie umbrit de umbrelă, vai, praful câmpului de luptă îl va murdări astăzi cu siguranță. O, copil, nefericitul de mine, moartea te ia cu forța de la mine, care nu mă săturam niciodată să te privesc. Fără îndoială, acea sălaș al lui Yama, care este mereu destinația celor cu fapte drepte, acea reședință încântătoare, luminată astăzi de splendoarea ta, este făcută extrem de frumoasă de către tine. Fără îndoială, Yama și Varuna și Satakratu și Kuvera, avându-te pe tine ca oaspete favorit, te venerează pe tine, eroul tău.” Astfel, adâncit în diverse plângeri, ca un negustor al cărui vas s-a scufundat. Arjuna, lovit de o mare tristețe, l-a întrebat pe Yudhishthira, zicând: «O, tu din neamul lui Kuru, a urcat el în ceruri, provocând un mare măcel în rândul dușmanilor și luptând cu cei mai de frunte războinici în fața bătăliei? Fără îndoială, în timp ce se lupta singur cu cei mai de frunte războinici, nenumărați ca număr, și luptând cu vigoare și hotărâre, inima lui s-a îndreptat spre mine din dorința de ajutor. Fiind loviți de Karna și Drona și Kripa și alții cu săgeți ascuțite de diverse feluri și cu vârfuri strălucitoare, fiii mei cu forță mică, trebuie să se fi gândit în mod repetat: „Tatăl meu va fi salvatorul meu în această împrejurare”. Cred că, în timp ce se lamenta astfel, a fost doborât la pământ de războinici cruzi. Sau, poate, când a fost zămislit de mine, când era nepotul lui Madhava, când s-a născut din Subhadra, nu ar fi putut rosti astfel de plângeri. Fără îndoială, inima mea, tare ca piatra, este făcută din esența tunetului, deoarece nu se sparge, chiar dacă nu-l văd pe acel erou cu ochi roșii și brațe puternice. Cum ar fi putut acei arcași puternici cu inimi crude să-și arunce săgețile pătrunzătoare asupra acelui copil fraged, care, pe deasupra, era fiul meu și nepotul lui Vasudeva? Tânărul cu suflet nobil care, venind în față în fiecare zi, obișnuia să mă felicite, vai, de ce nu se prezintă astăzi în fața mea când mă întorc după ce am ucis dușmanul? Fără îndoială, doborât, zace astăzi pe pământul gol, scăldat în sânge. Împodobind pământul cu trupul său, zace ca soarele căzut

(din firmament). Sufăr pentru Subhadra, care, auzind de moartea în luptă a fiului ei neclintit, își va pierde viața, cuprinsă de durere. Ce îi va spune Subhadra mie, care tânjește după Abhimanyu? Și ce îmi va spune și Draupadi mie? Cuprinse de durere, ce le voi spune și eu lor? Fără îndoială, inima mea este făcută din esența tunetului, deoarece nu se sparge în mii de bucăți la vederea nurorii mele care plânge, sfâșiată de durere. Gălăgioasele urlete de leu ale Dhritarashților, umflate de mândrie, mi-au intrat într-adevăr în urechi. Krishna a auzit și el pe Yuyutsu, certând eroii (armatei Dhritarashtra) cu aceste cuvinte: „Voi, războinici mari pe care, neputând să-l biruiți pe Vibhatsu, ați ucis doar un copil, de ce vă bucurați? De ce, făcând ceea ce este neplăcut celor doi, și anume Kesava și Arjuna, în luptă, de ce rageți de bucurie ca leii, când, de fapt, a sosit ceasul tristeții? Fructele acestui fapt păcătos al vostru vă vor ajunge în curând din urmă. Crima pe care ați comis-o este atroce. Cât timp nu-și va aduce roadele?» Mustrându-i cu aceste cuvinte, fiul nobil al lui Dhritarashtra, născut din soția sa Vaisya, a plecat, aruncând armele, cuprins de furie și durere. ”O, Krishna, de ce nu mi-ai spus toate acestea în timpul bătăliei? Atunci i-aș fi nimicit pe toți acei războinici cu inimi crude. ”

Sanjaya a continuat: Atunci Vasudeva, consolându-l pe Partha, care era cuprins de durere din cauza fiului său, care era extrem de neliniștit, ale cărui ochi erau scăldați în lacrimi și care, în fapt, era copleșit de această suferință cauzată de măcelul copilului său, i-a spus: ”Nu ceda atâta tristeții. Acesta este drumul tuturor eroilor curajoși, care nu se retrag, în special al Kshatriyaşilor, a căror profesie este lupta. O, cel mai înțelept dintre oameni, acesta este chiar scopul hotărât de autorii scripturilor noastre pentru eroii care nu se retrag, angajați în luptă. Moartea este sigură pentru eroii care nu se retrag. Nu există nicio îndoială că Abhimanyu a urcat în acele regiuni care sunt rezervate persoanelor cu fapte drepte. O, taur al rasei lui Bharata, acesta este chiar dorit de toți cei curajoși, și anume, să moară în luptă, înfruntându-și dușmanii. În ceea ce privește pe Abhimanyu, el, după ce a ucis în luptă mulți prinți eroici și puternici, a întâmpinat acea moarte în fața luptei care este dorită de eroi. Nu te întrista, O, tigrule dintre oameni! Legiuitorii de demult au declarat că aceasta este mărirea eternă a Kshatriyaşilor, și anume moartea lor în luptă. O, cel mai bun dintre Bharatași, acești frați ai tăi sunt toți extrem de abătuți, la fel și regele, și acești prieteni ai tăi, văzându-te cufundat în durere. O, dătător de onoruri, mângâie-i cu cuvinte de consolare. Ceea ce ar trebui să fie îți este cunoscut. Nu se cuvine să te întristezi.” Astfel consolat de minunatele fapte ale lui Krishna, Partha a spus apoi aceste cuvinte tuturor fraților săi, cu vocea stinsă de durere: ”O, stăpân al pământului, doresc să aud cum a luptat Abhimanyu cel cu brațe puternice, cum a luptat acel erou cu ochi mari, asemănători petalelor de lotus. Veți vedea că voi extermina dușmanul cu elefanții și carele și caii săi; voi extermina în luptă pe acei ucigași ai fiului meu împreună cu toți însoțitorii și rudele lor. Voi toți sunteți desăvârșiți în arme. Voi toți erați înarmați, cum de a fost ucis fiul Subhadrei, chiar dacă s-ar fi luptat cu însuși cel care deține trăsnetul? Vai, dacă aș fi știut că Pandavașii și Panchalașii nu vor fi capabili să-l protejeze pe fiul meu în luptă, eu însumi l-aș fi protejat. Voi erați atunci pe carele voastre, voi aruncați săgețile. Vai, cum de a putut fi ucis Abhimanyu de către dușman, provocând un mare măcel în rândurile voastre? Vai, nu aveți bărbăție, nici nu aveți vitejie, de când în văzul vostru a fost ucis Abhimanyu. Sau, ar trebui să mă mustru pe mine însumi, deoarece știind că voi toți sunteți slabi, lași și nesiguri, am plecat! Vai, coifurile și armele voastre de tot felul sunt doar podoabe pentru a vă împodobi corpurile, iar cuvintele v-au fost date doar pentru a vorbi în adunări, de vreme ce nu ați reușit să-mi protejați fiul (chiar dacă erați îmbrăcați în zale, înarmați din cap până în picioare, și chiar dacă mă asiguraserăți prin cuvinte de competența voastră)?” – După ce a spus aceste cuvinte, Partha s-a așezat, ținând arcul și sabia sa excelentă. Într-adevăr, nimeni nu putea, în acel moment, nici măcar să-l privească pe Vibhatsu, care semăna atunci cu Distrugătorul în furie, trăgând adânc aer în piept în mod repetat. Niciunul dintre prietenii sau rudele sale nu îndrăznea să-l privească sau să-i vorbească lui Arjuna, în timp ce el stătea acolo extrem de afectat de durere din cauza fiului său, și cu fața scăldată în lacrimi. Nimeni! Într-adevăr, nu putea să-i vorbească, cu excepția lui Vasudeva sau Yudhishthira. Acești doi erau, în toate circumstanțele, bineveniți pentru Arjuna. Și pentru că erau foarte respectați și foarte iubiți, de aceea numai ei îi puteau vorbi în astfel de momente. Atunci regele Yudhishthira, adresându-i-se lui

Partha, cel cu ochii ca petalele de lotus, care era atunci plin de furie şi extrem de afectat de durere din cauza morţii fiului său, i-a spus aceste cuvinte.

SECȚIUNEA LXXIII

Yudhishthira a zis: – O, foarte puternice, după ce te-ai îndreptat spre oastea *Samsaptaka*, preceptorul Drona a făcut eforturi feroce să mă captureze. Am reuşit însă să-l respingem pe Drona la capul rândurilor în toate privinţele, dispunând viguros în contra-rânduri diviziile noastre de care luptătoare în acea bătălie. Ţinuţi în loc de un număr mare de războinici, şi eu însumi fiind bine protejat, Drona a început să ne lovească cu mare activitate, chinuindu-ne cu săgeţile sale ascuţite. Astfel chinuiţi de el, nu ne-am putut nici măcar uita la armata lui, darămite să-i înfruntăm în luptă. Atunci toţi, adresându-ne fiului tău de Subhadra, care era egal cu tine, O, stăpâne, în vitejie, i-am zis: „O, fiu, străpunge această rânduire a lui Drona!" – Acel erou viteaz, îndemnat astfel de noi, a încercat apoi să-şi asume acea povară, deşi nesuportabilă pentru el, asemenea unui cal bun. Înzestrat cu energia ta şi ajutat de cunoaşterea armelor pe care o avea de la tine, acel copil a pătruns în acel rând, asemenea lui Garuda pătrunzând în ocean. În ceea ce ne priveşte pe noi, l-am urmat pe acel erou, acel fiu al Subhadrei, dorind în acea luptă să pătrundem (în oastea lui Dhritarashtra) pe aceeaşi cale pe care intrase Abhimanyu. Apoi, O, tată, jalnicul rege al Sindhuşilor, adică Jayadratha, datorită binecuvântării primite de la Rudra, ne-a oprit pe toţi! Apoi Drona, Kripa şi Karna şi fiul lui Drona, şi regele Kosalaşilor, şi Kritavarman, aceşti şase războinici pe care se aflau pe care, l-au înconjurat pe fiul Subhadrei. După ce l-au înconjurat pe acel copil, toţi acei mari războinici care se aflau pe care – deşi el lupta din toate puterile, erau prea mulţi pentru el – l-au deposedat de careta sa. După ce a fost deposedat de careta sa, fiul lui Dussasana, deşi a scăpat la limită, a reuşit, cum a vrut soarta, să-l facă pe Abhimanyu să-şi găsească sfârşitul. În ceea ce-l priveşte pe Abhimanyu, el, după ce a ucis multe mii de oameni şi cai şi elefanţi, şi opt mii de care, şi încă o dată nouă sute de elefanţi, două mii de prinţi şi un număr mare de războinici eroici fără renume, şi trimiţându-l în cele din urmă în cer pe regele Vrihadvala în acea bătălie, în cele din urmă, din cauza sorţii potrivnice, şi-a găsit propria moarte. Astfel s-a petrecut acest eveniment care ne sporeşte atât de mult durerea! Acel tigru printre oameni a urcat astfel în cer! Auzind aceste cuvinte rostite de regele Yudhishthira, Arjuna, spunând – „*O, fiule!*" – şi oftând adânc, a căzut la pământ, cuprins de o mare durere. Atunci toţi războinicii Pandava, înconjurându-l pe Dhananjaya cu feţe întristate, au început să se privească unii pe alţii cu ochii neclintiţi, plini de jale. Revenindu-şi apoi în simţiri, fiul lui Vasava s-a înfuriat de furie. Părea să tremure febril şi oftă frecvent. Strângându-şi mâinile, respirând adânc, cu ochii plini de lacrimi şi aruncându-şi privirile ca un nebun, a rostit aceste cuvinte.

Arjuna a zis: — Jur cu adevărat că mâine îl voi ucide pe Jayadratha! Dacă, de frică de moarte, el nu-i va părăsi pe Dhritarashtra, sau nu va implora protecţia noastră, sau protecţia lui Krishna, acel om suprem, sau a ta, O, rege, îl voi ucide cu siguranţă mâine! Uitându-şi prietenia faţă de mine, angajat să facă ce-i place fiului lui Dhritarashtra, acel ticălos este cauza uciderii copilului! Mâine îl voi ucide! Oricine va ieşi în calea mea în luptă mâine pentru a-l proteja, fie că este vorba de Drona, fie de Kripa, O, rege, îi voi acoperi pe toţi cu săgeata mea! Voi, tauri printre oameni, dacă nu voi realiza nici măcar acest lucru în lupta de mâine, să nu ajung în regiunea rezervată celor drepţi, voi, eroi supremi! Regiunile care sunt pentru cei ce-şi ucid mamele, sau pentru cei ce-şi ucid taţii, sau pentru cei ce le violează paturile învăţătorilor, sau pentru cei vicleni şi răi, sau pentru cei ce nutresc invidie împotriva celor drepţi, sau pentru cei ce vorbesc de rău pe alţii sau pentru cei ce îşi însuşesc bunurile de încredere depuse de alţii, sau pentru cei ce trădează încrederea, sau pentru cei ce vorbesc de rău despre soţiile pe care le-au avut înainte, sau pentru cei ce au ucis Brahmani, sau pentru cei ce au ucis vaci, sau pentru cei ce mănâncă lapte cu zahăr şi orez, sau mâncare preparată din orz, sau verdeţuri, sau feluri de mâncare preparate din lapte, susan şi orez, sau clătite subţiri din orz măcinat prăjite în unt clarificat sau alte feluri de clătite, sau carne, fără să fi dedicat acestea zeilor,—chiar şi acele regiuni îmi vor deveni mie mai degrabă dacă nu-l voi ucide pe Jayadratha! — Regiunile la care ajung cei ce insultă Brahmani devotaţi studiului *Vedelor,* sau alţi

demni de respect, sau pe învăţătorii lor, (acele regiuni îmi vor deveni mie mai degrabă dacă nu-l voi ucide pe Jayadratha!) Acea soartă care le devine celor ce ating Brahmani sau focul cu picioarele, acea soartă care le devine celor ce aruncă flegmă şi excremente şi urinează în apă, chiar acea soartă mizerabilă îmi va fi, dacă nu-l voi ucide pe Jayadratha! Soarta celui ce se scaldă (în apă) în stare de nuditate, sau a celui ce nu-şi primeşte cu ospitalitate un oaspete, soarta celor ce primesc mită, spun minciuni şi înşală şi păcălesc pe alţii, soarta celor ce îşi ofensează propriile suflete, sau a celor ce rostesc laude false (altora), sau a celor mai josnici ticăloşi care mănâncă dulciuri în văzul servitorilor şi fiilor şi soţiilor şi celor dependenţi fără să le împartă cu aceştia, acea soartă înfricoşătoare îmi va fi, dacă nu-l voi ucide pe Jayadratha! Soarta care îl aşteaptă pe ticălosul cu suflet nemilos care, fără să susţină un protejat drept şi ascultător, îl abandonează, sau pe cel care, fără să dea unui vecin merituos ofrandele din Sraddha, le dă celor care nu le merită, soarta celui ce bea vin, sau a celui ce insultă pe cei merituoşi de respect, sau a celui neîncrezător, sau a celui ce vorbeşte de rău despre fraţii săi, acea soartă îmi va veni curând, dacă nu-l voi opri pe Jayadratha! Soarta tuturor acelor persoane păcătoase pe care nu le-am menţionat, precum şi a celor pe care le-am menţionat, îmi va fi atinsă curând, dacă, după ce această noapte trece, nu-l voi ucide pe Jayadratha mâine:

> *„ —Ascultaţi acum un alt jurământ al meu! Dacă mâine soarele va apune fără ca eu să-l ucid pe acel nenorocit, atunci chiar şi aici voi intra în focul aprins! Voi, Asuraşi, zei şi oameni. Voi, păsări şi şerpi, voi, Pithi şi toţi rătăcitorii nopţii, voi, Rishi regeneraţi şi Rishi cereşti, voi, creaturi mobile şi imobile, voi, toţi cei pe care nu i-am menţionat, voi nu veţi reuşi să-mi protejaţi duşmanul de mine! Dacă el va intra în lăcaşul regiunii inferioare, sau va urca în firmament, sau se va refugia la cereşti, sau în tărâmurile Daityas, eu totuşi, cu o sută de săgeţi, îi voi tăia cu siguranţă, la sfârşitul acestei nopţi, capul duşmanului lui Abhimanyu! —*”

Sanjaya a continuat: După ce a rostit aceste cuvinte, Arjuna a început să întindă *Gandiva* cu ambele braţe. Depăşind vocea lui Arjuna, sunetul arcului s-a ridicat şi a atins cerurile. După ce Arjuna a depus jurământul, Janarddana, cuprins de mânie, a suflat în scoica sa, *Panchajanya*. Iar Phalguna a suflat în *Devadatta*. Marea scoică *Panchajanya*, bine umplută cu vântul din gura lui Krishna, a produs un sunet puternic. Şi acel sunet a făcut ca regenţii punctelor cardinale şi secundare, regiunile inferioare şi întregul univers să se cutremure, aşa cum se întâmplă la sfârşitul *Yuga*. Într-adevăr, după ce Arjuna, cel cu suflet înalt, a depus jurământul, sunetul a mii de instrumente muzicale şi urlete puternice de leu s-au ridicat din tabăra Pandava.

SECŢIUNEA LXXIV

Sanjaya spuse: Când spionii (lui Duryodhana), după ce au auzit acel urlet puternic făcut de Pandava dornici de victorie, i-au informat (pe stăpânii lor despre cauză), Jayadratha, copleşit de tristeţe şi cu inima amorţită de durere, şi ca unul care se scufundă într-un ocean fără fund de necaz, s-a ridicat încet şi, după ce s-a gândit mult timp, a mers în adunarea regilor. După ce s-a gândit puţin în prezenţa acelor zei printre oameni, Jayadratha, de frica tatălui lui Abhimanyu şi acoperit de ruşine, a spus aceste cuvinte: ”Cel care pe solul lui Pandu a fost născut de Indra sub influenţa dorinţei, acel ticălos gândeşte să mă trimită în sălaşul lui Yama! Fie binecuvântat, mă voi întoarce, aşadar, la casa mea din dorinţa de viaţă! Sau, voi, tauri printre Kshatriya, protejaţi-mă prin forţa armelor voastre! Partha caută să mă ucidă, voi, eroi, făcându-mă neînfricat! Drona şi Duryodhana şi Kripa, şi Karna, şi stăpânul Madrasului, şi Valhika, şi Dussasana şi alţii, sunt capabili să protejeze o persoană care este asaltată chiar de Yama! Dar când eu sunt ameninţat doar de Phalguna, nu vor putea toţi aceştia, stăpânii pământului, nu veţi putea toţi voi, uniţi, să mă protejaţi? După ce am auzit strigătele de bucurie ale Pandava, mare a fost frica mea. Membrele mele, voi, stăpânii pământului, au devenit neputincioase ca cele ale unei persoane pe punctul de a muri! Fără îndoială, cel care poartă *Gandiva* a jurat moartea mea! Din acest motiv Pandava strigă de bucurie într-un

moment în care ar trebui să plângă! Să nu mai vorbim de conducătorii oamenilor, zeii înșiși și Gandharva, Asura, Uraga și Rakshasa, nu îndrăznesc să contracareze un jurământ al lui Arjuna. Prin urmare, voi, tauri printre oameni, fie-vă binecuvântat, dați-mi permisiunea (de a părăsi tabăra Kuru). Vreau să dispar. Pandava nu mă vor mai putea găsi!" În timp ce se mângâia în astfel de lamentații, cu inima agitată de frică, regele Duryodhana, privind întotdeauna realizarea afacerii sale ca fiind preferabilă oricărui alt lucru, i-a spus aceste cuvinte: "Nu te teme, O, tigru printre oameni! O, taur printre oameni, cine va căuta să te înfrunte în luptă când vei rămâne în mijlocul acestor eroi Kshatriya! Eu însumi, fiul lui Vikartana, Karna, Chitrasena, Vivinsati, Bhurisravas, Sala, Salya, invincibilul Vrishasena, Purumitra, Jaya, Bhoja, Sudakshina, stăpânul Kamvoja, Satyavrata, cel cu brațe puternice, Vikarna, Durmukha, Dussasana, Subahu, stăpânul Kalinga, cu armele ridicate, Vinda și Anuvinda din Avanti, Drona, fiul Dronei și fiul lui Suvala (Sakuni), — aceștia și nenumărați alți regi vor înfrunta bătălia, înconjurându-te din toate părțile, cu forțele lor! Așadar, să se risipească febra inimii tale! Tu însuți ești unul dintre primii luptători de care! O, tu cu splendoare imensă, tu însuți ești un erou! Fiind cine ești, cum poți vedea vreo cauză de frică, O, rege al Sindhuilor! Cele unsprezece *Akshauhini* de trupe pe care le dețin vor lupta cu grijă pentru a te proteja! Prin urmare, nu te teme, O, rege al Sindhuilor! Să se risipească temerile tale!"

Sanjaya a continuat: Astfel mângâiat, O, monarhule, de fiul tău, regele Sindhus, însoțit de Duryodhana, s-a dus în aceeași noapte la Drona (generalul suprem al armatei Kuru). Apoi, O, rege, după ce i-a atins picioarele lui Drona cu reverență și s-a așezat cu umilință, i-a adresat învățătorului următoarele cuvinte: „În ceea ce privește lovirea țintei, lovirea de la distanță, precizia mâinii și forța loviturii, O, ilustrule, spune-mi care este diferența dintre mine și Phalguna! O, învățătorule, doresc să știu cu exactitate diferența dintre mine și Arjuna în ceea ce privește priceperea (în știința armelor)! Spune-mi adevărul!"

Drona a spus: În ceea ce privește instruirea tutorială, voi doi, adică tu și Arjuna, ați beneficiat de aceeași măsură, O, fiule! Cu toate acestea, datorită yoga și vieții grele pe care a dus-o Arjuna, el este superior ție! Totuși, nu trebuie să te temi de Partha, indiferent de motiv! Fără îndoială, eu te voi proteja de această teamă, O, fiu! Nici chiar zeii nu pot învinge pe cel care este protejat de brațele mele! Voi forma o formație pe care Partha nu va reuși să o străpungă![126] De aceea, în luptă, nu te teme, respectând îndatoririle propriului tău ordin! O, puternic războinic, calcă pe urmele strămoșilor și bunicilor tăi! După ce ai studiat cu atenție *Vedele*, ai turnat libații, conform rânduielii, în foc, ai adus, de asemenea, multe sacrificii: moartea nu poate fi, așadar, un obiect de teroare pentru tine! (Căci dacă vei muri), atingând atunci acel mare noroc care este de neatins pentru oamenii josnici, vei dobândi toate acele regiuni excelente din ceruri care sunt accesibile prin puterea brațelor cuiva! Kaurvas, Pandavas, Vrishnis și alți oameni, precum și eu și fiul meu, suntem cu toții muritori și avem o viață scurtă! Gândește-te la asta. Unul după altul, noi toți, uciși de Timpul atotputernic, vom merge în lumea cealaltă, luând cu noi doar faptele noastre respective. Acele regiuni pe care asceții le dobândesc prin penitențe severe, acele regiuni sunt dobândite de eroicii Kshatriya care respectă îndatoririle ordinului lor." Chiar și astfel, conducătorul Sindhus a fost consolat de fiul lui Bharadwaja. Alungându-și frica de Partha, el și-a îndreptat inima spre luptă. Atunci, O, rege, și trupele tale au simțit o mare bucurie, și s-au auzit sunete puternice de instrumente muzicale, amestecate cu strigăte de leu.

SECȚIUNEA LXXV

Sanjaya spuse: După ce Partha făcuse jurământ să ucidă pe conducătorul Sindhușilor, puternicul Vasudeva i se adresă lui Dhananjaya și spuse: «Cu învoirea (numai) a fraților tăi (dar fără să mă consulți), tu ai jurat, spunând: „Îl voi ucide pe conducătorul Sindhușilor!" Aceasta a fost o faptă de mare necugetare (din partea ta)! Fără să mă consulți, ți-ai asumat o mare povară (asupra umerilor tăi)! Vai, cum vom scăpa de ridicolul tuturor oamenilor? Trimisesem niște iscoade în

126 Literalmente, "în timpul traversării"

tabăra fiului lui Dhritarashtra. Acele iscoade, venind repede la mine, mi-au dat această informație, anume că după ce tu, O, stăpâne, juraseși să ucizi pe conducătorul Sindhușilor, zgomote puternice, asemănătoare cu urlete de leu, amestecate cu sunetele instrumentelor noastre muzicale, au fost auzite de Dhritarashtra. Ca urmare a acelei gălăgii, Dhritarashtra și cei care îi erau binevoitori s-au înspăimântat — „Aceste urlete de leu nu sunt fără motiv!” — gândiră ei, și așteptară (ce va urma). O, tu cu brațe puternice, o mare zarvă se ridică atunci printre Kauravi, de la elefanții, caii și infanteria lor. Și un zgomot teribil se auzi și de la carele lor. — „După ce a auzit de moartea lui Abhimanyu, Dhananjaya, profund întristat, va ieși cu mânie la luptă noaptea!” — Astfel, ei așteptară (pregătiți de luptă). În timp ce se pregăteau, O, tu cu ochi ca petalele de lotus, ei aflară atunci adevăratul jurământ despre uciderea conducătorului Sindhușilor, făcut de tine, cel care ești legat de adevăr.[127] Atunci toți sfetnicii lui Suyodhana își pierdură inima și se înfricoșară ca niște animale mici. În ce privește pe regele Jayadratha, conducătorul Sindhușilor și al Sauvirilor, copleșit de durere și devenit complet lipsit de vlagă, el se ridică și intră în cortul său împreună cu toți sfetnicii săi. După ce se sfătui (cu ei) despre orice remediu care i-ar putea fi de ajutor într-un moment când avea nevoie de sfat, el se duse în adunarea regilor (aliați) și acolo îi spuse aceste cuvinte lui Suyodhana: — Dhananjaya, crezându-mă pe mine ucigașul fiului său, mă va înfrunta mâine în luptă! El a jurat, în mijlocul armatei sale, să mă oprească! Acel jurământ al lui Savyasaci nici chiar zeii, Gandharvii, Asurii, Uragii și Rakshasii nu îndrăznesc să-l înfrângă! Păziți-mă, așadar, voi toți în luptă! Să nu reușească Dhananjaya să lovească ținta, călcându-vă pe voi! Să se facă aranjamentele potrivite în privința acestei chestiuni! Sau, dacă, O, încântător al Kuru-lor, crezi că nu veți reuși să mă păziți în luptă, dă-mi, te rog, permisiunea, O, rege, ca să mă pot întoarce acasă! Astfel fiind întrebat (de Jayadratha), regele Suyodhana deveni lipsit de vlagă și stătu, cu capul plecat. Căutând să afle că Jayadratha era foarte speriat, Suyodhana începu să reflecteze în tăcere. Văzându-l pe regele Kuru foarte îngrijorat, regele Jayadratha, conducătorul Sindhușilor, rostise încet aceste cuvinte cu o referire benefică pentru sine: — Nu văd aici pe acel arcaș cu energie superioară care să poată opri cu brațele sale armele lui Arjuna în marea luptă! Cine, chiar dacă ar fi Satakratu însuși, ar sta în fața lui Arjuna, având-l pe Vasudeva ca aliat, în timp ce mânuiește arcul *Gandiva*? Se aude că însuși lordul Maheswara, cu energie supremă, fusese înfruntat, înainte de aceasta, de Partha pe jos, pe munții Himvat! Îndemnat de șeful zeilor, el a ucis pe un singur car, o mie de Danava care locuiau în Hiranyapura! Acel fiu al lui Kunti este acum aliat cu Vasudeva, cel cu inteligență deosebită. Cred că el este capabil să distrugă cele trei lumi, inclusiv pe zei. Aș dori să-mi dați fie permisiunea (de a părăsi câmpul de luptă pentru casa mea), fie ca înaltul suflet și viteazul Drona împreună cu fiul său să mă apere! Sau, aș aștepta voința ta! — O, Arjuna, (astfel fiind abordat de Jayadratha) regele Suyodhana îl imploră cu umilință pe învățător în această privință.[128] Toate măsurile de remediere au fost adoptate. Carele și caii au fost aranjați. Karna și Bhurisravas, și fiul lui Drona, și invincibilul Vrishasena, și Kripa, și conducătorul Madrasilor, acești șase vor fi în fruntea (lui Jayadratha). Drona va forma o desfășurare în care jumătate va fi un *Sakata*[129] și jumătate un lotus. În mijlocul petalelor acelui lotus va fi o desfășurare ca vârful de ac. Jayadratha, acel conducător al Sindhușilor, greu de învins în luptă, se va poziționa, protejat de eroi, prin aceasta! În (folosirea) arcului, în arme, în putere, și de asemenea în linie de neam, acești șase luptători în care, O, Partha, sunt fără îndoială, extrem de greu de biruit. Fără a-i învinge mai întâi pe acești șase luptători în care, accesul la Jayadratha nu va fi posibil. Gândește-te, O, Arjuna, la puterea fiecăruia dintre acești șase, O, tigru printre oameni, când sunt uniți, ei nu pot fi învinși ușor! Ar trebui, așadar, să ne sfătuim încă o dată cu sfetnici binevoitori, pricepuți în politică, pentru binele nostru și pentru reușita scopului nostru!»

---

127 Citirea din Bengal *Satyavrataiv* din prima linie a versului 9 este greșită. Eu adopt citirea din Bombay *Satyaratas*, calificând *tara*. A presupune că Krishna a făcut un astfel de compliment Kauravas, așa cum sugerează citirea din Bengal, este o absurditate.

128 Adică și-a alăturat vocea celei a lui Jayadratha, cerându-i lui Drona să-l protejeze pe acesta din urmă.

129 Un tip de car sau vehicul.

SECȚIUNEA LXXVI

Arjuna spuse: Aceşti şase eroi luptători pe care armata lui Dhritarashtra îi consideră atât de puternici încât energia lor (împreună) nu este egală nici măcar cu jumătate din a mea! Vei vedea, O, ucigaşule de Madhu, săbiile tuturor acestora tăiate şi zădărnicite de mine când voi merge împotriva lor pentru a-l ucide pe Jayadratha! În văzul lui Drona şi al tuturor oamenilor lui, voi doborî capul conducătorului Sindhuşilor pe pământ, văzând care vor jeli. Dacă Siddhaşii, Rudraşii, Vasuşii, împreună cu Aswinii, Maruţii cu Indra (în frunte), Visvadevaşii cu alţi zei, Pittrişii, Gandharvii, Garuda, Oceanul, munţii, firmamentul, Cerul, Pământul, punctele cardinale (principale şi secundare) şi regentele acelor puncte, toate creaturile domestice şi toate cele sălbatice, în realitate, dacă toate fiinţele mobile şi nemişcate împreună devin protectorii conducătorului Sindhuşilor, totuşi, O, ucigaşule de Madhu, îl vei vedea pe Jayadratha ucis de mine mâine în luptă cu săgeţile mele! O Krishna, jur pe Adevăr, ating armele mele (şi jur pe ele), că voi înfrunta de la început, O, Kesava, pe acel Drona, acel arcaş măreţ, care a devenit protectorul acelui ticălos păcătos Jayadratha! Suyodhana crede că acest joc (de luptă) depinde de Drona! Prin urmare, pătrunzând prin chiar avangarda condusă de Drona însuşi, îl voi ajunge pe Jayadratha! Mâine vei vedea cel mai mare dintre arcaşi străpuns de mine în luptă cu săgeţile mele înzestrate cu energie feroce, ca vârfurile unui deal străpuns de trăsnet; sânge va curge (în torente) din piepturile bărbaţilor, elefanţilor şi cailor căzuţi, sfărâmaţi de săgeţi ascuţite care cad repede asupra lor! Săgeţile trase din *Gandiva*, iute ca mintea sau vântul, vor sustrage viaţa a mii de bărbaţi, elefanţi şi cai! Bărbaţii vor vedea în lupta de mâine acele arme pe care le-am obţinut de la Yama şi Kaurva şi Varuna şi Indra şi Rudra! Vei vedea în lupta de mâine armele tuturor celor care vin să-l protejeze pe conducătorul Sindhuşilor, zădărnicite de mine cu arma mea *Brahma*! Vei vedea în lupta de mâine, O, Kesava, pământul presărat de mine cu capete de regi tăiate de forţa săgeţilor mele! (Mâine) voi mulţumi toţi canibalii, voi înfrânge duşmanul, îmi voi bucura prietenii şi îl voi zdrobi pe conducătorul Sindhuşilor! Un mare ofensator, unul care nu a acţionat ca o rudă, născut într-o ţară păcătoasă, conducătorul Sindhuşilor, ucis de mine, îi va întrista pe ai lui. Vei vedea acel conducător al Sindhuşilor, de comportament păcătos şi crescut în toate luxurile, străpuns de mine cu săgeţile mele! Mâine, O, Krishna, voi face ceea ce îl va face pe Suyodhana să creadă că nu există în lume niciun alt arcaş egal cu mine! *Gandiva* mea este un arc ceresc! Eu însumi sunt războinicul. O, taur dintre oameni! Tu, O, Hrishikesa, eşti vizitiul! Ce este ceea ce nu voi putea învinge? Prin harul tău, O, sfântule, ce este de neatins pentru mine în luptă? Cunoscând puterea mea ca fiind incapabilă de a fi rezistată, de ce, O, Hrishikesa, mă mustri totuşi? Aşa cum Lakshmi este mereu prezentă în Soma, aşa cum apa este mereu prezentă în Ocean, ştii aceasta, O, Janarddana, că astfel şi jurământul meu este mereu îndeplinit! Nu subestima armele mele! Nu subestima arcul meu rezistent! Nu subestima forţa braţelor mele! Nu subestima pe Dhananjaya! Mă voi duce în luptă într-un mod în care voi câştiga cu adevărat şi nu voi pierde! Când am jurat, ştii că Jayadratha a fost deja ucis în luptă! Într-adevăr, în Brahmana este adevărul; într-adevăr, în cel drept este umilinţa; într-adevăr, în sacrificiu este prosperitatea; într-adevăr, în Narayana este victoria!

Sanjaya continuă: După ce a spus aceste cuvinte lui Hrishikesa, fiul lui Vasudeva, după ce i-a spus sieşi, Arjuna s-a adresat din nou într-un glas profund, domnului Kesava, spunând: ”Tu ar trebui, O, Krishna, să acţionezi astfel încât carul meu să fie bine echipat de îndată ce se luminează această noapte, deoarece sarcina care ne stă în faţă este gravă!”

SECȚIUNEA LXXVII

Sanjaya a spus: Atât Vasudeva, cât şi Dhananjaya, loviţi de tristeţe şi jale şi oftând frecvent ca doi şerpi, nu au dormit în acea noapte. Înţelegând că atât Nara, cât şi Narayana erau înfuriaţi, zeii împreună cu Vasava au devenit foarte îngrijoraţi, gândindu-se: „*Ce va urma?*” Vânturi puternice, care erau din nou uscate şi prevesteau pericol, au început să sufle. Şi un trunchi fără cap şi un buzdugan au apărut pe discul soarelui. Şi, deşi era fără nori, s-au auzit tunete frecvente, de impact puternic, amestecate cu fulgere. Pământul cu munţii, apele şi pădurile sale s-a cutremurat. Mările,

acele locuri de sălăşluire ale Makaraşilor, s-au umflat de agitaţie, O, rege. Râurile au curs în direcţii opuse cursului lor obişnuit. Buzele de jos şi de sus ale războinicilor care purtau care, ale cailor, ale oamenilor şi ale elefanţilor au început să tremure. Şi ca şi cum ar fi bucurat canibalii, în acea ocazie care prevestea o mare creştere a populaţiei în domeniul lui Yama, animalele (de pe câmp) au început să elimine urină şi excremente şi să emită strigăte ascuţite de jale. Văzând aceste semne de rău augur, care făceau părul să se ridice, şi auzind, de asemenea, despre jurământul înfricoşător al lui Arjuna cel puternic, toţi războinicii tăi, O, taur al rasei lui Bharata, au devenit extrem de agitaţi. Atunci fiul cel cu braţe puternice al lui Pakasasana i-a spus lui Krishna: „Mergi şi mângâie-ţi sora Subhadra împreună cu noră-sa. Şi, O, Madhava, lasă şi acea noră şi companionii ei să fie mângâiaţi de tine; O, stăpâne, mângâie-i cu cuvinte liniştitoare care sunt din nou pline de adevăr.” Astfel vorbit, Vasudeva, cu o inimă fără bucurie, mergând la locuinţa lui Arjuna, a început să-şi mângâie sora înlăcrimată, afectată de jalea cauzată de moartea fiului ei.”

Vasudeva a spus: O, doamnă din neamul Vrishni, nu te întrista, împreună cu nora ta, pentru fiul tău. Timid-o, toate creaturile au un singur sfârşit hotărât de Timp. Sfârşitul pe care l-a întâlnit fiul tău este potrivit pentru un erou de neam mândru, mai ales pentru unul care este Kshatriya. Nu te întrista, aşadar. Din fericire, acel puternic războinic cu mare înţelepciune, cu vitejie egală cu cea a tatălui său, a avut, conform obiceiului Kshatriya, un sfârşit râvnit de eroi. După ce a învins nenumăraţi duşmani şi i-a trimis în faţa lui Yama, el însuşi s-a îndreptat spre acele regiuni eterne, care îndeplinesc orice dorinţă şi care sunt pentru cei drepţi. Fiul tău a atins acel sfârşit pe care cei drepţi îl ating prin penitenţă, prin *Brahmacharya*, prin cunoaşterea scripturilor şi prin înţelepciune. Mama unui erou, soţia unui erou, fiica unui erou şi rudă a eroilor, O, tu, cea amabilă, nu te întrista pentru fiul tău care a atins sfârşitul suprem. Nenorocitul conducător al Sindhus, O, frumoasă doamnă, acel ucigaş de copii, acel autor al unui act păcătos, va culege, împreună cu prietenii şi rudele sale, roadele aroganţei sale la sfârşitul acestei nopţi. Chiar dacă va intra în lăcaşul lui Indra însuşi, nu va scăpa din mâinile lui Partha. Mâine vei auzi că capul lui Sindhus a fost tăiat în luptă şi va rostogoli la marginea *Samantapanchaka*! Alungă-ţi tristeţea şi nu te întrista. Păstrând în faţa lui îndatoririle unui Kshatriya, fiul tău curajos a atins sfârşitul celor drepţi, acel sfârşit pe care noi îl aşteptăm aici, la fel ca şi alţii care poartă arme ca profesie. Cu pieptul lat, braţele puternice, neînvins, zdrobitor de războinici, fiul tău, O, frumoasă doamnă, s-a dus în ceruri. Alungă această febră (din inima ta). Ascultător de părinţii şi rudele materne, acel războinic eroic şi puternic, de mare vitejie, a căzut pradă morţii, după ce a ucis mii de duşmani. Mângâie-ţi nora, O, regină! Nu te întrista prea mult, O, doamnă Kshatriya!

SECŢIUNEA LXXVIII

Sanjaya a zis: Auzind aceste cuvinte ale lui Keshava cel cu suflet nobil, Subhadra, afectată de durere din cauza morţii fiului ei, a început să se lamenteze în aceste plângeri jalnice: „Vai, fiul bietei mele făpturi, tu care erai în putere egal cu tatăl tău, vai, copilule, cum ai putut să pieri, mergând la luptă! Vai, cum arată chipul tău care se aseamănă cu lotusul albastru şi este înzestrat cu dinţi frumoşi şi ochi excelenţi, acum, când, vai, copilule, este acoperit de praful luptei! Fără îndoială, pe tine, atât de viteaz şi neîntors, pe tine, căzut pe câmpul de luptă, cu cap frumos şi gât şi braţe, cu piept lat, abdomen jos, cu membrele decorate cu ornamente, pe tine, care eşti înzestrat cu ochi frumoşi, pe tine, sfâşiat de răni de arme, pe tine, toate făpturile te privesc, fără îndoială, ca pe luna ce răsare! Vai, tu al cărui pat obişnuia să fie acoperit cu cele mai albe şi mai scumpe cearşafuri, vai, tu care meriţi toate luxurile, cum dormi astăzi pe pământul gol, cu trupul înfipt de săgeţi? Acel erou cu braţe puternice, care obişnuia să fie înconjurat de cele mai frumoase femei, vai, cum poate el, căzut pe câmpul de luptă, să petreacă acum în compania şacalilor! Cel care odinioară era lăudat cu imnuri de către cântăreţi şi poeţi şi panegirişti, vai, el este astăzi întâmpinat de canibali fioroşi şi urlători şi fiare sălbatice. De cine, vai, ai fost ucis neajutorat, când aveai pe Pandava, O, stăpâne, şi toţi Panchalaşii, drept protectori ai tăi? O, fiu, O, fără de păcat, nu m-am săturat încă să te privesc. Biata de mine, este evident că va trebui să merg în lăcaşul lui Yama. Când din nou îmi voi putea

arunca ochii pe chipul tău, împodobit cu ochi mari şi şuviţe frumoase, acel chip neted fără coşuri, din care ieşeau mereu cuvinte dulci şi parfum minunat? Vai de puterea lui Bhimasena, de măiestria în arcul a lui Partha, de vitejia eroilor Vrishni şi de forţa Panchalaşilor! Vai de Kaikeya, de Chedi, de Matsya şi de Srinjaya, ei care nu te-au putut proteja, O, erou, în timp ce te luptai! Văd pământul astăzi gol şi fără bucurie. Fără să-l văd pe Abhimanyu, ochii mei sunt tulburaţi de durere. Tu erai nepotul lui Vasudeva, fiul celui ce mânuieşte *Gandiva*, şi tu însuţi, un erou şi un *Atiratha*. Vai, cum voi vedea mortul! Vai, O, erou, mi-ai fost ca o comoară într-un vis care este văzută şi pierdută. O, tot ce este omenesc este la fel de trecător ca o buclă de apă. Această tânără soţie a ta este copleşită de durere din cauza răului care ţi s-a întâmplat. Vai, cum o voi mângâia pe ea, care este ca o vacă fără viţelul ei! Vai, O, fiu, ai fugit prea devreme de mine, într-un moment în care erai pe cale să aduci roade de măreţie, deşi tânjesc să te văd. Fără îndoială, purtarea Celui ce Distruge nu poate fi înţeleasă nici chiar de cei înţelepţi, din moment ce, deşi îl aveai pe Kesava drept protector, ai fost totuşi ucis, ca şi cum ai fi fost perfect neajutorat. O, fiu, fie ca soarta care le aparţine celor care îndeplinesc jertfe şi celor care sunt Brahmāni cu suflet purificat, şi celor care au practicat *Brahmacharya*, şi celor care s-au scăldat în ape sfinte, şi celor care sunt recunoscători şi caritabili şi devotaţi slujirii dascălilor lor, şi celor care au făcut ofrande bogate la jertfe, să fie şi a ta. Fie ca acea soartă care le aparţine celor viteji şi neîntorşi în timpul luptei, sau celor care au căzut în luptă, după ce şi-au ucis duşmanii, să fie şi a ta. Fie ca acea soartă norocoasă care le aparţine celor care au dat o mie de vaci, sau celor care au dat la jertfe, sau celor care dau case şi conace agreabile celor care le primesc, acea soartă care le aparţine celor care dau pietre preţioase şi bijuterii Brahmanilor merituoşi, sau celor care pedepsesc crima, O, fie ca acea soartă să fie şi a ta. Fie ca acea soartă care este atinsă de Muniţi cu legăminte stricte prin *Brahmacharya*, sau cea care este atinsă de femeile care aderă la un singur soţ, O, fiu, fie ca aceea să fie şi a ta. Fie ca acea soartă eternă care este atinsă de regi prin bună purtare, sau de acele persoane care s-au curăţit prin urmarea, una după alta, a tuturor celor patru moduri de viaţă, şi prin îndeplinirea cuvenită a datoriilor lor, acea soartă care le aparţine celor plini de compasiune faţă de cei săraci şi aflaţi în suferinţă, sau celor care împart în mod echitabil dulciurile între ei şi cei pe care îi întreţin, sau celor care nu sunt adesea dependenţi de înşelăciune şi răutate, O, fiu, fie ca aceea să fie şi a ta. Fie ca acea soartă care le aparţine celor care respectă legămintele, sau celor care sunt virtuoşi, sau celor care sunt devotaţi slujirii dascălilor, sau celor care nu au trimis niciodată un oaspete neospătat, O, fiu, fie ca aceea să fie şi a ta. Fie ca acea soartă care le aparţine celor care reuşesc în adversitate şi în cele mai grele încurcături să-şi păstreze echilibrul sufletului, oricât ar fi ei arşi de focul durerii, O, fiu, fie ca aceea să fie şi a ta. O fiule, fie ţie finalul acelora care sunt mereu devotaţi slujirii părinţilor şi mamei lor, sau al celor care sunt devotaţi doar propriilor lor soţii. O fiule, fie ţie finalul cel atins de acei înţelepţi care, reţinându-se de la soţiile altora, caută tovărăşia doar a propriilor lor soţii la vreme potrivită. O fiule, fie ţie finalul acelora care privesc toate creaturile cu ochi plini de pace, sau al celor care nu fac rău altora, sau al celor care iartă mereu. O fiule, fie ţie finalul celui de care se abţin cei care se feresc de miere, carne, vin, mândrie şi neadevăr, sau al celor care s-au abţinut de a face altora rău. Fie-ţi scopul pe care îl ating cei modeşti, cunoscători ai tuturor scripturilor, mulţumiţi cu cunoaşterea şi cu pasiunile sub control.”

Şi în timp ce Subhadra cea veselă, lovită de durere, îşi îngrijea astfel lamentările, prinţesa din Panchala (Draupadi), însoţită de fiica lui Virata (Uttara), a venit la ea. Toate, cu mare jale, au plâns în hohote şi s-au abandonat unor lamentări sfâşietoare. Şi ca nişte persoane fără raţiune din cauza suferinţei, ele au leşinat şi au căzut pe pământ. Atunci Krishna, care stătea gata cu apă, profund afectat, a stropit-o pe sora sa care plângea, inconştientă şi tremurândă, rănită în adâncul inimii, şi, mângâind-o, a spus ce trebuia spus în astfel de ocazie. Şi cel cu ochi de lotus a spus: „Nu jeli, O Subhadra! O Panchali, consolează-o pe Uttara! Abhimanyu, acel taur printre Kshatriya, a atins scopul cel mai lăudabil. O tu cu faţă frumoasă, fie ca toţi ceilalţi oameni rămaşi în viaţă din rasa noastră să obţină scopul pe care l-a obţinut Abhimanyu cel de mare renume. Noi toţi cu toţi prietenii noştri, dorim să îndeplinim, în această bătălie, acea faptă, asemenea căreia, O, doamnă, fiul tău, acel mare războinic pe care îl ai, a realizat-o fără nicio asistenţă.” După ce şi-a consolat sora, pe

Draupadi şi pe Uttara, acel pedepsitor al duşmanilor, adică cel cu braţe puternice (Krishna), s-a întors la Partha. Atunci Krishna, salutând regii, prietenii şi pe Arjuna, a intrat în apartamentele interioare ale cortului acestuia din urmă, în timp ce acei regi s-au retras şi ei la reşedinţele lor.

SECȚIUNEA LXXIX

Sanjaya spuse: Atunci Domnul Keşava, cu ochi asemenea petalelor de lotus, intrând în fără de seamănul lăcaş al lui Arjuna, a atins apa şi a întins (pentru Arjuna) pe podeaua netedă şi tihnită un aşternut excelent din ierburi Kusa, de culoarea *lapis-lazuliului*. Şi, păstrând arme excelente în jurul aşternutului, l-a împodobit cuviincios cu ghirlande de flori şi orez suflat, parfumuri şi alte lucruri de bun augur. Şi după ce şi Partha (Arjuna) a atins apa, slujitori blânzi şi supuşi au adus ofranda de noapte obişnuită către cel cu Trei Ochi (Mahadeva). Atunci Partha, cu sufletul luminos, după ce l-a uns pe Madhava cu parfumuri şi l-a împodobit cu ghirlande de flori, i-a prezentat lui Mahadeva ofranda de noapte.[130] Atunci Govinda, cu un zâmbet palid, i s-a adresat lui Partha, zicând: „Fie-ţi zile mari, O Partha, întinde-te, te las.” Punând apoi paznici şi, de asemenea, santinele bine înarmate, binecuvântatul Keşava, urmat de (vizitiul său) Daruka, s-a retras în cortul său. Acolo s-a întins pe aşternutul său alb şi s-a gândit la diverse măsuri de adoptat. Şi cel ilustru (Keşava), cu ochi asemenea petalelor de lotus, a început, pentru binele lui Partha, să se gândească la diverse mijloace care i-ar alina durerea şi anxietatea lui Arjuna şi i-ar spori vitejia şi splendoarea. Cu sufletul învăluit în yoga, acel Stăpân Suprem al tuturor, anume Vishnu, cu faimă răspândită, care făcea întotdeauna ceea ce îi era pe plac lui Jishnu (Arjuna), dorind să-l ajute pe (Arjuna), a intrat în yoga şi meditaţie. Nu era nimeni în tabăra Pandava care să doarmă în noaptea aceea. Stăpânirea trezirii era asupra tuturor, O, monarh. Şi toată lumea (din tabără Pandava) se gândea la aceasta, anume: ”Cel cu suflet nobil, mânuitorul de *Gandiva*, arzând de durere pentru moartea fiului său, a jurat brusc uciderea Sindhuşilor. Cum, oare, va reuşi acel ucigaş de eroi duşmani, acel fiu al lui Vasava, acel războinic cu braţe puternice, să-şi îndeplinească jurământul? Faptul că fiul cel nobil al lui Pandu şi-a făcut o hotărâre foarte grea. Regele Jayadratha este înzestrat cu energie puternică. Oh, fie ca Arjuna să reuşească să-şi îndeplinească jurământul. Greu este acel jurământ pe care l-a făcut el, îndurerat pentru fiul său. Fraţii lui Duryodhana sunt cu toţii înzestraţi cu forţă mare. Forţele lui sunt de asemenea nenumărate. Fiul lui Dhritarashtra le-a încredinţat pe toate acestea lui Jayadratha (ca protectori ai săi). Oh, fie ca Dhananjaya să se întoarcă (în tabără), după ce l-a ucis pe conducătorul Sindhuşilor în luptă. Învingându-şi duşmanii, fie ca Arjuna să-şi îndeplinească jurământul. Dacă nu va reuşi să-l omoare pe conducătorul Sindhuşilor mâine, el se va arunca cu siguranţă în focul arzător. Dhananjaya, fiul Pritei, nu-şi va nesocoti jurământul. Dacă Arjuna moare, cum va reuşi fiul lui Dharma să-şi recupereze regatul? Într-adevăr, (Yudhishthira), fiul lui Pandu, şi-a pus toate speranţele de victorie pe Arjuna. Dacă am dobândit vreun merit (religios), dacă am vărsat vreodată unt clarificat în foc, fie ca Savyasachin, ajutat de roadele acestuia, să-şi învingă toţi duşmanii.” Astfel vorbind, O, domn, unul cu altul despre victoria (de mâine), acea noapte lungă, O, rege, a lor, în sfârşit, a trecut. În mijlocul nopţii, Janardana, trezindu-se, şi-a amintit jurământul lui Partha şi, adresându-i-se (vizitiului său) Daruka, a spus: „Arjuna, în durerea pentru moartea fiului său, a jurat. O, Daruka, că înainte ca soarele de mâine să apună, el îl va ucide pe Jayadratha. Auzind aceasta, Duryodhana se va sfătui în mod sigur cu sfetnicii săi despre cum Partha ar putea să nu-şi atingă scopul. Acchini lui de trupe îl vor proteja pe Jayadratha. Cunoscând bine modurile de aplicare a tuturor armelor, Drona, de asemenea, împreună cu fiul său, îl vor proteja. Acel erou fără seamăn, Cel cu O Mie de Ochi (Indra însuşi), cel care zdrobeşte mândria Daityas-ilor şi Danava-şilor, nu ar îndrăzni să-l ucidă în luptă pe cel apărat de Drona. Eu, aşadar, voi face mâine acel lucru prin care Arjuna, fiul lui Kunti, să-l poată ucide pe Jayadratha înainte de apunerea soarelui. Soţiile mele, rudele mele, nu-mi este drag niciunul dintre aceştia mai mult decât Arjuna. O, Daruka, nu voi putea să-mi arunc ochii, nici măcar pentru o singură clipă, asupra unui pământ lipsit de Arjuna. Îţi spun, pământul nu va fi lipsit de Arjuna. Eu însumi, învingându-i pe toţi cu caii şi elefanţii lor, punându-

130 Nilakantha presupune că *tasmai* se referă aici la Cel cu Trei Ochi şi nu la Krishna. Acest lucru pare a fi corect.

mi în aplicare forța pentru Arjuna, îi voi ucide cu Karna și Suyodhana. Fie ca cele trei lumi mâine să-i vadă vitejia mea în mare bătălie, când îmi voi pune în aplicare curajul, O, Daruka, pentru binele lui Dhananjaya. Mâine mii de regi și sute de prinți, cu caii și carele și elefanții lor, vor fugi din luptă, O, Daruka. Vei vedea mâine acea armată de regi răsturnată și zdrobită de discul meu, de mine însumi în mânie pentru binele fiului lui Pandu. Mâine (cele trei) lumi cu zeii, Gandharva-șii, Pisacha-șii, Șerpii și Rakshasa-șii, mă vor cunoaște ca fiind un (adevărat) prieten al lui Savyasachin. Cel ce-l urăște pe el, mă urăște pe mine. Cel ce-l urmează pe el, mă urmează pe mine. Tu ai inteligență. Să știi că Arjuna este jumătate din mine. Când va veni dimineața după expirarea acestei nopți, tu, O, Daruka, echipând carul meu excelent conform regulilor științei militare, trebuie să-l aduci și să mă urmezi cu el cu grijă, așezând pe el buzduganul meu ceresc numit *Kaumodaki*, sulița și discul meu, arcul și săgețile și orice alt lucru necesar. O, Suta, făcând loc pe platforma carului meu pentru stindardul meu și pentru eroul Garuda de pe el, care-mi împodobește umbrela, și înhămând la el caii mei de frunte numiți *Valahaka* și *Meghapushpa* și *Saivya* și *Sugriva*, îmbrăcându-i în armură de aur cu splendoarea soarelui și a focului, și tu punându-ți armura, stai cu grijă pe el. La auzul răgetului puternic și teribil al scoicii mele *Panchajanya* care emite sunetul acut *Rishava*,[131] vei veni repede la mine. În decursul unei singure zile, O, Daruka, voi alunga mânia și diversele suferințe ale vărului meu, fiul mătușii mele. Prin toate mijloacele voi depune eforturi ca Vibhatsu în luptă să-l ucidă pe Jayadratha chiar în fața Dhartarașt rilor. O, vizitiu, îți spun că Vibhatsu va reuși cu siguranță să-i ucidă pe toți aceia pentru uciderea cărora va depune eforturi."

Daruka a spus: Este sigur că va avea victorie cel a cărui vizitiu, O, tigru dintre oameni, ai fost tu. De unde, într-adevăr, ar putea veni înfrângerea pentru el? Cât despre mine, voi face ceea ce mi-ai poruncit să fac. Această noapte va aduce (ca urmare) dimineața plină de bun augur pentru victoria lui Arjuna.

SECȚIUNEA LXXX

Sanjaya spuse: Fiul Kuntiei, Dhananjaya, de o putere de neconceput, gândindu-se cum să-și îndeplinească jurământul, și-a amintit *mantrele* (primite de la Vyasa). Și curând a fost adormit în brațele somnului. Pentru acel erou cu stindardul-maimuță, arzând de tristețe și cufundat în gânduri, Kesava, având pe Garuda pe stindardul său, i-a apărut într-un vis. Dhananjaya, cu suflet drept, ca urmare a iubirii și veneraței sale pentru Kesava, nu a omis niciodată în niciun caz să se ridice și să avanseze câțiva pași pentru a-l primi pe Krishna. Ridicându-se, așadar, acum (în visul său), i-a oferit lui Govinda un loc. El însuși, însă, în acel moment, nu și-a pus inima să ia loc. Atunci Krishna, de forță măreață, cunoscând hotărârea Partha, i-a spus, în timp ce stătea așezat, fiului Kuntiei, în timp ce acesta stătea în picioare: „Nu-ți pune inima, O Partha, pe tristețe. Timpul este de neînvins. Timpul forțează toate creaturile în cursul inevitabil. O, cel mai de seamă dintre oameni, pentru ce este această tristețe a ta? Tristețea nu ar trebui îngăduită, O, cel mai de seamă dintre cei învățați! Tristețea este un impediment pentru acțiune. Îndeplinește acel act care trebuie îndeplinit. Tristețea care face ca o persoană să renunțe la toate eforturile este, într-adevăr, O, Dhananjaya, un inamic al acelei persoane. O persoană, prin îngăduirea tristeții, își bucură dușmanii și îi întristează pe prieteni, în timp ce persoana în sine este slăbită. Prin urmare, nu ți se cuvine să te întristezi.” Astfel abordat de Vasudeva, neînvinsul Vibhatsu, cel cu mare învățătură, i-a spus cuvintele de mare importanță: „Grav este jurământul pe care mi l-am făcut despre măcelărirea lui Jayadratha. Chiar și mâine voi ucide pe acel ticălos nelegiuit, pe cel care mi-a ucis fiul. Chiar acesta a fost jurământul meu, O Kesava! Pentru a-mi zădărnici jurământul, Jayadratha, protejat de toți marii războinici pe care-i poartă pe care, va fi ținut în spatele lor de către Dhartarașt ri. Forța lor, numărul, constă, O Madhava, din restul, după măcelărire, al celor unsprezece *Akshauhini* de trupe, dificil de învins. Fiind înconjurat în luptă de toți aceștia și de toți marii războinici pe care-i poartă pe care, cum va putea zări, O Krishna, regula nelegiuită a Sindhușilor? Jurământul meu nu va fi îndeplinit, O Kesava! Cum poate un om ca mine să trăiască, fără să-și fi îndeplinit jurământul? O, erou, neîndeplinirea

131 A doua notă din gama hindusă.

este evidentă a acestuia (jurământul meu care pentru mine este o) sursă de mare tristețe. (În această perioadă a anului), îți spun că soarele apune repede." Pasărea-stindard Krishna, auzind cauza tristeții lui Partha, a atins apa și s-a așezat cu fața spre est. Și apoi acel erou, cu ochi ca de frunze de lotus și posedând o energie mare, a spus aceste cuvinte pentru binele fiului lui Pandu care hotărâse să ucidă pe conducătorul Sindhușilor: „O Partha, există o armă supremă indestructibilă numită *Pasupata*. Cu ea, zeul Maheswara a ucis în bătălie toți Daityas! Dacă îți amintești acum, vei putea atunci să-l ucizi pe Jayadratha mâine. Dacă îți este necunoscută (acum), venerează în inima ta pe zeul care are boul ca semn. Gândindu-te la acel zeu în mintea ta, amintește-ți de el, O, Dhananjaya! Tu ești devotul Lui. Prin harul Lui vei obține acea bogată posesie." Auzind aceste cuvinte ale lui Krishna, Dhananjaya, după ce a atins apa, a stat pe pământ cu mintea concentrată și s-a gândit la zeul Bhava. După ce a stat astfel cu mintea captivată la acea oră numită Brahma de indicații propice, Arjuna s-a văzut călătorind prin cer împreună cu Kesava. Și Partha, posedând viteza minții, părea să ajungă, cu Kesava, la sfântul picior al lui Himavat și la muntele Manimat plin cu multe pietre prețioase strălucitoare și frecventat de Siddhas și Charana. Și Domnul Kesava părea să-i fi prins brațul stâng. Și părea să vadă multe lucruri minunate pe măsură ce ajungea (în acele locuri). Și Arjuna, cu suflet drept, părea apoi să ajungă la Muntele Alb din nord. Și apoi a văzut, în grădinile plăcute ale lui Kuvera, frumosul lac împodobit cu nuferi. Și a văzut și râu cel mai de seamă, și anume Gangele plin de apă. Și apoi a ajuns în regiunile din jurul munților Mandara. Acele regiuni erau acoperite cu copaci care purtau mereu flori și fructe. Și abundau cu pietre împrăștiate, care erau toate cristal transparente. Și erau locuite de lei și tigri și abundau cu animale de diverse feluri. Și erau împodobite cu multe reședințe frumoase ale asceților, răsunând de notele dulci ale păsărilor cântătoare încântătoare. Și răsunau și de cântecele Kinnarilor. Împodobite cu multe vârfuri de aur și argint, erau luminate de diverse ierburi și plante. Și mulți copaci Mandara cu încărcăturile lor frumoase de flori le împodobeau. Și apoi Arjuna a ajuns la munții numiți Kala care arătau ca o movilă de antimoniu. Și apoi a ajuns la vârful numit Brahmatunga, și apoi la multe râuri, și apoi la multe provincii locuite. Și a ajuns la Satasinga și la pădurile cunoscute sub numele de Sharyati. Și apoi a văzut sfântul loc cunoscut sub numele de Cap de Cal, și apoi regiunea Atharvana. Și apoi a văzut acel prinț al munților numit Vrishadansa, și marele Mandara, plin de Apsare și împodobit cu prezența Kinnarilor. Și rătăcind pe acel munte, Partha, cu Krishna, a văzut un loc de pământ împodobit cu fântâni excelente, împodobit cu minerale de aur și posedând splendoarea razelor lunare, și având multe orașe și târguri. Și a văzut și multe mări de forme minunate și diverse mine de bogății. Și astfel, trecând prin cer și firmament și pământ, a ajuns la locul numit Vishnupada. Și rătăcind, în compania lui Krishna, a coborât cu mare viteză, ca o săgeată trasă (dintr-un arc). Și curând Partha a văzut un munte arzător a cărui splendoare egala pe cea a planetelor, a constelațiilor sau a focului. Și ajuns la acel munte, a văzut pe vârful său, pe zeul cu suflet înalt care are boul ca semn, și mereu angajat în penitențe ascetice, ca o mie de sori adunați laolaltă, și arzând cu propria sa emanație. Cu tridentul în mână, cu părul încâlcit pe cap, de culoare albă ca zăpada, era îmbrăcat în scoarță și piele. Înzestrat cu o mare energie, corpul său părea să ardă cu o mie de ochi. Și era așezat cu Parvati și multe creaturi de forme strălucitoare (în jurul lui). Și însoțitorii lui cântau și cântau la instrumente muzicale, râdeau și dansau, mișcau și întindeau mâinile și strigau tare. Locul era parfumat cu mirosuri aromate, iar Rishii care îl venerau pe Brahma îl adorau cu imnuri excelente de glorie veșnică, pe acel Dumnezeu care era protectorul tuturor creaturilor și mânuia arcul (mare) (numit *Pinaka*). Văzându-l, Vasudeva, cu sufletul drept, împreună cu Partha, a atins pământul cu capul, rostind cuvintele eterne ale *Vedei*. Și Krishna l-a adorat, cu vorbele, mintea, înțelegerea și faptele sale, pe acel Dumnezeu care este prima sursă a universului, el însuși necreat, stăpânul suprem al gloriei nepieritoare: care este cauza supremă a minții, care este spațiul și vântul, care este cauza tuturor corpurilor luminoase (din firmament), care este creatorul ploii și substanța supremă, primordială a pământului, care este obiectul adorării al zeilor, al Danavilor, al Yakshilor și al ființelor umane; care este Brahma suprem, văzut de Yogini și refugiul celor familiarizați cu *Shastras*, care este creatorul tuturor creaturilor mobile și imobile, și, de asemenea, distrugătorul lor; care este Mânia care arde totul la sfârșitul *Yuga*; care este sufletul suprem; care este Sakra și Surya, și originea tuturor atributelor. Și Krishna a căutat protecția acelui Bhava, pe care oamenii de știință,

dornici să atingă ceea ce se numește subtil și spiritual, îl contemplă; acel necreat este sufletul tuturor cauzelor. Și Arjuna a adorat în repetate rânduri acea Zeitate, știind că el era originea tuturor creaturilor și cauza trecutului, viitorului și prezentului. Văzându-i pe cei doi, adică pe Nara și Narayana, Bhava, cu sufletul vesel, le-a spus zâmbind: „Bine ați venit, voi, cei mai de seamă dintre oameni! Ridicați-vă și lăsați oboseala călătoriei să se termine. O, eroi, care este dorința din inimile voastre? Spuneți-o repede. Care este treaba care v-a adus aici? Voi îndeplini dorința voastră și voi face ceea ce vă va fi de folos. Voi îndeplini tot ce vă doriți.” Auzind aceste cuvinte ale zeului, amândoi s-au ridicat. Apoi, cu mâinile împreunate, Vasudeva și Arjuna, amândoi fără cusur și de mare înțelepciune, au început să-l mulțumească pe zeul cu suflet înalt cu un imn excelent. Krishna și Arjuna au spus: „Ne închinăm lui Bhava, lui Sarva, lui Rudra, zeului care dă binecuvântări. Ne închinăm domnului tuturor creaturilor înzestrate cu viață, zeului care este mereu feroce, celui care se numește Kapardin! Ne închinăm lui Mahadeva, lui Bhima, celui cu trei ochi, celui care este pace și mulțumire. Ne închinăm lui Isana, celui care este distrugătorul sacrificiului (lui Daksha). Să fie salutări ucigașului lui Andhaka, tatălui lui Kumara, celui cu gâtul albastru, celui care este creatorul. Să fie salutări celui care mânuiește *Pinaka*, celui demn de ofrandele de unt clarificat, celui care este adevărul, celui care este omniprezent. Celui care este neînvins! Celui care are mereu părul albastru, celui care este înarmat cu tridentul, celui care are viziune celestă! Celui care este Hotri, celui care protejează pe toți, celui care are trei ochi, celui care este boala, celui a cărui sămânță vitală a căzut în foc! Celui care este de neconceput, celui care este stăpânul lui Amvika, celui care este adorat de toți zeii! Celui care are taurul ca semn distinctiv, celui care este îndrăzneț, celui cu părul încâlcit, celui care este *Brahmacharin*! Către cel care stă ca un ascet în apă, către cel care este devotat lui Brahma, către cel care nu a fost niciodată învins! Către cel care este sufletul universului, către cel care este creatorul universului, către cel care trăiește pătrunzând întregul univers! Ne închinăm ție, care ești obiectul venerației tuturor, ție, care ești cauza originară a tuturor creaturilor! Ție, care ești numit Brahmachakra, ție, care ești numit Sarva, Sankara și Sival, ne închinăm ție, care ești stăpânul tuturor ființelor mărețe! Ne închinăm ție, care ai o mie de capete, ție, care ai o mie de brațe, ție, care ești numit Moarte! Ție, care ai o mie de ochi, o mie de picioare? Ție, ale cărui fapte sunt nenumărate! Ne închinăm ție, a cărui ten este de aur, ție, care ești îmbrăcat în zale de aur, ție, care ești mereu milostiv cu devotații tăi! O, stăpâne, îndeplinește-ne dorința.”

Sanjaya a continuat: După ce l-au adorat pe Mahadeva în aceste cuvinte, Vasudeva și Arjuna au început să-l mulțumească pentru că le-a dat (marea) armă (numită *Pasupata*)!

SECȚIUNEA LXXXI

Sanjaya a spus: Atunci Partha, cu sufletul vesel, cu mâinile împreunate și ochii mari (de uimire), s-a uitat la zeul care avea ca simbol taurul și care era receptaculul tuturor energiilor. Și a văzut ofrandele pe care le aducea în fiecare noapte lui Vasudeva, care zăcea lângă zeitatea cu trei ochi. Fiul lui Pandu, venerându-i în gând atât pe Krishna, cât și pe Sarva, i-a spus acestuia din urmă: „*Doresc (să obțin) arma celestă*”. Auzind aceste cuvinte ale lui Partha, care dorea binecuvântarea pe care o căuta, zeul Shiva le-a spus zâmbind lui Vasudeva și Arjuna: „Bine ați venit, voi, cei mai de seamă dintre oameni! Cunosc dorința pe care o nutriți și scopul pentru care ați venit aici. Vă voi da ceea ce doriți. Nu departe de acest loc se află un lac celest plin cu *Amrita*, voi, ucigașii de dușmani! Acolo erau păstrate, de ceva vreme, arcul și săgeata mea cerească. Cu ele am ucis în luptă toți dușmanii zeilor. Adu aici, Krishna, acel arc excelent cu săgeata fixată pe el.” Auzind aceste cuvinte ale lui Shiva, Vasudava și Arjuna au răspuns: „*Așa să fie*”. Apoi, însoțiți de toți slujitorii lui Shiva, cei doi eroi au pornit spre acel lac celest care poseda sute de minuni cerești, acel lac sacru, capabil să îndeplinească orice dorință, pe care zeul, având ca simbol taurul, le-o indicase. Și spre acel lac, Rishii Nara și Narayana (adică Arjuna și Vasudeva) s-au îndreptat fără teamă. Și ajungând la acel lac, strălucitor ca discul soarelui, Arjuna și Achyuta au zărit în apele sale un șarpe teribil. Și au zărit acolo un alt șarpe, cel mai important dintre șerpi, care avea o mie de capete. Și posedând strălucirea focului, acel șarpe vomita flăcări aprige. Atunci Krishna și Partha, după ce au atins apa, și-au unit

mâinile şi s-au apropiat de acei şerpi, după ce s-au închinat zeului care avea ca simbol taurul. Şi pe măsură ce se apropiau de şerpi, cunoscători fiind ai *Vedelor,* au rostit cele o sută de strofe ale *Vedei,* în lauda lui Rudra, închinându-se în acelaşi timp cu sufletele lor sincere lui Bhava, cel cu putere nemăsurată. Apoi, cei doi şerpi teribili, ca urmare a puterii adorării lui Rudra, au abandonat forma de şerpi şi au luat forma unui arc şi a unei săgeţi ucigaşe. Mulţumiţi (de ceea ce au văzut), Krishna şi Arjuna au apucat arcul şi săgeata de o strălucire deosebită. Eroii cu suflet înalt le-au luat şi le-au dăruit ilustrului Mahadeva. Apoi, dintr-una dintre părţile corpului lui Shiva a ieşit un Brahmacharin cu ochi căprui. Şi părea să fie refugiul ascetismului. Cu gâtul albastru şi buclele roşii, era înzestrat cu o mare putere. Luând acel arc, cel mai bun dintre arcuri, Brahmacharin s-a aşezat (atât arcul, cât şi picioarele sale în mod corespunzător). Şi fixând săgeata pe coarda arcului, a început să întindă arcul în mod corespunzător. Privind modul în care acesta apuca mânerul arcului, trăgea coarda şi îşi aşeza picioarele, şi auzind şi *mantrele* rostite de Bhava, fiul lui Pandu, de o vitejie de neconceput, a învăţat totul în mod corespunzător. Puternicul şi vicleanul Brahmacharin a aruncat apoi săgeata spre acelaşi lac. Şi a aruncat încă o dată arcul în acelaşi lac. Atunci Arjuna, cu memoria sa bună, ştiind că Bhava era mulţumit de el şi amintindu-şi, de asemenea, binecuvântarea pe care acesta i-o dăduse în pădure şi imaginea pe care i-o oferise, a nutrit în mintea sa dorinţa: „*Fie ca toate acestea să dea roade!*”. Înţelegând că aceasta era dorinţa lui, Bhava, mulţumit de el, i-a acordat binecuvântarea. Zeul i-a acordat şi arma teribilă *Pasupata* şi împlinirea jurământului său. Apoi, după ce a obţinut încă o dată arma *Pasupata* de la zeul suprem, invincibilul Arjuna, cu părul ridicat în cap, a considerat că misiunea lui era deja îndeplinită. Apoi Arjuna şi Krishna, plini de bucurie, şi-au arătat adorarea faţă de marele zeu, plecându-şi capetele. Şi, cu permisiunea lui Bhava, atât Arjuna, cât şi Kesava, cei doi eroi, s-au întors aproape imediat în tabăra lor, plini de bucurie. Într-adevăr, bucuria lor era la fel de mare ca cea a lui Indra şi Vishnu când aceşti doi zei, dornici să-l ucidă pe Jambha, au obţinut permisiunea lui Bhava, ucigaşul marilor Asura.

SECŢIUNEA LXXXII

Sanjaya a spus: În timp ce Krishna şi Daruka conversau astfel, acea noapte, O, rege, a trecut. (Când a răsărit dimineaţa), regele Yudhishthira s-a ridicat din pat. Paniswanikas, Magadhas, Madhuparkikas şi Sutas l-au mulţumit pe acel taur printre oameni (cu cântece şi muzică). Dansatorii au început să danseze, iar cântăreţii cu voci dulci au cântat cântece pline de laude la adresa neamului Kuru. Muzicienii pricepuţi, bine pregătiţi (în instrumentele lor respective), au cântat la *mridanga, jharja, bheri, panava* şi *Anaka, gomukha, adamvara,* cochilii, *dundubhi* cu sunet puternic şi diverse alte instrumente. Acest zgomot puternic, adânc ca vuietul norilor, a atins chiar cerurile. Şi l-a trezit din somn pe cel mai important dintre regi, şi anume Yudhishthira. După ce a dormit fericit în patul său excelent şi scump, regele s-a trezit. Şi monarhul, ridicându-se din patul său, se îndreptă spre baia pentru a îndeplini acele acte care erau absolut necesare. Apoi o sută opt servitori, îmbrăcaţi în alb, spălaţi ei înşişi şi toţi tineri, se apropiară de rege cu multe urcioare de aur pline până la margine. Aşezat comod pe un scaun regal, îmbrăcat într-o cârpă subţire, regele se scăldă în mai multe feluri de apă parfumată cu lemn de santal şi purificată cu *Mantre*. Corpul său era frecat de către servitori puternici şi bine antrenaţi cu apă în care fuseseră înmuiate diverse feluri de ierburi medicinale. Apoi se spălă cu apă *adhivasha* mirosind plăcut prin diverse substanţe odorante. Obţinând apoi o bucată lungă de pânză (pentru cap) albă ca penele lebedei şi care fusese ţinută desfăşurată în faţa sa, regele şi-o înfăşură în jurul capului pentru a usca apa. După ce îşi unse apoi corpul cu pastă excelentă de sandal, şi purtând ghirlande de flori, şi îmbrăcându-se în veşminte curate, monarhul cu braţe puternice şezu cu faţa spre est, cu mâinile împreunate. Urmând calea celor drepţi, fiul lui Kunti îşi rosti apoi rugăciunile în gând. Şi apoi, cu mare umilinţă, intră în odaia în care se afla focul arzând (pentru închinare). Şi după ce se închină focului cu vreascuri de lemn sacru şi cu libaţii de unt clarificat sfinţit cu *Mantre*, ieşi din odaie. Apoi, acel tigru dintre oameni, intrând într-o a doua odaie, văzu acolo mulţi tauri dintre Brahmani bine cunoscători ai *Vedelor.* Şi toţi erau stăpâniţi de ei înşişi, purificaţi prin studiul *Vedelor* şi prin jurăminte. Şi toţi aceştia suferiseră baia la finalizarea sacrificiilor pe care le săvârşiseră. Închinători ai Soarelui, ei erau în

număr de o mie. Și, pe lângă aceștia, erau și alți opt mii din același neam. Și fiul lui Pandu cu brațe puternice, făcându-i să rostească, în voci distincte, binecuvântări plăcute, făcându-le daruri de miere și unt clarificat și de fructe de bun augur de cea mai bună calitate, le dădu fiecăruia câte un *nishka* de aur, o sută de cai împodobiți cu ornamente, și veșminte scumpe și alte daruri care le erau plăcute. Și făcându-le daruri și de vaci care dădeau lapte la atingere, cu viței și cu coarnele împodobite cu aur și copitele cu argint, fiul lui Pandu îi ocoli. Și apoi, văzând și atingând *Swastika*-uri purtătoare de spor de noroc, și *Nandyavarta*-uri din aur, și ghirlande de flori, urcioare cu apă și foc arzând, și vase pline cu orez uscat la soare și alte articole de bun augur, și pigmentul galben preparat din urina vacii, și fecioare de bun augur și bine împodobite, și caș și unt clarificat și miere, și păsări de bun augur și diverse alte lucruri considerate sacre, fiul lui Kunti intră în odaia exterioară. Apoi, O, tu cu brațe puternice, slujitorii care așteptau în acea odaie i-au adus un scaun excelent și scump de aur, care era de formă circulară. Împodobit cu perle și *lapis lazuli*, și acoperit cu un covor foarte scump peste care era întinsă o altă pânză de textură fină, acel scaun era opera însăși a artistului. După ce monarhul cu suflet înalt se așeză, servitorii i-au adus toate ornamentele sale scumpe și strălucitoare. Fiul cu suflet nobil al lui Kunti și-a pus acele podoabe împodobite cu pietre prețioase, moment în care frumusețea sa a devenit una care să sporească durerea dușmanilor săi. Și când servitorii au început să-l vânture cu cozi de iac albe, strălucind ca lumina lunii și toate înzestrate cu mânere de aur, regele a strălucit ca un nor încărcat cu fulgere. Și menestrelii au început să-i cânte laudele, iar lăudătorii i-au rostit elogiile. Și cântăreții au început să cânte pentru acel încântător al rasei Kuru, iar într-o clipă vocile lăudătorilor s-au umflat într-un zgomot puternic. Și atunci s-a auzit zornăitul roților de care și trosnetul copitelor de cai. Și din cauza acelui zgomot amestecat cu clinchetul clopoțeilor de elefanți, sunetul ritmic al scoicilor și mersul oamenilor, pământul părea să tremure. Apoi unul dintre ordonații responsabili cu ușile, îmbrăcat în zale, tânăr, împodobit cu cercei și având sabia atârnând la șold, intrând în apartamentul privat, a îngenuncheat pe pământ și, salutându-l cu (o plecăciune a) capului pe monarhul care merita toată adorația, i-a raportat acelui suflet nobil și regal fiu al lui Dharma că Hrishikesa aștepta să fie introdus. Apoi acel tigru printre oameni, dând poruncă servitorilor săi: „Pregătiți-i un loc excelent și un Arghya”, a poruncit ca cel din rasa Vrishni să fie introdus și așezat pe un loc costisitor. Și adresându-i-se lui Madhava cu obișnuitele întrebări de bun venit, regele Yudhisthira cel drept l-a venerat cuvenit pe Kesava.

SECŢIUNEA LXXXIII

Sanjaya a zis: Apoi regele Yudhishthira, fiul Kuntīi, salutându-l pe Janardana, fiul Devakīi, l-a întrebat cu veselie, zicând: „Ai dormit bine noaptea, O, ucigaș al lui Madhu? Sunt toate simțurile tale clare, O, tu cu glorie neînvechită?” Vasudeva i-a adresat și el întrebări similare lui Yudhishthira. Apoi, slujitorul de la curte a venit și a anunțat că ceilalți războinici Kshatriya așteptau să fie prezentați. La ordinul regelui, omul a prezentat acea adunare de eroi, compusă din Virata și Bhimasena și Dhrishtadyumna și Satyaki și Dhrishtaketu, conducătorul Chediilor, și puternicii războinici de pe care, Drupada și Sikhandin și gemenii (Nakula și Sahadeva) și Chekitana și conducătorul Kalikayasilor și Yuyutsu, din neamul Kuru și Uttamaujas din Panchala, și Yudhamanyu, și Suvahu, și (cei cinci) fii ai Draupadīi. Aceștia și mulți alți Kshatriya, apropiindu-se de acel taur cu suflet înalt dintre Kshatriya, s-au așezat pe locuri excelente. Acei eroi puternici și cu suflet înalt de mare splendoare, anume Krishna și Yuyudhana, au stat amândoi pe același loc. Atunci, în auzul tuturor, Yudhishthira, adresându-se ucigașului lui Madhu, cel cu ochi de lotus, i-a spus aceste cuvinte dulci: „Bazându-ne numai pe tine, noi, ca zeul celest, zeul cu o mie de ochi, căutăm victoria în luptă și fericirea eternă. Tu ești conștient, O, Krishna, de deposedarea noastră de regat, de exilul nostru în mâinile dușmanului și de toate suferințele noastre diverse. O, stăpân al tuturor, O, tu care ești milostiv cu cei care îți sunt devotați, de tine depinde în întregime fericirea noastră și chiar existența noastră, O, ucigaș al lui Madhu! O, tu din neamul Vrishni, fă astfel încât inima mea să se odihnească mereu în tine! Fă de asemenea, O, Stăpâne, ca votul propus al lui Arjuna să fie îndeplinit. O, salvează-ne astăzi din acest ocean de durere și furie. O, Madhava, fii astăzi o barcă pentru noi care dorim să traversăm (acest ocean). Războinicii de pe care, dorind să

ucidă dușmanul, nu pot să facă (pentru reușita obiectivului său) ceea ce, O, Krishna, poate face vizitiul, dacă depune efort cu grijă. O, Janardana, așa cum îi salvezi mereu pe Vrishni în toate calamitățile, tot așa se cuvine să ne salvezi și pe noi din această nenorocire, O, tu cu brațe puternice! O, purtător de scoică, disc și buzdugan, salvează fiii lui Pandu scufundați în oceanul fără fund și fără barcă al Kuru, devenind o barcă pentru ei. Mă închin în fața ta, O, Zeul zeilor, O, tu care ești etern, O, Distrugător suprem, O, Vishnu, O, Jishnu, O, Hari, O, Krishna, O, Vaikuntha, O, cel mai bun dintre ființe! Narada te-a descris ca fiind acel vechi și cel mai bun dintre Rishi (numit Narayana) care dă daruri, care poartă arcul *Saranga* și care este cel mai de seamă dintre toți. O, Madhava, fă ca acele cuvinte să fie adevărate." Astfel vorbit fiind în mijlocul acelei adunări de către regele Yudhishthira cel drept, Kesava, cel mai de seamă dintre vorbitori, i-a răspuns lui Yudhishthira într-un glas grav ca al norilor încărcați de ploaie, spunând: „În toate lumile, inclusiv în cea a zeilor, nu există arcaș egal cu Dhananjaya, fiul Prithīi! Înzestrat cu energie mare, priceput în arme, cu mare putere și mare forță, renumit în luptă, mereu înfuriat și cu mare energie, Arjuna este cel mai de seamă dintre oameni. Tânăr ca vârstă, cu gât de taur și cu brațe lungi, el este înzestrat cu mare forță. Mișcându-se ca un leu sau un taur și fiind extrem de frumos, el va ucide toți dușmanii tăi. În ceea ce mă privește, voi face ca Arjuna, fiul Kuntīi, să poată mistui trupele fiului lui Dhritarashtra ca o flacără în creștere. Chiar astăzi, Arjuna, prin săgețile sale, îl va trimite pe acel ticălos de fapte păcătoase, acel ucigaș al fiului Subhadrāi (anume Jayadratha), pe drumul acela din care niciun călător nu se mai întoarce. Astăzi, vulturii, șoimii și șacalii furioși și alte creaturi carnivore se vor hrăni cu carnea lui. O, Yudhishthira, chiar dacă toți zeii, cu Indra, i-ar fi astăzi protectori, Jayadratha va pleca totuși la capitala lui Yama, ucis în mijlocul luptei. După ce va ucide conducătorul Sindhușilor, Jishnu va veni la tine (seara). Alungă-ți durerea și febra (inimii), O, rege, și fii înzestrat cu prosperitate."

SECȚIUNEA LXXXIV

Sanjaya a zis: În timp ce Yudhishthira, Vasudeva și alții purtau astfel de discuții, Dhananjaya a sosit acolo, dorind să vadă pe cel dintâi dintre fiii lui Bharata, adică regele, precum și pe prietenii și binevoitorii săi. După ce a intrat în acea sală plină de noroc și l-a salutat cuvenit, stând în fața regelui, acel taur dintre Pandava (adică regele Yudhishthira), ridicându-se de pe scaun, l-a îmbrățișat pe Arjuna cu mare afecțiune. Mirosindu-i capul și îmbrățișându-l cu brațele, regele i-a adus binecuvântări din inimă. Apoi, adresându-i-se zâmbind, a zis: „Este evident, O Arjuna, că victoria deplină te așteaptă în luptă, judecând după chipul tău (luminos și vesel cum este) și după faptul că Janardana este mulțumit de tine." Atunci Jishnu i-a povestit acea întâmplare minunată, zicând: „Fii binecuvântat, O, monarh, am văzut, prin harul lui Kesava, ceva extrem de minunat." Atunci Dhananjaya a relatat tot ce văzuse, despre întâlnirea sa cu zeul cu Trei Ochi, pentru a-și asigura prietenii. Atunci toți cei care ascultau, umpluți de uimire, și-au plecat frunțile la pământ. Și, plecându-se în fața zeului care are taurul drept semn, au zis: „*Excelent, Excelent!*". Atunci toți prietenii și binevoitorii (Pandavilor), la comanda fiului lui Dharma, au pornit iute și cu grijă la luptă, inimile lor fiind pline de furie (împotriva inamicului). Salutându-l pe rege, Yuyudhana și Kesava și Arjuna au plecat veseli din locuința lui Yudhishthira. Și acei doi războinici de neînvins, acei doi eroi, adică Yuyudhana și Janardana, au mers împreună în același car la pavilionul lui Arjuna. Ajunși acolo, Hrishikesa, ca un vizitiu (de profesie), a început să echipeze acel car purtând semnul prințului maimuțelor și aparținând acelui cel dintâi dintre luptătorii pe car, (adică lui Arjuna). Și acel car dintâi, cu strălucirea aurului încins și cu zgomotul asemănător vuietului profund al norilor, echipat (de Krishna), strălucea ca soarele de dimineață. Atunci acel tigru printre oameni, (adică Vasudeva), îmbrăcat în zale, l-a informat pe Partha, care își terminase rugăciunile de dimineață, că „*carul său fusese echipat corespunzător*". Atunci cel dintâi dintre oameni din această lume, adică cel cu diademă (Arjuna), îmbrăcat în armură de aur, cu arcul și săgețile în mână, a înconjurat acel car. Și, adorat și binecuvântat cu urări de victorie de către Brahmani, bătrâni în asceză și cunoaștere și ani, mereu ocupați cu îndeplinirea riturilor religioase și a sacrificiilor, și având pasiunile sub control, Arjuna a urcat apoi pe acel mare car, acel vehicul excelent, care fusese

sfințit anterior cu *mantre* capabile să dea victoria în luptă, ca Surya cu raze arzătoare urcând pe muntele răsăritean. Și cel dintâi dintre luptătorii pe car, împodobit cu aur, în virtutea acelor podoabe de aur, era pe carul său ca Surya cu splendoare arzândă pe pieptul lui Meru. După ce Partha, Yuyudhana și Janardana au urcat pe acel car, ca gemenii Aswini călărind același car alături de Indra venind la sacrificiul lui Saryati. Atunci Govinda, cel dintâi dintre vizitii, a prins frâiele (cailor), ca Matali luând frânele cailor lui Indra, în timp ce acesta mergea la luptă pentru a-l ucide pe Vritra.[132] Călărind pe cel mai bun dintre care, cu acei doi prieteni, acel ucigaș de mari trupe inamice, adică Partha, a pornit pentru a realiza măcelul conducătorului Sindhușilor, ca Soma răsărind (în firmament) cu Budha și Sukra, pentru a distruge întunericul nopții, sau ca Indra mergând cu Varuna și Surya la marea luptă (cu Asurii) provocată de răpirea Tarakei (soția lui Brihaspati). Cântăreții și muzicienii i-au făcut pe plac eroului Arjuna, în timp ce mergea, cu sunetul instrumentelor muzicale și imnuri de bun augur. Și vocile elogiatorilor și ale cântăreților care rosteau binecuvântări de victorie și urau o zi bună, amestecându-se cu sunetele instrumentelor muzicale, au fost plăcute acelor eroi. Și un vânt favorabil, plin de parfum, a suflat din spatele lui Partha, bucurându-l pe el și sorbind energiile dușmanilor săi. Și la acea oră, O, rege, multe semne de bun augur de diferite feluri au apărut la vedere, indicând victoria Pandavilor și înfrângerea războinicilor tăi, O, stăpâne! Văzând acele indicații de victorie, Arjuna, adresându-se marelui arcaș Yuyudhana din dreapta sa, a rostit aceste cuvinte: ”O Yuyudhana! În lupta de astăzi victoria mea pare a fi sigură, din moment ce, O, taur al rasei lui Sini, toate aceste semne (favorabile) sunt văzute. Mă voi duce, așadar, acolo unde așteaptă conducătorul Sindhușilor (să vadă) energia mea și în așteptarea de a merge în tărâmurile lui Yama. Într-adevăr, așa cum uciderea conducătorului Sindhușilor este una dintre cele mai imperative datorii ale mele, tot așa și protejarea justului rege Yudhishthira este o altă obligație de-a mea cea mai imperativă. O tu cu brațe puternice, fii astăzi protectorul regelui. Îl vei proteja chiar așa cum îl protejez eu însumi. Nu văd nicio ființă în lume care să te poată învinge. Ești, în luptă, egal cu Vasudeva însuși. Marele zeu însuși nu te poate învinge. Încredințând această povară ție, sau acelui puternic luptător pe car Pradyumna, pot, O, taur printre oameni, fără neliniște să ucid conducătorul Sindhușilor. O tu al rasei Satwata, nu trebuie să existe nicio îngrijorare pentru mine. Cu toată inima ta trebuie să-l protejezi pe rege. Acolo unde stă puternicul Vasudeva și unde stau și eu, fără îndoială, cea mai mică primejdie pentru el sau pentru mine nu se poate întâmpla niciodată.” Astfel abordat de Partha, Satyaki, acel ucigaș de eroi dușmani, a răspuns zicând: „*Fie așa*.” Și apoi acesta din urmă a plecat spre locul unde era regele Yudhishthira.

Jayadratha- Vadha Parva

SECȚIUNEA LXXXV

Dhritarashtra a spus: După măcelul lui Abhimanyu, când a venit ziua următoare, ce au făcut Pândavii, loviți de jale și întristare? Cine dintre războinicii mei s-a luptat cu ei? Știind isprăvile lui Savyasachin, spune-mi, cum au putut Kauravii, care au comis un asemenea rău, să rămână neînfricați? Cum au putut ei în luptă să îndrăznească măcar să privească spre acel tigru printre oameni (adică Arjuna), care înaintează ca Însuși Moartea care distruge totul, înfuriat, arzând de jale pentru măcelul fiului său? Văzând pe acel războinic cu prințul maimuțelor pe stindard, acel erou întristat de moartea fiului său, clătinându-și arcul gigantic în luptă, ce a făcut războinicul meu? Ce s-a întâmplat, O, Sanjaya, cu Duryodhana? O mare jale ne-a cuprins astăzi. Nu mai aud sunetele de bucurie. Acele sunete încântătoare, foarte plăcute urechii, care se auzeau odinioară în reședința regelui Sindhu, vai, acele sunete nu se mai aud astăzi. Vai, în tabăra fiilor mei, nu se mai aud sunetele nenumăraților trubaduri și elogiatori care le cântă laudele, și ale dansurilor. Odată, astfel de sunete îmi umpleau urechile neîncetat. Vai, fiind scufundați în jale, nu mai aud acele sunete rostite (în tabăra lor). Odată, O, Sanjaya, stând în reședința lui Somadatta, devotat adevărului, obișnuiam să aud astfel de sunete încântătoare. Vai, cât de lipsit de (merit religios) sunt, căci văd că reședința

132 *Vasavamìva* este o greșeală pentru *Vasavasyeva*.

fiilor mei răsună astăzi de sunete de jale și plângeri și este lipsită de orice zgomot care să însemne viață și energie. În casele lui Vivinsati, Durmukha, Chitrasena, Vikarna și ale altor fii ai mei, nu aud sunetele pe care le auzeam odinioară. Acel mare arcaș, fiul lui Drona, care era refugiul fiilor mei, pe el se așezau Brahmani, Kshatriya și Vaisya, și un număr mare de discipoli, care se delectau zi și noapte în dispute controversate, în vorbă, în conversație, în muzica vibrantă a diverselor instrumente și în diverse cântece încântătoare, care era venerat de mulți dintre Kurui, Pândavi și Satwata, vai, O, Suta, în reședința acelui fiu al lui Drona nu se aude niciun sunet ca odinioară. Cântăreți și dansatori obișnuiau să-l însoțească în număr mare pe acel puternic arcaș, fiul lui Drona. Vai, sunetele lor nu se mai aud în reședința lui. Zgomotul puternic care se ridica în tabăra lui Vinda și Anuvinda în fiecare seară, vai, acel zgomot nu se mai aude acolo. Nici în tabăra Kaikeyilor nu se mai aude astăzi acel sunet puternic de cântec și bătut din palme pe care soldații lor, angajați în dans și petrecere, obișnuiau să-l facă. Preoții competenți în oficierea sacrificiilor care îl slujeau pe fiul lui Somadatta, refugiul riturilor scripturale, vai, sunetele lor nu se mai aud. Scrâșnetul corzii arcului, sunetele recitării *Vedelor*, șuieratul sulițelor și săbiilor și zăngănitul roților carelor se auzeau neîncetat în reședința lui Drona. Vai, acele sunete nu se mai aud acolo. Avalanșa de cântece din diverse tărâmuri, zgomotul puternic al instrumentelor muzicale, care se înălța acolo, vai, acele sunete nu se mai aud astăzi. Când veni Janardana de glorie neînfrântă din Upaplavya, dorind pacea, din compasiune pentru orice creatură, i-am spus atunci, O, Suta, ticălosului Duryodhana: ”Folosindu-l pe Vasudeva ca mijloc, fă pace cu Pandavii, O, fiule! Cred că timpul a venit (ca să faci pace). Nu-ți încălca porunca, O, Duryodhana. Dacă îl vei trece cu vederea pe Vasudeva, care acum te roagă pentru pace și îți vorbește pentru binele meu, nu vei avea niciodată victoria în luptă.” Duryodhana, însă, l-a trecut cu vederea pe cel din neamul lui Dasarha, acel taur printre toți arcașii, care i-a vorbit atunci pentru binele său. Prin aceasta, el a îmbrățișat ceea ce era o calamitate pentru el. Prins de Moartea însăși, acel fiu cu suflet ticălos al meu, respingând sfaturile mele, le-a urmat pe cele ale lui Duhsasana și Karna. Eu însumi nu am fost de acord cu jocul de zaruri. Vidura nu a fost de acord. Nici conducătorul Sindhu, nici Bhishma; nici Salya; nici Bhurisravas; nici Purumitra; nici Jaya; nici Aswatthaman; nici Kripa; nici Drona, O, Sanjaya! Dacă fiul meu s-ar fi purtat conform sfaturilor acestor persoane, el ar fi trăit veșnic în fericire și pace alături de rudele și prietenii săi. Cu vorbire dulce și încântătoare, spunând întotdeauna ceea ce este pe placul rudelor lor, de neam înalt, iubiți de toți și înzestrați cu înțelepciune, fiii lui Pandu sunt siguri să obțină fericirea. Omul care privește spre dreptate, întotdeauna și pretutindeni, obține fericirea. Un astfel de om, după moarte, câștigă beneficii și har. Înzestrați cu suficientă putere, Pandavii merită să se bucure de jumătate din pământ. Pământul încins de mări este la fel de mult posesia lor strămoșească (ca și a Kauravilor). Înzestrați cu suveranitate, Pandavii nu se vor abate niciodată de la calea dreptății. O, copil, am rude de a căror voce Pandavii vor asculta întotdeauna, cum ar fi, de exemplu, Salya, Somadatta, Bhishma cel cu suflet nobil, Drona, Vikarna, Valhika, Kripa și alții printre Bharata care sunt iluștri și venerabili în ani. Dacă ei le vor vorbi în numele tău, Pandavii vor acționa cu siguranță conform recomandărilor benefice. Sau, cine dintre aceștia, crezi tu, aparține taberei lor care le-ar vorbi altfel? Krishna nu va părăsi niciodată calea dreptății. Pandavii îi sunt toți supuși. Nici cuvintele de dreptate rostite de mine, acei eroi nu le vor deosebi, căci Pandavii sunt toți cu suflet drept. Plângând cu milă, O, Suta, am rostit aceste cuvinte și multe altele fiului meu. Dar, fiind el prost, nu m-a ascultat! Cred că toate acestea sunt influența răutăcioasă a Timpului! Acolo unde se află Vrikodara și Arjuna, și eroul Vrishni, Satyaki, și Uttamaujas din Panchalas, și invincibilul Yudhamanyu, și de neînfrântul Dhrishtadyumna, și neînvinsul Sikhandin, Asmakas, Kekayas și Kshatradharman din Somakas, conducătorul Chedis, și Chekitana, și Vibhu, fiul conducătorului Kasi, fiii lui Draupadi, și Virata și puternicul războinic Drupada, și acei tigri printre oameni, și anume gemenii (Nakula și Sahadeva), și cel care rămâne în Madhu pentru a oferi sfaturi, cine este în această lume care ar lupta împotriva lor, sperând să supraviețuiască? Cine altcineva mai este, în afară de Duryodhana, Karna și Sakuni, fiul lui Suvala, și Duhsasana ca al patrulea, pentru că nu văd pe al cincilea care ar îndrăzni să se opună dușmanilor mei în timp ce aceștia din urmă își etalează armele cerești? Cei care îl au pe însuși Vishnu în carul lor, îmbrăcat în zale și cu frâiele în mână, cei care îl au pe Arjuna ca războinic, nu pot fi învinși niciodată! Oare Duryodhana nu-și amintește acum de lamentațiile mele?

Tigrul printre oameni, Bhishma, ai spus, a fost ucis. Cred că, văzând roadele cuvintelor rostite de Vidura, cel cu vedere lungă, fiii mei se complac acum în lamentații! Cred că, văzând armata sa copleșită de nepotul lui Sini și de Arjuna, văzând terasele carelor sale goale, fiii mei se complac în lamentări. Așa cum o conflagrație în creștere, alimentată de vânturi, consumă o grămadă de iarbă uscată la sfârșitul iernii, la fel și Dhananjaya va consuma trupele mele. O, Sanjaya, ești priceput în povestiri. Spune-mi tot ce s-a întâmplat după ce i s-a făcut acel mare rău lui Partha în seara aceea. Când Abhimanyu a fost ucis, în ce stare de spirit v-ați aflat? Fiindcă, O, fiule, l-au jignit grav pe cel care mânuiește *Gandiva*, războinicii mei sunt incapabili să suporte în luptă realizările sale. Ce măsuri au fost luate de Duryodhana și ce măsuri de Karna? Ce au făcut Duhsasana și fiul lui Suvala? O, Sanjaya, O, fiu, ceea ce s-a întâmplat în luptă tuturor copiilor mei adunați împreună se datorează cu siguranță faptelor rele ale răului Duryodhana, care urmează calea avariției, care are o înțelegere rea, a cărui judecată este pervertită de mânie, care râvnește suveranitatea, care este nebun și care este lipsit de rațiune din cauza furiei. Spune-mi, O, Sanjaya, ce măsuri a luat atunci Duryodhana? Au fost ele judecate greșit sau bine?

SECȚIUNEA LXXXVI

Sanjaya spuse: Îți voi spune totul, căci la totul au fost martori ochii mei. Ascultă cu calm. Mare este greșeala ta. Așa cum un dig este inutil după ce apele (câmpiei) s-au scurs, tot așa, O, rege, sunt aceste plângeri ale tale inutile! O taur al rasei lui Bharata, nu te întrista. Deși minunate sunt hotărârile Celui care Distruge, ele nu pot fi încălcate. Nu te întrista, O, taur al rasei lui Bharata, căci aceasta nu este o noutate. Dacă tu l-ai fi reținut odinioară pe Yudhishthira, fiul lui Kunti, și pe fiii tăi de la meciul de zaruri, această calamitate nu te-ar fi lovit niciodată. Dacă, din nou, când a venit timpul bătăliei, i-ai fi reținut pe ambele părți aprinse de furie, această calamitate nu te-ar fi lovit niciodată. Dacă, din nou, i-ai fi îndemnat pe Kurui să-l ucidă pe Duryodhana, cel neascultător, atunci această calamitate nu te-ar fi lovit niciodată. (Dacă ai fi făcut vreunul dintre aceste acte), Pandușii, Panchalașii, Vrishnițiii și ceilalți regi nu ți-ar fi cunoscut niciodată prostia. Dacă, din nou, făcând datoria ta de tată, l-ai fi așezat pe Duryodhana pe calea dreptății și l-ai fi făcut să pășească pe ea, această calamitate nu te-ar fi lovit niciodată. Ești cel mai înțelept om de pe pământ. Părăsind virtutea eternă, cum ai fi putut urma sfaturile lui Duryodhana, Karna și Sakuni? Aceste plângeri ale tale, așadar, rege, pe care le aud – ale tale care ești legat de avuția (lumească) – mi se par a fi miere amestecată cu otravă. O monarh, odinioară Krishna nu-l respecta pe regele Yudhishthira, fiul lui Pandu, sau pe Drona, atât cât te respecta pe tine. Când însă a aflat că ai decăzut de la datoriile unui rege, de atunci Krishna a încetat să te mai privească cu respect. Fiii tăi adresaseră diverse înjurături grele fiilor Pritha. Tu erai indiferent la acele vorbe atunci, O, tu care deții suveranitatea, față de fiii tăi. Consecința acelei indiferențe a tale te-a lovit acum. O fără de păcat, suveranitatea ancestrală este acum în pericol. (Dacă nu este așa) obține acum întregul pământ cucerit de fiii Pritha.[133] Regatul pe care se bucură Kuruii, precum și faima lor fuseseră dobândite de Pandușii. Fiii virtuoși ai lui Pandu au contribuit la slava și prosperitatea acelui regat. Însă realizările lor au devenit (pentru ei) fără rod odată ce au intrat în contact cu tine, deoarece au fost privați chiar și de regatul strămoșesc de către sinele lor lacom. Acum, O, rege, când bătălia a început, tu îți mustri fiii indicându-le diverse greșeli. Acest lucru nu este deloc potrivit. Kshatriyii, în timp ce luptă, nu țin cont de propriile vieți. Într-adevăr, acei tauri dintre Kshatriyi luptă, pătrunzând în rândurile Parthas. Cine altcineva, în afară de Kauravas, ar îndrăzni să lupte cu acea forță care este protejată de Krishna și Arjuna, de Satyaki și Vrikodara? Cei care îl au pe Arjuna ca războinic, cei care îl au pe Janardana ca sfetnic, cei care îi au pe Satyaki și Vrikodara ca protectori, ce arcaș muritor ar îndrăzni să lupte cu ei, în afară de Kauravas și cei care îi urmează? Tot ceea ce poate fi realizat de regi prietenoși, înzestrați cu eroism și respectuoși față de îndatoririle Kshatriyas, tot ceea ce este realizat de războinicii din tabăra

133 *Apavrittam* este explicat de Nilakantha ca fiind în pericol sau pus sub semnul întrebării. Ceea ce spune Sanjaya este că, dacă nu este așa, atunci va trebui să înduri amărăciunea de a domni peste întreaga lume care ți-a fost dăruită de Pandavi. Fie Pandavii îți vor răpi regatul, fie te vor face stăpân peste întreaga lume după ce îți vor ucide fiii. Oricare dintre aceste alternative ar fi amară pentru tine.

Kauravas. Ascultaţi acum, aşadar, tot ceea ce s-a întâmplat în teribila bătălie dintre aceşti tigri printre oameni, şi anume Kurus şi Pandavas.

SECŢIUNEA LXXXVII

Sanjaya spuse: După ce acea luptă trecuse, Drona, cel mai însemnat dintre toţi mânuitorii de arme, a început să-şi aranjeze toate diviziile pentru luptă. S-au auzit diverse sunete, O, monarh al eroilor înfuriaţi, care strigau de mânie şi doreau să se ucidă unii pe alţii. Şi unii îşi întindeau arcurile, iar alţii îşi frecau la mâini coardele arcurilor lor. Şi trăgând adânc aer în piept, mulţi dintre ei strigau, spunând: *Unde este acel Dhananjaya?* Şi unii au început să arunce în sus (şi să reia) săbiile lor goale, neînduplecate, bine călite, de culoarea cerului, posedând o ascuţime mare şi înzestrate cu mânere frumoase. Şi războinici curajoşi, dornici de luptă, cu miile, au fost văzuţi executând evoluţiile săbierilor şi ale arcaşilor, cu iscusinţa dobândită prin practică. Unii învârtind buzduganele lor împodobite cu clopoţei, unse cu pastă de lemn de santal şi împodobite cu aur şi diamante, îl întrebau pe fiii lui Pandu. Alţii, îmbătaţi de mândria puterii şi înzestraţi cu braţe masive, obturau cerul cu buzduganele lor zimţate care semănau cu (o pădure de stindarde) ridicate în cinstea lui Indra. Alţii, toţi războinici curajoşi, împodobiţi cu frumoase ghirlande de flori, dornici de luptă, ocupau diverse porţiuni ale câmpului, înarmaţi cu diverse arme. „*Unde este Arjuna? Unde este acel Govinda? Unde este mândrul Bhima? Unde sunt şi aliaţii lor?*” Astfel îi chemau ei în luptă. Apoi, suflând în scoica sa şi el însuşi îndemnând caii la viteză mare, Drona se mişca cu mare iuţeală, aranjându-şi trupele. După ce toate acele divizii care se bucură de luptă şi-au luat locurile, fiul lui Bharadwaja, O, rege, i-a spus aceste cuvinte lui Jayadratha: „Tu, fiul lui Somadatta, puternicul războinic pe care îl ai în care, Aswatthaman, Salya, Vrishasena şi Kripa, cu o sută de mii de călăreţi, şaizeci de mii de care, paisprezece mii de elefanţi cu tâmplele sfărâmate, douăzeci şi unu de mii de pedestraşi îmbrăcaţi în zale, luaţi poziţie în spatele meu la o distanţă de doisprezece mile. Acolo nici chiar zeii cu Vasava în frunte nu vor putea să te atace, ce nevoie mai este să se vorbească, aşadar, despre Pandava? Adu-ţi aminte, O, stăpân al Sindhuşilor.” Astfel abordt (de Drona), Jayadratha, stăpânul Sindhuşilor, s-a liniştit. Şi s-a deplasat la locul indicat de Drona, însoţit de mulţi războinici Gandhara şi înconjurat de acei mari războinici în care şi cu mulţi pedestraşi îmbrăcaţi în zale, gata să lupte cu vigoare şi înarmaţi cu laţuri. Căii lui Jayadratha, pricepuţi la tragere, erau toţi, O, monarh, împodobiţi cu cozi de iac şi ornamente de aur. Şi şapte mii de astfel de cabaline şi trei mii de alte cabaline din rasa Sindhu erau cu el.

Fiul tău, Durmarshana, dorind lupta, s-a poziţionat în fruntea tuturor trupelor, însoţit de o mie cinci sute de elefanţi înfuriaţi, de o înfăţişare înfricoşătoare, îmbrăcaţi în armură şi de fapte groaznice, toţi călăriţi de călăreţi de elefanţi bine antrenaţi. Ceilalţi doi fii ai tăi, şi anume Duhsasana şi Vikarna, şi-au luat poziţia în mijlocul diviziilor avansate ale armatei, pentru îndeplinirea scopurilor lui Jayadratha. Aranjamentul pe care fiul lui Bharadwaja l-a format, parte *Sakata* şi parte cerc, avea o lungime de patruzeci şi opt de mile, iar lăţimea spatelui său măsura douăzeci de mile. Drona însuşi a format acel aranjament cu nenumăraţi regi curajoşi, staţionaţi cu el, şi nenumărate care, mânji şi elefanţi şi pedestraşi. În spatele acelui aranjament era un alt aranjament impenetrabil în formă de lotus. Şi în interiorul acelui lotus era un alt aranjament dens numit **ac**. După ce şi-a format astfel aranjamentul său măreţ, Drona şi-a luat poziţia. La gura acelui **ac**, marele arcaş Kritavarman şi-a luat locul. Lângă Kritavarman, O, stăpâne, stătea conducătorul Kamvojaşilor şi Jalasandha. Lângă aceştia, stăteau Duryodhana şi Karna. În spatele lor, sute şi mii de eroi care nu se întorceau erau staţionaţi în acel *Sakata* pentru a-i proteja capul. În spatele tuturor, O, monarh, şi înconjurat de o forţă vastă, regele Jayadratha era staţionat într-o parte a acelui aranjament în formă de **ac**. La intrarea în *Sakata*, O, rege, era fiul lui Bharadwaja. În spatele lui Drona era şeful Bhojaşilor, care îl proteja. Îmbrăcat în armură albă, cu o coamă excelentă, cu piept lat şi braţe puternice, Drona stătea, întinzându-şi arcul mare, asemenea lui Însuşi Distrugătorul în mânie. Văzând careta lui Drona, care era împodobită cu un stindard frumos şi avea un altar de sacrificiu roşu şi o piele de cerb neagră, Kauravaşii au fost cuprinşi de încântare. Văzând acel

aranjament format de Drona, care semăna cu oceanul în agitație, Siddhașii și Charanașii au fost plini de uimire. Și toate creaturile gândeau că acel aranjament avea să devoreze întregul pământ cu munții, mările și pădurile sale, și abundent cu lucruri diverse. Și regele Duryodhana, văzând acel aranjament măreț în forma unui *Sakata,* plin de căruțe, oameni, mânji și elefanți, urlând de o formă minunată și teribilă, și capabil să spargă inimile dușmanilor, a început să se bucure.

SECȚIUNEA LXXXVIII

Sanjaya spuse: După ce diviziile armatei Kuru au fost (astfel) aranjate, și un urlet puternic, O, stăpâne, s-a ridicat; după ce tobele și Mridang-urile au început să fie bătute și cântate, după ce zgomotul războinicilor și vuietul instrumentelor muzicale au devenit audibile; după ce scoica a început să fie suflată și un vuiet teribil s-a ridicat, făcând părul să se ridice; după ce câmpul de bătălie a fost acoperit încet de eroii Bharata dornici de luptă; și după ce ora numită *Rudra* s-a instalat, Savyasachin și-a făcut apariția. Multe mii de corbi și ciori, O, Bharata, au pornit jucându-se în fața carului lui Arjuna. Diverse animale cu țipete teribile și șacali cu înfățișare de rău augur au început să urle și să geamă în dreapta noastră în timp ce ne-am îndreptat spre luptă. Mii de meteori strălucitori au căzut cu zgomot mare. Întregul pământ s-a cutremurat în acea împrejurare groaznică. Vânturi uscate au suflat în toate direcțiile, însoțite de tunete, și aruncând pietriș și pietre sparte când fiul lui Kunti a sosit la începutul bătăliei. Apoi fiul lui Nakula, Satanika, și Dhrishtadyumna, fiul Pritha, acești doi războinici înzestrați cu mare înțelepciune, au aranjat diversele divizii ale Pandava. Apoi fiul tău Durmarshana, însoțit de o mie de care, o sută de elefanți, trei mii de eroi și zece mii de pedestrași, și acoperind o bucată de pământ care măsura lungimea a cincisprezece sute de arcuri, și-a luat poziția chiar în fruntea tuturor trupelor, și a spus: „Ca și continentul care rezistă mării învolburate, chiar și eu voi rezista astăzi celui ce mânuiește *Gandiva,* acelui arzător de dușmani, acelui războinic care este de neînvins în bătălie. Să vadă astăzi oamenii pe Dhananjaya cel plin de furie ciocnindu-se cu mine, ca o masă de piatră de alta masă de piatră. Voi, războinici din care, dornici de luptă, opriți-vă (ca martori). Singur voi lupta cu toți Pandava adunați laolaltă, pentru a-mi spori onoarea și faima.” Acel nobil fiu al tău cu suflet înalt, acel mare arcaș, spunând aceasta, a stat acolo înconjurat de mulți mari arcași. Apoi, ca și Distrugătorul însuși în furie, sau Vasava însuși înarmat cu trăsnet, sau Sinele de neînvins al Morții înarmat cu buzduganul său și îndemnat de Timp, sau Mahadeva înarmat cu tridentul și imposibil de clintit, sau Varuna purtându-și zgomotul, sau focul arzând la sfârșitul *Yuga* apărut pentru a consuma creația, ucigașul Nivatakavacha lovit de furie și umflat de putere, Jaya cel mereu victorios, devotat adevărului și dornic să-și îndeplinească marele jurământ, îmbrăcat în armură și înarmat cu sabie, împodobit cu diademă de aur, ornat cu ghirlande de săbii de flori albe și îmbrăcat în veșminte albe, brațele sale decorate cu Angada frumoase și urechile cu cercei excelenți, călare pe primul său car, (întruchipatul) Nara, însoțit de Narayana, scuturându-și *Gandiva* în luptă, a strălucit intens ca soarele răsărit. Și Dhananjaya de mare forță, plasându-și careta, O, rege, chiar în fruntea armatei sale, unde cele mai dese ploi de săgeți aveau să cadă, și-a suflat scoica. Apoi Krishna de asemenea, O, stăpâne, fără frică a suflat cu forță scoica sa cea mai de frunte numită *Panchajanya* în timp ce Partha își sufla a sa. Și din cauza bubuitului scoicilor, toți războinicii din armata ta, O, monarh, s-au cutremurat și și-au pierdut inima. Și părul lor s-a ridicat la acel sunet. Cum sunt toate creaturile asuprite de frică la sunetul trăsnetului, la fel toți războinicii tăi s-au speriat de bubuitul acelor scoici. Și toate animalele au evacuat urină și excremente. Întreaga ta armată cu animalele sale a fost cuprinsă de anxietate, O, rege, și din cauza bubuitului acelor (două) scoici, toți oamenii, O, stăpâne, și-au pierdut forța. Și unii dintre ei, O, monarh, au fost inspirați de groază, iar alții și-au pierdut cunoștința. Și maimuța de pe stindardul lui Arjuna, deschizându-și gura larg, a scos un zgomot teribil împreună cu celelalte creaturi de pe el, pentru a teroriza trupele tale. Atunci scoici și coarne și cinele și Anaka au fost din nou suflate și bătute pentru a-i încuraja pe războinicii tăi. Și acel zgomot s-a amestecat cu zgomotul diverselor (alte) instrumente muzicale, cu strigătele războinicilor și cu bătăile subrațelor lor, și cu urletele lor de leu rostite de marii războinici din care la chemarea și provocarea (adversarilor lor). Când acel

vacarm tumultos s-a ridicat, un vacarm care a spori frica celor timizi, fiul lui Pakasana, plin de mare încântare, adresându-i-se celui din rasa lui Dasarha, a spus (aceste cuvinte):

Arjuna a spus: Împingeți caii, O, Hrishikesa, acolo unde se află Durmarshana. Traversând acea divizie de elefanți voi pătrunde în armata inamică.

Sanjaya a continuat: Astfel abordat de către Savyasachin, Kesava cel cu brațe puternice a îndemnat caii spre locul unde se afla Durmarshana. Cumplită și groaznică a fost confruntarea care a început acolo între unul și mulți, o confruntare care s-a dovedit a fi foarte distrugătoare pentru care, elefanți și oameni. Apoi Partha, asemănător unui nor care se revarsă, și-a acoperit dușmanii cu șuvoaie de săgeți, ca un nor des care varsă ploaie pe pieptul muntelui.[134] Războinicii ostili, afișând o mare viteză a mâinilor, i-au acoperit repede pe Krishna și Dhananjaya cu nori de săgeți. Atunci Partha cel cu brațe puternice, astfel oprit în luptă de dușmanii săi, s-a umplut de mânie și a început să le taie cu săgețile sale, de pe trunchiuri, capetele războinicilor de pe care. Și pământul s-a umplut de capete frumoase, împodobite cu cercei și turbane, buzele de jos mușcate de cele de sus, iar fețele ornamentate cu ochi tulburați de furie. Într-adevăr, capetele împrăștiate ale războinicilor sclipeau ca o adunare de lotuși smulși și zdrobiți întinși pe câmp. Cămășile de zale aurii,[135] mânjite cu sânge (întinse pe câmp), arătau ca niște nori încărcați cu fulgere. Sunetul, O, rege, al capetelor retezate care cădeau pe pământ, semăna cu cel al fructelor de palmier coapte la timp care cad. Trunchiuri fără cap s-au ridicat, unele cu arcul în mână, iar altele cu săbii goale ridicate în actul de a lovi. Acei bravi războinici, incapabili să sufere isprăvile lui Arjuna și dorind să-l învingă, nu aveau nicio percepție clară despre momentul în care le-au fost retezate capetele de către Arjuna. Pământul s-a umplut de capete de cai, trunchiuri de elefanți și brațe și picioare de războinici eroi. „*Acesta este un Partha! Unde este Partha? Iată-l pe Partha!*” Chiar așa, O, rege, războinicii din armata ta s-au umplut doar de ideea lui Partha. Lipsiți de simțuri de către Timp, ei vedeau întreaga lume plină numai de Partha, și de aceea, mulți dintre ei au pierit, lovindu-se unii pe alții, iar unii s-au lovit chiar pe ei înșiși. Urlând de jale, mulți eroi, acoperiți de sânge, lipsiți de simțuri și cu mari suferințe, s-au așezat, chemându-și prietenii și rudele. Brațe, purtând săgeți scurte, lănci, sulițe, săbii, topoare de luptă, țăruși ascuțiți, săbii curbate, arcuri, sulițe lungi, lănci, sau bâte, și acoperite de armură și împodobite cu Angada și alte ornamente, și care arătau ca niște șerpi mari, și semănau cu bâte uriașe, retezate (de pe trunchiuri) cu arme puternice, erau văzute sărind, zvâcnind și mișcându-se cu mare forță, ca și cum ar fi fost furioase. Fiecare dintre cei care au înaintat cu furie împotriva lui Partha în acea luptă, a pierit, străpuns în corp de unele săgeți fatale ale acelui erou. În timp ce dansa pe careta sa aflată în mișcare și își încorda arcul, nimeni nu putea să detecteze cea mai mică oportunitate de a-l lovi. Viteza cu care lua săgețile, le fixa pe arc și le elibera, umplea de uimire toți dușmanii săi. Într-adevăr, Phalguna, cu săgețile sale, a străpuns elefanți și călăreți de elefanți, cai și călăreți de cai, războinici în care și vizitii de care. Nu era nimeni printre dușmanii săi, fie că stătea în fața lui, fie că se lupta în bătălie, sau se rotea, pe care fiul lui Pandu să nu-l fi ucis. Așa cum soarele răsărind în cer nimicește întunericul dens, la fel a nimicit Arjuna acea forță de elefanți prin săgețile sale cu pene de Kanka. Câmpul ocupat de trupele tale, din cauza elefanților sfărâmați căzuți pe el, arăta ca pământul plin de dealuri uriașe la ora dizolvării universale. Așa cum soarele de la amiază este incapabil să fie privit de toate creaturile, la fel era și Dhananjaya, înfuriat, incapabil să fie privit în luptă de dușmanii săi. Trupele fiului tău, O, cel care pedepsește dușmanii, afectate (de săgețile lui Dhananjaya), s-au rupt și au fugit înspăimântate. Ca un nor străpuns și alungat de un vânt puternic, acea armată a fost străpunsă și învinsă de Partha. Nimeni nu putea privi eroul în timp ce ucidea dușmanul. Îndemnându-și eroii la viteză mare prin pinteni, prin coarnele arcurilor, prin mârâituri adânci, prin porunci încurajatoare, prin bice, prin lovituri pe flancuri și prin discursuri amenințătoare, oamenii tăi, adică cavaleria și războinicii tăi în care, precum și pedestrașii tăi, loviți de săgețile lui Arjuna, au fugit de pe câmpuri. Alții (cei care călăreau pe elefanți), au fugit,

134 Originalul este pleonastic.

135 Acest verset are nevoie în mod evident de corectare. În loc de „coifuri de aur”, cred că este necesară o corectare, și anume: coifuri de fier negru, împodobite cu aur și pătate cu sânge etc.

îndemnând acele fiare uriașe prin apăsarea flancurilor lor cu cârligele lor și mulți războinici loviți de săgețile lui Partha, în fugă, au alergat chiar spre Partha. Într-adevăr, războinicii tăi, atunci, au devenit toți lipsiți de chef și înțelepciunea lor a fost complet confuză.

SECȚIUNEA LXXXIX

Dhritarashtra a spus: Când avangarda armatei mele, măcelărită astfel de cel încoronat (Arjuna), s-a rupt și a fugit, cine erau eroii care au avansat împotriva lui Arjuna? (A luptat vreunul dintre ei cu Arjuna sau) toți, abandonându-și hotărârea, au intrat în formația *Sakata*, așezându-se în spatele neînfricatului Drona, asemănător unui zid solid?

Sanjaya a spus: Când Arjuna, fiul lui Indra, O, tu, cel fără păcat, a început, cu săgețile sale excelente, să distrugă și să ucidă fără încetare forța noastră, mulți eroi au fost uciși sau, descurajați, au fugit. Nimeni în acea bătălie nu era capabil măcar să-l privească pe Arjuna. Atunci, fiul tău Duhsasana, O, rege, văzând starea trupelor, s-a umplut de mânie și s-a repezit împotriva lui Arjuna pentru luptă. Acel erou de o vitejie feroce, îmbrăcat într-o frumoasă armură din aur și cu capul acoperit cu un turban împodobit cu aur, a făcut ca Arjuna să fie înconjurat de o mare forță de elefanți care părea capabilă să devoreze întregul pământ. Cu sunetul clopotelor elefanților, sunetul cochiliilor, sunetul corzilor arcurilor și mormăitul colților, pământul, punctele cardinale și cerul păreau să fie complet umplute. Acea perioadă de timp a devenit feroce și îngrozitoare. Văzând acele animale uriașe cu trompele întinse, pline de furie și care se năpusteau rapid spre el, ca niște munți înaripați împinși de cârlige, Dhananjaya, acel leu printre oameni, scoțând un strigăt de leu, a început să străpungă și să ucidă acea armată de elefanți cu săgețile sale. Și ca un Makara care pătrunde în adâncurile vaste, rostogolindu-se în valuri uriașe când este agitat de furtună, cel împodobit cu diademă (Arjuna) a pătruns în acea oaste de elefanți. Într-adevăr, Partha, acela care a supus cetățile ostile, era atunci văzut de toți de jur împrejur ca fiind asemenea soarelui arzător care răsare, încălcând regula privind direcția și ora, în ziua distrugerii universale. Și din cauza sunetului copitelor de cai, zăngănitului roților de car, strigătelor combatanților, sunetului corzilor de arc, zgomotului diverselor instrumente muzicale, răgetului *Panchajanya* și *Devadatta* și urletului lui *Gandiva*, oamenii și elefanții erau descurajați și își pierdeau cunoștința. Și oamenii și elefanții erau străpunși de Savyasachin cu săgețile sale al căror atingere semăna cu cele ale șerpilor cu otravă virulentă. Și acei elefanți, în acea bătălie, erau străpunși pe tot corpul cu săgeți, în număr de mii și mii, trase din *Gandiva*. În timp ce erau astfel sfărâmați de cel încununat cu diademă (Arjuna), ei scoteau zgomote puternice și cădeau neîncetat pe pământ ca niște munți lipsiți de aripile lor. Alții, loviți în falcă, sau în globii frontali, sau în tâmple cu săgeți lungi, scoteau strigăte asemănătoare cu cele ale cocorilor. Cel încununat cu diademă (Arjuna) a început să taie, cu săgețile sale drepte, capetele războinicilor care stăteau pe gâturile elefanților. Acele capete împodobite cu cercei, căzând neîncetat pe pământ, semănau cu o multitudine de lotuși pe care Partha îi cerea ca ofrandă zeilor săi. Și în timp ce elefanții rătăceau pe câmp, mulți războinici erau văzuți atârnând de corpurile lor, dezbrăcați de armură, răniți, acoperiți de sânge și arătând ca niște picturi. În unele cazuri, doi sau trei războinici, străpunși de o singură săgeată cu pene frumoase și bine trasă (din *Gandiva*), cădeau la pământ. Mulți elefanți profund străpunși cu săgeți lungi, vărsând sânge pe gură, cădeau, cu călăreții de pe spate, ca niște dealuri acoperite de păduri care se prăbușesc în urma unei convulsii a naturii. Partha, prin intermediul săgeților sale drepte, a tăiat în fragmente corzile de la arcuri, stindardele, arcurile, jugurile și săgețile războinicilor din care, care erau opuși lui. Nimeni nu putea observa când Arjuna își lua săgețile, când le așeza pe coarda arcului, când întindea coarda și când le elibera. Tot ce se putea vedea era că Partha părea să danseze pe carul său cu arcul său întins neîncetat în cerc. Elefanții, profund străpunși cu săgeți lungi și vărsând sânge pe gură, cădeau la pământ imediat ce erau loviți. Și în mijlocul acelui mare măcel, O, monarhule, trunchiuri nenumărate fără cap erau văzute ridicându-se. Brațe, cu arcuri în mână, sau ale căror degete erau înmănușate în piele, ținând săbii, sau împodobite cu Angadas și alte ornamente de aur, tăiate de trunchiuri, erau văzute zăcând peste tot. Și câmpul de luptă era presărat cu nenumărate Upashkaras

și Adhishthanas, și săgeți, și coroane, roți de car zdrobite și Akshas rupte, și juguri, și războinici înarmați cu scuturi și arcuri, și ghirlande florale, și ornamente și veșminte și stindarde căzute. Și din cauza acelor elefanți și șarete ucise, și a corpurilor căzute ale Kshatriyasilor, pământul de acolo a căpătat un aspect înfricoșător. Forțele lui Duhsasana, astfel măcelărite, O, rege, de cel încununat cu diademă (Arjuna), au fugit. Liderul lor însuși era în mare suferință, căci Duhsasana, grav afectat de acele săgeți, cuprins de frică, a intrat cu divizia sa în formațiunea *Sakata*, căutându-l pe Drona ca eliberator.

SECȚIUNEA XC

Sanjaya a spus: Ucigând forța lui Duhsasana, puternicul războinic, Savyasachin, dorind să ajungă la conducătorul Sindhus, a înaintat împotriva diviziei lui Drona. Apropiindu-se de Drona, care era staționat la intrarea în formație, Partha, la cererea lui Krishna, și-a împreunat mâinile și i-a spus aceste cuvinte lui Drona: „Urează-mi noroc, O, Brahmana, și binecuvântează-mă, spunând *Swasti!*. Prin harul tău, doresc să pătrund în această formație impenetrabilă. Tu ești pentru mine ca tatăl meu, ca regele Yudhishthira cel drept, ca Krishna! Îți spun asta cu sinceritate. O, tată, O, tu, cel fără păcat! Așa cum Aswatthaman merită să fie protejat de tine, și eu merit să fiu protejat de tine, O, tu, cel mai de seamă dintre cei regenerați! Prin harul tău, O, tu, cel mai de seamă dintre oameni, doresc să răstorn conducătorul Sindhu în luptă. O, stăpâne, vezi ca jurământul meu să se împlinească."

Sanjaya a continuat: Astfel abordat de el, învățătorul, zâmbind, i-a răspuns, spunând: „O Vibhatsu, fără a mă învinge pe mine, nu vei putea să-l învingi pe Jayadratha." După ce i-a spus acestea, Drona, cu un zâmbet, l-a acoperit cu ploi de săgeți ascuțite, la fel ca și careta, caii, stindardul și vizitiul său. Apoi, Arjuna, contracarând ploile de săgeți ale lui Drona cu propriile sale săgeți, s-a năpustit asupra lui Drona, trăgând săgeți și mai puternice și mai înspăimântătoare. Respectând datoriile Kshatriya, Arjuna l-a străpuns în acea bătălie pe Drona cu nouă săgeți. Tăind săgețile lui Arjuna cu propriile sale săgeți, Drona l-a străpuns apoi pe Krishna și Arjuna cu multe săgeți care semănau cu otravă sau foc. Apoi, în timp ce Arjuna se gândea să-i taie arcul lui Drona cu săgețile sale, acesta din urmă, înzestrat cu mare vitejie, i-a tăiat fără frică și repede, cu săgeți, coarda arcului ilustrului Phalguna. Și i-a străpuns și caii, stindardul și vizitiul lui Phalguna. Iar viteazul Drona l-a acoperit pe Phalguna însuși cu multe săgeți, zâmbind în același timp. Între timp, încordându-și din nou arcul cel mare, Partha, cel mai de seamă dintre toți cei inițiați în arme, având avantajul asupra învățătorului său, a tras rapid șase sute de săgeți, ca și cum ar fi luat și tras o singură săgeată. Și din nou a tras șapte sute de alte săgeți, și apoi o mie de săgeți care nu puteau fi oprite, și zece mii de alte săgeți. Toate acestea au ucis mulți războinici din oastea lui Drona. Străpunși adânc de acele arme de către puternicul și priceputul Partha, înzestrat cu toate modurile de război, mulți oameni, cai și elefanți au căzut lipsiți de viață. Iar călăreții de pe care, răniți de acele săgeți, au căzut de pe carele lor de frunte, lipsiți de cai și stindarde și lipsiți de arme și de viață. Iar elefanții au căzut ca vârfuri de munți, sau mase de nori, sau case mari, smulse, risipite sau arse de tunet, sau de vânt, sau de foc. Lovite de săgețile lui Arjuna, mii de cai au căzut ca lebedele pe pieptul Himavatului, doborâte de forța curentului de apă. Ca Soarele, care se ridică la sfârșitul *Yuga*-ului, secând cu razele sale cantități vaste de apă, fiul lui Pandu, prin ploile sale de arme și săgeți, a ucis un număr mare de călăreți de pe care, cai, elefanți și pedestrași. Apoi, ca norii care acoperă soarele, norul Drona, cu ploile sale de săgeți, a acoperit soarele Pandava, ale cărui raze sub forma unor ploi dense de săgeți ardeau în luptă pe cei mai de frunte dintre Kurus. Și apoi învățătorul l-a lovit pe Dhananjaya în piept cu o săgeată lungă trasă cu mare forță și capabilă să bea sângele vital al fiecărui inamic. Atunci Arjuna, lipsit de forță, s-a clătinat în toate membrele, asemenea unui deal în timpul unui cutremur. Curând însă, recăpătându-și curajul, Vibhatsu l-a străpuns pe Drona cu multe săgeți. Atunci Drona, adresându-se lui Arjuna, a spus: „Încotro te îndrepți, O, fiu al lui Pandu? Nu-i așa că nu te vei opri (din luptă) până nu-ți vei învinge dușmanul?"

Arjuna răspunse: Tu eşti învăţătorul meu şi nu duşmanul meu. Sunt discipolul tău şi, prin urmare, ca un fiu pentru tine. Şi nu există în toată lumea om care să te poată învinge în luptă.

Sanjaya continuă: Zicând aceste cuvinte, puternicul Vibhatsu, dorind să-l ucidă pe Jayadratha, a înaintat repede spre trupele (Kaurava). Şi în timp ce pătrundea în armata ta, acei prinţi cu suflet mare din Panchala, anume Yudhamanyu şi Uttamaujas, l-au urmat ca protectori ai roţilor sale. Atunci, O, Rege, Jaya şi Kritavarman din rasa Satwata, şi conducătorul Kamboja, şi Srutayus, au început să se opună înaintării lui Dhananjaya. Şi aceştia aveau zece mii de războinici în care de partea lor. Abhishahas, Surasenas, Sivis, Vasatis, Mavellakas, Lilithyas, Kaikeyas, Madrakas, Narayana Gopalas şi diverse triburi de Kamboja care fuseseră învinse anterior de Karna, toţi consideraţi foarte viteji, avându-l pe fiul lui Bharadwaja în frunte şi nesocotind vieţile lor, s-au repezit spre Arjuna, pentru a-l rezista acelui erou plin de mânie, arzând de jale pentru moartea fiului său, acel războinic care semăna cu Moartea care distruge totul, îmbrăcat în armură, versat în toate modurile de război, pregătit să-şi dea viaţa în mijlocul luptei – acel arcaş măreţ de mare putere, acel tigru printre oameni – care semăna cu un conducător înfuriat al unei herghelii de elefanţi şi care părea gata să devoreze întreaga armată ostilă. Bătălia care a început atunci a fost extraordinar de crâncenă şi a făcut părul să ţi se ridice pe mâini, între toţi acei combatanţi de o parte şi Arjuna de cealaltă. Şi toţi, uniţi, au început să reziste acelui taur printre oameni, înaintând pentru măcelărirea lui Jayadratha, ca medicamentele care rezistă unei boli virulente.

SECŢIUNEA XCI

Sanjaya a zis: Ţinut în frâu de ei, cel mai vestit dintre războinicii în car, şi anume Partha, de mare putere şi vitejie, a fost repede urmărit de Drona din spate. Fiul lui Pandu, însă, asemenea bolilor care mistuie trupul, a prăpădit acea armată, împrăştiindu-şi săgeţile ascuţite şi asemănându-se din acest motiv cu soarele însuşi care-şi împrăştie nenumăratele raze de lumină. Şi caii au fost străpunşi, şi carele cu călăreţi au fost sfărâmate şi făcute bucăţi, iar elefanţii au fost doborâţi. Şi umbrelele au fost tăiate şi smulse, iar vehiculele au fost despovărate de roţi. Şi combatanţii au fugit în toate părţile, cumplit străpunşi de săgeţi. Astfel a mers acea luptă cumplită între acei războinici şi Arjuna, înfruntându-se unul pe altul. Nimic nu se mai deosebea. Cu săgeţile sale drepte, Arjuna, O, monarhule, a făcut ca armata ostilă să tremure neîncetat. Devotat cu tărie adevărului, Arjuna, cel cu cai albi, dorind să-şi împlinească jurământul, s-a repezit spre cel mai vestit dintre războinicii în car, şi anume Drona cel cu cai roşii. Atunci, învăţătorul, Drona, l-a lovit pe discipolul său, şi anume pe arcaşul puternic Arjuna, cu douăzeci şi cinci de săgeţi drepte capabile să atingă chiar măruntaiele. Atunci, Vibhatsu, cel mai vestit dintre toţi mânuitorii de arme, s-a repezit iute spre Drona, trăgând săgeţi capabile să anuleze forţa contra-săgeţilor ce i-au fost trase. Invocând victoria armei *Brahma*, Arjuna, cu suflet nemăsurat, a anulat cu săgeţile sale drepte pe cele trase cu atâta celeritate de Drona. Abilitatea lui Drona pe care am văzut-o atunci a fost cu totul minunată, deoarece Arjuna, deşi tânăr şi deşi se zbătea cu vigoare, nu a putut pătrunde pe Drona cu o singură săgeată. Ca un nor des care plouă torente, norul Drona a aruncat o ploaie de săgeţi pe muntele Partha. Purtând o mare energie, Arjuna a primit acea potop de săgeţi, O, rege, invocând arma *Brahma*, şi le-a tăiat pe toate acele săgeţi cu săgeţi proprii. Drona l-a lovit apoi pe Partha cel cu cai albi cu douăzeci şi cinci de săgeţi. Şi l-a lovit pe Vasudeva cu şaptezeci de săgeţi în piept şi braţe. Partha, cel de mare inteligenţă, zâmbind, a rezistat învăţătorului în acea luptă, care trăgea neîncetat săgeţi ascuţite. Apoi, acei doi cei mai vestiţi războinici în car, fiind loviţi astfel de Drona, l-au evitat pe acel războinic de neînvins, care semăna cu focul *Yuga* în flăcări. Evitând săgeţile ascuţite trase din arcul lui Drona, fiul lui Kunti, împodobit cu coroană, ornat cu ghirlande de flori, a început să măcelărească oastea Bhojaşilor. Într-adevăr, evitându-l pe Drona cel de neînvins, care stătea nemişcat ca muntele Mainaka, Arjuna şi-a luat poziţia între Kritavarman şi Sudakshina, regele Kamvojaşilor. Atunci, tigrul dintre oameni, şi anume regele Bhojaşilor, l-a străpuns calm pe cel mai vestit descendent al lui Ruru, de neînvins, cu zece săgeţi cu pene de Kanka. Atunci Arjuna l-a străpuns, O, monarhule, în acea luptă cu o sută de săgeţi. Şi încă o dată l-a străpuns cu alte trei

săgeți, amețindu-l pe acel erou din rasa Satwata. Regele Bhojașilor, râzând, l-a străpuns apoi pe Partha și pe Vasudeva fiecare cu câte douăzeci și cinci de săgeți. Arjuna, tăindu-i arcul lui Kritavarman, l-a străpuns cu douăzeci și una de săgeți asemănătoare flăcărilor aprinse sau șerpilor veninoși furioși. Atunci Kritavarman, cel mai puternic războinic în car, luând un alt arc, l-a străpuns pe Arjuna în piept, O, Bharata, cu cinci săgeți. Și încă o dată l-a străpuns pe Partha cu cinci săgeți ascuțite. Atunci Partha l-a lovit înapoi în mijlocul pieptului cu nouă săgeți. Văzând pe fiul lui Kunti împiedicat în fața carului lui Kritavarman, cel din neamul Vrishni a crezut că nu trebuie pierdut timp. Atunci Krishna, adresându-i-se lui Partha, a zis: ”*Nu arăta nicio milă față de Kritavarman! Ignorând rudenia (ta cu el), strivește-l și ucide-l*!” Atunci Arjuna, amețindu-l pe Kritavarman cu săgețile sale, a mers, pe caii săi falnici, la divizia Kamvojașilor. Văzându-l pe Arjuna cel cu cai albi pătrunzând în forța Kamvoja, Kritavarman s-a umplut de mânie. Luându-și arcul cu săgeți încordate, el s-a înfruntat apoi cu cei doi prinți Panchala. Într-adevăr, Kritavarman, cu săgețile sale, i-a oprit pe acei doi prinți Panchala care avansau, urmându-l pe Arjuna pentru a-i proteja roțile. Atunci Kritavarman, regele Bhojașilor, i-a străpuns pe amândoi cu săgeți ascuțite, lovindu-l pe Yudhamanyu cu trei și pe Uttamaujas cu patru. Cei doi prinți în schimb l-au străpuns fiecare cu câte zece săgeți. Și încă o dată, Yudhamanyu trăgând trei săgeți și Uttamaujas trăgând trei, i-au tăiat stindardul și arcul lui Kritavarman. Atunci fiul lui Hridika, luând un alt arc și devenind furios de mânie, i-a deposedat pe amândoi războinicii de arcuri și i-a acoperit cu săgeți. Atunci acei doi războinici, luând și încordând alte două arcuri, au început să-l străpungă pe Kritavarman. Între timp Vibhatsu a pătruns în armata ostilă. Dar acei doi prinți, opriți de Kritavarman, nu au obținut acces în oastea lui Dhritarashtra, deși acei tauri dintre oameni s-au zbătut cu putere. Atunci Arjuna cel cu cai albi a asediat iute în acea luptă diviziile opuse lui. Acel ucigaș de dușmani, însă, nu l-a ucis pe Kritavarman deși îl avea la îndemână. Văzându-l pe Partha așa avansând, viteazul rege Srutayudha, umplut de mânie, s-a repezit la el, scuturându-și arcul mare. Și l-a străpuns pe Partha cu trei săgeți, și pe Janardana cu șaptezeci. Și el lovi stindardul lui Partha cu o săgeată foarte ascuțită, având un vârf ca o lamă de ras. Atunci Arjuna, umplut de mânie, îl străpunse adânc pe antagonistul său cu nouăzeci de săgeți drepte, ca (un călăreț) care lovește un elefant puternic cu cârligul. Srutayudha, însă, nu a putut suporta, O, rege, acea faptă de vitejie din partea fiului lui Pandu. El îl străpunse la rândul său pe Arjuna cu șaptezeci și șapte de săgeți. Arjuna i-a tăiat apoi arcul lui Srutayudha și apoi toba cu săgeți și l-a lovit cu mânie în piept cu șapte săgeți drepte. Atunci, regele Srutayudha, orbit de mânie, a luat un alt arc și l-a lovit pe fiul lui Vasava cu nouă săgeți pe brațe și piept. Apoi, Arjuna, acel pedepsitor al dușmanilor, râzând, O, Bharata, l-a chinuit pe Srutayudha cu multe mii de săgeți. Și acel puternic războinic de pe care a ucis rapid și caii și vizitiul acestuia. Înzestrat cu mare forță, fiul lui Pandu și-a străpuns apoi inamicul cu șaptezeci de săgeți. Atunci, viteazul rege Srutayudha, abandonându-și careta fără cai, s-a repezit în acea luptă asupra lui Partha, ridicându-și buzduganul. Viteazul rege Srutayudha era fiul lui Varuna, având ca mamă acel râu măreț cu apă rece numit Parnasa. Mama sa, O, rege, îl implorase pe Varuna pentru fiul ei, spunând: „*Fie ca acest fiu al meu să devină de neatins pe pământ*.” Varuna, mulțumit (de ea), spusese: „Îi dăruiesc un dar foarte benefic pentru el, și anume, o armă cerească, prin puterea căreia acest fiu al tău va deveni de neatins pe pământ de către dușmani. Niciun om nu poate avea nemurire. O, râu cel mai de seamă, fiecare care s-a născut trebuie inevitabil să moară. Totuși, acest copil va fi întotdeauna de neatins pentru dușmani în luptă, prin puterea acestei arme. De aceea, fie ca febra inimii tale să se alunge.” După ce rosti aceste cuvinte, Varuna i-a dat, cu *mantre*, un buzdugan. Obținând acel buzdugan, Srutayudha a devenit de neatins pe pământ. Totuși, Domnul apelor, ilustrul, îi mai spusese: „Acest buzdugan nu trebuie aruncat asupra unuia care nu este angajat în luptă. Dacă este aruncat asupra unei astfel de persoane, se va întoarce și va cădea asupra ta. O, copil ilustru, (dacă este aruncat astfel) va curge în direcție opusă și va ucide persoana care îl aruncă.” Se pare că, atunci când i-a venit ceasul, Srutayudha nu a respectat această poruncă. Cu acel buzdugan ucigaș de eroi, el l-a atacat pe Janardana. Viteazul Krishna a primit acel buzdugan pe unul dintre umerii săi bine formați și puternici. Nu a reușit să-l clatine pe Saurina, la fel cum vântul nu reușește să clatine muntele Vindhya. Acel buzdugan, întorcându-se la Srutayudha însuși, a lovit pe acel rege viteaz și mânios care stătea pe careta sa, ca un act de vrăjitorie prost înfăptuit care îl rănește pe cel care îl execută, și

ucigându-l pe acel erou a căzut pe pământ. Văzând buzduganul întorcându-se şi pe Srutayudha ucis, strigăte puternice de „*Vai de mine*” şi „*Oh*” s-au ridicat printre trupe, la vederea lui Srutayudha, acel pedepsitor al duşmanilor, ucis de arma sa proprie.[136] Şi pentru că, O, monarhule, Śrutāyudha aruncase acea bâtă asupra lui Janārdana, care nu era angajat în luptă, l-a ucis pe cel care o aruncase. Şi Śrutāyudha a pierit pe câmp, chiar în modul în care Varuna indicase. Lipsit de viaţă, a căzut pe pământ în faţa tuturor arcaşilor. În timp ce cădea, acel fiu drag al lui Parnaşa strălucea ca un platan înalt cu ramuri întinse, rupt de vânt. Atunci, toate trupele şi chiar toţi războinicii principali au fugit, văzându-l ucis pe Śrutāyudha, cel care îi pedepsea pe duşmani. Apoi, fiul conducătorului Kamvoja, şi anume viteazul Sudakshina, s-a repezit pe caii săi iuţi asupra lui Phalguna, cel care ucidea duşmani. Pārtha, atunci, O, Bharata, a trimis şapte săgeţi spre el. Acele săgeţi, trecând prin corpul acelui erou, au intrat în pământ. Profund străpuns de acele săgeţi trase din *Gandiva*, Sudakshina l-a străpuns pe Arjuna la rândul său cu zece săgeţi cu pene de Kanka. Şi străpungându-l pe Vāsudeva cu trei săgeţi, l-a străpuns din nou pe Pārtha cu cinci. Atunci, O, tată, Pārtha, tăindu-i arcul lui Sudakshina, i-a retezat şi steagul acestuia. Şi fiul lui Pandu l-a străpuns pe antagonistul său cu o pereche de săgeţi cu vârf lat, de mare ascuţime. Sudakshina, însă, străpungându-l din nou pe Pārtha cu trei săgeţi, a scos un urlet de leu. Atunci, viteazul Sudakshina, plin de furie, a aruncat spre purtătorul de *Gandiva* o săgeată teribilă făcută în întregime din fier şi împodobită cu clopoţei. Acea săgeată, arzând ca un meteorit mare şi emiţând scântei de foc, apropiindu-se de acel mare războinic din care, l-a străpuns şi a căzut pe pământ. Profund lovit de acea săgeată şi cuprins de leşin, Arjuna şi-a revenit curând. Atunci, acel erou de energie măreaţă, lingându-şi colţurile gurii, acel fiu al lui Pandu, cu fapte de neconceput, şi-a străpuns cu patruzeci de săgeţi cu pene de Kanka inamicul său, împreună cu caii săi, steagul, arcul şi vizitiul. Cu alte săgeţi, nenumărate, Pārtha i-a sfărâmat apoi careta lui Sudakshina. Şi apoi fiul lui Pandu l-a străpuns în piept cu o săgeată ascuţită pe Sudakshina, prinţul Kamvoja, al cărui scop şi putere fuseseră amândouă zădărnicite. Atunci, viteazul prinţ al Kamvoja, cu platoşa tăiată, membrele slăbite, diademă şi Angadaşele deplasate, a căzut cu capul în jos, ca un stâlp al lui Indra când este aruncat dintr-o maşinărie. Ca un frumos arbore Karnikara de primăvară, crescând cu graţie pe un vârf de munte cu ramuri frumoase, aşezat pe pământ când a fost smuls de vânt, prinţul Kamvoja zăcea pe pământul gol, lipsit de viaţă, deşi merita cel mai scump pat, împodobit cu ornamente scumpe. Chipeş, având ochi de nuanţă căpruie şi purtând pe cap o ghirlandă de aur, înzestrat cu strălucirea focului, cel cu braţe puternice Sudakshina, fiul conducătorului Kamvoja, doborât de Pārtha cu săgeţile sale, şi zăcând pe pământ, lipsit de viaţă, arăta strălucitor ca un munte frumos cu un vârf plat. Atunci, toate trupele fiului tău au fugit, văzându-i ucişi pe Śrutāyudha şi pe Sudakshina, prinţul Kamvoja.

SECŢIUNEA XCII

Sanjaya a spus: După căderea lui Sudakshina şi a eroicului Srutayudha, O, monarhule, războinicii tăi, plini de mânie, s-au năpustit cu viteză asupra lui Partha. Abhishahas, Surasenas, Sivis, Vasatis au început, O, rege, să-şi împrăştie ploaia de săgeţi asupra lui Dhananjaya. Fiul lui Pandu i-a ucis atunci cu săgeţile sale şase sute dintre ei deodată. Atunci, acei războinici, îngroziţi, au fugit ca nişte animale mici de un tigru. Adunându-se, l-au înconjurat din nou pe Partha, care îşi ucidea duşmanii şi îi învingea în luptă. Dhananjaya, cu săgeţile trase din *Gandiva*, a tăiat rapid capetele şi braţele combatanţilor care se năpusteau asupra lui. Niciun centimetru din câmpul de luptă nu era neacoperit de capete căzute, iar stolurile de ciori, vulturi şi corbi care zburau deasupra câmpului păreau să formeze un baldachin noros. Văzând că oamenii lor au fost exterminaţi, Srutayus şi Achyutayus au fost cuprinşi de mânie. Şi au continuat să lupte cu înverşunare împotriva lui Dhananjaya. Înzestraţi cu o mare putere, mândri, eroici, de neam nobil şi posedaţi de forţa braţelor, aceşti doi arcaşi, O, rege, dornici să câştige o mare faimă şi dorind, de dragul fiului tău, să-l distrugă pe Arjuna, au început să-l bombardeze cu săgeţi din dreapta şi din stânga. Acei eroi furioşi, cu o mie de săgeţi drepte, l-au acoperit pe Arjuna ca două mase de nori care umpleau un lac. Apoi, cel mai de seamă dintre războinicii cu carul, Srutayus, plin de mânie, l-a lovit pe Dhananjaya

136 Originalul este pleonastic.

cu o lance bine călită. Acel zdrobitor de dușmani, Arjuna, străpuns adânc de puternicul său dușman, a leșinat în acea bătălie, uimindu-l și pe Kesava (prin acea faptă). Între timp, puternicul războinic Achyutayus l-a lovit cu forță pe fiul lui Pandu cu o suliță ascuțită. Prin acest act, părea că toarnă acid pe rana fiului lui Pandu, cu sufletul înalt. Străpuns adânc, Partha s-a sprijinit apucându-se de catargul steagului. Atunci, toate trupele au scos un strigăt leonin, O, monarhule, crezând că Dhananjaya a fost lipsit de viață. Și Krishna a fost și el cuprins de durere când l-a văzut pe Partha fără suflare. Atunci Kesava l-a mângâiat pe Dhananjaya cu cuvinte liniștitoare... Apoi, acei războinici de seamă (adică Srutayus și Achyutayus), cu ținta precisă, aruncând cu săgeți în toate părțile, în acea bătălie, i-au făcut pe Dhananjaya și Vasudeva din neamul Vrishni invizibili cu carele și roțile lor, cu Kuvaras, caii lor, stâlpii de steag și steagurile. Și toate acestea păreau minunate. Între timp, O, Bharata, Vibhatsu și-a recăpătat încet simțurile, ca unul care s-a întors din însăși lăcașul regelui morților. Văzând carul său cu Kesava copleșit de săgeți și văzând, de asemenea, cei doi adversari ai săi stând în fața lui ca două focuri aprinse, puternicii războinici Partha au invocat atunci arma numită după *Sakra*. Din acea armă au ieșit mii de săgeți drepte. Și acele săgeți i-au lovit pe Srutayus și Achyutayus, acei puternici arcași. Și săgețile trase de aceștia din urmă, străpunse de cele ale lui Partha, au străbătut cerul. Și fiul lui Pandu, respingând rapid acele săgeți cu forța propriilor săgeți, a început să străbată câmpul de luptă, întâlnind puternici războinici. Între timp, Srutayus și Achyutayus au fost lipsiți de arme și capete de către ploaia de săgeți a lui Arjuna. Și au căzut la pământ, ca doi copaci înalți rupți de vânt. Moartea lui Srutayus și uciderea lui Achyutayus au provocat o surprindere egală cu cea pe care oamenii ar simți-o la vederea oceanului care seacă. Apoi, ucigând cincizeci de războinici din carele celor doi prinți, Partha a continuat să avanseze împotriva armatei Bharata, ucigând mulți dintre cei mai de seamă războinici. Văzând că atât Srutayus, cât și Achyutayus au fost uciși, fiii lor, cei mai de seamă dintre oameni, și anume Niyatayus și Dirghayus, O, Bharata, amândoi plini de furie, s-au năpustit asupra fiului lui Kunti, aruncând săgeți de diferite feluri, și foarte îndurerați de calamitatea care se abătuse asupra părinților lor. Arjuna, cuprins de furie, i-a trimis pe amândoi în clipa aceea către lăcașul lui Yama, cu ajutorul săgeților sale drepte. Iar acei tauri dintre Kshatriya (care se aflau în armata Kuru) nu au putut să-i reziste lui Partha, care agita rândurile Dhartarashtra, precum un elefant agită apele unui lac plin de lotuși. Atunci, mii de călăreți de elefanți antrenați din rândul Angas, O, monarhule, plini de furie, l-au înconjurat pe fiul lui Pandu cu forța lor de elefanți. Împinși de Duryodhana, mulți regi din vest și sud, precum și mulți alții conduși de conducătorul Kalingas, l-au înconjurat și ei pe Arjuna, cu elefanții lor uriași ca dealurile. Partha însă, cu săgețile trase din *Gandiva*, a tăiat rapid capetele și brațele împodobite cu ornamente ale combatanților care avansau. Câmpul de luptă, presărat cu capete și brațe împodobite cu Angadas, arăta ca niște pietre aurii împletite cu șerpi. Și brațele războinicilor tăiate cu ele, în timp ce cădeau, arătau ca niște păsări care se prăbușeau din copaci. Iar elefanții, străpunși de mii de săgeți și vărsând sânge (din rănile lor), arătau ca niște dealuri în sezonul ploilor, cu cretă roșie lichidă curgând pe versanții lor. Alții, uciși de Partha cu săgeți ascuțite, zăceau întinși pe câmp. Și mulți *Mleccha* pe spinarea elefanților, de diverse forme urâte, îmbrăcați în diverse veșminte, O, rege, și înarmați cu diverse tipuri de arme, și scăldați în sânge, arătau strălucitori în timp ce zăceau pe câmp, lipsiți de viață prin diverse tipuri de săgeți. Și mii de elefanți, împreună cu călăreții lor și cei care îi îndemnau să înainteze, loviți de săgețile lui Partha, vomitau sânge, sau scoteau țipete de agonie, sau cădeau, sau alergau necontrolat în toate direcțiile. Și mulți, extrem de speriați, călcau în picioare și zdrobeau propriii lor oameni. Și mulți dintre cei care erau păstrați ca rezerve și care erau feroce ca șerpii cu venin virulent, făceau același lucru. Și mulți Yavani, Paradi, Saka și Valhika teribili, și *Mlecchas* născuți din vacă (aparținând lui Vasishtha), cu ochi feroce, pricepuți în a lovi, arătând ca mesagerii Morții, și toți familiarizați cu puterile înșelătoare ale Asurilor și mulți Darvabhisaras și Daradas și Pundras numărând cu miile, în grupuri, și formând împreună o forță care era nenumărată, au început să arunce săgețile lor ascuțite asupra fiului lui Pandu. Instruiți în diverse moduri de război, acei Mlecchas l-au acoperit pe Arjuna cu săgețile lor. Asupra lor, Dhananjaya și-a revărsat rapid săgețile. Și acele săgeți, trase din *Gandiva*, arătau ca roiuri de lăcuste, în timp ce zburau prin cer. Într-adevăr. Dhananjaya, după ce cu săgețile sale a creat o umbră peste trupe, asemenea norilor, i-a ucis, cu forța armelor sale, pe toți

Mleccha, cu capetele complet rase sau pe jumătate rase sau acoperite cu păr încâlcit, cu obiceiuri necurate şi cu feţe strâmbe. Acei locuitori ai dealurilor, străpunşi de săgeţi, acei locuitori ai peşterilor din munţi, au fugit de frică. Şi corbii, Kankas şi lupii, cu mare bucurie, au băut sângele acelor elefanţi şi cai şi al călăreţilor lor Mleccha răsturnaţi pe câmp de Partha cu săgeţile sale ascuţite. Într-adevăr, Arjuna a făcut să curgă acolo un râu sălbatic, al cărui curent era format din sânge. Soldaţii, caii, carele şi elefanţii ucişi constituiau malurile sale. Ploaia de săgeţi constituia plutele sale, iar părul combatanţilor forma mușchiul şi buruienile sale. Degetele tăiate de pe braţele războinicilor formau peştişorii săi. Iar acel râu era la fel de îngrozitor ca însăşi Moartea la sfârşitul *Yugăi*. Iar acel râu de sânge curgea spre regiunea Yama, iar cadavrele elefanţilor pluteau pe el, obstrucţionându-i curgerea. Iar pământul era acoperit peste tot cu sângele Kshatriyilor şi al elefanţilor şi al cailor şi al călăreţilor lor, şi a devenit o întindere sângeroasă, asemănătoare cu cea care se vede când Indra revarsă o ploaie torenţială care acoperă atât înălţimile, cât şi câmpia. Şi acel taur dintre Kshatriya a trimis şase mii de călăreţi şi încă o mie dintre cei mai de seamă Kshatriya în acea bătălie în ghearele morţii. Mii de elefanţi bine echipaţi, străpunşi de săgeţi, zăceau întinşi pe câmp, ca nişte dealuri doborâte de tunete. Şi Arjuna a alergat peste câmp, ucigând cai, războinici în care şi elefanţi, ca un elefant cu tâmplele sfărâmate care zdrobeşte o pădure de stuf. Aşa cum un incendiu, împins de vânt, consumă o pădure densă de copaci, plante cățărătoare, plante şi lemne uscate şi iarbă, la fel şi acel foc, adică fiul lui Pandu, Dhananjaya, având săgeţi în loc de flăcări şi împins de vântul Krishna, a consumat cu furie pădurea războinicilor tăi. Golind terasele carelor şi împrăştiind pe pământ cadavre umane, Dhananjaya părea să danseze cu arcul în mână, în mijlocul acelei mulţimi imense de oameni. Inundând pământul cu sânge prin săgeţile sale, înzestrate cu puterea tunetului, Dhananjaya, cuprins de furie, a pătruns în oastea Bharata. În timp ce proceda astfel, Srutayus, conducătorul Amvashthas, i s-a opus. Atunci, O, tată, Arjuna a doborât rapid cu săgeţi ascuţite, înzestrate cu pene Kanka, caii lui Srutayus care se zbăteau în luptă. Şi tăind cu alte săgeţi şi arcul adversarului său, Partha a alergat peste câmp. Conducătorul Amvashthas, cu ochii tulburaţi de furie, a luat o măciucă şi s-a apropiat de puternicul războinic Partha şi de Kesava în acea bătălie. Apoi, acel erou, ridicând măciuca, a oprit (înaintarea lui Arjuna) cu loviturile sale şi l-a lovit şi pe Kesava cu ea. Atunci ucigaşul eroilor inamici, adică Arjuna, văzând că Kesava a fost lovit cu buzduganul, s-a umplut de furie. Şi atunci, O, Bharata, acel erou, cu săgeţile sale, echipate cu aripi de aur, l-a acoperit pe conducătorul Amvashthas, acel războinic de frunte, înarmat cu buzdugan, ca norii care acoperă soarele răsărit. Cu alte săgeţi, Partha a tăiat apoi buzduganul acelui războinic cu suflet înalt în bucăţi, reducându-l aproape la praf. Şi toate acestea păreau extrem de minunate. Văzând că buzduganul său era tăiat în bucăţi, conducătorul Amvashthas a luat un alt buzdugan uriaş şi i-a lovit în repetate rânduri pe Arjuna şi Kesava cu acesta. Apoi, Arjuna, cu două săgeţi ascuţite şi late, i-a tăiat braţele ridicate ale lui Srutayus, care ţineau buzduganul, braţe care arătau ca două steaguri ale lui Indra, şi cu o altă săgeată cu aripi, i-a tăiat capul acelui războinic. Astfel ucis, Srutayus a căzut, O, rege, umplând pământul cu un zgomot puternic, ca un steag înalt al lui Indra când sunt tăiate corzile care îl leagă de carul pe care este fixat. Înconjurat apoi din toate părţile de rânduri de care şi de sute şi sute de elefanţi şi care, Partha a devenit invizibil ca soarele acoperit de nori.

SECŢIUNEA XCIII

Sanjaya a spus: După ce fiul lui Kunti, împins de dorinţa de a-l ucide pe conducătorul Sindhus, a pătruns (în tabăra Bharata) străpungând diviziile de neînvins ale lui Drona şi ale lui Bhojas, după ce moştenitorul conducătorului Kamvojas, prinţul Sudakshina, a fost ucis, după ce Savyasachin l-a ucis şi pe viteazul Srutayudha, după ce rândurile (Kuru) au fugit şi confuzia s-a instalat peste tot, fiul tău, văzând că armata lui a fost înfrântă, s-a dus la Drona. Venind repede cu carul său la Drona, Duryodhana a spus: ”Acel tigru printre oameni (adică Arjuna), după ce a zdrobit această vastă oaste, a trecut deja prin ea. Ajutat de judecata ta, gândeşte-te acum ce ar trebui făcut în continuare pentru a-l ucide pe Arjuna, având în vedere măcelul îngrozitor. Fii binecuvântat, ia măsurile necesare pentru ca acel tigru printre oameni să nu reuşească să-l ucidă pe Jayadratha. Tu

eşti singurul nostru refugiu. Ca un incendiu furios care consumă grămezi de iarbă uscată şi paie, focul Dhananjaya, împins de vântul mâniei sale, consumă iarba şi paiele constituite de trupele mele. O, distrugător al duşmanilor, văzând că fiul lui Kunti a trecut, străpungând această oaste, războinicii care îl protejează pe Jayadratha au început să se îndoiască (de capacitatea lor de a-i rezista lui Partha). O, tu, cel mai de seamă dintre cei familiarizaţi cu *Brahma*, regii erau convinşi că Dhananjaya nu va reuşi niciodată, cât va trăi, să-l învingă pe Drona. O, tu, cel de mare splendoare, când, totuşi, Partha a străpuns divizia ta chiar sub ochii tăi, consider că armata mea este foarte slabă. Într-adevăr, cred că nu mai am trupe. O, tu, cel binecuvântat, ştiu că eşti devotat bunăstării Pandavilor. Îmi pierd minţile, O, tu, cel regenerat, gândindu-mă la ce ar trebui să fac. În măsura puterilor mele, încerc şi eu să te mulţumesc. Tu, însă, nu ţii cont de toate acestea. O, tu, cel de necuprinsă vitejie, deşi suntem devotaţi ţie, tu nu cauţi niciodată bunăstarea noastră. Tu eşti mereu mulţumit de Pandavi şi mereu ocupat să ne faci rău. Deşi îţi câştigi traiul de pe urma noastră, totuşi eşti ocupat să ne faci rău. Nu eram conştient că eşti doar un brici înmuiat în miere. Dacă nu mi-ai fi acordat binecuvântarea de a-i umili şi de a-i opri pe Pandavi, nu l-aş fi împiedicat niciodată pe conducătorul Sindhus să se întoarcă în propria ţară. Prost cum sunt, aşteptând protecţie de la tine, l-am asigurat pe conducătorul Sindhus şi, prin nebunia mea, l-am oferit ca victimă morţii. Un om poate scăpa, după ce a intrat în ghearele morţii, dar nu există scăpare pentru Jayadratha, odată ce ajunge în mâinile lui Dhananjaya. O, tu, cel care deţii cai roşii, fă ceea ce este necesar pentru ca conducătorul Sindhus să poată fi încă salvat. Nu ceda mâniei auzind delirul meu chinuit, O, protejează-l pe conducătorul Sindhus.”

Drona a spus: Nu găsesc nimic greşit în cuvintele tale. Îmi eşti la fel de drag ca Aswatthaman însuşi. Îţi spun sincer. Acum, însă, acţionează conform cuvintelor mele, O, rege! Dintre toţi conducătorii de care, Krishna este cel mai bun. Şi caii lui sunt cei mai buni din specia lor. Chiar şi într-un spaţiu foarte mic, Dhananjaya poate trece foarte repede. Nu vezi că săgeţile lui (Arjuna), împodobit cu diademă, nenumărate la număr, trase din arcul său, cad la două mile în spatele carului său pe măsură ce acesta înaintează? Împovărat de greutatea anilor, acum sunt incapabil să merg atât de repede. Întreaga armată a Parthas, din nou, este acum aproape de avangarda noastră. Yudhishthira ar trebui, de asemenea, să fie capturat de mine. Chiar şi aşa, O, tu, cel cu braţe puternice, acesta a fost jurământul făcut de mine în prezenţa tuturor arcaşilor şi în mijlocul tuturor Kshatriyilor. O, rege! El se află acum în fruntea trupelor sale, abandonat de Dhananjaya. Prin urmare, nu voi abandona poarta formaţiei noastre pentru a lupta cu Phalguna. Este potrivit ca tu, susţinut corespunzător, să lupţi cu acel duşman al tău, care este singur şi care este egalul tău în descendenţă şi fapte. Nu te teme. Du-te şi luptă cu el. Tu eşti stăpânul lumii. Tu eşti rege. Tu eşti erou. Cunoscut pentru faima ta, eşti priceput în a-ţi învinge duşmanii. O, curajos cuceritor al oraşelor inamice, du-te tu însuţi în locul unde se află Dhananjaya, fiul lui Pritha.

Duryodhana a spus: O, învăţătorule, cum aş putea să-i rezist lui Dhananjaya, care te-a învins chiar şi pe tine, cel mai mare dintre toţi luptătorii? Chiar şi şeful zeilor, înarmat cu tunetul, poate fi învins în luptă, dar Arjuna, cuceritorul oraşelor inamice, nu poate fi învins în luptă. Cel care l-a învins pe fiul lui Hridika (Kritavarman), conducătorul Bhojas, şi pe tine, care eşti egal cu un celest, cu puterea armelor sale, cel care l-a ucis pe Srutayus, precum şi pe Sudakshina şi pe regele Srutayus, cel care i-a ucis atât pe Srutayus, cât şi pe Achyutayus şi miile de Mlecchas, cum aş putea să mă lupt în bătălie cu acel fiu invincibil al lui Pandu, acel maestru desăvârşit al armelor, care este ca un foc mistuitor? Cum crezi că aş putea să mă lupt cu el astăzi? Depind de tine ca un sclav. Apără-mi faima.

Drona a spus: Ai dreptate, O, tu, din neamul lui Kuru, că Dhananjaya este de neînvins. Eu, însă, voi face ceea ce te va ajuta să-l înfrunţi. Fie ca toţi arcaşii din lume să vadă astăzi minunea pe care o vei săvârşi, ţinându-l în frâu pe fiul lui Kunti, chiar sub privirile lui Vasudeva. Armura ta de aur, O, rege, o voi lega pe trupul tău în aşa fel încât nicio armă folosită de om nu te va putea lovi în luptă. Chiar dacă cele trei lumi cu Asura şi celeştii, Yakshas, Uragas şi Rakshasas, împreună cu

toate ființele umane, ar lupta astăzi împotriva ta, tot nu ar trebui să te temi. Nici Krishna, nici fiul lui Kunti, nici orice alt mânuitor de arme în luptă nu vor putea străpunge armura ta cu săgeți. Îmbrăcat în această armură, du-te repede astăzi împotriva lui Arjuna, care este furios, în luptă. El nu va putea să te înfrunte.

Sanjaya a spus: După ce a rostit aceste cuvinte, Drona, cel mai înțelept dintre cei care cunoșteau Brahma, a atins apa și, rostind anumite *mantre*, a legat repede acea armură minunată și strălucitoare pe corpul lui Duryodhana, pentru victoria fiului tău în acea bătălie îngrozitoare, provocând (prin acest gest) uimirea tuturor celor prezenți. Și Drona a spus: «Fie ca *Vedele*, Brahmanul și Brahmanii să te binecuvânteze. Fie ca toate clasele superioare de reptile să fie o sursă de binecuvântări pentru tine, O, Bharata! Fie ca Yayati și Nahusha, și Dhundhumara, și Bhagiratha, și ceilalți înțelepți regali, să facă tot ce este benefic pentru tine. Fie ca binecuvântările să vină asupra ta de la creaturile care au un singur picior și de la cele care au multe picioare. Fie ca binecuvântările să vină asupra ta, în această mare bătălie, de la creaturile care nu au picioare. Fie ca Swaha, Swadha și Sachi să facă tot ceea ce este benefic pentru tine. O, tu, cel fără păcat, fie ca Lakshmi și Arundhati să facă tot ceea ce este benefic pentru tine. Fie ca Asita, Devala, Viswamitra, Angiras, Vasishtha și Kasyapa, O, rege, să facă tot ceea ce este benefic pentru tine. Fie ca Asita, Devala, Viswamitra, Angiras, Vasishtha și Kasyapa, O, rege, să facă ceea ce este benefic pentru tine. Fie ca Dhatri, stăpânul lumilor și al punctelor cardinale și regenții acelor puncte, precum și Karttikeya cu șase fețe, să-ți ofere tot ceea ce este benefic. Fie ca divinul Vivaswat să-ți aducă beneficii complete. Fie ca cei patru elefanți, din cele patru părți ale lumii, pământul, firmamentul, planetele și cel care se află sub pământ și o ține (pe capul său), O, rege, adică Sesha, cel mai important dintre șerpi, să-ți ofere ceea ce este în beneficiul tău. O, fiu al lui Gandhari, pe vremuri, Asura numit Vritra, dând dovadă de vitejie în luptă, i-a învins pe cei mai buni dintre celestiali în luptă. Aceștia din urmă, numărând mii și mii, cu trupurile mutilate, acei locuitori ai cerului, cu Indra în frunte, lipsiți de energie și putere, s-au refugiat cu toții la Brahman și i-au cerut protecția, temându-se de marele *Asura* Vritra. Și zeii au spus: „O, cel mai bun dintre zei, O, cel mai important dintre celestiali, fii tu refugiul zeilor zdrobiți acum de Vritra. Într-adevăr, salvează-ne de această mare teamă.” Atunci Brahmana, adresându-se lui Vishnu care stătea lângă el, precum și celor mai buni dintre celeștii, conduși de Sakra, le-a spus celor care erau cu toții descurajați aceste cuvinte pline de adevăr: Într-adevăr, zeii cu Indra în frunte, precum și brahmanii, ar trebui să fie întotdeauna protejați de mine. Energia lui Tvashtri din care a fost creat Vritra este invincibilă. După ce, în vremuri străvechi, a îndeplinit penitențe ascetice timp de un milion de ani, Tvashtri, atunci, voi, zei, l-a creat pe Vritra, obținând permisiunea lui Maheswara. Acel puternic dușman al vostru a reușit să vă învingă prin harul acelui zeu al zeilor. Fără a merge la locul unde se află Sankara, nu puteți vedea divinul Hara. După ce l-ați văzut pe acel zeu, veți putea să-l învingeți pe Vritra. De aceea, mergeți fără întârziere la munții Mandara. Acolo se află originea penitențelor ascetice, distrugătorul sacrificiului lui Daksha, stăpânul Pinaka, stăpânul tuturor creaturilor, ucigașul Asura numit Bhaganetra. Astfel abordați de Brahman, zeii s-au îndreptat spre Mandara însoțiți de Brahman și au văzut acolo acea grămadă de energie, acel zeu suprem înzestrat cu splendoarea unui milion de sori. Văzând zeii, Maheswara i-a întâmpinat și i-a întrebat ce poate face pentru ei. Privirea razei sale nu poate fi niciodată fără rod. Fie ca împlinirea dorințelor voastre să provină din aceasta. Astfel abordați de el, locuitorii cerului au răspuns: „Am fost privați de energia noastră de către Vritra. Fii tu refugiul locuitorilor cerului. Iată, O, stăpâne, trupurile noastre bătute și învinețite de loviturile lui. Căutăm protecția ta. Fii refugiul nostru, O, Maheswara! Zeul zeilor, numit Sarva, a spus atunci: „Zeilor, voi știți bine cum a luat naștere această acțiune, plină de o mare putere, teribilă și imposibil de rezistat de către persoanele lipsite de merite ascetice, izvorâtă din energia lui Tvashtri (meșterul divin). În ceea ce mă privește, este cu siguranță datoria mea să acord ajutor locuitorilor cerului. O, Sakra, ia această armură strălucitoare de pe trupul meu. Și, O, șef al celor celești, îmbrac-o, rostind mental aceste *mantre*!”

Drona a continuat: După ce a rostit aceste cuvinte, cel care dăruia binecuvântări (Shiva) i-a dat acea armură cu *mantrele* (care trebuiau rostite de cel care o purta). Protejat de acea armură, Sakra a pornit împotriva oştirii lui Vritra în luptă. Şi deşi diverse tipuri de arme au fost aruncate asupra lui în acea bătălie îngrozitoare, totuşi articulaţiile acelei armuri nu au putut fi tăiate. Apoi, stăpânul celeştilor l-a ucis pe Vritra şi, după aceea, i-a dat lui Angiras acea armură, ale cărei articulaţii erau alcătuite din *mantre*. Şi Angiras i-a împărtăşit acele *mantre* fiului său Vrihaspati, care cunoştea toate *mantrele*. Şi Vrihaspati a împărtăşit acea cunoaştere lui Agnivesya, care era foarte inteligent. Şi Agnivesya mi-a împărtăşit-o mie, şi cu ajutorul acelor *mantre*, O, cel mai bun dintre regi, eu, pentru a-ţi proteja trupul, îţi leg această armură pe trup.»

Sanjaya a continuat: După ce a rostit aceste cuvinte, Drona, acel taur printre învăţători, s-a adresat încă o dată fiului tău, de mare splendoare, spunând: „O, rege, îţi pun această armură pe trup, îmbinând piesele ei cu ajutorul corzilor lui Brahma. În vremurile de demult, Brahma însuşi i-a pus-o astfel lui Vishnu în luptă. Aşa cum Brahma însuşi i-a pus această armură cerească lui Sakra în bătălia provocată de răpirea lui Taraka, eu ţi-o pun ţie.” După ce, cu *mantre*, i-a pus armura pe Duryodhana, regeneratul Drona l-a trimis pe rege la luptă. Şi regele cu braţe puternice, îmbrăcat în armură de către înaltul învăţător, priceput în a lovi, şi o mie de elefanţi înfuriaţi, înzestraţi cu mare vitejie, şi o sută de mii de cai şi mulţi alţi războinici puternici în care, s-au îndreptat spre carul lui Arjuna. Şi regele cu braţe puternice a înaintat, în sunetul diverselor instrumente muzicale, împotriva duşmanului său, ca fiul lui Virochana (Vali în vremurile de demult). Atunci, O, Bharata, s-a ridicat un zgomot puternic printre trupele tale, văzând pe regele Kuru înaintând ca un ocean fără fund.

SECŢIUNEA XCIV

Sanjaya a spus: După ce acel taur printre oameni, adică Duryodhana, a pornit din spate, urmându-l pe Partha şi pe cel din neamul Vrishni, O, rege, care pătrunseseră amândoi în armata Kaurava, Pandavii, însoţiţi de Somakas, s-au năpustit repede asupra lui Drona cu strigăte puternice. Şi atunci a început bătălia (între ei şi trupele lui Drona). Şi bătălia care a avut loc între Kuruşi şi Pandavi la poarta formaţiei a fost aprigă şi îngrozitoare, făcând părul să se ridice în cap. Privelişte a i-a umplut pe spectatori de uimire. O, rege, soarele era atunci la meridian. Acea întâlnire, O, monarhule, a fost cu adevărat una pe care nu o mai văzusem şi nici nu auzisem de ea până atunci. Parthii conduşi de Dhrishtadyumna, toţi pricepuţi în luptă şi echipaţi corespunzător, au acoperit trupele lui Drona cu o ploaie de săgeţi. Şi noi, punându-l pe Drona, cel mai priceput dintre toţi mânuitorii de arme, în fruntea noastră, am acoperit cu săgeţile noastre pe Parthii adunaţi de fiul lui Prishata. Cele două oştiri, împodobite cu care şi arătând frumos, păreau atunci ca două mase puternice de nori pe cerul de vară, împinse una spre cealaltă de vânturi opuse. Întâlnindu-se, cele două oştiri şi-au sporit impetuozitatea, ca râurile Ganga şi Yamuna, umflate de apă în timpul sezonului ploilor. Având diverse tipuri de arme pentru vânturile care alergau înaintea lor, pline de elefanţi, cai şi care încărcate cu fulgere, constituite din măciucile mânuite de războinici, norul feroce şi puternic format de oastea Kuru, împins de furtuna Drona şi revărsând săgeţi neîncetate care constituiau torentele sale de ploaie, căuta să stingă focul arzător al Pandava. Ca un uragan îngrozitor în timpul verii care agită oceanul, cel mai bun dintre brahmani, şi anume Drona, agita oastea Pandava. Depunând eforturi cu mare vigoare, Pandava s-au repezit spre Drona singur pentru a-i străpunge oastea, ca un torent puternic de apă spre un dig puternic, pentru a-l mătura. Ca un deal de neclintit care rezistă celui mai puternic curent de apă, Drona a rezistat însă în acea bătălie Pandava, Panchala şi Kekaya înfuriaţi. Mulţi alţi regi, înzestraţi cu mare putere şi curaj, atacându-i din toate părţile, au început să le reziste Pandavilor. Atunci, acel tigru printre oameni, şi anume fiul lui Prishata, unindu-se cu Pandayei, a început să-l lovească în repetate rânduri pe Drona, pentru a străpunge oastea inamică. Într-adevăr, pe măsură ce Drona îşi arunca săgeţile asupra fiului lui Prishata, şi acesta îi răspundea cu aceeaşi monedă. Având săbii şi spade pentru vânturile care suflau înaintea lui, bine echipat cu săgeţi, suliţe şi săbii, cu coarda arcului constituind fulgerul său, şi (sunetul) arcului pentru urletele sale, norul Dhrishtadyumna a revărsat din toate părţile torente de

arme, ca și ploile sale de pietre. Ucigând pe cei mai de seamă războinici din carele de luptă și un număr mare de cai, fiul lui Prishata părea să inunde diviziile inamice (cu ploile sale de săgeți). Și fiul lui Prishata, cu săgeţile sale, l-a îndepărtat pe Drona de toate acele urme din mijlocul diviziilor de care ale Pandavilor, prin care eroul încerca să treacă, lovind războinicii de acolo cu săgeţile sale. Și deși Drona a luptat cu înverşunare în acea bătălie, oastea sa, întâlnindu-l pe Dhrishtadyumna, s-a împărţit în trei coloane. Unul dintre ei s-a retras spre Kritavarman, şeful Bhojas; altul spre Jalasandha; și, măcelăriți cu sălbăticie de Pandavas, au înaintat spre Drona însuși. Drona, cel mai de seamă dintre războinicii cu carele, şi-a reunit în repetate rânduri trupele. Puternicul războinic Dhrishtadyumna i-a lovit și i-a despărţit de fiecare dată. Într-adevăr, forţa Dhartarashtra, împărţită în trei corpuri, a fost măcelărită cu sălbăticie de Pandavi și Srinjaya, ca o turmă de vite în pădure de multe animale de pradă, când nu era protejată de păstori. Și oamenii credeau că în acea bătălie îngrozitoare, Moartea însăși îi înghițea pe războinicii mai întâi ameţiți de Dhrishtadyumna. Așa cum regatul unui rege rău este distrus de foamete, ciumă și tâlhari, la fel și oastea ta a fost lovită de Pandavi. Și, din cauza razelor soarelui care cădeau asupra armelor și războinicilor și a prafului ridicat de soldați, ochii tuturor erau dureros afectați. După ce oastea Kaurava a fost împărţită în trei corpuri în timpul acelui carnagiu îngrozitor provocat de Pandavi, Drona, cuprins de mânie, a început să-i distrugă pe Panchala cu săgeţile sale. Și în timp ce era ocupat să zdrobească acele divizii și să le extermine cu săgeţile sale, forma lui Drona a devenit ca cea a focului aprins al *Yuga*. Acel puternic războinic a străpuns care, elefanţi, cai și soldați în acea bătălie, fiecare cu o singură săgeată (și niciodată folosind mai mult de una în orice caz). Nu era atunci niciun războinic în armata Pandava care să fie capabil să suporte, O, stăpâne, săgeţile trase din arcul lui Drona. Arși de razele soarelui și loviți de săgeţile lui Drona, diviziile Pandava au început să se clatine pe câmpul de luptă. Și oastea ta, măcelărită în mod similar de fiul lui Prishata, părea să ardă în fiecare punct ca o pădure uscată în flăcări. Și în timp ce atât Drona, cât și Dhrishtadyumna măcelăreau cele două oștiri, războinicii ambelor armate, fără să țină seama de propriile vieți, luptau pretutindeni cu toată puterea lor. Nici în oștirea ta, nici în cea a inamicului, O, taur al neamului Bharata, nu era niciun războinic care să fi fugit de luptă din frică. Acei frați uterini, și anume Vivingsati și Chitrasena și puternicul războinic Vikarna, l-au înconjurat pe Bhimasena, fiul lui Kunti, din toate părţile. Iar Vinda și Anuvinda din Avanti şi Kshemadhurti, de mare vitejie, i-au sprijinit pe cei trei fii ai tăi (care se luptau împotriva lui Bhimasena). Regele Valhika, de mare energie şi descendenţă nobilă, împreună cu propriile sale trupe şi consilieri, i-a înfruntat pe fiii lui Draupadi. Saivya, şeful Govasanas, împreună cu o mie de războinici de seamă, l-a înfruntat pe fiul, de mare vitejie, al regelui Kasis și i-a rezistat. Regele Salya, conducătorul Madrasului, l-a înconjurat pe regele Yudhishthira, fiul lui Kunti, care semăna cu un foc aprins. Curajosul și furiosul Duhsasana, susţinut în mod corespunzător de propriile sale divizii, a înaintat cu mânie, în acea bătălie, împotriva lui Satyaki, cel mai de seamă dintre războinicii cu carul. Eu însumi, cu propriile mele trupe, îmbrăcat în zale și echipat cu arme, și susţinut de patru sute dintre cei mai buni arcași, i-am rezistat lui Chekitana.[137] Sakuni, cu șapte sute de războinici Gandhara înarmați cu arcuri, săgeți și săbii, i-a rezistat fiului lui Madri (adică Sahadeva). Vinda și Anuvinda din Avanti, acei doi mari arcași, care, de dragul prietenului lor (Duryodhana), îşi ridicaseră armele, fără să țină seama de propriile vieți, l-au întâlnit pe Virata, regele Matsyas. Regele Valhika, depunând eforturi viguroase, i-a rezistat puternicului și neînvinsului Sikhandin, fiul lui Yajnasena, acel erou capabil să reziste tuturor dușmanilor. Șeful Avanti, împreună cu Sauviras și crudul Prabhadrakas, i-au opus rezistență furiosului Dhrishtadyumna, prinţul Panchalas. Alamvusha s-a repezit repede împotriva curajosului *Rakshasa* Ghatotkacha, autorul unor fapte crude, care avansa furios spre luptă. Puternicul războinic Kuntibhoja, însoţit de o mare forţă, i-a rezistat lui Alamvusha, prinţul Rakshasas, cu înfăţișarea lui feroce. Astfel, O, Bharata, au avut loc sute de confruntări separate între războinicii armatei tale și ai lor.

În ceea ce privește conducătorul Sindhus, acesta a rămas în spatele întregii armate, protejat

137 Acest *Sloka* apare în toate textele. Se pare, așadar, că Sanjaya nu a fost întotdeauna doar martor al bătăliei, povestindu-i lui Dhritarashtra ceea ce a văzut, ci că, cel puțin uneori, a luat parte la luptă.

de mulți dintre cei mai buni arcași și războinici pe care se număra și Kripa. Conducătorul Sindhus avea ca protectori ai roților sale doi dintre cei mai buni războinici, și anume fiul lui Drona la dreapta sa, O, rege, și fiul lui Suta (Karna) la stânga. Iar pentru a-i proteja spatele, avea un număr de războinici conduși de fiul lui Somadatta, adică Kripa, Vrishasena, Sala și invincibilul Salya, care erau versați în politică și erau arcași puternici, pricepuți în luptă. Iar războinicii Kuru, după ce au făcut aceste aranjamente pentru protecția conducătorului Sindhus, au luptat (cu Pandavas).

SECȚIUNEA XCV

Sanjaya a spus: Ascultă-mă, O, rege, căci îți voi descrie minunata bătălie care a avut loc între Kuruși și Pandavi. Apropiindu-se de fiul lui Bharadwaja, care stătea la poarta formației sale, Parthas au luptat cu înverșunare pentru a străpunge divizia lui Drona. Și Drona, însoțit de forțele sale, dorind să-și protejeze propria armată, a luptat cu Parthas, căutând gloria. Vinda și Anuvinda din Avanti, cuprinși de mânie și dorind să-i aducă beneficii fiului tău, l-au lovit pe Virata cu zece săgeți. Virata, O, rege, apropiindu-se de cei doi războinici de mare vitejie care rămăseseră în luptă, a luptat cu ei și cu urmașii lor. Bătălia care a avut loc între ei a fost extrem de aprigă, iar sângele a curs ca apa. Și semăna cu o întâlnire în pădure între un leu și doi elefanți puternici, cu tâmple sfâșiate. Puternicul fiu al lui Yajnasena l-a lovit cu forță pe regele Valhika în acea bătălie cu săgeți ascuțite și puternice, capabile să pătrundă în organele vitale. Valhika, de asemenea, cuprins de mânie, l-a străpuns adânc pe fiul lui Yajnasena cu nouă săgeți drepte cu aripi de aur și ascuțite pe piatră. Și acea bătălie dintre cei doi războinici a devenit extrem de aprigă, caracterizată de ploaia densă de săgeți și sulițe. Și a sporit frica celor timizi și bucuria eroilor. Săgețile trase de ei acopereau în întregime cerul și toate punctele cardinale, astfel încât nimic nu mai putea fi distins. Iar Saivya, regele Govasanas, care se afla în fruntea trupelor, a luptat în acea bătălie cu puternicul războinic, prințul Kasis, ca un elefant care se luptă cu altul. Regele Valhikas, cuprins de furie, luptând împotriva celor (cinci) puternici războinici, și anume fiul lui Draupadi, arăta strălucitor, ca mintea care se luptă împotriva celor cinci simțuri. Și acei cinci prinți, O, cel mai de seamă dintre ființele întrupate, au luptat cu adversarul lor, trăgând cu săgețile din toate părțile, ca și obiectele simțurilor care se luptă veșnic cu trupul. Fiul tău, Duhsasana, l-a lovit pe Satyaki din neamul Vrishni cu nouă săgeți drepte cu vârfuri ascuțite. Străpuns adânc de acel arcaș puternic și mare, Satyaki, cu vitejia sa de neînvins, a fost parțial lipsit de simțuri. Încurajat curând, el, din neamul Vrishni, l-a străpuns rapid pe fiul tău, acel puternic războinic, cu zece săgeți cu pene Kanka. Străpungându-se reciproc adânc și afectați de săgețile celuilalt, arătau splendid, O, rege, ca doi Kinsukas împodobiți cu flori. Lovit de săgețile lui Kuntibhoja, Alamvusha, cuprins de mânie, arăta ca o frumoasă Kinsuka împodobită cu florile sale. Rakshasa, după ce l-a străpuns pe Kuntibhoja cu multe săgeți, a scos strigăte îngrozitoare în fruntea oștirii tale. Și pe măsură ce acei eroi se luptau între ei în acea bătălie, tuturor trupelor li se părea că seamănă cu Sakra și Asura Jambha din vremurile de demult. Cei doi fii ai lui Madri, plini de mânie, l-au zdrobit cu săgețile lor pe prințul Gandhara Sakuni, care îi ofensase grav. Măcelul, O, monarhule, care a început era îngrozitor. Pornit de tine, alimentat de Karna și întreținut de fiii tăi, focul mâniei (Pandavilor) s-a amplificat acum, O, monarhule, și este gata să consume întreaga lume. Forțat să se retragă de pe câmpul de luptă de cei doi fii ai lui Pandu cu săgețile lor, Sakuni, incapabil să-și arate vitejia, nu știa ce să facă. Văzându-l întorcându-se, acei puternici războinici, adică cei doi fii ai lui Pandu, au aruncat din nou cu săgeți asupra lui, ca doi nori care revarsă torente de ploaie asupra unui deal puternic. Lovit de nenumărate săgeți drepte, fiul lui Suvala a fugit spre divizia lui Drona, purtat de caii lui rapizi. Curajosul Ghatotkacha s-a repezit spre *Rakshasa* Alamvusha în acea bătălie, cu o impetuozitate mult mai mică decât era capabil. Bătălia dintre cei doi a devenit înfricoșătoare de privit, asemenea celei care avusese loc în vremuri de demult între Rama și Ravana. Regele Yudhishthira, după ce în acea bătălie îl străpunsese pe conducătorul Madrasului cu cinci sute de săgeți, l-a străpuns încă o dată cu șapte. Apoi a început acea bătălie între ei, care a fost extrem de minunată, O, monarhule, și care semăna cu cea din vremurile de demult, dintre *Asura* Samvara și șeful celor cerești. Fiii Vivinsati, Chitrasena și Vikarna, înconjurați de o mare forță, s-au luptat cu Bhimasena.

SECȚIUNEA XCVI

Sanjaya a spus: Când a început acea bătălie aprigă, care făcea părul să se ridice în cap, Pandavii s-au năpustit asupra Kauravilor, care fuseseră împărțiți în trei grupuri. Bhimasena s-a năpustit asupra puternicului Jalasandha, iar Yudhishthira, în fruntea trupelor sale, s-a năpustit, în acea bătălie, asupra lui Kritavarman. Iar Dhrishtadyumna, O, rege, împrăștiind săgețile, ca soarele care își aruncă razele, s-a năpustit asupra lui Drona. Atunci a început bătălia între toți arcașii, dornici de luptă, ai Kuruşilor şi ai Pandavilor, înfierbântați de mânie. Și în timpul acelui teribil măcel, când toți războinicii se luptau între ei fără teamă, puternicul Drona s-a luptat cu puternicul prinț al Panchalas. Și norii de săgeți pe care i-a tras în acea confruntare i-au umplut pe toți spectatorii de uimire. Și Drona şi prinţul Panchalas, tăind capetele a mii de oameni, le-au împrăștiat pe câmpul de luptă, făcând ca acesta să semene cu o pădure de lotuși. În fiecare divizie, haine, ornamente, arme, steaguri şi coifuri au fost împrăștiate pe pământ. Și armurile aurii, pătate cu sânge, arătau ca niște nori încărcați de fulgere. Alți războinici puternici, trăgând cu arcurile lor mari, lungi de șase coți, doborau cu săgețile lor elefanți, cai și oameni. În acea îngrozitoare luptă între războinici curajoși și mândri, săbii și scuturi, arcuri și capete și armuri erau împrăștiate peste tot. Nenumărate trunchiuri fără cap au fost văzute ridicându-se, O, rege, în mijlocul acelei bătălii aprige. Și vulturi şi Kankas şi şacali şi roiuri de alte animale carnivore, O, sire, erau văzuți acolo, mâncând carnea oamenilor căzuți, a cailor şi a elefanţilor, bând sângele lor, sau târându-i de păr, sau lingând sau ciugulind, O, rege, măduva lor, sau târând trupurile și membrele lor tăiate, sau rostogolind capetele lor pe pământ. Războinicii, pricepuți în luptă, pricepuți în mânuirea armelor și hotărâți să lupte, s-au luptat cu înverşunare, preocupându-se doar de faimă. Mulți erau combatanţii care alergau pe câmpul de luptă, executând diverse mișcări de spadasini. Cu săbii, sulițe, lănci, coase, topoare, buzdugane, ciocane cu ţepi şi alte tipuri de arme, şi chiar cu mâinile goale, oamenii care intraseră în arena de luptă, plini de furie, se ucideau unii pe alții. Și războinicii cu care au luptat cu războinicii cu care, călăreții cu călăreții, elefanții cu elefanții, iar soldații de infanterie cu soldații de infanterie. Și mulți elefanţi înfuriați, parcă complet nebuni, scoteau țipete puternice și se ucideau între ei, așa cum fac în arenele sportive.

În timpul desfășurării acelei bătălii, O, rege, în care combatanţii luptau fără să țină seama unul de celălalt, Dhrishtadyumna a făcut ca proprii săi armăsari să se amestece cu cei ai lui Drona. Acei armăsari, înzestrați cu viteza vântului, albi ca porumbeii și roșii ca sângele, amestecați astfel între ei în luptă, arătau extrem de frumoși. Într-adevăr, arătau strălucitori ca norii încărcați de fulgere. Apoi, ucigașul eroilor inamici, adică eroicul Dhrishtadyumna, fiul lui Prishata, văzând că Drona, O, Bharata, se apropia atât de mult, a aruncat arcul și a luat sabia și scutul, pentru a realiza o faptă dificilă. Apucând axul carului lui Drona, a intrat în el. Și a stat uneori în mijlocul jugului, alteori pe articulațiile acestuia și alteori în spatele cailor. Și în timp ce se mișca, înarmat cu săbii, rapid pe spatele acelor armăsari roșii ai lui Drona, acesta din urmă nu a putut găsi o ocazie să-l lovească.[138] Toate acestea ni se păreau minunate. Într-adevăr, ca și zborul unui șoim în pădure din dorința de hrană, așa părea acea ieșire a lui Dhrishtadyumna din propriul său car pentru distrugerea lui Drona. Apoi Drona a tăiat, cu o sută de săgeți, scutul împodobit cu o sută de luni al fiului lui Drupada, iar apoi sabia lui, împreună cu alte zece. Și puternicul Drona a ucis apoi, cu patruzeci și șase de săgeți, armăsarii adversarului său. Și cu câteva săgeți cu vârf lat, el a tăiat steagul și umbrela acestuia, apoi i-a ucis pe cei doi vizitii ai lui Parshni. Apoi, cu mare viteză, trăgând coarda arcului până la ureche, i-a tras o săgeată mortală, ca și cum ar fi fost cel care aruncă fulgerul (spre un dușman). Dar în curând Satyaki, cu patruzeci de săgeți ascuțite, a tăiat acea săgeată mortală a lui Drona. Și astfel, eroul Vrishni, O, tată, l-a salvat pe Dhrishtadyumna, care fusese capturat de acel leu printre oameni, cel mai important dintre învățători, ca un cerb capturat de regele pădurilor. Așa a făcut acel taur printre Sinis, prințul Panchalas. Văzând că Satyaki îl salvează pe prințul Panchalas în bătălia îngrozitoare, Drona a tras repede asupra lui șase și douăzeci de săgeți. Nepotul lui Sini, în schimb, l-a străpuns pe Drona în centrul pieptului cu douăzeci și șase de săgeți, în timp ce acesta era

138 Cuvintele *tatsainyanyabhyapujayan* par să nu aibă sens în acest context. Traducătorii bengalezi, neputând face nimic cu ele, le-au omis.

ocupat să-i devoreze pe Srinjayas. Apoi, toți războinicii din Panchala, dornici de victorie asupra eroului Satwata, au avansat împotriva lui Drona și l-au retras repede pe Dhrishtadyumna din luptă.

SECȚIUNEA XCVII

Dhritarashtra a spus: După ce săgețile lui Drona au fost tăiate și Dhrishtadyumna a fost astfel salvat, O, Sanjaya, de Yuyudhana, cel mai de seamă dintre cei din neamul Vrishni, ce a făcut acel mare arcaș, cel mai de seamă dintre toți mânuitorii de arme, și anume Drona, în luptă împotriva acelui tigru printre oameni, și anume nepotul lui Sini?

Sanjaya a spus: Atunci Drona, ca un șarpe puternic, având mânia ca otravă, cu arcul întins ca o gură larg deschisă, cu săgețile ascuțite ca niște dinți și cu săgețile ascuțite ca niște colți, cu ochii roșii ca cuprul de furie și respirând greu, acel erou puternic printre oameni, perfect neînfricat, călare pe caii săi roșii de mare viteză, care păreau să se înalțe spre ceruri sau să ajungă în vârful unui munte, s-a repezit spre Yuyudhana, împrăștiind săgețile sale echipate cu aripi de aur. Apoi, acel cuceritor al orașelor ostile, acel erou al neamului lui Sini, invincibil în luptă, văzând acel nor irezistibil al lui Drona, cu ploaia de săgeți în loc de apă, zgomotul roților carelor în loc de tunete, arcul întins în loc de volum, săgețile lungi în loc de fulgere, sulițele și săbiile în loc de tunete, furia în loc de vânturi și împins de acei cai care constituiau uraganul (împingându-l înainte), s-a repezit spre el, s-a adresat vizitiului său și i-a spus zâmbind: ”O Suta, înaintează repede și cu veselie, îndemnând caii la cea mai mare viteză, împotriva acelui brahman eroic, căzut din îndatoririle ordinului său, acel refugiu al fiului lui Dhritarashtra, acel alungător al durerilor și fricii regelui (Kuru), acel precept al tuturor prinților, acel războinic mereu mândru de vitejia sa.” Apoi, excelenții armăsari de culoare argintie aparținând celui din neamul lui Madhu, înzestrați cu viteza vântului, s-au îndreptat repede spre Drona. Apoi, cei doi pedepsitori ai dușmanilor, adică Drona și nepotul lui Sini, s-au luptat între ei, fiecare lovindu-l pe celălalt cu mii de săgeți. Cei doi tauri printre oameni au umplut cerul cu ploaia lor de săgeți. Într-adevăr, cei doi eroi au acoperit cele zece puncte cardinale cu săgețile lor. Și și-au aruncat unul altuia săgețile ca doi nori care își varsă conținutul (pe pământ) la sfârșitul verii. Soarele a devenit invizibil. Chiar și vântul a încetat să mai sufle. Și, ca urmare a ploii de săgeți care umplea cerul, s-a creat o întunecime continuă și densă, care a devenit insuportabilă pentru ceilalți eroi. Și când săgețile lui Drona și ale nepotului lui Sini au creat acea întunecime, nimeni nu a văzut vreunul dintre ei încetând să tragă. Amândoi erau rapizi în mânuirea armelor și erau considerați leii printre oameni. Sunetul produs de torentele de săgeți trase de amândoi, lovindu-se între ele, se auzea ca sunetul tunetului aruncat de Sakra. Siluetele eroilor răniți de săgeți lungi arătau ca niște șerpi, O, Bharata, loviți de șerpi cu venin virulent. Războinicii curajoși auzeau neîncetat sunetul arcurilor lor și al palmelor lor, asemănător cu sunetul tunetului care lovește vârfurile munților. Carele celor doi războinici, O, rege, caii lor și vizitii lor, străpunși de săgeți cu aripi de aur, deveniseră frumoși de privit. Feroce era ploaia de săgeți, O, monarhule, care erau strălucitoare și drepte și arătau strălucitoare ca șerpii cu venin virulent eliberați din pielea lor. Umbrelele amândurora au fost tăiate, la fel și steagurile amândurora. Și amândoi erau acoperiți de sânge și amândoi erau inspirați de speranța victoriei. Cu sânge curgând pe fiecare membru al corpului lor, arătau ca doi elefanți cu secreții curgând pe corpurile lor. Și au continuat să se lovească reciproc cu sulițe mortale. Răgetele, strigătele și alte țipete ale soldaților, sunetul cochiliilor și bătăile tobelor au încetat, O, rege, pentru că nimeni nu mai scotea niciun sunet. Într-adevăr, toate diviziile au tăcut, iar toți războinicii au încetat să mai lupte. Oamenii, plini de curiozitate, au devenit spectatori ai acelui singur combat. Războinicii din care, călăreții de elefanți, călăreții și soldații de infanterie, care îi înconjurau pe cei doi tauri printre oameni, au asistat la întâlnirea lor cu ochi neclintiți. Diviziile de elefanți au rămas nemișcate, la fel și diviziile de cai și diviziile de care. Toți au rămas nemișcați, dispuși în formație. Împodobiți cu perle și corali, împodobiți cu pietre prețioase și aur, împodobiți cu stindarde și ornamente, cu coifuri din aur, cu steaguri triumfale, cu capișoane bogate ale elefanților, cu pături fine, cu arme strălucitoare și ascuțite, cu cozi de iac, împodobite cu aur și argint, pe capetele armăsarilor, cu ghirlande, în jurul globilor frontali ai elefanților și inele în

jurul colţilor lor, O Bharata, oştile Kuru şi Pandava arătau atunci ca o masă de nori la sfârşitul verii, împodobite cu rânduri de cocori şi miriade de licurici (sub ele) şi împodobite cu curcubee şi fulgere. Atât oamenii noştri, cât şi cei ai lui Yudhishthira, au asistat la bătălia dintre Yuyudhana şi nobilul Drona; zeii, conduşi de Brahma şi Soma, precum şi Siddhaşii, Charanas, Vidyadharas şi marii Şerpi, au văzut-o, aşezaţi pe carele lor care străbăteau cerul. Văzând mişcările diverse, înainte şi înapoi, ale acestor lei printre oameni, şi felul în care se loveau reciproc, spectatorii au fost cuprinşi de uimire. Amândoi înzestraţi cu o mare forţă, Drona şi Satyaki, dând dovadă de îndemânare în mânuirea armelor, au început să se străpungă reciproc cu săgeţi. Apoi, cel din neamul Dasarha, cu săgeţile sale puternice, le-a tăiat pe cele ale ilustrului Drona în acea bătălie şi, apoi, într-o clipă, şi arcul acestuia. Însă, într-o clipită, fiul lui Bharadwaja a luat un alt arc şi l-a încordat. Chiar şi acel arc al său a fost tăiat de Satyaki. Drona a aşteptat atunci, cu cea mai mare rapiditate, cu un alt arc în mână. Însă, de câte ori Drona îşi încorda arcul, Satyaki îl tăia. Şi a făcut asta de nouăzeci şi şapte de ori. Văzând atunci acea ispravă supraomenească a lui Yuyudhana în luptă, Drona, O, monarhule, s-a gândit în sinea sa: „Această forţă a armelor pe care o văd în acest cel mai de seamă dintre Satwata există în Rama şi Dhananjaya şi a fost văzută şi în Kartavirya şi în acel tigru printre oameni, adică Bhishma”. Fiul lui Bharadwaja a aplaudat astfel în sinea sa vitejia lui Satyaki. Văzând acea uşurinţă a mâinii, egală cu cea a lui Vasava însuşi, cel mai de seamă dintre cei regeneraţi, primul dintre toţi cei familiarizaţi cu armele, a fost foarte mulţumit de Madhava. Şi zeii, cu Vasava în frunte, au fost mulţumiţi de aceasta. Zeii şi Gandharvas, O, monarhule, nu mai văzuseră niciodată acea uşurinţă a mâinii lui Yuyudhana, care se mişca rapid, deşi ei şi Siddhas şi Charanas cunoşteau faptele de care era capabil Drona. Apoi Drona, cel mai de seamă dintre cei familiarizaţi cu armele, cel care îi zdrobea pe Kshatriyas, luând un alt arc, a ţintit cu câteva arme. Satyaki, însă, zădărnicind acele arme cu iluzia propriei sale arme, l-a lovit cu câteva săgeţi ascuţite. Toate acestea păreau extrem de minunate. Văzând acea faptă supranaturală a sa în luptă, acea faptă pe care nimeni altcineva nu era capabil să o facă şi care demonstra o abilitate foarte mare, cei dintre războinicii tăi care erau cunoscători de abilităţi au aplaudat-o. Satyaki a tras aceleaşi arme pe care le-a tras şi Drona. Văzând acest lucru, cel care ardea duşmanii, şi anume, învăţătorul, a luptat cu o îndrăzneală puţin mai mică decât de obicei. Atunci, stăpânul ştiinţei militare, O, rege, plin de mânie, a invocat arme cereşti pentru distrugerea lui Yuyudhana. Văzând acea teribilă armă *Agneya* care măcelărea duşmani, Satyaki, acel arcaş măreţ, a invocat o altă armă cerească, şi anume, *Varuna*. Văzându-i pe amândoi luând arme cereşti, au răsunat strigăte puternice de ”*Vai*” şi ”*Of*”. Chiar şi creaturile având cerul drept element au încetat să se deplaseze prin el. Apoi armele *Varuna* şi *Agneya*, care fuseseră astfel fixate pe săgeţile lor, venind una împotriva celeilalte, au devenit neroditoare.[139] Chiar în acel moment, soarele apunea în cursul său. Atunci regele Yudhishthira şi Bhimasena, fiul lui Pandu, şi Nakula, şi Sahadeva, dorind să-l protejeze pe Satyaki, şi Matsya, şi trupele Salweya, s-au îndreptat în grabă spre Drona. Atunci mii de prinţi, punându-l pe Duhsasana în frunte, s-au îndreptat în grabă spre Drona (pentru a-l proteja) care era înconjurat de duşmani. Atunci, O, rege, a început o luptă crâncenă între ei şi arcaşii tăi. Pământul a fost acoperit de praf şi de ploi de săgeţi trase (de ambele părţi). Şi fiind acoperit totul astfel, nimic nu se mai putea distinge. Într-adevăr, când trupele au fost astfel copleşite de praf, lupta a continuat fără a mai ţine cont de persoane şi reguli.

SECŢIUNEA XCVIII

Sanjaya spuse: Când soarele coborâse spre culmea dealurilor, asta, când văzduhul se acoperise de praf, când căldura razelor solare slăbise, ziua începea să apună repede. În privinţa soldaţilor, unii se odihneau, alţii continuau să lupte, alţii se întorceau în luptă, dorind victoria. Şi în timp ce trupele, însufleţite de speranţa victoriei, erau angajate astfel, Arjuna şi Vasudeva se îndreptau spre locul unde se afla stăpânul Sindhuşilor. Fiul lui Kunti, cu săgeţile sale, făcu (printre soldaţii ostili) o cale suficient de largă pentru careta sa. Şi în acest mod a mers şi Janardana, (conducând careta). Acolo unde mergea careta fiului de mare suflet al lui Pandu, acolo trupele tale,

139 Armele celeste erau forţe dependente de *mantre*. Săgeţi obişnuite, inspirate de aceste *mantre*, erau transformate în arme celeste.

O, monarhule, se dădeau înapoi şi făceau loc. Şi cel din neamul lui Dasarha, înzestrat cu mare energie, îşi arăta măiestria în a conduce careta, arătând diverse feluri de mişcări circulare. Şi săgeţile lui Arjuna, gravate cu numele său, bine călite, asemănătoare cu cele din *Yuga* de foc, legate cu coardă, cu îmbinări drepte, groase, cu bătaie lungă şi fie din bambus (despicat) (sau din ramurile acestuia) fie întru totul de fier, care luau viețile multor inamici, sorbeau în acea luptă, împreună cu păsările (de pradă adunate acolo), sângele creaturilor vii. Stând pe careta sa, când Arjuna lansa săgeți la o distanță de două mile înainte, acele săgeți străpungeau și trimiteau la moarte inamicii exact în momentul când careta însăşi ajungea la locul respectiv.[140] Hrishikesa mergea, purtat de acei armăsari de la jug înzestrați cu viteza lui Garuda sau a vântului, cu o viteză atât de mare încât făcea universul întreg să se minuneze de ea. Într-adevăr, O, rege, careta lui Surya, sau cea a lui Rudra sau cea a lui Vaisravana, nu merge niciodată atât de repede. Nici o altă careta nu se mai mişcase înainte cu atâta viteză în luptă ca aceea a lui Arjuna, mişcându-se cu iuțeala unei dorințe născute în minte. Apoi Kesava, O, rege, ucigaşul eroilor ostili, după ce luă rapid careta de luptă, îndemnă armăsarii, O, Bharata, prin trupele (ostile). Ajunşi în mijlocul acelei mulțimi de carete, acei armăsari excelenți purtau cu greu careta lui Arjuna, suferind din cauza foamei, setei şi a oboselii, şi fiind răniți de armele multor eroi plini de bucurie în luptă. Cu toate acestea, ei descriau frecvent cercuri frumoase în mişcarea lor, trecând peste trupurile cailor şi oamenilor uciși, peste caretele sparte şi trupurile elefanților morți, care semănau cu mii de dealuri.

Între timp, O rege, cei doi frați eroi din Avanti, (şi anume Vinda şi Anuvinda), în fruntea forțelor lor, văzând caii lui Arjuna obosiți, l-au întâlnit. Umpluți de bucurie, l-au străpuns pe Arjuna cu şaizeci şi patru de săgeți, pe Janardana cu şaptezeci, şi pe cei patru cai (ai caretei lui Arjuna) cu o sută de săgeți. Atunci Arjuna, O, rege, plin de mânie şi având cunoştința părților vitale ale corpului, i-a lovit pe amândoi în luptă, cu nouă săgeți drepte, fiecare capabilă să pătrundă chiar în organele vitale. Atunci, cei doi frați, plini de furie, l-au acoperit pe Vibhatsu şi pe Kesava cu ploi de săgeți şi au scos urlete de leu. Apoi Partha cu cai albi, cu o pereche de săgeți cu vârf lat, le-a tăiat rapid în acea luptă săbiile frumoase ale celor doi frați şi apoi stindardele lor, strălucitoare ca aurul. Vinda şi Anuvinda, apoi, O, rege, luând alte arcuri şi devenind înfuriați de furie, au început să strivească pe fiul lui Pandu cu săgeţile lor. Atunci Dhananjaya, fiul lui Pandu, extrem de înfuriat, încă o dată, cu o pereche de săgeți le-a tăiat rapid şi acele două arcuri ale duşmanilor lor. Şi cu câteva alte săgeți ascuțite pe piatră şi echipate cu aripi de aur, Arjuna le-a ucis apoi caii, vizitiii lor şi pe cei doi luptători care le protejau spatele, folosind săgeți care i-au urmat pe aceştia din urmă. Şi cu o altă săgeată cu vârf lat, ascuțită ca un brici, i-a retezat capul fratelui mai mare, care a căzut la pământ, lipsit de viață, ca un copac rupt de vânt. Măreţul Anuvinda, apoi, înzestrat cu mare vitejie, văzându-l pe Vinda ucis, şi-a lăsat careta fără cai, luând o bâtă. Atunci cel mai de frunte dintre luptătorii în carete, şi anume fratele lui Vinda, părea că dansează în timp ce avansa cu acea bâtă în brațe, şi a pornit în acea luptă pentru a răzbuna uciderea fratelui său mai mare. Plin de furie, Anuvinda l-a lovit pe Vasudeva în frunte cu acea bâtă. Cel din urmă, totuşi, nu a tremurat, ci a stat nemişcat ca muntele Mainaka. Apoi Arjuna cu şase săgeți i-a tăiat gâtul şi cele două picioare şi cele două brațe şi capul. Tăiate astfel (în fragmente, membrele lui) Anuvinda au căzut ca nişte dealuri. Văzându-i pe amândoi uciși, adepții lor, O, rege, plini de furie s-au repezit (spre Arjuna), împrăştiind sute de săgeți. Măturându-i repede, O, taur în rasa lui Bharata, Arjuna a strălucit ca un foc care mistuie o pădure la expirarea iernii. Trecând cu o oarecare dificultate peste acele trupe, Dhananjaya a strălucit apoi luminos ca soarele răsărit, depăşind norii sub care fusese ascuns. Văzându-l, Kauravii au fost plini de frică. Dar revenindu-şi repede, s-au bucurat din nou şi s-au repezit spre el din toate părțile. O taur în rasa lui Bharata! Înțelegând că era obosit şi că stăpânul Sindhuşilor era încă departe, l-au înconjurat, scoțând urlete de leu. Văzându-i, plin de mânie, Arjuna, acel taur printre oameni, zâmbind, i-a vorbit blând celui din rasa lui Dasarha şi i-a spus: „Caii noştri sunt răniți de săgeți şi obosiți. Stăpânul Sindhuşilor este încă departe. Ce crezi că ar fi cel mai bine de făcut acum? Spune-mi, O, Krishna, sincer. ”Tu eşti întotdeauna cel mai înțelept dintre oameni. Pandavii având-te pe tine ca ochi, îşi vor învinge duşmanii în luptă. Ceea ce mi se pare că trebuie făcut în continuare,

140 Cu alte cuvinte. Carul lui Arjuna a străpuns inamicul la fel de repede cum săgeţile însele țâşneau din el.

sincer îți voi spune. Desjugându-i pe cai de careta lor, scoate-le săgețile, O, Madhava!". Astfel sfătuit de Partha, Kesava i-a răspuns: „Și eu, O Partha, sunt de aceeași părere pe care ai exprimat-o".

Arjuna a spus apoi: Voi ține în frâu întreaga armată, O, Kesava! Tu fă în mod corespunzător ceea ce trebuie făcut în continuare.

Sanjaya a continuat: Coborând apoi de pe terasa caretei sale, Dhananjaya, luând arcul său, *Gandiva*, a rămas acolo fără frică, asemenea unui munte de nezdruncinat. Văzându-l pe Dhananjaya stând pe pământ și considerând că este un bun prilej, Kshatriyașii, doritori de victorie și scoțând strigăte puternice, s-au repezit asupra lui. Stând singur, l-au înconjurat cu o mare mulțime de care, toți întinzându-și arcurile și aruncându-și săgețile asupra lui. Umpluți de furie, au arătat diverse tipuri de arme și l-au acoperit complet pe Partha cu săgețile lor, asemenea norilor care acoperă soarele. Și marii războinici Kshatriya s-au repezit cu iuțeală asupra acelui taur printre Kshatriya, acel leu printre oameni, asemenea unor elefanți înfuriați care se reped spre un leu. Puterea pe care am văzut-o atunci a brațelor lui Partha a fost extraordinar de mare, căci, plin de furie, singur, a reușit să reziste acelora nenumărați războinici. Puternicul Partha, anulând cu propriile sale arme pe cele ale inamicilor, i-a acoperit rapid pe toți cu nenumărate săgeți. În acea parte a cerului, O, monarhule, din cauza ciocnirii acelor ploi dense de săgeți, s-a generat un foc ce emitea scântei neîncetate. Acolo, din cauza eroilor inamici, nenumărați la număr, toți plini de furie și toți mari arcași uniți pentru un scop comun, căutând victoria în luptă, ajutați de cabaline, acoperite de sânge și gâfâind, și de elefanți înfuriați și zdrobitori de inamici, scoțând urlete puternice, atmosfera a devenit extrem de fierbinte. Acel ocean de care, de netrecut, larg și fără margini, incapabil să fie agitat, avea săgeți drept curent, stindarde drept vârtejuri, elefanți drept crocodili, pedestrași drept nenumărații săi pești, sunetul scoicilor și bătăile tobelor drept vuiet, care drept valuri înspumate, coifurile combatanților drept țestoase, umbrelele și drapelele drept spuma sa, iar corpurile elefanților uciși drept stâncile (subacvatice): Partha a rezistat cu săgețile sale apropierii mării, ca un continent. Apoi, în cursul acelei lupte, maestrul Janardana, adresându-se fără frică acelui prieten drag al său, acelui cel mai de frunte dintre oameni, anume Arjuna, i-a spus. "Nu este o fântână aici pe câmpul de luptă, O Arjuna, pentru ca armăsarii să bea. Armăsarii au nevoie de apă pentru băut, nu pentru îmbăiere." Astfel abordat de Vasudeva, Arjuna a spus cu veselie: "*Iată!*" Și spunând aceasta, a străpuns pământul cu o armă și a făcut un lac excelent din care armăsarii puteau bea. Și acel lac era plin de lebede și rațe și era împodobit cu Chakravaka. Și era larg și plin de apă limpede, și abunda în nuferi înfloriți din cele mai fine specii. Și era plin de diverse tipuri de pești. Și de o adâncime inabordabilă, era locul de întâlnire al multor Rishi. Și Rishiul celest, Narada, a venit să vadă acel lac creat acolo într-o clipă. Și Partha, capabil să înfăptuiască lucruri minunate asemenea (meșterului ceresc) Tvashtri însuși, a construit acolo și o sală de săgeți, având săgeți drept grinzi și căpriori, săgeți drept stâlpi și săgeți drept acoperiș. Atunci Govinda, zâmbind de bucurie, a spus: '*Excelent, Excelent*', văzându-l pe cel cu suflet mare Partha construind acea sală de săgeți.

SECȚIUNEA XCIX

Sanjaya spuse: După ce fiul înalt la suflet al lui Kunti a creat acea apă, după ce a început să-și țină în față armata ostilă și după ce a construit și acel cort din săgeți, Vasudeva de mare strălucire, descălecând din car, a dezlegat caii înjugați și sfâșiați de săgeți. Văzând acea scenă nemaivăzută, urlete puternice de aplauze s-au auzit acolo, rostite de Siddhas și de Charanas și de toți războinicii. Războinicii de pe care mari (adunați laolaltă) nu au putut rezista fiului lui Kunti, chiar și când lupta pe jos. Totul părea foarte minunat. Deși mulțimi peste mulțimi de care, și nenumărate elefanți și cai, se repezeau spre el, totuși Partha nu simțea frică, ci continua să lupte, biruindu-i pe toți dușmanii săi. Iar regii (ostili) au aruncat șuvoaie de săgeți spre fiul lui Pandu. Acel ucigaș de eroi ostili, anume fiul lui Vasava, cu suflet virtuos, nu simțea nicio neliniște. Într-adevăr, viteazul Partha a primit sute de șuvoaie de săgeți și de măciuci și de lănci venind spre el, așa cum

oceanul primește sute și sute de râuri care se varsă în el. Cu puterea iute a propriilor sale arme și puterea brațelor sale, Partha a primit săgeţile cele dintâi aruncate spre el de acei regi de frunte. Deși stând pe pământ și singur, el a reușit totuși să dezarmeze pe toți acei regi de pe carele lor, ca acel singur defect, lăcomia, care distruge o mulțime de realizări. Kauravașii, O, rege, au lăudat puterea minunată a lui Partha, precum și pe cea a lui Vasudeva, spunând: „Ce altă întâmplare mai minunată s-a mai petrecut vreodată în această lume, sau se va mai petrece vreodată, decât aceasta, anume că Partha și Govinda, în timpul luptei, și-au dezlegat caii? Afișând o energie feroce pe câmpul de luptă și cea mai mare încredere, acei oameni cei mai buni ne-au insuflat gânduri măreţe.” Apoi Hrishikesa, cu ochi ca niște petale de lotus, zâmbind cu cea mai calmă încredere, ca și cum, O, Bharata, s-ar fi aflat în mijlocul unei adunări de femei (și nu în fața unor inamici înarmați), după ce Arjuna a creat pe câmpul de luptă acel cort făcut din săgeți, a condus caii în el, sub ochii tuturor trupelor tale. Și Krishna, care era priceput în îngrijirea cailor, le-a alinat oboseala, durerea, spuma, tremurul și rănile.[141] Apoi, smulgându-le săgeţile și frecându-i pe acei cai cu propriile sale mâini, și făcându-i să meargă în pas alert, i-a pus să bea. După ce i-a pus să bea și le-a alinat oboseala și durerea, i-a înjugat cu grijă la acel car suprem. Apoi, cel dintâi dintre toți purtătorii de arme, anume Sauri, de mare energie, urcând în acel car împreună cu Arjuna, a plecat cu mare viteză. Văzând carul acelui cel dintâi dintre războinicii de pe care, echipat din nou cu acești cai cărora le-a fost potolită setea, cei dintâi ai armatei Kuru au devenit din nou lipsiți de vlagă. Au început să ofteze, O, rege, ca șerpi cărora li s-au smuls colții. Și au spus: *„Vai, vai de noi!”* Atât Partha, cât și Krishna au plecat, sub ochii tuturor Kshatriyașilor, călărind pe același car, îmbrăcați în zale, și măcelărind trupele noastre cu aceeași ușurință cu care copiii se joacă cu o jucărie. Într-adevăr, acei ucigași de dușmani au plecat sub ochii tuturor regilor, etalând priceperea și neîmpiedicați de combatanții noștri care strigau și se zbăteau. Văzându-i plecați, alți războinici au spus: „Voi, Kaurava, grăbiți-vă pentru măcelărirea lui Krishna și a celui încununat (Arjuna). Înhămându-și caii la carul său sub ochii tuturor (și a arcurilor noastre), cel din rasa lui Dasarha înaintează spre Jayadratha, măcelărindu-ne în luptă.” Și anumiți stăpâni ai pământului, acolo, O, rege, între ei, văzând acea întâmplare minunată în luptă, nemaivăzută, au spus: „Vai, din vina lui Duryodhana, acești războinici ai regelui Dhritarashtra, Kshatriyașii și întregul pământ, căzuți în mare suferință, sunt nimiciți. Regele Duryodhana nu înţelege.” Așa au vorbit mulți Kshatriyași. Alții, O, Bharata, au spus: „Domnitorul Sindhușilor a fost deja trimis în locuința lui Yama. Cu viziune îngustă și neștiutor de mijloace, Duryodhana să facă acum ce trebuie făcut pentru acel rege.”[142] Între timp, fiul lui Pandu, văzând soarele îndreptându-se spre munții apuseni, a avansat cu mai mare viteză spre domnitorul Sindhușilor, pe caii săi, a căror sete fusese potolită. Războinicii (Kuru) nu au putut rezista acelui erou cu brațe puternice, acelui cel dintâi dintre toți deținătorii de arme, în timp ce el înaintează ca însuși Distrugătorul furios. Acel ucigaș de dușmani, adică fiul lui Pandu, învăluind războinicii (din fața sa), a tulburat acea armată, ca un leu care agită o turmă de căprioare, în timp ce el se îndrepta spre Jayadratha. Pătrunzând în armata inamică, el, din rasa lui Dasarha, a îndemnat caii cu mare viteză și și-a suflat scoica, *Panchajanya*, care avea culoarea norilor. Săgeţile trase înainte de fiul lui Kunti au început să cadă în spatele lui, atât de repede trăgeau acei cai, înzestrați cu viteza vântului. Apoi mulți regi, plini de furie, și mulți alți Kshatriyași l-au înconjurat pe Dhananjaya, care dorea să-l ucidă pe Jayadratha. Când războinicii (Kuru) s-au îndreptat astfel spre acel taur printre oameni (adică Arjuna), care se oprise pentru o clipă, Duryodhana, mergând repede, l-a urmat pe Partha în acea mare bătălie. Mulți războinici, zărind carul al cărui zgomot semăna cu urletul norilor, și care era echipat cu acel stindard teribil purtând maimuța și al cărui drapel flutura în vânt, au devenit extrem de abătuți. Apoi, când soarele a fost aproape complet acoperit de praf (ridicat de combatanți), războinicii (Kuru), loviți de săgeți, au devenit incapabili chiar să privească, în acea bătălie, către cei doi Krishnași.

---

141 Interpretarea în bengaleză a primului rând este vicioasă. Interpretarea din Bombay este *Vamatkum Vipathum, Vanan*. Primul cuvânt înseamnă *spuma din gura cailor.*

142 Adică slujba funerară. Traducătorii vernaculari nu văd gluma intenționată.

SECȚIUNEA C

Sanjaya a zis: O, monarhule! Eu, văzându-i pe Vasudeva şi Dhananjaya pătrunzând în gazda lor, străpungând deja multe divizii, regii armatei, au fugit de frică. După puţin timp, însă, acei oameni cu suflet înalt, plini de furie şi ruşine, şi împinşi de puterea lor, s-au liniştit şi s-au adunat, şi s-au îndreptat spre Dhananjaya. Dar acei, O, rege, care, plini de furie şi răzbunare, s-au îndreptat în luptă împotriva fiului lui Pandu, nu s-au mai întors, ca râurile ce nu se mai întorc niciodată dinspre ocean. Văzând aceasta, mulţi Kshatriya lipsiţi de noblețe au păcătuit şi au ajuns în iad, fugind de la luptă, ca necredincioşii care se îndepărtează de *Vede*.[143] Trecând de acea mulţime de carete, acei doi tauri printre oameni au ieşit în cele din urmă din ea şi arătau ca soarele şi luna eliberaţi din fălcile lui Rahu. Într-adevăr, cei doi Krishna, oboseala lor fiind înlăturată, după ce au străpuns acea vastă gazdă, arătau ca doi peşti ce au trecut printr-o plasă puternică. După ce au forţat acea divizie impenetrabilă a lui Drona, drumul prin care era obstrucţionat de ploi dense de arme, acei eroi cu suflet înalt arătau ca soarele de sfârşit de epocă ridicat (pe cer). Străpungând acele ploi dense de arme şi eliberaţi din acel pericol iminent, acei eroi cu suflet înalt, ei înşişi obstrucţionând cerul cu nori groşi de arme, păreau ca nişte oameni scăpaţi dintr-o conflagraţie violentă, sau ca doi peşti din fălcile unui *makara*. Şi ei au agitat gazda (Kuru) ca un cuplu de *makara* agitând oceanul. Războinicii tăi şi fiii tăi, în timp ce Partha şi Krishna se aflau în mijlocul diviziei lui Drona, au crezut că acei doi nu vor putea niciodată să iasă de acolo. Văzându-i însă pe acei doi eroi de mare splendoare ieşind din divizia lui Drona, ei nu mai sperau, O, monarhule, la viaţa lui Jayadratha. Până atunci avuseseră speranţe mari pentru viaţa lui Jayadratha, pentru că ei gândiseră, O, rege, că cei doi Krishna nu vor putea scăpa niciodată de Drona şi de fiul lui Hridika. Alungând acea speranţă, acei doi care ardeau duşmanii au trecut, O, monarhule, de divizia lui Drona, precum şi de divizia aproape de netrecut a Bhojaşilor. Văzându-i, aşadar, trecând prin acele divizii şi arătând ca două focuri arzânde, oamenii tăi au fost cuprinşi de disperare şi nu mai sperau la viaţa lui Jayadratha. Atunci acei doi eroi fără frică, anume Krishna şi Dhananjaya, cei ce sporeau temerile duşmanilor, au început să vorbească între ei despre uciderea lui Jayadratha. Şi Arjuna a zis: „Acest Jayadratha a fost plasat în mijlocul lor de şase dintre cei mai de frunte războinici de pe carete dintre Dhartaraştri. Conducătorul Sindhuşilor, însă, nu va scăpa de mine dacă doar mă va vedea. Dacă însuşi Indra, cu toţi zeii, devin protectorii lui în luptă, tot îl vom ucide.” Aşa au vorbit cei doi Krishna. Tot aşa, O, cu braţe puternice, au vorbit între ei, în timp ce îl urmăreau pe conducătorul Sindhuşilor. (Auzind ce au spus) fiii tăi au scos un vaiet puternic. Acei doi pedepsitori ai duşmanilor arătau apoi ca un cuplu de elefanţi însetaţi de mare viteză de mişcare, reîmprospătaţi de băutul apei, după ce au trecut printr-un deşert. Mai presus de moarte şi de îmbătrânire, ei arătau ca doi negustori ce au trecut peste o ţară muntoasă plină de tigri, lei şi elefanţi. Într-adevăr, văzându-i eliberaţi (de Drona şi Kritavarman), războinicii tăi au considerat înfricoşătoare culoarea feţei lui Partha şi a lui Krishna; şi oamenii tăi, de atunci, din toate părţile, au scos un vaiet puternic. Eliberaţi de Drona, care semăna cu un şarpe cu otravă virulentă sau cu un foc arzător, precum şi de ceilalţi stăpâni ai pământului, Partha şi Krishna arătau ca doi sori arzători. Într-adevăr, acei doi pedepsitori ai duşmanilor, eliberaţi din divizia lui Drona, care semăna cu însuşi oceanul, păreau plini de bucurie ca nişte oameni care au traversat în siguranţă marea vastă. Eliberaţi de acele ploi dense de arme, de acele divizii protejate de Drona şi de fiul lui Hridika, Kesava şi Arjuna arătau ca Indra şi Agni, sau ca o splendoare arzândă. Cei doi Krishna, pătrunşi de săgeţile ascuţite ale fiului lui Bharadvaja, şi cu trupurile picurând sânge, arătau strălucitori ca doi munţi împodobiţi cu flori de Karnikara. După ce au trecut acel lac larg, al cărui aligator era Drona, săgeţile formând şerpii feroce, proiectilele, Makara, iar Kshatriya, apele adânci, şi după ce au ieşit din acel nor constituit de armele lui Drona, ale cărui tunete erau sunetele arcurilor şi sunetul palmelor, şi ale cărui fulgere erau reprezentate de bâte şi săbii, Partha şi Krishna arătau ca soarele şi luna eliberaţi de întuneric. După ce au traversat regiunea obstrucţionată de armele lui Drona, toate creaturile i-au considerat pe acei arcaşi puternici şi renumiţi, anume cei doi Krishna, ca pe nişte oameni care au traversat, cu ajutorul braţelor lor, cele

143 Redau sensul acestui verset, fără a oferi o versiune strict literală.

cinci râuri (anume Satadru, Vipasa, Ravi, Chandrabhaga și Vitasta) având oceanul ca al șaselea, când erau pline de apă în timpul sezonului ploios, și abundând în aligatori.

SECȚIUNEA CI

Vasudeva a zis: Privește, O, Dhananjaya, pe acest Suyodhana care ne-a nesocotit! Consider acest lucru extrem de minunat. Nu există un războinic pe care nu-l egalează. Săgețile lui sunt cu rază lungă de acțiune. Este un mare arcaș. Deoarece este desăvârșit în arme, este extrem de dificil de învins în luptă. Mărinimosul fiu al lui Dhritarashtra lovește puternic și este versat în toate modurile de război. Crescut în mare lux, este foarte apreciat chiar și de cei mai buni războinici pe care îi stăpânește. Este bine realizat și, O, Partha, îi urăște întotdeauna pe Pandava. Din aceste motive, O, fără de păcat, cred, ar trebui să lupți acum cu el. Pe el se află, ca pe o miză la zaruri, victoria sau înfrângerea. Vărsați asupra lui, O, Partha, acel venin al mâniei pe care l-ați păstrat atât de mult timp. Acest mare războinic pe care îl stăpânește este rădăcina tuturor relelor făcute Pandava. El este acum la îndemâna săgeților tale. Ai grijă de succesul tău. De ce a venit regele Duryodhana, dornic de împărăție, la luptă cu tine? Din noroc, este că el a sosit acum la îndemâna săgeților tale. Fă, O, Dhananjaya, ceva prin care să i se ia chiar viața. Lipsit de simțuri prin mândria bogăției, el nu a simțit niciodată vreo suferință. O, taur printre oameni, el nu cunoaște nici puterea ta în luptă. Într-adevăr, cele trei lumi cu zeitățile, Asura si ființele umane, nu îndrăznesc să te învingă în luptă. Ce mai trebuie spus, deci, despre singurul Duryodhana? Din noroc, O, Partha, el a ajuns în apropierea caretei tale. O, brațule puternic, ucide-l așa cum Purandara l-a ucis pe Vritra. O, fără de păcat, acest Duryodhana a încercat să vă aducă rău. Prin înșelăciune l-a păcălit pe regele Yudhishthira la zaruri. O, dătătorule de onoruri, deși sunteți toți fără de păcat, acest prinț cu suflet păcătos a făcut întotdeauna diverse fapte rele împotriva lui. Hotărât nobil pentru luptă, O, Partha, ucide fără ezitare acest om rău, care este mereu înfuriat și mereu crud, și care este întruchiparea lăcomiei. Amintind-vă de deposedarea de împărăția voastră prin înșelăciune, de exilul vostru în pădure și de nedreptățile lui Krishna, arăta-ți-vă puterea, O, fiu al lui Pandu! Din noroc, este că el stă în raza săgeților. Din noroc, este că stând în fața ta încearcă să reziste scopului tău. Din noroc, este că el știe astăzi că va trebui să lupte cu tine în bătălie. Din noroc, este că toate scopurile voastre, chiar și cele care nu sunt prezente în mintea voastră, vor fi îndeplinite. Prin urmare, Partha, ucide acest om nenorocit al rasei sale, adică fiul lui Dhritarashtra, în luptă, așa cum Indra a ucis odată *Asura* Jambha în lupta dintre zei și Asura. Dacă este ucis de tine, atunci poți străpunge această gazdă fără stăpân. Taie chiar rădăcina acestor nenorociți cu suflet rău. Fie ca *avabhritha*[144] al acestei ostilități să fie acum îndeplinit.

SECȚIUNEA CII

Sanjaya a spus: Rostind aceste cuvinte, regele Duryodhana l-a străpuns pe Arjuna cu trei săgeți de mare viteză și capabile să pătrundă chiar în punctele vitale. Și cu alte patru săgeți i-a străpuns pe cei patru cai ai inamicului său. Și l-a străpuns pe Vasudeva în centrul pieptului cu zece săgeți, și tăind, cu o săgeată cu vârf lat, biciul din mâinile acestuia din urmă, a doborât-o la pământ. Atunci Partha, calm și fără a pierde niciun moment, i-a aruncat patruzeci de săgeți ascuțite pe piatră și echipate cu pene frumoase. Toate acele săgeți, însă, au fost respinse de armura lui Duryodhana. Văzând inutilitatea lor, Partha a mai trimis spre el încă nouă și cinci săgeți cu vârfuri ascuțite. Dar și acestea au fost respinse de armura lui Duryodhana. Văzând că douăzeci și opt de săgeți ale sale au fost fără efect, acel ucigaș de eroi inamici, anume Krishna, i-a spus lui Arjuna aceste cuvinte: «Văd o privelişte pe care nu am mai văzut-o niciodată, asemenea mișcării dealurilor. Săgețile aruncate de tine, O Partha, devin fără efect. O taur al rasei lui Bharata, a slăbit *Gandiva* ta? Sau puterea strânsoriii tale și puterea brațelor tale a devenit mai mici decât erau? Nu va fi aceasta ultima ta întâlnire cu Duryodhana? Spune-mi, O Partha, căci te întreb. Mare mi-a fost uimirea, O Partha,

144 *Avabhritha* este baia finală prin care trece persoana care efectuează sacrificiul, la finalizarea acestuia. Masacrul lui Duryodhana ar fi, potrivit lui Krishna, *avabhritha* sacrificiului din luptă.

văzând toate aceste săgeți ale tale căzând spre carul lui Duryodhana, fără să producă cel mai mic efect. Vai, ce nenorocire este aceasta, ca aceste săgeți teribile ale tale, înzestrate cu puterea tunetului și care străpung mereu trupurile dușmanilor, să nu producă niciun efect.»

Arjuna a zis: Cred, O Krishna, că această armură i-a fost pusă pe corp lui Duryodhana de către Drona. Această armură, fiind legată, este impenetrabilă pentru armele mele. În această armură, O Krishna, se află puterea celor trei lumi. Doar Drona o cunoaște, și de la acest om de seamă și eu am învățat-o. Această armură nu poate fi străpunsă de armele mele. Nici Maghavat însuși, O Govinda, nu o poate străpunge cu fulgerul său. Știind toate acestea, O Krishna, de ce cauți să mă confunzi? Ceea ce s-a întâmplat în cele trei lumi, ceea ce, O Kesava, există acum și ceea ce se află în pântecul viitorului, toate îți sunt cunoscute. Într-adevăr, O ucigaș al lui Madhu, nimeni altcineva nu cunoaște acest lucru mai bine decât Tine. Acest Duryodhana, O Krishna, înarmat de Drona în această armură, stă neînfricat în bătălie, purtând această platoșă. Totuși, ceea ce ar trebui să facă cineva purtând o astfel de armură, nu știe, O Madhava! O poartă doar ca o femeie. Privește acum, O Janardana, puterea brațelor mele și a arcului meu. Deși protejat de o astfel de platoșă, îl voi învinge totuși pe prințul Kuru. Șeful zeilor i-a dat această armură strălucitoare lui Angiras. De la acesta din urmă, a obținut-o Vrihaspati. Și de la Vrihaspati, a primit-o Purandara. Domnul zeilor i-a dat-o din nou împreună cu *mantrele* care trebuie rostite la purtarea ei. Chiar dacă această armură ar fi divină, chiar dacă ar fi fost creată de Brahma însuși, totuși, ticălosul Duryodhana, lovit de săgețile mele, nu va fi protejat de ea.

Sanjaya continuă: După ce a rostit aceste cuvinte, Arjuna a înzestrat niște săgeți cu *mantre* și a început să le încordeze pe coarda arcului. Și în timp ce le încorda pe coarda arcului, fiul lui Drona le-a tăiat cu o armă capabilă să zădărnicească orice armă. Văzându-i acele săgeți astfel anulate de la distanță de către vorbitorul de Brahma (Aswatthaman), Arjuna, stăpânul cailor albi, plin de uimire i-a spus lui Kesava, zicând: „Nu pot, Janardana, să folosesc de două ori această armă, căci dacă o fac, îmi va nimici propria mea ființă și propriile mele trupe. Între timp, Duryodhana, O, rege, a străpuns pe fiecare dintre Krishnas în acea bătălie cu nouă săgeți asemenea unor șerpi cu venin virulent. Și încă o dată, regele Kuru a plouat cu săgeți peste Krishna și fiul lui Pandu. Văzând aceste ploi de săgeți (trase de către regele lor), războinicii tăi s-au umplut de bucurie. Și-au bătut instrumentele muzicale și au scos urlete de leu. Atunci Partha, cuprins de furie în acea bătălie, și-a lins colțurile gurii. Aruncându-și ochii asupra corpului inamicului său, nu a văzut nici o parte care să nu fie bine acoperită cu acea armură impenetrabilă. Cu câteva săgeți cu vârf ascuțit, bine lansate din arcul său, și fiecare dintre ele asemenea Morții însăși, Arjuna a ucis caii antagonistului său și apoi pe cei doi vizitii ai săi (Parshni). Și curând și viteazul Partha i-a tăiat arcul lui Duryodhana și pielea care-i proteja degetele. Atunci, Savyasachin a început să-i taie în fragmente careta inamicului său. Și cu o pereche de săgeți ascuțite l-a făcut pe Duryodhana fără urechi. Și apoi Arjuna i-a străpuns ambele palme regelui Kuru. Văzându-l pe marele arcaș rănit de săgețile lui Dhananjaya și căzut în mare suferință, mulți războinici au alergat la locul respectiv, dorind să-l salveze. Aceștia, cu multe mii de carete, elefanți și cai bine echipați, precum și cu mari corpuri de pedestrași, plini de furie, înconjurați de mari corpuri de oameni, nici careta lor, nici cea a lui Arjuna și *Govinda* nu mai puteau fi văzute. Atunci Arjuna, prin puterea armelor sale, a început să măcelărească acea oaste. Și călăreți de carete și elefanți, cu sutele, lipsiți de membre, au căzut repede pe câmp. Ucise sau în curs de a fi ucise, acelea nu au reușit să ajungă la careta excelentă. Într-adevăr, careta pe care călărea Arjuna, stătea nemișcată la o distanță bună de forța asediatoare pe toate părțile. Atunci eroul din Vrishni (Krishna), fără a pierde timp, i-a spus lui Arjuna aceste cuvinte: ”Încordează-ți arcul repede și cu mare forță, căci eu voi sufla în scoica mea." Astfel îndemnat, Arjuna, trăgând cu mare forță arcul său *Gandiva*, a început să măcelărească dușmanul, aruncând ploi dese de săgeți și făcând un zgomot puternic întinzând coarda arcului cu degetele. Între timp, Kesava a suflat cu forță și foarte tare în scoica sa *Panchajanya*, fața sa fiind acoperită de praf. Ca urmare a sunetului puternic al acelei scoici și a vibrației corzii *Gandivei*, războinicii Kuru, puternici sau slabi, au căzut toți la pământ. Carul lui Arjuna, eliberat apoi din acea înghesuială, arăta strălucitor ca un nor mânat de

vânt. (Văzându-l pe Arjuna) protectorii lui Jayadratha, împreună cu suita lor, s-au umplut de furie. Într-adevăr, acei arcaşi puternici, protectorii stăpânului Sindhuşilor, văzându-l brusc pe Partha, au scos strigăte puternice, umplând pământul cu acel zgomot. Scârţâitul săgeţilor lor se amesteca cu alte zgomote feroce şi cu sunetul puternic al scoicilor lor. Acei războinici cu suflet nobil au scos urlete de leu. Auzind acea urlet teribil ridicat de trupele tale, Vasudeva şi Dhanandjaya au suflat în scoicile lor. Cu sunetul lor puternic (al scoicilor), tot pământul, cu munţii, mările, insulele şi regiunile inferioare, O, monarhule, părea a fi umplut. Într-adevăr, acel zumzet, O, cel mai bun dintre Bharata, a umplut toate punctele cardinale şi a fost reflectat de ambele armate. Atunci, războinicii din carele tale, văzându-i pe Krishna şi Dhanandjaya, s-au înspăimântat foarte tare. Curând însă, şi-au revenit şi şi-au pus în aplicare activitatea. Într-adevăr, marii războinici din carele tale, văzându-i pe cei doi Krishna, acele persoane foarte binecuvântate, îmbrăcaţi în zale, au năvălit înainte. Scena astfel prezentată a devenit una minunată.

Sanjaya spuse: Războinicii tăi, îndată ce au zărit acei fruntaşi ai raselor Vrishni-Andhaka şi Kuru, nu s-au sfiit, fiecare străduindu-se să fie primul, să înainteze împotriva lor cu dorinţa de a-i măcelări. Şi astfel şi Vijaya s-a repezit împotriva acelor duşmani ai săi. În carele lor măreţe, împodobite cu aur, acoperite cu piei de tigru, producând un zgomot profund şi asemănătoare focului arzător, au înaintat, luminând cele zece puncte ale orizontului, înarmaţi, O, rege, cu arcuri, ale căror teci erau împodobite cu aur şi care, din cauza strălucirii lor, nu puteau fi privite, şi scoţând strigăte puternice, trase de mânji înfuriaţi. Bhurisravas, şi Sala şi Karna, şi Vrishasena, şi Jayadratha, şi Kripa, şi stăpânul Madrasului, şi acel fruntaş al războinicilor de pe care, şi anume, fiul lui Drona – aceşti opt mari războinici de pe care, ca şi cum devorau cerurile (pe măsură ce înaintau), au luminat cele zece puncte ale orizontului cu carele lor strălucitoare, acoperite cu piei de tigru şi împodobite cu luni de aur. Îmbrăcaţi în zale, plini de furie şi urcaţi pe carele lor al căror zgomot se asemăna cu vuietul cetei de nori, ei au acoperit pe Arjuna din toate părţile cu un potop de săgeţi ascuţite. Mânji frumoşi, de cea mai bună rasă, înzestraţi cu mare viteză, purtându-i pe acei mari războinici de pe care, arătau strălucitor în timp ce luminau punctele orizontului. Carele lor, trase de mânji de frunte, de mare viteză, erau din ţări diverse şi de specii diverse, unii crescuţi în regiuni muntoase, alţii la râuri, iar alţii în ţara Sindhu; mulţi fruntaşi războinici de pe care dintre Kurus, dornici, O, rege, să-l salveze repede pe fiul tău, s-au repezit spre carul lui Dhananjaya din toate părţile. Acei fruntaşi oameni, luând trâmbiţele lor, au suflat în ele, umplând, O, rege, cerul şi pământul cu mările sale (cu acel sunet). Atunci acei fruntaşi dintre zei, şi anume Vasudeva şi Dhananjaya, au suflat şi ei trâmbiţele lor de frunte pe pământ. Fiul lui Kunti a suflat în *Devadatta*, iar Kesava în *Panchajanya*. Sunetul puternic al lui *Devadatta*, emis de Dhananjaya, a umplut pământul, cerul şi cele zece puncte ale orizontului. Şi astfel şi *Panchajanya*, suflată de Vasudeva, depăşind toate sunetele, a umplut cerul şi pământul. Şi în timp ce acel zgomot groaznic şi feroce continua, un zgomot care inspira frică celor timizi şi încurajare celor curajoşi, şi în timp ce tobele şi *Jharjharas*, şi cinelele şi *Mridangas*, O, mare rege, erau lovite de mii de ori, mari războinici de pe care convocaţi de partea Kuru şi dornici de binele lui Dhananjaya, acei mari arcaşi, umpluţi de furie şi incapabili să suporte sunetul puternic al trâmbiţelor lui Arjuna şi Krishna, acei regi din diverse tărâmuri sprijiniţi de trupele lor respective, în furie, au suflat în trâmbiţele lor măreţe, dorind să răspundă cu propriile sunete la sunetele lui Kesava şi Arjuna. Armata Kuru atunci, speriată înainte de acel sunet de trâmbiţe, avea războinicii de pe care, elefanţii şi caii umpluţi de nelinişte şi frică. Într-adevăr, O, stăpâne, acea oaste arăta ca şi cum cei care o compuneau erau bolnavi. Oastea Kuru agitată, răsunând de acel sunet de trâmbiţe suflate de războinici curajoşi, părea a fi ca cerul răsunând de zgomotul tunetului şi căzut (datorită unei convulsii naturale).[145] Acel vuiet puternic, O, monarhule, a răsunat prin cele zece puncte şi a speriat acea oaste ca şi cum incidente critice de la sfârşitul *Yugăi* sperie toate fiinţele vii. Apoi, Duryodhana şi cei opt mari războinici de pe care numiţi pentru protecţia lui Jayadratha l-au înconjurat pe fiul lui Pandu. Fiul lui Drona l-a lovit pe Vasudeva cu şaptezeci şi trei de săgeţi, şi pe Arjuna însuşi cu trei săgeţi cu vârf lat, şi stindardul său şi (patru) mânji cu alte cinci. Văzându-l pe Janardana străpuns, Arjuna, umplut de furie, l-a lovit pe

145 *Praviddham* înseamnă *căzut sau desprins din locul său obişnuit*. După, Nilakantha.

Aswatthaman cu o sută de săgeți. Apoi, străpungându-l pe Karna cu zece săgeți și pe Vrishasena cu trei, viteazul Dhananjaya i-a retezat arcul lui Salya cu săgeți fixate pe coardă, la mâner. Salya, luând apoi alt arc, a străpuns fiul lui Pandu. Și Bhurisravas l-a străpuns cu trei săgeți ascuțite pe piatră și echipate cu aripi de aur. Și Karna l-a străpuns cu treizeci și două de săgeți, și Vrishasena cu șapte. Și Jayadratha l-a străpuns pe Arjuna cu șaptezeci și trei de săgeți, iar Kripa l-a străpuns cu zece. Și stăpânul Madrasului l-a străpuns și el pe Phalguna în acea luptă cu zece săgeți. Și fiul lui Drona l-a străpuns cu șaizeci de săgeți. Și el, din nou, l-a străpuns pe Partha cu cinci săgeți, și pe Vasudeva cu douăzeci. Atunci, tigrul printre oameni, și anume Arjuna, având mânji albi și avându-l pe Krishna drept vizitiu, a străpuns la rând pe fiecare dintre acei războinici, arătând ușurința mâinii sale. Străpungându-l pe Karna cu o duzină de săgeți și pe Vrishasena cu trei, Partha i-a retezat arcul lui Salya la mâner. Și străpungându-l pe fiul lui Somadatta cu trei săgeți și pe Salya cu zece, el l-a străpuns pe Kripa cu douăzeci și cinci de săgeți, și pe stăpânul Sindhuilor cu o sută, Partha l-a lovit pe fiul lui Drona cu șaptezeci de săgeți. Atunci Bhurisravas, umplut de furie, i-a retezat biciul din mâna lui Krishna și l-a lovit pe Arjuna cu douăzeci și trei de săgeți. Atunci Dhananjaya, cu mânji albi, umplut de furie, i-a sfâșiat pe acei dușmani ai săi cu sute și sute de săgeți, ca o furtună puternică sfâșiind cete de nori.

SECȚIUNEA CIV

Dhritarashtra a spus: Descrie-mi, O, Sanjaya, diversele tipuri de steaguri strălucitoare de o mare frumusețe, atât ale Partha, cât și ale războinicilor noștri (în acea bătălie).

Sanjaya a zis: Ascultă, O, rege, despre cele diverse feluri de stindarde ale acelor războinici cu suflet înalt. Ascultă-mă în timp ce descriu formele și numele lor. Într-adevăr, O, rege, pe carele acelor mai de seamă dintre luptătorii din care se vedeau diverse feluri de stindarde care străluceau ca flăcări arzătoare de foc. Făcute din aur, sau împodobite cu aur, sau ornamentate cu șiruri de aur și fiecare arătând ca muntele de aur (Meru), erau acolo diverse feluri de stindarde care erau foarte frumoase. Și acele stindarde ale războinicilor aveau atașate în jurul lor stindarde excelente. Într-adevăr, având stindarde de nuanțe diverse atașate în jurul lor, acele stindarde arătau extrem de frumos. Acele stindarde, din nou, mișcate de vânt, arătau ca doamne frumoase care dansează în mijlocul unei arene de sport. Înzestrate cu splendoarea curcubeului, acele stindarde, O, taur din rasa lui Bharata, ale acelor luptători din care, plutind în briză, le ornamentau foarte mult carele. Stindardul, purtând semnul maimuței cu față fioroasă și coadă, ca cel al leului, aparținând lui Dhananjaya, părea să inspire frică în acea bătălie. Acel stindard, O, rege al celui ce mânuiește *Gandiva*, purtând acea maimuță mai presus de toate, și ornamentat cu multe stindarde, a îngrozit oștirea Kuru. La fel, vârful stindardului în formă de coadă de leu al fiului lui Drona, O, Bharata, am văzut, era înzestrat cu efluviile soarelui care răsare. Împodobit cu aur, plutind în briză, posesor al splendorii curcubeului, semnul stindardului fiului lui Drona apărea de sus, inspirând bucurie celor mai de seamă războinici Kuru. Stindardul fiului lui Adhiratha purta semnul unei frânghii de elefant făcută din aur. Părea, O, rege, în bătălie că umple tot cerul. Stindardul, împodobit cu aur și ghirlande, atașat de stindardul lui Karna în bătălie, zvâcnit de vânt, părea să danseze pe carul lui. Învățătorul Pandava, acel Brahmana, dedicat penitențelor ascetice, anume Kripa, fiul lui Gotama, avea ca semn un taur bovin excelent. Acel suflet înalt, O, rege, cu acel taur bovin, arăta la fel de splendid pe cum arată splendid Distrugătorul celor trei orașe[146] cu taurul său. Vrishasena are un păun făcut din aur și împodobit cu bijuterii și pietre prețioase. Și stătea pe stindardul său, ca și cum ar fi fost gata să cânte, și ornamenta mereu fruntea armatei. Cu acel păun, careta lui Vrishasena, cel cu suflet nobil, strălucea, ca și careta, O, rege, a lui Skanda (comandantul suprem ceresc) strălucind cu păunul său de neegalat și cu coada superbă, făcută din aur și arătând ca o flacără de foc. Acea coadă, o sire, arăta strălucitor pe careta sa. L-am văzut pe Salya, conducătorul Madrasilor, având pe

146 *Tripura* înseamnă cele trei orașe construite de artizanul Asura Maya. Asura, însă, care deținea aceste orașe este numit tot Tripura. Mahadeva a fost cel care a distrus cele trei orașe cu toată populația lor înainte de sfârșitul *Harivansa*.

vârful stindardului său o imagine asemănătoare zeiței protectoare a recoltelor, înzestrată cu frumusețe și care produce orice sămânță. Un mistreț de argint împodobea vârful stindardului conducătorului Sindhușilor. Împodobit cu lanțuri de aur, avea strălucirea unui cristal alb.[147] Cu acel semn de argint pe poarta sa, conducătorul Sindhușilor arăta la fel de strălucitor ca Surya în zilele de demult în bătălia dintre zei și Asurași. Stindardul fiului lui Somadatta, devotat sacrificiilor, purta semnul țărușului sacrificial. Se vedea cum strălucea ca soarele sau luna. Acel țăruș sacrificial de aur, O, rege, al fiului lui Somadatta, arăta la fel de strălucitor ca țărușul înalt ridicat în cel dintâi dintre sacrificiile numit *Rajasuya*. Stindardul lui Salya, O, monarh, purtând un elefant de argint uriaș, era împodobit, pe toate părțile, cu păuni făcuți din aur. Stindardul, O, taur al neamului lui Bharata, îți împodobea trupele ca elefantul alb uriaș care împodobește oastea regelui ceresc. Pe stindardul împodobit cu aur, al regelui Duryodhana, se afla un elefant împodobit cu bijuterii. Clinchetând cu sunetul a o sută de clopoței, O, rege, acel stindard stătea pe careta excelentă a acelui erou. Și, O, rege, fiul tău, acel taur printre Kurus, arăta strălucitor, O, monarh, cu acel stindard înalt în luptă. Aceste nouă stindarde excelente stăteau ridicate printre diviziile tale. Al zecelea stindard văzut acolo era al lui Arjuna, împodobit cu acea maimuță uriașă. Și cu acel stindard Arjuna arăta foarte strălucitor, ca Himavat cu un foc arzând (pe vârf). Atunci mulți războinici puternici pe care, toți nimicitori de dușmani, și-au luat repede arcurile lor frumoase, strălucitoare și mari pentru a-l (ataca) pe Arjuna. Similar, Partha, acel înfăptuitor de fapte cerești, și-a luat arcul *Gandiva*, nimicitorul de dușmani, ca urmare, O, rege, a politicii tale rele. Mulți războinici regali, O, rege, au fost atunci uciși în acea bătălie din vina ta. Conducători de oameni au venit din diferite tărâmuri invitați (de fiii tăi). Și odată cu ei au pierit mulți cai și mulți elefanți. Atunci acei puternici războinici pe care, conduși de Duryodhana (pe o parte) și de acel taur printre Pandavași pe de altă parte, au scos urlete puternice și au început întâlnirea. Iar fapta pe care fiul Kuntiei, avându-l pe Krishna ca vizitiu, a înfăptuit-o acolo, a fost foarte minunată, având în vedere că, singur, s-a înfruntat fără frică cu toți acei războinici uniți împreună. Și acel erou cu brațe puternice părea strălucitor în timp ce își întindea arcul *Gandiva*, dorind să învingă toți acei tigri printre oameni pentru că uciseseră stăpânul Sindhușilor. Cu săgețile sale aruncate în mii, acel tigru printre oameni, și anume Arjuna, cel care ardea dușmanii, i-a făcut invizibili pe toți acei războinici (prin ploile sale de săgeți). De partea lor, acei tigri printre oameni, acei maeștri de care de luptă, l-au făcut invizibil și pe Partha prin norii lor de săgeți trase din toate părțile. Văzându-l pe Arjuna, taurul neamului lui Kuru acoperit de acei lei printre oameni cu săgețile lor, trupele tale au scos un vuiet puternic.

SECȚIUNEA CV

Dhritarashtra a spus: După ce Arjuna l-a adus în raza vizuală pe conducătorul Sindhusilor, ce au făcut, O, Sanjaya, Panchalașii, atacați de fiul lui Bharadwaja, când i-au întâlnit pe Kuru?

Sanjaya spuse: În acea zi, după-amiaza, O, monarhule, în bătălia care a avut loc între Panchali și Kurui, Drona a devenit, ca să zicem așa, miza (pentru care fiecare lupta ca să câștige sau să piardă). Panchalii, O, stăpâne, dorind să-l ucidă pe Drona, au scos cu bucurie urlete puternice și au trimis ploi dense de săgeți. Într-adevăr, acea întâlnire între Panchali și Kurui, cumplită, înfricoșătoare și extrem de minunată cum a fost, semăna cu cea din zilele de demult dintre zei și Asura. Într-adevăr, toți Panchalii împreună cu Pandavii, ajungând să aibă mașina de luptă a lui Drona (la îndemână), au folosit multe arme puternice, dorind să-i străpungă rândurile. Războinicii de pe carele lor, făcând pământul să se cutremure sub ei și revărsând ploile de săgeți, s-au repezit spre carele lui Drona, fără grabă prea mare. Apoi acel mare războinic de pe care, dintre Kaikeya, și anume Vrihatkshatra, împrăștiind neîncetat săgeți tăioase ce semănă ca forță cu tunetul, a înaintat spre Drona. Apoi Kshemadhurti, de mare renume, s-a repezit iute împotriva lui Vrihatkshatra, trăgând mii de săgeți ascuțite. Văzând aceasta, taurul dintre Chedi, și anume Dhrishtaketu, înzestrat cu mare forță, a înaintat iute împotriva lui Kshemadhurti, ca Mahendra împotriva *Asura* Samvara.

147 Adevărata interpretare este *alohita* și nu *lohita*. *Arka* aici este *cristal* și nu soarele. Era un mistreț de argint, care, evident, nu putea fi ca soarele.

Văzându-l cum înaintează cu mare iuțeală, ca Însuși Nimicitorul cu gura larg deschisă, acel mare arcaș, și anume Viradhanwan, a înaintat iute împotriva lui. Regele Yudhishthira, staționând acolo în fruntea diviziei sale din dorința de victorie, a fost oprit de însuși viteazul Drona. Fiul tău Vikarna, O, stăpâne, înzestrat cu mare putere, s-a repezit împotriva lui Nakula, cel ce avansa cu mare vitejie, acel războinic desăvârșit în luptă. Cel ce arde dușmanii, și anume Durmukha, l-a acoperit pe Sahadeva, cel ce avansa, cu multe mii de săgeți cu cursă iute. Viteazul Vyughradatta l-a înfruntat pe tigrul printre oameni, și anume Satyaki, făcându-l să tremure în repetate rânduri prin săgețile sale ascuțite și tăioase. Fiul lui Somadatta a înfruntat (cei cinci) fii ai lui Draupadi, tigrii printre oameni, acei mari războinici de pe care, trăgând cu mânie săgeți puternice. Acel mare războinic de pe care, și anume fiul cel cumplit al lui Rishyasringa (*Rākṣasa*-ul Alamvusha), cu înfățișare înfricoșătoare, l-a înfruntat pe Bhimasena, cel ce avansa plin de mânie. Întâlnirea care a avut loc atunci între acel om și Rākṣasa a semănat, O, rege, cu bătălia din zilele de demult dintre Rama și Ravana. Atunci, O, Bharata, Yudhishthira, acel șef al Bharataşilor, l-a lovit pe Drona cu nouăzeci de săgeți drepte în toate părțile vitale. Înfuriat de către renumitul fiu al Kuntăi, Drona l-a lovit înapoi, O, șef al Bharatailor, în centrul pieptului cu douăzeci și cinci de săgeți. Și încă o dată, chiar în văzul tuturor arcașilor, Drona l-a lovit, împreună cu caii săi, vizitiul și stindardul, cu douăzeci de săgeți. Fiul lui Pandu, cu suflet virtuos, arătând o mare ușurință a mâinii, a zădărnicit cu propriile sale ploi de săgeți acele săgeți trase de Drona. Atunci marele arcaș Drona, cuprins de furie, a tăiat arcul regelui Yudhishthira cel drept, de suflet înalt. Apoi acel mare luptător în car, (adică fiul lui Bharadwaja), l-a acoperit repede pe Yudhishthira fără arc cu multe mii de săgeți. Văzând regele făcut invizibil de săgețile fiului lui Bharadwaja, toți au crezut că Yudhishthira era mort, iar unii au crezut că regele fugise înaintea lui Drona. Și mulți au strigat, O, rege, zicând: „Vai, regele a fost ucis de Brahmanul cu suflet înalt.” Atunci, regele Yudhishthira cel drept, ajuns într-o mare strâmtorare, lăsând deoparte acel arc tăiat de fiul lui Bharadwaja în luptă, a luat un alt arc excelent, strălucitor și mai rezistent. Și acel erou a tăiat apoi în acea confruntare toate acele săgeți trase în mii de către Drona. Toate acestea păreau de un farmec deosebit. Tăind acele săgeți, O, rege, Yudhishthira, cu ochii roșii de mânie, a luat în acea bătălie o suliță, capabilă să spargă chiar și un munte. Echipat cu o lance de aur, de înfățișare înfricoșătoare, cu opt clopoței atașați de ea și extrem de cumplită, puternicul Yudhishthira, luând-o, a scos un răget puternic. Și cu acel răget, O, Bharata, fiul lui Pandu a inspirat frică tuturor făpturilor. Văzând lancea ridicată de regele Iudhishthira cel drept, toate creaturile, ca și cum ar fi fost într-un singur glas, au spus: „*Fie ca Drona să fie bine!*” Aruncată din brațele regelui, acea lance, asemănătoare unui șarpe eliberat recent din pielea sa, a curs spre Drona, iluminând cerul și toate direcțiile cardinale și secundare, ca o șarpe femelă cu gura în flăcări. Văzând-o venind spre el cu repeziciune, O, rege, Drona, cel mai însemnat dintre toți cei care cunoșteau armele, a invocat arma numită *Brahma*. Acea armă, transformând acea lance cu înfățișare teribilă în praf, a curs spre carul ilustrului fiu al lui Pandu. Apoi, O, stăpâne, regele Iudhishthira cel înțelept a înfrânt acea armă a lui Drona, venind astfel spre el prin invocarea propriei arme *Brahma*. Și apoi, străpungându-l pe Drona însuși în acea bătălie cu cinci săgeți drepte, i-a tăiat, cu o săgeată ascuțită cu muchii de ras, arcul cel mare al lui Drona. Atunci Drona, cel care zdrobea Kshatriya, aruncând acel arc rupt, a aruncat cu mare forță, O, stăpâne, un buzdugan spre fiul lui Dharma. Văzând acel buzdugan venind spre el cu repeziciune, Iudhishthira, O, cel care pedepsește dușmanii, plin de furie, a ridicat un buzdugan. Apoi acei doi buzdugani, amândoi aruncați cu mare forță, ciocnindu-se în aer, au produs prin coliziunea lor scântei de foc și apoi au căzut la pământ. Atunci Drona, plin de furie, a ucis, O, stăpâne, caii lui Iudhishthira, cu patru săgeți excelente cu vârfuri ascuțite. Și cu o altă săgeată cu vârf lat, i-a tăiat arcul regelui, asemănător unui stâlp ridicat în cinstea lui Indra. Și cu o altă săgeată i-a tăiat steagul lui Iudhishthira, și cu trei l-a apăsat pe Pandava însuși. Atunci regele Iudhishthira, sărind iute din acel car fără cai, a rămas fără arme și cu brațele ridicate, O, taur al rasei lui Bharata! Văzându-l fără urechi și mai ales fără arme, Drona, O, domnule, i-a amețit pe inamici, mai degrabă întreaga armată. Aderând ferm la jurământul său, și înzestrat cu o mare ușurință a mâinilor, Drona a aruncat șuvoaie de săgeți ascuțite și s-a repezit spre rege, ca un leu furios spre un cerb. Văzând pe Drona, acel ucigaș de dușmani, repezindu-se spre el, strigăte de ”*Of*” și ”*Vai*” au răsunat brusc din armata Pandava. Și mulți au strigat, spunând: ”Regele a fost ucis de fiul lui Bharadwaja”. Vaiete

puternice de acest fel au fost auzite, O, Bharata, printre trupele Pandava. Între timp, regele Iudhishthira, fiul Kuntăi, urcând pe carul lui Sahadeva, s-a retras de pe câmp, purtat de cai iuți.

SECȚIUNEA CVI

Sanjaya spuse: Kshemadhurti, O, monarh, l-a străpuns pe Vrihatkshatra, cel ce avansa, un prinț din Kaikeya, plin de mare valoare, cu multe săgeți în piept. Regele Vrihatkshatra, apoi, O, monarh, dorind să străpungă divizia lui Drona, l-a lovit rapid pe antagonistul său cu nouăzeci de săgeți drepte. Kshemadhurti, însă, umplut de furie, i-a tăiat arcul acelui prinț de mare suflet al Kaikeya, cu o săgeată ascuțită, bine călită și cu vârf lat. Tăindu-i arcul, Kshemadhurti l-a străpuns apoi rapid în acea întâlnire pe cel mai bun dintre toți arcașii, cu o săgeată ascuțită și dreaptă. Apoi Vrihatkshatra, luând un alt arc și zâmbind (către dușmanul său), l-a făcut repede pe mărețul luptător de pe car Kshemadhurti fără cai și fără vizitiu, și fără urechi. Și cu o altă săgeată cu vârf lat, bine călită și ascuțită, i-a tăiat de pe trunchi inamicului său regal capul ce sclipea (cu o pereche de) cercei. Acel cap, înzestrat doar cu șuvițe și o diademă, tăiat brusc, a căzut pe pământ și sclipea ca un astru căzut din firmament. După ce și-a ucis inamicul, mărețul luptător de pe car Vrihatkshatra s-a umplut de bucurie și s-a năpustit cu mare forță asupra trupelor tale pentru fiii Partha. Mărețul arcaș Viradhanwan, O, Bharata, înzestrat cu mare putere, i-a rezistat lui Dhrishtaketu, care avansa împotriva lui Drona. Întâlnindu-se, acei doi eroi, având săgeți pe post de colți și ambii înzestrați cu mare agilitate, s-au lovit reciproc cu multe mii de săgeți. Într-adevăr, acei doi tigri dintre oameni s-au luptat unul cu altul, ca doi lideri de turme de elefanți în desișurile adânci ale pădurilor, cu furie. Amândoi înzestrați cu mare energie, s-au luptat, fiecare dorind să-l ucidă pe celălalt, ca doi tigri înfuriați într-o peșteră de munte. Acea luptă, O, monarh, a devenit extrem de înfocată. Merită să fie privită, a devenit extrem de minunată. Înșiși Siddha și Charan s-au uitat la ea cu ochi uimiți, în mare număr. Apoi Viradhanwan, O, Bharata, cu un râs, i-a tăiat arcul în două lui Dhrishtaketu, plin de furie, cu săgeți cu vârf lat. Abandonând acest arc rupt, conducătorul Chedi-lor, acel măreț luptător de pe car, a luat o suliță strașnică făcută din fier și echipată cu un mâner de aur. Îndreptând cu mâinile sale, O, Bharata, acea suliță cu energie feroce spre carul lui Viradhanwan, Dhrishtaketu a aruncat-o cu grijă și cu mare forță. Lovit cu mare forță de acea suliță care ucide eroi, și cu inima străpunsă de ea, Viradhanwan a căzut repede de pe car pe pământ. La căderea acelui erou, armata ta, o stăpâne, acel măreț luptător de pe car dintre Trigarta, a fost ruptă de către Pandava. (Fiul tău) Durmukha a lansat șaizeci de săgeți spre Sahadeva și a scos un strigăt puternic în acea bătălie, provocându-l pe acel fiu al lui Pandu. Fiul Madri, apoi, plin de furie, l-a străpuns pe Durmukha cu multe săgeți ascuțite, zâmbind, fratele lovind fratele. Văzându-l pe mărețul Durmukha luptând furios, Sahadeva, apoi, O, Bharata, l-a lovit din nou cu nouă săgeți. Înzestrat cu mare forță, Sahadeva i-a tăiat apoi stindardul lui Durmukha cu o săgeată cu vârf lat și i-a doborât cei patru armăsari cu alte patru săgeți. Apoi, cu o altă săgeată cu vârf lat, bine călită și ascuțită, i-a retezat, din trunchi, capul aurit cu cercei al vizitiului lui Durmukha. Tăind cu o săgeată cu muchie de ras arcul cel mare al lui Durmukha, Sahadeva l-a străpuns pe Durmukha însuși în acea bătălie cu cinci săgeți. Durmukha, sărind fără teamă din careta fără armăsari, s-a urcat pe careta, O, Bharata, a lui Niramitra. Apoi acel ucigaș de eroi ostili, și anume Sahadeva, cuprins de furie, l-a ucis în acea mare bătălie pe Niramitra în mijlocul diviziei sale cu o săgeată cu vârf lat. Atunci, prințul Niramitra, fiul conducătorului Trigartașilor, a căzut din careta sa, aducând mare jale armatei tale. După ce l-a ucis, cel cu brațe puternice Sahadeva a strălucit ca Rama, fiul lui Dasaratha, după ce l-a ucis pe marele (*Rakshasa*) Khara. Văzând pe acel mare războinic de pe care, prințul Niramitra, ucis, au răsunat strigăte puternice de „*Oh*” și „*Vai*”, O, monarh, printre războinicii Trigarta. Nakula, O, rege, l-a învins într-o clipă pe fiul tău Vikarna cu ochi mari. Acest lucru a părut foarte minunat. Vyaghradatta, folosind săgețile sale drepte, l-a făcut pe Satyaki invizibil, împreună cu armăsarii, vizitiul și stindardul său, în mijlocul diviziei sale. Curajosul nepot al lui Sini, contracarând acele săgeți cu mare ușurință, l-a doborât pe Vyaghradatta cu săgețile sale, împreună cu armăsarii, vizitiul și stindardul său. La căderea, O, stăpâne, a acelui prinț al Magadhașilor, aceștia din urmă, luptând cu vigoare, s-au repezit asupra lui Yuyudhana din toate părțile. Împrăștiind mii de săgeți și lănci, și

săgeți ascuțite și sulițe și ciocane și bâte groase, acei războinici curajoși au luptat în acea bătălie cu acel erou de neînvins din neamul Satwata. Înzestrat cu mare putere, invincibilul Satyaki, acel taur printre oameni, i-a învins pe toți cu cea mai mare ușurință, râzând în același timp. Magadhașii au fost aproape exterminați. O mică rămășiță a fugit de pe câmp. Văzând acest lucru, armata ta, deja lovită dur de săgețile lui Yuyudhana, s-a risipit, O, stăpâne! Apoi, acest fruntaș din neamul lui Madhu, care își măcelărise trupele tale în bătălie, acel erou ilustru, a strălucit în timp ce își legăna arcul. Armata, O, rege, a fost astfel învinsă de acela cu suflet înalt din neamul Satwata. Într-adevăr, speriat de acel erou cu brațe lungi, nimeni nu s-a apropiat de el pentru luptă. Atunci Drona, cuprins de furie și dând din ochi, s-a repezit el însuși cu iuțeală spre Satyaki, ale cărui isprăvi erau imposibil de oprit.

SECȚIUNEA CVII

Sanjaya a zis: Fiul ilustru al lui Somadatta a străpuns pe fiecare dintre fiii lui Draupadi, acei mari arcași, cu cinci săgeți și din nou cu șapte săgeți. Grav afectați, O, stăpâne, de acel războinic feroce, ei au fost uluiți și nu au știut pentru o vreme ce să facă. Atunci acela care zdrobea dușmanii, Satanika, fiul lui Nakula, străpungându-l pe fiul lui Somadatta, acel taur printre oameni, cu două săgeți, a scos un răget puternic de bucurie. Ceilalți frați, apoi, luptând cu vigoare, l-au străpuns repede pe fiul înfuriat al lui Somadatta, fiecare cu trei săgeți drepte. Apoi fiul ilustru al lui Somadatta, O, monarhule, le-a trimis cinci săgeți, străpungându-l pe fiecare dintre ei în piept cu o săgeată. Atunci cei cinci frați, astfel străpunși de săgețile acelui războinic cu suflet înalt, l-au înconjurat pe acel erou din toate părțile și au început să-l străpungă adânc cu săgețile lor. Apoi fiul lui Arjuna, cuprins de furie, a trimis în regiunea lui Yama cei patru cai ai lui Saumadatti cu săgeți ascuțite. Iar fiul lui Bhimasena, retezându-i arcul fiului ilustru al lui Somadatta, a scos un răget puternic și și-a străpuns inamicul cu multe săgeți ascuțite. Fiul lui Yudhishthira, apoi, tăindu-i stindardul lui Saumadatti, l-a doborât la pământ, în timp ce fiul lui Nakula a doborât vizitiul inamicului din nișa sa din car. Apoi fiul lui Sahadeva, constatând că inamicul era pe punctul de a părăsi câmpul din cauza fraților, i-a retezat, cu o săgeată cu muchii de brici, capul acelui ilustru războinic. Acel cap, împodobit cu cercei de aur, a căzut pe pământ și a împodobit câmpul ca soarele cu strălucire puternică ce răsare la sfârșitul epocii. Văzând capul fiului cu suflet înalt al lui Somadatta astfel căzut la pământ, trupele tale, O, rege, cuprinse de frică, au fugit în toate direcțiile.

Rakshasa Alamvusha, în acea bătălie, plin de furie, a luptat cu iscusitul Bhimasena, asemenea fiului lui Ravana (Indrajit) cu (fratele lui Rama) Lakshmana. Văzând pe acel *Rakshasa* și pe acel războinic uman angajați în luptă, toate făpturile au simțit și bucurie și uimire. Atunci Bhima, O, rege, râzând în același timp, l-a străpuns pe acel prinț furios al *Rakshasilor*, anume pe fiul lui Rishyasringa (Alamvusha), cu nouă săgeți ascuțite. Atunci acel *Rakshasa*, străpuns astfel în luptă, a scos un sunet puternic și înfricoșător și a năvălit, împreună cu toți supușii săi, asupra lui Bhima. Străpungându-l apoi pe Bhima cu cinci săgeți drepte, a distrus rapid în acea bătălie treizeci de care care îl susțineau pe Bhima. Și încă o dată, distrugând patru sute de care ale lui Bhimasena, *Rakshasa* l-a străpuns pe Bhimasena însuși cu săgeți cu aripioare. Atunci puternicul Bhima, pătruns adânc de *Rakshasa*, s-a așezat pe terasa caretei sale, copleșit de un leșin. Fiul zeului Vântului, recăpătându-și apoi simțurile, s-a umplut de furie. Întinzându-și arcul excelent și teribil, capabil să suporte o mare tensiune, l-a lovit pe Alamvusha în fiecare parte a corpului cu săgeți ascuțite. Atunci, *Rakshasa*, care semăna cu o masă uriașă de antimoniu, a arătat strălucitor, O, rege, ca un Kinsuka înflorit. În timp ce era lovit în acea bătălie de acele săgeți lansate din arcul lui Bhima, *Rakshasa* și-a amintit de uciderea fratelui său (Vaka) de către ilustrul Pandava. Adoptând apoi o formă înfricoșătoare, i-a spus lui Bhima: „Așteaptă puțin în această bătălie, O, Partha! Vezi astăzi măiestria mea. O tu cu înțelegere nelegiuită, cel mai de frunte dintre *Rakshasa*, anume puternicul Vaka, era fratele meu. Este adevărat că a fost ucis de tine. Dar asta s-a întâmplat în afara vederii mele.” După ce i-a spus aceste cuvinte lui Bhima, Alamvusha s-a făcut invizibil și a început să-l acopere pe Bhimasena cu un nor dens de săgeți. La dispariția *Rakshasei*, Bhima, O, monarh, a

acoperit cerul cu săgeți drepte. Astfel chinuit de Bhima, Alamvusha s-a întors curând la caretele sale. Și curând din nou, a intrat în măruntaiele pământului și din nou devenind mic, a sărit brusc în cer. Alamvusha a luat nenumărate forme. Acum devenind subtil și acum uriaș și gros, a început să urle ca norii. Și a rostit diverse feluri de cuvinte și discursuri peste tot. Și din cer au căzut mii de torente de săgeți, precum și sulițe, și Kunapa, și lănci, și ghinturi, și săgeți scurte, și bâte, și săbii, și tunete de asemenea. Acea ploaie înfricoșătoare de săgeți provocată de *Rakshasa* a ucis trupele fiului lui Pandu pe câmpul de luptă. Și din pricina acelei ploi de săgeți, mulți elefanți ai armatei Pandava au fost uciși, și mulți cai de asemenea, O, rege, și mulți pedestrași. Și acolo s-a format un râu ale cărui ape erau sânge și ale cărui vârtejuri erau formate din care. Și era plin de elefanți care constituiau aligatorii săi. Și umbrelele luptătorilor în care constituiau lebedele sale, iar carnea și măduva animalelor, mâlul său. Și era plin de brațele (tăiate) ale ființelor umane care constituiau șerpii săi. Și era bântuit de mulți *Rakshasa* și alți canibali. Și a dus departe, O, rege, nenumărați Chedi și Panchala și Srinjaya. Văzându-l, O, monarh, cum se ferea atât de neînfricat în acea bătălie și văzându-i măiestria, Pandava s-au umplut de anxietate; iar bucuria a umplut inimile trupelor tale atunci. Și printre aceștia din urmă, au răsunat sunete puternice și teribile de instrumente muzicale, făcând părul să se ridice. Auzind acea zbierătură puternică făcută de trupele tale, fiul lui Pandu nu a putut să o suporte, așa cum un șarpe nu poate suporta bătutul din palme al oamenilor. Cu ochii roșii ca arama în furie, cu priviri care, asemenea focului, mistuiau totul, fiul zeului Vântului, asemenea lui Tvashtri însuși, a țintit arma cunoscută sub numele de *Tvashtri*. Din acea armă au fost produse mii de săgeți în toate părțile. Și în consecința acelor săgeți, o înfrângere generală a fost văzută printre trupele tale. Acea armă, aruncată în luptă de Bhimasena, distrugând iluzia eficientă produsă de *Rakshasa*, l-a afectat profund pe *Rakshasa* însuși. Lovit în fiecare parte a corpului său de Bhimasena, *Rakshasa*, abandonându-l apoi pe Bhimasena, a fugit spre divizia lui Drona. După înfrângerea acelui prinț al *Rakshasilor* de către sufletul nobil Bhima, Pandava au făcut ca fiecare punct cardinal să răsune de urletele lor de leu. Și plini de bucurie, ei l-au venerat pe puternicul fiu al lui Marut, asemenea Maruților care îl venerează pe Śakra după înfrângerea lui Prahlada în bătălie.

SECȚIUNEA CVIII

Sanjaya a spus: Fugind de Bhima, Alamvusha, într-o altă parte a câmpului, se avânta fără teamă în luptă. Și în timp ce se avânta astfel fără teamă în luptă, fiul lui Hidimva s-a repezit impetuos asupra lui și l-a străpuns cu săgeți ascuțite. Lupta dintre acești doi lei dintre *Rākṣași* a devenit teribilă. Amândoi au invocat iluzii asemănătoare cu cele ale lui Śakra și Samvara (din vremuri străvechi). Alamvusha, înfuriat, l-a atacat pe Ghatotkacha. Într-adevăr, acea întâlnire dintre cei doi fruntași *Rākṣași* a semănat cu cea din vechime dintre Rāma și Rāvaṇa, O, stăpâne! Atunci, Ghatotkacha, străpungând pe Alamvusha, în centrul pieptului cu douăzeci de săgeți lungi, a răcnit în repetate rânduri ca un leu. Zâmbind, O, rege, Alamvusha, străpungând și el în mod repetat pe invincibilul fiu al lui Hidimva, a scos răgete puternice de bucurie, umplând întregul văzduh. Apoi, acești doi fruntași *Rākṣași*, înzestrați cu o mare forță, s-au umplut de furie. S-au luptat unul cu celălalt, manifestându-și puterile de iluzie, dar fără ca vreunul să obțină vreun avantaj asupra celuilalt. Fiecare, creând o sută de iluzii, l-a amețit pe celălalt. Atât iscusința lui Ghatotkacha în a produce iluzii, O, rege, pe care a manifestat-o în luptă, cât și cele ale lui Alambusha, care a produs iluzii asemănătoare, au fost distruse, O, monarh. Văzându-l pe acel prinț al *Rākṣașilor*, și anume pe Alambusha, care era iscusit în producerea de iluzii, luptând în acest fel, Pāndavii au fost cuprinși de neliniște, și apoi l-au pus să fie înconjurat de mulți luptători de prim rang pe care îi aveau în care. Bhīmasena și alții, O, monarh, s-au repezit cu toții în mânie asupra lui. Încercuindu-l, O, stăpâne, din toate părțile cu nenumărate care, l-au acoperit din fiecare parte cu săgeți, asemenea unor oameni din pădure care înconjoară un elefant cu lemne aprinse. Anulând acea ploaie de arme prin iluzia propriilor sale arme, el s-a eliberat din acea încercuire de care, ca un elefant dintr-o flacără de pădure. Apoi, întinzându-și arcul teribil al cărui sunet se asemăna cu tunetul lui Indra, l-a străpuns pe fiul Zeului Vânt cu douăzeci și cinci de săgeți, pe fiul lui Bhīmasena cu cinci, pe Yudhishthira cu trei, pe Sahadeva cu șapte, pe Nakula cu trei și apoi șaptezeci, și pe fiecare dintre cei cinci fii ai lui

Draupadī cu câte cinci săgeți, și a scos un urlet puternic. Atunci, Bhīmasena l-a străpuns la rândul său cu nouă săgeți, iar Sahadeva cu cinci. Iar Yudhishthira l-a străpuns pe *Rākṣasa* cu o sută de săgeți. Iar Nakula l-a străpuns cu trei săgeți. Fiul lui Hīḍimba, după ce l-a străpuns cu cinci sute de săgeți, Alambusha l-a străpuns din nou cu șaptezeci, și acel războinic puternic a scos un urlet puternic. Cu acel urlet puternic al lui Ghatotkacha, pământul a tremurat, O, rege, împreună cu munții și pădurile sale și cu copacii și apele sale. Străpuns adânc din toate părțile de acei arcași măreți și puternici luptători pe care îi aveau în care, Alambusha a străpuns pe fiecare dintre ei la rândul său cu câte cinci săgeți. Apoi acel *Rākṣasa,* O, conducător al Bharataşilor, şi anume fiul lui Hīḍimba, cuprins de furie, l-a străpuns pe celălalt *Rākṣasa* furios în luptă cu multe săgeți. Apoi acel prinț puternic al *Rākṣaşilor,* și anume Alambusha, străpuns adânc, a aruncat repede nenumărate săgeți înaripate cu aur și ascuțite pe piatră. Acele săgeți, perfect drepte, au intrat toate în corpul lui Ghatotkacha, asemenea unor șerpi furioși de mare forță care intră într-un vârf de munte. Apoi Pāndavii, O, rege, cuprinși de nelinişte, și fiul lui Hīḍimba, Ghatotkacha, i-au trimis de asemenea asupra inamicului său din toate părțile nori de săgeți ascuțite. Lovit astfel în luptă de Pāndavi, care doreau victoria, Alambusha, muritor cum era, nu știa ce să facă. Atunci acel încântător în bătălie, și anume fiul puternic al lui Bhīmasena, văzând starea lui Alambusha, și-a pus inima pe nimicirea acestuia. S-a repezit cu mare iuțeală spre careta prințului *Rākṣaşilor,* acea caretă care semăna cu un vârf de munte ars sau cu o grămadă ruptă de antimoniu. Fiul lui Hīḍimba, aprins de furie, a sărit din propria sa caretă pe cea a lui Alambusha și l-a apucat pe acesta din urmă. Apoi l-a ridicat din caretă, asemenea lui Garuda care apucă un șarpe. Trăgându-l astfel cu brațele, a început să-l învârtă în repetate rânduri, și apoi l-a strivit în bucăți, aruncându-l la pământ, asemenea unui om care sparge un vas de lut în fragmente aruncându-l de o stâncă. Înzestrat cu forță și activitate, posesor al unei mari vitejii, fiul lui Bhīmasena, aprins de furie în luptă, a inspirat tuturor trupelor frică. Toate membrele rupte și oasele sfărâmate, înfricoșătorul *Rākṣasa* Alambusha, ucis astfel de viteazul Ghatotkacha, semăna cu un Arbore Śāla înalt smuls și rupt de vânt. La uciderea acelui rătăcitor al nopții, Parthas au devenit foarte vesele. Și au scos urlete de leu și și-au fluturat veșmintele. Războinicii tăi, însă, văzând pe acel prinț puternic al *Rākṣaşilor,* și anume pe Alambusha, ucis și zăcând ca un munte strivit, au scos strigăte, O, monarh, de ”*Vai*” și ”*Of*”. Și oamenii, cuprinși de curiozitate, s-au dus să vadă acel *Rākṣasa* zăcând neajutorat pe pământ ca o bucată de cărbune (care nu mai era capabilă să ardă). *Rākṣasa* Ghatotkacha, atunci, acel înaintaș al ființelor puternice, după ce și-a ucis astfel inamicul, a scos un strigăt puternic, asemenea lui Vāsava după uciderea (Asura-ului) Vala. După ce a realizat această faptă extrem de dificilă, Ghatotkacha a fost mult lăudat de părinții săi, precum și de rudele sale. Într-adevăr, după ce l-a doborât pe Alambusha, asemenea unui fruct de Alambusha, a celebrat cu mare bucurie cu prietenii săi. Atunci s-a ridicat un zgomot puternic (în armata Pāndava) de trâmbițe și de diverse tipuri de săgeți. Auzind acel zgomot, Kauravas au scos strigăte puternice ca răspuns, umplând întregul pământ cu ecourile lor.

SECȚIUNEA CIX

Dhritarashtra a spus: Spune-mi, O, Sanjaya, cum s-a năpustit Yuyudhana împotriva fiului lui Bharadwaja în luptă. Simt o mare curiozitate să aud.

Sanjaya spuse: Ascultă, O, tu de mare înțelepciune, relatarea acelei bătălii care face părul să se ridice, dintre Drona și Pândavașii conduși de Yuyudhana. Văzându-i pe (Kurui) armata măcelărită, O, stăpâne, de Yuyudhana, Drona însuși s-a repezit spre acel războinic de neclintit în vitejie, numit și Satyaki. Satyaki l-a străpuns pe acel mare războinic de pe care, adică fiul lui Bharadvaja, avansând împotriva lui, cu douăzeci și cinci de săgeți mici. Drona, de asemenea, posedând mare putere în luptă, cu o țintă deliberată, l-a străpuns iute pe Yuyudhana, cu cinci săgeți ascuțite, echipate cu pene de aur. Acele săgeți, pătrunzând muntele tare al inamicului și sorbindu-i sângele vieții, au intrat în pământ, O, rege, ca șerpi șuierători. Satyakii cu brațe lungi, apoi, înfuriat ca un elefant lovit cu cârligul, l-a străpuns pe Drona cu cincizeci de săgeți lungi ce semănau cu flăcări de foc. Atunci, fiul lui Bharadvaja, străpuns astfel iute în luptă de Yuyudhana, l-a străpuns cu

grijă, exercitându-se, pe Satyaki în schimb, cu multe săgeți. Atunci acel mare arcaș, înzestrat cu mare putere și plin de furie, a lovit din nou eroul acelei rase Satwata cu multe săgeți drepte. Lovit astfel în acea luptă de fiul lui Bharadvaja, Satyaki, O, monarhule, nu mai știa ce să facă. Atunci, O, rege, fața lui Yuyudhana a devenit fără veselie, văzându-l pe fiul lui Bharadvaja trăgând nenumărate săgeți ascuțite. Văzându-l astfel pe Satyaki, fiii și trupele tale, O, rege, devenind extrem de vesele, au rostit în repetate rânduri urlete de leu. Auzind acea urâțenie teribilă și văzându-l pe acel erou al rasei lui Madhu astfel lovit, regele Yudhishthira, O, monarhule, adresându-se tuturor soldaților săi, a zis: ”Acel fruntaș al vrishnilor, adică viteazul Satyaki, de o putere ce nu poate fi învinsă, este pe cale să fie devorat de viteazul Drona, ca soarele de Rahu. Mergeți și năvăliți acolo unde Satyaki se luptă.” Regele, adresându-se lui Dhrishtadyumna din rasa Panchala, a zis: ”Repede, năvălește asupra lui Drona. De ce zăbovești, O, fiu al lui Prishata! Nu vezi marele pericol pentru noi înșine care a apărut deja din cauza lui Drona? Drona este un mare arcaș. Se joacă cu Yuyudhana, în luptă, ca un copil cu o pasăre legată cu o sfoară. Mergeți toți, conduși de Bhimasena și însoțiți de alții, acolo unde este careta lui Satyaki. În urma voastră voi merge cu trupele mele. Eliberați-l astăzi pe Satyaki care este deja în fălcile Celui ce Distruge.” După ce a spus aceste cuvinte, O, Bharata, regele Yudhishthira cu toate trupele sale s-a repezit spre Drona pentru Yuyudhana. Fii binecuvântat, mare a fost urletul făcut acolo de Pândavași și de Srinjayas, toți luptând doar cu Drona. Îndreptându-se împreună, O tigru printre oameni, acel măreț războinic pe care, și anume fiul lui Bharadwaja, l-au acoperit cu ploi de săgeți ascuțite echipate cu pene de Kanka și de păun. Drona, însă, a primit toți acei eroi zâmbind, ca un gospodar care primește musafiri sosiți de bunăvoie, cu locuri și apă. Cu săgețile fiului iscusit al lui Bharadwaja, acei eroi au fost pe deplin mulțumiți, ca musafirii, O rege, de ospitalitatea pe care o primesc în casele (gazdelor bune). Și niciunul dintre ei, O stăpâne, nu putea măcar să-l privească pe fiul lui Bharadwaja, care atunci semăna cu soarele cu o mie de raze la amiază. Într-adevăr, Drona, cel mai iscusit dintre toți cei ce mânuiau arme, a încins pe toți acei mari arcași cu ploi de săgeți, asemenea soarelui care arde (tot ce se află dedesubt) cu razele sale dogoritoare. Astfel loviți, O rege, de Drona, Pandavașii și Srinjayii nu vedeau niciun protector, asemenea elefanților scufundați într-o mlaștină. Săgețile mărețe ale lui Drona, în timp ce zburau (prin văzduh), arătau ca razele soarelui care mistuie totul în jur. În acel schimb de lovituri, douăzeci și cinci de războinici dintre Panchali, toți considerați Maharatha și toți aprobați (ca atare) de Dhrishtadyumna, au fost uciși de Drona. Și printre toate trupele Pandavașilor și ale Panchalilor, oamenii îl priveau în liniște pe viteazul Drona cum ucidea prin prăpăd eroi de frunte în șir. După ce a ucis o sută de războinici dintre Kekaya și i-a învins în toate părțile, Drona a stat, O monarh, ca Însuși Distrugătorul cu gura larg deschisă. Mărețul Drona, cu brațe puternice, a învins Panchalii, Srinjayii, Matsya și Kekaya, O monarh, cu sutele și miile. Înțepați de săgețile lui Drona, zgomotul făcut de ei semăna cu cel făcut în păduri de locuitorii codrului atunci când sunt înconjurați de o conflagrație. Zeii, Gandharvii și Pitrii au spus: „Uitați-vă, Panchalii și Pandavașii, cu toate trupele lor, fug.” Într-adevăr, când Drona se angaja astfel în măcelărirea Somașilor în luptă, nimeni nu îndrăznea să înainteze împotriva lui și nimeni nu reușea să-l străpungă. Și în timp ce acel cumplit schimb de foc, atât de distrugător pentru marii eroi, continua, fiul Pritei (Yudhishthira) a auzit brusc suflarea lui *Panchajanya*. Suflat de Vasudeva, acea cea mai bună dintre scoici a dat răcnete puternice. Într-adevăr, în timp ce protectorii eroi ai conducătorului Sindhu luptau și în timp ce Dhartarashita răgeau în fața caretei lui Arjuna, trosnetul lui *Gandiva* nu se putea auzi. Fiul regal al lui Pandu cădea în letargie în mod repetat și gândea: „Fără îndoială, nu este bine pentru Partha, din moment ce acel prinț al scoicilor (*Panchajanya*) dă astfel de răcnete și din moment ce Kauravii, de asemenea, plini de bucurie, urlă neîncetat. Gândind astfel, cu inima plină de neliniște, Ajatasatru, fiul Kuntăi, i-a rostit acestuia din neamul Satwata (adică Satyaki) aceste cuvinte cu o voce sugrumată de lacrimi. Deși în mod repetat uimit, regele Yudhishthira, totuși, nu și-a pierdut din vedere ce trebuia făcut în continuare. Adresându-se nepotului lui Sini, acelui taur al clanului său, (Yudhishthira a spus): „O, nepot al lui Sini, a sosit vremea acelei datorii eterne pe care cei drepți din vechime au indicat-o (pentru prieteni) către prieteni în vremuri de suferință. O, bou printre Sinis, reflectând în sinea mea, se pare că, O Satyaki, nu văd dintre toți războinicii mei pe cineva care să ne dorească mai mult binele decât tine. Cel ce este mereu binevoitor, cel ce este mereu ascultător, cred

eu, acela ar trebui numit la o misiune gravă în vremuri de suferinţă. Aşa cum Kesava este mereu refugiul Pandavilor, la fel eşti şi tu, O tu din neamul Vrishni, care eşti asemenea lui Kesava în forţă. Voi pune, aşadar, o povară asupra ta. Nu se cuvine să-mi înfrângi scopul. Arjuna îţi este frate, prieten şi învăţător, O bou printre oameni, în această bătălie ajută-l în momente de nevoie. Eşti devotat adevărului. Eşti un erou. Eşti cel ce alungă temerile prietenilor. Eşti renumit în lume, datorită faptelor tale, O erou, ca fiind adevărat în vorbire. Cel, O nepot al lui Sini, care îşi lasă trupul luptând în bătălie pentru prieteni, este egal cu cel care dăruieşte brahmanilor întregul pământ. Am auzit de diverşi regi ajunşi în cer, după ce au dăruit întreg acest pământ brahmanilor cu rituri potrivite. O, tu cu suflet virtuos, te rog, cu mâinile împreunate, chiar aceasta, O stăpâne, dobândeşti tu rodul dăruirii (către brahmani) a întregului pământ, sau ceva mai presus de asta, prin punerea vieţii tale în pericol pentru a-l ajuta pe Arjuna. Există unul, anume Krishna, cel ce alungă temerile prietenilor, care este mereu gata să-şi dea viaţa în bătălie (pentru prieteni). Tu, O Satyaki, eşti al doilea. Numai un erou poate oferi ajutor unui erou, exercitându-şi curajul în bătălie, din dorinţa de glorie. O persoană obişnuită nu poate face asta. În această privinţă, nu este nimeni altcineva în afară de tine care să-l poată proteja pe Arjuna. Odată, lăudându-ţi numeroasele isprăvi, Arjuna, spre marele meu amuzament, le-a relatat în mod repetat. El a spus despre tine că eşti înzestrat cu o mare agilitate a mâinii, că eşti versat în toate modurile de luptă, că eşti înzestrat cu mare activitate şi mare forţă. El spunea că Satyaki este înzestrat cu mare înţelepciune, cunoaşte orice armă, este un erou şi nu este niciodată uimit în bătălie. Cu gât lat şi piept lat, cu braţe puternice şi obraji laţi, cu mare forţă şi mare putere, Satyaki este un Maharatha cu suflet înalt. El este discipolul şi prietenul meu; eu îi sunt drag şi el îmi este drag. Devenind aliatul meu, Yuyudhana îi va zdrobi pe Kaurava. Chiar dacă Kesava şi Rama, şi Aniruddha, şi puternicul războinic pe care-l călăreşte Peşeta Pradyumna, şi Gada, şi Sarana, şi Samva, împreună cu toţi Vrishni, s-ar apăra cu armură pentru a ne ajuta, O rege, pe câmpul de luptă, îl voi numi totuşi pe acel rege printre oameni, anume Satyaki cu forţă neclintită, pentru ajutorul nostru, deoarece nu este nimeni egal cu el. Chiar acest lucru mi-a spus Dhananjaya în pădurea Dwaita, în absenţa ta, descriind cu adevărat meritele tale într-o adunare de oameni drepţi. Ţie nu ţi se cuvine, O tu din neamul Vrishni, să dezamăgeşti acea aşteptare a lui Dhananjaya, dar şi a mea şi a lui Bhima! Când, întorcându-mă de la diverse *tirthas*, am plecat la Dwaraka; acolo am văzut reverenţa ta faţă de Arjuna. În timp ce eram la Upaplavya, nu am observat pe nimeni altcineva, O nepot al lui Sini, care să ne arate o asemenea afecţiune ca tine. Eşti de neam nobil şi simţi respect faţă de noi. Prin urmare, pentru arătarea bunătăţii faţă de cel care îţi este prieten şi învăţător, se cuvine ţie, O, tu cu braţe puternice, să acţionezi într-un mod demn, O, mare arcaş, de prietenia ta, de iscusinţa ta, de părinţii tăi nobili şi de adevărul tău. O, tu din neamul lui Madhu! Suyodhana, înarmat de însuşi Drona, a plecat deodată, urmându-l pe Arjuna! Ceilalţi mari războinici de pe care ai Kaurava l-au urmat pe Arjuna înaintea lui. Se aud urlete puternice împotriva carului lui Arjuna. O, nepot al lui Sini, se cuvine ţie, O, dătător de onoruri, să mergi acolo repede. Bhimasena şi noi, bine echipaţi şi cu toate forţele noastre, îi vom rezista lui Drona dacă avansează spre tine. Priveşte, O, Nepot al lui Sini, trupele Bharata fug în luptă, iar pe măsură ce fug, scot vaiete răguşite. Ca însuşi oceanul la maree plină, agitat de o furtună puternică, gazda Dhartarashtra, O, tată, este agitată de Savyasachin. Priveşte, din cauza nenumăratelor care şi oameni şi şindrilă care se mişcă repede, praful pământesc ridicat se răspândeşte treptat (peste câmp). Vezi, acel ucigaş de gazde inamice, Phalguna, este înconjurat de Sindhu-Sauviras, înarmaţi cu ţepi şi lănci şi împodobiţi cu mulţi cai în rândurile lor. Fără a învinge această forţă, nu va fi posibil să-l învingi pe Jayadratha. Aceşti războinici sunt pregătiţi să-şi dea viaţa pentru binele conducătorului Sindhuşilor. Priveşte forţa Dhartarashtra de neînvins, staţionată acolo, care este plină de săgeţi şi suliţe şi stindarde înalte, şi care este plină de cai şi elefanţi. Auzi bătăile tobelor lor şi sunetul puternic al cochiliilor lor, strigătele cumplite asemănătoare leului pe care le scot, şi zăngănitul roţilor carelor lor. Auzi grohăitul elefanţilor lor, pasul greu al pedestraşilor lor, şi copitele cailor lor în fugă, care par să zguduie pământul însuşi. În faţa lui se află divizia lui Jayadratha, iar în spate cea a lui Drona. Atât de mare este numărul inamicilor încât el este capabil să îl tulbure chiar şi pe şeful zeilor. Cufundat în mijlocul gazdei nesfârşite, Arjuna îşi poate pierde viaţa. Dacă el este ucis în luptă, cum poate trăi cineva ca mine? Va fi această calamitate să mi se întâmple ţie, când tu trăieşti? De culoare albastru

închis, tânăr în ani, cu bucle creţe şi extrem de chipeş este acest fiu al lui Pandu. Activ în folosirea armelor şi versat în fiecare mod de război, cel cu braţe puternice Arjuna a pătruns, O, tată, în gazda Bharata la răsăritul soarelui. Ziua este pe cale să se termine. O, tu din neamul lui Vrishni, nu ştiu dacă trăieşte sau nu. Vasta gazdă Kuru este ca un ocean. O, tată, Vibhatsu a pătruns în ea singur. Acea armată este incapabilă de a fi rezistată chiar şi de zei în luptă. În lupta de astăzi, nu reuşesc să-mi menţin judecata clară. Drona, de asemenea, îmi tulbură forţele cu mare putere! Tu vezi, O, cel cu braţe puternice, cum acel reînnoit se învârte în luptă. Când mai multe sarcini se prezintă împreună, tu eşti priceput în a alege pe aceea la care trebuie să se acorde prima atenţie. Se cuvine ţie, O, dătător de onoruri, să îndeplineşti cu activitate sarcina cea mai gravă dintre toate. Dintre toate aceste sarcini, eu însumi cred că aceasta (ajutorarea lui Arjuna) este prima care ne atrage atenţia. Salvarea lui Arjuna în luptă trebuie întreprinsă prima. Nu îl jeli pe el, cel din neamul lui Dasarha. El este Protectorul şi Domnul Universului. Îţi spun cu adevărat că acel tigru printre oameni, O, stăpâne, este capabil să învingă în luptă cele trei lumi adunate laolaltă. Ce nevoie mai am, aşadar, să vorbesc despre această slabă oştire a lui Dhritarashtra? Arjuna, însă, O, tu din neamul lui Vrishni, este asediat de nenumărate greutăţi în luptă. El ar putea să-şi dea sufletul. Din acest motiv sunt atât de deznădăjduit. Du-te tu, aşadar, pe urmele lui, căci cei ca tine ar trebui să-l urmeze pe unul ca el, într-un astfel de ceas, îndemnat de unul ca mine. Dintre cei mai de frunte ai neamului lui Vrishni, doi sunt consideraţi *Atirathi*. Ei sunt braţul voinic Pradyumna şi tu, O, Satwata, eşti la fel de renumit. În arme, eşti egal cu Narayana însuşi, iar în forţă cu Sankarshana. În curaj, eşti egal cu Dhananjaya, O, tigru printre oameni, şi îi întreci pe Bhishma şi Drona şi pe oricine altcineva desăvârşit în luptă. O, tigru printre oameni, cei înţelepţi vorbesc despre tine, spunând: «O, Madhava, Nimic nu este de neînfăptuit pentru Satyaki.» O, tu cu forţă mare, fă, aşadar, ceea ce îţi spun, şi anume: îndeplineşte dorinţele tuturor celor de aici, ale mele şi ale lui Arjuna. Nu se cuvine ţie, O, braţule puternic, să refuzi acea dorinţă. Nepăsându-ţi de viaţa ta, aleargă în luptă ca un erou. O, nepot al lui Sini, descendenţii neamului lui Dasarha nu-şi preţuiesc niciodată vieţile în luptă. Evitarea luptei, sau lupta din spatele fortificaţiilor, sau fugirea din luptă — acele practici ale laşilor şi ticăloşilor nu sunt practicate niciodată de Dasarha. Desăvârşitul în virtute, Arjuna, îţi este superior ţie, O, taur printre Sinis! Vasudeva este superior atât ţie, cât şi lui Arjuna cel înţelept. Privind la aceste două motive, îţi spun aceste cuvinte. Nu trece cu vederea cuvintele mele, eu sunt superior celor care îţi sunt superiori. Ceea ce îţi spun este aprobat şi de Arjuna. Îţi spun asta cu adevărat. Mergi, aşadar, în locul unde este Dhananjaya. Urmând aceste cuvinte ale mele, O, tu cu putere ce nu poate fi oprită, pătrunde în această oaste a fiului cel nelegiuit al lui Dhritarashtra. După ce ai pătruns cuvenit în ea, înfruntă marii războinici cu care, şi arată, O, Satwata, fapte demne de tine!”

SECŢIUNEA CX

Sanjaya a spus: Taurul dintre Sinis, adică Satyaki, auzind aceste cuvinte pline de afecţiune, plăcute, pline de sunete dulci, oportune, încântătoare şi echitabile, rostite de regele Yudhishthira cel drept, i-a răspuns: «O, şef al Bharatas, O, tu, cu gloria ta neştirbită, am auzit toate cuvintele pe care le-ai rostit, cuvinte pline de dreptate, încântătoare şi favorabile faimei lui Phalguna. Într-un astfel de moment, într-adevăr, văzând pe cineva devotat (ţie) ca mine, se cuvine, O, rege al regilor, să-mi porunceşti la fel de mult, pe cât îi porunceşti lui Partha însuşi. În ceea ce mă priveşte, sunt pregătit să-mi dau viaţa pentru Dhananjaya. Poruncit din nou de tine, ce nu aş face într-o mare bătălie? Ce nevoie am să spun despre această forţă slabă (Dhritarashtra)? Împins de tine, sunt pregătit, O, cel mai bun dintre oameni, să lupt cu trei lumi, inclusiv zeii, Asurii şi oamenii. Astăzi voi lupta cu întreaga armată a lui Suyodhana şi o voi învinge în luptă. Îţi spun asta cu sinceritate, O, rege! Îl voi ajunge în siguranţă pe Dhananjaya însuşi şi, după ce Jayadratha va fi ucis, O, rege, mă voi întoarce în prezenţa ta. Trebuie însă, O, rege, să te informez despre cuvintele lui Vasudeva, precum şi despre cele ale inteligentului Arjuna. Arjuna m-a rugat insistent şi repetat, în faţa tuturor războinicilor noştri şi în auzul lui Vasudeva (cu aceste cuvinte): „Astăzi, O, Madhava, hotărât cu noblețe în luptă, protejează-l cu grijă pe rege, până când îl voi ucide pe Jayadratha! Încredinţându-ţi pe monarh, O, tu, cel cu braţele puternice, sau pe marele războinic Pradyumna, pot merge cu inima uşoară spre

Jayadratha. Tu îl cunoşti pe Drona în luptă, acel războinic care este considerat cel mai de seamă dintre Kuru. Tu cunoşti, de asemenea, jurământul făcut de el în faţa tuturor, O, stăpâne! Fiul lui Bharadwaja este mereu dornic să pună mâna pe rege. El este, de asemenea, capabil să-l chinuiască pe regele Yudhishthira în luptă. Încredinţându-ţi protecţia celui mai bun dintre oameni, adică a regelui Yudhishthira cel drept, voi porni astăzi spre distrugerea conducătorului Sindhus. După ce îl voi ucide pe Jayadratha, mă voi întoarce curând, O, Madhava! Vezi să nu reuşească Drona să-l captureze cu forţa pe regele Yudhishthira cel drept în luptă. Dacă Yudhishthira va fi capturat de fiul lui Bharadwaja, O, Madhava, nu voi reuşi să-l ucid pe Jayadratha, şi mare va fi durerea mea. Dacă cel mai bun dintre oameni, fiul sincer al lui Pandu, va fi capturat, este evident că va trebui să ne întoarcem din nou în pădure. Prin urmare, este evident că victoria mea asupra lui Jayadratha nu va aduce niciun beneficiu dacă Drona, cuprins de furie, va reuşi să-l captureze pe Yudhishthira în luptă. O, tu, cel cu braţele puternice, pentru că ai făcut ceea ce mi-a fost pe plac, O, Madhava, şi pentru succesul şi faima mea, protejează-l pe rege în luptă." Vezi tu, O, rege, că ai fost încredinţat mie de către Savyasachin, O, stăpâne, din cauza fricii sale constante faţă de fiul lui Bharadwaja. O, tu, cel cu braţele puternice, eu însumi văd în fiecare zi, O, stăpâne, că nu există nimeni, în afară de fiul lui Rukmini (Pradyumna), care să-i poată face faţă lui Drona în luptă. Şi eu sunt considerat un adversar pe măsură pentru inteligentul fiu al lui Bharadwaja în luptă. Este evident, aşadar, că nu pot îndrăzni să falsific reputaţia pe care o am, să ignor poruncile învăţătorului meu (Arjuna) sau să te părăsesc, O, rege! Maestrul (Drona), îmbrăcat în armura sa impenetrabilă, datorită uşurinţei armelor sale, te va prinde în luptă şi se va juca cu tine ca un copil cu o păsărică. Dacă fiul lui Krishna, purtând Makara pe steagul său, ar fi aici, ti-aş fi putut încredinţa lui, pentru că el te-ar fi protejat la fel ca Arjuna însuşi. Tu ar trebui să te protejezi singur. Când voi pleca, cine te va proteja, cine va înainta împotriva lui Drona în timp ce eu mă îndrept spre Arjuna? O, rege, nu te teme astăzi pentru Arjuna. El nu se descurajează niciodată, oricât de grea ar fi povara. Războinicii care i se opun, şi anume Sauvirakas, Sindhava-Pauravas, cei din nord, cei din sud şi cei, O, rege, conduşi de Karna, care sunt consideraţi cei mai de seamă războinici, nu ajung împreună la o şaisprezecime din valoarea lui Arjuna. Chiar dacă întreaga lume s-ar ridica împotriva lui, cu zeii, Asurii şi oamenii, cu toate triburile de Rakshasas, O, rege, cu Kinnaras, marii şerpi şi, de fapt, toate creaturile mobile şi imobile adunate împreună, nu ar fi o potrivire pentru Arjuna în luptă. Ştiind acest lucru, O, rege, nu-ţi mai face griji pentru Dhananjaya. Acolo unde se află acei doi eroi şi mari arcaşi, şi anume cei doi Krishna, cu o vitejie de neînvins, acolo nici cel mai mic obstacol nu le poate sta în cale. Gândeşte-te la puterea cerească, la priceperea în mânuirea armelor, la ingeniozitatea, la furia în luptă, la recunoştinţa şi la compasiunea fratelui tău. Gândeşte-te, de asemenea, O, rege, la cunoştinţele minunate despre arme pe care Drona le va arăta în luptă când voi părăsi acest loc pentru a merge la Arjuna. Învăţătorul, O, monarhule, este nerăbdător să te captureze. El este, de asemenea, nerăbdător, O, rege, să-şi îndeplinească jurământul, O, Bharata! Fii atent, O, rege, la propria ta protecţie. Cine te va proteja când eu voi pleca, cine este cel în care pot avea încredere pentru a pleca spre fiul lui Pritha, Phalguna? Îţi spun sincer, O, mare rege, că fără să te încredinţez cuiva în această mare bătălie, nu mă voi îndrepta cu siguranţă spre Arjuna, O, tu, din neamul lui Kuru! Reflectând asupra acestui lucru, din toate punctele de vedere, cu ajutorul inteligenţei tale, O, cel mai de seamă dintre toţi oamenii inteligenţi, şi stabilind cu inteligenţa ta ce este pentru binele tău suprem, porunceşte-mi, O, rege!»

Yudhishthira, auzind aceste cuvinte, a spus: Aşa este, O, tu, cel cu braţele puternice, aşa cum spui tu, O, Madhava! Cu toate acestea, O, tată, inima mea nu se linişteşte în privinţa lui Arjuna. Voi lua cele mai mari măsuri de precauţie pentru a mă proteja. La porunca mea, du-te acolo unde s-a dus Dhananjaya. Cântărind, cu judecata mea, propria mea protecţie în luptă cu necesitatea ca tu să te duci spre Arjuna, aceasta din urmă mi se pare preferabilă. Pregăteşte-te, aşadar, să te duci acolo unde s-a dus Dhananjaya. Puternicul Bhima mă va proteja. Fiul lui Prishata, cu toţi fraţii săi uterini, şi toţi regii puternici, şi fiii lui Draupadi, mă vor proteja fără îndoială. Cei cinci fraţi Kekaya, Rakshasa Ghatotkacha, Virata, Drupada, puternicul războinic Sikhandin şi Dhrishtaketu, de mare forţă, Kuntibhoja, O, sire, Nakula, Sahadeva, Panchalas şi Srinjayas, toţi aceştia, O, sire, mă vor

proteja fără îndoială cu mare atenție. Drona, în fruntea trupelor sale, și Kritavarman, în luptă, nu vor reuși să ne învingă sau să mă afecteze. Acel distrugător de dușmani, și anume Dhrishtadyumna, dând dovadă de vitejie, va rezista furiosului Drona, așa cum continentul rezistă mării. Acolo unde va rămâne fiul lui Prishata, ucigașul eroilor inamici, Drona nu va putea niciodată să treacă cu forța de trupele noastre. Acest Dhristadyumna a ieșit din foc, pentru a-l distruge pe Drona, îmbrăcat în zale, înarmat cu arc și săgeți și sabie, și împodobit cu ornamente scumpe. Du-te, O, nepot al lui Sini, cu inima ușoară, nu-ți face griji pentru mine. Dhrishtadyumna va rezista furiosului Drona în luptă.

SECȚIUNEA CXI

Sanjaya a spus: Auzind aceste cuvinte ale regelui Yudhishthira cel drept, acel taur dintre Sinis s-a temut de cearta lui Arjuna dacă îl părăsea pe rege. Văzând însă certitudinea unei acuzații de lașitate din partea poporului (dacă nu se supunea lui Yudhishthira), și-a spus: „Să nu spună oamenii că mi-e frică să mă îndrept spre Arjuna”. Reflectând în repetate rânduri la acest lucru, Satyaki, acel erou invincibil în luptă, acel taur printre oameni, i-a spus aceste cuvinte regelui Yudhishthira cel drept: „Dacă tu crezi că aceste aranjamente vor fi suficiente pentru protecția ta, O, monarhule, atunci voi face cum îmi poruncești și îl voi urma pe Vibhatsu. Îți spun sincer, O, rege, că nu există nimeni în cele trei lumi care să-mi fie mai drag decât Phalguna. Îl voi urma la porunca ta, O, dătătorule de onoruri. Nu există nimic pe care să nu-l fac pentru tine. O, cel mai bun dintre oameni, poruncile învățătorului meu au întotdeauna o mare importanță pentru mine. Dar poruncile tale au o importanță și mai mare pentru mine, O, stăpâne! Frații tăi, Krishna și Dhananjaya, sunt mereu angajați în a face ceea ce îți este pe plac. Luând porunca ta asupra mea de dragul lui Arjuna, O, stăpâne, voi merge mai departe, O, taur printre oameni, străpungând această oaste impenetrabilă. Trecând cu furie prin această forță a lui Drona, ca un pește prin mare, voi merge acolo, O, monarhule, unde regele Jayadratha, bazându-se pe trupele sale, rămâne, temându-se de fiul lui Pandu, protejat de cei mai de seamă războinici, și anume, fiul lui Drona, Karna, și Kripa! Distanța de aici, O, rege, este de trei *Yojanas*. Mă gândesc la locul unde se află Partha, gata să-l ucidă pe Jayadratha! Dar, deși Partha se află la trei *Yojanas* distanță, voi urma totuși urmele lui cu inima curajoasă și voi rămâne cu el, O, rege, până la uciderea lui Jayadratha. Ce om merge la luptă fără ordinele superiorilor săi? Și când cineva primește un ordin, O, rege, așa cum am primit eu de la tine, cine ar fi ca mine și nu ar lupta? Știu locul unde trebuie să mă duc, O, stăpâne! Plină de arme ca acest ocean, cu pluguri, săgeți, buzdugane, scuturi, săbii, lănci și săgeți, astăzi voi agita acest ocean. Această divizie de elefanți, formată din o mie de elefanți, pe care o vezi, toți aparținând rasei cunoscute sub numele de Anjana și toți înzestrați cu mare vitejie, care sunt călăriți de un număr mare de Mlecchas, încântați de luptă și pricepuți în a lovi, acești elefanți, O, rege, care își varsă secrețiile suculente ca norii care revarsă ploaia, aceștia nu se retrag niciodată dacă sunt îndemnați să înainteze de cei care se află pe spinarea lor. Ei nu pot fi învinși, O, rege, decât dacă sunt măcelăriți. Apoi, acei războinici în care, în număr de mii, pe care îi vezi, sunt toți de neam regal și sunt toți *Maharathas*. Ei sunt numiți *Rukmarathas*.[148] Ei sunt pricepuți în mânuirea armelor și în luptă din care, precum și în luptă de pe spatele elefanților. O, monarhule! Maeștri desăvârșiți în știința armelor, sunt pricepuți în lupta cu pumnii. Pricepuți în lupta cu buzdugane, maeștri și în arta luptei corp la corp, sunt la fel de abili în lovirea cu bâtele și în atacarea inamicului cu sabia și scutul. Sunt curajoși și învățați, animați de un spirit de rivalitate. În fiecare zi, O, rege, ei învinge un număr mare de oameni în luptă. Sunt comandați de Karna și devotați lui Duhsasana. Chiar și Vasudeva îi aplaudă ca fiind mari războinici în car. Întotdeauna preocupați de bunăstarea lui Karna, ei îi sunt ascultători. La porunca lui Karna, O, rege, acei războinici curajoși, îmbrăcați în armuri impenetrabile și înarmați cu arcuri puternice, se întorc din urmărirea lui Arjuna și, prin urmare, neobosiți și neuzați, mă așteaptă cu siguranță, la porunca lui Duryodhana. Zdrobindu-i în luptă pentru binele tău, O, Katirava, voi urma apoi urmele lui Savyasachin. Ceilalți elefanți, O, rege, în număr de șapte sute, pe care îi vezi, toți îmbrăcați în armuri și călăriți de Kiratas, și împodobiți cu ornamente, regele Kiratas, dorind să-și păstreze viața, i-a dăruit anterior lui Savyasachin împreună

148 Proprietarii de care aurii.

cu mulți servitori din anturajul lor. Aceştia, O, rege, erau anterior angajați în treburile tale. Privește vicisitudinile pe care le aduce timpul, căci aceştia luptă acum împotriva ta. Aceşti elefanți sunt călăriți de Kiratas, greu de învins în luptă. Ei sunt pricepuți în lupta de pe elefanți şi sunt toți descendenți ai neamului Agni. În trecut, au fost toți învinși în luptă de Savyasachin. Acum mă așteaptă cu atenție, sub ordinele lui Duryodhana. Ucigându-i cu săgeţile mele, O, rege, pe aceşti Kirata greu de învins în luptă, voi urma calea lui Arjuna, care este hotărât să-l ucidă pe conducătorul Sindhus. Acei (alți) elefanți uriași, descendenți ai rasei lui Arjuna, cu piele impenetrabilă, bine dresați şi împodobiți, din gurile cărora curg secreții suculente şi care sunt bine împodobiți cu armuri făcute în întregime din aur, sunt foarte redutabili în luptă şi seamănă cu însuşi Airavata. Ei au venit din dealurile nordice şi sunt călăriți de tâlhari feroce, cu membre puternice, care sunt cei mai buni războinici şi care sunt îmbrăcați în armuri de oțel. Printre ei se află persoane născute din vacă, maimuță sau diverse alte creaturi, inclusiv cele născute din oameni. Această divizie a *Mlecşilor* adunați, care sunt cu toții păcătoşi şi care provin din fortăreţele Himavatului, pare de la distanță să aibă o culoare fumurie. Obținându-i pe aceştia, precum şi pe nenumărații kşatrii, pe Kripa şi pe cel mai de seamă dintre războinicii cu care, adică Drona şi conducătorul sindhilor, precum şi pe Karna, el îi consideră pe pandavi ca fiind neînsemnați. Împins de soartă, se consideră încununat de succes. Cei pe care i-am numit vor fi însă astăzi la îndemâna săgeților mele. Nu-mi vor scăpa, O, fiu al lui Kunti, chiar dacă ar fi înzestrați cu viteza minții. Mereu apreciați de Duryodhana, acel prinț care se bazează pe vitejia altora, acei războinici, loviți de norii mei de săgeți, vor întâlni distrugerea. Ceilalți războinici pe care îi vezi, O, rege, care au steaguri aurii şi sunt greu de înfrânt, se numesc Kamvojas. Sunt curajoşi şi pricepuți, şi devotați cu fermitate ştiinţei armelor. Dorind binele unul altuia, sunt cu toții uniți cu fermitate. Ei constituie un *Akshauhini* complet de războinici furioşi, O, Bharata, şi stau cu atenție pentru mine, bine protejați de eroii Kuru. Ei sunt în alertă, O, rege, cu ochii ațintiți asupra mea. Cu siguranță îi voi distruge pe toți, așa cum focul distruge un morman de paie. De aceea, O, rege, cei care echipează carele să pună tolbe şi toate lucrurile necesare pe carul meu, în locurile potrivite. Într-adevăr, într-o bătălie atât de înfricoşătoare, trebuie luate diverse tipuri de arme. Să fie echipat carul (cu cele necesare) de cinci ori mai mult decât ceea ce indică profesorii de ştiințe militare, pentru că va trebui să mă confrunt cu Kamvojas, care seamănă cu şerpi feroce cu venin virulent. Va trebui să mă confrunt şi cu Kirata, care sunt înarmați cu diverse arme de război, care seamănă cu veninul virulent, care sunt pricepuți în a lovi, care au fost întotdeauna bine tratați de Duryodhana şi care, din această cauză, sunt întotdeauna preocupați de bunăstarea lui Duryodhana. De asemenea, va trebui să mă confrunt cu *sakas*, care au o vitejie egală cu cea a lui Sakra însuşi, care sunt feroce ca focul şi greu de stins ca o conflagrație aprinsă. Într-adevăr, O, rege, va trebui să mă confrunt în luptă cu mulți războinici greu de înfrânt. Pentru aceasta, să fie înjugați la carul meu cai renumiți, de cea mai bună rasă şi înzestrați cu semne de bun augur, după ce le va fi potolit setea şi după ce vor fi îngrijiți cum se cuvine!”

Sanjaya a continuat: După aceasta, Yudhishthira a dispus ca tolbe pline cu săgeți, diverse tipuri de arme şi, într-adevăr, toate lucrurile necesare să fie aşezate pe carul lui Satyaki. Apoi, oamenii au făcut ca cei patru cai bine înjugați şi excelenți ai săi să bea şi să se plimbe, să se scalde şi să mănânce, şi după ce i-au împodobit cu lanțuri de aur şi le-au scos săgeţile, acele animale, care fuseseră eliberate de jug (pentru aceste operațiuni) şi care erau de culoarea aurului, bine dresate, înzestrate cu o mare viteză, vesele şi extrem de docile, au fost din nou înjugate în mod corespunzător la carul său. Pe acel car a fost aşezat un stindard înalt, purtând un leu cu măciucă de aur. Şi acel stindard avea atașate în jurul său steaguri de culoarea norilor albi şi împodobite cu aur, fiind aşezat şi pe acel vehicul care purta o greutate mare de arme. După ce acei cai, împodobiți cu ornamente de aur, au fost înjugați la car, fratele mai mic al lui Daruka, care era vizitiul şi prietenul drag al lui Satyaki, a venit şi i-a arătat acestuia din urmă că carul fusese echipat corespunzător, la fel cum Matali îi arătase echipamentul carului lui Vasava însuşi. Satyaki, după ce a făcut baie şi s-a purificat şi a trecut prin toate ceremoniile de bun augur, a dat *nishkas* de aur celor o mie de brahmani Snataka care i-au rostit binecuvântări. Binecuvântat cu aceste binecuvântări, Satyaki, cel mai frumos dintre bărbați, eroul demn de venerație, după ce a băut *kairata*, miere, strălucea

splendid, cu ochii roșii și învârtiți de beție. După ce a atins o oglindă de aramă și s-a umplut de o mare bucurie, energia lui s-a dublat, iar el însuși arăta ca un foc aprins. Luându-și pe umeri arcul cu săgeți, acel războinic de frunte, îmbrăcat în armură și împodobit cu ornamente, i-a pus pe cei regenerați să-i îndeplinească ritualurile de împăcare. Și fecioarele frumoase l-au onorat, aruncând asupra lui orez prăjit, parfumuri și ghirlande de flori. Apoi, eroul, cu mâinile împreunate, s-a închinat la picioarele lui Yudhishthira, iar acesta i-a mirosit capul. După ce a trecut prin toate aceste ritualuri, s-a urcat în cel mai bun dintre carele sale. Apoi, acei cai, veseli, puternici și rapizi ca vântul, invincibili și aparținând rasei Sindhu, l-au purtat pe acel car triumfător. În mod similar, Bhimasena, onorat de regele Yudhishthira cel drept, și salutându-l cu reverență pe monarh, a pornit împreună cu Satyaki. Văzându-i pe cei doi pedepsitori ai dușmanilor pe punctul de a pătrunde în oastea lor, dușmanii lor, adică trupele tale, au rămas nemișcați, cu Drona în frunte. Atunci Satyaki, văzându-l pe Bhima îmbrăcat în zale și urmându-l, l-a salutat pe acel erou și i-a spus aceste cuvinte încântătoare. Într-adevăr, eroicul Satyaki, cu fiecare membru plin de bucurie, i-a spus lui Bhima: „Tu, O, Bhima, protejează-l pe rege. Aceasta este datoria ta mai presus de toate. Străpunge această oaste a cărei oră a sosit. Voi continua. Fie acum, fie mai târziu, protecția regelui este datoria ta supremă. Tu cunoști vitejia mea, tu îmi dorești binele, întoarce-te, O, Bhima!” Astfel abordat de Satyaki, Bhima a răspuns: ”Du-te, atunci, pentru succesul scopului tău. O, cel mai bun dintre oameni, eu voi proteja regele.” Astfel îndemnat, cel din neamul lui Madhu i-a răspuns lui Bhima, zicând: ”Întoarce-te, O, fiu al lui Pritha! Succesul meu este sigur, deoarece, cucerit de meritele mele, astăzi, O, Bhima, ești ascultător dorințelor mele. Într-adevăr, O, Bhima, așa cum îmi spun aceste semne de bun augur, victoria mea este asigurată. După ce conducătorul păcătos al Sindhus va fi ucis de fiul înalt de suflet al lui Pandu, îl voi îmbrățișa pe regele Yudhishthira, cu sufletul virtuos.” După ce i-a spus aceste cuvinte lui Bhima și l-a lăsat să plece cu o îmbrățișare, ilustrul războinic și-a privit trupele, ca un tigru care privește o turmă de cerbi. Văzându-l astfel privindu-ți armata, O, rege, trupele tale au devenit din nou stupefiante și au început să tremure violent. Apoi, O, rege, Satyaki, dorind să-l vadă pe Arjuna la comanda regelui Yudhishthira cel drept, s-a năpustit brusc asupra trupelor tale.

SECȚIUNEA CXII

Sanjaya a spus: O, rege, când Yuyudhana, din dorința de luptă, a pornit împotriva trupelor tale, regele Yudhishthira, înconjurat de forțele sale, l-a urmărit pe Yuyudhana pentru a ajunge la carul lui Drona. Atunci, fiul regelui Panchalas, adică războinicul invincibil Dhrishtadyumna, regele Vasudana, au strigat cu voce tare împreună cu oastea Pandava: „Haideți, loviți repede și năpădiți asupra dușmanului, astfel încât Satyaki, acel războinic invincibil în luptă, să poată trece cu ușurință (prin oastea Kaurava). Mulți războinici puternici vor lupta pentru a-l învinge”. Marii războinici (ai armatei Pandava), spunând aceasta, s-au năpustit cu impetuozitate asupra dușmanilor lor. Într-adevăr, toți s-au năpustit, spunând: „Îi vom învinge pe cei care vor încerca să-l învingă pe Satyaki”. Apoi s-a auzit un zgomot puternic în jurul carului lui Satyaki. Oastea fiului tău, însă, acoperită de săgețile lui Satyaki, a fugit. Într-adevăr, O, rege, acea oaste a fost sfărâmată în sute de trupuri care se zbăteau de către cel din neamul Satwata. Și în timp ce acea forță se destrăma, acel puternic războinic, și anume (nepotul) lui Sini, a zdrobit șapte eroici și mari arcași din prima linie a inamicului. Și, O, monarhule, cu săgețile sale care semănau cu flăcări aprinse, el a trimis mulți alți eroi, regi ai diverselor regate, în regiunea lui Yama. Uneori străpungea o sută de războinici cu o singură săgeată, iar alteori un singur războinic cu o sută de săgeți. Ca marele Rudra care distruge creaturile, el a ucis călăreți de elefanți și războinici cu carele, împreună cu caii și vizitii lor. Nimeni dintre trupele tale nu a îndrăznit să avanseze împotriva lui Satyaki, care dădea dovadă de o asemenea agilitate și care arunca o astfel de ploaie de săgeți. Cuprinși de panică și zdrobiți astfel de eroul cu brațe lungi, acei războinici curajoși au părăsit cu toții câmpul de luptă la vederea acelui erou mândru. Deși era singur, ei îl vedeau multiplicat de multe ori și erau uimiți de energia lui. Iar pământul arăta extrem de frumos cu carele zdrobite și *nida*-urile rupte,[149] O, sire, și roți și umbrele

149 *Nidas* erau *nișe* sau *cutii* pentru vizitii.

căzute și stindarde și *anukarshas*, și steaguri, și coifuri împodobite cu aur, și brațe umane unse cu pastă de santal și împodobite cu Angadas, O, rege, și coapse umane, asemănătoare cu trunchiurile elefanților sau cu corpurile conice ale șerpilor, și fețe, frumoase ca luna și împodobite cu cercei, ale războinicilor cu ochi mari care zăceau peste tot pe câmp. Iar pământul de acolo arăta extrem de frumos, cu trupurile uriașe ale elefanților căzuți, tăiate în diverse moduri, ca o mare câmpie presărată cu dealuri. Zdrobiți de acel erou cu brațe lungi, caii, lipsiți de viață și căzuți la pământ, arătau frumos în urmele lor făcute din aur lustruit și împodobite cu rânduri de perle, și în carcasele lor de o formă și un design frumos. După ce a ucis diverse tipuri de trupe ale tale, cel din rasa Satwata a pătruns în oastea ta, agitând și dezorganizând armata ta. Atunci Satyaki a dorit să meargă pe aceeași cale pe care Dhananjaya o parcursese înaintea lui. Atunci Drona a venit și i s-a opus. Întâlnindu-l pe fiul lui Bharadwaja, Yuyudhana, plin de furie, nu s-a oprit ca o întindere vastă de apă la întâlnirea cu un dig. Drona, însă, oprindu-l în acea bătălie pe puternicul războinic Yuyudhana, l-a străpuns cu cinci săgeți ascuțite, capabile să pătrundă până în organele vitale. Satyaki, însă, O, rege, în acea bătălie l-a străpuns pe Drona cu șapte săgeți ascuțite pe piatră, echipate cu aripi de aur și pene de Kanka și de păun. Apoi Drona i-a lovit pe Satyaki, caii și vizitii săi cu șase săgeți. Puternicul războinic Yuyudhana nu a putut suporta isprava lui Drona. Scoțând un strigăt de leu, el l-a străpuns pe Drona cu zece săgeți, apoi cu șase și apoi cu alte opt. Și încă o dată Yuyudhana l-a străpuns pe Drona cu zece săgeți, pe vizitiul său cu una și pe cei patru cai ai săi cu patru. Și cu o altă săgeată, O, tată, Satyaki a lovit steagul lui Drona. Apoi, Drona l-a acoperit rapid pe Satyaki, carul său, caii, vizitiul și steagul, cu săgeți rapide, nenumărate ca un roi de lăcuste. În mod similar, Yuyudhana l-a acoperit fără teamă pe Drona cu nenumărate săgeți de mare viteză. Atunci Drona, adresându-se lui Yuyudhana, a spus: „Învățătorul tău (Arjuna) a plecat, ca un laș, părăsind bătălia, evitându-mă pe mine, care luptam cu el, înaintând pe flancul meu. O, tu, din neamul lui Madhu, dacă, la fel ca învățătorul tău, nici tu nu mă eviți repede în această bătălie, nu vei scăpa cu viață astăzi, angajat fiind în luptă cu tine."

Satyaki, auzind aceste cuvinte, a răspuns: La porunca regelui Yudhishthira cel drept, voi urma calea lui Dhananjaya. Fii binecuvântat, O, Brahmana, aș pierde timp (dacă aș lupta cu tine). Un discipol trebuie să urmeze întotdeauna calea parcursă de maestrul său. Prin urmare, voi urma calea parcursă de maestrul meu.

Sanjaya a continuat: După ce a spus acestea, nepotul lui Sini l-a ocolit pe învățătorul său și a pornit brusc mai departe, O, rege! Și adresându-se vizitiului său, a spus: „Drona va încerca cu orice preț să-mi oprească înaintarea. Înaintează cu prudență, O, Suta, în luptă și ascultă aceste cuvinte grave ale mele. Acolo se vede oastea strălucitoare a lui Avantis. Lângă ei se află marea oaste a sudicilor. Și lângă ea se află marea oaste a Valhikilor. Alături de Valhiki, se află hotărâtă să lupte marea oaste comandată de Karna. O, vizitiule, toate aceste oști sunt diferite una de alta, dar se bazează una pe alta și se protejează reciproc pe câmpul de luptă. Ajuns în spațiul lăsat liber între aceste divizii, îndeamnă cu veselie calul. Într-adevăr, O, vizitiule, du-mă acolo, făcând caii să adopte o viteză acceptabilă, adică acolo unde se văd Valhika cu diverse arme ridicate în mâini și nenumărații sudici conduși de fiul lui Suta și a căror divizie se vede că prezintă o formație strânsă de elefanți, cai și care, în care stau soldați din diferite regate." După ce i-a spus acestea vizitiului său, evitându-l pe Brahmana (Drona), a continuat, spunându-i vizitiului său: „Treci prin spațiul deschis dintre cele două divizii spre oastea feroce și puternică a lui Karna". Drona, însă, cuprins de furie, îl urmărea din spate, trăgând spre el nenumărate săgeți. Într-adevăr, învățătorul îl urmărea îndeaproape pe binecuvântatul Yuyudhana, care înainta fără niciun dor de a se întoarce. Lovind marea oaste a lui Karna cu săgeți ascuțite, Satyaki pătrundea în armata vastă și nelimitată a Bharatas. Când Yuyudhana a intrat în armată, trupele (opuse lui) au fugit. La aceasta, Kritavarman, furios, a venit în față pentru a-i rezista lui Satyaki. Viteazul Satyaki l-a lovit pe Kritavarman, care avansa, cu șase săgeți, și i-a ucis rapid cei patru cai cu alte patru săgeți. Și, încă o dată, l-a străpuns pe Kritavarman în centrul pieptului cu alte patru săgeți. Și încă o dată, l-a străpuns pe Kritavarman în centrul pieptului cu șaisprezece săgeți drepte de mare viteză. Astfel întâlnit, O, monarhule, cu

multe săgeți de energie feroce de către cel din neamul Satwata, Kritavarman nu a putut să suporte. Ținând apoi o săgeată cu vârf ascuțit, asemănătoare cu o picătură de otravă virulentă și înzestrată cu viteza vântului, și trăgând coarda arcului, O, monarhule, până la ureche, el l-a străpuns pe Satyaki în piept. Acea săgeată, înzestrată cu pene frumoase, penetrându-i armura și corpul și îmbibată în sânge, a pătruns în pământ. Atunci, O, rege, Kritavarman, acel războinic înarmat cu cele mai bune arme, trăgând multe săgeți, i-a tăiat arcul lui Satyaki cu săgețile fixate pe el. Și, cuprins de furie, el l-a străpuns pe Satyaki, războinicul de neînvins, în centrul pieptului cu zece săgeți de mare ascuțime. După ce arcul său a fost rupt, cel mai puternic dintre bărbați, și anume Satyaki, a aruncat o săgeată în brațul drept al lui Kritavarman. Și luând și întinzând un arc mai puternic, Yuyudhana a tras repede asupra dușmanului său, sute și mii de săgeți, acoperindu-l complet pe Kritavarman și carul său cu acea ploaie de săgeți. Acoperindu-l astfel pe fiul lui Hridika, O, monarhule, în acea bătălie, Satyaki a tăiat cu o săgeată cu vârful lat capul vizitiului dușmanului său de pe trunchiul acestuia. Vizitiul fiului lui Hridika, ucis astfel, a căzut din acel mare car. La aceasta, caii lui Kritavarman, lipsiți de vizitiu, au fugit cu mare viteză. Conducătorul Bhojas, foarte agitat, a oprit el însuși acei cai. Eroicul războinic, cu arcul în mână, a rămas în picioare pe carul său (gata de luptă). Văzând această ispravă, trupele sale l-au aplaudat cu entuziasm. După o scurtă pauză, Kritavarman și-a îndemnat caii săi buni. El însuși lipsit de teamă, le-a inspirat dușmanilor săi o mare teamă. Satyaki, însă, îl lăsase în urmă, iar Kritavarman se năpusti asupra lui Bhimasena fără să-l urmărească pe Satyaki. Astfel, ieșind din divizia Bhojas, Satyaki avansa cu mare viteză spre puternica divizie Kamvojas. Împiedicat acolo de mulți războinici curajoși și puternici, Yuyudhana, a cărui vitejie era de neînvins, nu putea să mai avanseze niciun pas, O, monarhule. Între timp, Drona, după ce și-a așezat trupele într-o poziție adecvată și a încredințat sarcina protejării lor conducătorului Bhojas, hotărât ferm, a înaintat cu mare viteză spre Yuyudhana, din dorința de luptă. Atunci, cei mai de seamă războinici ai oștirii Pandava, văzând că Drona îl urmărea astfel pe Yuyudhana din spate, au început să-i opună rezistență cu veselie. Panchalas, însă, care erau conduși de Bhimasena, apropiindu-se de fiul lui Hridika, cel mai de seamă dintre războinicii cu carele, au devenit cu toții abătuți. Eroicul Kritavarman, O, rege, dând dovadă de vitejie, a opus rezistență tuturor acelor războinici care, deși deveniseră puțin descurajați, luptau totuși cu mare vigoare. Fără teamă, el a slăbit, cu ajutorul ploii sale de săgeți, animalele dușmanilor săi. Cu toate acestea, bravii războinici (ai armatei Pandava), deși afectați astfel de conducătorul Bhojas, au rămas pe poziții, ca niște soldați de viță nobilă ce erau, hotărâți să lupte cu divizia Bhojas însăși, din dorința de a dobândi renume.

SECȚIUNEA CXIII

Dhritarashtra spuse: Armata noastră posedă tot atâtea merite. Este considerată la fel de superioară. Este alcătuită după legile științei și este la fel de numeroasă, O, Sanjaya![150] Este întotdeauna bine tratată de noi și ne este întotdeauna devotată. Este vastă ca efectiv numeric și prezintă un aspect minunat. Prețioșia ei fusese testată anterior. Soldații nu sunt foarte bătrâni și nici foarte tineri. Nu sunt slabi și nici corpolenți. De obicei activi, cu trupuri bine dezvoltate și puternice, sunt lipsiți de boli. Sunt echipați cu armură și bine înarmați. Sunt devotați tuturor felurilor de exerciții cu arme. Sunt iscusiți în urcarea și coborârea de pe spatele elefanților, în avansarea și retragerea, în lovirea eficientă și în marș și retragere. De multe ori au fost testați în manevrarea elefanților, cailor și carelor. După ce au fost examinați cuvenit, au fost angajați pentru soldă și nu pentru descendență, nici din favoare, nici din rudenie. Nu sunt o gloată sosită de la sine, și nici nu au fost primiți în armata mea fără plată. Armata mea este compusă din oameni bine-născuți și respectabili, care sunt, în plus, mulțumiți, bine hrăniți și supuși. Ei sunt suficient răsplătiți. Toți sunt renumiți și înzestrați cu mare inteligență. Ei sunt, de asemenea, O, fiule, protejați de mulți dintre sfetnicii noștri de frunte și de alții cu fapte drepte, toți aceștia fiind cei mai buni dintre oameni, asemenea Regilor lumii. Nenumărați conducători ai pământului, dorind să ne facă pe plac, și care de

150 Multe dintre *slokele* de deschidere ale acestei secțiuni sunt aproape identice cu cele din secțiunea 76 din Bhishma Parva, *vide ante*. În câteva cazuri, am adoptat lecturile din ediția Bombay.

bunăvoie s-au alăturat nouă cu forțele și urmăritorii lor, îi protejează de asemenea. Într-adevăr, armata noastră este ca oceanul vast plin cu apele râurilor nenumărate care curg din toate direcțiile. Abundă în cai și care care, deși lipsite de aripi, seamănă totuși cu locuitorii înaripați ai aerului. Pare să aibă și elefanți împodobiți ale căror obraji curg cu secreții zemoase. Cum ar putea fi, așadar, altceva decât Destinul ca o astfel de armată să fie ucisă? (Vastă ca oceanul), numărul mare de combatanți constituie apele sale nesfârșite, iar caii și celelalte animale constituie valurile ei teribile. Nenumărate săbii, bâte, sulițe și săgeți constituie vâslele (folosite pe acel ocean).[151] Abundând în stindarde și ornamente, perlele și pietrele prețioase (ale războinicilor) constituie lotușii care o împodobesc. Caii și elefanții năvălitori constituie vânturile care o agită până la furie. Drona constituie peștera fără fund a acelui ocean, Kritavarman vârtejul său vast. Jalasandha aligatorul său puternic, iar Karna răsăritul lunii care îl umflă cu energie și mândrie. După ce acel taur dintre Pandava, pe carul său singuratic, a pătruns iute, străpungând acea armată a mea vastă (deși este) ca oceanul, și după ce și Yuyudhana l-a urmat, nu mai văd, O, Sanjaya, perspectiva ca vreun rest din trupele mele să rămână în viață de către Savyasachin și acel războinic de frunte al neamului Satwata. Văzându-i pe acei doi eroi extrem de activi străpungând (diviziile puse în față) și văzându-l pe conducătorul Sindhu de asemenea la îndemâna săgeților din *Gandiva*, care anume a fost măsura adoptată de Kaurava împins de soartă? În acel moment, când toți luptau cu intensitate, ce s-a întâmplat cu ei? O, tată, îi consider pe Kurii adunați că sunt ajunși de Moarte însăși! De altfel, prețiozitatea lor în luptă nu mai pare a fi ceea ce era odinioară. Krishna și fiul lui Pandu au intrat amândoi nevătămați în tabăra (Kuru). Nu este nimeni în acea tabără, O, Sanjaya, capabil să le reziste. Mulți combatanți, mari războinici pe care i-am admis după examinare. Toți sunt onorați (de noi) cu soldă, după cum fiecare merită, și alții cu vorbe măgulitoare. Nu este nimeni, O, fiule, în trupele mele care să nu fie onorat cu servicii bune (făcute lui). Fiecare primește solda și rațiile alocate conform naturii serviciilor sale. În armata mea, O, Sanjaya, nu este nimeni neîndemânatic în luptă, nimeni care să primească o soldă mai mică decât merită, sau nimeni care să nu primească deloc soldă. Soldații sunt adorați de mine, după cât îmi stă în putință, cu daruri, onoruri și locuri. Același comportament este urmat față de ei de către fiii mei, rudele mele și prietenii mei. Cu toate acestea, la simpla apropiere a lui Savyasachin, ei au fost învinși de el și de nepotul lui Sini. Cum ar putea fi altceva decât Destinul? Cei care îi protejează, toți urmează același drum, protejații împreună cu protectorii! Văzându-l pe Arjuna ajungând în fața lui Jayadratha, ce măsură a adoptat fiul meu nesăbuit? Văzându-l și pe Satyaki intrând în tabără, ce pas a considerat Duryodhana potrivit pentru acea ocazie? Într-adevăr, văzându-i pe acei doi războinici de frunte, care sunt în afara atingerii oricăror arme, intrând în tabăra mea, ce hotărâre au luat războinicii mei în bătălie? Cred că, văzându-i pe Krishna din rasa Dasarha și pe acel taur din rasa Sini, amândoi angajați pentru Arjuna, fiii mei sunt cuprinși de tristețe. Cred, văzând pe Sātwata și pe Arjuna trecând prin armata mea și pe Kurukani fugind, fiii mei sunt plini de jale. Cred, văzând călătorii lor în care, retrăgându-se în deznădejdea de a-i supune pe inamic și punându-și inima pe fugă de pe câmpul de luptă, fiii mei sunt plini de jale. Cred, văzând șei, elefanți, care și combatanți eroici, cu miile, fugind de pe câmp în neliniște, fiii mei sunt plini de jale. Cred, văzând mulți elefanți mari fugind, răniți de săgețile lui Arjuna, și alții căzuți și căzând, fiii mei sunt plini de jale. Cred, văzând șei rămase fără călăreți și războinici rămași fără care de către Satyaki și Partha, fiii mei sunt plini de jale. Cred, văzând mari grupuri de cai uciși sau fugăriți de către Madhava și Partha, fiii mei sunt plini de jale. Cred, văzând mari grupuri de pedestrași fugind în toate direcțiile, fiii mei, deznădăjduiți de succes, sunt plini de jale. Cred, văzând pe acei doi eroi trecând prin divizia lui Drona, nevătămați într-o clipă, fiii mei sunt plini de jale. Sunt uimit, O, fiule, când aud că Krishna și Dhananjaya, acei doi eroi cu glorie nepieritoare, au pătruns amândoi, împreună cu Sātwata, în oastea mea. După ce acel fruntaș al călăreților, dintre Sinis, a intrat în oastea mea și după ce a trecut prin divizia Bhojașilor, ce au făcut Kauravii? Spune-mi și tu, O, Sanjaya, cum s-a desfășurat lupta acolo unde Drona i-a adus suferință Pandavașilor pe câmp. Drona este înzestrat cu mare putere, este cel mai de frunte dintre toți, este desăvârșit în arme și nu poate fi învins în luptă. Cum au putut Panchalii să străpungă pe acel mare arcaș în luptă? Dorind victoria lui Dhananjaya, Panchalii sunt dușmani de moarte ai lui Drona. Și

151 Prefer lectura *Samakulam* în locul *Jhashakulam*.

măreţul călăreţ Drona este şi el un duşman de moarte al lor. Tu eşti priceput în a povesti, O, Sanjaya! Spune-mi, aşadar, totul despre ce a făcut Arjuna pentru a pregăti măcelul conducătorului Sindhuşilor.

Sanjaya a zis: O, taur al rasei lui Bharata, lovit de o calamitate ce este rezultatul direct al propriei tale greşeli, nu ar trebui, O, erou, să te dedai la astfel de plângeri ca o persoană obişnuită. În trecut, mulţi dintre înţelepţii tăi binevoitori, inclusiv Vidura, ţi-au spus: „Nu-i abandona, O, rege, pe fiii lui Pandu.” Nu ai ascultat atunci aceste cuvinte. Omul care nu ascultă sfaturile prietenilor binevoitori plânge, căzând în mare suferinţă, ca tine. Cel din rasa lui Dasarha, O, rege, te-a implorat în trecut pentru pace. Cu toate acestea, Krishna, faimos în toată lumea, nu şi-a obţinut rugămintea. Constatând lipsa ta de valoare şi invidia ta faţă de Pandava, şi înţelegând intenţiile tale şirete faţă de fiii lui Pandu, şi auzindu-ţi lamentările delirante, O, cel mai bun dintre regi, acel puternic Stăpân al tuturor lumilor, acea Fiinţă, cunoscătoare a adevărului despre tot ce este în toate lumile, anume Vasudeva, a făcut ca flacăra războiului să se aprindă în mijlocul Kuruilor. Această mare şi totală distrugere a venit asupra ta, provocată de propria ta greşeală. O, dătătorule de onoruri, nu-i e potrivit să atribui vina lui Duryodhana. În dezvoltarea acestor evenimente nu se vede nicio calitate a ta la început, la mijloc sau la sfârşit. Această înfrângere se datorează în întregime ţie. Prin urmare, ştiind tu adevărul despre această lume, taci şi ascultă cum a avut loc această bătălie crâncenă, asemănătoare cu cea dintre zei şi Asura. După ce nepotul lui Sini, acel războinic a cărui putere nu putea fi oprită, a intrat în armata ta, şi Parthaşii, conduşi de Bhimasena, au năvălit şi ei asupra trupelor tale, măreţul războinic care se afla în caretă, Kritavarman, însă, singur, a rezistat, în acea bătălie, Pandavaşilor care năvăleau cu furie şi mânie asupra hoardei tale. Cum continentul rezistă valurilor, la fel fiul lui Hridika a rezistat trupelor Pandavaşilor în acea bătălie. Puterea pe care am văzut-o atunci a fiului lui Hridika a fost minunată, având în vedere că Parthaşii uniţi nu au reuşit să-l depăşească pe el singur. Apoi, cel cu braţe puternice, Bhima, l-a străpuns pe Kritavarman cu trei săgeţi şi şi-a suflat scoica, bucurându-i pe toţi Pandavaşii. Apoi Sahadeva l-a străpuns pe fiul lui Hridika cu douăzeci de săgeţi, iar Yudhishthira cel drept l-a străpuns cu cinci, iar Nakula l-a străpuns cu o sută. Iar fiii lui Draupadi l-au străpuns cu trei şi apoi cu şaptezeci de săgeţi, Ghatotkacha l-a străpuns cu şapte. Şi Virata, Drupada şi fiul lui Drupada (Dhrishtadyumna) l-au străpuns fiecare cu câte cinci săgeţi, iar Sikhandin, după ce l-a străpuns o dată cu cinci, l-a străpuns din nou zâmbind cu douăzeci şi cinci de săgeţi. Atunci Kritavarman, O, rege, l-a străpuns pe fiecare dintre acei măreţi războinici care se aflau în caretă cu câte cinci săgeţi, şi Bhima din nou cu şapte. Şi fiul lui Hridika i-a doborât atât arcul, cât şi stindardul lui Bhima din careta acestuia. Atunci acel măreţ războinic care se afla în caretă, cu mare viteză, l-a lovit cu furie pe Bhima, căruia i-a rupt arcul, cu şaptezeci de săgeţi ascuţite în piept. Apoi, măreţul Bhima, străpuns adânc de acele săgeţi excelente ale fiului lui Hridika, a tremurat pe careta sa, ca un munte în timpul unui cutremur. Văzându-l pe Bhimasena în această stare, Parthaşii conduşi de regele Yudhishthira cel drept l-au asediat pe Kritavarman, O, rege, trăgând asupra lui multe săgeţi. Încercuindu-l pe acel războinic acolo cu mulţimi de carete, O, stăpâne, au început cu bucurie să-l străpungă cu săgeţile lor, dorind să-l protejeze pe fiul Zeului Vântului în acea bătălie. Apoi, măreţul Bhimasena, revenindu-şi în simţiri, a luat în acea bătălie un daltă din oţel şi echipat cu un mâner de aur şi l-a aruncat cu mare viteză din careta sa spre careta lui Kritavarman. Acea daltă asemănătoare unui şarpe eliberat din pielea sa, aruncată din mâinile lui Bhima, cu aspect feroce, a strălucit în timp ce se îndrepta spre Kritavarman. Văzând acea daltă înzestrată cu splendoarea Focului de *Yuga* venind spre el, fiul lui Hridika a tăiat-o în două cu două săgeţi. Atunci, acea daltă împodobită cu aur, tăiată astfel, a căzut pe pământ, luminând cele zece puncte ale orizontului, O, rege, ca un meteorit mare căzând din firmament. Văzându-i săgeata oprită, Bhima a izbucnit în furie. Apoi, luând alt arc, care era mai rezistent şi a cărui coardă era mai bună, Bhimasena, plin de furie, a atacat pe fiul lui Hridika în acea bătălie. Apoi, O, rege, Bhima, de o forţă teribilă, l-a lovit pe Kritavarman, în centrul pieptului, cu cinci săgeţi, din cauza politicii tale greşite, O, monarh! Conducătorul Bhoja, apoi, sfâşiat în fiecare membru, O, stăpâne, de către Bhimasena, a strălucit pe câmp ca un *asoka* roşu acoperit de flori. Atunci acel măreţ arcaş, anume Kritavarman, plin de furie, l-a lovit zâmbind pe Bhimasena cu trei

săgeți, și lovindu-l puternic, l-a străpuns în schimb pe fiecare dintre acei măreți războinici care se luptau cu vigoare în bătălie, cu trei săgeți. Fiecare dintre aceștia l-a străpuns în schimb cu șapte săgeți. Atunci acel măreț războinic care se afla în careta rasei Satwata, plin de furie, i-a tăiat, zâmbind în acea bătălie, cu o săgeată ca pentru ras, arcul lui Sikhandin. Sikhandin, văzându-i arcul tăiat, a luat repede o sabie și un scut strălucitor împodobit cu o sută de lune. Rotind scutul său mare, împodobit cu aur, Sikhandin a trimis sabia aceea spre careta lui Kritavarman. Acea sabie mare, tăind, O, rege, arcul lui Kritavarman cu săgeata trasă pe el, a căzut pe pământ, ca, O, monarh, un corp ceresc strălucitor desprins din firmament. Între timp, acei măreți războinici care se aflau în carete l-au străpuns repede și adânc pe Kritavarman cu săgețile lor în acea bătălie. Atunci acel ucigaș al eroilor dușmani, anume fiul lui Hridika, aruncând acel arc rupt și luând altul, i-a străpuns pe fiecare dintre Pandavași cu câte trei săgeți drepte. Și el l-a străpuns pe Sikhandin întâi cu trei, și apoi cu cinci săgeți. Atunci ilustrul Sikhandin, luând alt arc, l-a oprit pe fiul lui Hridika cu multe săgeți zburătoare rapide, înzestrate cu vârfuri ca unghiile de broască țestoasă. Atunci, O, rege, fiul lui Hridika, aprins de furie în acea bătălie, a năvălit cu repeziciune asupra acelui măreț războinic pe care se afla în caretă, anume fiul lui Yajnasena, acel războinic, O, monarh, care a fost cauza căderii ilustrului Bhishma în bătălie. Într-adevăr, viteazul Kritavarman a năvălit asupra lui Sikhandin, arătându-și puterea, ca un tigru la un elefant. Atunci acești doi pedepsitori ai dușmanilor, care semănau cu o pereche de elefanți uriași sau două focuri aprinse, s-au întâlnit cu nori de săgeți. Și și-au luat cele mai bune arcuri și și-au țintit săgețile și le-au tras în sute ca o pereche de sori ce își revarsă razele. Și acei doi măreți războinici pe care se aflau în carete s-au ars reciproc cu săgețile lor ascuțite și au strălucit ca doi sori apărând la sfârșitul *Yuga*-ului. Și Kritavarman în acea bătălie l-a străpuns pe acel măreț războinic care se afla în caretă, anume fiul lui Yajnasena, cu trei și apoi cu șaptezeci de săgeți și încă o dată cu șapte. Străpuns adânc de acestea, Sikhandin s-a așezat de durere pe platforma caretei sale, aruncându-și arcul și săgețile, și a fost cuprins de leșin. Văzându-l pe acel erou leșinat, trupele tale, O, taur printre oameni, l-au venerat pe fiul lui Hridika și au fluturat veșmintele în aer. Văzându-l pe Sikhandin astfel afectat de săgețile fiului lui Hridika, vizitiul său a dus repede acel măreț războinic care se afla în caretă departe de bătălie. Pandavașii, văzându-l pe Sikhandin zăcând inconștient pe platforma caretei sale, l-au încercuit în curând pe Kritavarman în acea bătălie cu mulțimi de carete. Mărețul războinic care se afla în caretă, Kritavarman, a realizat atunci un fapt minunat acolo, având în vedere că, singur, i-a ținut în frâu pe toți Parthașii cu adepții lor. După ce a învins astfel Parthașii, acel măreț războinic care se afla în caretă a învins apoi Chedii, Panchalașii, Srinjayahii și Kekayahii, toți fiind înzestrați cu mare putere. Forțele Pandavașilor, astfel măcelărite de fiul lui Hridika, au început să fugă în toate direcțiile, incapabili să stea calm în bătălie. După ce a învins fiii lui Pandu conduși chiar de Bhimasena, fiul lui Hridika a rămas în bătălie ca un foc aprins. Acei măreți războinici care se aflau în carete, afectați de torente de săgeți și învinși de fiul lui Hridika în bătălie, nu au îndrăznit să-l înfrunte.

SECȚIUNEA CXIV

Sanjaya a spus: Ascultă cu atenție, O, rege. După înfrângerea acelei forțe de către fiul înalt de suflet al lui Hridika, și după ce Parthas a fost umilit de rușine, iar trupele tale au fost cuprinse de bucurie, cel care a devenit protectorul Pandavilor, care erau în căutarea protecției în timp ce se scufundau în acea mare fără fund a suferinței, acel erou, și anume nepotul lui Sini, auzind acel zgomot violent al armatei tale în acea luptă teribilă, s-a întors repede și a pornit împotriva lui Kritavarman. Fiul lui Hridika, Kritavarman, excitat de mânie, l-a acoperit pe nepotul lui Sini cu nori de săgeți ascuțite. La aceasta, și Satyaki s-a umplut de furie. Nepotul lui Sini a tras repede spre Kritavarman o săgeată ascuțită și cu vârful lat, în timpul confruntării, și apoi alte patru săgeți. Aceste patru săgeți au ucis caii lui Kritavarman, iar cealaltă i-a tăiat arcul lui Kritavarman. Apoi Satyaki a străpuns vizitiul inamicului său și pe cei care îi protejau spatele, cu multe săgeți ascuțite, pentru a lovi forțele adversarului său. Divizia ostilă, lovită de săgețile lui Satyaki, s-a prăbușit. Atunci, Satyaki, cu vitejia sa de neînvins, și-a continuat rapid drumul. Ascultă acum, O, rege, ce a făcut acel erou de mare vitejie trupelor tale. După ce a traversat oceanul constituit de divizia lui

Drona şi plin de bucurie că l-a învins pe Kritavarman în luptă, eroul s-a adresat vizitiului său, spunând: „*Înaintează încet, fără teamă*”. Văzând însă armata ta, care abundă în care, cai, elefanţi şi soldaţi de infanterie, Satyaki i-a spus încă o dată vizitiului său: „Divizia aceea mare pe care o vezi în stânga oştirii lui Drona şi care arată întunecată ca norii, este formată din elefanţii (inamicului). Rukmaratha este conducătorul ei. Acei elefanţi sunt mulţi, O, vizitiule, şi sunt greu de înfrânt în luptă. Împinşi de Duryodhana, ei mă aşteaptă, gata să-şi dea viaţa. Toţi acei combatanţi sunt de viţă nobilă, mari arcaşi şi capabili să dea dovadă de mare vitejie în luptă, aparţinând ţării Trigartas, sunt toţi războinici iluştri, proprietari de stindarde împodobite cu aur. Acei războinici curajoşi aşteaptă, dornici să se lupte cu mine. Împinge repede caii, O, vizitiu, şi du-mă acolo. Voi lupta cu Trigartas sub privirile fiului lui Bharadwaja.” Astfel ăndemnat, vizitiul, ascultător de voinţa lui Satwata, a pornit încet. Pe acel car strălucitor, cu strălucirea soarelui, echipat cu stindard, acei cai excelenţi, înjugaţi la el şi perfect ascultători de vizitiu, înzestraţi cu viteza vântului, albi ca floarea Kunda, sau ca luna, sau ca argintul, l-au dus (la acel loc). Pe măsură ce avansa spre luptă, tras de acei cai excelenţi de culoarea unei scoici, acei războinici curajoşi îl înconjurau din toate părţile cu elefanţii lor, aruncând diverse tipuri de săgeţi ascuţite, capabile să străpungă cu uşurinţă orice. Satwata a luptat şi el cu acea divizie de elefanţi, trăgând cu săgeţile sale ascuţite, ca un nor puternic la sfârşitul verii care revarsă torente de ploaie pe pieptul unui munte. Elefanţii aceia, măcelăriţi cu săgeţile alea, a căror atingere semăna cu tunetul, conduşi de cel mai important dintre Sinis, au început să fugă de pe câmpul de luptă, cu colţii rupţi, corpurile acoperite de sânge, capetele şi globii frontali despicaţi, urechile, feţele şi trompele tăiate, lipsiţi de călăreţi, cu steagurile tăiate, călăreţii ucişi şi păturile desfăcute, fugind, O, rege, în toate direcţiile. Mulţi dintre ei, O, monarhule, mutilaţi de Satwata cu săgeţi lungi şi săgeţi cu vârfuri ascuţite ca dinţii de viţel şi săgeţi cu vârfuri late şi *Anjalikas* şi săgeţi cu vârfuri ascuţite ca briciul şi săgeţi în formă de semilună, au fugit, cu sânge curgând pe corpurile lor, urinând şi excretând şi scoţând strigăte puternice şi diverse, adânci ca vuietul norilor. Unii dintre ceilalţi rătăceau, alţii şchiopătau, alţii cădeau, iar alţii deveneau palizi şi abătuţi. Astfel, loviţi de Yuyudhana cu săgeţi care semănau cu soarele sau cu focul, acei elefanţi au fugit în toate direcţiile. După ce acei elefanţi au fost exterminaţi, puternicul Jalasandha, exercitându-şi puterea cu calm, şi-a condus elefantul în faţa carului lui Yuyudhana tras de cai albi. Îmbrăcat în Angadas de aur, cu cercei şi diademă, înarmat cu sabie, uns cu pastă de lemn de santal roşu, cu capul înconjurat de un lanţ de aur strălucitor, pieptul acoperit cu o cuirasă, gâtul împodobit cu un lanţ strălucitor (de aur), acel erou cu suflet nevinovat, staţionat pe capul elefantului său, scuturându-şi arcul împodobit cu aur, sclipea, O, rege, ca un nor încărcat de fulgere. Ca un continent care rezistă mării năvălitoare, Satyaki a oprit acel elefant excelent al stăpânului Magadha-ilor care se apropia cu atâta furie. Văzând elefantul oprit de săgeţile excelente ale lui Yuyudhana, puternicul Jalasandha s-a umplut de furie. Atunci, O, rege, Jalasandha cel înfuriat, a străpuns nepotul lui Sini în pieptul lat cu câteva săgeţi de mare forţă. Cu o altă săgeată lată, ascuţită şi bine temperată, a tăiat arcul eroului Vrishni în timp ce acesta îl încorda. Şi apoi, O, Bharata, zâmbind în acelaşi timp, viteazul stăpân al Magadha-ilor l-a străpuns pe Satyaki, fără arc, cu cinci săgeţi ascuţite. Viteazul şi puternicul Satyaki, însă, deşi străpuns de multe săgeţi de către Jalasandha, nu a tresărit nici cel mai puţin. Toate acestea păreau de un farmec deosebit. Atunci puternicul Yuyudhana, fără nicio teamă, s-a gândit la săgeţile (pe care urma să le folosească). Luând un alt arc, i-a spus lui Jalasandha: „*Stai, Stai!*” Zicând acestea, nepotul lui Sini l-a străpuns adânc pe Jalasandha în pieptul lat cu şaizeci de săgeţi, zâmbind în acelaşi timp. Şi cu o altă săgeată ascuţită, tăioasă ca un brici, i-a tăiat arcul lui Jalasandha de la mâner, iar cu încă trei săgeţi l-a străpuns pe Jalasandha însuşi. Atunci Jalasandha, aruncând acel arc cu o săgeată fixată pe el, a aruncat o lance, O, stăpâne, spre Satyaki. Acea lance teribilă, trecând prin braţul stâng al lui Madhava în lupta înverşunată, a intrat în pământ, ca un şarpe şuierător de proporţii gigantice. Şi braţul său stâng fusese astfel străpuns. Satyaki, a cărui putere nu putea fi învinsă, l-a lovit pe Jalasandha cu treizeci de săgeţi ascuţite. Atunci puternicul Jalasandha, luând sabia şi scutul mare din piele de taur şi împodobit cu o sută de luni, a învârtit-o un timp şi a aruncat-o spre Satwata. Tăind arcul nepotului lui Sini, sabia aceea a căzut pe pământ şi sclipea ca un cerc de foc, în timp ce zăcea pe pământ. Atunci Yuyudhana a luat un alt arc capabil să străpungă pe oricine, mare ca o creangă de Sal, şi cu un vuiet asemănător tunetului lui Indra, şi plin de furie, l-a încordat

și apoi l-a străpuns pe Jalasandha cu o singură săgeată. Și apoi Satyaki, cel mai de frunte din rasa lui Madhu, zâmbind în același timp, a tăiat, cu o pereche de săgeți tăioase ca briciul, cele două brațe, împodobite cu ornamente, ale lui Jalasandha. Atunci, acele două brațe, asemănătoare cu o pereche de bâte cu țepi, au căzut de pe elefantul cel mai de frunte, ca o pereche de șerpi cu cinci capete căzând de pe un Munte. Și apoi, cu o a treia săgeată cu cap de brici, Satyaki i-a tăiat adversarului său capul mare, înzestrat cu dinți frumoși și împodobit cu o pereche de cercei frumoși. Trunchiul fără cap și fără brațe, de aspect înfricoșător, a pătat cu sânge elefantul lui Jalasandha. După ce l-a ucis pe Jalasandha, în luptă, Satwata a doborât repede structura de lemn, O, rege, de pe spatele acelui elefant. Spălat de sânge, elefantul lui Jalasandha purta scaunul costisitor, atârnând de pe spate. Și afectat de săgețile lui Satwata, bietul animal uriaș a strivit rândurile prietenești în timp ce alerga sălbatic, scoțând urlete de durere. Atunci, O, stăpâne, au izvorât plângeri de jale printre trupele tale, la vederea lui Jalasandha ucis de acel taur printre Vrishni. Războinicii tăi, atunci, întorcându-și fețele, au fugit în toate direcțiile. Într-adevăr, deznădăjduiți de succes împotriva inamicului, și-au îndreptat gândurile spre fugă. Între timp, O, rege, Drona, cel mai de frunte dintre toți purtătorii de arcuri, s-a apropiat de puternicul războinic de caretă Yuyudhana, purtat de caii săi rapizi. Mulți tauri printre Kuru, văzându-l pe nepotul lui Sini umflându-se (de furie și mândrie), s-au repezit la el cu furie, însoțiți de Drona. Atunci a început o luptă, O, rege, între Kuruvii și Drona (pe o parte) și Yuyudhana (pe de altă parte), care semăna cu lupta înfricoșătoare din vechime dintre zei și Asura.

SECȚIUNEA CXV

Sanjaya spuse: Aruncând nori de săgeți, toți acei războinici, iscusiți în lovituri, l-au înfruntat cu grijă, O, monarh, pe Yuyudhana. Drona l-a lovit cu șaptezeci și șapte de săgeți cu înțepătură mare. Iar Durmarshana l-a lovit cu douăsprezece, Duhsasana, l-a lovit cu zece săgeți. Și Vikarna l-a străpuns de asemenea în partea stângă, precum și în centrul pieptului, cu treizeci de săgeți ascuțite înzestrate cu pene Kanka. Și Durmukha l-a lovit cu zece săgeți, și Duhsasana cu opt, Chitrasena, O, tată, l-a străpuns cu două săgeți. Și Duryodhana, O, rege, și mulți alți eroi, l-au nenorocit pe acel viteaz războinic în car, cu un nor dens de săgeți în acea bătălie. Deși încolțit din toate părțile de acei viteji războinici în car, anume fiii tăi, Yuyudhana din neamul Vrishni i-a străpuns pe fiecare dintre ei pe rând cu săgețile sale drepte. Într-adevăr, l-a străpuns pe fiul lui Bharadwaja cu trei săgeți, și pe Duhsasana cu nouă, și pe Vikarna cu douăzeci și cinci, și pe Chitrasena cu șapte, și pe Durmarshana cu douăsprezece, și pe Vivinsati cu opt, și pe Satyavrata cu nouă, și pe Vijaya cu zece săgeți. Și după ce l-a străpuns și pe Rukmangada, acel viteaz războinic în car, anume Satyaki, scuturându-și arcul, s-a îndreptat iute spre fiul tău (Duryodhana). Și Yuyudhana, în văzul tuturor oamenilor, a străpuns adânc cu săgețile sale pe rege, cel mai mare războinic în car din toată lumea. Atunci a început o bătălie între aceștia doi. Amândoi trăgând săgeți ascuțite și amândoi vizând nenumărate săgeți, fiecare dintre acei viteji războinici în car l-a făcut pe celălalt invizibil în acea bătălie. Și Satyaki, străpuns de regele Kuru, arăta nespus de strălucitor, întrucât sângele se scurgea abundent pe trupul său, ca un copac de lemn de santal care își varsă secrețiile suculente. Și fiul tău, străpuns de Satwata cu nori de săgeți, arăta frumos ca un par pe care se așează ghirlande de aur în timpul jertfei. Atunci Madhava, O, rege, în acea bătălie, a tăiat cu o săgeată cu față ca briciul, zâmbind, arcul regelui Kuru. Și apoi a străpuns cu nenumărate săgeți pe regele fără arc. Străpuns de săgeți de către acel dușman de mare activitate, regele nu a putut tolera acest semn al reușitei inamicului. Duryodhana, luând apoi un alt arc formidabil, al cărui mâner era împodobit cu aur, l-a străpuns iute pe Satyaki cu o sută de săgeți. Străpuns adânc de către viteazul tău fiu înarmat cu arc, Yuyudhana s-a umplut de furie și a început să-l rănească pe fiul tău. Văzându-l pe rege astfel rănit, fiii tăi, acei viteji războinici în car, l-au învăluit pe Satyaki cu nori de săgeți, aruncate cu mare forță. În timp ce era învăluit astfel de acei viteji războinici în car, anume mulțimea fiilor tăi, Yuyudhana i-a străpuns pe fiecare dintre ei cu cinci săgeți și încă o dată cu șapte. Și în curând l-a străpuns pe Duryodhana cu opt săgeți iuți și, zâmbind, i-a tăiat arcul care înspăimânta toți dușmanii. Și cu câteva săgeți a doborât și stindardul regelui împodobit cu un elefant cu bijuterii. Și

ucigând apoi cei patru cai ai lui Duryodhana cu patru săgeți, ilustrul Satyaki a doborât vizitiul regelui cu o săgeată cu tăișul ca briciul. Între timp, Yuyudhana, plin de bucurie, l-a străpuns pe viteazul războinic în car, anume pe regele Kuru, cu multe săgeți capabile să pătrundă până în cele mai ascunse măruntaie. Atunci, O, rege, fiul tău Duryodhana, fiind astfel lovit în acea bătălie cu acele săgeți excelente ale nepotului lui Sini, a fugit brusc. Și regele, s-a urcat iute pe carul lui Chitrasena, înarmat cu arc. Văzându-l pe rege astfel atacat de Satyaki în bătălie, și redus la starea lui Soma în firmament când este cuprins de Rahu, strigăte de jale s-au înălțat din fiecare parte a oastei Kuru. Auzind acea agitație, viteazul războinic în car Kritavarman s-a îndreptat iute spre locul unde se lupta puternicul Madhava. Și Kritavarman a pornit, scuturându-și arcul, și îndemnându-și caii, și spunându-i vizitiului său: „*Grăbește-te, Grăbește-te!*”. Văzându-l pe Kritavarman năpustindu-se spre el ca Însuși Distrugătorul cu gura larg deschisă, Yuyudhana, O, rege, i-a spus vizitiului său: „Kritavarman acela, înarmat cu săgeți, se grăbește spre mine în carul său cu viteză.” Atunci, cu caii săi îndemnați la cea mai mare viteză, și pe carul său echipat corespunzător, Satyaki a ajuns la conducătorul Bhojașilor, cel mai de frunte dintre toți arcașii. Atunci acei doi tigri printre oameni, amândoi înfuriați, și amândoi asemănători focului, s-au întâlnit ca doi tigri înzestrați cu mare activitate. Kritavarman l-a străpuns pe nepotul lui Sini cu douăzeci și șase de săgeți botezate cu vârfuri ascuțite, și vizitiul său cu cinci săgeți. Și iscusit în luptă, fiul lui Hridika a străpuns, cu patru săgeți puternice, cei patru cai excelenți și bine dresați ai lui Satyaki, care erau de rasă Sindhu. Având un stindard împodobit cu aur, și ornamente de zale de aur, Kritavarman, scuturându-și arcul formidabil, al cărui mâner era împodobit cu aur, l-a oprit astfel pe Yuyudhana cu săgeți înzestrate cu aripi de aur. Atunci nepotul lui Sini, dorind să-l vadă pe Dhananjaya, a trimis cu mare activitate opt săgeți la Kritavarman. Acel mistuitor de dușmani, apoi, străpuns adânc de acel dușman puternic – acel războinic de neînvins –, a început să tremure ca un munte în timpul unui cutremur. După aceasta, Satyaki, a cărui putere nu putea fi oprită, a străpuns iute cei patru cai ai lui Kritavarman cu șaizeci și trei de săgeți ascuțite, și vizitiul său tot cu șapte. Într-adevăr, Satyaki, atunci, vizând o altă săgeată cu aripi de aur, care emana flăcări și semăna cu un șarpe furios, sau cu toiagul Distrugătorului însuși, l-a străpuns pe Kritavarman. Acea săgeată teribilă, pătrunzând prin armura strălucitoare a antagonistului său împodobită cu aur, a intrat în pământ, colorată cu sânge. Nenorocit de săgețile lui Satwata, și scăldat în sânge în acea bătălie, Kritavarman, aruncând arcul cu săgeata sa, a căzut pe carul său. Acel erou cu dinți de leu de merite incalculabile, acel taur printre oameni, asaltat de săgețile lui Satyaki, a căzut în genunchi pe terasa carului său. După ce l-a respins astfel pe Kritavarman care semăna cu vechiul Arjuna cu o mie de brațe, sau cu Oceanul însuși de putere incalculabilă, Satyaki a mers mai departe. Traversând divizia lui Kritavarman abundentă în săbii și sulițe și arcuri, și în elefanți și cai și care, și din pământul făcut înfricoșător din cauza sângelui vărsat de fruntașii Kshatriya numărați cu sutele, acel taur printre Sinis a mers mai departe în văzul tuturor trupelor, ca ucigașul lui Vritra prin rândurile de Asura. Între timp, viteazul fiu al lui Hridika, luând un alt arc uriaș, a rămas pe loc, rezistându-le Pandavașilor în bătălie.

SECȚIUNEA CXVI

Sanjaya spuse: În timp ce gazda (Kuru) era zguduită de nepotul lui Sini în aceste locuri (prin care a înaintat), fiul lui Bharadwaja l-a acoperit cu un nor dens de săgeți. Întâlnirea care a avut loc atunci între Drona și Satwata, chiar sub ochii tuturor trupelor, a fost extrem de feroce, asemenea celei dintre Vali și Vasava (în vremurile de demult). Apoi Drona l-a străpuns pe nepotul lui Sini în frunte cu trei săgeți frumoase, făcute în întregime din fier și asemănătoare șerpilor cu otravă virulentă. Astfel pătruns în frunte cu acele săgeți drepte, Yuyudhana, O, rege, arăta frumos ca un munte cu trei vârfuri. Fiul lui Bharadwaja, mereu atent la o ocazie, a trimis apoi în acea bătălie multe alte săgeți ale lui Satyaki care semănau cu bubuitul tunetului lui Indra. Apoi, cel din neamul lui Dasarha, priceput în cele mai înalte arme, a retezat toate acele săgeți trase din arcul lui Drona, cu două săgeți ale sale frumos înaripate. Văzând acea agilitate (a lui Satyaki), Drona, O, rege, zâmbind, l-a străpuns brusc pe taurul printre Sini cu treizeci de săgeți. Întrecând prin agilitatea sa agilitatea lui Yuyudhana, Drona, încă o dată, l-a străpuns pe acesta din urmă cu cincizeci de săgeți și

apoi cu o sută. Într-adevăr, acele săgeți sfâșietoare, O, rege, ieșeau din carul lui Drona, ca niște șerpi viguroși ieșind înfuriați dintr-un mușuroi. La fel, săgețile care sorbeau sânge, trase de Yuyudhana în sute și mii, au acoperit carul lui Drona. Noi nu am observat nicio diferență între agilitatea arătată de acel cel mai de seamă dintre cei reîncoronați și cea arătată de cel din neamul Satwata. Într-adevăr, în acest sens, ambii tauri printre oameni erau egali. Apoi Satyaki, aprins de furie, l-a lovit pe Drona cu nouă săgeți drepte. Și i-a lovit stindardul lui Drona cu multe săgeți ascuțite. Și sub privirea fiului lui Bharadwaja, i-a străpuns vizitiul cu o sută de săgeți. Văzând agilitatea lui Yuyudhana, puternicul războinic din car Drona, străpungând vizitiul lui Yuyudhana cu șaptezeci de săgeți și fiecare dintre cei (patru) cai ai săi cu câte trei, a tăiat cu o singură săgeată stindardul care stătea pe carul lui Madhava. Cu o altă săgeată cu vârful lat, înzestrată cu pene și cu aripi de aur, el a retezat în acea bătălie arcul acelui ilustru erou din neamul lui Madhu. Atunci, puternicul războinic din car Satyaki, cuprins de furie, l-a lăsat pe acesta, luând o măciucă uriașă, a aruncat-o spre fiul lui Bharadwaja. Drona, însă, cu multe săgeți de diverse forme, a rezistat acelei măciuci, făcută din fier și răsucită cu sfori, în timp ce se repezea spre el. Atunci Satyaki, a cărui putere nu putea fi zădărnicită, a luat un alt arc și l-a străpuns pe viteazul fiu al lui Bharadwaja cu multe săgeți ascuțite pe piatră. Străpungându-l astfel pe Drona în acea bătălie, Yuyudhana a scos un răget de leu. Drona, însă, cel mai de seamă dintre toți purtătorii de arme, nu a putut suporta acel răget. Luând o suliță din fier și înzestrată cu un baston de aur, Drona a aruncat-o repede spre carul lui Madhava. Această suliță, însă, fatală ca Moartea, fără să atingă nepotul lui Sini, a pătruns prin carul acestuia din urmă și a intrat în pământ cu un zgomot puternic. Nepotul lui Sini apoi, O, rege, l-a străpuns pe Drona cu multe săgeți înaripate. Într-adevăr, lovindu-l pe brațul drept, Satyaki, O, taur al neamului Bharata, l-a asuprit puternic. Drona de asemenea, în acea bătălie, O, rege, i-a tăiat arcul mare al lui Madhava cu o săgeată în formă de semilună și i-a lovit vizitiul cu o suliță. Lovit de acea suliță, vizitiul lui Yuyudhana și-a pierdut cunoștința și pentru o vreme a zăcut nemișcat pe platforma carului. Atunci, O, Monarh, Satyaki, acționând ca propriul vizitiu, a îndeplinit un fapt supraomenesc, întrucât a continuat să lupte cu Drona și să țină singur frâiele. Apoi puternicul războinic din car Yuyudhana l-a lovit pe acel Brahmana cu o sută de săgeți în acea bătălie și s-a bucurat nespus, O, monarh, de fapta pe care o îndeplinise. Apoi Drona, O, Bharata, i-a trimis lui Satyaki cinci săgeți. Acele săgeți feroce, pătrunzând armura lui Satyaki, i-au băut sângele în acea bătălie. Astfel pătruns de acele săgeți înfricoșătoare, Satyaki s-a aprins de furie. La rândul său, acel erou i-a tras multe săgeți celui cu carul de aur. Apoi, doborând la pământ cu o singură săgeată, vizitiul lui Drona, el a făcut apoi, cu săgețile sale, ca acei cai fără vizitiu ai antagonistului său să fugă. Atunci acel car a fost târât la distanță. Într-adevăr, carul strălucitor al lui Drona, O, rege, a început să traseze o mie de cercuri pe câmpul de luptă ca un soare în mișcare. Atunci toți regii și prinții (din oastea Kaurava) au scos un strigăt puternic, exclamând: „*Fugiți, năvăliți, prindeți caii lui Drona*.” Părăsindu-l repede pe Satyaki în acea bătălie, O, monarh, toți acei puternici războinici din car s-au repezit în locul unde era Drona. Văzând acei războinici din car fugind, asmuțiți de săgețile lui Satyaki, trupele tale din nou s-au prăbușit și au devenit extrem de lipsite de vlagă. Între timp, Drona, mergând din nou la poarta aranjamentului, și-a luat poziția acolo, purtat (din prezența lui Satyaki) de acei cai, iuți ca vântul, care fuseseră afectați de săgețile eroului Vrishni. Viteazul fiu al lui Bharadwaja, văzând armata distrusă (în absența sa) de Pandavi și Panchala, nu a făcut niciun efort să-l urmeze pe nepotul lui Sini, ci s-a ocupat de protejarea armatei sale (distruse). Împiedicând Pandava și Panchala atunci, focul Drona, arzând de furie, a rămas acolo, consumând totul, ca soarele care răsare la sfârșitul *Yuga*!

SECȚIUNEA CXVII

Sanjaya spuse: După ce a învins pe Drona și pe alți războinici din armata ta, conduși de fiul lui Haridika, cel mai de frunte dintre acei oameni, acel taur printre Sinis, O, cel mai de frunte dintre Kurus, râzând, spuse vizitiului său: «Dușmanii noștri, O, Suta, fuseseră deja nimiciți de Kesava și Phalguna. În învingerea lor (din nou), noi nu am fost decât mijloacele (aparente). Deja uciși de acel taur printre oameni, adică fiul căpeteniei celeste, noi nu am făcut decât să ucidem deja morții.»

Zicând aceste cuvinte vizitiului său, acel taur printre Sinis, cel mai de frunte dintre arcaşi, ucigaşul eroilor ostili, acel războinic puternic, împrăştiind cu mare forţă săgeţile sale în jur în acea bătălie groaznică, a pornit ca un şoim în căutare de pradă. Războinicii Kuru, deşi l-au atacat din toate părţile, nu au reuşit să reziste acelui lider de caretă de frunte, asemănător Soarelui însuşi cu o mie de raze, acelui om de frunte, care, după ce a pătruns în rândurile Kaurava, mergea purtat de acei excelenţi armăsari ai săi, albi ca luna sau o scoică. Într-adevăr, O, Bharata, niciunul dintre cei care au luptat de partea ta nu a putut să reziste lui Yuyudhana, de putere irezistibilă, de forţă incomensurabilă, de vitejie egală cu a Celui cu o mie de ochi, şi arătând ca Soarele de toamnă pe firmament. Atunci, cel mai de frunte dintre regi, adică Sudarsana, cunoscător al tuturor modurilor de război, îmbrăcat în zale de aur, înarmat cu arc şi săgeţi şi plin de furie, a avansat împotriva lui Satyaki care se repezea şi a încercat să-i oprească mersul. Atunci, confruntarea care a avut loc între ei a fost extrem de aprigă. Atât războinicii tăi, cât şi Somaka, O, rege lăudat, au aplaudat confruntarea ca fiind între Vritra şi Vasava. Sudarsana a încercat să-l străpungă pe cel dintâi dintre Satwata în acea luptă cu sute de săgeţi ascuţite înainte ca acestea să îl poată atinge. La fel, Sudarsana, staţionat pe carul său de frunte, a tăiat, prin intermediul propriilor săgeţi excelente, în două sau trei fragmente toate săgeţile pe care Satyaki, asemănător lui Indra însuşi, i le arunca. Văzându-şi săgeţile oprite de forţa celor ale lui Satyaki, Sudarsana, de energie feroce, de parcă ar fi vrut să-l consume (pe duşman), a tras cu furie săgeţi frumoase aripate cu aur. Şi din nou l-a străpuns pe inamic cu trei săgeţi frumoase, asemănătoare focului însuşi şi echipate cu aripi de aur, trase din coarda arcului trasă până la ureche. Acestea, pătrunzând armura lui Satyaki, au intrat în corpul acestuia din urmă. La fel, acel (prinţ, adică Sudarsana), ţintind alte patru săgeţi strălucitoare, l-a lovit cu acestea pe cei patru armăsari ai lui Satyaki, de un alb ca argintul. Astfel lovit, nepotul lui Sini, înzestrat cu mare activitate şi posedând o putere egală cu cea a lui Indra însuşi, a ucis rapid cu săgeţile sale ascuţite armăsarii lui Sudarsana şi a scos un urlet puternic. Apoi, tăind cu o săgeată cu vârf lat, înzestrată cu forţa trăsnetului lui Indra, capul vizitiului lui Sudarsana, cel mai de frunte dintre Sinis, cu o săgeată asemănătoare focului de la sfârşitul lumii (*Yuga de fier*), i-a tăiat de pe trunchi capul lui Sudarsana, înzestrat cu cercei, asemănător lunii pline şi împodobit cu o faţă extrem de radiantă, ca şi cel care mânuieşte trăsnetul, O, rege, în zilele de demult, tăind cu forţă capul puternicului Vala în luptă. Acel nobil taur al Yadavilor, înzestrat cu mare activitate, ucigând astfel nepotul unui prinţ, s-a umplut de bucurie şi a strălucit, O, monarh, ca şi şeful celest însuşi. Yuyudhana, apoi, acel erou printre oameni, a mers pe urma lăsată de Arjuna înaintea sa, oprind (pe măsură ce mergea) cu ajutorul unor nori de săgeţi toate trupele tale, şi călărind pe aceeaşi caretă a sa, O, rege, pe care erau înhămaţi acei excelenţi armăsari, uimind pe toată lumea. Toţi fruntaşii războinici prezenţi, adunaţi, au aplaudat acea faptă uimitoare de frunte realizată de el, căci a mistuit toţi duşmanii care au ajuns în raza săgeţilor sale, ca un incendiu care mistuie totul în calea sa.

SECŢIUNEA CXVIII

Sanjaya spuse: Apoi, acel taur al neamului Vrishni, şi anume Satyaki cu sufletul măreţ şi cu mare inteligenţă, după ce-l omorî pe Sudarsana, i se adresă din nou vizitiului său, zicând: ”După ce am traversat oceanul aproape neasemuit al diviziei lui Drona, plin de care, cai şi elefanţi, ale cărui valuri sunt alcătuite din săgeţi şi sulițe, peştii din săbii şi ciomege şi aligatorii din bâte, care urlă cu şuieratul săgeţilor şi cu zgomotul armelor diverse – un ocean fioros şi nimicitor de vieţi, şi care răsună de zgomotul diverselor instrumente muzicale, al cărui atingere este neplăcută şi insuportabilă războinicilor victorioşi, iar marginea sa este infestată de antropofagi fioroşi reprezentaţi de forţa lui Jalasandha – cred că porţiunea de tabără care a rămas poate fi traversată uşor, ca un pârâu sărac, cu apă puţină. Porneşte aşadar caii fără frică. Cred că sunt foarte aproape de Savyasachin. După ce l-am învins în luptă pe Drona, de nebiruit, împreună cu adepţii săi, şi pe cel mai bun dintre războinici, şi anume fiul lui Hridika, cred că nu pot fi departe de Dhananjaya. Frica nu-mi intră niciodată în inimă, chiar dacă văd nenumăraţi duşmani în faţa mea. Aceştia sunt pentru mine ca o grămadă de paie şi iarbă pentru un incendiu arzător în pădure. Priveşte, drumul pe care a mers cel încoronat (Arjuna), cel mai de frunte dintre Pandava, este făcut inegal de trupurile mari de

pedestraşi, cai, războinici în care şi elefanţi zăcând morţi pe pământ. Priveşte, alungată de acel războinic cu sufletul măreţ, armata Kaurava fuge. Priveşte, O, vizitiule, un praf de culoare brun-închis este ridicat de acele care, elefanţi şi cai care se retrag. Cred că sunt foarte aproape de Arjuna, cel cu cai albi, avându-l pe Krishna drept vizitiu. Auzi, trosnetul bine-cunoscut al lui *Gandiva*, de energie inepuizabilă, se aude. După natura semnelor care îmi apar în faţă, sunt sigur că Arjuna va ucide pe conducătorul Sindhu înainte de apusul soarelui. Fără a le epuiza forţa, porneşte caii încet acolo unde stau acele rânduri ostile, adică acolo unde yonder războinici conduşi de Duryodhana, cu mâinile protejate de apărători de piele, şi Kamvojas de acolo, cu faptele lor feroce, de fapte fioroase, îmbrăcaţi în zale şi greu de învins în luptă, şi Yavanas de acolo înarmaţi cu arc şi săgeţi şi iscusiţi în lovire, şi sub Saka, Darada, Barbara şi Tamraliptaka, şi alţi nenumăraţi *Mleccha*, înarmaţi cu diverse arme, aşteaptă – în locul (repet) unde, într-adevăr, războinicii de acolo conduşi de Duryodhana, cu mâinile protejate de apărători de piele – aşteaptă cu feţele întoarse spre mine şi inspiraţi de hotărârea de a se lupta cu mine. Consideră că am trecut deja prin această fortăreaţă fioroasă, O, Suta, după ce am ucis în luptă toţi aceşti combatanţi cu care, elefanţi, cai şi pedestraşi care sunt printre ei."

Cariotistul, astfel adresat, a spus: O, tu, din neamul Vrishni, nu am nici o teamă, O, tu, cu vitejie care nu poate fi înfrântă! Dacă ai în faţa ta pe însuşi fiul lui Jamadagni în mânia lui, sau pe Drona, cel mai de seamă dintre războinicii cu carele, sau pe însuşi conducătorul Madrasului, chiar şi atunci frica nu pătrunde în inima mea. O, tu, cel cu braţe puternice, atâta timp cât sunt sub umbra protecţiei tale, O, ucigaş al duşmanilor, nenumăraţi Kamvojas, îmbrăcaţi în zale, cu fapte feroce şi greu de învins în luptă, au fost deja învinşi de tine, la fel ca şi mulţi Yavanas înarmaţi cu arcuri şi săgeţi şi pricepuţi în a lovi, inclusiv Sakas şi Daradas şi Tamraliptakas, şi mulţi alţi Mlecchas înarmaţi cu diverse arme. Niciodată până acum nu am simţit frică în vreo bătălie. De ce aş simţi, aşadar, O, tu, cel de mare curaj, vreo frică în această luptă mizerabilă? O, tu, cel binecuvântat cu o viaţă lungă, pe ce cale să te duc la Dhananjaya? Pe cine ai supărat, O, tu, din neamul lui Vrishni? Cine sunt cei care vor fugi din luptă, văzându-te înzestrat cu o asemenea vitejie, asemănându-te cu însuşi Distrugătorul aşa cum apare la sfârşitul *Yuga*, şi arătându-ţi vitejia (împotriva duşmanilor tăi)? O, tu, cel cu braţe puternice, cine sunt cei la care se gândeşte astăzi regele Vaivaswata?

Satyaki a spus: La fel cum Vasava i-a distrus pe Danavi, eu îi voi ucide pe aceşti războinici cu capetele rasate. Ucigându-i pe aceşti Kamvojas, îmi voi îndeplini jurământul. Duceţi-mă acolo. Provocând un mare măcel printre aceştia, astăzi mă voi întoarce la dragul fiu al lui Pandu. Kauravas, cu Suyodhana în frunte, vor vedea astăzi vitejia mea, când această divizie de Mleechas, cu capetele rasate, va fi fost exterminată şi întreaga armată Kaurava va fi fost pusă în cea mai mare suferinţă. Auzind strigătele puternice ale oştirii Kaurava, astăzi, mutilată şi distrusă de mine în luptă, Suyodhana va fi cuprins de durere. Astăzi, îi voi arăta învăţătorului meu, Pandava, cel cu suflet înalt, cu cai albi, priceperea în mânuirea armelor pe care am dobândit-o de la el. Văzând astăzi mii de războinici de seamă ucişi de săgeţile mele, regele Duryodhana va fi cuprins de o mare durere. Kaurava vor vedea astăzi arcul din mâinile mele asemănându-se cu un cerc de foc când, cu mâna uşoară, voi întinde coarda arcului pentru a trage cu săgeţile mele. Văzând astăzi măcelul neîncetat al trupelor sale, trupurile lor acoperite de sânge şi străpunse peste tot de săgeţile mele, Suyodhana va fi cuprins de durere. În timp ce eu voi ucide în furie pe cei mai de seamă războinici Kuru, Suyodhana va vedea astăzi doi Arjuna. Văzând mii de regi ucişi de mine în luptă, regele Duryodhana va fi cuprins de durere în marea bătălie de astăzi. Ucigând astăzi mii de regi, voi arăta dragostea şi devotamentul meu faţă de acei oameni cu suflet înalt, şi anume fiii regali ai lui Pandu. Kauravas vor cunoaşte astăzi măsura puterii şi energiei mele, precum şi recunoştinţa mea (faţă de Pandavas).

Sanjaya a continuat: Astfel abordat, vizitiul a îndemnat la viteză maximă acei cai bine antrenaţi, cu pasul încântător şi de culoarea lunii. Aceste animale excelente, înzestrate cu viteza vântului sau a gândului, au pornit, devorând chiar cerul, şi l-au dus pe Yuyudhana la locul unde se

aflau acei Yavani. Atunci, Yavanii, numeroşi şi înzestraţi cu mâini agile, s-au apropiat de Satyaki, care nu se retrăgea, şi l-au acoperit cu o ploaie de săgeţi. Însă Satyaki, care se năpustea, O, rege, a tăiat cu săgeţile sale drepte toate săgeţile şi armele Yavanilor. Aprins de mânie, Yuyudhana a tăiat apoi, cu săgeţile sale drepte şi foarte ascuţite, cu aripi de aur şi pene de vultur, capetele şi braţele acelor Yavani. Multe dintre acele săgeţi, străpungând din nou armurile lor din fier şi alamă, au pătruns în pământ. Loviţi de curajosul Satyaki în acea bătălie, *Mlecchas* au început să cadă pe pământ cu sutele, lipsiţi de viaţă. Cu săgeţile sale trase în linii continue din arcul său întins la maxim, acel erou a început să ucidă cinci, şase, şapte sau opt Yavanas odată. Mii de Kamvojas, Sakas şi Barbaras au fost ucişi în mod similar de Satyaki. Într-adevăr, nepotul lui Sini, provocând un mare măcel printre trupele tale, a făcut pământul impracticabil şi noroios de carne şi sânge. Câmpul de luptă era presărat cu căştile acelor tâlhari şi cu capetele lor rase, care, datorită bărbilor lungi, arătau ca nişte păsări fără pene. Într-adevăr, câmpul de luptă acoperit cu trunchiuri decapitate, pătate cu sânge, arăta frumos ca cerul acoperit cu nori căprui. Ucişi de Satwata cu săgeţile sale drepte, a căror atingere semăna cu tunetul lui Indra, Yavana acopereau suprafaţa pământului. Micul rest al acelor trupe îmbrăcate în zale, învinse în luptă, O, rege, de Satwata, devenind trişti, cu vieţile pe punctul de a fi luate, s-au despărţit şi, îndemnându-şi caii cu bice şi frâie la viteză maximă, au fugit de frică în toate direcţiile. Învingând în bătălie invincibila oaste Kamvoja, O, Bharata, precum şi oastea Yavanilor şi marea forţă a Sakaşilor, acel tigru printre oameni care pătrunsese în armata ta, şi anume Satyaki, cu o vitejie de neînvins, încununat de victorie, şi-a îndemnat vizitiul, spunând: „*Înainte!*” Văzând această ispravă a lui în luptă, nemaiîntâlnită până atunci, Charanas şi Gandharvas l-au aplaudat cu entuziasm. Într-adevăr, O, rege, Charanas, precum şi războinicii tăi, văzând cum Yuyudhana a pornit în ajutorul lui Arjuna, s-au umplut de bucurie (la vederea eroismului său).

SECŢIUNEA CXIX

Sanjaya a spus: După ce i-a învins pe Yavani şi pe Kamvoji, cel mai de seamă dintre războinicii cu carele, Yuyudhana, s-a îndreptat spre Arjuna, chiar prin mijlocul trupelor tale. Ca un vânător care ucide cerbi, acel tigru printre oameni, (Satyaki), înzestrat cu dinţi frumoşi, îmbrăcat într-o armură excelentă şi având un steag frumos, a ucis trupele Kaurava şi le-a inspirat teamă. Înaintând pe carul său, el a scuturat cu mare forţă arcul său, al cărui mâner era împodobit cu aur, care era foarte rezistent şi care era decorat cu multe luni de aur. Braţele sale erau împodobite cu Angadas de aur, coiful său era decorat cu aur, corpul său era îmbrăcat în zale de aur, steagul şi arcul său erau, de asemenea, împodobite cu aur, astfel încât strălucea ca vârful muntelui Meru. El însuşi emanând o asemenea strălucire şi ţinând în mână arcul circular, arăta ca un al doilea soare în toamnă. Acel taur printre oameni, având umerii, mersul şi ochii unui taur, arăta în mijlocul trupelor tale ca un taur într-un ţarc de vaci. Războinicii tăi s-au apropiat de el din dorinţa de a-l ucide, ca un tigru care se apropie de liderul unei turme de elefanţi, cu tâmplele sfâşiate, care stătea mândru în mijlocul turmei sale, asemănându-se cu acesta şi având mersul unui elefant înfuriat. Într-adevăr, după ce a trecut prin divizia lui Drona şi prin divizia de netrecut a lui Bhojas, după ce a traversat marea de trupe ale lui Jalasandha, precum şi oastea lui Kamvojas, după ce a scăpat de aligatorul reprezentat de fiul lui Hridika, după ce a traversat acele oşti asemănătoare oceanului, mulţi războinici din armata ta, înfierbântaţi de mânie, l-au înconjurat pe Satyaki. Şi Duryodhana şi Chitrasena şi Duhsasana şi Vivinsati, şi Sakuni şi Duhsaha, şi tânărul Durdharshana, şi Kratha, şi mulţi alţi războinici curajoşi, pricepuţi în mânuirea armelor şi greu de învins, l-au urmărit cu furie pe Satyaki din spate, în timp ce acesta înainta. Atunci, O, sire, s-a ridicat un zgomot puternic printre trupele tale, asemănător celui al oceanului în plină maree, când este biciuit de furia furtunii. Văzând toţi acei războinici care se năpusteau asupra lui, acel taur dintre Sinis i s-a adresat zâmbind vizitiului său, spunând: „*Mergi încet*”. Forţa Dhartarashtra, umflată (de furie şi mândrie), şi plină de elefanţi, cai, care şi soldaţi, care se îndreaptă cu viteză spre mine, umplând cele zece puncte cardinale cu zgomotul profund al carelor sale, O, vizitiule, şi făcând pământul, cerul şi chiar mările să tremure, această mare de trupe, O, vizitiule, o voi înfrunta într-o mare bătălie, precum continentul înfruntă oceanul care se umflă la maxim în timpul lunii pline. Priveşte, O, vizitiule, vitejia mea, care

este egală cu cea a lui Indra însuşi într-o mare bătălie. Voi distruge această forţă ostilă cu ajutorul săgeţilor mele ascuţite. Priveşte aceşti soldaţi de infanterie şi călăreţi şi războinici în care şi elefanţi ucişi de mine cu miile, trupurile lor străpunse de săgeţile mele înflăcărate. În timp ce rostea aceste cuvinte (către vizitiul său), acei combatanţi, din dorinţa de luptă, s-au apropiat repede de Satyaki, cu vitejia sa nemăsurată. Au făcut un zgomot puternic, strigând în timp ce se apropiau: *„Ucide, Grăbeşte-te, Aşteaptă, Priveşte, Priveşte!”* Dintre acei războinici curajoşi care au rostit aceste cuvinte, Satyaki, cu ajutorul săgeţilor sale ascuţite, a ucis trei sute de călăreţi şi patru sute de elefanţi. Lupta cu arme între acei arcaşi uniţi (pe de o parte) şi Satyaki (pe de altă parte) a fost extrem de aprigă, asemănându-se cu cea dintre zei şi Asuri (în vremurile de demult). A început un măcel îngrozitor. Nepotul lui Sini a primit cu săgeţile sale, asemănătoare cu şerpi cu venin virulent, acea forţă, O, tată, a fiului tău, care arăta ca o masă de nori. Acoperind toate părţile, în acea bătălie cu ploaia lui de săgeţi, acel erou viteaz, O, monarhule, a ucis fără teamă un număr mare din trupele tale. Extrem de minunată, O, rege, a fost priveliştea pe care am văzut-o acolo, şi anume că nici măcar o săgeată, O, stăpâne, a lui Satyaki nu a ratat ţinta. Acea mare de trupe, plină de care, elefanţi şi cai, şi plină de valuri constituite din soldaţi de infanterie, s-a oprit imediat ce a intrat în contact cu continentul Satyaki. Acea oaste formată din combatanţi cuprinşi de panică, elefanţi şi cai, măcelăriţi pe toate părţile de Satyaki cu săgeţile sale, s-a întors înapoi şi a rătăcit încoace şi încolo, ca şi cum ar fi fost lovită de vânturile reci ale iernii. Nu am văzut soldaţi, războinici în care, elefanţi, călăreţi sau cai care să nu fi fost loviţi de săgeţile lui Yuyudhana. Nici măcar Phalguna, O, rege, nu a provocat un astfel de măcel acolo, cum a provocat Satyaki, O, monarh, printre acele trupe. Acest taur printre oameni, adică neînfricatul nepot al lui Sini, dotat cu o mare agilitate a mâinii şi dând dovadă de o îndemânare deosebită, luptă, depăşindu-l chiar pe Arjuna. Apoi, regele Duryodhana l-a străpuns pe vizitiul lui Satwata cu trei săgeţi ascuţite şi pe cei patru cai ai săi cu patru săgeţi. Şi l-a străpuns pe Satyaki însuşi cu trei săgeţi şi încă o dată cu opt. Iar Duhsasana l-a străpuns pe acel taur printre Sinis cu şaisprezece săgeţi. Iar Sakuni l-a străpuns cu douăzeci şi cinci de săgeţi şi Chitrasena cu cinci. Iar Duhsasana l-a străpuns pe Satyaki în piept cu cinci şi zece săgeţi. Atunci, acel tigru printre Vrishnis, lovit astfel cu săgeţile lor, i-a străpuns cu mândrie pe fiecare dintre ei, O, monarhule, cu trei săgeţi. Străpungându-şi adânc toţi duşmanii cu săgeţi înzestrate cu o mare energie, nepotul lui Sini, dotat cu o mare activitate şi vitejie, a alergat pe câmpul de luptă cu viteza unui şoim. Tăind arcul fiului lui Suvala şi protecţia de piele care îi acoperea mâna, Yuyudhana l-a străpuns pe Duryodhana în centrul pieptului cu trei săgeţi. Şi l-a străpuns pe Chitrasena cu o sută de săgeţi, iar pe Duhsaha cu zece. Şi acel taur din neamul lui Sini l-a străpuns apoi pe Duhsasana cu douăzeci de săgeţi. Cumnatul tău (Sakuni), O, rege, luând apoi un alt arc, l-a străpuns pe Satyaki cu opt săgeţi şi încă o dată cu cinci. Iar Duhsasana l-a străpuns cu trei săgeţi. Iar Durmukha, O, rege, l-a străpuns pe Satyaki cu o duzină de săgeţi. Iar Duryodhana, după ce l-a străpuns pe Madhava cu trei şi apoi cu şaptezeci de săgeţi, l-a străpuns pe vizitiul său cu trei săgeţi ascuţite. Atunci Satyaki i-a străpuns pe fiecare dintre acei războinici curajoşi şi puternici, care se luptau cu înverşunare în bătălie, cu cinci săgeţi în schimb. Apoi, cel mai de seamă dintre războinicii din car (adică Yuyudhana) l-a lovit rapid pe vizitiul fiului tău cu o săgeată cu vârful lat; după care, acesta din urmă, lipsit de viaţă, a căzut la pământ. La căderea vizitiului, O, stăpâne, carul fiului tău a fost luat din luptă de caii înjugaţi la el, cu viteza vântului. Atunci fiii tăi, O, rege, şi ceilalţi războinici, O, monarh, cu ochii aţintiţi asupra carului regelui, au fugit cu sutele. Văzând acea oaste fugind, O, Bharata, Satyaki a acoperit-o cu o ploaie de săgeţi ascuţite, ascuţite pe piatră şi echipate cu aripi de aur. Învingând mii de combatanţi ai tăi, Satyaki, O, rege, a înaintat spre carul lui Arjuna. Într-adevăr, trupele tale l-au venerat pe Yuyudhana, văzându-l trăgând cu săgeţi şi protejându-şi vizitiul şi pe sine însuşi în timp ce lupta în bătălie.

SECŢIUNEA CXX

Dhritarashtra a spus: Văzând pe nepotul lui Sini îndreptându-se spre Arjuna, zdrobind pe măsură ce înainta acea mare forţă, ce au făcut, într-adevăr, O, Sanjaya, acei fii ai mei fără ruşine? Când Yuyudhana, care este egal cu însuşi Savyasachin, se afla în faţa lor, cum ar fi putut, într-

adevăr, acei nenorociți, care erau pe punctul de a muri, să-și pună inimile în luptă? Ce au făcut atunci toți acei Kshatriya, învinși în luptă? Cum ar fi putut Satyaki, renumit în întreaga lume, să treacă prin ei în luptă? Cum, de asemenea, O, Sanjaya, când fiii mei erau în viață, putea nepotul lui Sini să meargă la luptă? Spune-mi toate acestea. Este extrem de minunat, O, sire, ceea ce am auzit de la tine, și anume această întâlnire între unul și mulți, aceștia din urmă fiind, din nou, toți războinici puternici. O, Suta, cred, Destinul este acum nefavorabil pentru fiii mei, din moment ce atât de mulți războinici puternici au fost uciși de acel singur războinic din neamul Satwata. Vai, O, Sanjaya, armata mea nu se poate măsura nici măcar cu un singur războinic, și anume Yuyudhana, aprins de mânie. Toți Pandava să-și atârne armele. Învingându-l în luptă pe însuși Drona, care era priceput în arme și familiarizat cu toate modurile de război, Satyaki îi va ucide pe fiii mei, ca un leu care ucide animale mai mici. Numeroși eroi, dintre care Kritavarman este primul, luptând cu înverșunare în bătălie, nu au putut să-l ucidă pe Yuyudhana. Acesta din urmă, fără îndoială, îi va ucide pe fiii mei. Phalguna însuși nu a luptat în maniera în care a luptat renumitul nepot al lui Sini.

Sanjaya spuse: Toate acestea, O, rege, au fost aduse de sfaturile tale rele și de faptele lui Duryodhana. Ascultă cu atenție ce îți spun ție, O, Bharata. La comanda fiului tău, *Samsaptakas*, adunați, toți au hotărât să lupte cu înverșunare. Trei mii de arcași conduși de Duryodhana, cu un număr de Saka, Kamboja, Valhika, Yavana, parada, Kalinga, Tangana, Amvashta, Pisacha, Barbara și munteni, O, monarh, înfuriați și înarmați cu pietre, toți au năvălit asupra nepotului lui Sini ca insectele asupra unui foc arzând. Cinci sute de alți războinici, O, rege, au năvălit în același mod asupra lui Satyaki. Și un alt corp puternic format din o mie de care, o sută de mari războinici pe care, o mie de elefanți, două mii de eroi și nenumărați pedestrași au năvălit, de asemenea, asupra nepotului lui Sini. Duhsasana, O, Bharata, îndemnând toți acei războinici, spunea: „*Ucide-l!*”, și l-au înconjurat pe Satyaki. Nobilă și minunată a fost purtarea pe care am văzut-o atunci a nepotului lui Sini, deoarece singur a luptat fără frică cu acei inamici nenumărați. Și a nimicit acel corp întreg de războinici pe care, și forța de elefanți, și toți acei călăreți, și acea adunare întreagă de tâlhari. Ca firmamentul toamnei presărat cu stele, câmpul de bătălie a fost atunci acoperit cu roți de care rupte și zdrobite prin armele sale puternice, cu nenumărați Akshas și axe de căruță frumoase făcute fărâme, cu elefanți striviți și stindarde căzute, cu platoșe și scuturi împrăștiate peste tot, cu ghirlande și ornamente și veșminte și Amskarsha, O, tată! Mulți elefanți de frunte, uriași ca niște dealuri, și născuți din rasa Anjana sau Vamana, O, Bharata, sau din alte rase, mulți colți de frunte, O, rege, zăceau acolo pe pământ, lipsiți de viață. Și Satyaki a ucis, O, monarh, mulți cai de frunte din rasele Vanayu, munteană, Kamboja și Valhika. Și nepotul lui Sini a ucis și pedestrași acolo, în sute și mii, născuți în diverse tărâmuri și aparținând diverselor națiuni. În timp ce acești soldați erau măcelăriți în acest fel, Duhsasana, adresându-se tâlharilor, spuse: „Voi, războinici neștiutori de moralitate, luptați! De ce vă retrageți?” Văzându-i fugind fără să dea nicio atenție cuvintelor sale, Duhsasana cel de-al doilea, încurajând pe vitejii munteni, iscusiți în lupta cu pietre, a zis: „Voi sunteți iscusiți în lupta cu pietre. Satyaki nu cunoaște această metodă de război. Rămâneți așadar, lângă acel războinic care, deși dorește lupta, nu vă cunoaște modul de luptă. Și Kauravii sunt și ei neștiutori în această metodă de luptă. Repeziți-vă asupra lui Satyaki. Nu vă temeți. Satyaki nu va putea să se apropie de voi.” Astfel încurajați, acei Kshatriya care locuiau în munți, toți pricepuți la metoda de luptă cu pietre, au alergat spre nepotul lui Sini ca niște miniștri spre un rege. Acei locuitori ai muntelui, având în mâini pietre mari cât capetele de elefant, au stat în fața lui Yuyudhana în acea luptă. Alții, împinși de fiul tău și dorind să-l ucidă pe Satwata, l-au înconjurat pe acesta din toate părțile, înarmați cu proiectile. Atunci, Satyaki, văzând acei războinici care alergau spre el din dorința de luptă cu pietre, a trimis asupra lor ploi de săgeți ascuțite. Acel taur dintre Sini, cu acele săgeți care arătau ca niște șerpi, a sfărâmat acea densă ploaie de pietre aruncată de munteni. Fragmentele acelor pietre, care arătau ca un roi de licurici strălucitori, au ucis mulți combatanți acolo, de unde, O, tată, izbucniră strigăte de ”*oh*” și ”*vai*” pe câmp. Apoi, din nou, cinci sute de viteji cu pietre mari ridicate în mâini au căzut la pământ, O, rege, cu brațele tăiate. Și încă o mie, și din nou o sută de mii, printre alții, au căzut fără să poată să se apropie de Satyaki, cu brațele cu pietrele încă în strânsoare tăiate de el. Într-adevăr, Satyaki a ucis multe mii dintre acei războinici care luptau cu pietre. Toate acestea

păreau extrem de minunate. Apoi mulți dintre ei, revenind în luptă, au aruncat asupra lui Satyaki ploi de pietre. Și înarmați cu săbii și lănci, mulți Darada și Tangana și Khasi și Lampaka și Pulinda, au aruncat armele asupra lui. Satyaki, însă, bine versat în utilizarea armelor, tăia acele pietre și arme cu ajutorul săgeților sale. Acele pietre, fiind străpunse, sparte în văzduh de săgețile ascuțite ale lui Satyaki, produceau un zgomot puternic, de la care mulți războinici pe care și elefanți au fugit de la luptă. Și loviți de fragmentele acelor pietre, oamenii și elefanții și caii au devenit incapabili să rămână în luptă, căci simțeau ca și cum ar fi fost înțepați de viespi. Micul rest de elefanți (care îl atacaseră pe Satyaki), acoperit de sânge, cu capetele și globii frontali crăpați, au fugit apoi de la carul lui Yuyudhana. Atunci izbucni în mijlocul trupelor tale, O, tată, în timp ce erau sfărâmați astfel de către Madhava, un zgomot ca cel al oceanului la reflux. Auzind acel mare vacarm, Drona, adresându-se vizitiului său, a zis: „O, Suta, acel mare războinic pe car de neam Satwata, cuprins de mânie, ne sfâșie oastea în fragmente diverse și se învârtește în luptă ca însuși Distrugătorul. Du carul în acel loc de unde vine acest vacarm vijelios. Fără îndoială, Yuyudana se luptă cu muntenii care luptă cu pietre. Războinicii noștri pe care i-am trimis sunt văzuți fugind, purtați de caii lor scăpați fără control. Mulți dintre ei, fără arme și fără armură și răniți, cad. Vizitii nu-și pot opri caii, care fug nebunește.” Auzind aceste cuvinte ale fiului lui Bharadwaja, vizitiul i-a zis lui Drona, cel dintâi dintre cei care poartă arme, „Tu, înzestrat cu zile multe, trupele Katirava fug. Privește, războinicii noștri, înfrânți (de inamic), fug în toate direcțiile. Acolo, din nou, eroii aceia, anume Panchala și Pandava, uniți, se apropie din toate părțile din dorința de a te ucide, O, cel care pedepsește dușmanii, hotărăște care dintre aceste sarcini necesită atenție mai întâi. Ar trebui să rămânem aici (pentru a-i întâmpina pe Pandava) sau ar trebui să mergem (spre Satyaki)? În ceea ce îl privește pe Satyaki, el este acum departe înaintea noastră.” În timp ce vizitiul, O, stăpâne, vorbea astfel cu fiul lui Bharadwaja, nepotul lui Sini a apărut brusc în văzduh, luptându-se cu un număr mare de războinici pe care îi măcelărea. Acea parte a trupelor tale, fiind astfel măcelărită de Yuyudhana în luptă, a fugit de carul lui Yuyudhana spre locul unde se afla divizia lui Drona. Și acei (alți) războinici pe care Duhsasana îi condusese, toți cuprinși de panică, s-au repezit la locul unde se vedea carul lui Drona.

SECȚIUNEA CXXI

Sanjaya spuse: Văzând carele lui Duhsasana oprindu-se lângă al său, fiul lui Bharadwaja, adresându-i-se lui Duhsasana, i-a spus aceste cuvinte: «De ce, O Duhsana, fug toate aceste carete? Este regele sănătos? Este încă viu conducătorul Sindhușilor? Tu ești un prinț. Ești fratele regelui. Ești un războinic măreț pe care. De ce fugi de la luptă? (Asigurând tronul fratelui tău), devino tu acel Prinț Regent. Tu i-ai spus altădată Draupadii: „Ești sclava noastră, fiind câștigată de noi la zaruri. Fără a fi legată de soții tăi, renunță la castitatea ta. Fii tu cea care aduce veșminte pentru regele, fratele meu cel mai mare. Soții tăi sunt toți morți. Ei sunt la fel de lipsiți de valoare ca semințele de susan fără miez.” După ce ai spus aceste cuvinte atunci, de ce, O Duhsana, fugi acum de la luptă? După ce ai provocat singur aceste ostilități aprige cu Panchalașii și cu Pandavașii, de ce ți-e frică în luptă în prezența doar a lui Satyaki? Luând zarurile la meciul de jocuri de noroc, nu ai putut să prevezi că acele zaruri manevrate de tine se vor transforma curând în săgeți feroce asemănătoare unor șerpi veninoși? Tu cel ce ai spus altădată epitete abuzive către Pandavași. Jalea Draupadii are în tine rădăcina. Unde este acum acea mândrie, acea aroganță, acea lăudăroșenie a ta? De ce fugi, după ce ai enervat Pandavașii, acei șerpi teribili veninoși? Când tu, frate curajos al lui Suyodhana, te hotărăști să fugi, fără îndoială, O erou, ar trebui să protejezi azi, bazându-te pe energia propriilor brațe, această oaste a Kurușilor învinsă și cuprinsă de panică. Fără a face asta, tu, totuși, părăsești lupta de frică și sporești bucuria dușmanilor tăi. O, ucigaș de dușmani, când tu, liderul oastei tale, fugi astfel, cine altcineva va rămâne în luptă? Când tu, refugiul ei, ești speriat, cine nu se va speria? Luptând cu un singur războinic din rasa Satwata, inima ta este înclinată spre fuga de la luptă. Dar ce veți face, O Kurușilor, când vei vedea purtătorul lui *Gandiva* în luptă, sau pe Bhimasena, sau pe gemeni (Nakula și Sahadeva)? Săgețile lui Satyaki, de care speriat cauți siguranță în fugă, sunt abia egale cu cele ale lui Phalguna în luptă care seamănă cu soarele sau focul

în splendoare. Dacă inima ta este hotărâtă să fugi, atunci suveranitatea pământului, la încheierea păcii, să fie dată regelui Yudhishthira cel Drept. Înainte ca săgeţile lui Phalguna, asemănătoare şerpilor eliberaţi din pielea lor, să îţi pătrundă în corp, fă pace cu Pandavaşii. Înainte ca Parthaşii cu suflet înalt, ucigându-ţi fraţii tăi o sută în luptă, să smulgă pământul prin forţă, fă pace cu Pandavaşii. Înainte ca regele Yudhishthira să se înfurie, şi Krishna de asemenea, acel iubitor de luptă, fă pace cu Pandavaşii. Înainte ca Bhima cel cu braţe puternice, pătrunzând în această oaste vastă, să-ţi captureze fraţii, fă pace cu Pandavaşii. Bhishma i-a spus altădată fratelui tău Suyodhana, ”Pandavaşii sunt de neînvins în luptă. O, cel amabil, fă pace cu ei.” Fratele tău cel rău Suyodhana, totuşi, nu a făcut asta. Prin urmare, hotărându-ţi inima ferm pe luptă, luptă viguros cu Pandavaşii. Mergi repede pe careta ta acolo unde este Satyaki. Fără tine, O Bharata, această oaste va fugi. Pentru tine însuţi, luptă în luptă cu Satyaki, a cărui vitejie nu poate fi oprită.» Astfel abordat (de Drona), fiul tău nu a spus niciun cuvânt ca răspuns. Prefăcându-se că nu a auzit cuvintele (fiului lui Bharadwaja), Duhsasana a mers acolo unde era Satyaki. Însoţit de o forţă mare de *Mlecşaşi* care nu se retrăgeau, şi ajungând la Satyaki în luptă, Duhsasana a luptat viguros cu acel erou. Drona, de asemenea, acel cel mai înalt dintre purtătorii de care, excitat de furie, s-a repezit asupra Panchalaşilor şi Pandavaşilor, cu viteză moderată. Pătrunzând în mijlocul oastei Pandavaşilor în acea luptă, Drona a început să zdrobească războinicii lor cu sutele şi miile. Şi Drona, O rege, proclamându-şi numele în acea luptă, a provocat un mare măcel printre Pandavaşi, Panchalaşi şi Matsyaşi. Iluminatul Viraketu, fiul conducătorului Panchalaşilor, s-a repezit asupra fiului lui Bharadwaja, care se angajase astfel în înfrângerea rândurilor Pandavaşilor. Înfigând în Drona cinci săgeţi drepte, acel prinţ a înfipt apoi în stindardul lui Drona o săgeată, şi apoi în vizitiul său cu şapte. Vederea pe care am văzut-o atunci, O monarh, în acea luptă, a fost extrem de minunată, dat fiind că Drona, deşi se străduia viguros, nu putea să se apropie de prinţul Panchalaşilor. Atunci, O tată, Panchalaşii, văzându-l pe Drona oprit în luptă, l-au înconjurat pe acesta din toate părţile, O rege, din dorinţa victoriei regelui Yudhishthira. Şi acei războinici l-au acoperit apoi pe Drona împreună cu ploi de săgeţi de foc şi lănci puternice şi diverse alte feluri de arme, O rege! Oprind apoi acele ploi dense de arme prin propriile sale de numeroase săgeţi asemenea vântului care alungă din cer masele de nori, Drona arăta extraordinar de strălucitor. Apoi acel ucigaş de eroi duşmani (fiul lui Bharadwaja) a ţintit o săgeată feroce înzestrată cu strălucirea soarelui sau a focului, spre careta lui Viraketu. Săgeata, O monarh, pătrunzând prin prinţul Panchalaşilor, a intrat repede în pământ, scăldată în sânge şi arzând ca o flacără de foc. Apoi prinţul Panchalaşilor a căzut repede de pe cretă, ca un copac Champaka smuls de vânt, căzând de pe un vârf de munte. La căderea acelui mare arcaş, acel prinţ înzestrat cu mare putere, Panchalaşii l-au încercuit repede pe Drona din toate părţile. Apoi Chitraketu, şi Sudhanwan, şi Chitravarman, O Bharata, şi Chitraratha de asemenea, toţi afectaţi de durere din cauza fratelui (lor ucis), s-au repezit împreună asupra fiului lui Bharadwaja, dorind să lupte cu el, şi aruncând săgeţi (în el) ca norii (care plouă) la sfârşitul verii. Lovit din toate părţile de acei războinici regali, acel taur printre Brahmani şi-a adunat toată energia şi mânia pentru distrugerea lor. Atunci Drona a tras ploi de săgeţi asupra lor. Loviţi de acele săgeţi trase de Drona de la arcul său întins la maximum, acei prinţi, O, cel mai bun dintre monarhi, au devenit derutaţi şi nu ştiau ce să facă. Drona cel înfuriat, O Bharata, văzându-i pe acei prinţi stupefiaţi, i-a lipsit zâmbind de caii, vizitii şi caretele lor în acea luptă. Atunci ilustrul fiu al lui Bharadwaja, cu săgeţile sale ascuţite şi cu vârfuri late, le-a tăiat capetele, ca un om care culege flori dintr-un copac. Lipsiţi de viaţă, acei prinţi au căzut de pe carele lor pe pământ, O, rege cu mare strălucire, ca Daityas şi Danavas ucişi în bătălia dintre zei şi Asuri în zilele de demult. După ce i-a ucis în luptă, O, rege, viteazul fiu al lui Bharadwaja şi-a scuturat arcul său invincibil, a cărui coardă era împodobită cu aur. Văzându-i pe acei mari războinici de pe care, asemenea unor zei printre Panchali ucişi, Dhrishtadyumna, cuprins de furie, a vărsat lacrimi în acea bătălie. Inflamat de mânie, s-a repezit, în acea confruntare, spre carele lui Drona. Atunci, O, rege, ţipete de jale s-au auzit deodată la vederea lui Drona acoperit de săgeţi de către prinţul din Panchala. Complet învăluit de fiul cel cu suflet mărinimos al lui Prishata, Drona totuşi nu a suferit nicio durere. Dimpotrivă, a continuat să lupte, zâmbind în acelaşi timp. Prinţul Panchalilor l-a lovit apoi pe Drona în piept cu multe săgeţi drepte, furios de mânie. Adânc străpuns de acel mare războinic, ilustrul fiu al lui Bharadwaja s-a aşezat pe

platforma carului său şi a leşinat. Văzându-l în această stare, Dhrishtadyumna, înzestrat cu mare vitejie şi energie, şi-a lăsat arcul deoparte şi a luat repede o sabie. Acel mare războinic de pe care a sărit apoi iute din propriul său car şi a urcat în cel al lui Bharadwaja, O, stăpâne, într-o clipă, cu ochii roşii de furie şi împins de dorinţa de a-i tăia capul lui Drona de pe trunchi. Între timp, viteazul Drona, revenindu-şi în simţiri, şi-a luat arcul şi, văzându-l pe Dhrishtadyumna apropiat atât de mult de el din dorinţa de a-l ucide, a început să străpungă acel mare războinic de pe care cu săgeţi lungi de doar o palmă şi, prin urmare, potrivite pentru lupta de aproape. Acele săgeţi de măsura unei palme şi potrivite pentru lupta de aproape erau cunoscute de Drona, O, rege! Şi cu ele a reuşit să-l slăbească pe Dhrishtadyumna. Măreţul Dhrishtadyumna, lovit de un număr mare de acele săgeţi, a sărit iute din carul lui Drona. Atunci, acel erou de mare vitejie, cu avântul său înfrânt, a urcat pe propriul său car şi a ridicat din nou arcul său mare. Şi marele războinic de pe care Dhrishtadyumna a început din nou să-l străpungă pe Drona în acea bătălie. Şi Drona, de asemenea, O, monarh, a început să-l străpungă pe fiul lui Prishata cu săgeţile sale. Atunci, bătălia care a avut loc între Drona şi prinţul Panchalilor a fost minunată în cea mai mare măsură, asemenea celei dintre Indra şi Prahlada, ambii dorind suveranitatea celor trei lumi. Amândoi cunoscători ai modurilor de luptă, au alergat pe câmpul de luptă, afişând diverse mişcări ale carelor şi rănindu-se reciproc cu săgeţile lor. Şi Drona şi fiul lui Prishata, ameţind minţile războinicilor, au tras ploi de săgeţi ca doi nori mari (vărsând torente de ploaie) în sezonul ploios. Şi acei iluştri războinici au acoperit cu săgeţile lor cerul, punctele cardinale şi pământul. Şi toate creaturile, anume Kshatriyas, O, rege, şi toţi ceilalţi combatanţi de acolo, au aplaudat cu entuziasm acea bătălie dintre ei. Şi Panchalii, O, rege, au exclamat cu voce tare: „Fără îndoială, Drona, după ce l-a întâlnit pe Dhrishtadyumna în luptă, va fi învins de noi.” Atunci Drona, în acea bătălie, i-a tăiat repede capul vizitiului lui Dhrishtadyumna, ca un om care culege un fruct copt dintr-un copac. Atunci caii, O, rege, ai lui Dhrishtadyumna cel cu suflet mărinimos au fugit şi, după ce acei cai l-au purtat pe Dhrishtadyumna de pe câmpul de luptă, Drona, înzestrat cu mare putere, a început să-i înfrângă pe Panchali şi pe Srinjaya în acea bătălie. După ce au învins Pandavas şi Panchalii, fiul lui Bharadwaja de mare putere, acel pedepsitor al duşmanilor, şi-a reluat locul în mijlocul propriei sale formaţii. Şi Pandavas, O, stăpâne, nu au îndrăznit să-l învingă în luptă.

SECŢIUNEA CXXII

Sanjaya a spus: Între timp, O, rege, Duhsasana s-a năpustit asupra nepotului lui Sini, aruncând mii de săgeţi ca un nor puternic care revarsă torente de ploaie. După ce l-a străpuns pe Satyaki cu şaizeci de săgeţi şi încă o dată cu şaisprezece, nu a reuşit să-l facă pe erou să tremure, pentru că acesta a rezistat, neclintit ca muntele Mainaka. Însoţit de o mulţime mare de care provenind din diverse tărâmuri, cel mai de seamă dintre descendenţii lui Bharata a tras nenumărate săgeţi şi a umplut toate punctele cardinale cu urlete adânci ca ale norilor. Văzând că Kaurava vine la luptă, Satyaki, cu braţele sale puternice, s-a repezit spre el şi l-a acoperit cu săgeţile sale. Cei care se aflau în fruntea lui Duhsasana, acoperiţi astfel de ploaia de săgeţi, au fugit cu toţii de frică, chiar sub privirile fiului tău. După ce au fugit, O, monarhule, fiul tău Duhsasana, O, rege, a rămas fără teamă în luptă şi a început să-l lovească pe Satyaki cu săgeţi. Şi străpungând cei patru cai ai lui Satyaki cu patru săgeţi, pe vizitiul său cu trei şi pe Satyaki însuşi cu o sută în acea bătălie, Duhsasana a scos un urlet puternic. Atunci, O, monarhule, Madhava, aprins de furie, a făcut curând ca carul, vizitiul, steagul şi Duhsasana însuşi să devină invizibili cu ajutorul săgeţilor sale drepte. Într-adevăr, Satyaki l-a acoperit complet pe curajosul Duhsasana cu săgeţi. Ca un păianjen care prinde un ţânţar la îndemână cu ajutorul firelor sale, acel învingător al duşmanilor l-a acoperit rapid pe Duhsasana cu săgeţile sale. Apoi, regele Duryodhana, văzându-l pe Duhsasana acoperit astfel cu săgeţi, a îndemnat un grup de Trigartas să se îndrepte spre carul lui Yuyudhana. Acei războinici Trigarta, cu fapte feroce, pricepuţi în luptă şi în număr de trei mii, s-au îndreptat spre Yuyudhana. Hotărâţi să lupte şi jurând să nu se retragă, toţi l-au înconjurat pe Yuyudhana cu o mare mulţime de care. Curând, însă, Yuyudhana a doborât cinci sute dintre cei mai de seamă războinici ai lor, aflaţi în fruntea forţei care avansa spre el în luptă, trăgând asupra lui ploaie de săgeţi. Ucişi rapid de cel mai

de seamă dintre Sinis cu săgeţile sale, aceştia au căzut ca nişte copaci înalţi de pe vârfurile munţilor, dezrădăcinaţi de o furtună. Şi câmpul de luptă, presărat cu elefanţi mutilaţi, O, monarhule, şi steaguri căzute, şi cadavre de cai împodobiţi cu ornamente de aur, sfâşiaţi şi tăiaţi de săgeţile nepotului lui Sini şi scăldaţi în sânge, arăta frumos, O, rege, ca o câmpie acoperită de flori de Kinsukas. Acei soldaţi ai tăi, astfel măcelăriţi de Yuyudhana, nu şi-au găsit protectorul, asemenea elefanţilor scufundaţi în mlaştină. Apoi cu toţii s-au îndreptat spre locul unde se afla careta lui Drona, ca nişte şerpi puternici care se îndreaptă spre găuri de frică de prinţul păsărilor. După ce a ucis acei cinci sute de războinici viteji cu săgeţile sale, asemănătoare şerpilor cu otravă virulentă, acel erou a înaintat încet spre locul unde era Dhananjaya. Şi în timp ce acel suprem dintre oameni înainta astfel, fiul tău, Duhsasana, l-a străpuns în grabă cu nouă săgeţi drepte. Acel arcaş puternic (Yuyudhana) l-a străpuns în schimb pe Duhsasana cu cinci săgeţi drepte şi ascuţite, echipate cu pene de vultur şi de *kanka*. Apoi Duhsasana, O, Bharata, zâmbind în acest timp, l-a străpuns pe Satyaki, O, monarh, cu trei săgeţi şi încă o dată cu cinci. Nepotul lui Sini, atunci, lovindu-ţi fiul cu cinci săgeţi şi tăindu-i arcul, a mers zâmbind spre Arjuna. Atunci Duhsasana, inflammat de furie şi dorind să ucidă eroul Vrishni, i-a aruncat în timp ce acesta înainta o suliţă făcută în întregime din fier. Satyaki, însă, O, rege, a tăiat cu săgeţile sale, echipate cu pene de *kanka*, acea suliţă feroce a fiului tău. Apoi, O, conducător de oameni, fiul tău, luând un alt arc, l-a străpuns pe Satyaki cu câteva săgeţi şi a scos un răget puternic. Apoi Satyaki, stârnit de furie, l-a ameţit pe fiul tău în acea bătălie şi l-a lovit în centrul pieptului cu câteva săgeţi care semănau cu flăcări de foc. Şi din nou, l-a străpuns pe Duhsasana cu opt săgeţi făcute în întregime din fier şi cu vârfuri foarte ascuţite. Duhsasana, totuşi, l-a străpuns pe Satyaki în schimb cu douăzeci de săgeţi. Atunci, binecuvântatul Satyaki, O, monarh, l-a străpuns pe Duhsasana în centrul pieptului cu trei săgeţi drepte. Şi puternicul războinic de caretă Yuyudhana, cu câteva săgeţi drepte, a ucis caii lui Duhsasana; inflamat de furie, a ucis, cu câteva săgeţi drepte, şi vizitiul acestuia. Cu o săgeată cu vârf lat, i-a tăiat apoi arcul fiului tău, iar cu cinci săgeţi a tăiat învelişul de piele care îi acoperea mâna. Cunoscând cele mai înalte arme, Satyaki, apoi, cu două săgeţi cu vârf lat, i-a tăiat stindardul lui Duhsasana şi beţele de lemn ale caretei sale. Şi apoi, cu un număr de săgeţi ascuţite, a ucis ambii vizitii din spate ai fiului tău. Acesta din urmă, fără arc, fără urechi (sau fără căşti), fără cai şi fără vizitiu, a fost preluat de liderul războinicilor Trigarta pe careta sa. Nepotul lui Sini, atunci, O, Bharata, urmărindu-l o clipă, s-a reţinut şi nu l-a ucis, căci eroul cu braţe puternice şi-a amintit cuvintele lui Bhimasena. Într-adevăr, Bhimasena, O, Bharata, a jurat în mijlocul adunării distrugerea tuturor fiilor tăi în bătălie. Atunci, O, stăpâne, Satyaki, după ce l-a învins astfel pe Duhsasana, a înaintat repede, O, rege, pe drumul pe care Dhananjaya îl făcuse înainte.

SECŢIUNEA CXXIII

Dhritarashtra a zis: Nu erau oare, O, Sanjaya, în armata mea luptători măreţi pe care să-l poată ucide sau rezista carului lui Satyaki în timp ce el înainta (spre Arjuna)? De o măiestrie care nu poate fi învinsă şi înzestrat cu o putere egală cu cea a lui Şakra însuşi, singur a realizat isprăvi în luptă asemenea Marelui Indra în mijlocul Danavaşilor! Sau, poate, drumul pe care a mers Satyaki era liber? Vai, posedând putere adevărată, singur a zdrobit nenumăraţi războinici! Spune-mi, O, Sanjaya, cum a trecut nepotul lui Sini, de unul singur, prin acea forţă vastă care se lupta cu el în luptă?

Sanjaya spuse: O rege, strădaniţele înverşunate şi vuietul făcute de oastea ta, care era plină de care, elefanţi, cai şi pedestraşi, au fost asemănătoare cu ce se vede la sfârşitul *Yugăi*. O, dăruitorule de onoruri, când oastea ta adunată era trecută în fiecare zi în revistă, mi s-a părut că nicio altă adunare asemenea armatei tale nu a mai fost pe pământ. Zeii şi Charanaşii, care au venit acolo, au spus: „Această trecere în revistă va fi ultima de acest fel pe pământ.” Într-adevăr, O rege, nu s-a mai format niciodată o desfăşurare ca aceea pe care a format-o Drona în ziua măcelului lui Jayadratha. Vuietul făcut de acele trupe vaste care se aruncau una asupra alteia în luptă semăna cu cel al oceanului însuşi măturat de furtună. În oastea ta, la fel şi în cea a Pandavaşilor, erau sute şi

mii de regi, O, cel mai bun dintre oameni. Zgomotul făcut de acei eroi înfuriaţi, de fapte înverşunate, în timp ce se angajau în luptă, era extraordinar şi făcea părul să se ridice pe cap. Apoi Bhimasena şi Dhrishtadyumna, O, părinte, şi Nakula şi Sahadeva şi regele Yudhishthira cel Drept, au strigat cu voce tare: „Veniţi, Lovitiţi, Atacaţi! Viteazul Madhava şi Arjuna au intrat în armata inamică! Faceţi repede ceea ce îi va face să ajungă uşor acolo unde este careta lui Jayadratha.” Zicând acestea, ei i-au îndemnat pe soldaţii lor. Şi au continuat: „Dacă Satyaki şi Arjuna ar fi ucişi, Kauravii şi-ar fi atins scopurile, iar noi am fi învinşi. Prin urmare, uniţi-vă toţi şi agitaţi repede această oaste asemănătoare oceanului (a inamicului), ca nişte vânturi iuţi care agită adâncul.” Războinicii, O rege, astfel îndemnaţi de Bhimasena şi de prinţul Panchalaşilor, i-au sufocat pe Kaurava, devenind nepăsători chiar şi la propria lor viaţă. Înzestraţi cu mare energie, toţi aceştia, dorind moartea în luptă, la tăişul sau marginea armelor, în aşteptarea raiului, nu au arătat cea mai mică grijă pentru vieţile lor în lupta pentru prietenii lor. În mod similar, războinicii tăi, O, rege, dornici de mare renume şi cu hotărâre nobilă pentru luptă, stăteau pe câmp, hotărâţi să se lupte. În acea bătălie cumplită şi teribilă, Satyaki, după ce a învins toţi combatanţii, s-a îndreptat spre Arjuna. Razele soarelui reflectându-se de pe armura strălucitoare a războinicilor, combatanţii au fost nevoiţi să-şi retragă ochii de la acestea. Duryodhana, de asemenea, O, rege, a pătruns cu vigoare în marea oaste a Pandavaşilor cu suflet mare, luptând cu tenacitate în bătălie. Întâlnirea care a avut loc între el pe de o parte şi ei pe de altă parte, a fost extrem de feroce, şi mare a fost măcelul care s-a produs acolo cu acea ocazie.

Dhritarashtra a zis: Când tabăra Pandava se îndrepta astfel spre bătălie, Duryodhana, penetrând-o, trebuie să fi fost pus în mare suferinţă. Sper că nu şi-a întors spatele de pe câmpul de luptă, O, Sutā! Această confruntare între unul şi mulţi într-o bătălie cumplită, iar acel unul fiind un rege, mi se pare că a fost foarte inegală. Mai mult, Duryodhana a fost crescut în mare lux, în bogăţii şi posesiuni, el este un rege al oamenilor. Singur înfruntând mulţi, sper că nu s-a retras din luptă.

Sanjaya spuse: Ascultă-mă pe mine, O rege, în timp ce descriu, O, Bharata, acea bătălie minunată purtată de fiul tău, acea confruntare între unul şi mulţi. Într-adevăr, armata Pandava a fost agitată de Duryodhana în acea bătălie, ca o adunare de tulpini de lotus dintr-un lac de către un elefant. Văzând atunci acea armată lovită astfel de fiul tău, O, rege, Panchalii conduşi de Bhimasena s-au repezit asupra lor. Apoi Duryodhana l-a străpuns pe Bhimasena cu zece săgeţi şi pe fiecare dintre gemeni cu câte trei şi pe regele Yudhishthira cu şapte. Şi i-a străpuns pe Virata şi pe Drupada cu şase săgeţi, iar pe Sikhandin cu o sută. Şi străpungându-l pe Dhrishtadyumna cu douăzeci de săgeţi, a lovit fiecare dintre cei cinci fii ai Draupadii cu câte trei săgeţi. Cu săgeţile sale vijelioase a tăiat sute de alţi combatanţi în acea bătălie, inclusiv elefanţi şi războinici care luptau din care, ca Însuşi Distrugătorul în mânie exterminând creaturile. În consecinţă cu măiestria sa cultivată prin practică şi cu puterea armelor sale, el părea, în timp ce era angajat să-şi doboare inamicii, să-şi încordeze arcul în mod neîncetat tras până la cerc, fie când ţintea, fie când elibera săgeţile. Într-adevăr, acel arc formidabil al său, spatele căruia era împodobit cu aur, era văzut de oameni tras într-un cerc perpetuu în timp ce era ocupat să-şi ucidă inamicii. Atunci regele Yudhishthira, cu un cuplu de săgeţi cu vârf lat, a tăiat arcul fiului tău, O, tu de neam Kuru, în timp ce acesta se lupta din greu. Şi Yudhishthira l-a străpuns adânc şi cu zece săgeţi excelente şi de frunte. Aceste săgeţi, însă, atingând armura lui Duryodhana, s-au rupt rapid în bucăţi. Apoi Parthas, plini de încântare, l-au înconjurat pe Yudhishthira, ca zeii şi marii Rishi în vremuri de demult care îl înconjurau pe Indra cu ocazia măcelului lui Vritra. Atunci, fiul tău viteaz, luând un alt arc, i-a vorbit regelui Yudhishthira, fiul lui Pandu, spunând: „*Stai, stai!*” şi s-a repezit asupra lui. Văzându-l pe fiul tău avansând în marea bătălie, Panchalii, cu veselie şi cu speranţe de victorie, au avansat să-l întâmpine. Atunci Drona, dorind să-l salveze pe regele (Kuru), i-a întâmpinat pe Panchalii care se repezeau, ca un munte care primeşte mase de nori încărcaţi de ploaie, mânaţi de furtună. Bătălia care a urmat atunci, O, rege, care a avut loc acolo, a fost extrem de feroce, făcând părul de pe mâini să se ridice, între Pandava, O, tu cu braţe puternice, şi războinicii tăi. A fost un măcel groaznic al tuturor creaturilor care a avut loc atunci, asemănător jocului lui Rudra însuşi (la sfârşitul *Yugăi*). Atunci s-a auzit un

vuiet puternic în locul unde se afla Dhananjaya. Și acel vuiet, O, stăpâne, făcând părul de pe mâini să se ridice, s-a ridicat deasupra tuturor celorlalte sunete. Astfel, o mare având brațe puternice, a progresat bătălia dintre Arjuna și arcașii tăi. Astfel a progresat bătălia dintre Satyaki și oamenii tăi în mijlocul armatei tale. Și astfel a continuat lupta dintre Drona și inamicii săi la poarta formației. Astfel, într-adevăr, O, stăpâne al pământului, a continuat acel măcel pe pământ, când Arjuna și Drona și puternicul războinic din care Satyaki erau toți înfuriați.

SECȚIUNEA CXXIV

Sanjaya a zis: În după-amiaza acelei zile, O, rege, o luptă grozavă, caracterizată prin urlete adânci ca ale norilor, a avut din nou loc între Drona și Somaka. Acel om cel mai de seamă, Drona, călare pe careta sa cu șoimi roșii și hotărât la luptă, s-a repezit asupra Pandavilor, cu o viteză moderată. Viteazul fiu al lui Bharadwaja, acel mare arcaș înzestrat cu forță mare, acel erou născut într-un vas excelent, făcând ceea ce era plăcut ție, O, rege, și doborând, O, Bharata, mulți războinici de seamă cu săgețile sale ascuțite, înzestrate cu aripi frumoase, părea să se joace în acea bătălie. Atunci, acel războinic de pe careta cea mare a Kaikeyașilor, Vrihatkshatra, irezistibil în luptă și cel mai mare dintre cei cinci frați, s-a repezit asupra lui. Trăgând multe săgeți ascuțite, l-a chinuit foarte mult pe învățător, ca o masă mare de nori care varsă ploi torențiale pe muntele Gandhamadana. Atunci Drona, O, rege, înfuriat, i-a trimis cincisprezece săgeți ascuțite pe piatră și înzestrate cu aripi de aur. Prințul Kekayașilor, însă, a tăiat cu veselie fiecare dintre acele săgeți trase de Drona, care semănau cu șerpi furioși plini de venin virulent, cu cinci săgeți ale sale. Văzând acea ușurință în mână arătată de taurul printre Brahmani, apoi i-a trimis opt săgeți drepte. Văzând acele săgeți trase din arcul lui Drona, venind repede spre el, Vrihatkshatra în acea luptă le-a rezistat cu tot atâtea săgeți ascuțite de-ale sale. Văzând acea faptă extrem de dificilă realizată de Vrihatkshatra, trupele tale, O, rege, au fost pline de uimire. Atunci Drona, O, monarh, lăudând pe Vrihatkshatra, a invocat în acea luptă arma invincibilă și cerească numită *Brahma*. Prințul Kekayașilor, văzând-o trasă de Drona în luptă, a anulat acea armă *Brahma*, O, monarh, cu o armă *Brahma* a sa. După ce acea armă a fost astfel anulată, Vrihatkshatra, O, Bharata, l-a străpuns pe Brahman cu șaizeci de săgeți ascuțite pe piatră și înzestrate cu aripi de aur. Atunci Drona, acel om cel mai de seamă, a străpuns pe prințul Kekayașilor cu o săgeată puternică care, pătrunzând prin armura acestuia din urmă, (i-a trecut prin corp și) a intrat în pământ. Așa cum un șarpe negru, O, cel mai bun dintre regi, străpunge o movilă de furnici, așa a intrat și acea săgeată în pământ, după ce a străpuns corpul prințului Kekaya în acea luptă. Străpuns adânc, O, monarh, de săgețile lui Drona, prințul Kekayașilor, cuprins de furie și rostogolindu-și ochii frumoși, l-a străpuns pe Drona cu șaptezeci de săgeți ascuțite pe piatră și înzestrate cu aripi de aur. Și cu o altă săgeată i-a chinuit foarte mult pe vizitiul lui Drona chiar în punctele vitale. Înțepat de Vrihatkshatra, O, stăpâne, cu săgeți, Drona a aruncat ploi de săgeți ascuțite asupra caretei Prințului din Kekaya. Deprivându-l pe puternicul războinic de pe care, Vrihatkshatra, de calmul său, Drona a ucis apoi, cu săgeți cu patru pene, cei patru cai ai acestuia din urmă. Cu o altă săgeată, i-a doborât vizitiul lui Vrihatkshatra din nișa sa din car. Și doborând pe pământ, cu încă două săgeți, stindardul și umbrela inamicului său, acel taur dintre Brahmani, cu o a treia săgeată bine trasă din arcul său, l-a înțepat pe Însuși Vrihatkshatra în piept. Atunci, acesta din urmă, astfel lovit în piept, a căzut din careta sa.

După măcelul, O, rege, al lui Vrihatkshatra, acel puternic războinic de pe care dintre Kaikeya, fiul lui Sisupala, plin de furie, i-a vorbit vizitiului său, spunând: «O, vizitiu, mergi în locul unde Drona se află, îmbrăcat în armură și angajat în măcelărirea gazdelor Kaikeya și Panchala.» Auzind aceste cuvinte ale sale, vizitiul l-a dus curând pe acel războinic de pe care cel mai de frunte la Drona, cu acei cai iuți de rasă Kamvoja. Apoi Dhrishtaketu, acel taur dintre Chedi, umflat de putere, s-a repezit spre Drona pentru propria sa nimicire ca o insectă asupra unui foc arzător. Curând l-a înțepat pe Drona și pe caii, careta și stindardul său cu șaizeci de săgeți. Și din nou l-a lovit cu multe alte săgeți ascuțite ca un om care trezește un tigru adormit. Atunci Drona, cu o săgeată ascuțită cu muchia ca un brici, cu pene de vultur, i-a tăiat mijlocul arcului acelui puternic războinic

care se chinuia în luptă. Apoi acel puternic războinic de pe care, şi anume fiul lui Sisupala, luând un alt arc, l-a înţepat pe Drona cu multe săgeţi cu pene de Kanka şi de păun. Drona, apoi, ucigând cu patru săgeţi cei patru cai ai lui Dhrishtaketu, i-a tăiat zâmbind capul vizitiului acestuia din urmă de pe trunchi. Şi apoi l-a înţepat pe Dhrishtaketu însuşi cu douăzeci şi cinci de săgeţi. Prinţul din Chedi, apoi, sărind repede jos din careta sa, a luat o bâtă şi a aruncat-o spre fiul lui Bharadwaja ca un şarpe furios. Văzând acea bâtă grea, înzestrată cu forţa diamantului şi împodobită cu aur, înaintându-se spre el ca Moartea, fiul lui Bharadwaja a tăiat-o cu multe mii de săgeţi ascuţite. Acea bâtă, tăiată de fiul lui Bharadwaja, O, stăpâne, cu multe săgeţi, a căzut, O, Kaurava, făcând pământul să răsune de zgomotul ei. Văzându-i lovitura zădarnică, înfuriatul şi curajosul Dhrishtaketu a aruncat o suliţă şi apoi un pumnal împodobit cu aur. Tăind acea suliţă cu cinci săgeţi, Drona a tăiat şi acel pumnal cu cinci săgeţi. Ambele acele proiectile, astfel tăiate, au căzut pe pământ, ca o pereche de şerpi sfâşiaţi şi zdrobiţi de Garuda. Curajosul fiu al lui Bharadwaja a trimis apoi, în acea luptă, o săgeată ascuţită pentru nimicirea lui Dhrishtaketu, care se lupta pentru nimicirea lui Bharadwaja însuşi. Acea săgeată, pătrunzând prin armura şi pieptul lui Dhrishtaketu cu energie inegalabilă, a intrat în pământ, ca o lebădă care se scufundă într-un lac plin de nuferi. Aşa cum o cioară flămândă prinde şi mănâncă o mică insectă, tot aşa eroul Drona l-a înghiţit pe Dhrishtaketu în acea mare bătălie. După măcelul conducătorului Chediilor, fiul său, care cunoştea armele supreme, cuprins de furie, a căutat să-şi asume povara tatălui său. Şi pe acesta, Drona, zâmbind, l-a trimis în locuinţa lui Yama prin săgeţile sale, ca un tigru uriaş şi puternic în pădurea deasă care ucide un pui de cerb.

În timp ce Pandava erau astfel măcelăriţi, O, Bharata, eroul fiu al lui Jarasandha s-a repezit spre Drona. Ca norii care învăluie soarele, el l-a făcut rapid pe cel cu braţe puternice, pe Drona, nevăzut în acea bătălie prin ploaia de săgeţi. Văzând această iscusinţă în el, Drona, zdrobitorul de Kshatriya, a tras iute sute şi mii de săgeţi. Acoperind (cu săgeţile sale) în acea bătălie pe cel dintâi dintre războinicii de pe carul de luptă, Drona l-a ucis iute pe fiul lui Jarasandha chiar în văzul tuturor arcaşilor. Într-adevăr, Drona, asemănător cu Distrugătorul însuşi, înghiţind pe oricine se apropia de el atunci, ca şi cum ar fi fost însuşi Distrugătorul, care înghite creaturile când le vine ceasul. Apoi Drona, O, monarhule, strigându-şi numele în acea bătălie, a acoperit pe Pandava cu multe mii de săgeţi. Acele săgeţi trase de Drona, ascuţite pe piatră şi însemnate cu numele său, omorau în acea bătălie oameni, elefanţi şi cai cu sutele. Astfel măcelăriţi de Drona, ca Asurii de Śakra, Panchala au început să tremure ca o turmă de vite afectate de frig. Într-adevăr, O, taur al neamului lui Bharata, când armata Pandava era astfel măcelărită de Drona, un jalnic vaiet de jale s-a înălţat din ea. Arşi de soare şi măcelăriţi de acele săgeţi, Panchala au fost cuprinşi de angoasă. Amuţiţi de fiul lui Bharadwaja cu ploaia sa de săgeţi în acea bătălie, marii războinici de pe care de luptă ai Panchalilor se simţeau ca nişte oameni ale căror coapse fuseseră prinse de aligatori. Atunci, O, rege, Chedii, Srinjayii, Kasi şi Kosala s-au repezit cu veselie împotriva fiului lui Bharadwaja din dorinţa de luptă. Şi Chedii, Panchala şi Srinjayii şi-au spus unul altuia: „*Drona a fost ucis! Drona a fost ucis!*” Zicând aceste vorbe, ei s-au năpustit asupra acelui erou. Într-adevăr, toţi aceşti tigri dintre oameni s-au repezit cu toată forţa lor asupra ilustrului Drona, dorind să-l trimită în sălaşul lui Yama. Atunci fiul lui Bharadwaja, prin săgeţile sale, a trimis acei bravi războinici care se luptau cu tărie în bătălie, în special pe cei din Chedi din pădure, în faţa Regelui celor morţi. După ce acei vestiţi dintre Chedi fuseseră nimiciţi, Panchala, loviţi de săgeţile lui Drona, au început să tremure. Văzând, O, părinte, acele fapte ale lui Drona, ei l-au strigat cu putere pe Bhimasena şi pe Dhrishtadyumna, O, Bharata, şi i-au spus: „Acest Brahmana a practicat, fără îndoială, cele mai aspre penitenţe şi a dobândit mare merit ascetic. Umplut de furie în bătălie, el mistuie pe cei mai buni dintre Kshatriya. Datoria unui Kshatriya este lupta; a unui Brahmana, cea mai înaltă este asceza. Un Brahmana înzestrat cu merit ascetic şi învăţătură, este capabil să ardă totul doar cu privirea sa. Mulţi vestiţi Kshatriya, apropiindu-se de focul de netrecut şi feroce al armelor lui Drona, au fost, O, Bharata, arşi şi făcuţi scrum. Ilustrul Drona, după puterea, curajul şi perseverenţa sa, ameţeşte toate creaturile şi ne omoară trupele!” Auzind aceste cuvinte ale lor, puternicul Kshatradharman, observând corect datoriile unui Kshatriya, i-a tăiat cu furie cu o săgeată în formă de semilună arcul lui Drona, cu

săgeata înfiptă în el. Atunci Drona, zdrobitorul de Kshatriya, devenind şi mai furios, a luat alt arc strălucitor, mai tare decât cel pe care îl pusese deoparte. Fixând pe el o săgeată ascuţită, nimicitoare pentru şirurile inamice, învăţătorul, înzestrat cu mare putere, a trimis-o la prinţ, trăgând coarda arcului până la ureche. Acea săgeată, ucigându-l pe Kshatradharman, a intrat în pământ. Cu pieptul străpuns, el a căzut de pe vehiculul său pe pământ. După uciderea fiului lui Dhrishtadyumna, trupele (Pandava) au început să tremure. Atunci puternicul Chekitana s-a năpustit asupra lui Drona. Străpungându-l pe Drona cu zece săgeţi, el l-a străpuns din nou cu o săgeată în centrul pieptului. Şi el a străpuns vizitiul lui Drona cu patru săgeţi şi pe cei patru cai ai săi tot cu patru. Învăţătorul a străpuns apoi braţul drept al lui Chekitana cu şaisprezece săgeţi, şi stindardul său cu şaisprezece, şi vizitiul său cu şapte. După ce vizitiul a fost ucis, caii lui Chekitana au fugit, târând după ei carul. Văzând caii lui Chekitana străpunşi de săgeţile fiului lui Bharadwaja, şi carul său lipsit de vizitiu, Panchala şi Pandava au fost cuprinşi de mare frică. Drona atunci, O, părinte, respingând în toate părţile pe Panchala şi Srinjaya uniţi în bătălie, arăta extrem de strălucitor. Venerabilul Drona, de aproape optzeci şi cinci de ani, de culoare închisă şi cu şuviţe albe căzându-i pe umeri, se mişca în bătălie ca un tânăr de şaisprezece ani. Într-adevăr, O, rege, inamicii îl considerau pe Drona, ucigaşul duşmanilor, cum se mişca fără frică în bătălie, ca fiind nimeni altul decât Indra însuşi înarmat cu trăsnet. Atunci, O, monarhule, puternicul Drupada cu mare înţelepciune a zis: „Acesta (Drona) îi omoară pe Kshatriya ca un tigru flămând care omoară animale mai mici. Duryodhana cel păcătos şi cu suflet rău, va obţine cu siguranţă cele mai jalnice regiuni (în lumea de apoi). Datorită lăcomiei sale, mulţi vestiţi Kshatriya, ucişi în luptă, zac pe câmp, ca nişte tauri sfâşiaţi, zvârcolindu-se în sânge şi devenind hrană pentru câini şi şacali.” Zicând aceste cuvinte, O, monarhule, Drupada, stăpânul unei *Akshauhini* de trupe, punându-i pe Parthas în frunte, s-a repezit cu viteză spre Drona.

SECŢIUNEA CXXV

Sanjaya zise: Când armata Pandava era agitată din toate părţile, Partha, Panchala şi Somaka s-au retras la o mare distanţă. În timpul desfăşurării acelui război înfricoşător, care făcea părul să se ridice, şi al măcelului general, asemănător cu ceea ce se întâmplă, O, Bharata, la sfârşitul *Yuga*, când Drona de mare forţă urla în mod repetat ca un leu, iar Panchala erau slăbiţi şi Pandava erau măcelăriţi, regele Yudhishthira cel Drept, neputând găsi niciun refugiu în acea suferinţă, a început, O, rege, să se gândească cum se va sfârşi. Privind în jur în aşteptarea lui Savyasachin, Yudhishthira nu l-a văzut nici pe acel fiu al Pritha, nici pe Madhava. Nevăzând acel tigru printre oameni, adică Arjuna cu stindardul de maimuţă, şi neauzind nici sunetul lui *Gandiva*, monarhul a fost cuprins de anxietate, şi nevăzând nici pe Satyaki, acel fruntaş al călăreţilor printre Vrishni, regele Yudhishthira cel Drept a devenit la fel de anxios. Într-adevăr, nevăzând aceşti doi fruntaşi ai oamenilor, Yudhishthira nu a găsit pace. Regele Yudhishthira cel Drept, cel cu suflet nobil şi cu braţe puternice, temându-se de părerea rea a lumii, a început să se gândească la careta lui Satyaki. Nepotul lui Sini, Satyaki, cu forţă adevărată, cel care alungă temerile prietenilor, a fost trimis de mine pe urmele lui Phalguna. Aveam o singură grijă înainte, dar acum am două. Aş dori să am veşti atât despre Satyaki, cât şi despre Dhananjaya, fiul lui Pandu. După ce l-am trimis pe Satyaki să-l urmeze pe Arjuna, pe cine voi trimite acum pe urmele lui Satyaki? Dacă voi încerca prin toate mijloacele să aflu de fratele meu numai, fără să mă interesez de Yuyudhana, lumea mă va osândi. Vor spune că Yudhishthira, fiul lui Dharma, întrebându-se de fratele său, îl lasă pe Satyaki din rasa Vrishni, acel erou cu forţă neclintită, soartei sale! Temându-mă, aşadar, de învinuirea lumii, ar trebui să-l trimit pe Vrikodara, fiul Pritha, pe urmele lui Madhava cel cu suflet nobil. Dragostea pe care o am pentru eroul Vrishni, pentru acel războinic de neînvins al rasei Satwata (adică Satyaki), nu este mai mică decât dragostea pe care o am pentru Arjuna, cel care ucide duşmani. Cel care dă bucurie lui Sinis a fost din nou pus de mine într-o sarcină foarte grea. Acel războinic puternic, însă, fie pentru cererea unui prieten, fie pentru onoare, a pătruns în armata Bharata ca un Makara în ocean. Zgomotul pe care îl aud de la eroii neînduplecaţi care luptă împreună împotriva acelui Vrishni erou de mare inteligenţă este mare. Fără îndoială, sunt prea mulţi pentru el. Prin urmare, a venit timpul să mă gândesc la salvarea lui. Îmi pare că Bhimasena, fiul lui Pandu, înarmat cu arcul, ar trebui să meargă acolo unde sunt acei

doi călăreți puternici. Nu există nimic pe pământ pe care Bhima să nu îl poată suporta. Dacă se străduiește cu hotărâre, este un adversar în luptă pentru toți arcașii din lume. Bazându-ne pe puterea brațelor acelui războinic cu suflet nobil, am reușit să ne întoarcem din exilul nostru în pădure și nu am fost niciodată învinși în luptă. Dacă Bhimasena, fiul lui Pandu, pleacă de aici la Satyaki, atât Satyaki, cât și Phalguna vor primi un ajutor real. Fără îndoială, nu ar trebui să mă îngrijorez pentru Satyaki și Phalguna. Amândoi sunt pricepuți în arme, iar Vasudeva însuși îi protejează. (Cu toate acestea, sunt îngrijorat pentru ei), ar trebui să caut să-mi înlătur anxietatea. Prin urmare, îl voi pune pe Bhima să-l urmeze pe Satyaki. După ce am făcut acest lucru, ar trebui să consider că aranjamentele mele pentru salvarea lui Satyaki sunt complete. Yudhishthira, fiul lui Dharma, după ce a stabilit acest lucru în minte, i-a spus vizitiului său și a zis: „*Du-mă la Bhima*.” Auzind comanda regelui Yudhishthira cel Drept, vizitiul, versat în arta ecvestră, a dus careta înfrumusețată cu aur acolo unde era Bhima. Ajuns în prezența lui Bhima, regele, amintindu-și de ocazie, s-a mâhnit de durere și l-a rugat pe Bhima cu diverse cereri. Într-adevăr, copleșit de durere, monarhul i-a vorbit lui Bhima. Și acestea au fost cuvintele, O, rege, pe care Yudhishthira, fiul Kunti, i le-a spus: „O, Bhima, nu văd stindardul lui Arjuna, care pe o singură caretă a învins toți zeii, Gandharva și Asura.” Apoi Bhimasena, adresându-se regelui Yudhishthira cel Drept care se afla în acea stare, a spus: „Niciodată înainte nu am văzut sau auzit cuvintele tale lipsite de bucurie. Într-adevăr, înainte, când eram loviți de durere, tu ai fost cel care ne-a mângâiat. Ridică-te, Ridică-te, O, rege al regilor, spune ce trebuie să fac pentru tine. O, dătător de onoruri, nu există nimic ce nu pot face. Spune-mi care sunt comenzile tale, O, fruntaș al rasei Kuru! Nu te lăsa pradă tristeții.” Atunci, regele, cu fața tristă și cu ochii plini de lacrimi, i-a spus lui Bhimasena, oftând ca un șarpe negru: „Sunetele încete ale cochiliei *Panchajanya*, suflate cu mânie de Vasudeva de renume mondial, se aud. Se pare, din aceasta, că fratele tău Dhananjaya zace astăzi pe câmp, lipsit de viață. Fără îndoială, Arjuna fiind ucis, Janardana luptă. Acel erou de mare forță, pe a cărui tărie se bazează existența Pandava, cel la care ne întoarcem întotdeauna în vremuri de frică, ca zeii la șeful lor cu o mie de ochi, acel erou, în căutarea conducătorului Sindhilor, a pătruns în gazda Bharata. Știu acest lucru, O, Bhima, că a plecat, dar nu s-a întors încă. Întunecat la culoare, tânăr, cu șuvițe creț, extrem de frumos, călăreț puternic, cu piept lat și brațe lungi, având mersul unui elefant furios, cu ochi de culoarea cuprului lustruit și ca ai unei *chakre*, acel frate al tău sporește temerile dușmanilor. Fii tu binecuvântat, chiar acesta este motivul tristeții mele, O, cel care pedepsește dușmanii! Pentru Arjuna, O, tu cu brațe puternice, precum și pentru Satwata, tristețea mea crește ca un foc arzând hrănit cu ofrande de unt clarificat. Nu văd stindardul lui. Din această cauză sunt amețit de durere. Fără îndoială, el a fost ucis, iar Krishna, priceput în luptă, luptă. Știu de asemenea că tigrul printre oameni, acel călăreț puternic, Satwata, a fost ucis. *Vai*! Satyaki l-a urmat pe celălalt călăreț puternic, împreună cu fratele tău. Fără să-l văd nici pe Satyaki, sunt amețit de durere. Prin urmare, O, fiu al Kunti, mergi acolo unde sunt Dhananjaya și Satyaki, de asemenea de mare energie, dacă, bineînțeles, crezi că este datoria ta să asculți cuvintele mele, O, tu care cunoști datoria! Amintește-ți că eu sunt fratele tău mai mare. Ar trebui să crezi că Satyaki îți este mai drag decât Arjuna însuși. O, fiu al Pritha, Satyaki a plecat, din dorința de a mă ajuta, pe urmele lui Arjuna, o urmărire pe care nu o pot parcurge sufletele de natură vicioasă. Văzându-i pe cei doi Krishna și pe Satyaki din rasa Satwata nevătămați și sănătoși, trimite-mi un mesaj, O, fiu al lui Pandu, printr-un urlet de leu.”

SECȚIUNEA CXXVI

Bhima a spus: Carul care odinioară i-a purtat pe Brahma, Isana, Indra și Varuna (la luptă), urcând pe el, a plecat cu doi Krishna. Nu se pot teme de pericol, luând însă comanda ta pe capul MEU, iată, mă duc. Nu te întrista. Întâlnindu-mă cu acei tigri dintre oameni, îți voi trimite vești.

Sanjaya a spus: După ce a rostit aceste cuvinte, puternicul Bhima a început să se pregătească de plecare, lăsându-l în mod repetat pe Yudhishthira în grija lui Dhrishtadyumna și a celorlalți prieteni (ai cauzei Pandava). Într-adevăr, Bhimasena, de forță mare, adresându-se lui Dhrishtadyumna, a spus: „Îți este cunoscut, O, tu cu brațe puternice, cât de atent este mereu marele

războinic care se află pe car Drona să-l captureze pe regele Yudhishthira cel Drept prin orice mijloace îi stau în putință. Într-adevăr, O, fiu al lui Prishata, niciodată nu voi pune plecarea mea (la Arjuna și Satyaki) deasupra datoriei mele de a-l proteja pe rege. Regele Yudhishthira, însă, mi-a poruncit să merg și nu îndrăznesc să-l contrazic. Mă voi duce acolo unde șade conducătorul Sindhușilor, la marginea morții. Eu ar trebui, în totală veridicitate, să acționez conform cuvintelor fratelui meu (Arjuna) și ale lui Satyaki, înzestrat cu înțelepciune mare. Prin urmare, tu, hotărât cu tărie la luptă, să îl protejezi azi pe Yudhishthira, fiul Pritha. Dintre toate sarcinile, aceasta este cea mai înaltă datorie a ta în luptă." Astfel adresat de Vrikodara, O, monarh, Dhrishtadyumna a răspuns: „Voi face ce dorești. Du-te, O, fiu al Pritha, fără nicio îngrijorare de acest fel. Fără a-l ucide pe Dhrishtadyumna în luptă, Drona nu va putea niciodată să-l umilească pe regele Yudhishthira în luptă." Astfel lăsându-l pe fiul regal al lui Pandu în grija lui Dhrishtadyumna, și salutându-și fratele mai mare, Bhimasena, a pornit spre locul unde era Phalguna. Înainte de a-l lăsa să plece, totuși, regele Yudhishthira cel Drept, O, Bharata, l-a îmbrățișat pe Bhimasena și i-a sărutat capul și i-a rostit binecuvântări de bun augur. După ce a înconjurat un număr de Brahmani, mulțumiți cu venerație și daruri, și a atins cele opt feluri de articole de bun augur, și a băut miere Kairataka, acel erou, colțurile ochilor căruia deveniseră roșii de beție, și-a simțit puterea dublată. Brahmanii au efectuat ceremonii de împăcare pentru el. Diverse semne prevestitoare de succes i s-au arătat. Văzându-le, el a simțit bucuria victoriei anticipate. Vânturi favorabile au început să sufle și să indice succesul său. Apoi, puternicul Bhimasena cu brațe mari, cel mai vestit dintre războinicii de pe care se află pe car, îmbrăcat în zale, împodobit cu cercei și Angadas, și mâinile sale acoperite cu apărători din piele, s-a urcat pe carul său excelent. Armura sa costisitoare, din oțel negru și împodobită cu aur, semăna cu un nor încărcat de fulgere. Corpul său era frumos acoperit cu veșminte galbene și roșii și negre și albe. Îmbrăcat într-o cuirasă colorată, care îi proteja și gâtul, Bhimasena arăta strălucitor ca un nor împodobit cu curcubeu.

În timp ce Bhimasena era pe punctul de a se angaja în luptă împotriva trupelor tale din dorința de luptă, suflările feroce ale lui Panchajanya au fost din nou auzite. Auzind acele suflări puternice și teribile, capabile să umple cele trei lumi de frică, fiul lui Dharma i-a vorbit din nou lui Bhimasena, spunând: "Iată, eroul Vrishni suflă cu vehemență în scoica sa. Într-adevăr, acel Prinț al scoicilor umple pământul și cerul cu sunetul său. Fără îndoială, Savyasachin, aflat în mare suferință, cel care poartă discul și buzduganul, luptă cu toți Kurii. Fără îndoială, venerabila Kunti, și Draupadi, și Subhadra, toți, împreună cu rudele și prietenii lor, asistă astăzi la semne de rău augur deosebit de nefast. Prin urmare, O, Bhima, mergi iute acolo unde este Dhananjaya. Toate punctele cardinale, O, Partha, par goale pentru ochii mei din cauza dorinței mele nesatisfăcute de a-l vedea pe Dhananjaya și de asemenea din cauza lui Satwata." Îndemnat în mod repetat de superiorul său să plece, viteazul fiu al lui Pandu, și anume Bhimasena, O, rege, învelindu-și mâinile în apărătoare de piele, și-a luat arcul. Îndemnat de fratele său mai mare, acel frate, Bhimasena, care era devotat binelui fratelui său, a poruncit să se bată tobele. Și Bhima și-a suflat cu forță și scoica și, scoțând urlete de leu, a început să-și încordeze arcul. Îngrozind inimile eroilor ostili prin acele urlete de leu și luând o înfățișare teribilă, s-a repezit asupra dușmanilor săi. Iute și bine dresat, caii de cea mai bună rasă, nechezând cu furie, l-au purtat. Înzestrat cu viteza vântului sau a gândului, frâiele lor erau ținute de Visoka. Apoi, fiul lui Pritha, trăgând cu mare forță de sfoara arcului, a început să zdrobească capul șirului ostil, făcând bucăți și străpungând combatanții de acolo. Și pe măsură ce acel erou cu brațe puternice înainta, vitejii Panchalas și Somakas l-au urmat în spate, ca zeii care îl urmează pe Maghavat. Apoi frații Duhsasana și Chitrasena și Kundabhedin și Vivinsati și Durmukha și Duhsaha și Sala și Vinda și Anuvinda și Sumukha și Dirghavahu și Sudarsana și Suhasta și Sushena și Dirghalochana și Abhaya și Raudrakarman și Suvarman și Durvimochana, apropiindu-se, l-au înconjurat pe Bhimasena. Acești înaintași dintre războinicii de pe care, acești eroi, toți strălucind, împreună cu trupele și oamenii lor, hotărâți ferm pentru luptă, s-au repezit asupra lui Bhimasena. Acel războinic eroic și puternic de pe care, și anume Bhimasena, fiul lui Kunti, cu mare vitejie, înconjurat astfel, și-a aruncat privirea asupra lor și s-a repezit asupra lor cu iuțeala unui leu asupra animalelor mai mici. Acești eroi, arătând arme cerești și puternice, l-au

acoperit pe Bhima cu săgeți, ca norii care învăluie soarele răsărit. Trecând cu iuțeală peste toți acei războinici, Bhimasena s-a repezit asupra diviziei lui Drona și a acoperit forța de elefanți din fața sa cu ploi de săgeți. Fiul lui Vayu, zdrobind cu săgețile sale aproape într-o clipă acea divizie de elefanți, a împrăștiat-o în toate direcțiile. Într-adevăr, ca animalele terifiate în pădure la urletul unui Sarabha, acei elefanți au fugit cu toții, scoțând țipete îngrozitoare. Trecând iute peste acea porțiune de pământ, s-a apropiat apoi de divizia lui Drona. Atunci învățătorul i-a oprit avântul, ca un continent care rezistă mării învolburate. Zâmbind, l-a lovit pe fiul lui Pandu în frunte cu o săgeată. Atunci, fiul lui Pandu a strălucit ca soarele cu raze îndreptate în sus. Învățătorul a crezut că Bhima îi va arăta respect așa cum o făcuse Phalguna înainte. Adresându-se, prin urmare, lui Vrikodara, el a spus: „O Bhimasena, îți este dincolo de putere să intri în oastea inamică, fără să mă învingi pe mine, dușmanul tău, în luptă, O, tu cu forță mare! Deși Krishna cu fratele tău mai mic au pătruns în această oaste cu permisiunea mea, tu, în schimb, nu vei reuși niciodată să faci asta.” Auzind aceste cuvinte ale învățătorului, Bhima neînfricat, cuprins de furie, și cu ochii roșii ca sângele sau cuprul lustruit, i-a răspuns iute lui Drona, spunând: „O nelegiuitule Brahman, nu se poate ca Arjuna să fi intrat în această oaste cu permisiunea ta. El este invizibil. El ar pătrunde în oastea condusă de însuși Śakra. Dacă ți-a arătat respect, a fost doar pentru a te onora. Dar să știi, O, Drona, că eu nu sunt la fel de plin de compasiune ca Arjuna. Pe de altă parte, eu sunt Bhimasena, dușmanul tău. Te considerăm tată, învățător și prieten. Ne considerăm fiii tăi. Gândind așa, ne smerim întotdeauna în fața ta. Când, însă, ne spui astăzi astfel de cuvinte, se pare că totul s-a schimbat. Dacă te consideri dușmanul nostru, fie precum crezi. Fiind nimeni altul decât Bhima, voi acționa curând față de tine așa cum trebuie să acționez față de un dușman.” Zicând acestea, Bhima învârtind o măciucă, ca însuși Distrugătorul care își învârte toiagul fatal, a aruncat-o, O, rege, spre Drona. Drona, însă, sărise iute din careta sa, (și acest lucru i-a asigurat siguranța). Căci acea măciucă a apăsat în pământ careta lui Drona, împreună cu caii, vizitiul și stindardul ei. Apoi Bhima a zdrobit numeroși războinici ca potopul care zdrobește copacii cu forța sa. Apoi fiii tăi l-au încercuit din nou pe acel cel mai înaintat dintre războinicii de pe care. Între timp, Drona, acel cel mai bun dintre lovitori, urcând într-o altă caretă, s-a îndreptat spre poarta șirului și a rămas acolo pentru luptă. Atunci, O, rege, Bhima cel furios, cu mare putere, a acoperit divizia de care din fața sa cu ploi de săgeți. Atunci acei viteji războinici de pe care, fiii tăi, loviți astfel în luptă, înzestrați fiind cu mare forță, au luptat cu Bhima din dorința de victorie. Apoi Duhsasana, cuprins de furie, a aruncat spre Bhimasena O suliță ascuțită făcută în întregime din fier, dorind să-l omoare pe fiul lui Pandu. Bhima, însă, a tăiat în două acea suliță feroce aruncată de fiul tău, în timp ce venea spre el. Acest fapt a părut extrem de minunat. Apoi fiul cel puternic al lui Pandu, cu alte trei săgeți ascuțite, i-a ucis pe cei trei frați Kundabhedin și Sushena și Dirghanetra. Și din nou, dintre fiii tăi viteji care luptau cu el, Bhima l-a ucis pe viteazul Vrindaraka, cel care sporea faima Kurușilor. Și din nou, cu alte trei săgeți, Bhima i-a ucis pe alți trei fii ai tăi, și anume Abhaya și Raudrakarman și Durvimochana. Astfel uciși, O, rege, de acel războinic puternic, fiii tăi l-au înconjurat pe Bhima, cel mai bun dintre lovitori, din toate părțile. Apoi au plouat săgeți asupra acelui fiu al lui Pandu, de fapte teribile, ca norul de la sfârșitul verii care varsă torente de ploaie pe pieptul muntelui. Acel ucigaș de oștiri, moștenitorul lui Pandu, a primit acel potop de săgeți, ca un munte care primește o ploaie de pietre. Într-adevăr, viteazul Bhima nu a simțit nicio durere. Apoi, fiul Kuntīi, zâmbind, i-a trimis prin săgețile sale pe fiul tău Vinda și pe Anuvinda și Suvarman în sălașul lui Yama. Apoi, fiul lui Pandu, O, taur al rasei lui Bharata, ți-a străpuns rapid în acea bătălie pe viteazul tău fiu Sudarsana. Acesta din urmă, imediat, a căzut și a murit. Într-un timp foarte scurt, fiul lui Pandu, aruncându-și privirile asupra acelei forțe de care, a făcut ca aceasta să fugă în toate direcțiile prin săgețile sale. Apoi, ca o turmă de căprioare speriate de zgomotul roților de care sau de un strigăt puternic, fiii tăi, în acea bătălie, O, rege, afectați de frica lui Bhimasena, s-au frânt brusc și au fugit. Fiul Kuntīi, însă, a urmărit acea mare forță a fiilor tăi și a început, O, rege, să străpungă Kauravii din toate părțile. Soldații tăi, O, monarh, astfel măcelăriți de Bhimasena, au fugit de la bătălie, evitând pe fiul lui Pandu și îndemnându-și proprii cai de soi la cea mai mare viteză. Mărețul Bhimasena, apoi, după ce i-a învins în luptă, a scos urlete de leu și a făcut un zgomot mare lovindu-și axilele. Și mărețul Bhima, făcând și un zgomot fioros cu palmele sale, și speriind astfel forța de care și pe cei mai de frunte

războinici care se aflau în ea, a trecut spre divizia lui Drona, depășind acea forță de care (pe care o învinsese).

SECȚIUNEA CXXVII

Sanjaya spuse: După ce fiul lui Pandu a traversat acea forță de care, învățătorul Drona, zâmbind, l-a acoperit cu ploi de săgeți, dorind să-i oprească înaintarea. Amăgind apoi forța ta cu puterile sale de iluzie și sorbind, ca și cum, acele săgeți trase din arcul lui Drona, Bhimasena s-a repezit asupra acelor frați (și anume, fiii tăi). Atunci mulți regi, toți arcași măreți, îndemnați de fiii tăi, repezindu-se impetuos, au început să-l înconjoare. Încercuit de ei, O Bharata, Bhima, zâmbind și scoțând un urlet de leu, a apucat și a aruncat asupra lor cu mare forță un buzdugan feroce, distrugător de cete inamice. Acel buzdugan de tărie adamantinică, aruncat ca fulgerul lui Indra chiar de Indra, a zdrobit, O rege, soldații tăi în luptă. Și părea că umple, O rege, tot pământul cu zgomot puternic. Și arzând în splendoare, acel buzdugan feroce i-a umplut de frică pe fiii tăi. Văzând acel buzdugan cu cursă impetuoasă și înzestrat cu fulgere, care se îndrepta spre ei, războinicii tăi au fugit, scoțând strigăte înfricoșătoare. Și la sunetul insuportabil, O tată, al acelui buzdugan feroce, mulți oameni au căzut acolo unde stăteau, și mulți războinici din care au căzut de pe carele lor. Măcelăriți de Bhimasena înarmat cu buzdugan, războinicii tăi au fugit de frică de la luptă, ca cerbii atacați de un tigru. Fiul lui Kunti, fugărindu-i în luptă pe acei dușmani viteji ai săi, a traversat impetuos acea forță ca Garuda cu pene frumoase.

În timp ce Bhimasena, acel conducător al conducătorilor de cete de care, era angajat în un astfel de măcel, fiul lui Bharadwaja, O, rege, s-a repezit asupra lui. Și Drona, oprind pe Bhima cu ploaia de săgeți, a scos deodată un urlet de leu ce a inspirat frică Pandavașilor. Bătălia care a avut loc între Drona și Bhima cel cu suflet înalt a fost, O, rege, furioasă și cumplită și semăna cu întâlnirea dintre zei și Asura din vechime. Războinici eroici de sute și mii au fost uciși în acea bătălie de săgețile ascuțite trase din arcul lui Drona. Fiul lui Pandu atunci, sărind din careta sa, și-a închis ochii, O, rege, și s-a repezit pe jos cu mare viteză spre careta lui Drona. Într-adevăr, așa cum un bou suportă ușor o ploaie grea, tot așa și tigrul dintre oameni, adică Bhima, a suportat acea ploaie de săgeți din arcul lui Drona. Lovit în acea bătălie, O, tată, de Drona, marele Bhima, apucând cureaua caretei lui Drona, a aruncat-o jos cu mare forță. Astfel aruncat la pământ în bătălie, O, rege, Drona, însă, urcând repede pe altă caretă, a pornit spre poarta înșiruiri, vizitiul său îndemnându-și caii cu mare viteză în acel moment. Acest fapt, O, tu din rasa lui Kuru, înfăptuit de Bhimasena, a părut extrem de minunat. Marele Bhima, apoi, urcând pe careta sa, s-a repezit cu iuțeală spre oastea fiului tău. Și a zdrobit pe Kshatriya în bătălie, ca o furtună ce zdrobește rânduri de copaci. Într-adevăr, Bhima a înaintat, rezistând războinicilor ostili ca un munte care rezistă mării învolburate. Ajungând apoi la trupele Bhoja, care erau apărate de fiul lui Hridika, Bhimasena, O, rege, le-a măcinat puternic și a trecut prin ele. Speriindu-i pe soldații ostili cu sunetul palmelor sale, O, tată, Bhima i-a învins pe toți ca un tigru care învinge o turmă de boi. Trecând prin diviziunile Bhoja și Kamvoja, precum și de nenumărate triburi de Mleccha, toți iscusiți în luptă, și văzându-l pe călărețul de care măreț, Satyaki, angajat în luptă, Bhimasena, fiul lui Kunti, O, suveranule, a pornit cu hotărâre și cu mare viteză, dorind să-l vadă pe Dhananjaya. Depășind toți războinicii tăi din acea bătălie, fiul lui Pandu l-a zărit apoi pe mărețul călăreț de care, Arjuna, angajat în luptă. Viteazul Bhima, acel tigru dintre oameni, văzându-l pe Arjuna punându-și în practică măiestria pentru măcelul conducătorului Sindhușilor, a scos un răget puternic, asemenea, O, suveranule, norilor care mugesc în anotimpul ploios. Acele răgete teribile ale lui Bhimasena care urla au fost, O, tu din rasa Kuru, auzite atât de Arjuna, cât și de Vasudeva în mijlocul bătăliei. Ambii acei eroi, auzind în același timp acel strigăt al lui Bhima, au strigat în repetate rânduri din dorința de a-l vedea pe Vrikodara. Apoi Arjuna scoțând un răget puternic, și Madhava făcând același lucru, au năvălit în luptă ca o pereche de tauri urlători. Auzind apoi acel răget al lui Bhimasena, precum și pe cel al lui Phalguna înarmat cu arcul, Yudhishthira, fiul lui Dharma, O, rege, a fost foarte mulțumit. Și regele

Yudhishthira, auzind acele sunete ale lui Bhima şi Arjuna, a fost alungată tristeţea sa. Şi domnul Yudhishthira i-a urat în mod repetat succes lui Dhananjaya în luptă.

În timp ce viteazul Bhima urla astfel, puternicul Yudhishthira, fiul lui Dharma, cel mai virtuos dintre oameni, zâmbind s-a gândit o vreme şi a rostit cuvintele care i-au inspirat inima: „O, Bhima, mi-ai trimis cu adevărat mesajul. Ai respectat cu adevărat comenzile superiorului tău. Aceia, O, fiu al lui Pandu, nu pot avea niciodată victorie care te au pe tine ca duşman. Din noroc, Dhananjaya, capabil să tragă cu arcul (chiar şi) cu mâna stângă, mai trăieşte. Din noroc, viteazul Satyaki, a cărui vitejie nu poate fi învinsă, este nevătămat şi sănătos. Din noroc, aud atât pe Vasudeva, cât şi pe Dhananjaya rostind aceste urlete. Acela care, înfrângând pe Sakra însuşi în luptă, îl gratificase pe purtătorul ofrandelor de sacrificiu, acel ucigaş de duşmani, anume Phalguna, din noroc, mai trăieşte în această bătălie. Acela pe al cărui sprijin al braţelor ne bazăm cu toţii că trăim, acel ucigaş de armate ostile, Phalguna, din noroc, mai trăieşte. Acel care cu ajutorul unui singur arc i-a învins pe Nivatakavacha, acei Danava, adică cei care nu puteau fi învinşi de zei înşişi, acela, anume Partha, din noroc, mai trăieşte. Acel care i-a învins în oraşul lui Matsya pe toţi Kauravii adunaţi pentru a captura vacile lui Virata, acel Partha, din noroc, mai trăieşte. Acel care, prin puterea braţelor sale, a ucis paisprezece mii de Kalakeya, acel Partha, din noroc, mai trăieşte. Acel care, de dragul lui Duryodhana, l-a învins, prin energia armelor sale, pe puternicul rege al Gandharvilor, acel Partha, din noroc, mai trăieşte. Împodobit cu diademă şi ghirlande (de aur), înzestrat cu mare forţă, având cai albi (în carul său) şi pe Krishna însuşi ca vizitiu, acel Phalguna, întotdeauna drag mie, din noroc, mai trăieşte. Arzând de tristeţe din cauza morţii fiului său, străduindu-se să îndeplinească o faptă extrem de dificilă şi căutând chiar acum să-l ucidă pe Jayadratha, vai, va reuşi acela care şi-a făcut acest jurământ, anume Dhananjaya, să îl ucidă pe conducătorul Sindhuşilor în bătălie? După ce acesta, protejat de Vasudeva, îşi va fi îndeplinit acel jurământ, îl voi revedea pe acel Arjuna înainte de apusul soarelui? Îi va bucura pe duşmanii săi conducătorul Sindhuşilor, care este devotat binelui lui Duryodhana, fiind ucis de Phalguna? Va face pace cu noi regele Duryodhana, văzându-l pe conducătorul Sindhuşilor ucis în bătălie? Îl va face pe ticălosul Duryodhana să facă pace cu noi văzându-şi fratele ucis în bătălie de Bhimasena? Ticălosul Duryodhana nu va fi cuprins de remuşcări văzându-i pe alţi mari războinici zăcând doborâţi pe pământ? Nu se vor sfârşi ostilităţile noastre doar cu sacrificiul lui Bhishma? Va face pace acel Suyodhana cu noi pentru a salva rămăşiţa (din ceea ce i-a mai rămas atât lui, cât şi nouă)?” Diverse astfel de reflecţii i-au trecut prin minte regelui Yudhishthira, copleşit de compasiune. Între timp, bătălia (dintre Pandava şi Kaurava) făcea ravagii.

SECŢIUNEA CXXVIII

Dhritarashtra a zis: În timp ce puternicul Bhimasena rostea acele strigăte puternice, adânci ca vuietul norilor sau ca tunetele, ce eroi (de partea noastră) l-au înconjurat? Nu văd pe acel războinic, O, Sanjaya, în cele trei lumi, care este în stare să stea în faţa înfuriatului Bhimasena în luptă. Nu văd, O, fiule, pe cel care poate sta pe câmpul de bătălie în faţa lui Bhimasena înarmat cu buzdugan şi semănând cu Moartea însăşi. Cine va sta în faţa acelui Bhima, fără să-l excepteze nici chiar pe Shakra, care distruge un car cu un car şi un elefant cu un elefant? [152] Cine dintre cei devotaţi bunăstării lui Duryodhana a stat în bătaia săgeţilor în faţa lui Bhimasena, cuprins de furie şi angajat în măcelărirea fiilor mei? Cine au fost acei oameni care au stat în luptă în faţa lui Bhimasena, angajat să-şi consume fiii mei ca o flacără de incendiu în pădure care mistuie frunzele uscate şi paiele? Cine au fost cei care l-au înconjurat pe Bhima în luptă, văzându-i pe fiii mei ucişi de el unul după altul, ca Moartea însăşi care seceră toate creaturile? Nu mă tem de Arjuna atât de mult, nici de Krishna atât de mult, nici de Satyaki atât de mult, nici de el (şi anume Dhrishtadyumna) care s-a născut din focul jertfei, pe cât mă tem de Bhima. Spune-mi, O, Sanjaya, cine au fost acei eroi care s-au repezit asupra acelui foc arzător, reprezentat de Bhima, care mi-a mistuit fiii?

152 Adică, folosirea carelor şi a elefanţilor ca arme pentru distrugerea carelor şi a elefanţilor.

Sanjaya spuse: În timp ce viteazul luptător de care Bhimasena rostea acele urlete, puternicul Karna, neputând să le suporte, a năvălit asupra lui cu un strigăt puternic, întinzându-şi arcul cu mare forţă. Într-adevăr, puternicul Karna, dornic de luptă, şi-a arătat puterea şi l-a oprit pe Bhima în drumul său ca un copac înalt care rezistă furtunii. Şi viteazul Bhima, văzându-l pe fiul lui Vikartana în faţa sa, a izbucnit brusc în furie şi a năvălit asupra lui cu mare forţă, trimiţându-i multe săgeţi ascuţite pe piatră. Karma a primit toate acele săgeţi şi a trimis multe înapoi. La acest schimb de focuri între Bhima şi Karna, auzind sunetul palmelor lor, membrele tuturor luptătorilor angajaţi în luptă, luptătorilor de care şi călăreţilor, au început să tremure. Într-adevăr, auzind urletele teribile ale lui Bhimasena pe câmpul de luptă, chiar şi toţi fruntaşii Kshatriya au considerat că întregul pământ şi cer erau umplute de acel zgomot. Şi la tunetele asurzitoare rostite de fiul cu suflet nobil al lui Pandu, arcurile tuturor războinicilor din acea bătălie au căzut pe pământ. Şi caii şi elefanţii, O, rege, dezanimaţi, au eliminat urină şi fecale. Diverse semne înfricoşătoare de rău au apărut atunci. Cerul a fost acoperit de stoluri de vulturi şi *kankas* în timpul acelei lupte teribile dintre Bhima şi Karna. Apoi Karna l-a lovit pe Bhima cu douăzeci de săgeţi şi i-a străpuns rapid vizitiul cu cinci. Zâmbind în acelaşi timp, puternicul şi agilul Bhima, în acea luptă, i-a trimis rapid lui Karna patruzeci şi şase de săgeţi. Apoi Karna, O, rege, i-a trimis patru săgeţi. Bhima, prin săgeţile sale drepte, le-a tăiat în multe fragmente, O, rege, arătându-şi uşurinţa mâinii. Apoi Karna l-a acoperit cu un nor des de săgeţi. Astfel acoperit de Karna, puternicul fiu al lui Pandu, totuşi, i-a tăiat arcul lui Karna de la mâner şi apoi l-a străpuns pe Karna cu zece săgeţi drepte. Fiul vizitiului, acel puternic luptător de care cu fapte teribile, luând un alt arc şi încordându-l rapid, l-a străpuns pe Bhima în acea luptă (cu multe săgeţi). Apoi Bhima, înfuriat, l-a lovit pe fiul vizitiului cu mare forţă în piept cu trei săgeţi drepte. Cu acele săgeţi înfipte în pieptul său, Karna arăta frumos, O, taur al neamului lui Bharata, ca un munte cu trei vârfuri înalte. Astfel străpuns cu săgeţi puternice, sângele a început să curgă din rănile sale, ca nişte torente de cretă roşie lichidă pe pieptul unui munte. Afectat de acele săgeţi trase cu mare forţă, Karna a devenit puţin agitat. Fixând o săgeată pe arcul său, l-a străpuns din nou pe Bhima, din nou, O, tată! Şi din nou a început să tragă săgeţi cu sutele şi miile. Brusc acoperit de săgeţi de către acel arcaş ferm, anume Karna, fiul lui Pandu, zâmbind în acelaşi timp, i-a tăiat coarda arcului lui Karna. Şi apoi cu o săgeată cu vârf lat, i-a trimis vizitiul lui Karna în sălaşul lui Yama. Şi acel puternic luptător de care, Bhima, a lipsit şi de viaţă cele patru săgeţi ale lui Karna. Puternicul luptător de care Karna, sărind rapid, O, rege, din careta fără cai, s-a urcat în careta lui Vrishasena. Viteazul Bhimasena, având-l învins pe Karna în luptă, a scos un strigăt puternic, adânc ca tunetul norilor. Auzind acel strigăt, O, Bharata, Yudhishthira a devenit foarte mulţumit, ştiind că Karna fusese învins de Bhimasena. Şi luptătorii armatei Pandava şi-au suflat trompetele din toate părţile. Duşmanii lor, anume războinicii tăi, auzind acel zgomot, au urlat puternic. Arjuna şi-a întins *Gandiva*, iar Krishna a suflat în *Panchajanya*. Înecând, însă, toate acele sunete, zgomotul făcut de Bhima care urla, a fost, O, rege, auzit de toţi luptătorii, O, tată! Apoi acei doi războinici, anume Karna şi Bhima, s-au lovit reciproc cu săgeţi drepte. Fiul lui Radha, însă, a tras săgeţile uşor, dar fiul lui Pandu le-a tras pe ale sale cu mare forţă.

SECŢIUNEA CXXIX

Sanjaya a zis: După ce acea armată a fost (astfel) înfrântă, iar Arjuna şi Bhimasena au plecat toţi după stăpânul Sindhuşilor, fiul tău (Duryodhana) s-a îndreptat spre Drona. Şi Duryodhana s-a dus la învăţător, pe carul său singuratic, gândindu-se, pe drum, la diverse datorii. Acel car al fiului tău, înzestrat cu viteza vântului sau a gândului, a mers cu mare lejeritate spre Drona. Cu ochii roşii de mânie, fiul tău i-a zis învăţătorului şi a spus: «O, sfărâmătorule de duşmani, Arjuna şi Bhimasena, şi nemăsuratul Satyaki, şi mulţi maeştri de care de luptă, învingând toate trupele noastre, au reuşit să se apropie de stăpânul Sindhuşilor. Într-adevăr, acei maeştri de care de luptă, care au învins toate trupele, ei înşişi neînvinşi, luptă chiar acolo. O, dătătorule de onoruri, cum ai fost tu călcat în picioare de către Satyaki şi Bhima? O, cel mai de frunte dintre Brahmani, această înfrângere a ta în mâinile lui Satwata, a lui Arjuna şi a lui Bhimasena, este ca uscarea oceanului, extrem de minunată în această lume. Oamenii întreabă cu voce tare: „Cum, într-

adevăr, ar fi putut Drona, acel maestru al ştiinţei armelor, să fie învins?" Chiar astfel toţi războinicii vorbesc în deprecierea ta. Distrugerea este sigură pentru nenorocitul meu suflet în luptă, când trei maeştri de care de luptă, O, tigrule printre oameni, te-au călcat în picioare pe rând. Când, însă, toate acestea s-au întâmplat, spune-ne ce ai de spus despre treaba care ne aşteaptă. Ceea ce s-a întâmplat, a trecut. O, dătătorule de onoruri, gândeşte-te acum la ce a mai rămas. Spune repede ce ar trebui făcut în continuare pentru stăpânul Sindhuşilor în această ocazie, şi ca ceea ce spui să fie dus la îndeplinire repede şi cum se cuvine."

Drona spuse: Ascultă, O, mare rege, ceea ce gândesc mult şi îţi spun despre ceea ce trebuie făcut acum. Până acum, doar trei mari războinici de pe care dintre Pandava ne-au greşit. Avem la fel de mult de temut în spatele acestor trei, pe cât avem de temut în faţa lor.[153] Totuşi, acolo unde sunt Krishna şi Dhananjaya, frica noastră trebuie să fie mai mare. Armata Bharata a fost atacată atât din faţă, cât şi din spate. În această împrejurare, cred că protecţia conducătorului Sindhuşilor este prima noastră datorie. Jayadratha, temându-se de Dhananjaya, merită mai presus de orice să fie protejat de noi. Eroicul Yuyudhana şi Vrikodara s-au îndreptat amândoi împotriva conducătorului Sindhuşilor. Tot ce s-a întâmplat este fructul acelei partide de zaruri concepute de intelectul lui Sakuni. Nici victoria, nici înfrângerea nu au avut loc în adunarea (jocului). Acum că suntem angajaţi în acest joc, va exista victorie sau înfrângere. Acele lucruri inocente cu care Sakuni se juca odinioară în adunarea Kuru şi pe care le considera zaruri erau, în realitate, săgeţi de neînvins. Cu adevărat, acolo unde, O, stăpâne, erau adunaţi Kaurava, ele nu erau zaruri, ci săgeţi teribile capabile să vă sfâşie trupurile. În prezent, însă, O, rege, consideră combatanţii ca fiind jucători, aceste săgeţi ca fiind zaruri, iar pe conducătorul Sindhuşilor, fără îndoială, O, monarh, ca miză, în acest joc de bătălie. Într-adevăr, Jayadratha este miza cea mare pentru care jucăm astăzi cu inamicul. În aceste circumstanţe, prin urmare, O, monarh, toţi, neglijându-ne vieţile, trebuie să luăm măsuri adecvate pentru protecţia conducătorului Sindhuşilor în luptă. Angajaţi în jocul nostru actual, aici vom avea victorie sau înfrângere, aici, adică acolo unde acei mari arcaşi protejează conducătorul Sindhuşilor. Mergi acolo, deci, repede, şi protejează-i pe acei protectori (ai lui Jayadratha). În ceea ce mă priveşte pe mine, voi rămâne aici, pentru a trimite pe alţii (în prezenţa lui Jayadratha) şi pentru a-i reţine pe Panchala, Pandu şi Srinjaya uniţi." Aşa cum a fost instruit de învăţător, Duryodhana a pornit iute (spre locul indicat) cu toţi ai săi, hotărât să îndeplinească o sarcină groaznică. Cei doi protectori ai roţilor carului lui Arjuna, prinţii Panchala, Yudhamanyu şi Uttamaujas, se îndreptau în acel moment spre Savyasachin pe marginile rândurilor Kuru. Îţi poţi aminti, O, rege, că odinioară, când Arjuna a pătruns în gazda ta dorind lupta, aceşti doi prinţi, O, monarh, fuseseră opriţi în drumul lor de Kritavarman. Acum, regele Kuru îi vedea mergând pe marginile gazdei sale. Măreţul Duryodhana din neamul Bharata nu a pierdut timp şi s-a angajat într-o luptă crâncenă cu aceşti doi fraţi, care se repezeau furioşi. Cei doi fruntaşi Kshatriya, renumiţi ca mari războinici de pe care, s-au repezit apoi în acea luptă asupra lui Duryodhana, cu arcurile întinse. Yudhamanyu l-a străpuns pe Duryodhana cu douăzeci de săgeţi, iar pe cele patru mânji ai săi cu patru săgeţi. Duryodhana, însă, i-a tăiat standardul lui Yudhamanyu cu o singură săgeată. Şi apoi fiul tău i-a tăiat arcul celuilalt cu o altă săgeată. Şi apoi, cu o săgeată lată, regele Kuru l-a doborât pe vizitiul lui Yudhamanyu din nişa carului. Şi apoi i-a străpuns pe cei patru mânji ai celuilalt cu patru săgeţi. Atunci Yudhamanyu, înfuriat, a trimis rapid, în acea luptă, treizeci de săgeţi în centrul pieptului fiului tău. Atunci şi Uttamaujas, înfuriat, a străpuns vizitiul lui Duryodhana cu săgeţi împodobite cu aur şi l-a trimis în locuinţa lui Yama. Duryodhana, de asemenea, O, monarh, a ucis apoi cei patru mânji precum şi pe cei doi vizitii din spate ai lui Uttamaujas, prinţul din Panchala. Atunci Uttamaujas, în acea luptă, rămas fără mânji şi fără vizitiu, a urcat iute pe carul fratelui său, Yudhamanyu. Urcând pe carul fratelui său, i-a lovit pe mânjii lui Duryodhana cu multe săgeţi. Ucise de acestea, acei mânji au căzut la pământ. La căderea mânjilor săi, viteazul Yudhamanyu i-a tăiat iute arcul lui Duryodhana cu o armă puternică şi apoi (cu altă săgeată), armura sa de piele. Acel taur printre oameni, adică fiul tău, sărind din acel car fără mânji şi fără vizitiu, a luat o măciucă şi s-a îndreptat spre cei doi prinţi

153 Teama din spatele lor provenea de la armata Pandava. Teama din faţa lor provenea de la războinicii care reuşiseră să pătrundă în tabăra Kuru.

din Panchala. Văzându-l pe acest cuceritor de orașe ostile, avansând astfel înfuriat, și Yudhamanyu, și Uttamaujas au sărit de pe platforma carului lor. Atunci Duryodhana, înarmat cu o măciucă, a strivit pe pământ cu acea măciucă acel car fruntaș împodobit cu aur, cu mânji și vizitiu și standard. Fiul tău, acel arzător de dușmani, după ce a zdrobit astfel carul, el însuși rămas fără mânji și vizitiu, a urcat iute pe carul regelui din Madra. Între timp, acei doi războinici măreți de pe care, adică acei doi prinți fruntași din Panchala, urcând pe alte două care, s-au îndreptat spre Arjuna.

SECȚIUNEA CXXX

Sanjaya a spus: În timpul desfășurării acelei bătălii, O, monarhule, care făcea părul să se ridice în cap și când toți combatanții erau cuprinși de anxietate și foarte afectați, fiul lui Radha, O, taur al neamului Bharata, s-a îndreptat împotriva lui Bhima pentru a lupta, ca un elefant înfuriat din pădure care se îndreaptă împotriva unui alt elefant înfuriat.

Dhritarashtra spuse: Cum s-a desfășurat acea bătălie înfricoșătoare, în vecinătatea carului lui Arjuna, între cei doi mari luptători de pe care, anume Bhima și Karna, amândoi înzestrați cu o mare forță? O dată înainte, Karna fusese învins în luptă de Bhimasena. Așadar, cum ar fi putut marele luptător de pe care Karna să se mai înfrunte din nou cu Bhima? Și cum ar fi putut Bhima să se înfrunte cu fiul Sutei, acel mare luptător considerat cel mai mare luptător de pe pământ? Yudhishthira, fiul lui Dharma, după ce-i biruise pe Bhishma și pe Drona, nu se temea de nimeni altcineva atât de mult ca de arcașul Karna. Într-adevăr, gândindu-se la marele luptător de pe care Karna, el își petrece nopțile fără somn de frică. Atunci cum ar fi putut Bhima să se înfrunte cu acel fiu al Sutei în luptă? Într-adevăr, O, Sanjaya, cum ar fi putut Bhima să lupte cu Karna, acel prim al luptătorilor, acel erou devotat brahmanilor, înzestrat cu energie și care nu se retrage niciodată din luptă? Cum s-au luptat, într-adevăr, acei doi eroi, anume fiul Sutei și Vrikodara, unul cu celălalt în acea confruntare care a avut loc în apropierea carului lui Arjuna? Știind dinainte despre frăția sa (cu Pandavașii), fiul Sutei este din nou plin de compasiune. Amintindu-și de asemenea cuvintele sale către Kunti, cum ar fi putut să lupte cu Bhima? În ceea ce privește pe Bhima, amintindu-și toate nedreptățile îndurate anterior de la fiul Sutei, cum a luptat acel erou cu Karna în bătălie? Fiul meu Duryodhana, O, Suta, speră că Karna va învinge toți Pandavașii în luptă. În cine își pune fiul meu nenorocit încrederea în victorie, cum a luptat el cu Bhimasena cel cu fapte teribile? Acel fiu al Sutei, pe care se baza pentru ca fiii mei să aleagă ostilitățile cu acei mari luptători de pe care (anume fiii lui Pandu), cum a luptat Bhima cu el? Într-adevăr, amintind diversele nedreptăți și răni provocate de el, cum a luptat Bhima cu acel fiu al Sutei? Cum, într-adevăr, ar fi putut Bhima să lupte cu acel fiu al Sutei, care, înzestrat cu mare vitejie, cucerise odinioară întreaga lume pe un singur car? Cum a luptat Bhima cu acel fiu al Sutei, care se născuse cu o pereche de cercei (naturali)? Ești iscusit în a povesti, O, Sanjaya! Spune-mi, așadar, în detaliu cum s-a desfășurat bătălia dintre cei doi și cine dintre ei a obținut victoria?

Sanjaya a spus: Părăsind fiul lui Radha, Bhimasena, cel mai de seamă dintre războinicii care conduceau carele, a dorit să se îndrepte spre locul unde se aflau cei doi eroi, Krishna și Dhananjaya. Fiul lui Radha, însă, repezindu-se spre el în timp ce acesta înainta, l-a acoperit, O, rege, cu o ploaie densă de săgeți, asemenea unui nor care revarsă torente de ploaie peste un munte. Puternicul fiu al lui Adhiratha, cu fața frumoasă ca un lotus înflorit, luminată de un zâmbet, l-a provocat pe Bhimasena la luptă, în timp ce acesta se îndrepta spre el. Și Karna a spus: „O, Bhima, nu am visat că știi să lupți. De ce îmi arăți spatele din dorința de a te întâlni cu Arjuna? O, bucurie a Pandavilor, acest lucru nu se potrivește unui fiu al lui Kunti. Rămâi, așadar, unde ești și acoperă-mă cu săgețile tale.” Bhimasena, auzind provocarea lui Karna, nu a acceptat-o, ci a întors puțin carul și a început să lupte cu fiul lui Suta. Ilustrul Bhimasena a aruncat o ploaie de săgeți drepte. Dorind, de asemenea, să pună capăt ostilităților ucigându-l pe Karna, Bhima a început să-l slăbească pe acel erou priceput în toate armele și îmbrăcat în zale, rămânând în fața lui pentru a se angaja într-o luptă singulară. Apoi, puternicul Bhima, acel distrugător de dușmani, acel fiu furios al lui Pandu, după ce

a ucis numeroşi Kauravas, a tras diverse rafale de săgeţi feroce asupra lui Karna, O, sire! Fiul lui Suta, înzestrat cu o mare forţă, a înghiţit, cu ajutorul puterii propriilor sale arme, toate acele rafale de săgeţi trase de acel erou, care avea paşii unui elefant înfuriat. Favorizat în mod corespunzător de cunoaştere, acel mare arcaş, adică Karna, a început în acea bătălie, O, monarhule, să se comporte ca un învăţător (al ştiinţei militare). Fiul furios al lui Radha, zâmbind în acelaşi timp, părea să-l batjocorească pe Bhimasena, în timp ce acesta din urmă lupta cu mare furie. Fiul lui Kunti nu a suportat zâmbetul lui Karna în mijlocul multor războinici curajoşi care asistau de toate părţile la lupta lor. Ca un vizitiu care loveşte un elefant uriaş cu un cârlig, puternicul Bhima, excitat de furie, l-a străpuns pe Karna, pe care îl prinsese la îndemână, cu multe săgeţi cu vârfuri ascuţite în centrul pieptului. Şi încă o dată, Bhimasena a străpuns armura pestriţă a fiului lui Suta cu şaptezeci şi trei de săgeţi bine ţintite şi ascuţite, prevăzute cu aripi frumoase şi uşor de manevrat, fiecare cu cinci tije. Şi în scurt timp, într-o clipită, s-a văzut o reţea de tije în jurul carului lui Bhima, provocată de Karna. Într-adevăr, O, monarhule, acele săgeţi trase din arcul lui Karna au acoperit complet carul cu steagul şi vizitiul său şi pe Pandava însuşi. Apoi Karna a străpuns armura impenetrabilă a lui Bhima cu patruzeci şi apoi cu şaizeci de săgeţi. Şi, cuprins de furie, l-a străpuns pe Partha însuşi cu multe săgeţi drepte, capabile să pătrundă în organele vitale. Cu toate acestea, puternicul Vrikodara, ignorând săgeţile trase din arcul lui Karna, l-a lovit fără teamă pe fiul lui Suta. Străpuns de acele săgeţi, asemănătoare cu şerpi cu venin virulent, trase din arcul lui Karna, Bhima, O, monarhule, nu a simţit nicio durere în acea bătălie. Viteazul Bhima l-a străpuns apoi pe Karna cu douăzeci şi apoi cu treizeci de săgeţi cu vârfuri ascuţite şi energie feroce. Karna, însă, cu cea mai mare indiferenţă, l-a acoperit, în schimb, cu săgeţile sale, pe puternicul Bhimasena, care dorea uciderea lui Jayadratha. Într-adevăr, fiul lui Radha, în acea confruntare, a luptat blând cu Bhima, în timp ce Bhima, amintindu-şi nedreptăţile din trecut, a luptat cu el cu furie. Furiosul Bhimasena nu putea tolera această nesocotire din partea lui Karna. Într-adevăr, ucigaşul de duşmani a tras rapid o ploaie de săgeţi asupra fiului lui Radha. Acele săgeţi, trase cu viteză de Bhimasena în acea confruntare, au căzut pe fiecare membru al lui Karna ca nişte păsări ciripitoare. Acele săgeţi echipate cu aripi aurii şi vârfuri ascuţite, trase din arcul lui Bhimasena, l-au acoperit pe fiul lui Radha ca un roi de insecte care acoperă un foc aprins. Karna, însă, O, rege, a ripostat cu o ploaie de săgeţi puternice, O, Bharata. Atunci Vrikodara a tăiat, cu multe săgeţi cu vârf lat, acele săgeţi asemănătoare cu fulgere, trase de acel ornament al bătăliei, înainte ca ele să-l poată atinge. Acel pedepsitor al duşmanilor, adică Karna, fiul lui Vikartana, încă o dată, O, Bharata, l-a acoperit pe Bhimasena cu o ploaie de săgeţi. Atunci, O, Bharata, l-am văzut pe Bhima atât de străpuns de săgeţi în acea luptă, încât semăna cu un porc spinos cu ţepii ridicaţi pe corp.[154] La fel ca soarele care îşi ţine propriile raze, eroicul Bhima a ţinut în acea bătălie toate acele săgeţi, ascuţite pe piatră şi echipate cu aripi de aur, care au fost trase din arcul lui Karna. Cu toate membrele scăldate în sânge, Bhimasena arăta strălucitor ca un copac Asoka în primăvară, împodobit cu florile sale. Puternicul Bhima nu putea tolera acea conduită, în luptă, a puternicului Karna. Răsucindu-şi ochii cu mânie, el l-a străpuns pe Karna cu douăzeci şi cinci de săgeţi lungi. Atunci, Karna arăta ca un munte alb cu mulţi şerpi cu venin virulent (atârnând de părţile sale). Şi încă o dată, Bhimasena, înzestrat cu vitejia unui zeu, l-a străpuns pe fiul lui Suta, care era pregătit să-şi dea viaţa în luptă, cu şase şi apoi cu opt săgeţi. Şi, din nou, cu o altă săgeată, viteazul Bhimasena i-a tăiat repede arcul lui Karna, zâmbind în acelaşi timp. Şi a ucis cu săgeţile sale şi cei patru cai ai lui Karna, apoi pe vizitiul său, iar apoi l-a străpuns pe Karna în piept cu o serie de săgeţi lungi, strălucitoare ca soarele. Acele săgeţi înaripate, străpungând trupul lui Karna, au pătruns în pământ, ca razele soarelui străpungând norii. Afectat de săgeţi şi cu arcul tăiat, Karna, deşi mândru de bărbăţia sa, a simţit o mare durere şi s-a îndreptat către un alt car.

SECŢIUNEA CXXXI

Dhritarashtra a spus: Ce a spus, într-adevăr, O, Sanjaya, Duryodhana când a văzut că

154 Multe dintre textele bengaleze conţin cuvântul *Calabhaihva*. Aceasta este o greşeală, cuvântul corect fiind *Calada*, şi nu *Calabha*, care nu ar avea sens în acest context.

Karna se îndepărta de câmpul de luptă, în care fiii mei îşi puseră toate speranţele de victorie? Cum a luptat, într-adevăr, puternicul Bhima, mândru de energia sa? Ce a făcut, de asemenea, O, fiule, Karna după aceasta, văzând că Bhimasena în acea bătălie semăna cu un foc aprins?

Sanjaya spuse: Urcând într-un alt car, care era înzestrat corespunzător, Karna a pornit din nou împotriva fiului lui Pandu, cu furia Oceanului tulburat de furtună. Văzându-l pe fiul lui Adhiratha înfuriat, fiii tăi, O, rege, l-au considerat pe Bhimasena ca fiind deja turnat ca o ofrandă pe focul (lui Karna). Cu un sunet furios al coardei arcului şi cu zgomote teribile ale mâinilor sale, fiul lui Radha a tras ploi dense de săgeţi spre carul lui Bhimasena. Şi din nou, O, monarh, un conflict teribil a avut loc între viteazul Karna şi Bhima cu suflet nobil. Amândoi înfuriaţi, amândoi înzestraţi cu braţe puternice, fiecare dorind să-l ucidă pe celălalt, acei doi războinici s-au privit unul pe altul, ca şi cum ar fi hotărât să se ardă reciproc cu privirile lor (furioase). Ochii lor erau roşii de furie, şi amândoi respirau cu putere, ca o pereche de şerpi. Înzestraţi cu mare vitejie, aceşti doi pedepsitori ai duşmanilor s-au apropiat şi s-au rănit reciproc. Într-adevăr, s-au luptat unul cu celălalt ca doi şoimi înzestraţi cu multă activitate, sau ca doi Sarabha (creaturi mitice) tulburaţi de furie. Apoi, acel pedepsitor al duşmanilor, şi anume Bhima, amintindu-şi toate suferinţele îndurate la meciul de zaruri, şi în timpul exilului în pădure şi al şederii în oraşul lui Virata, şi ţinând cont de deposedarea de regatul lor înfloritor şi plin de comori de către fiii tăi, şi de numeroasele alte nedreptăţi făcute Pandavaşilor de către tine şi de fiul lui Suta, şi amintindu-şi, de asemenea, faptul că tu complotaseşi să o arzi pe nevinovata Kunti cu fiii ei, şi amintindu-şi suferinţele lui Krishna în mijlocul adunării din partea acelor ticăloşi, precum şi smulgerea şuviţelor ei de păr de către Dushasana, şi cuvintele dure rostite, O, Bharata, de către Karna, referitoare la faptul că „Ia-ţi alt soţ, căci toţi soţii tăi sunt morţi: fiii Pritei au ajuns în iad şi sunt ca seminţele de susan fără ulei” — amintindu-şi şi acele cuvinte adresate de Kaurava în prezenţa ta, şi adăugând faptul că fiii tăi doriseră să o posede pe Krishna ca sclavă, şi cuvintele dure pe care Karna le spusese fiilor lui Pandu când aceştia, îmbrăcaţi în piei de cerb, erau pe cale să fie exilaţi în pădure, şi bucuria în care fiul tău furios şi nesăbuit se delecta, considerându-i pe fiii Pritei aflaţi în suferinţă ca pe o trestie de rând, virtuosul Bhima, cel ce ucide duşmani, amintindu-şi acestea şi toate suferinţele îndurate din copilărie, a devenit indiferent la propria-i viaţă. Întinzându-şi arcul său invincibil şi formidabil, a cărui coadă era împodobită cu aur, Vrikodara, acel tigru al rasei lui Bharata, cu viaţa nesocotită, s-a năpustit asupra lui Karna. Trăgând ploi dense de săgeţi strălucitoare ascuţite pe piatră, Bhima a acoperit lumina soarelui. Fiul lui Adhiratha, însă, zâmbind, a dezarmat rapid, prin săgeţile sale înaripate ascuţite pe piatră, acea ploaie de săgeţi a lui Bhimasena. Înzestrat cu mare forţă şi braţe puternice, acel mare războinic de pe car, fiul lui Adhiratha, l-a înjunghiat apoi pe Bhima cu nouă săgeţi ascuţite. Lovit de acele săgeţi, ca un elefant lovit de cârlig, Vrikodara s-a năpustit fără frică asupra fiului lui Suta. Karna, însă, s-a năpustit asupra acelui taur printre Pandavaşii care se năpustea spre el cu mare iuţeală şi forţă, ca un elefant furios asupra unui camarad furios. Suflând în scoica sa, al cărei sunet semăna cu cel a o sută de trâmbiţe, Karna a agitat cu bucurie forţa care îl susţinea pe Bhima, ca marea înfuriată. Văzând acea forţă a sa compusă din elefanţi, cai, care şi pedestraşi, agitată de Karna, Bhima, apropiindu-se de celălalt, l-a acoperit cu săgeţi. Apoi Karna şi-a amestecat propriii cai de culoarea lebedelor cu caii lui Bhimasena de culoarea urşilor şi a acoperit fiul lui Pandu cu săgeţile sale. Văzând acei cai de culoarea urşilor şi iuţi ca vântul, amestecaţi cu cei de culoarea lebedelor, au izvorât exclamaţii de „*vai*” şi „*ah*” în rândul trupelor fiilor tăi. Acei cai, iuţi ca vântul, amestecaţi în acest fel, arătau deosebit de frumoşi ca norii albi şi negri, O, monarh, amestecaţi în firmament. Văzându-i pe Karna şi Vrikodara amândoi înfuriaţi, marii războinici pe car din armata ta au început să tremure de frică. Câmpul de bătălie unde se luptau a devenit curând înfricoşător ca domeniul lui Yama. Într-adevăr, O, cel mai bun dintre Bharata, a devenit la fel de înspăimântător de privit ca oraşul morţilor. Marii războinici pe car ai armatei tale, privind scena, ca şi cum ar fi fost spectatori la un spectacol într-o arenă, nu au văzut pe niciunul dintre cei doi obţinând vreun avantaj asupra celuilalt în acel conflict groaznic. Ei au văzut doar, O, rege, amestecul şi ciocnirea armelor puternice ale celor doi războinici, ca rezultat, O, monarh, al politicii rele a ta şi a fiului tău. Acei doi ucigaşi de duşmani au continuat să se acopere reciproc cu săgeţile lor ascuţite. Amândoi înzestraţi cu o putere minunată, au

umplut cerul cu ploile lor de săgeți. Acei doi mari războinici pe car, trăgând unul spre celălalt săgeți ascuțite din dorința de a-și lua viețile, au devenit extrem de frumoși de privit, ca doi nori care plouă torențial. Acei doi pedepsitori ai dușmanilor, trăgând săgeți împodobite cu aur, au făcut cerul să arate luminos, O, rege, ca și cum ar fi fost cu meteoriți în flăcări. Săgețile cu pene de vultur, trase de acei doi eroi, arătau ca niște rânduri de cocori înfuriați pe cerul de toamnă. Între timp, Krishna și Dhananjaya, acei pedepsitori ai dușmanilor, angajați în luptă cu fiul lui Suta, au considerat povara prea mare pentru ca Bhima să o poarte. Pe măsură ce Karna și Bhima, pentru a-și dezarma săgețile, trăgeau aceste săgeți unul spre celălalt, mulți elefanți, cai și oameni loviți adânc de ele au căzut, lipsiți de viață. Și din cauza acelor creaturi care cădeau și erau căzute, lipsite de viață, numărând mii, un mare măcel, O, rege, a avut loc în armata fiilor tăi. Și curând, O, taur al rasei lui Bharata, câmpul de bătălie a fost acoperit cu trupuri de oameni, cai și elefanți lipsiți de viață.

SECȚIUNEA CXXXII

Dhritarashtra a zis: Consider iscusința lui Bhimasena ca fiind extraordinar de minunată, având în vedere că a reușit să lupte cu Karna, cel cu o activitate și energie deosebită. Într-adevăr, O, Sanjaya, spune-mi de ce acel Karna, care este capabil să reziste în luptă chiar zeilor cerești, împreună cu Yakshas și Asuras și oamenii, înarmați cu tot felul de arme, nu a putut să-l învingă în luptă pe fiul Pandu, Bhima, strălucitor prin splendoarea sa? O, spune-mi cum s-a desfășurat acea bătălie între ei, în care fiecare și-a pus în joc propria viață. Cred că într-o confruntare între cei doi, succesul este la îndemâna ambilor, căci amândoi sunt supuși înfrângerii.[155] O, Suta, obținându-l pe Karna în luptă, fiul meu Suyodhana se aventurează mereu să învingă fiii Pritha împreună cu Govinda și Satwata. Auzind, însă, de înfrângerea repetată în luptă a lui Karna de către Bhimasena cel de fapte teribile, un leșin pare să mă cuprindă; cred că Kaurava sunt deja uciși, din cauza politicii greșite a fiului meu. Karna nu va reuși niciodată, O, Sanjaya, să-i învingă pe acei arcași măreți, adică pe fiii Pritha. În toate bătăliile pe care Karna le-a purtat cu fiii Pandu, aceștia din urmă l-au învins în mod constant pe câmpul de luptă. Într-adevăr, O, fiule, Pandava nu pot fi învinși nici măcar de zei, având-l în frunte pe Vasava. Vai, fiul meu rău Duryodhana nu știe asta. După ce i-a deposedat de avere pe fiul Pritha, care este asemenea Domnului comorilor, fiul meu cu puțină minte nu vede căderea, asemenea unui căutător de miere (în munți). Versat în înșelăciune, el o consideră irevocabil a lui și mereu îi insultă pe Pandava. Și eu, cu suflet neșlefuit, copleșit de afecțiune pentru copiii mei, nu m-am sfiit să-i disprețuiesc pe fiii Pandu cei cu suflet nobil, care respectă moralitatea. Yudhishthira, fiul Pritha, cel cu o mare previziune, s-a arătat mereu doritor de pace. Fiii mei, însă, considerându-l incapabil, l-au disprețuit. Având în minte toate acele suferințe și toate nedreptățile (suferite de Pandava), Bhimasena cel cu brațe puternice a luptat cu fiul Suta. Spune-mi, așadar, O, Sanjaya, cum s-au luptat Bhima și Karna, acești doi războinici de frunte, unul cu celălalt, dorind să-și ia viața!

Sanjaya spuse: Ascultă, O, rege, cum s-a desfășurat lupta dintre Karna și Bhima, care a fost asemănătoare cu ciocnirea a doi elefanți în pădure, dorind să se ucidă unul pe altul. Fiul lui Vikartana, O, rege, înfuriat și punându-și în valoare puterea, l-a străpuns pe acela care îi pedepsea pe dușmani, adică pe Bhima cel înfuriat, de mare putere, cu treizeci de săgeți. Într-adevăr, O, șef al rasei lui Bharata, fiul lui Vikartana l-a lovit pe Bhima cu multe săgeți cu vârfuri ascuțite, împodobite cu aur și pline de mare iuțeală. Bhima, însă, cu trei săgeți ascuțite, a tăiat arcul lui Karna, în timp ce acesta îl lovea. Și cu o săgeată cu vârf lat, fiul lui Pandu a doborât pe pământ vizitiul lui Karna din nișa sa din care trăgea. Fiul lui Vikartana, dorind apoi să-l omoare pe Bhimasena, a apucat o suliță a cărei coadă era împodobită cu aur și pietre de *lapis lazuli*. Apucând acea suliță feroce, care semăna cu o a doua suliță a morții, și ridicând-o și îndreptând-o, voinicul fiu al lui Radha a aruncat-o spre Bhimasena cu o forță suficientă pentru a-i lua viața lui Bhima. Aruncând acea suliță, ca Purandara aruncând trăsnetul, fiul lui Radha, de mare forță, a scos un răget

155 Am tradus prea liber a doua linie din 4. Sensul pare să fie că, atunci când două persoane se luptă, nu se poate spune dinainte cine va câștiga. Ambele au șanse de succes, la fel cum, de fapt, ambele au șanse de înfrângere.

puternic. Auzind acest răget, fiii tăi s-au umplut de încântare. Bhima, însă, cu șapte săgeți rapide, a tăiat în văzduh acea suliță, înzestrată cu strălucirea soarelui sau a focului, aruncată din mâinile lui Karna. Tăind acea suliță, asemănătoare unui șarpe proaspăt scăpat de năpârcă, Bhima, O, tată, de parcă ar fi așteptat să-i ia suflarea de viață fiului lui Suta, a trimis, plin de mare furie, multe săgeți în acea bătălie, care erau echipate cu pene de păun și aripi de aur, și fiecare dintre ele, ascuțită pe piatră, semăna cu toiagul lui Yama. Karna, de asemenea, de mare energie, luând un alt arc formidabil, al cărui spate era împodobit cu aur, și trăgându-l cu forță, a tras multe săgeți. Fiul lui Pandu, însă, a tăiat toate acele săgeți cu nouă săgeți drepte ale sale. Tăind, O, conducător de oameni, acele săgeți puternice trase de Vasushena, Bhima, O, monarh, a scos un răget puternic ca al unui leu. Răgând unul la altul ca doi tauri puternici pentru o vacă la vremea ei, sau ca doi tigri pentru aceeași bucată de carne, ei au încercat să se lovească reciproc, fiecare dorind să găsească slăbiciunea celuilalt. Uneori se priveau cu ochi furioși, ca doi tauri puternici într-un țarc de vaci. Apoi, ca doi elefanți uriași lovindu-se cu vârful colților, s-au ciocnit unul cu celălalt cu săgeți trase din arcurile lor întinse la maximum. Ciopârțindu-se unul pe celălalt, O, rege, cu ploaia lor de săgeți, și-au manifestat puterea unul asupra celuilalt, privind unul la celălalt cu mare furie. Uneori râzând unul de celălalt, și uneori certându-se unul pe celălalt, și uneori suflând în scoicile lor, au continuat să lupte unul cu celălalt. Apoi Bhima a tăiat din nou arcul lui Karna la mâner, O, tată, și a trimis prin săgețile sale caii acestuia, albi ca scoicile, în călătoria spre sălașul lui Yama, iar fiul lui Pandu i-a doborât vizitiul inamicului său din nișa sa din care trăgea. Atunci Karna, fiul lui Vikartana, lăsat fără cai și fără vizitiu, și acoperit în acea bătălie (cu săgeți), a intrat în mare angoasă. Stupefiat de Bhima cu ploaia sa de săgeți, nu știa ce să facă. Văzându-l pe Karna în acea situație dificilă, regele Duryodhana, tremurând de furie, i-a recomandat (fratelui său) Durjaya, spunând: „Mergi, O, Durjaya! Acolo fiul lui Pandu este pe cale să-l devoreze pe fiul lui Radha! Omoară-l repede pe acel Bhima fără barbă și dă-i putere lui Karna!” Astfel îndemnat, fiul Durjaya, spunându-i lui Duryodhana: „*Fie!*”, s-a repezit spre Bhimasena angajat (cu Karna) și l-a acoperit cu săgeți. Și Durjaya l-a lovit pe Bhima cu nouă săgeți, caii săi cu opt, vizitiul său cu șase, stindardul său cu trei, și din nou pe Bhima însuși cu șapte. Atunci Bhimasena, plin de furie, străpungând cu săgețile sale măruntaiele lui Durjaya, și caii și vizitiul său, i-a trimis în sălașul lui Yama. Apoi Karna, plângând de durere, a înconjurat pe acel fiu al tău, care, împodobit cu ornamente, zăcea pe pământ, zbătându-se ca un șarpe. Bhima, după ce i-a tăiat urechile acelui dușman mortal al său, Karna, zâmbind, l-a acoperit cu săgeți și l-a făcut să arate ca un Sataghni cu nenumărați țepi. *Atiratha* Karna, însă, acel pedepsitor al dușmanilor, deși străpuns de săgeți, nu a evitat încă furia lui Bhima în luptă.

SECȚIUNEA CXXXIII

Sanjaya a zis: Apoi Karna, cel fără de urechi, fiind învins din nou complet de Bhima, a urcat pe un alt car și a început repede să-l străpungă pe fiul lui Pandu. Ca doi elefanți uriași care se înfruntă cu vârfurile colților, ei se loveau unul pe altul cu săgeți, trase cu arcurile trase până la întinderea maximă. Apoi Karna, lovind pe Bhimasena cu un potop de săgeți, a urlat puternic și l-a străpuns din nou în piept. Bhima, însă, la rândul său, l-a străpuns pe Karna cu zece săgeți drepte și din nou cu douăzeci de săgeți drepte. Atunci Karna, străpungându-l pe Bhima, O, rege, cu nouă săgeți în centrul pieptului, i-a lovit stindardul cu o săgeată ascuțită. Fiul lui Pritha l-a străpuns apoi pe Karna la rândul său cu trei și apoi cu șaizeci de săgeți, ca un vizitiu care lovește un elefant puternic cu cârligul, sau un călăreț care lovește un armăsar cu biciul. Străpuns adânc, O, rege, de ilustrul fiu al lui Pandu, viteazul Karna a început să-și lingă colțurile gurii cu limba, iar ochii i s-au înroșit de furie. Atunci, O, monarh, Karna, a pornit spre Bhimasena, pentru nimicirea lui, o săgeată capabilă să străpungă pe oricine, ca Indra aruncându-și trăsnetul. Acea săgeată înzestrată cu pene frumoase a zburat din arcul fiului Suta, străpungându-l pe Partha în acea bătălie, și s-a înfipt adânc în pământ. Atunci Bhima, cu brațe puternice, cu ochii roșii de furie, a aruncat fără nicio clipă de reflecție, spre fiul Suta, o bâtă grea cu șase laturi, împodobită cu aur, având patru coți lungime, și asemănătoare în forță cu trăsnetul lui Indra. Într-adevăr, ca Indra care ucide Asurii cu trăsnetul său, acel erou al rasei lui Bharata, înflăcărat de mânie, a ucis cu acea bâtă armăsarii bine antrenați, de

rasă superioară, ai fiului lui Adhiratha. Apoi, O, taur al rasei lui Bharata, Bhima cu braţe puternice, a tăiat stindardul lui Karna cu o pereche de săgeţi cu muchii ascuţite. Şi apoi a ucis, cu un număr de săgeţi, vizitiul inamicului său. Abandonând acel car fără armăsari, fără vizitiu şi fără stindard, Karna, O, Bharata, a rămas stingher pe pământ, trăgându-şi arcul. Puterea pe care am văzut-o atunci a fiului Radhei a fost extrem de minunată, întrucât acel războinic de frunte al căruţelor, deşi lipsit de car, a continuat să-şi opună rezistenţă inamicului. Văzându-l pe cel mai fruntaş dintre oameni, adică pe fiul lui Adhiratha, lipsit de carele său, Duryodhana, O, monarh, i-a spus (fratelui său) Durmukha: „Iată, O Durmukha, fiul Radhei a fost lipsit de car de către Bhimasena. Furnizează-i un car acestui om fruntaş, acestui războinic puternic pe care." Auzind aceste cuvinte ale lui Duryodhana, fiul tău Durmukha, O, Bharata, a mers repede spre Karna şi l-a acoperit pe Bhima cu săgeţile sale. Văzându-l pe Durmukha dorind să-l sprijine pe fiul Suta în acea bătălie, fiul Vântului s-a umplut de încântare şi a început să-şi lingă colţurile gurii. Apoi, rezistându-i lui Karna cu săgeţile sale, fiul lui Pandu şi-a condus rapid carul spre Durmukha. Şi în acel moment, O, rege, cu nouă săgeţi drepte cu vârfuri ascuţite, Bhima l-a trimis pe Durmukha în locuinţa lui Yama. După uciderea lui Durmukha, fiul lui Adhiratha s-a urcat pe carul acelui prinţ şi a strălucit, O, rege, ca soarele arzător. Văzându-l pe Durmukha zăcând la pământ, vitalele sale străpunse (cu săgeţi) şi corpul său scăldat în sânge, Karna, cu ochii plini de lacrimi, s-a abţinut o clipă de la luptă. Înconjurând prinţul căzut şi lăsându-l acolo, viteazul Karna a început să respire adânc şi greu şi nu ştia ce să facă. Profitând de acea ocazie, O, rege, Bhimasena a aruncat spre fiul Suta paisprezece săgeţi lungi înzestrate cu pene de vultur. Acele săgeţi care sorbeau sânge, cu aripi de aur, înzestrate cu mare forţă, luminând cele zece puncte în timp ce se propagau prin văzduh, au străpuns armura fiului Suta şi i-au băut sângele vital, O, rege, şi trecând prin corpul său, s-au înfipt în pământ şi au strălucit ca şerpi furioşi, O, monarh, îndemnaţi de Moarte însăşi, cu jumătate din corp introdusă în găurile lor. Atunci fiul Radhei, fără să reflecteze o clipă, l-a străpuns pe Bhima la rândul său cu paisprezece săgeţi feroce împodobite cu aur. Acele săgeţi cu aripi feroce, străpungând braţele drepte ale lui Bhima, au intrat în pământ ca păsările care intră într-o pădure de copaci. Lovind pământul, acele săgeţi au strălucit, ca razele arzânde ale soarelui în timp ce se îndreptau spre dealurile Asia. Străpuns în acea bătălie de acele săgeţi care străpung totul, Bhima a început să verse şuvoaie copioase de sânge, ca un munte care aruncă şuvoaie de apă. Atunci Bhima l-a străpuns pe fiul Suta la rândul său cu trei săgeţi înzestrate cu iuţeala lui Garuda şi i-a străpuns şi vizitiul cu şapte. Apoi, O, rege, Karna, astfel afectat de puterea lui Bhima, a devenit extrem de tulburat. Şi acel ilustru războinic a fugit apoi, părăsind bătălia, purtat de armăsarii săi iuţi. *Atiratha* Bhimasena, însă, trăgându-şi arcul împodobit cu aur, a rămas în luptă, strălucind ca un foc arzător.

SECŢIUNEA CXXXIV

Dhritarastra a zis: Cred că Destinul este suprem. Vai de efortul care este inutil, întrucât fiul lui Adhiratha, deşi luptând cu hotărâre, nu a putut să-l învingă pe fiul lui Pandu. Karna se laudă cu competenţa sa de a învinge în bătălie toţi Partha, având-l pe Govinda printre ei. Nu văd în lume un alt războinic ca şi Karna! Am auzit adesea pe Duryodhana vorbind în acest sens. Într-adevăr, O, Suta, nenorocitul Duryodhana îmi spunea odinioară: „Karna este un erou puternic, un arcaş ferm, deasupra oricărei oboseli. Dacă îl am pe acel Vasushena ca aliat, nici zeii înşişi nu-mi vor fi pe potrivă, ce nevoie mai este să mai spunem, O, monarhule, de fiii lui Pandu care sunt slabi şi lipsiţi de inimă?" Spune-mi dar, O, Sanjaya, ce a spus Duryodhana, văzându-l pe Karna învins şi arătând ca un şarpe fără otravă şi fugind din luptă. Vai, lipsit de simţiri, Duryodhana l-a trimis pe neajutoratul Durmukha, deşi neştiutor de luptă, în acea întâlnire de foc, ca pe o insectă în focul arzător. O, Sanjaya, chiar şi Aswatthaman şi stăpânul Madrasului şi Kripa, uniţi, nu au putut sta în faţa lui Bhimasena. Chiar şi aceştia cunosc puterea teribilă, egală cu cea a zece mii de elefanţi, a lui Bhima, înzestrat cu energia lui Marut însuşi, precum şi intenţiile sale crude. De ce au provocat focul în luptă al acelui erou cu fapte crude, acel războinic asemănător lui Yama însuşi când acesta devine la sfârşitul *Yuga*? Se pare că fiul Sutei, puternicul Karna, bazându-se pe puterea propriilor sale braţe, a luptat în bătălie cu Bhimasena, ignorându-l pe acesta din urmă. Acel fiu al lui Pandu care l-a

învins pe Karna în luptă, ca Purandara care învinge un Asura, poate fi învins de oricine în luptă. Cine este acela care, nădăjduind la viață, s-ar apropia de acel Bhima care, în căutarea lui Arjuna, singur a intrat în oastea mea, zdrobindu-l chiar pe Drona? Cine este, într-adevăr, O, Sanjaya, care ar îndrăzni să rămână în fața lui Bhima? Cine este dintre Asura care ar îndrăzni să stea în fața marelui Indra cu fulgerul ridicat în mână?[156] Un om se poate întoarce după ce a intrat în sălașul celor morți, dar nimeni, oricât de puternic, nu se poate întoarce după ce l-a întâlnit pe Bhimasena! Acei oameni cu putere slabă, care s-au repezit fără minte împotriva furiosului Bhimasena, erau ca niște insecte care cad pe un foc arzător. Fără îndoială, reflectând asupra celor pe care furiosul și fiorosul Bhima le-a spus în adunare, în auzul Kurușilor, despre măcelul fiilor mei, și văzând înfrângerea lui Karna, Duhsasana și frații săi au încetat să-l mai întâlnească pe Bhima de frică. Și acel fiu ticălos al meu, O, Sanjaya, care a spus în mod repetat în adunare aceste cuvinte (și anume): ”Karna și Duhsasana și eu însumi îi vom învinge pe Pandava în luptă”, — fără îndoială, văzându-l pe Karna învins și deposedat de careta sa de către Bhima, este mistuit de durere din cauza respingerii cererii lui Krishna![157] Văzându-și frații înarmați uciși în luptă de Bhimasena, din vina proprie, fără îndoială, fiul meu arde de durere. Cine, dorind să trăiască, va iniția o ofensivă ostilă împotriva fiului lui Pandu, Bhima, înfuriat, înarmat cu arme teribile și stând în bătălie ca Moartea însăși? Un om poate scăpa din strânsoarea focului Vadava. Dar credința mea este că nimeni nu poate scăpa din fața lui Bhima. Într-adevăr, nici Partha, nici Panchala, nici Kesava, nici Satyaki, când sunt provocați la luptă, nu dau cel mai mic preț vieții lor. Vai, O, Suta, însăși viețile fiilor mei sunt în pericol.

Sanjaya a spus: Tu, O, Kaurava, care te întristezi astfel în fața măcelului actual, tu, fără îndoială, ești rădăcina acestei distrugeri a lumii! Ascultând sfaturile fiilor tăi, tu însuți ai provocat această ostilitate feroce. Deși îndemnat (de cei binevoitori), tu nu accepți leacul potrivit, ca un om sortit să moară. O, monarhule, O, cel mai bun dintre oameni, după ce ai băut singur cea mai feroce și mai greu de digerat otravă, suporți acum toate consecințele. Combatanții luptă cu toată puterea lor, dar tu totuși vorbești de rău despre ei. Ascultă-mă, totuși, în timp ce îți descriu cum s-a desfășurat bătălia.

Văzându-l pe Karna învins de Bhimasena, cinci dintre fiii tăi, frați uterini care erau trăgători la arc măreți, nu au putut suferi acest lucru, O, tată. Aceștia erau Durmarshana și Duhsaha și Durmada și Durdhara și Jaya. Îmbrăcați în armuri frumoase, toți au năvălit asupra fiului lui Pandu. Încercuindu-l pe cel cu brațe puternice, Vrikodara, din toate părțile, au acoperit toate punctele cardinale cu săgețile lor asemănătoare unui stol de lăcuste. Bhimasena, însă, în luptă, a primit zâmbind acești prinți de o frumusețe cerească ce năvăleau brusc asupra lui. Văzându-ți fiii înaintând împotriva lui Bhimasena, fiul Radhei, Karna a năvălit asupra aceluiași războinic puternic, trăgând săgeți cu vârfuri ascuțite, echipate cu aripi de aur și ascuțite pe piatră. Bhima, însă, a înaintat iute spre Karna, deși atacat de fiii tăi. Atunci Kurii, înconjurându-l pe Karna, l-au acoperit pe Bhimasena cu ploi de săgeți drepte. Cu douăzeci și cinci de săgeți, O, rege, Bhima, înarmat cu arcul său formidabil, i-a trimis pe toți acești tauri printre oameni în sălășluirea lui Yama, împreună cu caii și vizitiii lor. Căzând din carele lor împreună cu vizitii lor, trupurile lor fără viață arătau ca niște copaci mari, cu greutatea lor de flori pestrițe, smulși din rădăcini de furtună. Vitejia pe care am văzut-o atunci la Bhimasena a fost extrem de minunată, întrucât, rezistând fiului lui Adhiratha, el i-a ucis pe fiii tăi. Împotrivit de Bhima cu săgeți ascuțite din toate părțile, fiul lui Suta, O, rege, s-a uitat doar la Bhima. Bhimasena, cu ochii roșii de furie, a început să arunce priviri furioase către Karna, întinzând în același timp arcul său formidabil.

SECȚIUNEA CXXXV

Sanjaya spuse: Văzându-și fiii zăcând (pe câmp), Karna de mare vitejie, cuprins de o mare

156 Geniul celor două limbi fiind complet diferit, redau sensul primei linii din 14 separat, fără a încerca să o conectez, într-o formă afirmativă, cu a doua jumătate din 13.

157 Literalmente, ”dispreț față de Krishna”.

mânie, a devenit fără speranță în privința vieții sale. Și fiul lui Adhiratha s-a simțit vinovat, văzându-și fiii uciși înaintea ochilor săi în bătălie de către Bhima. Atunci Bhimasena, amintindu-și răul făcut de Karna altădată, s-a umplut de furie și a început cu grijă deliberată să străpungă pe Karna cu multe săgeți ascuțite. Atunci Karna, străpungându-l pe Bhima cu cinci săgeți, zâmbind în același timp, l-a străpuns din nou cu șaptezeci de săgeți, echipate cu pene de aur și ascuțite pe piatră. Ignorând aceste săgeți trase de Karna, Vrikodara l-a străpuns pe fiul lui Radha în acea luptă cu o sută de săgeți drepte. Și din nou, străpungându-l în punctele vitale cu cinci săgeți ascuțite, Bhima, O, stăpâne, i-a retezat cu o săgeată cu vârf lat arcul fiului lui Suta. Karna, lipsit de vlagă, atunci, O, Bharata, luând un alt arc, l-a acoperit pe Bhimasena din toate părțile cu săgețile sale. Atunci Bhima, omorând caii și vizitiul lui Karna, a râs un rânjet, contracarând astfel isprăvile lui Karna. Atunci taurul dintre oameni, și anume Bhima, i-a retezat cu săgețile arcul lui Karna. Acel arc, O, rege, cu o șuierătură puternică, și al cărui mâner era împodobit cu aur, a căzut (din mâna lui). Atunci viteazul războinic Karna a coborât din careta sa și luând o măciucă, în acea luptă, a aruncat-o cu furie spre Bhima. Văzând acea măciucă, O, rege, venind iute spre el, Vrikodara a oprit-o cu săgețile sale în văzul tuturor trupelor tale. Atunci fiul lui Pandu, dotat cu mare viteză și depunând un mare efort, a tras o mie de săgeți spre fiul lui Suta, dorindu-și să-i ia viața. Karna, însă, în acea luptă groaznică, rezistând tuturor acelor săgeți cu ale sale, i-a tăiat și armura lui Bhima cu săgețile sale. Și apoi l-a străpuns pe Bhima cu douăzeci și cinci de săgeți mici în văzul tuturor trupelor. Totul părea extraordinar de minunat. Atunci, O, monarh, Bhima, înfuriat, a trimis nouă săgeți drepte spre fiul lui Suta. Acele săgeți ascuțite, pătrunzând prin platoșa și brațul drept al lui Karna, au intrat în pământ ca șerpii într-un mușuroi de furnici. Acoperit de ploaia de săgeți trase din arcul lui Bhimasena, Karna s-a întors din nou cu spatele la Bhimasena. Văzându-l pe fiul lui Suta că se întoarce și fuge pe jos, acoperit cu totul de săgețile fiului lui Kunti, Duryodhana a zis: „Mergeți iute din toate părțile spre careta fiului lui Radha.” Atunci, O, rege, fiii tăi, auzind aceste cuvinte ale fratelui lor care le-a fost o surpriză, s-au repezit spre fiul lui Pandu pentru luptă, trăgând ploi de săgeți. Aceștia erau Chitra, și Upachitra, și Charuchitra, și Sarasan, și Chitrayudha, și Chitravarman. Toți erau bine versați în orice mod de război. Viteazul războinic, Bhimasena, însă, i-a doborât pe fiecare dintre acești fii ai tăi care se repezeau spre el, cu o singură săgeată. Lipsiți de viață, au căzut pe pământ ca niște copaci rupți de o furtună. Văzându-și fiii, toți viteji războinici, O, rege, uciși astfel, Karna, cu fața plină de lacrimi, și-a amintit cuvântul lui Vidura. Urcând pe o altă careta bine echipată, Karna, înzestrat cu mare viteză, s-a îndreptat iute spre fiul lui Pandu în luptă. Străpungându-se unul pe celălalt cu săgeți ascuțite, echipate cu pene de aur, cei doi războinici străluceau ca două mase de nori străpunse de razele soarelui. Atunci fiul lui Pandu, înfuriat, i-a retezat armura fiului lui Suta cu treizeci și șase de săgeți cu vârf lat, de mare ascuțime și energie feroce. Viteazul cu brațe puternice, fiul lui Suta, de asemenea, O, taur al neamului lui Bharata, l-a străpuns pe fiul lui Kunti cu cincizeci de săgeți drepte. Cei doi războinici, apoi, mâzgăliți cu pastă de lemn de santal roșu cu multe răni provocate de săgețile celuilalt, și acoperiți de sânge, străluceau ca soarele răsare și luna. Armurile lor retezate cu săgeți, și corpurile lor acoperite de sânge, Karna și Bhima arătau ca o pereche de șerpi scăpați recent din pieile lor. Într-adevăr, acei doi tigri dintre oameni își sfâșiau reciproc corpul cu săgețile lor, ca doi tigri care se sfâșie unul pe altul cu dinții. Cei doi eroi au aruncat săgeți neîncetat, ca două mase de nori care revarsă torente de ploaie. Acei doi pedepsitori de dușmani își sfâșiau corpul unul altuia cu săgețile lor, ca doi elefanți care se sfâșie unul pe altul cu vârful colților. Urlând unul la celălalt și aruncând săgeți unul spre celălalt, făcând caretele lor să traseze cercuri frumoase. Ei semănau cu o pereche de tauri puternici care urlă unul la celălalt în prezența unei vaci în perioada de împerechere. Într-adevăr, acei doi lei dintre oameni arătau ca o pereche de lei puternici cu ochii roșii de furie, acești doi războinici înzestrați cu mare energie luptau ca Indra și fiul lui Virochana (Prahlada). Atunci, O, rege, viteazul cu brațe puternice Bhima, întinzându-și arcul cu cele două mâini, arăta ca un nor încărcat cu fulgere. Apoi, puternicul Bhima-nor, având șuieratul arcului drept tunetul său și ploaia neîncetată de săgeți drept ploaia sa, a acoperit, O, rege, muntele Karna. Și încă o dată, fiul lui Pandu, Bhima, cu vitejia sa teribilă, O, Bharata, l-a acoperit pe Karna cu o mie de săgeți trase din arcul său. Și în timp ce îl acoperea pe Karna cu săgețile sale înaripate, echipate cu pene Kanka, fiii tăi au fost martori la vitejia sa extraordinară. Bucurându-l pe Partha

însuşi şi pe ilustrul Kesava, Satyaki şi pe cei doi protectori ai (celor două) roţi (ale carului lui Arjuna), Bhima a luptat astfel cu Karna. Văzând perseverenţa lui Bhima, care se cunoştea pe sine, fiii tăi, O, monarhule, au devenit cu toţii trişti.

SECŢIUNEA CXXXVI

Sanjaya spuse: Auzind sunetul de arc al lui Bhimasena şi vuietul palmei sale, fiul lui Radha nu a putut suporta, ca un elefant înfuriat căruia nu-i plac urletele unui rival înfuriat. Întorcându-se pentru o clipă de dinaintea lui Bhimasena, Karna şi-a aruncat privirea asupra acelor fii ai tăi care fuseseră ucişi de Bhimasena. Văzându-i, O, cel mai bun dintre oameni, Karna a devenit lipsit de veselie cuprins de durere. Oftând greu şi lung, el, din nou, s-a îndreptat spre fiul lui Pandu. Cu ochii roşii ca arama şi oftând de furie ca un şarpe puternic, Karna, în timp ce lansa săgeţile, arăta strălucitor ca soarele împrăştiindu-şi razele.[158] Într-adevăr, O, taur al rasei lui Bharata, Vrikodara a fost acoperit de săgeţi, asemănătoare razelor soarelui care se întindeau, lansate din arcul lui Karna. Săgeţile frumoase, echipate cu pene de păun, lansate din arcul lui Karna, au pătruns în fiecare parte a corpului lui Bhima, ca păsările într-un copac pentru a se odihni acolo. Într-adevăr, săgeţile, echipate cu aripi de aur, lansate din arcul lui Karna, căzând neîncetat, semănau cu şiruri continue de cocori. Atât de numeroase erau săgeţile lansate de fiul lui Adhiratha încât păreau să iasă nu doar din arcul său, ci şi din stindardul său, din umbrela sa, şi din coada şi jugul şi fundul carului său. Într-adevăr, fiul lui Adhiratha a lansat săgeţile sale care străbăteau cerul, pline de energie impetuoasă, împodobite cu aur şi echipate cu pene de vultur, într-un mod care a umplut întregul văzduh de ele. Văzându-l (astfel) agitat de furie şi grăbindu-se spre el ca Însuşi Distrugătorul, Vrikodara, neglijându-şi viaţa şi biruindu-şi inamicul, l-a străpuns cu nouă săgeţi.[159] Văzând impetuozitatea irezistibilă a lui Karna, precum şi acea ploaie densă de săgeţi, Bhima, înzestrat cu mare putere, nu s-a înspăimântat. Fiul lui Pandu a contraatacat apoi acea ploaie de săgeţi a fiului lui Adhiratha, străpungându-l pe Karna însuşi cu încă douăzeci de săgeţi ascuţite. Într-adevăr, aşa cum fiul Pritha fusese acoperit de fiul lui Suta, tot aşa cel din urmă a fost acum acoperit de primul în acea bătălie. Văzând vitejia lui Bhimasena în luptă, războinicii tăi, precum şi Gharanas, plini de bucurie, l-au aplaudat. Bhurisravas, Kripa, fiul lui Drona, conducătorul Madrasului, Uttamaujas, Yudhamanyu, Kesava şi Arjuna, aceşti mari războinici în car, O, rege, atât dintre Kurui, cât şi dintre Pandavi — l-au încurajat cu voce tare pe Bhima, spunând: "*Excelent, Excelent!*" şi au scos urlete de leu. Când acea zarvă feroce, care făcea părul să se ridice, s-a ivit, fiul tău Duryodhana, O, rege, a spus repede tuturor regilor şi prinţilor şi în special fraţilor săi uterini, aceste cuvinte: "Fi-ţi binecuvântaţi, mergeţi spre Karna pentru a-l salva de Vrikodara, altfel săgeţile lansate din arcul lui Bhima îl vor ucide pe fiul Radhei. Voi, mari arcaşi, străduiţi-vă să-l protejaţi pe fiul lui Suta." Astfel poruncit de Duryodhana, şapte dintre fraţii săi uterini, O, tată, s-au repezit plini de furie spre Bhimasena, şi l-au înconjurat de jur împrejur. Apropiindu-se de fiul lui Kunti, ei l-au acoperit cu ploi de săgeţi, ca norii care varsă şuvoaie de ploaie pe pieptul muntelui în sezonul ploios. Agitaţi de furie, aceşti şapte mari războinici călare au început să-l asuprească pe Bhimasena, O, rege, ca şi cele şapte planete care asupresc luna la ora dizolvării universale. Fiul lui Kunti, apoi, O, monarh, trăgându-şi arcul frumos cu mare forţă şi strânsoare fermă, şi ştiind că inamicii săi erau doar oameni, a vizat şapte săgeţi. Şi domnul Bhima, în mare furie, a lansat spre ei acele săgeţi, strălucitoare ca razele solare. Într-adevăr, Bhimasena, amintindu-şi greşelile anterioare, a lansat acele săgeţi ca pentru a scoate viaţa din trupurile acelor fii ai tăi. Acele săgeţi, O, Bharata, ascuţite pe piatră şi echipate cu aripi de aur, lansate de Bhimasena, pătrunzând prin trupurile acelor prinţi Bharata, au zburat în cer. Într-adevăr, acele săgeţi cu aripi de aur, pătrunzând prin inima fiilor tăi, arătau frumos, O, monarh, pe măsură ce treceau în cer, ca păsări cu penaj excelent. Împodobite cu aur şi acoperite în întregime de sânge, acele săgeţi, O, rege, bând sângele fiilor tăi, au ieşit din trupul lor. Străpunşi în membrele vitale de acele săgeţi, ei au căzut pe pământ din carele lor, ca nişte arbori înalţi care cresc pe crestele

158 Citirea din Bombay, pe care o adopt, pare să fie mai bună decât cea din Bengal.

159 Consider că atât *Vrikodaram*, cât şi *nisitais* din acest verset, aşa cum apar în textul din Bombay, sunt incorecte. Eu citesc *Vrikodaras* şi *navavhis*, conform textelor din Bengal.

munților, rupți de un elefant. Cei șapte fii ai tăi care au fost uciși astfel au fost Satrunjaya, și Satrusaha, și Chitra, și Chitrayudha, și Dridha, și Chitrasena și Vikarna. Dintre toți fiii tăi uciși astfel, Vrikodara, fiul lui Pandu, a suferit amar din cauza lui Vikarna, care îi era drag. Și Bhima a spus: „Chiar așa a fost jurământul făcut de mine, anume că toți veți fi uciși de mine în luptă." Aceasta este pentru aceasta, O Vikarna, că ai fost ucis. Jurământul meu a fost împlinit. O eroule, ai venit la luptă având în minte datoriile unui Kshatriya. Ai fost întotdeauna angajat în binele nostru și mai ales în cel al regelui (fratele nostru cel mare). Prin urmare, este greu potrivit pentru mine să plâng pentru ilustrul tău. După ce acei prinți au fost uciși, O rege, chiar în fața fiului Radhei, fiul lui Pandu a scos un răget teribil de leu. Acel strigăt puternic al eroului Bhima, O Bharata, i-a comunicat regelui Yudhishthira cel Drept că victoria în acea bătălie îi aparținea. Într-adevăr, auzind acel strigăt formidabil al lui Bhima înarmat cu arcul, regele Yudhishthira a simțit o mare bucurie în mijlocul acelei bătălii. Fiul cel fericit al lui Pandu, apoi, O rege, a primit acel strigăt de leu al fratelui său cu sunete și alte instrumente muzicale. Și după ce Vrikodara i-a trimis mesajul prin semnul convenit, Yudhishthira, cel mai eminent dintre cei pricepuți în arme, plin de bucurie, s-a repezit asupra lui Drona în luptă. Pe de altă parte, O rege, văzând treizeci și unu dintre fiii tăi uciși, Duryodhana și-a amintit cuvintele lui Vidura. [Acele cuvinte benefice spuse de Vidura sunt acum realizate] Gândind astfel, regele Duryodhana nu a putut face ceea ce trebuia. Tot ceea ce, în timpul meciului de zaruri, fiul tău nesăbuit și rău, având-l pe Karna (de partea lui), a spus prinților din Panchala, făcând-o să fie adusă în adunare, toate cuvintele dure pe care Karna le-a spus lui Krishna, în același loc, în fața ta, O rege, și a fiilor lui Pandu, în auzul tău și al tuturor Kurus, și anume: "O Krishna, Pandava sunt pierduți și au căzut în iadul veșnic, – vai, rodul a tot ce se manifestă acum. Apoi, din nou, O tu din rasa Kuru, diverse discursuri dure, cum ar fi semințe de susan fără miez," etc., au fost aplicate de fiii înfuriați asupra celor cu suflete înalte, și anume, fiii lui Pandu. Bhimasena, vărsând focul mâniei (pe care aceștia, înfuriați) și pe care o reținuse timp de treisprezece ani, le nimicește acum fiii. Indulgent în lamentări copioase, Vidura nu a reușit să te convingă spre pace. O șef al Bharatailor, suferă rodul tuturor acestora cu fiii tăi. Ești bătrân, răbdător și capabil să previi consecințele tuturor faptelor. Fiind astfel, când totuși ai refuzat să urmezi sfaturile celor care îți doreau binele, se pare că totul este rezultatul destinului. Nu plânge, O tigru printre oameni! Totul este vina ta mare. În opinia mea, tu ești însuți cauza distrugerii fiilor tăi. O monarh, Vikarna a căzut, și Chitrasena, de asemenea, de mare vitejie. Mulți alți războinici de care și fruntași dintre fiii tăi au căzut. Pe alții dintre fiii tăi pe care Bhima i-a văzut în raza vederii, O cu brațe puternice, i-a ucis într-o clipă. Numai pentru tine a trebuit să văd alaiul nostru ars în mii de săgeți trase de fiul lui Pandu, Bhima și Vrisha (Karna)!

SECȚIUNEA CXXXVII

Dhritarashtra a spus: O, Suta, O, Sanjaya, acest rezultat dureros care ne-a cuprins acum este, cred, cu siguranță datorat politicii mele rele. Până acum am crezut că ceea ce s-a întâmplat este trecut. Dar, O, Sanjaya, ce măsuri ar trebui să iau acum? Acum sunt din nou calm, O, Sanjaya, așa că spune-mi cum se desfășoară această măcelărire a eroilor, având drept cauză politica mea rea.

Sanjaya a spus: Într-adevăr, O, rege, Karna și Bhima, ambii înzestrați cu mare forță, au continuat în acea bătălie să-și verse ploile de săgeți ca doi nori încărcați de ploaie. Săgețile, cu aripioare de aur și ascuțite pe piatră și marcate cu numele lui Bhima, apropiindu-se de Karna, i-au pătruns în corp, ca și cum i-ar fi străpuns chiar viața. În mod similar, Bhima, de asemenea, în acea bătălie, a fost acoperit de șarjele lui Karna în sute și mii, asemănătoare șerpilor cu otravă virulentă. Cu săgețile lor, O, rege, căzând din toate părțile, o agitație a fost produsă în trupe, asemănătoare cu cea a oceanului însuși. Mulți luptători, O, pedepsitor al dușmanilor, din armata ta au fost lipsiți de viață de săgețile, asemănătoare șerpilor cu otravă virulentă, trase din arcul lui Bhima. Presărată cu elefanți și cai căzuți amestecați cu trupurile oamenilor, câmpul de luptă arăta ca unul acoperit cu copaci doborâți de o furtună. Măcelăriți în luptă cu săgețile din arcul lui Bhima, războinicii tăi au fugit, spunând: *Ce este asta?* Într-adevăr, acea oaste de Sindhi, de Sauviri și de Kauravi, afectată de

şarjele impetuoase atât ale lui Karna, cât şi ale lui Bhima, a fost îndepărtată la o mare distanţă. Rămăşiţa acelor bravi soldaţi, cu caii şi elefanţii ucişi, părăsind vecinătatea ambilor, Karna şi Bhima, au fugit în toate direcţiile. (Şi au strigat): *„Măi, pentru fiii lui Pritha, zeii ne ameţesc, căci acele săgeţi trase de Bhima şi Karna ne ucid forţele*.” Zicând aceste cuvinte, aceste trupe ale tale, afectate de frică, evitând raza de acţiune a săgeţilor (lui Karna şi Bhima), au stat la distanţă pentru a asista la acea luptă. Atunci, pe câmpul de luptă a început să curgă un râu teribil, sporind bucuria eroilor şi temerile celor timizi. Şi era cauzat de sângele elefanţilor, cailor şi oamenilor. Şi acoperită cu formele fără viaţă ale oamenilor, elefanţilor şi cailor, cu catarge şi fundurile carelor, cu ornamentele carelor şi ale elefanţilor şi cailor, cu care stricate şi roţi şi Akshas şi Kuveras, cu arcuri întinse cu sunete puternice, împodobite cu aur, şi săgeţi şi şarje cu aripioare de aur în mii, trase de Karna şi Bhima, asemănătoare şerpilor tocmai eliberaţi din năpârlire, cu nenumărate lănci şi suliţe şi săbii şi topoare de luptă, cu bâte şi butuci şi topoare, toate împodobite cu aur, cu stindarde de forme diverse, şi suliţe şi ciomege cu ţepi, şi cu Sataghnis frumoase, pământul, O, Bharata, arăta strălucitor. Şi presărată peste tot cu cercei şi coliere de aur şi brăţări desfăcute (de pe încheieturi), şi inele, şi pietre preţioase purtate pe diademe şi coroane, şi coifuri, şi podoabe de aur de tipuri diverse, O, stăpâne, şi platoşe, şi apărători de piele, şi frâiele elefanţilor, şi umbrele dezaliniate (din locurile lor) şi cozi de Iak, şi evantaie cu trupurile străpunse ale elefanţilor şi cailor şi oamenilor, cu săgeţi înmuiate în sânge, şi cu diverse alte obiecte, întinse şi dezlegate din locurile lor, câmpul de luptă arăta strălucitor ca firmamentul presărat cu stele. Văzând isprăvile minunate, de neconceput şi supranaturale ale celor doi războinici, Charanasi şi Siddhas au fost extrem de uimiţi. Aşa cum un incendiu mocnit, având vântul drept aliat, se răspândeşte printr-un maldăr (întins) de iarbă uscată, tot aşa şi fiul lui Adhiratha, angajat cu Bhima, s-a desfăşurat cu furie în acea bătălie.[160] Ambii au doborât nenumărate stindarde şi care şi au ucis cai şi oameni şi elefanţi, ca o pereche de elefanţi care zdrobeşte o pădure de trestii în timp ce se luptă cu alţii. Armata ta arăta ca o masă de nori, O, rege, de oameni, şi mare a fost măcelul provocat în acea bătălie de Karna şi Bhima.[161]

SECŢIUNEA CXXXVIII

Sanjaya spuse: Apoi Karna, O, rege, străpungându-l pe Bhima cu trei săgeţi, a aruncat asupra lui nenumărate săgeţi frumoase. Bhimasena cel cu braţe puternice, fiul lui Pandu, deşi lovit astfel de fiul lui Suta, nu arăta niciun semn de durere, ci stătea nemişcat ca un deal străpuns (de săgeţi). În schimb, O, stăpâne, în acea luptă, el l-a străpuns adânc pe Karna în ureche cu o săgeată cu ţepi, unsă cu ulei, de mare ascuţime şi de excelentă călire. (Cu acea săgeată) el doborî la pământ carul mare şi frumos al lui Karna. Şi acesta căzu, O, monarhule, ca un astru arzător de mare strălucire din firmament. Înfuriat, Vrikodara, apoi, zâmbind, l-a străpuns adânc pe fiul lui Suta în centrul pieptului cu o altă săgeată cu vârf lat. Şi din nou, O, Bharata, Bhima cel cu braţe puternice a tras iute în acea luptă zece săgeţi lungi care arătau ca nişte şerpi de otravă virulentă eliberaţi de năpârcă. Trase de Bhima, acele săgeţi, O, stăpâne, lovind fruntea lui Karna, au intrat în ea ca şerpii care intră într-un muşuroi de furnici. Cu acele săgeţi înfipte în frunte, fiul lui Suta arăta frumos, la fel ca înainte, când fruntea lui fusese încinsă cu o cunună de nuferi albaştri. Străpuns adânc de fiul activ al lui Pandu, Karna, – sprijinindu-se de cuşca carului său, şi-a închis ochii. Curând însă, recăpătându-şi cunoştinţa, Karna, cel ce ardea duşmanii, cu trupul scăldat în sânge, a înnebunit de furie.[162] Înfuriat ca urmare a acestei suferinţe, acel Karna, arcaş neclintit, înzestrat cu mare iuţeală, s-a repezit cu furie spre carul lui Bhimasena. Atunci, O, rege, Karna cel puternic şi furios, înnebunit de furie, a tras asupra lui Bhimasena, O, Bharata, o sută de săgeţi având pene de vultur. Fiul lui Pandu, însă, neglijându-şi duşmanul şi dispreţuindu-i energia, a început să-i arunce o ploaie de săgeţi înfricoşătoare. Atunci Karna, O, rege, cuprins de furie, O, cel ce arde duşmanii, l-a lovit pe fiul lui Pandu, întruchiparea mâniei, cu nouă săgeţi în piept. Apoi amândoi acei tigri printre oameni (înarmaţi cu săgeţi şi, prin urmare) asemănători cu o pereche de tigri cu colţi feroce, au aruncat unul

160 Se pare că Karna şi Bhima erau ca focul şi vântul.

161 Versetul 28 este un triplet. Al doilea vers este obscur. Se pare că un vers a fost omis.

162 Literalmente, ”şi-a adunat toată furia”.

asupra celuilalt, în acea luptă, ploile lor de săgeți, ca două mase noroase puternice. Ei căutau să se sperie unul pe altul în acea luptă, cu sunetele palmelor lor și cu ploi de săgeți de felurite soiuri. Înfierbântați de furie, fiecare căuta în acea luptă să contracareze isprava celuilalt. Atunci Ucigașul eroilor dușmani, adică Bhima cel cu brațe puternice, O, Bharata, tăind cu o săgeată cu tăiș de brici arcul fiului lui Suta, a scos un strigăt puternic. Aruncând acel arc rupt, fiul lui Suta, acel mare războinic de pe car, a luat alt arc mai puternic și mai rezistent. Văzând măcelul eroilor Sauvira și Sindhu Kuru, și observând că pământul era acoperit de platoșe, stindarde și arme aruncate, și văzând de asemenea trupurile neînsuflețite ale elefanților, pedestrașilor, cavalerilor și luptătorilor de pe care pe toate părțile, trupul fiului lui Suta, de furie, a început să strălucească. Întinzându-și arcul formidabil, împodobit cu aur, fiul Radhei, O, rege, l-a privit pe Bhima cu ochi furioși. Înfuriat, fiul lui Suta, în timp ce arunca săgețile, strălucea, ca soarele de toamnă cu raze puternice la amiază. În timp ce era ocupat cu mâinile să ia o săgeată, să o pună pe coarda arcului, să întindă coarda și să o elibereze, nimeni nu putea observa niciun interval între aceste acțiuni. Și în timp ce Karna se ocupa astfel de a arunca săgeți la dreapta și la stânga, arcul său era în mod neîncetat întins într-un cerc, ca un cerc de foc teribil. Săgețile ascuțite și iuți, echipate cu aripi de aur, trase din arcul lui Karna, acopereau, O, rege, toate punctele compasului, întunecând chiar lumina soarelui. Nenumărate stoluri se vedeau în văzduh, ale acestor săgeți echipate cu aripi de aur, trase din arcul lui Karna. Într-adevăr, săgețile trase din arcul fiului lui Adhiratha arătau ca niște rânduri de cocori pe cer. Săgețile trase de fiul lui Adhiratha erau toate echipate cu pene de vultur, ascuțite pe piatră, împodobite cu aur, înzestrate cu mare iuțeală și prevăzute cu vârfuri arzânde. Impulsionate de forța arcului său, acele săgeți pornite de Karna, în timp ce alergau cu miile prin văzduh, arătau la fel de frumoase ca stolurile succesive de lăcuste. Săgețile trase din arcul fiului lui Adhiratha, în timp ce alergau prin văzduh, arătau ca o singură săgeată lungă, trasă continuu pe cer. Ca un nor care acoperă un munte cu torente de ploaie, Karna a acoperit în furie pe Bhima cu ploi de săgeți. Atunci fiii tăi, O, Bharata, cu trupele lor, au văzut puterea, energia, vitejia și perseverența lui Bhima, căci acesta, neglijând acea ploaie de săgeți, asemănătoare cu marea înfuriată, s-a repezit cu furie spre Karna. Bhima, O, monarhule, era înarmat cu un arc formidabil, spatele căruia era împodobit cu aur. Îl întindea atât de iute încât părea, ca un al doilea arc al lui Indra, întins neîncetat într-un cerc. Săgeți ieșeau continuu din el, umplând văzduhul. Cu acele săgeți drepte, echipate cu aripi de aur, trase de Bhima, o linie continuă se făcea pe cer, care arăta ca o ghirlandă de aur. Atunci acele ploi de săgeți (ale lui Karna) întinse în văzduh, lovite de săgețile lui Bhimasena, se împrăștiau în bucăți și cădeau pe pământ. Atunci cerul fu acoperit de acele ploi de săgeți cu aripi de aur și cu alergare iute, ale lui Karna și ale lui Bhimasena, care produceau scântei de foc în timp ce se ciocneau una de alta. Chiar soarele fu atunci acoperit, și chiar vântul se opri din suflare. Într-adevăr, când văzduhul fu acoperit astfel de acele ploi de săgeți, nimic nu se mai putea vedea. Atunci fiul lui Suta, disprețuind energia lui Bhima cel cu suflet înalt, l-a acoperit complet pe Bhima cu alte săgeți și a încercat să-l învingă. Atunci, O, stăpâne, acele ploi de săgeți trase de amândoi, păreau să se ciocnească una de alta ca două curente opuse de vânt. Și din cauza acelei ciocniri a ploilor de săgeți ale celor doi lei printre oameni, o conflagrație, O, șef al Bharatașilor, părea să fie generată pe cer. Apoi Karna, dorind să-l omoare pe Bhima, a tras asupra lui în furie multe săgeți ascuțite, echipate cu aripi de aur și lustruite de mâinile fierarului. Bhima, însă, tăia cu propriile sale săgeți fiecare dintre acele săgeți în trei fragmente, și, învingându-l pe fiul lui Suta, a strigat: *Stai, Stai!* Și fiul Pandu cel furios și puternic, ca o conflagrație care mistuie totul, a trimis din nou în furie ploi de săgeți înfricoșătoare. Și atunci, din cauza loviriii gardurilor lor de piele de coardele arcurilor, s-au generat sunete puternice. Și puternic a fost și sunetul palmelor lor, și groaznice strigătele lor de leu, și feroce trosnetul roților carului lor și sunetul corzilor arcurilor lor. Și toți combatanții, O, rege, au încetat să lupte, dorind să vadă vitejia lui Karna și a fiului lui Pandu, fiecare dorind să-l omoare pe celălalt. Și Rishii cerești și Siddhas și Gandharvas, i-au aplaudat, spunând: „*Excelent, Excelent!*” Și triburile de Vidyadharas au plouat ploi de flori asupra lor. Apoi, Bhima, cel mânios și cu brațe puternice, cu de o vitejie cumplită, care învingea armele adversarului cu propriile sale arme, l-a străpuns pe fiul lui Suta cu multe săgeți. Karna, de asemenea, înzestrat cu mare putere, învingând săgețile lui Bhimasena, i-a trimis acestuia nouă săgeți lungi în acea bătălie. Bhima, însă, cu tot atâtea săgeți, le-a tăiat pe cele

ale fiului lui Suta în văzduh şi i-a strigat: „*Stai, Stai!*”. Apoi Bhima, cel cu braţe puternice şi eroic, cuprins de furie, i-a trimis fiului lui Adhiratha o săgeată asemănătoare vergelei lui Yama sau Morţii însuşi. Fiul Radhei, însă, zâmbind, i-a tăiat acea săgeată, O, rege, a Mândrului fiu al lui Pandu, cu cele trei săgeţi ale sale, în timp ce se apropia de el prin văzduh. Fiul lui Pandu a mai trimis o dată şuvoaie de săgeţi cumplite. Karna, însă, a primit fără teamă toate acele săgeţi ale lui Bhima. Apoi, cuprins de furie, fiul lui Suta, Karna, prin puterea armelor sale, cu săgeţile sale drepte, i-a tăiat în acea confruntare cele două tocuri de săgeţi şi coarda arcului lui Bhima, precum şi hăţurile cailor săi. Şi apoi, ucigându-i caii, Karna l-a străpuns pe vizitiul lui Bhima cu cinci săgeţi. Vizitiul, fugind repede, s-a îndreptat spre careta lui Yudhamanyu. Cuprins de furie, fiul Radhei, a cărui strălucire semăna cu cea a focului de la sfârşitul lumii, zâmbind în acelaşi timp, i-a tăiat stindardul lui Bhima şi i-a dărâmat pavilionul. Fără arc, Bhima cel cu braţe puternice a apucat o suliţă, de genul celor folosite de războinicii de pe carete. Cuprins de furie, a învârtit-o în mână şi apoi a aruncat-o cu mare forţă spre careta lui Karna. Fiul lui Adhiratha, apoi, cu zece săgeţi, a tăiat, în timp ce se apropia, cu strălucirea unui meteorit mare, sulița poleită cu aur aruncată astfel (de Bhima).[163] Imediat, acea suliţă a căzut, tăiată în zece fragmente de acele săgeţi ascuţite ale fiului lui Suta, Karna, acel războinic priceput în orice mod de luptă, luptând atunci pentru prietenii săi. Atunci, fiul Kuntiei a luat un scut împodobit cu aur şi o sabie, dorind să obţină fie moartea, fie victoria. Karna, însă, O, Bharata, zâmbind în acelaşi timp, i-a tăiat scutul strălucitor al lui Bhima cu multe săgeţi cumplite. Apoi, fără caretă, Bhima, O, rege, lipsit de scut, a înnebunit de furie. Repede, atunci, a aruncat sabia sa formidabilă spre careta lui Karna. Acea sabie mare, tăind coarda arcului fiului lui Suta, a căzut pe pământ, O, rege, ca un şarpe furios din cer. Apoi fiul lui Adhiratha, cuprins de furie în acea luptă, zâmbind, a luat un alt arc distrugător de duşmani, cu o coardă mai puternică şi mai rezistentă decât cel pe care îl pierduse. Dorind să-l ucidă pe fiul Kuntiei, Karna a început să arunce mii de săgeţi, O, rege, echipate cu aripi de aur şi înzestrate cu mare energie. Lovit de acele săgeţi trase din arcul lui Karna, Bhima cel cu braţe puternice a sărit în văzduh, umplând de suferinţă inima lui Karna. Văzând conduita lui Bhima, care dorea victoria în bătălie, fiul Radhei l-a înşelat ascunzându-se în careta sa. Văzându-l pe Karna ascunzându-se cu inima agitată pe platforma caretei sale, Bhima apucând stindardul lui Karna, a aşteptat pe pământ. Toţi Kuruvii şi Charanii au lăudat mult acea încercare a lui Bhima de a-l smulge pe Karna din caretă, ca Garuda care smulge un şarpe. Cu arcul tăiat, fără careta, Bhima, urmând datoriile rasei sale, a rămas încremenit pentru luptă, ţinând în spatele său careta (spartă). Fiul Radhei, apoi, din furie, în acea confruntare, s-a îndreptat spre fiul Pandu care aştepta lupta. Apoi acei doi războinici puternici, O, rege, provocându-se unul pe celălalt pe măsură ce se apropiau, acei doi tauri printre oameni, au urlat unul la celălalt, ca norii la sfârşitul verii. Iar schimbul de lovituri care a avut loc atunci între acei doi lei printre oameni care nu se puteau suporta în luptă semăna cu cel de odinioară dintre zei şi Danava. Fiul Kuntiei, însă, a cărui rezervă de arme se epuizase, a fost (obligat să se retragă) urmărit de Karna. Priveghind elefanţii, uriaşi ca nişte dealuri, ucişi de Arjuna, zăcând (în apropiere), Bhimasena, fără arme, a intrat în mijlocul lor, pentru a împiedica înaintarea carului lui Karna. Apropiindu-se de acea mulţime de elefanţi şi ajungând în mijlocul acelei fortăreţe inaccesibile unui car, fiul lui Pandu, dorind să-şi salveze viaţa, s-a abţinut să-l lovească pe fiul lui Radha. Dorind un adăpost, acel cuceritor de oraşe ostile, adică fiul Pritha, ridicând un elefant ucis de săgeţile lui Dhananjaya, a aşteptat acolo, asemenea lui Hanumat ridicând vârful Gandhamadana.[164] Karna, însă, cu săgeţile sale, a tăiat acel elefant ţinut de Bhima. Fiul lui Pandu, apoi, i-a aruncat lui Karna fragmentele corpului acelui elefant, precum şi roţi de car şi cai. De fapt, toate obiectele pe care le-a văzut zăcând acolo pe câmp, fiul lui Pandu, înfuriat, le-a ridicat şi le-a aruncat în Karna. Karna, însă, cu săgeţile sale ascuţite, a tăiat fiecare obiect aruncat spre el. Bhima, de asemenea, ridicându-şi pumnii feroce, înzestraţi cu forţa tunetului, a dorit să-l ucidă pe fiul Suta. Curând, însă, şi-a amintit de jurământul lui Arjuna. Fiul lui Pandu, prin urmare, deşi capabil, i-a cruţat viaţa lui Karna, din dorinţa de a nu falsifica jurământul pe care Savyasachin îl făcuse. Fiul Suta, însă, cu săgeţile sale ascuţite, l-a făcut pe

163 În prima linie din 62, citirea din Bengal *Ayastam* este mai bună decât citirea din Bombay *Ayastas*.

164 Literalmente, ”un munte acoperit cu plante medicinale de mare valoare pentru Hanumat, care l-a îndepărtat pe Gandhamadana pentru a-l vindeca pe Lakshmana”.

Bhima, aflat în suferinţă, să-şi piardă cunoştinţa în repetate rânduri. Dar Karna, amintindu-şi cuvintele Kuntiei, nu i-a luat viaţa lui Bhima, cel fără arme. Apropiindu-se repede, Karna l-a atins cu coarda arcului său. Imediat ce Bhimasena a fost atins de arc, înfuriat şi şuierând ca un şarpe, i-a smuls arcul lui Karna şi l-a lovit cu el în cap. Lovit de Bhimasena, fiul lui Radha, cu ochii roşii de furie, zâmbind, i-a spus în mod repetat aceste cuvinte: „Eunuc fără barbă, prost ignorant şi gurmand.” Şi Karna a spus: „Fără piele în arme, nu te lupta cu mine. Eşti doar un copil, un leneş în bătălie! Acolo, fiu al lui Pandu, unde se găseşte o abundenţă de hrană şi băutură, acolo, nenorocitule, ar trebui să fii, dar niciodată în bătălie. Hrănindu-te cu rădăcini, flori şi respectând jurăminte şi asceze, tu, O Bhima, ar trebui să-ţi petreci zilele în pădure, căci eşti neîndemânatic în bătălie. Este o mare diferenţă între luptă şi modul auster de viaţă al unui *Muni*. Prin urmare, O Vrikodara, retrage-te în pădure. Copile, nu eşti potrivit pentru a fi angajat în luptă. Ai o înclinaţie pentru o viaţă în pădure. Îndemnând bucătarii, servitorii şi sclavii din casă la fugă, eşti bun doar să-i mustri cu furie de dragul cinei tale, O Vrikodara! O Bhima, O tu cu o înţelegere stupidă, adoptând modul de viaţă al unui *Muni*, adună fructe (pentru hrană). Mergi în pădure, O fiu al Kuntiei, căci nu eşti iscusit în luptă. Angajat în tăierea fructelor şi rădăcinilor sau în servirea oaspeţilor, în opinia mea, nu eşti potrivit să participi la vreo confruntare, O, Vrikodara.” Şi, O rege, Karna i-a reamintit în cuvinte dure toate nedreptăţile făcute acestuia în anii săi mai tineri. Şi cum stătea acolo în slăbiciune, Karna l-a atins încă o dată cu arcul. Şi râzând cu voce tare, Vrisha i-a spus din nou lui Bhima acele cuvinte: „Ar trebui să te lupţi cu alţii, O stăpâne, dar niciodată cu unul ca mine. Cei care se luptă cu persoane ca noi trebuie să suporte aceasta şi mai mult! Mergi acolo unde sunt cei doi Krishna! Ei te vor proteja în bătălie. Sau, O fiu al Kuntiei, mergi acasă, căci, fiind un copil, ce treabă ai tu cu bătălia?” Auzind acele cuvinte aspre ale lui Karna, Bhimasena a râs cu voce tare şi, adresându-se lui Karna, i-a spus aceste cuvinte în auzul tuturor: „Tu, nenorocitule, ai fost învins de mine în mod repetat. Cum poţi să te bucuri de astfel de laude deşarte? În această lume, strămoşii au asistat la victoria şi înfrângerea lui Indra cel mare. O tu de origine ignobilă, angajează-te cu mine într-o luptă atletică cu braţele goale. Aşa cum l-am ucis pe Kichaka cel mai mare, de statură gigantică, te-aş ucide apoi în văzul tuturor regilor.” Înţelegând motivele lui Bhima, Karna, acel prim dintre cei înţelepţi, s-a abţinut de la acea luptă în văzul tuturor arcaşilor. Într-adevăr, după ce l-a făcut pe Bhima „fără urechi” (surd la insulte), Karna, O rege, l-a mustrat cu astfel de cuvinte lăudăroase în faţa acelui leu dintre Vrishni (adică Krishna) şi a nobilului Partha. Apoi cel cu stindardul de maimuţă (Arjuna), îndemnat de Kesava, a trimis spre fiul Suta, O rege, multe săgeţi ascuţite pe piatră. Acele săgeţi împodobite cu aur, trase de braţele lui Partha şi ieşite din *Gandiva*, au intrat în corpul lui Karna, asemenea unor cocori în munţii Krauncha. Cu acele săgeţi trase din *Gandiva* care intrau în corpul lui Karna ca nişte şerpi, Dhananjaya l-a alungat pe fiul Suta din apropierea lui Bhimasena. Arcul său tăiat de Bhima, şi el însuşi afectat de săgeţile lui Dhananjaya, Karna a fugit repede de Bhima pe marele său car. Bhimasena, de asemenea, O taur printre oameni, urcându-se pe carul lui Satyaki, a pornit în acea bătălie în urma fratelui său Savyasachin, fiul lui Pandu. Atunci Dhananjaya, cu ochii roşii de furie, vizând pe Karna, a trimis repede o săgeată asemenea Distrugătorului îndemnând Moartea însăşi. Acea săgeată trasă din *Gandiva*, asemenea unui Garuda în văzduh în căutarea unui şarpe mare, a curs repede spre Karna. Fiul lui Drona, însă, acel mare războinic pe car, cu o săgeată cu aripioare, a tăiat-o în aer, dorind să-l scape pe Karna de frica lui Dhananjaya. Atunci Arjuna, înfuriat, l-a străpuns pe fiul lui Drona cu şaizeci şi patru de săgeţi, O rege, şi, adresându-i-se, i-a spus: „Nu fugi, O Aswathaman, ci aşteaptă un moment.” Fiul lui Drona, însă, afectat de săgeţile lui Dhananjaya, a intrat repede într-o divizie a armatei Kaurava care abundă de elefanţi furioşi şi era plină de care. Apoi, fiul cel mare al Kuntiei, cu sunetul strident al lui *Gandiva*, a înecat zgomotul făcut în bătălie de toate celelalte sunete stridente de arcuri, de săgeţi împodobite cu aur. Apoi, marele Dhananjaya a urmărit din spate pe fiul lui Drona care nu se retrăsese la mare distanţă, speriindu-l tot drumul cu săgeţile sale. Străpungând cu săgeţile sale, înaripate cu pene de Kanka şi păun, corpurile oamenilor, elefanţilor şi cailor, Arjuna a început să zdrobească acea forţă. Într-adevăr, O şef al Bharataşilor, Partha, fiul lui Indra, a început să extermine acea oştire plină de cai, elefanţi şi oameni.

SECȚIUNEA CXXXIX

Dhritarashtra a spus: Zi după zi, O, Sanjaya, faima mea strălucitoare se întunecă. Mulți dintre războinicii mei au căzut. Cred că toate acestea se datorează reversului adus de timp. Dhananjaya, cuprins de furie, a pătruns în oastea mea, care este protejată de fiul lui Drona și de Karna și care, prin urmare, este imposibil de pătruns chiar și de zei. Alături de cei doi cu energie strălucitoare, Krishna și Bhima, precum și de taurul dintre Sinis, vitejia lui a crescut. De când am auzit de intrarea lui Dhananjaya, durerea îmi consumă inima, precum focul consumă o grămadă de iarbă uscată. Văd că toți regii pământului, cu conducătorul Sindhus printre ei, sunt afectați de un destin rău. După ce i-a făcut un mare rău celui încoronat (Arjuna), cum poate conducătorul Sindhus, dacă cade în vizorul lui Arjuna, să-și salveze viața? Din deducții circumstanțiale, văd, O, Sanjaya, cum ar putea conducătorul Sindhus, dacă va cădea în fața lui Arjuna, să-și salveze viața? Din deducții circumstanțiale, văd, O, Sanjaya, că conducătorul Sindhus este deja mort. Spune-mi, totuși, cum s-a desfășurat cu adevărat bătălia. Tu ești priceput în narațiune, O, Sanjaya, spune-mi cu adevărat cum a luptat eroul Vrishni Satyaki, care, luptând cu hotărâre pentru Dhananjaya, a intrat singur, furios, în vasta forță, tulburând-o și agitând-o în repetate rânduri, ca un elefant care se aruncă într-un lac acoperit de lotuși.

Sanjaya a spus: Văzându-l pe cel mai de frunte dintre oameni, anume Bhima, mergând înainte, lovit de săgețile lui Karna în mijloc, O, rege, sau mulți eroi, acel războinic de frunte dintre Sinis l-a urmat pe carul său. Urlând ca norii la sfârșitul verii și arzând ca soarele de toamnă, a început să măcelărească cu arcul său formidabil armata fiului tău, făcând-o să tremure în repetate rânduri. Și pe măsură ce cel mai de frunte din rasa lui Madhu, O, Bharata, înainta astfel pe câmp pe carul său, tras de cai de culoarea argintului și urlând groaznic, niciunul dintre războinicii tăi nu i-a putut opri înaintarea. Apoi acel rege de frunte, anume Alamvusha, plin de furie, care nu se retrăgea niciodată din luptă, înarmat cu arc și îmbrăcat într-o armură de aur, a năvălit repede și a împiedicat înaintarea lui Satyaki, acel războinic de frunte din rasa lui Madhu. Întâlnirea care a avut loc apoi între ei, O, Bharata, era una fără seamăn. Toți războinicii tăi și inamicul, abținându-se de la luptă, au devenit spectatori ai acelei angajări dintre cele două podoabe ale bătăliei. Apoi, acel rege de frunte, și anume Alamvusha, l-a străpuns cu forța pe Satyaki cu zece săgeți. Acel taur al rasei lui Sini, însă, cu săgeți, le-a tăiat pe toate acele săgeți înainte ca ele să ajungă la el. Și încă o dată, Alamvusha l-a lovit pe Satyaki cu trei săgeți ascuțite, înaripate frumos, strălucitoare ca focul, și trase din arcul tras până la ureche. Acestea, pătrunzând prin armura lui Satyaki, i-au intrat în corp. După ce i-a străpuns corpul cu acele săgeți ascuțite și strălucitoare, înzestrate cu forța focului sau a vântului, Alamvusha i-a lovit cu forța pe cei patru armăsari ai lui Satyaki, albi ca argintul, cu alte patru săgeți. Nepotul lui Sini, înzestrat cu mare agilitate și putere asemenea celei a lui (Kesava însuși), purtătorul discului, lovit astfel de el, a ucis cu patru săgeți de mare iuțeală cei patru armăsari ai lui Alamvusha. Apoi, tăindu-i capul, frumos ca luna plină și împodobit cu cercei excelenți, cu o săgeată cu vârf lat, fioroasă ca focul de la sfârșitul lumii. După ce a ucis acel descendent al multor regi în luptă, acel taur printre Yadu, acel erou capabil să zdrobească hoardele inamice, s-a îndreptat spre Arjuna, O rege, rezistând, în timp ce mergea, trupelor inamice. Într-adevăr, O rege, navigând astfel în mijlocul inamicului, eroul Vrishni, în timp ce mergea pe urmele (lui Arjuna), a fost văzut distrugând în mod repetat cu săgețile sale gazda Kuru, la fel cum vântul spulberă masele de nori adunate. Oriunde dorea să meargă acel leu printre oameni, acolo era purtat de acei armăsari excelenți ai săi, de rasă Sindhu, bine dresați, docili, albi ca laptele florii Kunda sau ca luna sau zăpada, și împodobiți cu ornamente de războinici, și anume Duhsasana, comandantul lor. Acei comandanți de divizii, înconjurând nepotul lui Sini din toate părțile în acea luptă, au început să-l lovească. Acel fruntaș printre Satwata, acel erou, și anume Satyaki, i-a rezistat și el tuturor cu ploile de săgeți. Oprind rapid pe toți prin săgețile sale de foc, acel ucigaș de dușmani, și anume nepotul lui Sini, ridicând cu forță arcul său, O, Ajamida, a ucis armăsarii lui Duhsasana. Atunci, Arjuna și Krishna, văzându-l pe acel om de frunte (și anume Satyaki) în acea bătălie, s-au umplut de bucurie.

SECȚIUNEA CXL

Sanjaya a zis: Atunci marii arcaşi din ţara Trigarta, având stindarde împodobite cu aur, au încercuit pe toate părţile pe puternicul Satyaki, acel războinic care îndeplinea cu mare agerime tot ce cerea îndeplinire şi care, pătrunzând în acea oaste, nelimitată ca marea, se repezea spre careta lui Duḥśāsana din dorinţa de reuşită a lui Dhananjaya. Încetinindu-i cursul cu o mulţime mare de carete pe toate părţile, acei mari arcaşi, înfuriaţi, l-au acoperit cu ploi de săgeţi. Pătrunzând în mijlocul armatei Bharata, care semăna cu o mare fără ţărm, plină de zgomotul palmelor, cu săbii, lănci şi bâte, Satyaki, a cărui vitejie nu putea fi învinsă, i-a învins singur pe duşmanii săi, acei cincizeci de prinţi (Trigarta) strălucind în acea bătălie. În acea ocazie am văzut că purtarea nepotului lui Śini în luptă a fost extrem de minunată. Atât de mare era uşurinţa (mişcărilor sale) încât, văzându-l în vest, l-am văzut imediat în est. Nord, sud, est, vest şi în celelalte direcţii secundare, acel erou părea să alerge în dans, ca şi cum ar fi constituit o sută de războinici în sine. Văzând această purtare a lui Satyaki, înzestrat cu mersul jucăuş al leului, războinicii Trigarta, incapabili să-i suporte vitejia, au fugit în direcţia (diviziei) lor (a semenilor). Atunci, vitejii războinici ai Surasenilor au încercat să-l oprească pe Satyaki, lovindu-l cu ploi de săgeţi, ca un vizitiu care loveşte un elefant furios cu cârligul. Satyaki cel cu suflet nobil s-a luptat cu ei pentru scurt timp, iar apoi acel erou cu o putere de neînţeles a început să lupte cu Kalingaşii. Trecând de divizia Kalingaşilor care nu putea fi trecută, puternicul Satyaki s-a apropiat de Dhananjaya, fiul lui Pritha. Ca un înotător obosit în apă care ajunge pe uscat, Yuyudhāna s-a liniştit la vederea lui Dhananjaya, acel tigru printre oameni. Văzându-l apropiindu-se, Keśava, adresându-se lui Pārtha, a zis: „Iată vine nepotul lui Śini, O Pārtha, urmându-te. O tu cu vitejie de neînvins, el este discipolul şi prietenul tău. Acel taur printre oameni, considerând toţi războinicii ca pe paie, i-a învins. Aplicând răni teribile războinicilor Kaurava, Satyaki, ţie drag ca viaţa, se apropie, O Kiriţin! După ce a zdrobit cu săgeţile pe Drona însuşi şi pe Kṛtavarman de neam Bhoja, acest Satyaki vine la tine, O Phalguna! Însetat de binele lui Yudhishthira, după ce a ucis mulţi războinici de frunte, viteazul Satyaki, priceput în arme, vine la tine, O Phalguna! După ce a îndeplinit cea mai dificilă faptă în mijlocul trupelor (Kaurava), puternicul Satyaki, dorind să te vadă, vine la tine, O fiu al lui Pandu! După ce a luptat într-un singur car cu mulţi mari călăreţi de care, având-l în frunte pe învăţătorul (Drona), Satyaki vine la tine, O Pārtha! Trimis de fiul lui Dharma, acest Satyaki vine la tine, O Pārtha, după ce a străpuns armata Kaurava, bazându-se pe puterea braţelor sale. De neînvins în luptă, acest Satyaki, pentru care nu există niciun războinic Kaurava egal cu el, vine la tine, O fiu al Kuntīi! După ce a ucis nenumăraţi războinici, acest Satyaki vine la tine, O Pārtha, eliberat din mijlocul trupelor Kaurava, ca un leu dintr-o turmă de vaci. După ce a întins pământul cu feţele, frumoase ca floarea de lotus, a mii de regi, acest Satyaki vine la tine, O Pārtha! După ce i-a învins în luptă pe Duryodhana însuşi cu fraţii săi şi după ce l-a ucis pe Jalaşandha, Satyaki vine repede. După ce a făcut un râu de sânge pentru a-l înmuia, şi considerând Kaurava ca pe nişte paie, Satyaki vine spre tine.” Fiul Kuntīi, fără a se bucura, i-a zis aceste cuvinte lui Keśava: „Sosirea lui Satyaki, O puternice, nu-mi este prea plăcută. Nu ştiu, O Keśava, cum este regele Yudhishthira cel Drept. Acum că este separat de Sātvata, mă îndoiesc dacă mai este în viaţă; O puternice, acest Satyaki ar fi trebuit să-l protejeze pe rege. De ce atunci, O Kṛiṣṇa, a venit acesta urmându-mă, lăsându-l pe Yudhishthira? Regele, prin urmare, a fost abandonat lui Drona. Stăpânul Sindhuşilor nu a fost încă ucis. Acolo, Bhuriśravas merge împotriva lui Satyaki în luptă. O povară mai grea mi-a fost pusă din cauza lui Jayadratha. Eu ar trebui să ştiu cum este sănătatea sa şi ar trebui să-l protejez şi pe Satyaki. Eu ar trebui să-l ucid şi pe Jayadratha. Soarele este jos. În ceea ce priveşte pe puternicul Satyaki, el este obosit; şi armele sale s-au epuizat. Caii săi, la fel şi vizitiul lor, sunt obosiţi, O Mādhava! Bhuriśravas, pe de altă parte, nu este obosit, el are susţinători în spate, O Keśava! Va avea succes Satyaki în acest meci? După ce a traversat oceanul însuşi, va cădea cel cu o putere neînvinsă, Satyaki, acel taur printre Śinī, cu energie mare, obţinând (înaintea lui) urma unui picior de vacă?[165] Înfruntând pe cel mai de frunte dintre Kurus, anume pe nobilul Bhuriśravas, priceput în arme, va avea Satyaki noroc? Consider aceasta, O Keśava, ca pe o eroare de judecată din partea regelui Yudhishthira cel Drept. Lăsând la o parte toată

165 Adică mica adâncitură provocată de copita unei vaci.

frica de învățător, el l-a trimis pe Satyaki (departe de el). Ca un șoim a cerului după o bucată de carne, Drona încearcă mereu să-l captureze pe regele Yudhishthira cel Drept. Va fi regele liber de orice pericol?”

SECȚIUNEA CXLI

Sanjaya spuse: Văzându-l pe Satwata, biruitor în luptă, venind (spre Arjuna), Bhurisravas, plin de furie, O, rege, avansă brusc spre el. Cel din rasa Kuru, atunci, O, rege, adresându-se acelui taur din rasa Sini, spuse: „Din fericire, tu ești cel care astăzi ai intrat în raza vederii mele. Astăzi, în această luptă, obțin dorința pe care am avut-o dintotdeauna. Dacă nu vei fugi de luptă, nu vei scăpa cu viață de mine. Ucigându-te astăzi în luptă, tu, cel mereu mândru de eroismul tău, voi bucura, O, tu din rasa Dasarha, pe regele Kuru, Suyodhana. Acei eroi, anume Kesava și Arjuna, te vor vedea astăzi împreună zăcând pe câmpul de luptă, ars de săgețile mele. Auzind că ai fost ucis de mine, fiul regal al lui Dharma, cel care te-a făcut să pătrunzi în această oaste, va fi plin de rușine astăzi. Fiul Prithei, Dhananjaya, îmi va vedea astăzi puterea când te va vedea ucis și zăcând pe pământ, acoperit de sânge. Această confruntare cu tine mi-a fost mereu dorită, ca în vremurile de demult confruntarea lui Śakra cu Vali în lupta dintre zei și Asurași. Astăzi îți voi oferi o luptă teribilă, O, Satwata! De acolo vei înțelege cu adevărat (măsura) energiei, forței și bărbăției mele. Ucis de mine în luptă, vei porni astăzi spre sălașul lui Yama, asemenea fiului lui Ravana (Indrajit), ucis de Lakshmana, fratele mai mic al lui Rama. Astăzi, Krishna și Partha și regele Yudhishthira cel Drept, O, tu din rasa Madhu, văzându-ți măcelul, vor fi fără îndoială cuprinși de deznădejde și vor renunța la luptă. Provocându-ți moartea astăzi, O, Madhava, cu săgeți ascuțite, voi bucura soțiile tuturor celor ce au fost uciși de tine în luptă. Ajungând în raza vederii mele, nu vei scăpa, asemenea unui mic cerb din raza vederii unui leu.” Auzind aceste cuvinte ale sale, Yuyudhana, O, rege, i-a răspuns râzând, spunând: „O tu din rasa Kuru, eu nu sunt niciodată cuprins de frică în luptă. Nu vei reuși să mă terorizezi doar cu cuvintele tale. Cel care mă va învinge în luptă mă va dezarma. Cel care mă va ucide în luptă va ucide (dușmani) pentru totdeauna. Care este rostul unei asemenea laude goale și lungi în cuvinte?[166] Fă în fapt ceea ce spui. Cuvintele tale par la fel de fără rod ca răgetul norilor de toamnă. Auzind, O, erou, aceste răgete ale tale, nu-mi pot reține râsul. Fie ca acea confruntare, O, tu din rasa Kuru, pe care ai dorit-o atât de mult, să aibă loc astăzi. Inima mea, O, tată, cuprinsă de dorința unei confruntări cu tine, nu suferă nicio întârziere. Înainte de a te ucide, nu mă voi opri din luptă, O, ticălosule!” Mustrându-se astfel unul pe altul cu astfel de cuvinte, acei doi tauri printre oameni, amândoi înflăcărați de mare furie, s-au lovit unul pe altul în luptă, fiecare dorind să-i ia viața celuilalt. Acei mari trăgători cu arcul, amândoi înzestrați cu mare forță, s-au întâlnit în luptă, fiecare provocându-l pe celălalt, ca doi elefanți furioși în stare de rut pentru o elefantă în perioada ei de împerechere. Și acei doi înfrângători de dușmani, anume Bhurisravas și Satyaki, au năvălit asupra fiecăruia cu nori de săgeți dense, asemenea a două mase de nori. Apoi fiul lui Somadatta, după ce a învăluit pe nepotul lui Sini cu săgeți cu cursă rapidă, l-a străpuns din nou pe acesta, O, șef al Bharatașilor, cu multe săgeți ascuțite, din dorința de a-l ucide. După ce l-a străpuns pe Satyaki cu zece săgeți, fiul lui Somadatta a trimis multe alte săgeți ascuțite spre acel taur printre Sini, din dorința de a-i îndeplini pieirea. Satyaki, însă, O, stăpâne, a tăiat, cu puterea armelor sale, toate acele săgeți ascuțite ale lui Bhurisravas, O, rege, în văzduh, înainte ca oricare dintre ele să-l poată atinge. Acei doi eroi, acei doi războinici care sporiseră faima Kurușilor și a Vrishniilor respectiv, amândoi de neam nobil, au năvălit astfel unul asupra celuilalt cu ploi de săgeți. Ca doi tigri luptând cu ghearele sau ca doi elefanți uriași cu colții lor, s-au măcelărit unul pe altul cu săgeți și sulițe, precum cele folosite de războinicii din care. Măcelărindu-și membrele unul altuia, și cu sânge șiroind din rănile lor, acei doi războinici s-au angajat într-un joc de noroc în care viețile lor erau miză, verificându-se și derutându-se reciproc. Acei eroi cu fapte excelente, acei sporitori de faimă ai Kurușilor și Vrishniilor, s-au luptat astfel unul cu celălalt, ca doi conducători de turme de elefanți. Într-adevăr, acei războinici, amândoi râvnind la cea mai înaltă regiune, amândoi nutrind dorința de a

166 Sensul este că cel care mă va ucide va fi întotdeauna victorios în luptă, va ucide întotdeauna războinicii cu care se va angaja în luptă. Înfrângerea nu va fi niciodată a lui.

atinge curând regiunea lui Brahman, au răcnit astfel unul la altul. Într-adevăr, Satyaki şi fiul lui Somadatta au continuat să se acopere reciproc cu ploi de săgeţi în faţa Dhartaraştrilor plini de bucurie. Şi mulţimea de acolo a asistat la acea confruntare dintre cei doi războinici de frunte care luptau ca doi conducători de turme de elefanţi pentru o elefantă în perioada ei de împerechere. Apoi, fiecare ucigându-i caii celuilalt şi tăindu-i arcul celuilalt, acei combatanţi fără care s-au întâlnit cu săbii într-o luptă teribilă. Luând două scuturi frumoase, mari şi strălucitoare făcute din piele de taur, şi două săbii goale, au alergat pe câmp. Făcând mişcări circulare şi diverse alte feluri de cursuri cuvenite, acei zdrobitori de duşmani, înflăcăraţi de furie, se loveau frecvent unul pe altul. Înarmaţi cu săbii, îmbrăcaţi în armură strălucitoare, decoraţi cu platoşă şi Angada (brăţări), acei doi faimoşi războinici au arătat diverse feluri de mişcări. Se roteau în aer şi dădeau lovituri laterale, şi alergau, şi se repezeau înainte şi se repezeau în sus. Şi acei înfrângători de duşmani au început să se lovească unul pe altul cu săbiile lor. Şi fiecare dintre ei căuta cu ardoare călcarea de pe urma celuilalt. Şi amândoi acei eroi au sărit frumos şi amândoi şi-au arătat măiestria în acea luptă, au început de asemenea să îşi facă pase pricepute unul altuia, şi după ce s-au lovit unul pe altul, O, rege, acei eroi s-au odihnit pentru o clipă în faţa tuturor trupelor. După ce şi-au tăiat în bucăţi cu săbiile scuturile frumoase ale celuilalt, O, rege, decorate ca o sută de luni, acei tigri printre oameni s-au angajat într-o confruntare de *lupte libere*. Amândoi cu piept lat, amândoi cu braţe lungi, amândoi pricepuţi la *lupte libere*, s-au întâlnit cu braţele lor de fier care semănau cu bâte ţepuşate. Şi s-au lovit cu braţele, şi şi-au prins braţele unul altuia, şi fiecare a prins cu braţele gâtul celuilalt. Şi măiestria pe care o dobândiseră prin exerciţiu a contribuit la bucuria tuturor războinicilor care stăteau spectatori la confruntare. Şi pe măsură ce acei eroi se luptau unul cu celălalt, O, rege, în acea luptă, sunete puternice şi teribile se produceau de către ei, asemănătoare căderii trăsnetului pe pieptul muntelui. Ca doi elefanţi care se întâlnesc cu vârful colţilor lor, sau ca doi tauri cu coarnele lor, acei doi iluştri şi aşi dintre războinicii raselor Kuru şi Satwata s-au luptat unul cu celălalt, uneori legându-se unul pe celălalt cu braţele, alteori lovindu-se cu capetele, alteori încurcându-şi picioarele, alteori plesnindu-şi subsuorile, alteori ciupindu-se cu unghiile, alteori strângându-se strâns, alteori încolăcindu-şi picioarele în jurul şoldurilor celuilalt, alteori rostogolindu-se pe pământ, alteori avansând, alteori retrăgându-se, alteori ridicându-se, şi alteori sărind. Într-adevăr, acele douăzeci şi două de feluri de manevre distincte care caracterizează confruntările de acest gen.

Când armele lui Satwata s-au epuizat în timpul luptei cu Bhurisravas, Vâsudeva i-a spus lui Arjuna: „Priveşte-l pe cel mai bun dintre toţi arcaşii, Satyaki, angajat în luptă, lipsit de car. El a pătruns în tabăra Bharata, străpungând-o, urmându-ţi paşii, O, fiu al lui Pandu! El a luptat cu toţi războinicii Bharata de mare energie. Cel care oferă daruri sacrificiale mari, adică Bhurisravas, l-a întâlnit pe cel mai bun dintre războinici, obosit de efort. Dornic de luptă, Bhurisravas este pe cale să-l întâlnească. Atunci acel războinic invincibil în luptă, adică, Bhurisravas, excitat de mânie, l-a lovit cu putere pe Satyaki, O, rege, ca un elefant înfuriat lovind un rival înfuriat. Cei doi războinici de seamă, amândoi pe carele lor şi amândoi excitaţi de mânie, au luptat în continuare, O, rege, Kesava şi Arjuna fiind martori la întâlnirea lor.” Atunci Krishna, cel cu braţele puternice, adresându-se lui Arjuna, a spus: „Iată, acel tigru dintre Vrishni şi Andhaka a cedat în faţa fiului lui Somadatta. După ce a realizat cele mai dificile fapte, epuizat de efort, el a fost privat de carul său. O, Arjuna, protejează-l pe Satyaki, discipolul tău eroic. Vezi ca cel mai de seamă dintre oameni să nu cadă, pentru binele tău, O, tigru printre oameni, în faţa lui Bhurisravas, devotat sacrificiilor. O, tu, cel puternic, fă repede ceea ce este necesar.” Dhananjaya, cu o inimă veselă, adresându-i-se lui Vâsudeva, a zis: „Priveşte, acel taur printre Ruri şi acel fruntaş printre Vrishni se joacă unul cu altul, ca un elefant uriaş turbat care se joacă cu un leu puternic în pădure.” În timp ce Dhananjaya, fiul lui Pandu, vorbea astfel, s-au auzit strigăte puternice de ”*vai*” şi ”*of*” printre trupe, O, taur al rasei lui Bharata, deoarece puternicul Bhurisravas, exercitându-se viguros, l-a lovit pe Satyaki şi l-a doborât la pământ. Şi, ca un leu care târăşte un elefant, acel fruntaş al rasei Kuru, şi anume Bhurisravas, cel care oferă daruri în sacrificii, târându-l pe cel dintâi dintre Satwata, arăta strălucitor în acea luptă. Apoi Bhurisravas în acea confruntare, scoţând sabia din teacă, l-a apucat pe Satyaki de părul capului şi l-a lovit în piept cu piciorul. Bhurisravas era pe punctul de a tăia de pe trunchiul lui

Satyaki capul său împodobit cu cercei. Timp de ceva vreme, eroul Satwata şi-a învârtit rapid capul cu braţul lui Bhurisravas care îl ţinea de păr, ca o roată de olar învârtită cu toiagul. Văzându-l pe Satwata târât astfel în luptă de Bhurisravas, Vâsudeva încă o dată, O, rege, i-a spus lui Arjuna şi a zis: „Priveşte, acel tigru printre Vrishni şi Andhaka, discipolul tău, O, cel cu braţe puternice, nu mai prejos decât tine în arta arcului, a fost învins de fiul lui Somadatta. O, Partha, din moment ce Bhurisravas prevalează astfel asupra eroului Vrishni, Satyaki, a cărui vitejie nu poate fi înfrântă, chiar numele acestuia din urmă este pe cale să fie falsificat."[167] Astfel abordt de Vâsudeva, cel cu braţe puternice, fiul lui Pandu, l-a venerat mental pe Bhurisravas în acea bătălie, spunând: „Mă bucur că Bhurisravas, cel care sporeşte faima Kurulor, îl târăşte pe Satyaki în luptă, ca şi cum s-ar juca. Fără a-l ucide pe Satyaki, fruntaşul eroilor din rasa Vrishni, războinicul Kuru îl târăşte doar ca un leu puternic în pădure târând un elefant uriaş." Aplaudând mental războinicul Kuru astfel, O, rege, puternicul Arjuna, fiul Prithăi, i-a răspuns lui Vasudeva, spunând: „Ochii mei odihnindu-se asupra [celor] din Sindhu, nu l-am putut vedea pe Satyaki, O, Madhava. Voi realiza însă, pentru acel războinic Yadava, o faptă extrem de dificilă." După ce a rostit aceste cuvinte, la îndemnul lui Vâsudeva, fiul lui Pandu a aşezat pe *Gandiva* o săgeată ascuţită cu vârf de brici. Acea săgeată, aruncată de mâna lui Partha şi asemănătoare cu un meteorit care coboară fulgerător din firmament, i-a tăiat braţul războinicului Kuru care ţinea sabia şi era împodobit cu Angada!

SECŢIUNEA CXLII

Sanjaya a spus: Braţul (lui Bhurisravas) împodobit cu Angada şi sabia din mâna sa (astfel tăiată) a căzut pe pământ, spre marea durere a tuturor fiinţelor vii. Într-adevăr, braţul acela, care urma să-i taie capul lui Satyaki, tăiat de invizibilul Arjuna, a căzut repede pe pământ, ca un şarpe cu cinci capete. Războinicul Kuru, văzându-se incapacitat de Partha, a renunţat la strânsoarea asupra lui Satyaki şi l-a mustrat cu mânie pe fiul lui Pandu.

Bhurishravas spuse: Ai săvârşit un fapt crud şi fără inimă, fiu al lui Kunti, deoarece mi-ai retezat braţul fără să te lupţi cu mine şi fără să te văd. Nu va trebui să-i spui chiar şi lui Yudhishthira, fiul regal al lui Dharma, acest lucru: „Bhurishravas a fost ucis în luptă de mine în timp ce era angajat cu altcineva"? Te-a învăţat Indra cel de suflet mare, sau Rudra, sau Drona, sau Kripa, această întrebuinţare a armelor, O, Partha? Tu eşti cel mai bine iniţiat în regulile folosirii armelor în această lume. De ce ai tăiat atunci braţul unui războinic care nu se lupta cu tine? Cei drepţi nu lovesc niciodată pe cel neatent, nici pe cel cuprins de teroare, nici pe cel căruia nu-i mai pasă, nici pe cel care imploră viaţă sau protecţie, nici pe cel aflat în suferinţă. De ce ai săvârşit, O, Partha, un fapt atât de josnic, păcătos, potrivit doar unui ticălos şi practicat numai de un om rău? Oricine este respectabil, O, Dhananjaya, poate săvârşi cu uşurinţă o faptă respectabilă. Însă o faptă nerespectuoasă devine dificil de înfăptuit de către o persoană respectabilă. Un om preia rapid comportamentul celor cu care şi printre care se mişcă. Asta se vede la tine, O, Partha! Născut din neam regal şi mai ales din rasa Kuru, cum ai decăzut de la datoriile unui Kshatriya, deşi aveai un comportament bun şi respectai jurăminte înalte. Acest act josnic pe care l-ai comis de dragul războinicului Vrishni este, fără îndoială, în conformitate cu sfaturile lui Vasudeva. Un astfel de act nu se potriveşte cu cineva ca tine. Cine altcineva, dacă nu ar fi fost un prieten al lui Krishna, ar fi făcut un astfel de rău unuia care se luptă neavând grijă de sine cu altcineva? Vrishni şi Andhaka sunt Kshatriya răi, mereu angajaţi în fapte păcătoase şi, prin natura lor, dependenţi de un comportament lipsit de cinste. De ce i-ai luat tu drept model, O, Partha?" Astfel abordat în luptă, Partha i-a răspuns lui Bhurishravas, zicând: „Este evident că odată cu decrepitudinea trupului şi intelectul devine decrepit, deoarece, O, stăpâne, toate acele cuvinte lipsite de sens au fost rostite de tine. Deşi îl cunoşti bine pe Hrishikesa şi pe mine, cum de ne mustri astfel? Cunoscând regulile de luptă şi fiind iniţiat în sensul tuturor scripturilor, nu aş face niciodată un act păcătos. Ştiind bine acest lucru,

167 Nu traduc 55 literal. Satyaki este numit „Satyavikrama", adică „cel cu adevărat viteaz" sau „cel cu vitejie de neînvins". Dacă astăzi va suferi o înfrângere în faţa lui Bhurisrava, titlul său va fi falsificat. Asta este tot ce vrea să spună Krishna.

totuși mă mustri. Kshatriya luptă cu inamicii lor, înconjurați de propriii lor urmași, frați, părinți, fii, rude, neamuri, tovarăși și prieteni. Aceștia se luptă și ei, bazându-se pe forța brațelor celor pe care îi urmează. De ce aș fi eu, așadar, să nu-l protejez pe Satyaki, discipolul și ruda mea dragă, care luptă pentru noi în această bătălie, indiferent de viață în sine, atât de greu de părăsit?[168] De neînvins în luptă, Satyaki, O,, rege, este brațul meu drept în bătălie. Nu trebuie să-ți protejezi doar propria persoană atunci când mergi la luptă, cel care se ocupă de treburile altuia trebuie protejat (de acesta). Astfel de oameni fiind protejați, regele este protejat în toiul luptei. Dacă aș fi privit liniștit cum Satyaki era pe punctul de a fi ucis în marea bătălie (și nu aș fi intervenit pentru a-l salva), păcatul, din cauza morții lui Satyaki, ar fi fost al meu, din cauza unei astfel de neglijențe! De ce te enervezi deci pe mine pentru că l-am protejat pe Satyaki? Mă mustri, O, rege, spunând: «Deși angajat cu altcineva, am fost totuși rănit de tine». În această privință, răspund, am judecat greșit. Uneori scuturându-mi armura, alteori călărind în carul meu, alteori întinzând coarda arcului, mă luptam cu dușmanii mei în mijlocul unei armate asemănătoare cu marea vastă, plină de care și elefanți și abundând de cai și pedestrași și răsunând de strigăte fioroase de leu. Printre prietenii și dușmanii angajați unul cu celălalt, cum ar fi posibil ca războinicul Satwata să fie angajat doar cu o singură persoană în luptă? După ce a luptat cu mulți și a învins mulți maeștri de care puternici, Satyaki fusese obosit. El însuși, rănit de arme, devenise fără vlagă. După ce, în astfel de circumstanțe, l-ai învins pe puternicul războinic de care, Satyaki, și l-ai adus sub controlul tău, ai căutat să-ți arăți superioritatea. Doreai să-i tai capul lui Satyaki în luptă cu sabia ta. Eu nu puteam să-l privesc indiferent pe Satyaki redus la acea situație.[169] Mai degrabă ar trebui să te mustri pe tine însuți, deoarece nu ai avut grijă de tine (când căutai să faci rău altuia). Într-adevăr, O, erou, cum te-ai fi comportat față de cineva care îți este dependent?”

Sanjaya continuă: Când a fost astfel abordat de Arjuna, Bhurisravas cel cu brațe puternice și ilustru, purtând pe stindardul său emblema țărușului de sacrificiu, l-a părăsit pe Yuyudhana și a dorit să moară conform jurământului de Praya.[170] Distins prin multe fapte drepte, și-a întins cu mâna stângă un pat de săgeți și, dorind să ajungă în regiunea lui Brahman, și-a încredințat simțurile zeităților lor conducătoare. Fixându-și privirea asupra soarelui și așezându-și inima curățată asupra lunii, și gândindu-se la (*mantrele* din) marea *Upanishad*, Bhurisravas, dedicându-se Yoga, a tăcut. Atunci toți oamenii din întreaga armată au început să-l vorbească de rău pe Krishna și pe Dhananjaya și l-au lăudat pe Bhurisravas, acel taur printre oameni. Deși certați, cei doi Krishnas, totuși, nu au spus nici un cuvânt neplăcut (eroului muribund). Bhurisravas, cel cu stindardul țărușului, deși astfel lăudat, nu a simțit nicio bucurie. Atunci fiul lui Pandu, Dhananjaya, numit și Phalguna, incapabil să suporte felul în care fiii tăi vorbeau, precum și să suporte cuvintele lor și cuvintele lui Bhurisravas, O, Bharata, plin de durere și fără o inimă mânioasă, și ca pentru a le aminti tuturor, a rostit aceste cuvinte: „Toți regii sunt familiarizați cu marele meu jurământ, și anume că nimeni nu va putea ucide pe nimeni din partea noastră, atâta timp cât acesta se află în raza mea de acțiune a săgeților. Amintindu-ți acest lucru, O, cel cu stindardul țărușului, nu se cuvine să mă dojenești. Fără să cunoști regulile moralității, nu este potrivit să dojenești pe alții. Faptul că ți-am tăiat brațul în timp ce tu, bine înarmat în luptă, erai pe punctul de a-l ucide pe (neînarmatul) Satyaki, nu este deloc contrar moralității. Dar ce om drept există, O, părinte, care ar aplauda măcelărirea lui Abhimanyu, un copil, neînarmat, fără car, și cu armura căzută?” Astfel abordat de Partha, Bhurisravas a atins pământul cu brațul stâng, cel drept (fusese tăiat). Bhurisravas, cel cu stindardul țărușului, O, rege cu strălucire orbitoare, după ce a auzit acele cuvinte ale lui Partha, a rămas tăcut, cu capul plecat. Atunci Arjuna a spus: „O, cel mai mare frate al lui Sala, dragostea pe care ți-o port este egală cu cea pe care o port regelui Yudhishthira cel Drept, sau lui Bhima, cel mai

168 Versetul 20 este incomplet. Am completat cu cuvintele „De ce atunci să nu protejez?”, pentru a face sensul inteligibil. Prima linie din versetul 21 este legată gramatical de versetul 20. Pentru a evita o construcție urâtă, o redau separat.

169 Literal, ”cine ar putea rămâne indiferent în fața situației în care se află Satyaki?”

170 În general, a muri, abținându-se de la orice hrană. Este o metodă de eliberare a sufletului din corp prin Yoga.

de frunte dintre toți cei puternici, sau lui Nakula, sau lui Sahadeva. Poruncit de mine și de ilustrul Krishna, mergi în regiunea celor drepți, chiar acolo unde se află Sivi, fiul lui Usinara."

Vasudeva a spus și el: Tu ai efectuat neîncetat sacrificii și *Agnihotras*. Mergi deci, fără întârziere, în acele regiuni ale mele pure, care strălucesc neîncetat de splendoare și care sunt dorite de zeitățile cele mai de frunte, având-l pe Brahma în frunte, și devenind egal cu mine, fii purtat pe spatele lui Garuda.

Sanjaya a continuat: Eliberat de fiul lui Somadatta, nepotul lui Sini, ridicându-se, și-a scos sabia și a dorit să-i taie capul cu suflet nobil lui Bhurisravas. Într-adevăr, Satyaki dorea să-l ucidă pe Bhurisravas cel fără de păcat, fratele cel mai mare al lui Sala, acel dăruitor din belșug la jertfe, care se retrăsese din luptă, care fusese deja aproape ucis de fiul lui Pandu, care stătea cu brațul tăiat și care semăna din această cauză cu un elefant fără trompă. Toți războinicii l-au certat cu voce tare (pentru intenția sa). Dar, lipsit de rațiune și oprit de Krishna și de cel cu suflet nobil Partha, de Bhima și de cei doi protectori ai celor două roți (de la carul lui Arjuna, adică Yudhamanyu și Uttamaujas), și de Aswatthaman, și de Kripa și Karna, și de Vrishasena, și de conducătorul Sindhu, și în timp ce soldații încă strigau dezaprobator, Satyaki l-a ucis pe Bhurisravas în timp ce acesta își îndeplinea jurământul. Într-adevăr, Satyaki, cu sabia sa, i-a retezat capul războinicului Kuru care fusese lipsit de braț de Partha și care ședea atunci în Praya pentru a-și elibera sufletul din corp. Războinicii nu l-au lăudat pe Satyaki pentru acest act al său de a-l ucide pe acel perpetuator al rasei Kuru care fusese înainte aproape ucis de Partha. Siddhars, Charanșii și oamenii prezenți acolo, precum și zeii, văzându-l pe Bhurisravas, asemenea lui Indra, ucis în acea bătălie prin faptul că ședea îndeplinindu-și jurământul de Praya, au început să-l admire, uimiți de faptele înfăptuite de el. Soldații tăi au argumentat și ei pe marginea subiectului: „Nu este vina eroului din Vrishni. Ceea ce a fost preordonat s-a întâmplat. Prin urmare, nu ar trebui să ne lăsăm pradă mâniei. Mânia este cauza suferinței oamenilor. Fusese hotărât ca Bhurisravas să fie ucis de eroul din Vrishni. Nu are rost să se judece corectitudinea sau nu a faptei. Creatorul îl hotărâse pe Satyaki să fie cauza morții lui Bhurisrava în luptă."

Satyaki a spus: Voi, Kauravas păcătoși, purtând haina exterioară a dreptății, îmi spuneți, cu cuvinte virtuoase, că Bhurisravas nu ar trebui ucis. Unde a dispărut însă această dreptate a voastră când ați ucis în luptă acel copil, și anume fiul lui Subhadra, în timp ce era lipsit de arme? Într-un acces de mândrie, am jurat că cel care mă va doborî în luptă și mă va lovi cu piciorul în furie, va fi ucis de mine, chiar dacă acel dușman ar adopta jurământul ascetismului. Luptând în confruntare, cu brațele și ochii întregi, voi m-ați considerat totuși mort. Acesta a fost un act de nebunie din partea noastră. Voi, tauri dintre Kuru, uciderea lui Bhurisravas, realizată de mine, a fost foarte potrivită! Partha, însă, tăindu-i brațul cu sabia în mână pentru a-și îndeplini, din afecțiunea lui pentru mine, propriul jurământ (despre protejarea tuturor celor de partea lui), mi-a răpit pur și simplu gloria. Ceea ce este hotărât trebuie să se întâmple. Destinul este cel care acționează. Bhurisravas a fost ucis în lupta aprigă. Ce păcat am comis? În vremurile de demult, Valmiki a cântat acest vers pe pământ, și anume: „Tu spui, O, Maimuțoiule, că femeile nu ar trebui ucise. În toate epocile, însă, bărbații ar trebui să îndeplinească întotdeauna, cu hotărâre, ceea ce le provoacă durere dușmanilor!"

Sanjaya a continuat: După ce Satyaki a rostit aceste cuvinte, nimeni dintre Pandavi și Kauravas, O, rege, nu a mai spus nimic. Dimpotrivă, toți l-au aplaudat în gând pe Bhurisravas. Nimeni nu a aplaudat uciderea ilustrului fiu al lui Somadatta, care semăna cu un ascet trăind în pădure sau cu unul sfințit cu *mantre* într-un mare sacrificiu și care dăruise mii de monede de aur. Capul acelui erou, înfrumusețat cu buclele albastre și ochii roșii ca ai porumbeilor, arăta ca capul unui cal tăiat într-un sacrificiu de cal și așezat pe altarul sacrificial.[171] Sfințit de vitejia sa și de moartea pe care a obținut-o la vârful armei, Bhurisravas, dătător de binecuvântări, demn de orice binecuvântare, lepădându-și trupul într-o mare bătălie, s-a îndreptat spre tărâmurile înalte, umplând cerul cu înaltele sale virtuți.

171 Literar, "în apropierea locului destinat untului sacrificial".

SECȚIUNEA CXLIII

Dhritarashtra a spus: Neînvins de Drona, de fiul lui Radha, de Vikarna şi de Kritavarman, cum a fost posibil ca eroicul Satyaki, care nu fusese niciodată învins în luptă, după ce îşi îndeplinise promisiunea făcută lui Yudhishthira, să traverseze oceanul trupelor Kaurava, să fie umilit de războinicul Kuru Bhurisravas şi aruncat cu forţa la pământ?

Sanjaya spuse: Ascultă, O, rege, despre originea, în vremurile de demult, a nepotului lui Sini şi despre cum Bhurisravas a ajuns, de asemenea, să fie descendent. Aceasta îţi va alunga îndoielile. Atri a avut ca fiu pe Soma. Fiul lui Soma se numea Vudha. Vudha a avut un fiu, cu splendoarea marelui Indra, numit Pururavas. Pururavas a avut un fiu numit Ayus. Ayus a avut ca fiu pe Nahusha. Nahusha a avut ca fiu pe Yayati, care era un înţelept regal egal cu un celest. Yayati a avut din Devayani pe Yadu, fiul său cel mai mare. În rasa lui Yadu s-a născut un fiu cu numele de Devamidha. Din rasa lui Yadu a avut un fiu numit Sura, lăudat în cele trei lumi. Sura a avut ca fiu pe acest bărbat suprem, şi anume celebrul Vasudeva. Suprem în arta tirului cu arcul, Sura era egal cu Kartavirya în bătălie. În rasa lui Sura şi egal cu Sura în energie s-a născut Sini, O, rege! În acest timp, O, rege, a avut loc *Swayamvara* fiicei lui Devaka, cel cu suflet nobil, la care toţi Kshatriya erau prezenţi. În acea alegere liberă, Sini, învingând toţi regii, a luat repede pe prinţesa Devaki în carul său de dragul lui Vasudeva. Văzând pe prinţesa Devaki în carul lui Sini, acel taur printre oameni, şi anume viteazul Somadatta, cu energie puternică, nu a putut suporta vederea. O bătălie, O, rege, a izbucnit între cei doi care a durat o jumătate de zi şi a fost frumoasă şi minunată de privit. Bătălia care a avut loc între acei doi bărbaţi puternici a fost o confruntare de luptă corp la corp. Acel taur printre oameni, şi anume Somadatta, a fost aruncat forţat la pământ de către Sini. Ridicându-şi sabia şi apucându-l de păr, Sini şi-a lovit inamicul cu piciorul, în mijlocul a mii de regi care stăteau ca spectatori în jur. În cele din urmă, din milă, l-a eliberat, spunând: „*Trăieşte!*” Ajuns în acea stare de către Sini, Somadatta, O, tată, sub influenţa furiei a început să i se închine lui Mahadeva pentru a-l convinge să-l binecuvânteze. Acel mare stăpân al tuturor zeităţilor care oferă daruri, şi anume Mahadeva, s-a bucurat de el şi l-a rugat să ceară darul dorit. Regele Somadatta a cerut apoi darul următor: „Doresc un fiu, O, domnule divin, care să-l lovească pe fiul lui Sini în mijlocul a mii de regi şi care să-l lovească în bătălie cu piciorul.” Auzind aceste cuvinte, O, rege, ale lui Somadatta, zeul, spunând: „*Aşa să fie*”, a dispărut acolo pe loc. A fost datorită darului acelei binecuvântări că Somadatta a obţinut ulterior pe binevoitorul Bhurisravas ca fiu, şi pentru aceasta, fiul lui Somadatta l-a doborât pe urmaşul lui Sini în bătălie şi l-a lovit, în faţa întregii armate, cu piciorul. Ţi-am spus acum, O, rege, ceea ce m-ai întrebat. Într-adevăr, eroul Satwata este incapabil să fie învins în bătălie de către cel mai de seamă dintre oameni. Eroii Vrishni au toţi o ţintă sigură în bătălie şi sunt familiarizaţi cu toate modurile de război. Ei sunt învingători chiar ai zeilor, ai Danava şi ai Gandharva. Ei nu sunt niciodată derutaţi. Ei luptă întotdeauna bazându-se pe propria lor energie. Nu sunt niciodată dependenţi de alţii. Nimeni, O, domnule, nu este văzut în această lume egal cu Vrishniţii. Nimeni, O, taur al rasei lui Bharata, nu a fost, nu este sau nu va fi egal în putere cu Vrishniţii. Ei nu arată niciodată lipsă de respect rudelor lor. Sunt întotdeauna supuşi comenzilor celor venerabili de ani. Chiar zeii şi Asura şi Gandharva, Yaksha, Uraga şi Rakshasa nu pot învinge eroii Vrishni, ce să mai spun de oameni, aşadar, în bătălie? Ei nu poftesc niciodată la posesiunile celor care le oferă ajutor în orice împrejurare de necaz. Devotaţi Brahmanilor şi sinceri în vorbire, ei nu afişează niciodată mândrie, deşi sunt bogaţi. Vrishniţii îi consideră pe cei puternici ca fiind slabi şi îi scot din necaz. Întotdeauna devotaţi zeilor, Vrishniţii sunt autodisiplinaţi, caritabili şi lipsiţi de mândrie. De aceea, vitejia[172] vrishnilor nu este niciodată înfrântă. O persoană poate muta munţii Meru sau poate înota oceanul, dar nu poate învinge Vrishniţii. Ţi-am spus totul despre ceea ce aveai îndoieli. Toate acestea, însă, O, rege al Kururilor, care se întâmplă, sunt din cauza politicii tale rele, O, cel mai bun dintre oameni!

172 Nilakantha explică *chakramul* ca fiind *Pratapam*.

SECȚIUNEA CXLIV

Dhritarashtra a spus: După ce războinicul Kuru Bhurisravas a fost ucis în acele circumstanțe, spune-mi, O, Sanjaya, cum a continuat bătălia.

Sanjaya a zis: După ce Bhurisravas a plecat în lumea cealaltă, O, Bharata, cel cu brațe puternice Arjuna l-a îndemnat pe Vasudeva, zicând: „Grăbește caii, O, Krishna, la o viteză mai mare pentru a mă duce în locul unde este regele Jayadratha. O fără de păcat, soarele se îndreaptă repede spre munții Asta. O fabulosule dintre oameni, această mare sarcină trebuie îndeplinită de mine. Conducătorul Sindhus este, din nou, apărat de mulți războinici puternici din armata Kuru. Grăbește, așadar, caii, O Krishna, într-un mod în care eu, omorându-l pe Jayadratha înainte de apusul soarelui, să-mi fac jurământul adevărat." Apoi cel cu brațe puternice Krishna, cunoscător al artei ecvestre, a îndreptat acei cai de culoare argintie către carele lui Jayadratha. Atunci, O, rege, mulți lideri ai armatei Kuru, precum Duryodhana și Karna și Vrishasena și însuși conducătorul Sindhus, au năvălit cu viteză, O, rege, asupra lui Arjuna ale cărui săgeți nu dădeau greș și care mergea în carul său tras de cai foarte iuți. Vibhatsu, însă, ajungând la conducătorul Sindhus care stătea în fața lui și aruncându-i privirile, părea să-l ardă cu ochii săi arzând de furie. Atunci, regele Duryodhana, i-a vorbit repede fiului lui Radha. Într-adevăr, O, monarh, fiul tău Suyodhana i-a zis lui Karna: „O fiu al lui Vikartana, timpul luptei a sosit în sfârșit. O cu suflet înalt, arată-ți acum puterea. O Karna, acționează în așa fel încât Jayadratha să nu fie ucis de Arjuna! O cel mai înalt dintre oameni, ziua este pe cale să se termine, lovește acum inamicul cu nori de săgeți! Dacă ziua se termină, O, cel mai înalt dintre oameni, victoria, O, Karna, va fi cu siguranță a noastră! Dacă conducătorul Sindhus poate fi protejat până la apusul soarelui, atunci Partha, având jurământul falsificat, va intra în focul arzător. O dătător de onoare, frații, atunci, ai lui Arjuna, împreună cu toți adepții lor, nu vor putea trăi nici măcar un moment într-o lume lipsită de Arjuna! La moartea fiilor lui Pandu, tot pământul, O, Karna, cu munții și apele și pădurile ei, o vom stăpâni fără un ghimpe în partea noastră! O dătător de onoare, se pare că Partha, care fără să stabilească ce este practicabil și ce este impracticabil, a făcut acest jurământ în luptă, a fost afectat de destin însuși, judecata lui luându-și o direcție greșită! Fără îndoială, O, Karna, fiul lui Pandu încununat cu diademă trebuie să fi făcut acest jurământ despre uciderea lui Jayadratha pentru propria sa distrugere! Cum, O, fiu al lui Radha, atâta timp cât tu ești în viață va reuși Phalguna să-l omoare pe conducătorul Sindhus înainte ca soarele să apună la colinele Asta? Cum va ucide Dhananjaya pe Jayadratha în luptă când acesta din urmă este protejat de regele Madrasului și de ilustrul Kripa? Cum va ajunge Vibhatsu, care pare a fi fost îndemnat de Soartă, la conducătorul Sindhus când acesta din urmă este protejat de fiul lui Drona, de mine și de Duhsasana? Mulți sunt eroii angajați în luptă. Soarele atârnă jos pe cer. Partha nici măcar nu va ajunge la Jayadratha în luptă, O, dătător de onoare. Fă, așadar, tu, O, Karna, împreună cu mine și alți războinici curajoși și puternici, cu fiul lui Drona și regele Madrasului și Kripa luptă cu Partha în luptă, zbătându-te cu cea mai mare fermitate și rezoluție." Așa fiind întrebat de fiul tău, O, tată, fiul lui Radha i-a răspuns lui Duryodhana, cel mai înalt dintre Kurus, cu aceste cuvinte: „Adânc mi-a fost corpul străpuns în luptă de arcașul curajos Bhimasena, capabil să lovească viguros cu ploi repetate de săgeți. O dătător de onoare, faptul că sunt încă prezent în luptă este pentru că unul ca mine ar trebui să fie prezent aici. Ars de săgețile puternice ale lui Bhimasena, fiecare membru al meu suferă de o durere chinuitoare. Cu toate acestea, în ciuda acestui fapt, voi lupta pe cât îmi stă în putință. Viața mea în sine este pentru tine. Voi depune toate eforturile ca acest înalt fiu al lui Pandu să nu reușească să-l ucidă pe conducătorul Sindhus. Atâta timp cât voi lupta, trăgând cu săgețile mele ascuțite, viteazul Dhananjaya, capabil să tragă arcul chiar și cu mâna stângă, nu va reuși să ajungă la conducătorul Sindhus. Tot ce poate face o persoană care are dragoste și afecțiune pentru tine și este mereu îngrijorată de binele tău, voi face eu, O, tu de rasa Kuru! În ceea ce privește victoria, aceea depinde de destin. Voi depune astăzi în luptă tot ce pot pentru binele conducătorului Sindhus și pentru a-ți obține binele. O rege, victoria, însă, depinde de destin. Bazându-mă pe bărbăția mea, voi lupta cu Arjuna astăzi pentru tine, O, fabulosule dintre oameni! Victoria, însă, depinde de destin. O șef al Kurus, lasă toate trupele să vadă astăzi lupta feroce, care face ca părul să se ridice, care are loc între mine și Arjuna." În timp ce Karna și regele

Kuru vorbeau astfel unul cu celălalt în luptă, Arjuna a început, cu săgeţile sale ascuţite, să-ţi măcelărească gazda. Cu săgeţile sale late şi de mare ascuţime, a început să taie în acea luptă braţele, asemănătoare cu bâte cu ţepi sau cu trunchiuri de elefanţi, ale eroilor care nu se întorceau. Şi viteazul cu braţe puternice le-a tăiat şi capetele cu săgeţi ascuţite. Şi Vibhatsu a tăiat trompele elefanţilor şi gâturile cailor, precum şi axele caretelor de jur împrejur, la fel şi călăreţii cu sângele lor pătat, înarmaţi cu suliţe şi lănci, cu săgeţi cu muchii ascuţite în două sau trei fragmente. Şi cai, elefanţi de frunte, stindarde, umbrele, arcuri, cozi de vierme şi capete au căzut iute pe toate părţile. Consumându-ţi oastea ca un foc arzând care consumă o grămadă de iarbă uscată, Partha a acoperit curând pământul cu sânge. Şi puternicul şi invincibilul Partha, a cărui vitejie nu putea fi oprită, provocând un măcel imens în acea armată a ta, a ajuns curând la conducătorul Sindhuşilor. Protejat de Bhimasena şi de Satwata, Vibhatsu, O, rege al Bharataşilor, arăta strălucitor ca un foc aprins. Văzându-l pe Phalguna în acea stare, arcaşii puternici ai armatei tale, acei tauri printre oameni, înzestraţi cu bogăţie de energie, nu l-au putut suporta. Atunci Duryodhana, Karna şi Vrishasena, şi conducătorul Madrasilor, şi Aswatthaman, Kripa şi însuşi conducătorul Sindhuşilor, înfuriaţi şi luptând pentru regele Sindhu, l-au înconjurat pe Arjuna, împodobit cu diademă, din toate părţile. Toţi acei războinici, pricepuţi în luptă, punându-l pe conducătorul Sindhuşilor în spatele lor şi dorind să-l ucidă pe Arjuna şi pe Krishna, l-au încercuit pe Partha, acel erou versat în luptă, care dansa pe urmele caretei sale, producând sunete fioroase cu coarda arcului şi cu palmele, şi semănând cu Distrugătorul însuşi cu gura larg deschisă. Soarele îşi luase atunci o nuanţă roşiatică pe cer. Dorind (grăbita) lui apunere, războinicii Kaurava, încordându-şi arcurile cu braţe asemenea (corpurilor) zvelte ale şerpilor, au trimis sute de săgeţi spre Phalguna, asemănătoare razelor soarelui. Tăind în două, trei sau opt fragmente săgeţile trase spre el, Arjuna, împodobit cu diademă, invincibil în luptă, le-a străpuns pe toate în acea confruntare. Atunci Aswatthaman, purtând pe stindardul său semnul unei cozi de leu, arătându-şi puterea, a început, O, rege, să-l oprească pe Arjuna. Într-adevăr, fiul fiicei lui Saradwata, străpungându-l pe Partha cu zece săgeţi şi pe Vasudeva cu şapte, a rămas pe urmele caretei lui Arjuna, protejându-l pe conducătorul Sindhuşilor. Atunci, mulţi din fruntaşii Kururilor, mari războinici în care, l-au încercuit pe Arjuna, de jur împrejur cu o mare mulţime de care. Întinzându-şi arcurile şi trăgând o infinitate de săgeţi, au început să-l protejeze pe conducătorul Sindhuşilor, la comanda fiului tău. Atunci am văzut vitejia bravului Partha, precum şi caracterul inepuizabil al săgeţilor sale, şi puterea arcului său *Gandiva*. Opunându-se cu propriile sale arme celor ale fiului lui Drona şi ale lui Kripa, el l-a străpuns pe fiecare dintre acei războinici cu nouă săgeţi. Atunci, fiul lui Drona l-a străpuns cu cinci şi apoi cu douăzeci de săgeţi, şi Vrishasena cu şapte, şi Duryodhana l-a străpuns cu douăzeci, şi Karna şi Salya, fiecare cu trei. Şi toţi au urlat la el şi au continuat să-l străpungă frecvent, şi încordându-şi arcurile, l-au încercuit pe toate părţile. Şi curând au făcut ca carele lor să fie trase într-o linie compactă în jurul lui Arjuna. Dorind (grăbita) apunere a soarelui, acei puternici războinici în care din armata Kaurava, înzestraţi cu mare activitate, au început să urle la Arjuna, şi încordându-şi arcurile, l-au acoperit cu ploi de săgeţi ascuţite ca un nor aducând ploaie pe un munte. Acei bravi războinici, cu braţe asemănătoare unor ciomege grele, au mai dezlănţuit în acea împrejurare, O, rege, pe corpul lui Dhananjaya arme cereşti. După ce a provocat o măcelărire imensă în armata ta, puternicul şi invincibilul Dhananjaya, a cărui vitejie nu putea fi oprită, a ajuns la conducătorul Sindhuşilor. Karna, însă, O, rege, cu săgeţile sale, l-a oprit în acea bătălie, chiar sub ochii, O, Bharata, ai lui Bhimasena şi Satwata. Partha, cel cu braţele puternice, sub privirile tuturor trupelor, l-a străpuns, la rândul său, pe fiul lui Suta cu zece săgeţi, pe câmpul de luptă. Atunci Satwata, O, tată, l-a străpuns pe Karna cu trei săgeţi. Şi Bhimasena l-a străpuns cu trei săgeţi, şi însuşi Partha, încă o dată, cu şapte. Măreţul războinic în care de luptă, Karna, a străpuns apoi pe fiecare dintre acei trei războinici cu şaizeci de săgeţi. Şi astfel, O, rege, a răbufnit acea bătălie între Karna singur (pe o parte) şi mulţimea (pe cealaltă). Puterea, O stăpâne, pe care am văzut-o atunci a fi a fiului lui Suta a fost extraordinară, dat fiind că, stârnit de mânie în luptă, el a rezistat singur celor trei mari războinici în care de luptă. Apoi chiar Phalguna cel cu braţe puternice, în acea bătălie, l-a străpuns pe Karna, fiul lui Vikartana, în toate membrele cu o sută de săgeţi. Cu toate membrele-i scăldate în sânge, fiul lui Suta, de mare putere şi curaj, l-a străpuns la rândul său pe Phalguna cu cincizeci de săgeţi. Văzând

acea ușurință a mâinii arătată de el în luptă, Arjuna nu a suportat-o. Tăind iute arcul lui, acel erou, adică Dhananjaya, fiul Pritei, l-a străpuns repede pe Karna în centrul pieptului cu nouă săgeți. Apoi Dhananjaya, cu mare viteză, într-un moment când viteza era necesară, a tras în acea bătălie o săgeată cu strălucire solară pentru nimicirea lui Karna. Fiul lui Drona, însă, cu o săgeată în formă de semilună, a tăiat acea săgeată în timp ce curgea cu repeziciune (spre Karna). Tăiată astfel de Aswatthaman, acea săgeată a căzut pe pământ. Înzestrat cu mare putere, fiul lui Suta, apoi, O, rege, a luat un alt arc și l-a acoperit pe fiul lui Pandu cu câteva mii de săgeți. Partha, însă, ca vântul care risipește un stol de lăcuste, a risipit cu propriile sale săgeți acea extraordinară ploaie de săgeți ieșind din arcul lui Karna. Apoi Arjuna, arătând ușurința mâinilor sale, l-a acoperit pe Karna, în acea bătălie, cu săgețile sale, chiar în văzul tuturor trupelor tale. Karna, de asemenea, ucigașul de hoardă, dorind să contracareze iscusința lui Arjuna, l-a acoperit pe Arjuna cu câteva mii de săgeți. Răcnind unul la altul ca doi tauri, acei lei printre oameni, acei mari războinici în care de luptă, au acoperit cerul cu nori de drepte săgeți. Fiecare devenea invizibil de către ploile de săgeți ale celuilalt și continuau să se lovească unul pe celălalt. Și au răcnit unul la altul și s-au străpuns unul pe celălalt cu săgețile lor verbale, spunând, „*Eu sunt Partha, așteaptă*”—sau, ”*Eu sunt Karna, așteaptă, O, Phalgun!* ” Într-adevăr, acești doi eroi s-au luptat unul cu celălalt minunat, arătând mare activitate și iscusință. Și vederea pe care o prezentau era astfel încât alți războinici deveneau martori ai acelei bătălii. Și aplaudați de Siddha, Charna și Pannaga, ei s-au luptat unul cu celălalt, O, rege, fiecare dorind să-l ucidă pe celălalt. Apoi Duryodhana, O, rege, adresându-se războinicilor tăi, a spus, „*Protejați cu grijă fiul lui Radha! Fără a-l ucide pe Arjuna el nu s-ar abține de a lupta. Chiar aceasta mi-a spus-o Vrisha*.” Între timp, O, monarh, văzând puterea lui Karna, Arjuna, cu cai albi, cu patru săgeți trase din coarda arcului trasă până la ureche, a trimis cei patru cai ai lui Karna în domeniul lui Yama. Și el a doborât cu o săgeată cu vârf lat pe vizitiul lui Karna din nișa sa din carul de luptă. Și el l-a acoperit pe Karna însuși cu nori de săgeți chiar în văzul fiului tău. Astfel acoperit cu săgeți, fără cai și fără vizitiu, Karna, ametit de acea ploaie de săgeți, nu mai știa ce să facă. Văzându-l fără car, Aswatthaman, O, rege, l-a pus să urce în carul său și a continuat să lupte cu Arjuna. Apoi stăpânul Madrașilor l-a străpuns pe fiul lui Kunti cu treizeci de săgeți. Fiul lui Saradwata l-a străpuns pe Vasudeva cu douăzeci de săgeți. Și l-a lovit pe Dhananjaya și cu douăsprezece săgeți. Și stăpânul Sindhu-lor l-a străpuns pe fiecare cu câte patru săgeți, și Vrishasena i-a străpuns și pe fiecare dintre ei, O, rege, cu șapte săgeți. Fiul Kuntii, Dhananjaya, i-a străpuns pe toți la rândul său. Într-adevăr, străpungându-l pe fiul lui Drona cu patruzeci și șase de săgeți, și pe stăpânul Madrașilor cu o sută, și pe regele Sindhu cu zece săgeți cu vârf lat, și pe Vrishasena cu trei săgeți și pe fiul lui Saradwata cu douăzeci, Partha a scos un strigăt puternic. Dorind să anuleze jurământul lui Savyasachin, războinicii tăi, înfuriați, s-au repezit iute asupra lui Dhananjaya din toate părțile. Apoi Arjuna, înspăimântându-i pe Dhartarashți, a invocat arma *Varuna* peste tot. Kauravii, totuși, pe carele lor scumpe, revărsând ploi de săgeți, au înaintat împotriva fiului Pandu. Dar, O, Bharata, în cursul acelei angajări ametitoare și feroce, plină de cea mai mare confuzie, acel prețios, adică Arjuna, împodobit cu diademă și lanț de aur, nu și-a pierdut niciodată simțurile. Pe de altă parte, el a continuat să verse ploi de săgeți. Dorind să recupereze regatul și amintindu-și toate nedreptățile pe care le suferise timp de doisprezece ani în urma Kauravilor, Arjuna cel cu suflet nobil și nemăsurat a întunecat toate punctele cardinale cu săgeți din *Gandiva*. Cerul părea a fi aprins de meteori. Corbi nenumărați, coborând din cer, s-au așezat pe trupurile (luptătorilor morți). Între timp, Arjuna a continuat să ucidă inamicul cu *Gandiva* sa, ca Mahadeva ucigând Asurașii cu *Pinaka*-ul său echipat cu coardă roșcată,[173] apoi ilustrul Kiritin, cuceritorul (rangurilor) ostile, risipind săgețile inamicului prin intermediul arcului său formidabil, a măcelărit cu săgețile sale mulți dintre fruntașii Kauravilor, urcați pe carele și elefanții lor de frunte. Apoi mulți regi, luând în mână buzdugane grele și bâte de fier și săbii și sulițe și diverse alte feluri de arme puternice, luând înfățișări teribile, s-au repezit brusc asupra lui Partha în acea bătălie. Apoi Arjuna, încovoind cu brațele sale formidabilul arcul *Gandiva*, care semăna cu arcul lui Indra însuși și a cărui tresărire era la fel de puternică ca vuietul norilor care se adună la sfârșitul Epocii (*Yuga*), și râzând în același timp, a continuat să consume trupele tale și să mărească populația domeniului

173 A doua linie din 94 o redau puțin mai liber pentru a clarifica sensul.

lui Yama. Într-adevăr, acel erou a făcut ca acei războinici înfuriați cu carele și elefanții lor și cu pedestrașii și arcașii care îi susțineau, să fie deposedați de brațe și de vieți și astfel să umfle populația domeniului lui Yama.

SECȚIUNEA CXLV

Sanjaya a spus: Auzind sunetul încordării, asemănător cu un tunet puternic, care seamănă cu chemarea zgomotoasă a Morții însuși sau cu tunetul înfricoșător al lui Indra, al arcului lui Dhananjaya, în timp ce acesta era întins, acea oaste a ta, O, rege, plină de teamă și extrem de agitată, a devenit ca apele mării cu pești și creaturi marine în ele, zbătându-se în valuri ca niște munți și înfuriate de vântul puternic care apare la sfârșitul Erei. Apoi Dhananjaya, fiul Prithăi, a mânat în bătălie într-un mod în care părea prezent în toate direcțiile, arătându-și armele minunate. Într-adevăr, fiul lui Pandu era atât de iute, O, rege, încât nu am putut observa când și-a scos săgețile, când le-a așezat pe coarda arcului, când a întins arcul și când le-a eliberat. Apoi cel cu brațe puternice, O, rege, înfuriat de mânie, a invocat în existență arma invincibilă *Aindra*, înspăimântând toți Bharatașii. Sute și mii de săgeți strălucitoare cu guri de foc, inspirate de *mantre* cu forța armelor cerești, au izvorât din ea. Cu acele săgeți asemănătoare focului sau razelor soarelui, care curgeau cu o iuțeală feroce, cerul a devenit imposibil de privit, ca și cum ar fi fost plin de meteoriți strălucitori. Apoi, acea întunecime care fusese provocată de Katirava cu săgețile lor, care era de neînlăturat chiar și în imaginație de către alții, fiul lui Pandu, gonind și arătându-și măiestria, a nimicit-o cu ajutorul acelor săgeți ale sale inspirate de *mantre* cu forța armelor cerești, asemenea Soarelui însuși care alungă iute la zori întunericul nopții prin razele sale. Apoi, puternicul Arjuna, cu acele săgeți arzânde ale sale, a supt viețile războinicilor tăi asemenea Soarelui de vară care suge cu razele sale fierbinți apele iazurilor și lacurilor. Într-adevăr, ploi de săgeți înzestrate cu forța armelor cerești, (trimise de Arjuna) au acoperit armata inamică asemenea razelor Soarelui care acoperă pământul. Alte săgeți cu energie feroce, trimise (de Dhananjaya), au pătruns iute în inimile eroilor (inamici), ca niște prieteni dragi. Într-adevăr, acei bravi războinici care s-au înfățișat în acea bătălie înaintea lui Arjuna, toți au pierit asemenea insectelor care se apropie de un foc arzător. Astfel, zdrobind viețile dușmanilor săi și faima lor, Partha a gonit în acea bătălie asemenea Morții întruchipate. Capete îmbrăcate în diademă, brațe masive, împodobite cu Angada, și urechi cu cercei ale dușmanilor, Partha le-a retezat cu săgețile sale. Brațele, cu sulițe, ale călăreților de elefanți; cele, cu lănci, ale călăreților de cai; cele, cu scuturi, ale pedestrașilor; cele cu arcuri, ale războinicilor din care; și cele, cu biciuri și cârlige, ale vizitiilor, fiul lui Pandu le-a retezat. Într-adevăr, Dhananjaya sclipea cu săgețile sale cu vârfuri arzânde care păreau să fie razele sale, asemenea unui foc arzând cu scântei necontenite și flăcări în creștere. Regii inamici, adunându-și toată hotărârea, nu au putut nici măcar să îl privească pe Dhananjaya, acel fruntaș al tuturor purtătorilor de arme, acel erou egal cu șeful zeilor însuși, acel taur printre oameni, văzut în același timp în toate direcțiile pe care se afla căruța sa, împrăștiind armele sale puternice, dansând pe urma căruței sale și producând sunete asurzitoare cu coarda arcului și cu palmele, și asemănător cu Soarele de la amiază cu raze dogoritoare în firmament. Purtându-și lăncile sale cu vârfuri arzânde, Arjuna, împodobit cu diademă, arăta frumos ca o masivă grămadă de nori încărcați de ploaie în anotimpul ploios, împodobiți cu un curcubeu. Când acel potop perfect de arme puternice a fost pus în mișcare de către Jishnu, mulți tauri dintre războinici s-au scufundat în acea inundație înfricoșătoare și de netrecut. Întinsă cu elefanți furioși cărora le fuseseră tăiate trompele sau fildeșii, cu cai lipsiți de copite sau de gâturi, cu care de luptă făcuți bucăți, cu războinici cărora le fuseseră smulse intestinele și alții cu picioare sau alte membre tăiate, cu trupuri zăcând în sute și mii, fie perfect nemișcate, fie mișcându-se inconștient, am privit vastul câmp, pe care Partha se lupta, semănând cu arena râvnită a Morții, O, rege, amplificând terorile celor timizi, sau ca terenul de joacă al lui Rudra, când nimicea creaturile odinioară. Porțiuni ale câmpului, întinse cu trompele de elefanți tăiate cu săgeți cu tăiș de ras, arătau ca și cum ar fi fost acoperite cu șerpi. Porțiuni, din nou, acoperite cu capete tăiate de războinici, arătau ca și cum ar fi fost împodobite cu ghirlande de nuferi. Vărgat cu coifuri frumoase și coroane, cu Keyura și Angada și cu cercei pentru urechi, cu platoșe împodobite cu aur, și cu

podoabele şi alte ornamente ale elefanţilor şi cailor, şi împrăştiat cu sute de diademe, zăcând ici şi colo, pământul arăta extrem de frumos ca o mireasă nouă. Dhananjaya a făcut atunci să curgă un râu înfiorător şi groaznic, plin de obiecte înfricoşătoare şi care amplifica frica celor timizi, asemănător cu Vaitarani însuşi. Măduva şi grăsimea (oamenilor şi animalelor) formau mâlul său. Sângele forma curentul său. Plin de membre şi oase, era de o adâncime de nepătruns. Părul creaturilor forma muşchiul şi algele sale. Capetele şi braţele formau pietrele de pe malurile sale. Era împodobit cu stindarde şi flamuri care îi variau aspectul. Umbrele şi arcurile formau valurile. Şi abundau trupurile unor elefanţi uriaşi lipsiţi de viaţă, şi se revărsau care care formau sute de plute plutind pe suprafaţa sa. Şi carcasele nesfârşitului număr de armăsari formau malurile sale. Şi era greu de traversat din cauza roţilor şi jugurilor şi a lăncilor şi a osiilor şi a coşurilor de care, şi a suliţelor şi săbiilor şi a săgeţilor şi a topoarelor de luptă şi a lăncilor care semănau cu şerpi. Şi corbii şi kankas formau aligatorii săi. Şi şacalii, formând Makaraşii săi, făceau totul teribil. Şi vulturii fioroşi formau rechinii săi. Şi devenea înfricoşător din cauza urletelor şacalilor. Şi era plin de fantome săltăreţe, *pisacha* şi mii de alte feluri de spirite. Şi pe el pluteau nenumărate trupuri de războinici lipsiţi de viaţă. Văzând acea măiestrie a lui Arjuna, a cărui faţă semăna atunci cu a Celui ce Distruge, o panică, cum nu se mai văzuse vreodată, i-a cuprins pe Kurui pe câmpul de luptă. Fiul lui Pandu, apoi, zădărnicind cu armele sale pe cele ale eroilor ostili şi angajat în îndeplinirea unor fapte sângeroase, le-a arătat tuturor că el era un războinic de fapte sângeroase. Apoi Arjuna i-a depăşit pe toţi acei mai buni călăreţi de care, ca soarele de la amiază cu raze arzătoare pe cer, niciunul dintre creaturile de acolo nu a putut să-l privească măcar. Săgeţile ieşite din arcul *Gandiva* al acelui erou ilustru în acea bătălie, ne-au părut a semăna cu un şir de cocori pe cer. Zădărnicind cu armele sale armele tuturor acelor eroi şi arătând prin isprăvile teribile în care era angajat că el era un războinic de isprăvi sângeroase. Arjuna, dorind să-l ucidă pe Jayadratha, i-a depăşit pe toţi acei mai buni călăreţi de care, ameţindu-i pe toţi prin intermediul săgeţilor sale. Trăgându-şi săgeţile în toate părţile, Dhananjaya, având-l pe Krishna drept vizitiu, a oferit o privelişte frumoasă alergând cu viteză mare pe câmpul de luptă. Săgeţile de pe cer, pe sute şi mii, ale acelui erou ilustru, păreau să curgă neîncetat prin văzduh. Nu am putut niciodată să observăm când acel arcaş puternic şi-a scos săgeţile, când, într-adevăr, acel fiu al lui Pandu le-a ţintit şi când le-a eliberat. Atunci, O, rege, umplând toate punctele compasului cu săgeţile sale şi suferind pe toţi călăreţii de care în luptă, fiul lui Kunti s-a îndreptat spre Jayadratha şi l-a înfipt cu patru şi apoi cu şaizeci de săgeţi drepte. Atunci războinicii Kuru, văzând pe fiul lui Pandu îndreptându-se spre Jayadratha, toţi s-au abţinut de la luptă. În fapt, acei eroi au devenit lipsiţi de speranţă în privinţa vieţii lui Jayadratha. Fiecare dintre războinicii tăi care s-au repezit în acea luptă sângeroasă împotriva fiului lui Pandu, i-a fost corpul adânc înfipt, O, stăpâne, cu o săgeată a lui Arjuna. Puternicul războinic Arjuna, cel mai de seamă dintre învingători, cu săgeţile sale aprinse ca focul, a umplut armata ta de trunchiuri fără cap.[174] Într-adevăr, O, rege, creând astfel o confuzie perfectă în oastea ta formată din patru tipuri de forţe, fiul lui Kunti a înaintat spre Jayadratha şi l-a străpuns pe fiul lui Drona cu cincizeci de săgeţi şi pe Vrishasena cu trei. Şi fiul lui Kunti l-a lovit uşor pe Kripa cu nouă săgeţi, şi l-a lovit pe Salya cu şaisprezece săgeţi şi pe Karna cu două şi apoi cu treizeci. Şi după ce l-a înfipt pe conducătorul Sindhuilor apoi cu patru şi încă şaizeci de săgeţi, a scos un urlet de leu. Conducătorul Sindhuilor, însă, astfel înfipt de cel care mânuia *Gandiva* cu săgeţile sale, s-a umplut de furie şi, neputând suporta, ca un elefant atunci când este înfipt cu cârligul. Purtând însemnul mistreţului pe stindardul său, a pornit repede spre carul lui Phalguna cu multe săgeţi drepte echipate cu pene de vultur, asemănătoare şerpilor furioşi de venin virulent, bine lustruite de mâinile fierarului, şi trase din arcul său încordat la maximum. Apoi l-a înfipt pe Govinda cu trei săgeţi şi l-a lovit pe Arjuna cu şase. Şi apoi i-a înfipt pe armăsarii lui Arjuna cu opt săgeţi şi stindardul său cu una. Atunci Arjuna, zădărnicind săgeţile ascuţite trase de conducătorul Sindhuilor, a tăiat în acelaşi timp, cu o pereche de săgeţi, capul vizitiului lui Jayadratha şi stindardul bine împodobit al lui Jayadratha. Cu suportul tăiat şi el înfipt şi lovit de săgeţi, acel stindard a căzut ca o flacără de foc. Între timp, soarele apunea repede. Janardana, apoi, i-a vorbit repede fiului lui Pandu şi i-a spus: „Priveşte, O, Partha,

174 Un *Kavandha* este un trunchi fără cap care se mişcă ca şi cum ar fi înzestrat cu viaţă. Se povesteşte că aceste fiinţe fără cap beau sângele victimelor care cad în mâinile lor.

conducătorul Sindhuilor a fost plasat în mijlocul lor de către șase călăreți de care mari și eroi! Și Jayadratha, o cel cu brațe puternice, așteaptă acolo înspăimântat! Fără să-i învingi pe acei șase călăreți de care în luptă, O, taur printre oameni, nu vei putea niciodată să-l ucizi pe conducătorul Sindhuilor, chiar dacă te vei strădui neîntrerupt. Voi recurge, așadar, la *Yoga* pentru a acoperi soarele. Atunci conducătorul Sindhuilor va vedea (ca rezultat) că soarele a apus. Dorind viața, O, stăpâne, de bucurie, acel suflet rău nu se va mai ascunde, pentru pieirea sa. Profitând de acea ocazie, tu ar trebui apoi, O, cel mai bun dintre Kurui, să-l lovești. Tu nu ar trebui să renunți la întreprindere, crezând că soarele a apus cu adevărat." Auzind aceste cuvinte, Vibhatsu i-a răspuns lui Kesava, spunând: „*Așa să fie*." Atunci Krishna, altfel numit Hari, posedat de puteri ascetice, acel stăpân al tuturor asceților, a recurs la *Yoga* și a creat acea întunecime. Războinicii tăi, O, rege, crezând că soarele a apus, s-au umplut de încântare la perspectiva ca Partha să-și piardă viața. Într-adevăr, războinicii tăi, neobservând soarele, s-au umplut de bucurie. Toți stăteau în picioare, cu capetele aruncate pe spate. Regele Jayadratha era și el în aceeași poziție. Și în timp ce conducătorul Sindhusului privea astfel soarele, Krishna, adresându-se încă o dată lui Dhananjaya, a rostit aceste cuvinte: „Privește, eroicul conducător al Sindhusului privește acum soarele, lepădându-și frica de tine, O, cel mai de seamă dintre Bharati! Acum este momentul, O, tu, cel cu brațele puternice, să-l ucizi pe acel ticălos cu sufletul rău. Taie-i repede capul și îndeplinește-ți jurământul." Astfel îndemnat de Kesava, viteazul fiu al lui Pandu a început să-ți măcelărească oastea cu săgețile sale strălucitoare ca soarele sau focul. L-a străpuns pe Kripa cu douăzeci de săgeți și pe Karna cu cincizeci. I-a lovit pe Salya și Duryodhana cu câte șase săgeți fiecare. Și l-a străpuns pe Vrishasena cu opt săgeți și pe însuși conducătorul Sindhus cu șaizeci. Și fiul puternic al lui Pandu, O, rege, străpungând adânc cu săgețile sale pe ceilalți războinici ai oștirii tale, s-a năpustit asupra lui Jayadratha. Văzându-l în fața lor ca pe un foc aprins cu limba de flăcări întinsă, protectorii lui Jayadratha erau profund nedumeriți. Atunci toți războinicii, O, rege, dornici de victorie, l-au acoperit pe fiul lui Indra în acea bătălie cu torente de săgeți. Acoperit de ploaia neîncetată de săgeți, fiul lui Kunti, acel descendent al lui Kuru, puternic și neînvins, s-a umplut de furie. Apoi, acel tigru printre oameni, adică fiul lui Indra, dornic să-ți măcelărească oastea, a creat o rețea densă de săgeți. Atunci, acei războinici ai tăi, O, rege, măcelăriți astfel în luptă de acel erou, l-au abandonat pe conducătorul Sindhusului, cuprinși de frică, și au fugit. Și au fugit în așa fel încât nu se puteau vedea două persoane fugind împreună. Vitejia pe care am văzut-o atunci la fiul lui Kunti era extrem de minunată. Într-adevăr, ceea ce a făcut atunci acel războinic ilustru nu s-a mai întâmplat niciodată și nu se va mai întâmpla niciodată. Ca și Rudra însuși care măcelărea creaturi, Dhananjaya a măcelărit elefanți și călăreți de elefanți, cai și călăreți de cai și (războinici de car și) conducători de car. În acea bătălie, O, rege, nu am văzut niciun elefant, cal sau războinic uman care să nu fi fost lovit de săgețile lui Partha. Cu vederea încețoșată de praf și întuneric, războinicii tăi au devenit complet descurajați și incapabili să se distingă unul de altul. Împinși de soartă și cu membrele vitale tăiate și sfâșiate de săgeți, au început să rătăcească, să șchiopăteze sau să cadă. Și unii dintre ei, O Bharata, au rămas paralizați, iar alții au devenit palizi ca moartea. În timpul acelui carnagiu teribil, asemănător cu măcelul creaturilor de la sfârșitul *Yuga*, în acea bătălie mortală și aprigă din care puțini au scăpat cu viață, pământul a fost îmbibat cu sânge, iar praful de pământ care se ridicaseră a dispărut în urma ploilor de sânge care au căzut și a curenților rapizi de vânt care au suflat peste câmp. Ploaia de sânge era atât de abundentă încât roțile carelor se afundaseră până la butuci. Mii de elefanți înfuriați, înzestrați cu o mare viteză, O, rege, din armata ta, cu călăreții uciși și membrele sfâșiate, au fugit, scoțând strigăte de durere și zdrobind rândurile prietenoase cu pașii lor. Și caii lipsiți de călăreți și soldații de infanterie, O, rege, au fugit, O, monarh, de frică, loviți de săgețile lui Dhananjaya. Într-adevăr, soldații tăi, cu părul răvășit și lipsiți de armurile lor, cu sânge curgând din rănile lor, au fugit înspăimântați, părăsind câmpul de luptă. Iar unii, lipsiți de puterea de mișcare, ca și cum membrele lor inferioare ar fi fost prinse de aligatori, au rămas pe câmp. Iar alții s-au ascuns în spatele și sub cadavrele elefanților uciși. Învingând astfel oastea ta, O, rege, Dhananjaya a început să lovească cu săgeți teribile pe protectorii conducătorului Sindhus cu ploaia lui de săgeți, pe Karna și pe fiul lui Drona, pe Kripa și pe Salya, pe Vrishasena și pe Duryodhana. Era atât de rapid în mânuirea armelor încât nimeni nu putea observa când Arjuna își scotea săgețile, când le

fixa pe coarda arcului, când întindea arcul şi le trăgea. Într-adevăr, în timp ce lovea inamicul, arcul său era văzut întotdeauna tras într-un cerc. Săgeţile sale erau, de asemenea, văzute întotdeauna ieşind din arc şi împrăştiate în toate direcţiile. Apoi, tăind arcul lui Karna şi al lui Vrishasena, Arjuna l-a doborât pe vizitiul lui Salya din nişa sa din car, cu o săgeată cu vârful lat. Cu multe săgeţi, cel mai de seamă dintre învingători, adică Dhananjaya, i-a străpuns adânc în acea bătălie pe Kripa şi Aswatthaman, care erau unchi şi nepot unul altuia. Aflând astfel pe acei puternici războinici din armata ta, fiul lui Pandu a luat o săgeată teribilă, de o splendoare aprinsă. Arătând ca fulgerul lui Indra şi inspirată de *mantre* divine, acea săgeată formidabilă era capabilă să suporte orice efort. Şi fusese întotdeauna venerat cu tămâie şi ghirlande de flori. Inspirându-l în mod corespunzător (prin *mantre*) cu forţa fulgerului, acel descendent al lui Kuru, şi anume, puternicul Arjuna, l-a fixat pe *Gandiva*. Când acea săgeată de o strălucire aprinsă a fost fixată pe coarda arcului, s-au auzit strigăte puternice, O, rege, în cer. Apoi Janardana, adresându-se încă o dată lui Arjuna, a spus repede: „O, Dhananjaya, taie repede capul conducătorului rău al Sindhus! Soarele este pe cale să ajungă la muntele Asta. Ascultă, totuşi, cuvintele pe care ţi le spun despre uciderea lui Jayadratha. Tatăl lui Jayadratha este Vriddhakshatra, cunoscut în întreaga lume. După mult timp, el l-a avut pe Jayadratha, ucigaşul duşmanilor, ca fiu. (La naşterea fiului) o voce incorporală şi invizibilă, profundă ca cea a norilor sau a tobei, i-a spus regelui Vriddhakshatra. Acest fiu al tău, O, stăpâne, printre oamenii din această lume, va deveni demn de cele două rase (adică, cea solară şi cea lunară) în ceea ce priveşte sângele, comportamentul, stăpânirea de sine şi celelalte atribute. El va deveni unul dintre cei mai de seamă Kshatriya şi va fi mereu venerat de eroi. Dar, în timp ce se va lupta în bătălie, un taur dintre Kshatriya, o persoană proeminentă în lume, cuprinsă de mânie, îi va tăia capul." Acel pedepsitor al duşmanilor, adică (bătrânul) conducător al Sindhus, auzind aceste cuvinte, a reflectat pentru o vreme. Copleşit de afecţiunea pentru fiul său, el a chemat toate rudele sale şi le-a spus: „Omul care va face ca capul fiului meu să cadă pe pământ în timp ce acesta, luptând în bătălie, va purta o povară grea, spun că capul acelui om se va sparge cu siguranţă în sute de bucăţi". După ce a rostit aceste cuvinte şi l-a instalat pe Jayadratha pe tron, Vriddhakshatra s-a retras în pădure şi s-a dedicat austerităţilor ascetice. Înzestrat cu o mare energie, el este încă angajat în respectarea celor mai aspre penitenţe în afara acestui *Samantapanchaka*, O, tu, cel cu steagul maimuţei! Prin urmare, tăind capul lui Jayadratha în această bătălie îngrozitoare, tu, O, ucigaş al duşmanilor, ar trebui, O, Bharata, cu arma ta cerească feroce de fapte minunate, să arunci repede acel cap împodobit cu inele de car în poala lui Vriddhakshatra însuşi, O, frate mai mic al fiului zeului Vântului! Dacă îi tai capul lui Jayadratha, capul tău se va sparge, fără îndoială, în sute de bucăţi. Ajutat de arma ta cerească, fă-ţi treaba în aşa fel încât stăpânul pământului, adică bătrânul rege Sindhu, să nu ştie că s-a întâmplat. Cu adevărat, O, Arjuna, nu există nimic în cele trei lumi pe care tu să nu poţi realiza sau face, O, fiu al lui Vasava! Auzind aceste cuvinte (ale lui Krishna), Dhananjaya, lingându-şi colţurile gurii, a tras repede săgeata pe care o luase pentru a-l ucide pe Jayadratha, acea săgeată, a cărei atingere semăna cu cea a tunetului lui Indra, care era inspirată de *mantre* şi transformată într-o armă cerească, care era capabilă să suporte orice efort şi care fusese întotdeauna venerată cu tămâie şi ghirlande. Săgeata aceea, trasă din *Gandiva*, zburând rapid, i-a smuls capul lui Jayadratha, ca un şoim care smulge o pasăre mai mică din vârful unui copac. Dhananjaya, apoi, cu săgeţile sale, a trimis capul acela în cer (fără a-i permite să cadă). Pentru a-şi întrista duşmanii şi a-şi bucura prietenii, fiul lui Pandu, trăgând cu săgeţile sale în mod repetat spre el, a trimis capul acela în afara limitelor *Samantapanchaka*. Între timp, regele Vriddhakshatra, tatăl ginerelui tău, înzestrat cu o mare energie, era, O, sire, angajat în rugăciunile sale de seară. Împodobit cu bucle negre şi împodobit cu cercei, capul lui Jayadratha a fost aruncat în poala lui Vriddhakshatra, în timp ce acesta din urmă îşi spunea rugăciunile în poziţie şezândă. Aruncat astfel în poala lui, capul împodobit cu cercei, O, pedepsitor al duşmanilor, nu a fost văzut de regele Vriddhakshatra. Cu toate acestea, când acesta din urmă s-a ridicat în picioare după ce şi-a terminat rugăciunile, capul a căzut brusc pe pământ. Şi când capul lui Jayadratha a căzut pe pământ, capul lui Vriddhakshatra, O, pedepsitor al duşmanilor, s-a spart în sute de bucăţi. La vederea acestui lucru, toate creaturile au fost cuprinse de uimire. Şi toate l-au aplaudat pe Vasudeva şi pe puternicul Vibhatsu. „După ce, O, rege, conducătorul Sindhus a fost ucis de Arjuna, cel încoronat cu diademă,

acea întunecime, O, taur al neamului Bharata, a fost îndepărtată de Vasudeva. Fiii tăi, împreună cu urmaşii lor, O, rege, au aflat ulterior că întunericul pe care îl văzuseră era doar o iluzie creată de Vasudeva. Chiar astfel, O, rege, ginerele tău, conducătorul Sindhus, după ce a provocat uciderea a opt *Akshauhinis*, a fost el însuşi ucis de Partha, cu energia sa de neconceput. Văzând că Jayadratha, conducătorul Sindhus, a fost ucis, lacrimi de tristeţe au curs din ochii fiilor tăi. După ce Jayadratha, O, rege, a fost ucis de Partha, Kesava a suflat în scoica sa, iar cel care îi ardea pe duşmani, adică puternicul Arjuna, a suflat şi el în a sa; Bhimasena, de asemenea, în acea bătălie, ca şi cum ar fi vrut să trimită un mesaj lui Yudhishthira, a umplut cerul cu un urlet leonin. Yudhishthira, fiul lui Dharma, auzind acel strigăt puternic, a înţeles că conducătorul Sindhus fusese ucis de înaltul Phalguna. Cu sunete de tobe şi alte instrumente, el i-a încântat pe războinicii din propria sa armată şi a pornit împotriva fiului lui Bharadwaja, din dorinţa de luptă. Apoi, după apusul soarelui, a început, O, rege, o bătălie aprigă între Drona şi Somakas, care a făcut părul să se ridice în cap. Dorind să-l ucidă, acei puternici războinici, după căderea lui Jayadratha, au luptat cu fiul lui Bharadwaja, depunând toate eforturile. Într-adevăr, Pandavii, după ce au obţinut victoria ucigându-l pe conducătorul Sindhus, au luptat cu Drona, îmbătaţi de succes. Arjuna, de asemenea, O, rege, după ce l-a ucis pe regele Jayadratha, s-a luptat cu mulţi războinici puternici din armata ta. Într-adevăr, acel erou împodobit cu diademă şi ghirlande, după ce şi-a îndeplinit jurământul anterior, a început să-şi distrugă duşmanii ca şi cum ar fi fost şeful celor cereşti distrugând Danavas, sau soarele distrugând întunericul.

SECŢIUNEA CXLVI

Dhritarashtra a spus: Spune-mi, O, Sanjaya, ce au făcut războinicii mei după ce eroicul conducător al Sindhus a fost ucis de Arjuna.

Sanjaya a spus: Văzând că împăratul Sindhus, O, stăpâne, a fost ucis în luptă de Partha, Kripa, fiul lui Saradwat, sub influenţa mâniei, l-a acoperit pe fiul lui Pandu cu o ploaie densă de săgeţi. Şi fiul lui Drona, din carul său, s-a năpustit asupra lui Phalguna, fiul lui Pritha. Cei doi războinici de seamă au început să lanseze din carele lor, din direcţii opuse, săgeţi ascuţite asupra fiului lui Pandu. Cel mai de seamă dintre războinici, adică puternicul Arjuna, lovit de ploaia de săgeţi (a lui Kripa şi a fiului lui Drona), a simţit o durere mare. Fără a dori însă să-şi ucidă învăţătorul (Kripa), precum şi pe fiul (celuilalt învăţător al său) Drona, Dhananjaya, fiul lui Kunti, a început să acţioneze ca un învăţător în arme. Zgârcind cu propriile arme pe cele ale lui Aswatthaman şi Kripa, el a tras spre ei, fără a dori să-i ucidă, săgeţi care zburau uşor. Totuşi, acele săgeţi (deşi uşoare), trase de Jaya, i-au lovit pe cei doi cu mare forţă şi, datorită numărului lor, le-au provocat o mare durere lui Kripa şi nepotului său. Atunci, fiul lui Saradwat, O, rege, lovit de săgeţile lui Arjuna, şi-a pierdut toată puterea şi a leşinat pe terasa carului său. Înţelegând că stăpânul său, lovit de săgeţi, şi-a pierdut cunoştinţa şi crezând că este mort, vizitiul carului lui Kripa l-a dus pe Kripa departe de luptă. Şi după ce Kripa, fiul lui Saradwat, a fost astfel dus departe de luptă, şi Aswatthaman, din frică, a fugit de fiul lui Pandu. Atunci, puternicul arcaş, Partha, văzând fiul lui Saradwat lovit de săgeţi şi leşinat, a început să se lase pradă unor lamentaţii înduioşătoare, în carul său. Cu faţa plină de lacrimi şi cu inima îndurerată, el a rostit aceste cuvinte: ”Văzând toate acestea (în viziunea sa mentală), Vidura, cel de mare înţelepciune, la naşterea nenorocitului Suyodhana, exterminatorul neamului său, i-a spus lui Dhritarashtra: «Fie ca acest nenorocit al neamului său să fie ucis cât mai curând. Din cauza lui, o mare calamitate va lovi pe cei mai de seamă dintre cei din neamul lui Kuru». Din păcate, aceste cuvinte ale lui Vidura, care spunea adevărul, s-au împlinit. Din cauza lui îl văd astăzi pe învăţătorul meu zăcând pe un pat de săgeţi. Ruşine practicilor Kshatriya! Blestemată fie puterea şi vitejia mea! Cine altcineva ca mine s-ar lupta cu un brahman, în afară de învăţătorul său? Kripa este fiul unui *rishi*; el este, din nou, învăţătorul meu; el este, de asemenea, prietenul drag al lui Drona. Vai, el zace întins pe terasa carului său, lovit de săgeţile mele. Deşi nu am dorit-o, totuşi eu am fost cel care l-a zdrobit cu săgeţile mele. Zăcând fără cunoştinţă pe terasa carului său, el îmi doare inima nespus. Chiar dacă el m-a lovit cu săgeţi, eu ar fi trebuit să mă uit

doar la acel războinic de o splendoare orbitoare (fără să-l lovesc înapoi). Lovit de numeroasele mele săgeți, el a urmat calea tuturor creaturilor. Prin aceasta, el m-a durut mai mult decât uciderea propriului meu fiu. Privește, O, Krishna, în ce stare mizerabilă a ajuns, zăcând astfel în stare de inconștiență pe propriul său car. Acei tauri printre oameni care oferă obiecte dezirabile învățătorilor lor după ce au obținut cunoașterea de la ei, ating divinitatea. Pe de altă parte, cei mai josnici dintre muritori, care, după ce au obținut cunoașterea de la învățătorii lor, îi lovesc pe aceștia, acei oameni răi, ajung în iad. Fără îndoială, fapta pe care am săvârșit-o mă va duce în iad. L-am străpuns adânc pe învățătorul meu în carul său cu o ploaie de săgeți. În timp ce studiam știința armelor la picioarele sale, Kripa mi-a spus în acele zile: «O, tu, din neamul lui Kuru, nu-ți lovi niciodată învățătorul». Nu am ascultat porunca învățătorului meu drept și nobil, pentru că l-am lovit chiar pe Kripa cu săgețile mele. Mă închin în fața acelui fiu venerabil al lui Gotama, în fața acelui erou neînfricat. Rușine mie, O, tu, din neamul lui Vrishni, căci l-am lovit chiar și pe el". În timp ce Savyasachin se lamenta astfel pentru Kripa, fiul lui Radha, văzând că conducătorul Sindhu era ucis, s-a repezit spre el. Văzând că fiul lui Radha se repezea astfel spre Arjuna, cei doi prinți Panchala și Satyaki s-au repezit brusc spre el. Puternicul războinic Partha, văzând că fiul lui Radha avansează, i s-a adresat zâmbind fiului lui Devaki și i-a spus: „Iată că vine fiul lui Adhiratha împotriva carului lui Satyaki. Fără îndoială, el nu poate suporta uciderea lui Bhurisravas în luptă. Împinge caii mei, O, Janardana, spre locul unde vine Karna. Nu lăsa ca Vrisha (Karna) să-l facă pe eroul Satwata să urmeze soarta lui Bhurisravas." Astfel îndemnat de Savyasachin, puternicul Kesava, înzestrat cu o mare energie, a răspuns cu aceste cuvinte potrivite: „Puternicul Satyaki este un adversar pe măsură pentru Karna, O, fiu al lui Pandu! Cu cât mai superior va fi atunci acest taur dintre Satwata când se va uni cu cei doi fii ai lui Drupada! Pentru moment, O, Partha, nu este potrivit pentru tine să te lupți cu Karna. Acesta din urmă are cu el săgeata aprinsă, ca un meteor feroce, pe care i-a dat-o Vasava. O, ucigaș al eroilor ostili, el a păstrat-o pentru tine, venerând-o cu respect. Lasă-l pe Karna să acționeze liber împotriva eroului Satwata. Știu, O, fiu al lui Kunti, ceasul acestui om rău, când, într-adevăr, tu îl vei doborî din carul său cu săgeți ascuțite."

Dhritarashtra a spus: Spune-mi, O, Sanjaya, cum s-a desfășurat bătălia dintre eroicul Karna și Satyaki din neamul Vrishni, după căderea lui Bhurisravas și a conducătorului Sindhus. Satyaki fusese rămas fără car, pe ce car se urcase atunci? Și cum au luptat cei doi protectori ai roților (carului lui Arjuna), adică cei doi prinți Panchala?

Sanjaya a spus: Îți voi descrie tot ce s-a întâmplat în acea bătălie îngrozitoare. Ascultă cu răbdare (consecințele) propriului tău comportament rău. Înainte chiar de începerea luptei, Krishna știa în inima sa că eroicul Satyaki va fi învins de cel cu steagul în formă de țăruș (Bhurisravas). Janardana, O, rege, cunoaște atât trecutul, cât și viitorul. De aceea, chemându-l pe vizitiul său, Daruka, i-a poruncit: „Pregătește-mi carul pentru mâine." Chiar și aceasta fusese porunca celui puternic. Nici zeii, nici Gandharvas, nici Yakshas, nici Uragas, nici Rakshasas, nici ființele umane nu sunt capabile să-i învingă pe cei doi Krishna. Zeii, cu Strămoșul în frunte, precum și Siddhas, cunosc vitejia incomparabilă a celor doi. Ascultați, însă, acum cum s-a desfășurat bătălia. Văzându-l pe Satyaki fără car și pe Karna gata de luptă, Madhava a suflat în scoica sa cu sunet puternic, în nota *Rishabha*.[175] Daruka, auzind sunetul puternic al scoicii (lui Kesava), a înțeles semnificația acestuia și a dus repede acel car, echipat cu un stindard înalt din aur, la locul unde se afla Kesava. Cu permisiunea lui Kesava, pe acel car condus de Daruka, care semăna cu focul aprins sau cu soarele în strălucirea sa, s-a urcat nepotul lui Sini. Urcând în carul care semăna cu un vehicul celest și la care erau înjugați cei mai buni cai, capabili să meargă oriunde doreau, și anume Saivya, Sugriva, Meghapushya și Valahaka, și care erau împodobiți cu ornamente de aur, Satyaki s-a năpustit asupra fiului lui Radha, aruncând nenumărate săgeți. Cei doi protectori ai roților carului (lui Arjuna), și anume Yudhamanyu și Uttamaujas, abandonând carul lui Dhananjaya, s-au îndreptat împotriva fiului lui Radha. Și fiul lui Radha, O, rege, trăgând cu o ploaie de săgeți, s-a năpustit furios, în acea bătălie, asupra invincibilului nepot al lui Sini. Bătălia care a avut loc între ei a fost de

175 A doua dintre cele șapte note ale gamei hinduse.

o asemenea amploare încât niciodată nu se auzise de una asemenea pe pământ sau în ceruri între zei, Gandharvas, Asuras, Uragas sau Rakshasas. Întreaga oaste formată din care, cai, oameni şi elefanţi s-a abţinut de la luptă, privind, O, monarhule, faptele uimitoare ale celor doi războinici. Toţi au devenit spectatori tăcuţi ai acelei bătălii supraomeneşti dintre cei doi eroi umani, O, rege, şi ai priceperii lui Daruka în conducerea carului. Într-adevăr, văzând priceperea vizitiului Daruka, care stătea în picioare pe car, în timp ce conducea vehiculul înainte, înapoi, în lateral, uneori în cercuri şi alteori oprindu-se brusc, toţi erau uimiţi. Zeii, Gandharvas şi Danavas, din cer, priveau cu atenţie acea bătălie dintre Karna şi nepotul lui Sini. Amândoi înzestraţi cu o mare putere, provocându-se reciproc, cei doi războinici şi-au demonstrat priceperea pentru binele prietenilor lor. Karna, care arăta ca un zeu, şi Yuyudhana, O, rege, s-au bombardat reciproc cu săgeţi. Într-adevăr, Karna l-a zdrobit pe nepotul lui Sini cu ploaia lui de săgeţi, neputând suporta uciderea (de către Satyaki) a eroului Kuru, Jalasandha. Plin de durere şi suspinând ca un şarpe puternic, Karna, aruncând priviri furioase asupra nepotului lui Sini în acea bătălie, şi parcă arzându-l cu ele, s-a năpustit asupra lui furios, iar şi iar, O, pedepsitor al duşmanilor! Văzându-l plin de furie, Satyaki l-a străpuns la rândul său, trăgând o ploaie densă de săgeţi, ca un elefant care străpunge (cu colţii săi) un elefant rival. Acei doi tigri printre oameni, înzestraţi cu activitatea tigrilor şi posedaţi de o vitejie incomparabilă, s-au sfâşiat furios unul pe altul în acea bătălie. Nepotul lui Sini, apoi, cu săgeţi făcute în întregime din fier, l-a străpuns în repetate rânduri pe Karna, pedepsitorul duşmanilor, în toate membrele sale. Şi l-a doborât, cu o săgeată cu cap lat, pe vizitiul lui Karna din nişa sa din car. Şi cu săgeţile sale ascuţite, a ucis cei patru cai, de culoare albă, ai fiului lui Adhiratha. Apoi, tăind în sute de fragmente steagul lui Karna cu o sută de săgeţi, acel taur printre oameni l-a lăsat pe Karna fără car chiar sub privirile fiului tău. Atunci toţi războinicii tăi, O, rege, au devenit trişti. Apoi Vrishasena, fiul lui Karna, şi Salya, conducătorul Madrasului, şi fiul lui Drona, l-au înconjurat pe nepotul lui Sini din toate părţile. Atunci s-a instalat confuzia şi nu se mai vedea nimic. Într-adevăr, când eroicul Karna a fost lăsat fără car de Satyaki, strigăte de „*Oh*” şi „*Vai*” s-au auzit printre toate trupele tale. Karna, de asemenea, O, rege, străpuns de Satwata cu săgeţile sale şi extrem de slăbit, s-a urcat în carul lui Duryodhana, suspinând adânc, amintindu-şi prietenia pe care o avea cu fiul tău încă din copilărie şi străduindu-se să-şi îndeplinească promisiunea pe care o făcuse cu privire la acordarea suveranităţii lui Duryodhana. După ce Karna a fost lăsat fără car, bravii tăi fii, conduşi de Duhsasana, O, rege, nu au fost ucişi de Satyaki, care s-a abţinut, deoarece acesta din urmă nu a dorit să încalce jurământul făcut de Bhimasena. Dorind, de asemenea, să nu încalce jurământul făcut anterior de Partha (despre uciderea lui Karna), Satyaki i-a lăsat pur şi simplu fără car pe acei războinici şi i-a slăbit extrem de mult, dar nu le-a luat viaţa. Bhima este cel care a jurat să-ţi ucidă fiii, iar Partha este cel care, în timpul celui de-al doilea meci de zaruri, a jurat să-l ucidă pe Karna. Deşi toţi acei războinici conduşi de Karna au depus eforturi mari pentru a-l ucide pe Satyaki, totuşi acei războinici de frunte nu au reuşit să-l ucidă. Fiul lui Drona, Kritavarman şi alţi războinici puternici, precum şi sute de Kshatriya de frunte, au fost învinşi de Satyaki cu o singură săgeată. Acel erou a luptat, dorind să-i aducă beneficii regelui Yudhishthira cel Drept şi să ajungă în rai. Într-adevăr, Satyaki, acel zdrobitor de duşmani, este egal cu oricare dintre cei doi Krishna în ceea ce priveşte energia. Zâmbind în tot acest timp, el a învins toate trupele tale, O, cel mai bun dintre oameni! În această lume, există doar trei arcaşi puternici, şi anume Krishna, Partha şi Satyaki. Nu se vede niciun al patrulea.

Dhritarashtra a spus: Urcând în carul invincibil al lui Vasudeva, condus de Daruka, Satyaki, mândru de puterea braţelor sale şi egal în luptă cu însuşi Vasudeva, l-a lăsat pe Karna fără car. A mai condus Satyaki vreun alt car (după ce s-a terminat întâlnirea sa cu Karna)? Doresc să aud asta, O, Sanjaya! Tu eşti priceput în povestiri. Îl consider pe Satyaki dotat cu o vitejie de neînvins. Spune-mi totul, O, Sanjaya!

Sanjaya a spus: Ascultă, O, rege, cum s-a întâmplat. Fratele mai mic şi inteligent al lui Daruka i-a adus în curând lui Satyaki un alt car, echipat corespunzător cu toate cele necesare. Cu osii ataşate de lanţuri de fier şi aur şi benzi de mătase, împodobit cu o mie de stele, împodobit cu steaguri şi cu figura unui leu pe stindardul său, cu cai, rapizi ca vântul şi împodobiţi cu ornamente

de aur, înjugați la ea, și cu un zgomot profund ca vuietul norilor, acel car i-a fost adus. Urcând în el, nepotul lui Sini s-a năpustit asupra trupelor tale. Daruka, între timp, s-a dus, după cum a dorit, de partea lui Kesava. Un nou car a fost adus și pentru Karna, O, rege, la care erau înjugați patru armăsari din cea mai bună rasă, împodobiți cu ornamente de aur și albi ca scoicile sau laptele. Kaksha și stindardul său erau din aur. Dotat cu steaguri și instalații, acel car de frunte avea un vizitiu excelent. Și era dotat cu o mulțime de arme de tot felul. Urcându-se în acel car, Karna s-a repezit și el împotriva dușmanilor săi. Ți-am spus acum tot ce m-ai întrebat. Încă o dată, însă, O, rege, află (amploarea) distrugerii cauzate de politica rea. Treizeci și unu dintre fiii tăi au fost uciși de Bhimasena. Având-l pe Durmukha în frunte, ei erau familiarizați cu toate modurile de război. Satyaki și Arjuna au ucis, de asemenea, sute de eroi, printre care Bhimasena și Bhagadatta, O, sire! Chiar și astfel, O, rege, distrugerea a început, cauzată de sfaturile tale rele.

SECȚIUNEA CXLVII

Dhritarashtra a spus: Când aceasta era situația bătăliei, între eroii lor și ai mei, ce a făcut Bhima? Spune-mi totul, O, Sanjaya!

Sanjaya a spus: După ce Bhimasena a fost lăsat fără car, acel erou, afectat de săgețile verbale ale lui Karna și cuprins de furie, s-a adresat lui Phalguna și a spus: ”În fața ta, O, Dhananjaya, Karna mi-a spus în repetate rânduri: «Eunucule, prostule, mâncăciosule, nepriceput în arme, nu lupta, copilule, incapabil să suporți povara bătăliei!» Cel care mi-ar spune asta ar fi ucis de mine. Karna mi-a spus aceste cuvinte, O, Bharata! O, tu, cel cu brațele puternice, tu cunoști jurământul pe care l-am făcut împreună cu tine. Amintește-ți cuvintele pe care le-am rostit atunci. O, cel mai de seamă dintre oameni, acționează în așa fel încât jurământul meu, O, fiu al lui Kunti, precum și jurământul tău, să nu fie încălcate. O, Dhananjaya, fă ceea ce este necesar pentru ca jurământul meu să se împlinească.” Auzind aceste cuvinte ale lui Bhima, Arjuna, de neînvins, apropiindu-se de Karna în acea bătălie, i-a spus: „O, Karna, tu lupți fals. O, fiu al lui Suta, tu te lauzi singur. Tu, cel cu înțelegere rea, ascultă acum ce-ți spun. Eroii se confruntă cu una dintre aceste două lucruri în luptă, și anume victoria sau înfrângerea. Ambele sunt incerte, O, fiu al lui Radha! Nu este altfel nici când Indra însuși este angajat în luptă. Făcut surd de Yuyudhana, cu simțurile tale nemaifiind sub controlul tău, erai aproape de moarte. Amintindu-și însă că jurasem să te ucid, acel erou te-a lăsat să pleci fără să-ți ia viața. Este adevărat că ai reușit să-l privezi pe Bhimasena de carul său. Totuși, fiul lui Radha, insultele tale la adresa acelui erou au fost păcătoase. Acei tauri printre oameni, care sunt cu adevărat drepți și curajoși, după ce au învins un dușman, nu se laudă niciodată și nu vorbesc rău despre nimeni. Totuși, cunoștințele tale sunt puține. Din această cauză, fiul lui Suta, te-ai lăsat pradă unor astfel de discursuri. Apoi, din nou, epitetele jignitoare pe care le-ai aplicat lui Bhimasena, dotat cu mare vitejie și eroism și devotat practicilor celor drepți, nu erau în concordanță cu adevărul. În fața tuturor trupelor, a lui Kesava, precum și a mea, ai fost de multe ori făcut surd de Bhimasena în luptă. Fiul lui Pandu, însă, nu ți-a adresat niciun cuvânt dur. Însă, întrucât i-ai adresat lui Vrikodara multe cuvinte dure și întrucât, împreună cu alții, l-ai ucis pe fiul lui Subhadra sub ochii mei, astăzi vei culege roadele acestor ofense ale tale. Pentru propria ta distrugere, O, ființă răutăcioasă, ai tăiat arcul lui Abhimanyu; pentru asta, O, tu, cel cu puțină înțelegere, vei fi ucis de mine, împreună cu toți adepții, forțele și animalele tale. Îndeplinește acum toate faptele pe care trebuie să le faci, căci o mare calamitate te pândește. Îl voi ucide pe Vrishasena chiar sub ochii tăi, în luptă. Pe toți ceilalți regi care vor avansa împotriva mea, îi voi trimite în lăcașul lui Yama. Spun asta cu sinceritate, punând mâna pe arma mea. Prost cum ești, fără înțelepciune și plin de vanitate, îți spun că, văzându-te zăcând pe câmpul de luptă, răul Duryodhana se va lăsa pradă unor lamentații amare.” După ce Arjuna a jurat să-l ucidă pe fiul lui Kama, s-a ridicat un zgomot puternic și teribil printre războinicii din care. În acel moment înfricoșător, când confuzia era pretutindeni, soarele cu o mie de raze, estompându-și razele, a intrat în dealul Asta. Atunci, O, rege, Hrishikesa, staționat în fruntea bătăliei, îmbrățișându-l pe Arjuna care își îndeplinise jurământul, i-a spus aceste cuvinte: „Prin noroc, O, Jishnu, marele tău jurământ a fost

îndeplinit. Prin noroc, Vriddhakshatra a fost ucis împreună cu fiul său. Însuși generalul celest, O, Bharata, întâlnind forța Dhartarashtra, și-ar pierde mințile în luptă, O, Jishnu. Nu există nicio îndoială în privința asta. În afară de tine, O, tigru printre oameni, nu văd nici măcar în gând o persoană în cele trei lumi care ar putea lupta cu această oaste. Mulți războinici regali înzestrați cu mare vitejie, egali cu tine sau superiori ție, s-au unit la porunca lui Duryodhana. Îmbrăcați în zale, ei nu s-au putut apropia de tine, întâlnindu-te pe tine, furios, în luptă. Energia și puterea ta sunt egale cu ale lui Rudra sau ale Distrugătorului însuși. Nimeni altcineva nu este capabil să dea dovadă de o asemenea vitejie în luptă precum tu, O, distrugător al dușmanilor, singur și fără sprijin, ai dat dovadă astăzi. Astfel te voi aplauda din nou după ce Karna, cu sufletul său rău, va fi ucis împreună cu adepții săi. Astfel te voi glorifica când acel dușman al tău va fi învins și ucis." Arjuna i-a răspuns: „Prin harul tău, O, Madhava, acest jurământ pe care chiar și zeii l-ar fi îndeplinit cu dificultate, a fost îndeplinit de mine. Victoria lor nu este deloc o minune, având pe tine, O, Kesava, ca stăpân al lor. Prin harul tău, Yudhishthira va obține întregul pământ. Toate acestea se datorează puterii tale, O, tu, din neamul lui Vrishni! Aceasta este victoria ta, O, stăpâne! Prosperitatea noastră este victoria ta, O, stăpâne! Prosperitatea noastră este grija ta, iar noi suntem servitorii tăi, O, ucigaș al lui Madhu!" Astfel abordat, Krishna zâmbi ușor și încet îndemnă caii. Și îi arătă lui Partha, pe măsură ce se apropiau, câmpul de luptă plin de privelişti crude.

Apoi Krishna spuse: Dorind victoria în luptă sau faima mondială, mulți regi viteji zac pe pământ, loviți de săgețile tale. Armele și podoabele lor sunt împrăștiate, iar caii, carele și elefanții lor sunt sfărâmați și rupți. Cu armurile lor străpunse sau tăiate, au ajuns la cea mai mare suferință. Unii dintre ei sunt încă în viață, iar unii dintre ei sunt morți. Aceia însă, care sunt morți, par încă vii din cauza strălucirii cu care sunt înzestrați. Privește pământul acoperit de săgețile tale înzestrate cu aripi de aur, cu numeroasele lor alte arme de atac și apărare și cu animalele lor (lipsite de viață). Într-adevăr, pământul pare strălucitor cu armuri și coliere de pietre prețioase, cu capetele lor împodobite cu cercei, cu coifuri și diademă, cu ghirlande florale și bijuterii purtate pe coroane, cu Kanthasutras și Angadas, cu zale de aur și cu diverse alte ornamente frumoase. Presărat cu Anuskaras și tolbe pentru săgeți, cu stindarde și bannere, cu Upaskaras și Adhishthanas, cu săgeți și catargele carelor, cu roți sparte și Akshas frumoase din belșug, cu juguri și hamuri pentru cai, cu curele și arcuri și săgeți, cu elefanți, harnașamente, cu măciuci cu țepi și cârlige de fier, cu sulițe și lănci, cu Kundas și bâte, cu Sataghnis și Bhushandis, cu săbii și topoare, cu bâte scurte și grele și cu ciomege, cu bâte și Kunapas, cu biciuri împodobite cu aur, O, taur din rasa lui Bharata, cu clopoțeii și diverse alte ornamente ale elefanților maiestuoși, cu ghirlande florale și diverse tipuri de decorațiuni, și cu veșminte scumpe, toate desprinse de pe trupurile oamenilor și ale animalelor, pământul strălucește, ca firmamentul toamnei cu planete și stele. Stăpânii pământului, uciși pentru binele pământului, zac pe pământ, strângând cu membrele lor pământul ca pe o soție dragă. Precum munții care varsă prin peșterile și fisurile lor râuri de cretă lichidă, acești elefanți, asemănători cu înșuși Airavata și uriași ca munții, varsă râuri abundente de sânge prin rănile provocate de arme. Privește, O, eroule, acele creaturi uriașe lovite de săgeți, zăcând pe pământ în convulsii. Privește și acei cai, zăcând pe pământ, împodobiți cu harnașamente de aur. Privește și, O, Partha, acele care fără călăreți și fără vizitii, care odată semănau cu vehicule celeste sau cu forme vaporoase pe cerul serii, zăcând acum pe pământ, cu stindarde și steaguri și Akshas și juguri tăiate în bucăți, și cu săgeți și catarge rupte, O, stăpâne. Și soldații de infanterie, O, eroule, purtând arcuri și scuturi și uciși cu sutele și miile, zac pe pământ, scăldați în sânge și strângând pământul cu toate membrele, cu părul împrăștiat în praf. Privește, O, cel cu brațele puternice, acei războinici cu trupurile sfâșiate de armele tale. Priviți pământul, presărat cu cozi de iac, evantaie, umbrele, steaguri, cai, care și elefanți, cu diverse tipuri de pături, hamuri de cai, robe frumoase și *Varuthas* (care) scumpe, parcă acoperit cu tapiserii brodate. Mulți războinici căzuți de pe spatele elefanților bine echipați, împreună cu creaturile pe care le călăreau, arată ca niște lei căzuți de pe vârfurile munților, loviți de fulger. Amestecați cu caii (pe care îi călăreau) și arcurile (pe care le țineau), călăreți și soldați pe jos în număr mare zac pe câmp, acoperiți de sânge. Privește, O, cel mai de seamă dintre oameni, suprafața pământului este înfricoșătoare la vedere, acoperită cum este cu un număr mare de elefanți,

cai şi războinici căzuţi, şi plină de sânge, grăsime şi carne putrezită în abundenţă, pe care câinii, lupii, Pisachas şi diverşi rătăcitori ai nopţii galopează cu bucurie! Această faptă măreaţă şi puternică pe câmpul de luptă poate fi realizată numai de tine, O, cel puternic, sau de către acel şef al zeilor, şi anume Indra însuşi, care în marea bătălie îi ucide pe Daityas şi Danavas.

Sanjaya a continuat: Arătându-i astfel câmpul de luptă lui Arjuna, împodobit cu diademă, Krishna a suflat în scoica sa *Panchajanya*, împreună cu soldaţii veseli ai armatei Pandava (care suflau în scoicile lor respective). După ce i-a arătat câmpul de luptă eroului încoronat, ucigaşul duşmanilor, Janardana s-a îndreptat repede spre Ajatasatru, fiul lui Pandu, şi l-a informat despre uciderea lui Jayadratha.[176]

SECŢIUNEA CXLVIII

Sanjaya spuse: După ce conducătorul Sindhuşilor fusese ucis de Partha, Krishna, mergând la rege, şi anume Yudhishthira, fiul lui Dharma, L-a adorat pe acesta cu inima plină de bucurie. Şi a spus: „Prin noroc, O rege al regilor, prosperitatea ta creşte. O, cel mai bun dintre oameni, duşmanul tău a fost ucis. Prin noroc, fratele tău mai mic şi-a îndeplinit jurământul.” Astfel abordat de Krishna, acest cuceritor al cetăţilor ostile, şi anume regele Yudhishthira, cuprins de bucurie, a coborât din carul său, O, Bharata! Ochii îi erau plini de lacrimi de bucurie, i-a îmbrăţişat pe cei doi Krishna şi, ştergându-şi faţa luminoasă, asemănătoare cu o floare de lotus, i-a spus aceste cuvinte lui Vasudeva şi lui Dhananjaya, fiul lui Pandu: „Voi, mari luptători în care, din bunăvoie, văd pe amândoi după ce v-aţi îndeplinit sarcina. Prin noroc, acel suflet vinovat, şi anume conducătorul Sindhuşilor, a fost ucis. Voi, Krishna, prin noroc, aţi făcut ceea ce m-a umplut de mare fericire. Prin noroc, duşmanii noştri au fost aruncaţi într-un ocean de tristeţe. Tu eşti suveranul suprem al tuturor lumilor, O, ucigaş al lui Madhu! În cele trei lumi, cei care Te au ca învăţător nu pot avea un obiect imposibil de realizat. Prin harul Tău, O, Govinda, vom învinge duşmanii noştri, la fel cum Indra i-a învins pe Danava în vremurile de demult. Fie cucerirea lumii, fie cucerirea celor trei lumi, totul este sigur, O, tu din neamul Vrishni, pentru cei cu care eşti mulţumit, O, dătător de onoruri! Ei nu pot avea păcat, nici nu pot întâlni înfrângerea în luptă cu care Te bucuri Tu, O, domn al zeilor, O, dătător de onoruri! Este prin harul Tău, O, Hrishikesa, că Şakra a devenit şeful zeilor. Este prin harul Tău, că acel binecuvântat personaj a obţinut pe câmpul de luptă suveranitatea celor trei lumi! Este prin harul Tău, O, domn al zeilor, că cel din urmă a obţinut nemurirea, O, Krishna, şi se bucură de regiuni eterne (de fericire). După ce a ucis mii de Daitya, cu o putere care îşi are originea în harul Tău, O, ucigaş de duşmani, Şakra a obţinut stăpânirea zeilor. Prin harul Tău, O, Hrishikesa, universul mobil şi imobil, fără a se abate de la cursul său (ordonat), O, erou, este angajat în rugăciuni şi *homa*![177] În început, acest univers, învăluit în întuneric, fusese o vastă întindere de apă. Prin harul Tău, O, cel cu braţe puternice, universul a devenit manifest, O, cel mai bun dintre oameni! Tu eşti creatorul tuturor lumilor, Tu eşti Sufletul Suprem şi Tu eşti neschimbător! Cei care Te văd, O, Hrishikesa, nu sunt niciodată confuzi. Tu eşti Dumnezeul Suprem, Tu eşti Dumnezeul zeilor şi Tu eşti Etern. Cei care îşi găsesc refugiu la Tine, O, domn al zeilor, nu sunt niciodată confuzi. Fără început şi fără moarte, Tu eşti Divin, Creatorul tuturor lumilor şi neschimbător. Cei care îţi sunt devotaţi, O, Hrishikesa, depăşesc întotdeauna orice dificultate. Tu eşti Suprem, cel Străvechi, Fiinţa Divină şi ceea ce este Cel mai Înalt dintre cei înalţi. Cel care atinge acel lucru, şi anume Sinele Tău Suprem, i-a fost stabilită de către Tine cea mai înaltă prosperitate. Eşti cântat în cele patru *Vede*. Cele patru *Vede* Te cântă. Căutând adăpost la Tine, O, cel cu suflet înalt, voi avea parte de o prosperitate fără rival. Tu eşti Dumnezeul Suprem, Tu eşti Dumnezeul celor mai înalţi zei, Tu eşti stăpânul Fiinţelor Aripate şi stăpânul tuturor fiinţelor omeneşti. Tu eşti Supremul Stăpân al tuturor. Mă plec în faţa Ta, O, cel mai bun dintre fiinţe! Tu eşti Domnul, Stăpânul stăpânilor, O, cel puternic! Prosperitate ţie, O Madhava! O tu cu ochi mari, suflet universal, Tu eşti originea tuturor lucrurilor. Acela, din nou, care

176 Ediţiile tipărite şi manuscrisele nu sunt în concordanţă între ele în ceea ce priveşte ordinea şi numerotarea ultimelor douăsprezece versete. Ediţia din Bombay omite câteva versete.

177 Totul, chiar şi creaţia neînsufleţită, există şi adoră zeitatea supremă.

este un prieten al lui Dhananjaya sau care face bine pentru Dhananjaya, te primește pe tine, care ești învățătorul lui Dhananjaya, și atinge fericirea." Astfel abordat de el, acei cu suflete înalte, și anume Kesava și Arjuna, i-au spus cu bucurie regelui, acelui stăpân al pământului: „Păcătosul rege Jayadratha a fost consumat de focul mâniei tale. O puternicule, deși oastea Dhartarashtra este vastă și se umflă de mândrie, totuși, O, Bharata, lovită și ucisă, este nimicită." O ucigaș de dușmani, este în urma mâniei tale că Kaurava sunt distruși. După ce te-ai înfuriat pe tine, care poți ucide numai cu privirea, cel cu suflet josnic Suyodhana, împreună cu prietenii și rudele sale, va trebui să-și dea viața în bătălie. Ucis înainte din cauza furiei tale și doborât și de zei înșiși, invincibilul Bhishma, bunicul Kurus, zace acum pe un pat de săgeți. O ucigaș de dușmani, victoria în bătălie le este de neatins lor, și moartea îi așteaptă și pe cei care te au pe tine, O, fiu al lui Pandu, ca dușman. Regat, viață, cei dragi, copii și diverse feluri de fericiri, vor fi pierdute în curând de către cel cu care tu, O, arzător de dușmani, te-ai mâhnit. Îi consider pe Kaurava pierduți cu fiii și rudele lor, când tu, O, arzător de dușmani, care ești atent la datoriile unui rege, te-ai mâniat pe ei. Apoi Bhima, O, rege, și puternicul războinic de care Satyaki, ambii răniți de săgeți, și-au salutat seniorul. Și acei doi puternici arcași s-au așezat pe pământ, înconjurați de Panchala. Văzându-i pe acei doi eroi plini de bucurie și sosiți și așteptând cu mâinile împreunate, fiul lui Kunti i-a felicitat pe amândoi, spunând: „Din bun augur este că vă văd pe amândoi, o eroi, scăpați cu viață din acea mare de trupe (ostile), acea mare în care Drona a jucat rolul unui aligator invincibil, și fiul lui Hridika pe cel al unui rechin fioros. Din noroc, toți regii pământului au fost învinși (de voi doi).[178] Din noroc, vă văd pe amândoi victorioși în bătălie. Din noroc, Drona a fost învins în bătălie, și acel puternic războinic de care fiul lui Hridika. Din noroc, Karna a fost învins în bătălie cu săgeți cu țepi. Din noroc, Salya a fost și el nevoit să se retragă din câmpul de luptă de către voi doi, o tauri printre oameni. Din noroc, vă văd pe amândoi venind înapoi din bătălie nevătămați, voi, care sunteți fruntași războinici de care și pricepuți în luptă! Din noroc, vă văd din nou, o eroi, care ați traversat acea mare de trupe în obediență față de comanda mea, voi, care ați mers la bătălie împinși de dorința de a mă onora! Voi sunteți eroi care se bucură de luptă. Voi sunteți pentru mine ca viața. Din noroc vă văd pe amândoi." După ce a spus aceasta, fiul lui Pandu, O, rege, i-a îmbrățișat pe Yuyudhana și Vrikodara, acei tigri printre oameni, și a vărsat lacrimi de bucurie. Apoi, O, monarh, întreaga oaste a Pandava a devenit veselă și plină de bucurie. Și toți și-au pus din nou inima pe bătălie.

SECȚIUNEA CXLIX

Sanjaya a spus: La căderea conducătorului Sindhus, fiul tău Suyodhana, cu fața udată de lacrimi, cuprins de durere și suspinând fierbinte ca un șarpe cu colții rupți, acel ofensator al întregii lumi, adică fiul tău, a simțit o amară suferință. Văzând măcelul teribil al trupelor sale provocat de Jishnu, Bhimasena și Satwata în luptă, a devenit palid, abătut și melancolic, iar ochii i s-au umplut de lacrimi. Și a ajuns să creadă că nu există pe pământ niciun războinic care să se poată compara cu Arjuna. Nici Drona, nici fiul lui Radha, nici Aswatthaman, nici Kripa, O, sire, nu sunt capabili să stea în fața lui Arjuna când acesta este cuprins de mânie. Și Suyodhana și-a spus: „După ce i-a învins în luptă pe toți puternicii războinici din armata mea, Partha l-a ucis pe conducătorul Sindhus. Nimeni nu i-a putut rezista. Această mare oaste a mea a fost aproape exterminată de Pandavi. Cred că nu există nimeni care să-mi poată proteja armata, nici măcar Purandara însuși. El, pe care m-am bazat în această luptă, din păcate, Karna a fost învins în luptă, iar Jayadratha a fost ucis. Karna, pe a cărui energie m-am bazat și pe care l-am considerat pe Krishna ca fiind un nimic, care a venit să-mi ceară pacea, din păcate, Karna a fost învins în luptă." Îndurerat în sufletul său, acel ofensator al întregii lumi, O, rege, s-a dus la Drona, O, taur al neamului Bharata, pentru a-l vedea. Mergând la el, l-a informat pe Drona despre imensa măcelărire a Kurus, victoria dușmanilor săi și cumplita calamitate a Dhartarashtras.[179] Și Suyodhana a spus: „Privește, O, învățătorule, acest imens măcel al regilor.[180] Am venit la luptă, punându-l pe străMoșul meu, adică pe eroicul Bhishma, în fruntea

178 Aceasta este o tripletă din ediția Calcutta.

179 Literar, "faptul că Dhartarashtras s-au scufundat (în suferință)".

180 Literar, "persoane ale căror bucle coronale au fost supuse băii sacre".

noastră. După ce l-a ucis, Sikhandin, cu aspirația sa împlinită, rămâne în fruntea tuturor trupelor, înconjurat de toți Panchalas, lacom după un alt triumf.[181] Un alt discipol al tău, și anume invincibilul Savyasachin, după ce a ucis șapte *Akshauhinis* din trupe, l-a trimis pe regele Jayadratha în lăcașul lui Yama. Cum, O, învățătorule, voi fi eliberat de datoria pe care o am față de acei aliați ai mei care, dorind victoria pentru mine și angajați mereu în binele meu, s-au dus în lăcașul lui Yama? Acei domni ai pământului care au dorit suveranitatea pământului, zac acum pe pământ, abandonând toată prosperitatea lor pământească. Cu adevărat, sunt un laș. După ce am provocat un astfel de măcel al prietenilor, nu îndrăznesc să cred că voi fi sfințit chiar și prin efectuarea a o sută de sacrificii de cai. Sunt lacom și păcătos și un încălcător al dreptății. Numai prin faptele mele, acești domni ai pământului, în dorința lor de victorie, s-au dus în lăcașul lui Yama. De ce, în prezența acelor regi, pământul nu-mi oferă o groapă (prin care să mă scufund), din moment ce sunt atât de păcătos în comportament și un astfel de instigator al disensiunilor interne![182] Vai, ce îmi va spune străMoșul cu ochii roșii ca sângele, acel erou invincibil care a cucerit lumea cealaltă, în mijlocul regilor, când mă va întâlni?[183] Priviți acel puternic arcaș, Jalasandha, ucis de Satyaki. Acel mare războinic, acel erou, a venit cu mândrie la luptă pentru mine, pregătit să-și dea viața. Văzând că împăratul Kamvojas a fost ucis, la fel și Alamvusha și mulți alți aliați ai mei, ce rost mai are să-mi păstrez viața? Acei eroi neînfricați care, luptând pentru mine și străduindu-se din toate puterile să-mi învingă dușmanii, și-au dat viața. Astăzi, O, distrugător al dușmanilor, îmi voi folosi toată puterea pentru a mă elibera de datoria pe care o am față de ei și îi voi mulțumi cu ofrande de apă, mergând la Yamuna. O, cel mai de seamă dintre toți purtătorii de arme, îți spun sincer și jur pe faptele bune pe care le-am săvârșit, pe vitejia pe care o posed și pe fiii mei, că ucigând pe toți panchalașii împreună cu pandavașii, voi obține pacea sufletească, sau, dacă voi fi ucis de ei în luptă, mă voi duce în acele ținuturi unde s-au dus aliații mei. Cu siguranță voi merge acolo unde s-au dus acei tauri printre oameni, uciși în timp ce luptau pentru mine, de către Arjuna! Aliații noștri, văzând că nu sunt bine protejați de noi, nu mai doresc să ne fie alături. O, tu, cel cu brațe puternice, ei îi consideră acum pe Pandavi preferabili nouă. Tu însuți, cu ținta sigură, ai hotărât exterminarea noastră în luptă, pentru că îl tratezi cu indulgență pe Arjuna, deoarece este discipolul tău. Din această cauză au fost uciși toți cei care s-au străduit să ne asigure victoria. Se pare că doar Karna ne dorește acum victoria. Omul cu înțelegere slabă, care, fără a-l examina cum se cuvine pe celălalt, îl acceptă ca prieten și îl angajează în preocupări care necesită prieteni pentru a fi îndeplinite, va suferi cu siguranță prejudicii, așa cum a fost gestionată această chestiune a mea de către cel mai bun prieten al meu![184] Sunt extrem de lacom, păcătos, cu inima strâmbă și caracterizat de avariție! Vai, regele Jayadratha a fost ucis, la fel și fiul lui Somadatta, de mare energie, și Abhishahas, Surasenas, Sivis și Vasatis! Astăzi mă voi duce acolo unde s-au dus acei tauri printre oameni, uciși în timp ce luptau pentru mine, de către Arjuna. În absența acestor tauri printre oameni, nu mai am nevoie de viață. O, învățător al fiilor lui Pandu, dă-mi permisiunea ta în această privință.”

SECȚIUNEA CL

Dhritarashtra a spus: După ce conducătorul Sindhus a fost ucis în luptă de Savyasachin și după căderea lui Bhurisravas, care a fost starea ta sufletească? După ce Drona a fost astfel abordat de Duryodhana în mijlocul Kurus, ce i-a răspuns atunci învățătorul? Spune-mi toate acestea, O, Sanjaya!

---

181 *Praluvdhas* este explicat diferit de Nilakantha. El presupune că Duryodhana îl caracterizează aici pe Sikhandin ca fiind un vânător înșelător, ca urmare a înșelăciunii prin care a provocat căderea lui Bhishma. Aceasta este o interpretare forțată.

182 Adopt interpretarea din Bombay.

183 Ediția din Bombay citește acest verset în mod diferit și introduce după el un altul care nu apare în textele din Bengal.

184 Nu sunt sigur dacă am tradus corect versetul 31 și prima jumătate a versetului 32. Traducătorii vernaculari au făcut o mare încurcătură din acest pasaj. Dificultatea rezidă în *Surhittamais*. Înțeleg că Duryodhana spune: „Karna, Sakuni, Duhsasana și cu mine te-am considerat, O, învățătorule, un prieten și te-am angajat în această bătălie. Nu știam însă atunci că ești un dușman deghizat”.

Sanjaya a spus: Plânsete puternice s-au auzit printre oamenii tăi, O, Bharata, după uciderea lui Bhurisravas şi a conducătorului Sindhus. Toţi au ignorat sfaturile fiului tău, sfaturi care au dus la uciderea a sute de lideri ai oamenilor. În ceea ce-l priveşte pe Drona, auzind cuvintele fiului tău, el a fost cuprins de durere. După o scurtă reflecţie, O, monarhule, el a rostit aceste cuvinte cu mare suferinţă.

Drona a zis: O Duryodhana, de ce mă străpungi astfel cu săgeţi verbale? Ţi-am spus înainte că Arjuna este de neînvins în luptă. Protejat de Arjuna încoronat, Sikhandin l-a ucis pe Bhishma. Prin acest fapt, O tu, de neam Kuru, măiestria lui Arjuna în luptă a fost bine testată. Văzându-l pe Bhishma, care era de neînvins de zei şi Danava, ucis de fapt în luptă, chiar şi atunci am ştiut că această oaste Bharata este sortită pieirii. După căderea aceluia pe care în cele trei lumi îl consideram cel mai viteaz erou, pe cine altcineva ne putem baza? Acele zaruri, O tată, cu care Sakuni a jucat cândva în adunarea Kuru, nu erau zaruri, ci săgeţi ascuţite capabile să ucidă inamici. Chiar acele săgeţi, O tată, trase de *Jaya*, ne ucid acum. Deşi Vidura le-a caracterizat astfel, tu nu ai înţeles încă că erau aşa. Acele cuvinte din nou, pe care înţeleptul şi nobilul Vidura, cu lacrimi în ochi, ţi le-a spus atunci, acele cuvinte de pace propovăduite, nu le-ai ascultat. Calamitatea aceea prevestită a venit acum. Acel masacru înfricoşător, O Duryodhana, a venit acum ca rezultat al neascultării tale faţă de cuvintele lui Vidura. Omul cu înţelegere nebună, care, nesocotind cuvintele salutare ale prietenilor de încredere, îşi urmează propria părere, cade curând într-o situaţie jalnică. O, fiu al Gandhari, acest mare rău, şi anume, că ai târât în faţa noastră în adunarea Kuru pe Krishna, care nu merita niciodată un astfel de tratament, care s-a născut dintr-un neam nobil şi care practică fiecare virtute. Să ştii că toate acestea sunt puţin, căci în lumea de dincolo te aşteaptă consecinţe grave. Învingându-i pe Pandava la zaruri prin înşelăciune, i-ai trimis în pădure, îmbrăcaţi în piei de cerb. Ce alt Brahmana, în afară de mine, în această lume, ar căuta să îi răneasscă pe aceşti prinţi care sunt mereu angajaţi în practicarea virtuţii şi care îmi sunt ca propriii mei fii? Cu aprobarea lui Dhritarashtra, în mijlocul adunării Kuru, tu, cu Sakuni ca ajutor, ai provocat mânia Pandava. Unit cu Duhsasana, Karna a alimentat acea mânie. Nesocotind cuvintele lui Vidura, tu ai alimentat-o în mod repetat singur. Cu grijă hotărâtă, toţi aţi înconjurat pe Arjuna, hotărâţi să-l susţineţi pe conducătorul Sindhuşilor. Atunci de ce aţi fost toţi învinşi şi de ce a fost ucis şi Jayadratha? De ce, atâta timp cât tu eşti în viaţă, şi Karna, şi Kripa, şi Salya, şi Aswatthaman, O Kauravya, a fost ucis conducătorul Sindhuşilor? Pentru salvarea conducătorului Sindhuşilor, regii (de partea ta) şi-au pus în aplicare întreaga energie feroce. De ce a fost ucis Jayadratha în mijlocul lor? Bazându-se pe mine, regele Jayadratha sperase la salvarea sa din mâinile lui Arjuna. Totuşi, nu a primit salvarea pe care o aşteptase. Nici eu nu-mi văd siguranţa pentru mine. Până nu voi reuşi să ucid Panchala cu Sikhandin, mă simt ca unul care se scufundă în mlaştina Dhristadyumna. Eşuând, O Bharata, în salvarea conducătorului Sindhuşilor, de ce mă străpungi astfel cu săgeţile tale verbale, văzând că şi eu arz de durere? Nu mai vezi pe câmpul de luptă stindardele de aur ale lui Bhishma, cu ţintă sigură, acel războinic care nu obosea niciodată în luptă. Atunci cum poţi spera la succes? Când conducătorul Sindhuşilor şi Bhurisravas au fost ucişi chiar în mijlocul atâtor maeştri de care de luptă, ce crezi că va fi sfârşitul? Kripa, greu de învins, este încă în viaţă, O rege! Faptul că nu a mers pe urmele lui Jayadratha, îl felicit mult pentru asta! Când l-am văzut pe Bhishma însuşi, acel realizator al celor mai dificile isprăvi (în luptă), acel războinic care nu putea fi ucis în luptă de zei cu Vasava în frunte, ucis sub ochii tăi, O Kaurava, precum şi ai fratelui tău mai mic Duhsasana, m-am gândit atunci, O rege, că Pământul te-a părăsit. Iată trupele Pandava şi Srinjaya, unite, acum se năpustesc asupra mea. Pentru binele tău în luptă, O fiu al lui Dhritarashtra, nu-mi voi da jos armura fără să ucid toţi Panchala. O rege, du-te şi spune-i fiului meu Aswatthaman, care este prezent în luptă, să nu lase în pace pe Somaka, chiar cu riscul vieţii lui.[185] Ar trebui să-i mai spui: „Respectă toate instrucţiunile pe care le-ai primit de la tatăl tău. Fii ferm în acte de umilinţă, în autocontrol, în adevăr şi dreptate. Observând religia, profitul şi plăcerea, fără a neglija religia şi profitul, ar trebui să îndeplineşti întotdeauna acele acte în care predomină religia. Brahmanii trebuie

185 Adică „el ar trebui, prin toate mijloacele pe care le are la dispoziţie, să răzbune prin Somaka, pe acei duşmani ai mei”.

întotdeauna mulţumiţi cu daruri. Toţi merită închinarea ta. Nu trebuie să faci niciodată nimic care să le fie vătămător. Ei sunt ca flăcări de foc.” În ceea ce mă priveşte pe mine, voi pătrunde în oastea inamică, O ucigaş de duşmani, pentru o mare luptă, străpuns aşa cum sunt de tine cu săgeţile tale verbale. Tu poţi, O, Duryodhana, să mergi şi să protejezi acele trupe. Atât Kurușii, cât şi Srinjayaşii sunt furioşi. Vor lupta chiar şi în timpul nopţii. După ce a rostit aceste cuvinte, Drona a pornit împotriva Pandavilor şi s-a pregătit să domine energia Kşatriyilor, precum soarele care eclipsează lumina stelelor.

SECȚIUNEA CLI

Sanjaya a spus: Împins astfel de Drona, regele Duryodhana, cuprins de furie, şi-a îndreptat inima spre luptă. Iar fiul tău, Duryodhana, i-a spus atunci lui Karna: „Iată, fiul lui Pandu, împodobit cu diademă, având doar pe Krishna ca ajutor, a pătruns în formaţia alcătuită de învăţătorul, o formaţie pe care nici zeii înşişi nu o puteau străpunge, şi, sub privirile ilustrului Drona care lupta în bătălie şi ale multor alţi războinici de seamă, l-a ucis pe conducătorul Sindhus. Iată, O, fiu al lui Radha, mulţi dintre cei mai de seamă regi zăcând pe pământ, ucişi în luptă. Partha, fără ajutorul nimănui, sub privirile ilustrului Drona şi ale mele, care ne străduiam cu înverşunare ca o mulţime de animale inferioare ucise de un leu. Fiul lui Sakra a redus oastea mea la o mică rămăşiţă din ceea ce era. Cum a putut Phalguna, în ciuda rezistenţei opuse de Drona în luptă, să-şi îndeplinească jurământul ucigându-l pe conducătorul Sindhus? Dacă Drona nu ar fi dorit acest lucru, O, eroule, cum ar fi putut fiul lui Pandu, în luptă, să străpungă acea formaţie impenetrabilă, învingându-şi maestrul care se lupta cu el? Cu adevărat, Phalguna este extrem de drag ilustrului maestru! Pentru aceasta, acesta din urmă i-a acordat accesul, fără să se lupte cu el. Iată nenorocirea mea! După ce i-a promis mai întâi protecţie conducătorului Sindhus, Drona, acel distrugător al duşmanilor, i-a dat lui Arjuna, împodobit cu diademă, acces în formaţie! Dacă la început i-ar fi acordat permisiunea conducătorului Sindhus să se întoarcă acasă, fără îndoială, un astfel de măcel îngrozitor nu ar fi avut loc niciodată. Vai! Jayadratha, în speranţa de a-şi salva viaţa, dorise să se întoarcă acasă. După ce obţinuse de la Drona promisiunea că-l va proteja în luptă, eu, prostul, l-am împiedicat să plece. Vai, astăzi fraţii mei, cu Chitrasena în frunte, au pierit cu toţii sub ochii noştri nefericiţi.”[186]

Karna a spus: Nu da vina pe învăţător. Acel Brahmana luptă în funcţie de puterea şi curajul său, fără să ţină cont de propria viaţă. Dacă Arjuna, cu caii săi albi, l-a depăşit şi a pătruns în rândurile noastre, nici cea mai mică vină nu îi revine învăţătorului. Phalguna este priceput în mânuirea armelor, are o mare activitate, este înzestrat cu tinereţe; este un erou care stăpâneşte toate armele; se distinge prin rapiditatea mişcărilor sale. Înarmat cu arme cereşti şi călare pe carul său cu steagul maimuţei, ale cărui frâie erau din nou în mâinile lui Krishna, îmbrăcat în armură impenetrabilă şi luând arcul său ceresc *Gandiva* de o putere neştirbită, viteazul Arjuna, împrăştiind săgeţi ascuţite şi mândru de puterea braţelor sale, l-a depăşit pe Drona. Nu este nimic de mirat în acest lucru. Pe de altă parte, învăţătorul, O, rege, este bătrân şi incapabil să se mişte repede. De asemenea, O, rege, este incapabil să-şi exercite braţele mult timp. Din această cauză, Phalguna, cu caii săi albi şi cu Krishna ca vizitiu, a reuşit să-l depăşească pe învăţător. Din acest motiv, nu văd nicio vină în Drona. Cu toate acestea, când Arjuna, cu caii săi albi, a pătruns în rândurile noastre, depăşindu-l pe învăţător, se pare că acesta din urmă, oricât de priceput ar fi în mânuirea armelor, este incapabil să-i învingă pe Pandavi în luptă. Cred că ceea ce este hotărât de Soartă nu se întâmplă niciodată altfel. Şi din moment ce, O, Suyodhana, în ciuda faptului că am luptat cu toate puterile noastre, conducătorul Sindhus a fost ucis în luptă, se pare că Soarta este atotputernică. Împreună cu tine, am depus toate eforturile pe câmpul de luptă. Soarta, însă, zădărnicindu-ne eforturile, nu ne-a zâmbit. Ne-am străduit întotdeauna să le facem rău Pandavilor, bazându-ne atât pe înşelăciune, cât şi pe vitejie. Orice faptă, O, rege, pe care o face o persoană afectată de Soartă, este zădărnicită de Soartă, oricât de mult s-ar strădui persoana respectivă să o realizeze. Orice ar trebui să facă un om dotat cu perseverenţă, ar trebui să facă fără teamă. Succesul depinde de Soartă! Prin înşelăciune, fiii

186 Acesta este un triplet din textele bengaleze.

lui Pritha au fost amăgiți, precum și prin administrarea de otravă, O, Bharata! Au fost arși în palatul de lac, au fost învinși la zaruri. În conformitate cu dictatele artei guvernării, au fost alungați în pădure. Toate acestea, deși făcute de noi cu grijă, au fost zădărnicite de Soartă. Luptă cu hotărâre, O, rege, sfidând Soarta. Între tine și ei, amândoi străduindu-vă să dați ce aveți mai bun, chiar și soarta se poate dovedi favorabilă părții care o depășește pe cealaltă.[187] Pandavii nu au adoptat măsuri înțelepte cu ajutorul inteligenței superioare. Nici noi, O, eroule, nu vedem, O, perpetuator al neamului Kuru, că ai făcut ceva neînțelept din lipsă de inteligență! Soarta este cea care decide rezultatul acțiunilor, înțelepte sau nechibzuite; Soarta, mereu concentrată pe propriile scopuri, este trează când toate celelalte dorm. Oastea ta era vastă, iar războinicii tăi sunt mulți. Chiar și așa, bătălia a început. Cu forța lor mică, mult mai mare și formată din oameni capabili să lovească eficient, a fost mult redusă. Mă tem că este opera Soartei, care ne-a zădărnicit eforturile.

Sanjaya a continuat: În timp ce discutau astfel, O, rege, diviziile Pandava au apărut pentru luptă. Apoi a avut loc o bătălie aprigă între războinicii tăi și ai lor, în care carele și elefanții s-au ciocnit. Totuși, O, rege, toate acestea s-au întâmplat din cauza politicii tale rele!

Ghatotkacha-badha Parva

SECȚIUNEA CLII

Sanjaya a spus: Oastea ta de elefanți, O, rege, plină de putere, a luptat pretutindeni, învingând oastea Pandava. Hotărâți să treacă în lumea cealaltă, Panchala și Kaurava au luptat între ei pentru a fi primiți în tărâmurile înfloritoare ale lui Yama. Războinici curajoși, întâlnind rivali curajoși, s-au străpuns reciproc cu săgeți, sulițe și darde și s-au trimis rapid unul pe altul în lăcașul lui Yama. Îngrozitoare a fost bătălia care a avut loc între războinicii din care și războinicii din care, care s-au lovit reciproc și au provocat un flux violent de sânge. Elefanții înfuriați, întâlnind adversari înfuriați, s-au rănit reciproc cu colții lor. Călăreții, dornici de glorie, au străpuns și au doborât călăreți în acea teribilă luptă corp la corp cu sulițe, săgeți și topoare de luptă. Și soldații de infanterie, O, tu, cel cu brațele puternice, în număr de sute, înarmați cu arme, s-au năpustit repetat unii împotriva altora cu curaj hotărât, O, tu, cel care îi arzi pe dușmani! Confuzia era atât de mare încât panchalașii și kurușii puteau fi distinși unii de alții doar după numele tribale, familiale și personale pe care le auzeam rostite. Războinicii, trimițându-se reciproc în lumea de dincolo cu săgeți, sulițe și topoare, se năpusteau fără teamă pe câmpul de luptă. Cu toate acestea, O, rege, din cauza miilor de săgeți trase de combatanți, cele zece puncte nu mai erau iluminate ca înainte, deoarece soarele apusese. În timp ce Pandavii luptau astfel, O, Bharata, Duryodhana, O, rege, a pătruns în mijlocul oastei lor. Plin de mânia mare pentru uciderea conducătorului Sindhus și hotărât să-și dea viața, el a pătruns în armata inamică. Umplând pământul cu zgomotul roților carului său și făcându-l să tremure, fiul tău s-a apropiat de oastea Pandavilor. Teribilă a fost ciocnirea care a avut loc între el și ei, O Bharata, provocând un carnagiu teribil al trupelor. Ca și soarele însuși la amiază, arzând totul cu razele sale, fiul tău a ars oastea inamică cu ploaia sa de săgeți.[188] Pandavii au devenit incapabili să-și mai privească fratele (Duryodhana). Disperați să-și învingă dușmanii, și-au pus inima să fugă de pe câmpul de luptă. Măcelăriți de ilustrul tău fiu, înarmat cu arcul, cu săgețile sale cu vârfuri de aur și flăcări, panchalașii au fugit în toate direcțiile. Lovite de acele săgeți ascuțite, trupele pandave au început să cadă la pământ. Într-adevăr, pandavii nu reușiseră niciodată să realizeze o astfel de ispravă în luptă, așa cum a realizat-o atunci fiul tău regal, O, monarhule! Oastea Pandava a fost zdrobită și pisată de un elefant.[189] Așa cum o adunare de lotuși își pierde frumusețea când apa (pe care crește) este uscată de soare și vânt, la fel s-a întâmplat și cu oastea Pandava, uscată de fiul tău, O, Bharata, de Panchala, cu Bhimasena cu zece săgeți, și fiecare dintre fiii lui Madri cu câte trei, iar Virata și Drupada cu câte șase, Sikhandin cu o sută, Dhrishtadyumna cu

187 Literar, ”cu raze asemănătoare cu razele sale”.
188 Traduc liber a doua linie, urmând exemplul lui Nilakantha.
189 Sau „ca un lac acoperit de lotuși, agitat din toate părțile de un elefant”.

şaptezeci, Yudhishthira cu şapte, Kaikeyas şi Chedis cu nenumărate săgeţi ascuţite, Satwata cu cinci, fiecare dintre cei (cinci) fii ai lui Draupadi cu câte trei, iar Ghatotkacha cu câteva, el a scos un strigăt de leu. Tăind sute de alţi războinici şi trupurile elefanţilor şi armăsarilor în acea mare bătălie cu ajutorul săgeţilor sale feroce, el s-a comportat ca însuşi Distrugătorul în furia sa, ucigând fiinţele create.[190] În timp ce era angajat în măcelărirea duşmanilor săi, arcul său, a cărui parte din spate era ornamentată cu aur, Yudhishthira, fiul lui Pandu, O, stăpâne, a fost tăiat în trei părţi cu o pereche de săgeţi cu vârfuri late. Iar Yudhishthira l-a străpuns pe Duryodhana cu zece săgeţi ascuţite, trase cu mare forţă. Străpungând membrele vitale ale lui Duryodhana, acestea au trecut prin el şi au pătruns în pământ într-o linie continuă. Trupele care stăteau în jur l-au înconjurat pe Yudhishthira, la fel cum zeii l-au înconjurat pe Purandara pentru uciderea lui Vritra. Atunci, O, sire, regele Yudhishthira, care nu poate fi învins cu uşurinţă, a tras în fiul tău o săgeată puternică în acea bătălie. Străpuns adânc de ea, Duryodhana s-a aşezat pe carul său excelent. Atunci s-a auzit un zgomot puternic din rândul trupelor Panchala. Chiar şi acesta, O, monarhule, era acel zgomot teribil, şi anume: *„Regele a fost ucis!”* Se auzea şi şuieratul violent al săgeţilor, O, Bharata. Apoi Drona s-a arătat repede acolo, în acea bătălie. Între timp, Duryodhana, revenindu-şi în fire, apucase ferm arcul. Apoi s-a repezit spre fiul regal al lui Pandu, spunând: *„Aşteaptă, aşteaptă!”* Apoi, şi panchalaşii, dornici de victorie, au început să avanseze cu viteză. Dorind să-l salveze pe prinţul Kuru, Drona i-a întâmpinat pe toţi. Şi învăţătorul a început să-i distrugă, precum creatorul zilei, cu razele sale strălucitoare, distruge norii agitaţi de furtună. Apoi, O, rege, a avut loc o bătălie aprigă, plină de carnagiu imens, între ai tăi şi ai lor, care s-au întâlnit din dorinţa de a lupta.

SECŢIUNEA CLIII

Dhritarashtra a spus: După ce i-am spus toate aceste cuvinte fiului meu, Duryodhana, care nu ascultă niciodată de poruncile mele, când acel arcaş puternic, înzestrat cu o mare forţă, şi anume preceptor Drona, a pătruns cu furie în tabăra Pandava, şi când acel erou, aşezat pe carul său, a alergat peste câmp, cum au reuşit Pandava să-i oprească înaintarea? Cine a protejat roata dreaptă a carului învăţătorului în acea bătălie îngrozitoare? Cine i-a protejat şi roata stângă când a măcelărit cu ferocitate inamicul? Cine erau acei războinici curajoşi care îl urmau pe eroul luptător din spate? Cine erau, atunci, cei care stăteau în faţa acelui războinic pe car? Când acel arcaş neînvins şi mare, cel mai de seamă dintre toţi purtătorii de arme, dansând de-a lungul traseului carului său, a intrat în tabăra Pandava, cred că duşmanii săi au simţit un frig excesiv şi neobişnuit. Cred că au tremurat ca vitele expuse rafalelor de iarnă. Cum a murit acel taur printre războinicii cu carele, care a consumat toate trupele Panchalas ca o conflagraţie furioasă?

Sanjaya a spus: După ce l-a ucis pe conducătorul Sindhus în seara aceea, Partha, după întâlnirea cu Yudhishthira şi marele arcaş, Satyaki, s-au îndreptat amândoi spre Drona. Apoi Yudhishthira şi Bhimasena, fiul lui Pandu, fiecare cu o divizie separată a armatei, s-au îndreptat repede împotriva lui Drona. În mod similar, inteligentul Nakula, invincibilul Sahadeva şi Dhrishtadyumna cu propria sa divizie, Virata şi conducătorul Salwas, cu o forţă numeroasă, s-au îndreptat împotriva lui Drona în luptă. În mod similar, regele Drupada, tatăl lui Dhrishtadyumna, protejat de Panchalas, s-a îndreptat, O, rege, împotriva lui Drona. Şi fiii lui Draupadi şi *Rakshasa* Ghatotkacha, însoţiţi de forţele lor, s-au îndreptat împotriva lui Drona cu mare splendoare. Prabhadraka-Panchalas, de asemenea, cu şase mii de soldaţi puternici şi toţi luptători eficienţi, s-au îndreptat împotriva lui Drona, punându-l pe Sikhandin în fruntea lor. Alţi oameni de seamă şi războinici puternici din rândul Pandavilor, uniţi împreună, O, taur printre oameni, au pornit împotriva lui Drona. Când acei războinici eroici, O, taur printre Bharati, au pornit la luptă, noaptea a devenit întunecată ca smoala, sporind teroarea celor timizi. Şi în acea oră de întuneric, O, rege, mulţi au fost războinicii care şi-au dat viaţa. Şi acea noapte a adus moartea multor elefanţi, cai şi soldaţi. În acea noapte de întuneric beznă, şacalii urlând pretutindeni inspirau o mare teamă cu gurile lor aprinse. Bufniţele fioroase, aşezate pe stindardele Kauravas şi strigând de acolo,

190 Şaisprezece rânduri, care apar după aceasta în ediţia din Bombay, au fost omise în ediţia din Calcutta.

prevesteau temeri. Atunci, O, rege, s-a ridicat un zgomot puternic printre trupe. Amestecându-se cu bătăile puternice ale tobelor şi cinelelor, mormăiturile elefanţilor, nechezatul cailor şi tropăitul copitelor, acel zgomot s-a răspândit pretutindeni. Apoi, în acea oră a serii, a avut loc o bătălie aprigă între Drona, O, rege, şi toţi Srinjaya. Lumea fiind învăluită în întuneric, nimic nu putea fi observat. Cerul era acoperit de praful ridicat de combatanţi. Sângele oamenilor, al cailor şi al elefanţilor se amestecase. Praful pământesc a dispărut apoi. Toţi am devenit complet abătuţi. În acea noapte, ca şi sunetele unei păduri de bambus arzând pe un munte, se auzeau sunete înspăimântătoare de arme care se ciocneau. Cu sunetele *Mridangelor, Anakelor, Vallakilor* şi *Patahelor,*[191] cu strigătele (oamenilor) şi nechezatul (cailor), o confuzie îngrozitoare s-a instalat peste tot, O, stăpâne! Când câmpul de luptă a fost învăluit de întuneric, prietenii, O, rege, nu mai puteau fi deosebiţi de duşmani. Toţi erau cuprinşi de o nebunie în acea noapte. Praful de pământ care se ridicaseră, O, rege, a fost curând acoperit de ploaia de sânge. Apoi, datorită armurilor aurii şi ornamentelor strălucitoare ale războinicilor, întunericul a fost risipit. Oastea Bharata, împodobită cu pietre preţioase şi aur (şi plină de săgeţi şi steaguri), arăta ca firmamentul nopţii, O, taur al neamului Bharata, presărat cu stele. Câmpul de luptă răsuna atunci de urletele şacalilor şi de croncănitul corbilor, de mormăiturile elefanţilor şi de strigătele şi ţipetele războinicilor. Aceste sunete, amestecându-se, produceau un zgomot asurzitor, care făcea părul să se ridice în cap. Acest zgomot umplea toate punctele cardinale, ca şi tunetul lui Indra. În miezul nopţii, oastea Bharata părea iluminată de Angadas, cerceii, cuirasele şi armele combatanţilor. Elefanţii şi carele, împodobite cu aur, arătau în acea noapte ca nişte nori încărcaţi de fulgere. Săbiile, suliţele, buzduganele, ciomegele, bâtele, lăncile şi topoarele, pe măsură ce cădeau, arătau ca nişte fulgere orbitoare de foc. Duryodhana era rafala de vânt care preceda (acea oaste asemănătoare unei furtuni). Carele şi elefanţii constituiau norii uscaţi ai acesteia. Zgomotul puternic al tobelor şi al altor instrumente forma tunetele acesteia. Abundând în steaguri, arcurile formau fulgere. Drona şi Pandava formau norii plini de ploaie ai acesteia. Săbiile, săgeţile şi buzduganele constituiau tunetele sale. Săgeţile formau ploaia torenţială, iar armele (de alte feluri) rafale de vânt neîncetate. Iar vânturile care suflau erau atât extrem de fierbinţi, cât şi extrem de reci. Teribile, uluitoare şi feroce, erau distrugătoare de vieţi. Nu exista nimic care să poată oferi adăpost împotriva ei.[192] Combatanţii, dornici de luptă, au intrat în acea oaste înfricoşătoare în acea noapte teribilă, răsunând de zgomote îngrozitoare, sporind temerile celor timizi şi bucuria eroilor. Şi în timpul desfăşurării acelei bătălii aprige şi îngrozitoare din noapte, Pandușii şi Srinjayaşii, uniţi împreună, s-au năpustit cu furie asupra lui Drona. Totuşi, O, rege, toţi cei care au avansat împotriva ilustrului Drona au fost obligaţi să se întoarcă sau au fost trimişi în lăcaşul lui Yama. Într-adevăr, în acea noapte, Drona singur a străpuns cu săgeţile sale mii de elefanţi şi zeci de mii de care, precum şi milioane şi milioane de soldaţi şi cai.

SECŢIUNEA CLIV

Dhritarashtra a spus: Când invincibilul Drona, cu energia sa nemăsurată, incapabil să suporte (uciderea lui Jayadratha), a intrat furios în mijlocul Srinjayaşilor, ce aţi gândit voi toţi? Când acel războinic cu suflet nemăsurat, după ce i-a spus aceste cuvinte fiului meu neascultător, Duryodhana, a intrat astfel (în rândurile inamice), ce măsuri a luat Partha? Când, după căderea eroicului Jayadratha şi a lui Bhurisravas, acel războinic neînvins, de mare energie, acel distrugător de duşmani, adică invincibilul Drona, a pornit împotriva Panchalas, ce a gândit Arjuna? Ce a crezut Duryodhana că era cea mai potrivită măsură pe care o putea adopta? Cine erau cei care îl urmau pe acel erou dătător de binecuvântări, cel mai de seamă dintre cei regeneraţi? Cine erau acei eroi, O, Suta, care stăteau în spatele acelui erou în timp ce acesta era angajat în luptă? Cine a luptat în fruntea lui, în timp ce el era ocupat cu măcelul? Cred că toţi Pandavaşii, loviţi de săgeţile fiului lui Bharadwaja, erau, O, Suta, ca nişte vaci slabe tremurând sub cerul iernii. După ce a pătruns în mijlocul Panchalaşilor, cum a murit acel mare arcaş, acel distrugător de duşmani, acel tigru printre

191 Tobe de diferite tipuri şi dimensiuni.

192 Citirea din Bombay este *apalavam* şi nu *viplatam*.

oameni?[193] Când în acea noapte toate trupele, unite împreună, şi toţi marii războinici din care erau combinaţi erau zdrobiţi separat (de Drona), cine erau acei oameni inteligenţi dintre voi care erau prezenţi acolo? Tu spui că trupele mele au fost ucise sau înghesuite împreună, sau învinse, şi că războinicii mei au fost făcuţi surzi în acele confruntări. În timp ce acei combatanţi deveneau descurajaţi şi erau zdrobiţi de Pandavi, ce gândeau ei când se afundau în atâta suferinţă în acea noapte întunecată? Tu spui că Pandavii erau veseli şi extrem de plini de speranţă, iar ai mei erau melancolici, fără inimă şi cuprinşi de panică. Cum, O, Sanjaya, ai putut să faci distincţia în acea noapte între Kuruşi şi Parthas, care nu se retrăgeau?

Sanjaya a spus: În timpul acelei aprige bătălii nocturne, O, rege, Pandavii împreună cu Somakasi s-au năpustit asupra lui Drona. Atunci Drona, cu săgeţile sale rapide, i-a trimis pe toţi Kaikeyasii şi pe fiii lui Dhrishtadyumna în lumea spiritelor. Într-adevăr, toţi acei puternici războinici, O, rege, care au avansat împotriva lui Drona, toţi acei stăpâni ai pământului, au fost trimişi (de el) în tărâmul morţilor. Apoi, regele Sivi, de mare vitejie, plin de furie, a pornit împotriva acelui puternic războinic, şi anume eroicul fiu al lui Bharadwaja, în timp ce acesta din urmă era ocupat cu zdrobirea (combatanţilor inamici). Văzând că marele războinic al Pandavilor avansa, Drona l-a străpuns cu zece săgeţi făcute în întregime din fier. Sivi, însă, l-a străpuns pe Drona în schimb cu treizeci de săgeţi, cu pene Kanka. Zâmbind în acelaşi timp, şi el a doborât, cu o săgeată cu vârful lat, vizitiul carului lui Drona. Drona, ucigând apoi caii ilustrului Sivi, precum şi vizitiul carului său, i-a tăiat capul lui Sivi, cu coiful pe cap, de pe trunchi. Apoi Duryodhana i-a trimis repede lui Drona un vizitiu pentru carul său. După ce frâiele cailor au fost preluate de noul vizitiu, Drona s-a repezit din nou asupra duşmanilor săi. Conducătorul Kalingas, susţinut de trupele Kalinga, s-a năpustit asupra lui Bhimasena, cuprins de furie pentru uciderea tatălui său de către acesta din urmă. După ce l-a străpuns pe Bhima cu cinci săgeţi, l-a străpuns încă o dată cu şapte. Şi l-a lovit pe Visoka (şoferul carului lui Bhima) cu trei săgeţi şi steagul acestuia cu una. Vrikodara, cuprins de furie, sărind din propriul său car în cea a duşmanului său, l-a ucis doar cu pumnii pe furiosul erou al Kalingas. Oasele prinţului ucis astfel în luptă de puternicul fiu al lui Pandu doar cu pumnii, au căzut pe pământ separate unele de altele. Karna şi fratele prinţului ucis (şi alţii) nu au putut suporta fapta lui Bhima. Toţi au început să-l lovească pe Bhimasena cu săgeţi ascuţite, asemănătoare cu şerpi cu venin virulent. Abandonând apoi carul inamicului (pe care stătea), Bhima s-a îndreptat spre carul lui Dhruva,[194] şi l-a zdrobit, cu o lovitură de pumn, pe prinţul care îl lovise fără încetare. Astfel lovit de puternicul fiu al lui Pandu. Dhruva a căzut. După ce l-a ucis, O, rege, Bhimasena, cel cu mare putere, s-a îndreptat spre carul lui Jayarata şi a început să răcnească repetat ca un leu. Trăgându-l pe Jayarata cu braţul stâng, în timp ce răcnea, l-a ucis pe războinic cu o palmă, chiar sub privirea lui Karna. Atunci Karna a aruncat spre fiul lui Pandu o săgeată împodobită cu aur. Pandava, însă, zâmbind în tot acest timp, a prins săgeata cu mâna. Şi invincibilul Vrikodara a aruncat înapoi spre Karna aceeaşi săgeată în acea bătălie. Apoi Sakuni, cu o săgeată îmbibată în ulei, a tăiat săgeata în timp ce aceasta se îndrepta spre Karna. După ce a realizat aceste fapte măreţe în luptă, Bhima, cu vitejia sa extraordinară, s-a întors la propriul său car şi s-a năpustit asupra trupelor tale. Şi în timp ce Bhima avansa astfel, măcelărind (trupele tale) ca însuşi Distrugătorul în furia sa, fiii tăi, O, monarhule, au încercat să se opună acelui erou cu braţe puternice. Într-adevăr, acei războinici puternici l-au acoperit cu o ploaie densă de săgeţi. Atunci Bhima, zâmbind în tot acest timp, i-a trimis în acea bătălie, cu săgeţile sale, pe vizitiul şi caii lui Durmada în lăcaşul lui Yama. Durmada, la auzul acestui lucru, s-a urcat repede în carul lui Dushkarna. Apoi acei distrugători de duşmani, adică cei doi fraţi, călărind pe acelaşi car, s-au năpustit amândoi asupra lui Bhima în prima linie a bătăliei, ca Regentul apelor şi Surya năpustindu-se asupra lui Taraka, cel mai de seamă dintre Daityas. Apoi fiii tăi, Durmada şi Dushkarna, urcând pe acelaşi car, l-au străpuns pe Bhima cu săgeţi. Apoi, sub privirile lui Karna, Aswatthaman, Duryodhana, Kripa, Somadatta şi Valhika, fiul lui Pandu, pedepsitorul duşmanilor, a făcut în aşa fel încât carul eroicilor Durmada şi Dushkarna să se scufunde în pământ printr-o lovitură de picior. Plin de furie, Bhima i-a lovit cu

193 Acesta este un triplet în toate ediţiile.

194 Fratele prinţului Kalinga.

pumnii pe acei fii ai tăi puternici și curajoși, și anume Durmada și Dushkarna, i-a zdrobit și a urlat cu voce tare. Atunci, strigăte de „*Oh*” și „*Vai*” s-au auzit printre trupe. Iar regii, privindu-l pe Bhima, au spus: *„Acela este Rudra, care luptă sub forma lui Bhima printre Dhartarashtras”*. Spunând aceste cuvinte, O, Bharata, toți regii au fugit, lipsiți de simțuri și îndemnând animalele pe care le călăreau să alerge cu viteză maximă. Într-adevăr, nu se puteau vedea doi dintre ei alergând împreună. Apoi, când în acea noapte s-a produs un mare măcel în rândul armatei (Kaurava), puternicul Vrikodara, cu ochi frumoși ca lotusul înflorit, aplaudat cu entuziasm de mulți tauri printre regi, s-a îndreptat spre Yudhishthira și i-a prezentat omagiile sale. Atunci gemenii (Nakula și Sahadeva), Drupada și Virata, Kaikeyas și Yudhishthira au simțit o mare bucurie. Și toți i-au adus omagii lui Vrikodara, așa cum au făcut zeii lui Mahadeva după ce Andhaka a fost ucis. Atunci fiii tăi, toți egali cu fiii lui Varuna, plini de furie și însoțiți de ilustrul Învățător și de un număr mare de care, soldați și elefanți, l-au înconjurat pe Vrikodara din toate părțile, dornici de luptă. Atunci, O, cel mai bun dintre regi, în acea noapte teribilă, când totul era învăluit în întuneric, dens ca un nor, a avut loc o bătălie îngrozitoare între acei războinici iluștri, spre bucuria lupilor, corbilor și vulturilor.

SECȚIUNEA CLV

Sanjaya a spus: După ce fiul său (Bhurisravas) a fost ucis de Satyaki în timp ce acesta se afla în Praya, Somadatta, cuprins de furie, i-a spus lui Satyaki următoarele cuvinte: „De ce, O, Satwata, abandonând îndatoririle Kshatriya prescrise de zeii înalți, te-ai apucat de practicile tâlharilor? De ce cineva care respectă îndatoririle Kshatriya și este înzestrat cu înțelepciune ar lovi în luptă o persoană care se îndepărtează de luptă, sau una care a devenit neajutorată, sau una care și-a pus deoparte armele, sau una care cerșește milă? Două persoane, într-adevăr, dintre Vrishnis sunt considerate a fi cei mai mari războinici, și anume Pradyumna, cu energia sa puternică, și tu, O, Satyaki! De ce te-ai comportat atunci atât de crud și păcătos față de cineva care stătea pe Praya și căruia Partha îi tăiase brațele?[195] Acum, în luptă, suportă consecințele faptelor tale, O, tu, cel cu comportament rău! Astăzi, O, nenorocitule, dând dovadă de vitejie, îți voi tăia capul cu o săgeată cu aripi. Jur, O, Satwata, pe cei doi fii ai mei, pe ceea ce îmi este drag și pe toate faptele mele meritorii, că, dacă înainte de sfârșitul acestei nopți, nu te voi ucide pe tine, care ești atât de mândru de eroismul tău, împreună cu fiii și frații tăi mai mici, cu condiția ca Jishnu, fiul lui Pritha, să nu te protejeze, atunci să mă scufund în iadul teribil, O, nenorocitule din neamul lui Vrishni!” După ce a rostit aceste cuvinte, puternicul Somadatta, cuprins de furie, a suflat tare în scoica sa și a scos un răget de leu. Atunci Satyaki, cu ochi ca petalele de lotus și dinți ca cei ai unui leu, dotat cu o mare forță și cuprins de furie, i-a spus aceste cuvinte lui Somadatta: „O, tu, din neamul lui Kuru, fie că lupt cu tine sau cu alții, în inima mea nu simt niciodată cea mai mică teamă. Dacă, protejat de toate trupele, ai lupta cu mine, nici atunci nu aș simți vreo durere din cauza ta, O, tu, din neamul lui Kuru! Eu respect întotdeauna practicile Kshatriya. Prin urmare, nu mă poți speria doar cu cuvinte care sună a luptă sau cu discursuri care insultă binele. Dacă, O, rege, dorești să te lupți cu mine astăzi, fii crud și lovește-mă cu săgeți ascuțite, iar eu te voi lovi și eu. Fiul tău, puternicul războinic Bhurisravas, O, rege, a fost ucis. Sala și Vrishasena au fost și ei zdrobiți de mine. Astăzi te voi ucide și pe tine, împreună cu soldații și rudele tale. Rămâi hotărât în luptă, căci tu, O, Katirava, ești înzestrat cu o mare putere. Ești deja ucis ca urmare a energiei acelui rege Yudhishthira, purtător de steagul cu tambur, în care se află întotdeauna caritatea, stăpânirea de sine, puritatea inimii, compasiunea, modestia, inteligența, iertarea și toate celelalte lucruri care sunt indestructibile. Vei întâlni distrugerea împreună cu Karna și fiul lui Suvala. Jur pe picioarele lui Krishna și pe toate faptele mele bune că, plin de furie, te voi ucide cu săgețile mele, împreună cu fiii tăi, în luptă. Dacă vei fugi din luptă, atunci vei avea siguranță.” După ce s-au adresat astfel unul altuia, cu ochii roșii de furie, acești oameni de seamă au început să-și tragă săgețile unul asupra celuilalt. Apoi, cu o mie de care și zece mii de cai, Duryodhana și-a ocupat locul, înconjurându-l pe Somadatta, Sakuni, de

195 *Patanipam* este explicat de Nilakantha ca fiind ceva care provoacă *patana* sau căderea unei persoane, deci păcatul. *Nu există nicio referință pentru această notă în corpul acestei pagini, așa că am plasat-o într-o locație probabilă.*--.JBH

asemenea, plin de furie, înarmat cu toate armele şi înconjurat de fiii şi nepoţii săi, precum şi de fraţii săi, care erau egali cu Indra însuşi în vitejie (au făcut acelaşi lucru). Cumnatul tău, O, rege, tânăr la vârstă şi cu un corp tare ca fulgerul şi înzestrat cu înţelepciune, avea cu el o sută de mii de cai de o vitejie deosebită. Cu aceştia, el l-a înconjurat pe puternicul arcaş Somadatta. Protejat de aceşti războinici puternici, Somadatta l-a acoperit pe Satyaki (cu nori de săgeţi). Văzând că Satyaki era acoperit de un nor de săgeţi drepte, Dhrishtadyumna s-a îndreptat spre el cu furie, însoţit de o forţă puternică. Atunci, O, rege, sunetul care se auzea acolo, al celor două mari oştiri care se loveau una de alta, semăna cu cel al multor oceane biciuite de furia unor uragane înspăimântătoare. Atunci Somadatta l-a străpuns pe Satyaki cu nouă săgeţi. Satyaki, în schimb, l-a lovit pe cel mai de seamă dintre războinicii Kuru cu nouă săgeţi. Înjunghiat adânc în acea bătălie de către arcaşul puternic şi ferm (Satyaki), Somadatta s-a aşezat pe terasa carului său şi şi-a pierdut cunoştinţa, leşinând. Văzându-l lipsit de cunoştinţă, vizitiul său, cu mare viteză, l-a dus departe de bătălie pe acel mare războinic, adică pe eroicul Somadatta. Văzând că Somadatta, lovit de săgeţile lui Yuyudhana, îşi pierduse cunoştinţa, Drona se repezi cu viteză, dorind să-l ucidă pe eroul Yadu. Văzând că Învăţătorul se apropia, mulţi războinici Pandava, conduşi de Yudhishthira, îl înconjurară pe ilustrul perpetuator al neamului Yadu, din dorinţa de a-l salva. Atunci a început o bătălie între Drona şi Pandavi, asemănătoare cu cea dintre Vali şi celeştii pentru dobândirea suveranităţii asupra celor trei lumi. Atunci fiul lui Bharadwaja, de mare energie, a acoperit oastea Pandava cu nori de săgeţi şi l-a străpuns şi pe Yudhishthira. Drona l-a străpuns pe Satyaki cu zece săgeţi, iar pe fiul lui Prishata cu douăzeci. L-a străpuns pe Bhimasena cu nouă săgeţi, pe Nakula cu cinci, pe Sahadeva cu opt şi pe Sikhandin cu o sută. Eroul cu braţe puternice i-a străpuns pe fiecare dintre cei (cinci) fii ai lui Draupadi cu cinci săgeţi. Şi l-a străpuns pe Virata cu opt săgeţi şi pe Drupada cu zece. Şi l-a străpuns pe Yudhamanyu cu trei săgeţi şi pe Uttamaujas cu şase în acea luptă. Şi străpungând mulţi alţi combatanţi, s-a repezit spre Yudhishthira. Trupele fiului lui Pandu, măcelărite de Drona, au fugit în toate direcţiile, de frică, O, rege, cu strigăte puternice. Văzând acea oaste măcelărită de Drona, Phalguna, fiul lui Pritha, puţin înfuriat, s-a îndreptat repede spre învăţătorul său. Văzând că şi Drona se îndrepta spre Arjuna în acea bătălie, oastea lui Yudhishthira, O, rege, s-a adunat din nou. Apoi a avut loc încă o bătălie între Drona şi Pandavi. Drona, înconjurat, O, rege, din toate părţile, de fiii tăi, a început să distrugă oastea Pandava, precum focul distruge o grămadă de bumbac. Văzându-l strălucitor ca soarele şi înzestrat cu splendoarea unui foc aprins, şi emiţând cu înverşunare şi continuu, O, rege, săgeţile sale asemănătoare razelor, cu arcul tras neîncetat într-un cerc şi arzând totul în jur ca soarele însuşi, şi consumându-şi duşmanii, nu era nimeni în acea armată care să-l poată opri. Săgeţile lui Drona tăiau capetele tuturor celor care îndrăzneau să se apropie de el şi pătrundeau în pământ. Astfel măcelărită de acel războinic ilustru, oastea Pandava a fugit din nou, cuprinsă de frică, chiar în faţa lui Arjuna. Văzând acea forţă, O, Bharata, astfel înfrântă în acea noapte de Drona, Jishnu i-a cerut lui Govinda să se îndrepte spre carul lui Drona. Apoi, cel din neamul lui Dasarha a îndemnat acei cai, albi ca argintul sau laptele sau floarea Kunda, sau luna, să se îndrepte spre carul lui Drona. Bhimasena, văzând că Phalguna se îndreaptă spre Drona, i-a poruncit propriului său vizitiu: *„Du-mă spre divizia lui Drona*”. Auzind cuvintele lui Bhima, vizitiul său, Visoka, şi-a îndemnat caii, urmând în urma lui Jishnu, cel cu ţinta sigură, O, căpetenie a Bharatalor. Văzând cei doi fraţi îndreptându-se hotărâţi spre divizia lui Drona, puternicii războinici din Panchalas, Srinjayas, Matsyas, Chedis, Karushas, Kosalas şi Kaikeyas, O, rege, i-au urmat pe toţi. Atunci, O, monarh, a avut loc o bătălie teribilă, care a făcut părul să se ridice în cap. Cu două mulţimi puternice de care, Vibhatsu şi Vrikodara au atacat oastea ta; primul pe dreapta şi cel de-al doilea în faţă. Văzând acei tigri printre oameni, şi anume Bhimasena şi Dhananjaya (angajaţi astfel), Dhrishtadyumna, O, monarhule, şi Satyaki, de mare putere, s-au repezit în spate. Atunci, O, rege, s-a iscat un tumult ca urmare a ciocnirii celor două oştiri, care semăna cu zgomotul făcut de multe mări bătute de furia unei furtuni. Văzându-l pe Satyaki în luptă, Aswatthaman, cuprins de furie pentru uciderea fiului lui Somadatta, s-a repezit furios împotriva eroului Satwata din fruntea bătăliei. Văzându-l grăbindu-se în acea bătălie împotriva carului nepotului lui Sini, fiul lui Bhimasena, gigantul *Rakshasa*, Ghatotkacha, înzestrat cu o mare forţă, s-a repezit spre el, călare pe un car uriaş şi teribil, făcut din fier negru şi acoperit cu piei de urs. Atât înălţimea, cât şi lăţimea

acelui car mare măsurau treizeci de *nalwas*.[196] Era echipată cu maşini amplasate în locuri potrivite; zgomotul ei semăna cu cel al unei mase puternice de nori. Nu erau înjugaţi cai sau elefanţi, ci fiinţe care arătau ca elefanţii.[197] Pe stindardul său înalt stătea un prinţ al vulturilor cu aripile şi picioarele întinse, cu ochii larg deschişi şi ţipând îngrozitor. Era echipat cu steaguri roşii şi împodobit cu măruntaiele diverselor animale. Iar acel vehicul uriaş era dotat cu opt roţi. Călărind pe el, Ghatotkacha era înconjurat de un *Akshauhini* complet de Rakshasas cu înfăţişare fioroasă, înarmaţi cu sulițe şi bâte grele, pietre şi copaci. Văzându-l avansând cu arcul ridicat, asemănându-se cu însuşi Distrugătorul înarmat cu buzduganul în ora dizolvării universale, regii ostili au fost cuprinşi de frică. La vederea acelui prinţ al Rakshasas, şi anume Ghatotkacha, care arăta ca un vârf de munte cu un aspect teribil, înfricoşător, cu dinţi teribili şi faţă feroce, cu urechi ascuţite ca săgeţile şi pomeţi înalţi, cu părul rigid ridicat în sus, ochi îngrozitori, burtă adâncită, gură aprinsă, largă ca o prăpastie, şi o diademă pe cap, capabil să înspăimânte orice creatură, cu fălcile larg deschise ca ale Distrugătorului, înzestrat cu o mare splendoare şi capabil să agite toţi duşmanii, avansând spre ei, oastea fiului tău, cuprinsă de frică, a devenit foarte agitată, ca şi curentul Gangei agitat în vârtejuri feroce de (acţiunea) vântului. Îngroziţi de urletul leonin al lui Ghatotkacha, elefanţii au început să urineze, iar regii au început să tremure. Apoi, aruncaţi de Rakshasas, care deveniseră mai puternici în urma nopţii, au început să cadă pe câmpul de luptă o ploaie densă de pietre. Şi o ploaie neîncetată de roţi de fier, Bhundis, săgeţi, sulițe, lănci, Sataghnis şi topoare a căzut şi ea acolo. Văzând acea bătălie feroce şi îngrozitoare, regii, fiii tăi şi Karna, extrem de îndureraţi, au fugit. Numai mândrul fiu al lui Drona, mereu lăudându-se cu puterea sa în arme, a rămas fără teamă. Şi el a risipit curând acea iluzie creată de Ghatotkacha. După distrugerea iluziei sale, Ghatotkacha, în furie, a aruncat săgeţi feroce (Aswatthaman). Acestea l-au străpuns pe fiul lui Drona, ca nişte şerpi furioşi care străpung rapid un muşuroi de furnici. Acele săgeţi, după ce au străpuns trupul lui Aswatthaman, s-au îmbibat cu sânge şi au pătruns repede în pământ ca nişte şerpi într-un muşuroi de furnici. Aswatthaman, însă, cu mâna uşoară, de mare vitejie, plin de mânie, l-a străpuns pe Ghatotkacha cu zece săgeţi. Ghatotkacha, străpuns adânc în părţile vitale de fiul lui Drona şi simţind o durere mare, a luat o roată cu o mie de spiţe. Marginea ei era ascuţită ca un brici şi strălucea ca soarele răsărit. Era împodobită cu diverse pietre preţioase şi diamante. Dorind să-l ucidă, fiul lui Bhimasena a aruncat roata aceea spre Aswatthaman. Şi pe măsură ce roata se îndrepta cu viteză spre fiul lui Drona, acesta din urmă a tăiat-o în bucăţi cu săgeţile sale. Dezamăgită, roata a căzut pe pământ, ca speranţa preţuită de un om nefericit. Văzând că roata sa a fost învinsă, Ghatotkacha l-a acoperit repede pe fiul lui Drona cu săgeţile sale, ca Rahu înghiţind soarele. Între timp, fiul lui Ghatotkacha, înzestrat cu o mare splendoare şi arătând ca o masă de antimoniu, l-a oprit pe fiul lui Drona care avansa, asemenea regelui muntelui (Meru) care opreşte (cursul) vântului. Lovit de o ploaie de săgeţi trase de nepotul lui Bhimasena, adică de curajosul Anjanaparvan, Aswatthaman arăta ca muntele Meru care suportă un torent de ploaie dintr-un nor puternic. Atunci Aswatthaman, egal cu Rudra sau Upendra în vitejie, s-a umplut de furie. Cu o singură săgeată a tăiat steagul lui Anjanaparvan. Cu alte două, pe cei doi vizitii ai săi, şi cu alte trei, pe Trivenuka al său. Şi a tăiat arcul lui Rakshasa cu o singură săgeată, şi cei patru cai ai săi cu alte patru săgeţi. Rămas fără arc, Anjanaparvan a luat o sabie. Cu o altă săgeată ascuţită, Aswatthaman a tăiat în două bucăţi acea sabie, împodobită cu stele de aur, din mâna lui Rakshasa. Nepotul lui Hidimva, O, rege, învârtind o măciucă împodobită cu aur, a aruncat-o repede spre Aswatthaman. Fiul lui Drona, însă, lovindu-l cu săgeţile sale, l-a făcut să cadă pe pământ. Ridicându-se apoi în cer, Anjanaparvan a început să urle ca un nor. Şi din cer a aruncat cu copaci asupra duşmanului său. Ca soarele care străpunge cu razele sale o masă de nori, Aswatthaman a început să-l străpungă cu săgeţile sale pe fiul lui Ghatotkacha, acel recipient al iluziilor, din cer. Dotat cu o mare energie, Rakshasa a coborât din nou pe carul său împodobit cu aur. Arăta atunci ca un deal înalt şi frumos de antimoniu pe suprafaţa pământului. Fiul lui Drona l-a ucis apoi pe fiul lui Bhima, Anjanaparvan, îmbrăcat într-o armură de fier, aşa cum Mahadeva îl ucisese în vremurile de demult pe *Asura* Andhaka. Văzând că fiul său puternic a fost ucis de

196 O *nalwa* măsura patru sute de coţi.

197 Nilakantha explică că existau *Pisachas*.

Aswatthaman, Ghatotkacha, venind la fiul lui Drona, s-a adresat fără teamă fiului eroic al fiicei lui Saradwata, care atunci consuma trupele Pandava ca un incendiu forestier furios, cu aceste cuvinte:

Ghatotkacha a spus: Aşteaptă, aşteaptă, O, fiu al lui Drona! Nu vei scăpa cu viaţă din mâinile mele! Te voi ucide astăzi, aşa cum fiul lui Agni l-a ucis pe Krauncha.

Aswatthaman a spus: Du-te, O, fiu, şi luptă cu ceilalţi, O, tu, care ai vitejia unui celest. Nu este potrivit, O, fiu al lui Hidimva, ca tatăl să se lupte cu fiul.[198] Nu nutresc niciun resentiment împotriva ta, O, fiu al lui Hidimva! Cu toate acestea, când mânia cuiva este stârnită, acesta poate să se sinucidă.

Sanjaya a continuat: Auzind aceste cuvinte, Ghatotkacha, plin de durere din cauza căderii fiului său, cu ochii roşii ca cuprul de furie, s-a apropiat de Aswatthaman şi a spus: „Sunt eu un laş în luptă, O, fiu al lui Drona, ca un om vulgar, încât mă sperii astfel cu cuvintele tale? Cuvintele tale sunt nepotrivite. Cu adevărat, eu am fost zămislit de Bhima în celebra rasă a Kurus. Eu sunt fiul Pandavas, acei eroi care nu se retrag niciodată din luptă. Eu sunt regele Rakshasas, egal cu Ten-necked (Ravana) în putere. Aşteaptă, aşteaptă, O, fiu al lui Drona! Nu vei scăpa cu viaţă din mâinile mele. Astăzi, pe câmpul de luptă, îţi voi înlătura dorinţa de luptă.” După ce i-a răspuns astfel lui Aswatthaman, acel puternic Rakshasa, cu ochii roşii ca cuprul de furie, s-a năpustit furios asupra fiului lui Drona, ca un leu asupra unui prinţ al elefanţilor. Şi Ghatotkacha a început să arunce asupra acelui taur printre războinicii cu carele, adică fiul lui Drona, săgeţi de mărimea Aksha a carului de luptă, ca un nor care revarsă torente de ploaie. Fiul lui Drona, însă, cu propriile sale săgeţi, a oprit acea ploaie de săgeţi înainte ca aceasta să-l atingă. În acel moment, părea că o altă întâlnire avea loc în cerul închis între săgeţi (ca şi combatanţi). Cerul, atunci, în timpul nopţii, strălucea frumos cu scânteile provocate de ciocnirea acelor arme, ca şi cum ar fi fost (mii de) muşte. Observând că iluzia lui a fost risipită de fiul lui Drona, mândru de priceperea sa în luptă, Ghatotkacha, făcându-se din nou invizibil, a creat o iluzie. El a luat forma unui munte înalt, plin de stânci şi copaci, şi având fântâni din care curgeau neîncetat sulițe, lănci, săbii şi bâte grele. Văzând acea masă de antimoniu asemănătoare unui munte, din care cădeau nenumărate arme, fiul lui Drona nu s-a mişcat deloc. Acesta din urmă a invocat arma *Vajra*.[199] Prinţul munţilor, lovit cu acea armă, a fost rapid distrus. Apoi Rakshasa, transformându-se într-o masă de nori albaştri pe firmament, împodobită cu curcubeu, a început să arunce furios asupra fiului lui Drona, în acea bătălie, o ploaie de pietre şi roci. Atunci, cel mai priceput dintre toţi cei familiarizaţi cu armele, şi anume Aswatthaman, ţintind cu arma *Vayavya*, a distrus norul albastru care se ridica pe firmament. Fiul lui Drona, cel mai priceput dintre oameni, acoperind toate punctele cardinale cu săgeţile sale, a ucis o sută de mii de războinici. Apoi l-a văzut pe Ghatotkacha venind fără teamă spre el cu arcul încordat şi însoţit de un număr mare de Rakshasas care semănau cu lei sau elefanţi înfuriaţi de o mare forţă, unii călare pe elefanţi, alţii pe care, iar alţii pe cai. Fiul lui Hidimva era însoţit de acei adepţi feroce ai săi, cu feţe, capete şi gâturi înfricoşătoare. Acei Rakshasas erau atât *Paulastyas*, cât şi *Yatudhanas*.[200] Vitejia lor era egală cu cea a lui Indra însuşi. Erau înarmaţi cu diverse tipuri de arme şi purtau diverse tipuri de armuri. Cu chipuri teribile, erau cuprinşi de furie. Ghatotkacha a venit la luptă, însoţit de acei Rakshasas, care erau, într-adevăr, imposibil de învins cu uşurinţă în luptă. Văzându-i, fiul tău, Duryodhana, a devenit extrem de trist. Fiul lui Drona i-a spus: „Aşteaptă, O, Duryodhana! Nu trebuie să te temi. Stai deoparte cu aceşti fraţi eroici ai tăi şi cu aceşti stăpâni ai pământului, înzestraţi cu vitejia lui Indra. Eu îi voi ucide pe duşmanii tăi. Nu vei suferi înfrângerea. Îţi spun adevărul. Între timp, asigură-ţi trupele.”

Duryodhana a spus: Nu consider că ceea ce spui este deloc minunat, deoarece inima ta este

198 Aswatthaman şi Pandavas erau ca fraţii, pentru că amândoi erau discipoli ai lui Drona Ghatotkacha, prin urmare, fiind fiul lui Bhima, era fiul fratelui lui Aswatthaman.

199 Adică arma înzestrată cu puterea tunetului.

200 Diferite specii de Rakshasas.

mare. O, fiu al fiicei lui Gautama, respectul tău pentru noi este mare.

Sanjaya a continuat: După ce i-a spus aceste cuvinte lui Aswatthaman, s-a adresat fiului lui Suvala, spunând: ”Dhananjaya este angajat în luptă, înconjurat de o sută de mii de războinici curajoși. Du-te împotriva lui, cu șaizeci de mii de care. De asemenea, Karna, Vrishasena și Kripa, Nila, nordicii, Kritavarman, fiii lui Purumitra, Duhsasana, Nikumbha, Kundabhedin, Puranjaya, Dridharatha, Hemakampana, Salya, Aruni, Indrasena, Sanjaya, Vijaya, Jaya, Purakrathin, Jayavarman și Sudarsana te vor urma, cu șaizeci de mii de soldați de infanterie. O, unchiule, ucide-l pe Bhima și pe gemeni și pe regele Yudhishthira cel Drept, așa cum șeful celor cerești i-a ucis pe Asuras. Speranța mea de victorie este în tine. Deja străpunși de săgețile fiului lui Drona, toate membrele lor au fost extrem de mutilate. Ucide-i pe fiii lui Kunti, O, unchiule, așa cum Kartikeya i-a ucis pe Asuri!” Astfel îndemnat de fiul tău, Sakuni s-a grăbit să-i distrugă pe Pandavi, umplând inima fiului tău, O, rege, de bucurie.

Între timp, O, rege, bătălia care a avut loc în acea noapte între Rakshasas și fiul lui Drona a fost extrem de teribilă, asemenea celei dintre Sakra și Prahlada (în vremurile de demult). Ghatotkacha, cuprins de furie, l-a lovit pe fiul lui Drona în piept cu zece săgeți puternice, feroce ca otravă sau foc. Adânc străpuns de săgețile fiului lui Bhimasena, Aswatthaman tremura pe terasa carului său ca un copac înalt zguduit de furtună. Încă o dată, Ghatotkacha, cu o săgeată cu vârful lat, a tăiat rapid arcul strălucitor care se afla în mâinile fiului lui Drona. Acesta din urmă, luând un alt arc capabil să suporte o tensiune mare, a aruncat săgeți ascuțite (asupra dușmanului său) ca un nor care revarsă torente de ploaie. Apoi, fiul fiicei lui Saradwat, O Bharata, a tras multe săgeți zburătoare și ucigașe, cu aripi de aur, spre Rakshasa zburător. Afectată de săgețile lui Aswatthaman, acea vastă forță de Rakshasa cu pieptul lat arăta ca o turmă de elefanți înfuriați, afectați de lei. Consumându-i cu săgețile pe acei Rakshasa cu caii, vizitii și elefanții lor, el a strălucit ca adorabilul Agni în timp ce consuma creaturi la sfârșitul *Yuga*. După ce a ars cu săgețile sale un *Akshauhini* întreg de trupe Rakshasa, Aswatthaman a strălucit ca divinul Maheswara în ceruri după arderea triplului oraș.[201] Cel mai mare dintre învingători, fiul lui Drona, după ce și-a ars dușmanii, a strălucit ca focul aprins al *Yuga*, după ce a ars toate creaturile la sfârșitul *Yuga*. Atunci Ghatotkacha, cuprins de furie, a îndemnat vasta armată Rakshasa, spunând: „*Uciderți-l pe fiul lui Drona!*” Această poruncă a lui Ghatotkacha a fost ascultată de acei teribili Rakshasa cu dinți strălucitori, fețe mari, înfățișări înspăimântătoare, guri căscate, limbi lungi și ochi aprinși de mânie. Umplând pământul cu urletele lor puternice de leu și înarmați cu diverse tipuri de arme, s-au năpustit asupra fiului lui Drona pentru a-l ucide. Dotați cu o vitejie feroce, acei Rakshasas, cu ochii roșii de furie, au aruncat fără teamă asupra capului lui Aswatthaman sute și mii de săgeți, Sataghnis, buzdugane cu țepi, Asani, sulițe lungi, topoare, ciomege, buzdugane, săgeți scurte, ciocane grele, topoare de luptă, sulițe, săbii, Kampane și Kunape lustruite, Hule, rachete, pietre, vase cu melasă (fierbinte), Thune din fier negru și ciocane, toate având forme teribile și capabile să distrugă dușmanii. Văzând acea ploaie densă de arme care cădea asupra capului fiului lui Drona, războinicii tăi au fost foarte îndureraţi. Fiul lui Drona, însă, a distrus fără teamă, cu săgețile sale ascuțite, înzestrate cu forța tunetului, acea ploaie înfricoșătoare de arme care arăta ca un nor ridicat. Apoi, fiul lui Drona, cu sufletul înalt, cu alte arme, echipat cu aripi de aur și inspirat de *mantre*, a ucis rapid mulți Rakshasas. Afectată de acele săgeți, acea vastă forță de Rakshasas cu pieptul lat arăta ca o turmă de elefanți înfuriați, afectați de lei. Apoi, acei Rakshasas puternici, afectați astfel de fiul lui Drona, s-au umplut de furie și s-au năpustit asupra acestuia. Vitejia pe care fiul lui Drona a arătat-o atunci a fost extrem de minunată, pentru că isprava pe care a realizat-o nu poate fi realizată de niciun alt ființă dintre creaturile vii, deoarece, singur și fără sprijin, acel războinic familiarizat cu arme înalte și puternice a ars acea forță Rakshasa cu săgețile sale aprinse chiar sub privirile prințului Rakshasas. În timp ce distrugea acea forță Rakshasa, fiul lui Drona strălucea în acea bătălie ca focul *Samvartaka*, arzând toate creaturile la sfârșitul *Yuga*. Într-adevăr, printre acei mii de regi și acei Pandava, O Bharata, nu era nimeni, cu excepția acelui puternic prinț al Rakshasa, și anume eroicul

201 *Tripura*, aparținând unui Asura de același nume.

Ghatotkacha, capabil să-l privească măcar pe fiul lui Drona în acea bătălie, care era astfel ocupat să le consume rândurile cu săgeţile sale, asemănătoare cu şerpi cu venin virulent. Rakshasa, O, şef al Bharatas, cu ochii rotunjiţi de furie, lovindu-şi palmele şi muşcându-şi buza (inferioară), s-a adresat propriului său vizitiu, spunând: *„Du-mă spre fiul lui Drona*". Călărind pe acel car formidabil echipat cu steaguri triumfale, ucigaşul de duşmani a pornit din nou împotriva fiului lui Drona, dorind să se lupte singur cu acesta. Dotat cu o vitejie teribilă, Rakshasa, scoţând un răget puternic ca al unui leu, s-a aruncat în acea luptă asupra fiului lui Drona, după ce a învârtit (în prealabil) un teribil Asani de factură cerească, echipat cu opt clopote.[202] Fiul lui Drona, însă, sărind jos din carul său, lăsându-şi arcul acolo, l-a apucat şi l-a aruncat înapoi spre Ghatotkacha. Între timp, Ghatotkacha coborâse repede din carul său. Acel formidabil Asani, de o strălucire orbitoare, după ce a redus la cenuşă vehiculul Rakshasa cu cai, vizitii şi steagul, a pătruns în pământ, străpungându-l. Văzând isprava fiului lui Drona, şi anume faptul că a sărit jos şi a apucat acel teribil Asani de factură celestă, toate creaturile au aplaudat. Continuând apoi, O, rege, către carul lui Dhrishtadyumna, fiul lui Bhimasena, luând un arc teribil care semăna cu arcul mare al lui Indra însuşi, a tras încă o dată multe săgeţi ascuţite către ilustrul fiu al lui Drona. Dhrishtadyumna a tras, de asemenea, fără teamă, către pieptul lui Aswatthaman multe săgeţi de primă mână, echipate cu aripi de aur şi asemănătoare cu şerpi cu venin virulent. Apoi, fiul lui Drona a tras mii de săgeţi şi săgeţi lungi. Aceşti doi eroi, Ghatotkacha şi Dhrishtadyumna, au lovit şi au respins săgeţile lui Aswatthaman cu ajutorul propriilor săgeţi, a căror atingere semăna cu cea a focului. Bătălia care a avut loc între aceşti doi lei printre oameni (Ghatotkacha pe de o parte) şi fiul lui Drona (pe de altă parte) a devenit extrem de aprigă şi i-a bucurat pe toţi combatanţii, O, taur al neamului Bharata! Apoi, însoţit de o mie de care, trei sute de elefanţi şi şase mii de cai, Bhimasena a sosit la acel loc. Cu toate acestea, virtuosul fiu al lui Drona, înzestrat cu o vitejie care nu cunoştea oboseala, a continuat să lupte cu eroicul fiu al lui Bhima şi cu Dhrishtadyumna, susţinut de adepţii săi.[203] Vitejie pe care fiul lui Drona a dat dovadă în acea ocazie a fost extrem de minunată, în măsura în care, O, Bharata, nimeni altcineva dintre toate creaturile nu este capabil să realizeze astfel de fapte. Într-o clipită, el a distrus, cu ajutorul săgeţilor sale ascuţite, o întreagă *Akshauhini* de trupe Rakshasa cu cai, vizitii, care şi elefanţi, sub privirile lui Bhimasena şi ale fiului lui Hidimva, ale fiului lui Prishata, ale gemenilor, ale fiului lui Dharma, ale lui Vijaya şi ale lui Achyuta.[204] Loviţi puternic de săgeţile drepte (ale lui Aswatthaman), elefanţii au căzut pe pământ ca nişte munţi fără creastă. Presărat peste tot cu trunchiurile tăiate ale elefanţilor, care încă se mişcau în convulsii, pământul părea acoperit de şerpi în mişcare. Şi pământul părea strălucitor cu bastoane aurii şi umbrele regale, ca firmamentul de la sfârşitul *Yuga*, împânzit cu planete şi stele şi multe luni şi sori. Şi fiul lui Drona a făcut să curgă acolo un râu sângeros cu curent impetuos. Sângele elefanţilor, al cailor şi al combatanţilor forma apa; stindardele înalte formau broaştele; tobe formau broaştele ţestoase mari; umbrelele, rândurile de lebede, cozile de iac în abundenţă, Kankas şi vulturi, crocodilii; armele, peştii; elefanţii mari, pietrele şi stâncile de pe malurile sale; elefanţii şi caii, rechinii; maşinile, malurile sale instabile şi largi; şi steagurile, rândurile sale frumoase de copaci. Având săgeţi pentru peştii săi (mai mici), acel râu înfricoşător avea sulițe, săgeţi şi săbii pentru şerpi; măduvă şi carne pentru mâlul său şi cadavre fără trunchi plutind pe el pentru plutele sale. Şi era sufocat de părul (oamenilor şi animalelor) care îi acoperea muşchiul. Şi îi inspira celor timizi tristeţe şi teamă. Şi valuri sângeroase se vedeau la suprafaţa lui. Înfricoşătoare datorită soldaţilor pe care îi purta, locuinţa lui Yama era oceanul spre care se scurgea. După ce i-a ucis pe Rakshasas, fiul lui Drona a început să-l lovească pe fiul lui Hidimva cu săgeţi. Umplut din nou de furie, puternicul fiu al lui Drona, după ce i-a străpuns pe acei puternici războinici, şi anume Parthas, inclusiv Vrikodara şi fiii lui Prishata, l-a ucis pe Suratha, unul dintre fiii lui Drupada. Apoi, în acea bătălie, l-a ucis pe fratele mai mic al lui Suratha, numit Satrunjaya. Apoi i-a ucis pe Valanika, Jayanika şi Jaya. Şi încă o dată, cu o săgeată ascuţită, fiul lui Drona, scoţând un răget de leu, l-a ucis pe Prishdhra, apoi pe mândrul Chandrasena. Apoi i-a ucis cu zece

202 *Asani* înseamnă literar *tunetul*. Probabil, un fel de buzdugan de fier.

203 Textele din Bengal menţionează *Utkrisha-vikramas*. Citirea corectă pare să fie *Aklivhtavikramas*. Apoi, din nou, *Sahanujam* pare să fie inexact. Eu urmez citirea din Bombay, *Sahanugam*.

204 *Achyuta*, când este folosit ca nume propriu, se referă la Krishna. Înseamnă „glorie veşnică" şi „nemuritor".

săgeți pe cei zece fii ai lui Kuntibhoja. Apoi, O, rege, fiul lui Drona l-a trimis pe Srutayus în lăcașul lui Yama. Cu alte trei săgeți ascuțite, dotate cu aripi frumoase și ochi roșii, l-a trimis pe puternicul Satrunjaya în regiunea Sakra.[205] Atunci Aswatthaman, cuprins de furie, a fixat pe coarda arcului său o săgeată puternică și dreaptă. Trăgând coarda până la ureche, el a tras repede acea săgeată feroce și excelentă, asemănătoare cu toiagul Morții însuși, țintind spre Ghatotkacha. Acea săgeată puternică, prevăzută cu aripi frumoase, a străpuns pieptul acelui Rakshasa, O, stăpân al pământului, și a pătruns în pământ, străpungându-l, iar Ghatotkacha a căzut pe car. Văzându-l căzut și crezând că este mort, puternicul războinic Dhrishtadyumna l-a luat din fața fiului lui Drona și l-a pus pe un alt car. Astfel, O, rege, acea forță de car a lui Yudhishthira s-a îndepărtat de luptă. Eroicul fiu al lui Drona, după ce și-a învins dușmanii, a scos un urlet puternic. Și a fost venerat de toți oamenii și de toți fiii tăi, O, tată.[206] Pământul, presărat peste tot cu trupurile căzute ale Rakshasasilor morți, străpuns și sfâșiat de sute de săgeți, a devenit înfricoșător și impracticabil, ca și cum ar fi fost presărat cu vârfuri de munte. Siddhas, Gandharvas, Pisachas, Nagas, păsări, Piths, corbi, un număr mare de canibali și fantome, Apsaras și celestiali, toți s-au unit pentru a-l aplauda pe fiul lui Drona.

SECȚIUNEA CLVI

Sanjaya a spus: Văzând fiii lui Drupada, precum și pe cei ai lui Kuntibhoja și mii de Rakshasas uciși de fiul lui Drona, Yudhishthira și Bhimasena, precum și Dhrishtadyumna, fiul lui Prishata, și Yuyudhana, s-au unit și și-au hotărât să lupte. Atunci Somadatta, cuprins din nou de furie la vederea lui Satyaki în acea bătălie, l-a acoperit pe acesta, O, Bharata, cu o ploaie densă de săgeți. Apoi a avut loc o bătălie, aprigă și extrem de minunată de privit, între războinicii tăi și cei ai inamicului, ambele părți fiind dornice de victorie. Luptând în numele lui Satyaki, Bhima l-a străpuns pe eroul Katirava cu zece săgeți. Somadatta, însă, în schimb, l-a străpuns pe acel erou cu o sută de săgeți. Apoi Satwata, cuprins de furie, l-a străpuns cu zece săgeți ascuțite, înzestrate cu forța tunetului, pe acel războinic bătrân, îndurerat de moartea fiului său și care, în plus, era înzestrat cu toate virtuțile estimabile, precum Yayati, fiul lui Nahusha. După ce l-a străpuns cu mare forță, l-a lovit încă o dată cu șapte săgeți. Apoi, luptând pentru Satyaki, Bhimasena a aruncat spre capul lui Somadatta o nouă, puternică și teribilă *Parigha*. Satyaki, de asemenea, cuprins de furie, a tras în pieptul lui Somadatta, în acea bătălie, o săgeată excelentă, ascuțită și echipată cu aripi frumoase, care semăna cu focul însuși în splendoarea sa. *Parigha* și săgeata, ambele teribile, au căzut simultan asupra corpului eroicului Somadatta. Atunci, acel puternic războinic căzut din car. Văzându-și fiul (Somadatta) astfel căzut în leșin, Valhika s-a repezit la Satyaki, împrăștiind o ploaie de săgeți ca un nor în sezon. Apoi Bhima, pentru Satyaki, l-a lovit pe ilustrul Valhika cu nouă săgeți și l-a străpuns cu ele în fruntea bătăliei. Atunci, Valhika, fiul lui Pratipa, cu brațele puternice, plin de furie, a aruncat o săgeată în pieptul lui Bhima, ca și Purandara însuși aruncând tunetul. Lovit de aceasta, Bhima a tremurat (pe carul său) și a leșinat. Puternicul războinic, revenindu-și în fire, a aruncat o măciucă asupra adversarului său. Aruncată de fiul lui Pandu, acea măciucă i-a smuls capul lui Valhika, care, în urma acestui lucru, a căzut fără suflare pe pământ, ca un copac lovit de fulger. După uciderea acelui taur printre oameni, adică eroicul Valhika, zece dintre fiii tăi, fiecare dintre ei fiind egal cu Rama, fiul lui Dasaratha, în vitejie, au început să-l chinuiască pe Bhima. Ei erau Nagadatta, Dridharatha, Viravahu, Ayobhuja, Dridha, Suhasta, Viragas, Pramatha și Ugrayayin. Văzându-i, Bhimasena s-a umplut de furie. Apoi a luat o serie de săgeți, fiecare capabilă să suporte o mare tensiune. Țintind spre fiecare dintre ei, unul după altul, el a aruncat săgețile spre ei, lovindu-i pe fiecare în partea vitală. Străpunși de săgeți, ei au căzut din carele lor, lipsiți de energie și de viață, ca niște copaci înalți de pe stâncile muntelui, rupți de o furtună. După ce i-a ucis pe cei zece fii ai tăi cu cele zece săgeți, Bhima l-a acoperit pe fiul preferat al lui Karna cu o ploaie de săgeți. Apoi, celebrul Vrikaratha, fratele lui Karna, l-a străpuns pe Bhima cu multe săgeți. Cu toate acestea, puternicul Pandava l-a eliminat rapid și eficient. Ucigând apoi, O, Bharata, șapte războinici din carul tău, cu săgețile sale, eroicul Bhima l-a apăsat pe Satachandra la pământ. Incapabili să suporte

205 Se observă diferențe între textele din Bengal și Bombay în ceea ce privește ultimele trei versete.
206 Acesta este un triplet.

uciderea puternicului războinic Satachandra, fraţii lui Sakuni, şi anume eroicul Gavaksha şi Sarabha şi Bibhu, şi Subhaga, şi Bhanudatta, acei cinci puternici războinici, s-au repezit spre Bhimasena şi l-au atacat cu săgeţile lor ascuţite. Astfel, atacat cu acele săgeţi, ca un munte cu torente de ploaie.[207] Bhima i-a ucis pe cei cinci puternici regi cu cinci săgeţi ale sale. Văzând acei eroi ucişi, mulţi mari regi au început să se clatine.

Atunci Yudhishthira, cuprins de mânie, a început să distrugă rândurile tale, sub privirile, O, tu cel fără păcat, ale celui născut din oală (Drona) şi ale fiilor tăi. Într-adevăr, cu săgeţile sale, Yudhishthira a început să-i trimită în regiunile lui Yama pe Amvashthas, Malavas, curajoşii Trigartas şi Sivis. Şi tăind Abhishahas, Surasenas, Valhikas şi Vasatis, el a făcut ca pământul să fie acoperit de carne şi sânge. Şi, într-o clipă, cu ajutorul multor săgeţi, i-a trimis în tărâmurile lui Yama pe Yaudheyas, pe Malavas şi pe un număr mare, O, rege, de Madrakas. Atunci s-a ridicat un zgomot puternic în vecinătatea carului lui Yudhishthira, în mijlocul căruia se auzea: „*Ucideţi*”, ”*Prindeţi*”, ”*Capturaţi*”, ”*Străpungeţi*”, ”*Tăiaţi în bucăţi*”! Văzându-l astfel ucigând şi învingând trupele tale, Drona, îndemnat de fiul tău, l-a acoperit pe Yudhishthira cu o ploaie de săgeţi. Drona, cuprins de o mare mânie, l-a lovit pe Yudhishthira cu arma *Vayavya*. Fiul lui Pandu, însă, a respins acea armă cerească cu o armă similară a sa. Văzând că arma lui a fost respinsă, fiul lui Bharadwaja, cuprins de o mare mânie şi dorind să-l ucidă pe fiul lui Pandu, a aruncat asupra lui Yudhishthira diverse arme cereşti, precum *Varuna, Yamya, Agneya, Tvashtra* şi *Savitra*. Puternicul Pandava, însă, familiarizat cu moralitatea, a respins fără teamă toate armele lui Pot-born care erau aruncate sau pe cale de a fi aruncate asupra lui. Atunci Pot-born, străduindu-se să-şi îndeplinească jurământul şi dorind, de asemenea, binele fiului tău, să-l ucidă pe fiul lui Dharma, a invocat în existenţă, O, Bharata, armele Aindra şi Prajapatya. Atunci, cel mai de seamă dintre descendenţii lui Kuru, Yudhishthira, cu mersul unui elefant sau al unui leu, cu pieptul lat şi ochii mari şi roşii, şi înzestrat cu o energie aproape egală cu cea a lui Drona, a invocat arma *Mahendra*. Cu aceasta, el a respins arma lui Drona. Văzând că toate armele sale au fost înfrânte, Drona, plin de mânie şi dorind să-l distrugă pe Yudhishthira, a invocat arma *Brahma*. Învăluiţi cum eram atunci de o întunecime densă, nu am putut observa ce se întâmpla. Toate creaturile, O, monarhule, erau cuprinse de o mare teamă. Văzând arma *Brahma* ridicată, fiul lui Kunti, Yudhishthira, O, rege, a contracarat-o cu propria sa armă *Brahma*. Apoi, toţi războinicii de seamă i-au aplaudat pe aceşti doi tauri printre oameni, şi anume Drona şi Yudhishthira, aceşti mari arcaşi familiarizaţi cu toate modurile de război. Abandonându-l pe Yudhishthira, Drona, cu ochii roşii ca cuprul de furie, a început să distrugă divizia lui Drupada cu arma *Vayavya*. Opresaţi de Drona, Panchalas au fugit de frică, sub privirile lui Bhimasena şi ale ilustrului Partha. Apoi, cel încoronat (Arjuna) şi Bhimasena, oprind fuga trupelor lor, s-au întâlnit brusc cu forţa ostilă, cu două mari mulţimi de care. Vibhatsu, atacând dreapta, şi Vrikodara, atacând stânga, l-au întâlnit pe fiul lui Bharadwaja, cu două ploi puternice de săgeţi. Apoi Kaikeyas, Srinjayas şi Panchalas, cu mare energie, i-au urmat pe cei doi fraţi, O, rege, însoţiţi de Matsyas şi Satwatas. Apoi oastea Bharata, măcelărită de cel încoronat (Arjuna) şi copleşită de somn şi întuneric, a început să se destrame. Drona şi chiar fiul tău au încercat să-i adune. Combatanţii, însă, O, rege, erau incapabili să fie opriţi în fuga lor.

SECŢIUNEA CLVII

Sanjaya a spus: Văzând acea vastă oaste a Pandavilor umflată de furie şi considerând-o imposibil de înfrânt, fiul tău Duryodhana, adresându-se lui Karna, a rostit aceste cuvinte: „O, tu, cel devotat prietenilor, a sosit clipa aceea în ceea ce-i priveşte pe prietenii tăi (când ajutorul tău este cel mai necesar). O, Karna, salvează în luptă pe toţi războinicii mei. Combatanţii noştri sunt acum înconjuraţi din toate părţile de Panchala, Kaikeya, Matsya şi de puternicii războinici Pandava, toţi plini de furie şi asemănători cu şerpi şuierători. Acolo, Pandava, dornici de victorie, urlă de bucurie. Vasta forţă a Panchala este înzestrată cu vitejia lui Sakra însuşi.

207 Acesta este un triplet.

Karna a răspuns: Dacă Purandara însuşi ar veni aici pentru a-l salva pe Partha, învingându-l rapid chiar şi pe el, l-aş ucide pe acel fiu al lui Pandu. Îţi spun adevărul. Bucură-te, O, Bharata! Îl voi ucide pe fiul lui Pandu şi pe toţi Panchala adunaţi, îţi voi da victoria, aşa cum fiul lui Pavaka i-a dat victoria lui Vasava. Voi face ceea ce îţi este pe plac în această bătălie care a început. Dintre toţi Parthas, Phalguna este cel mai puternic. Spre el voi arunca săgeata fatală făcută de Sakra. La moartea acelui mare arcaş, fraţii lui, O, dătătorule de onoare, fie se vor preda ţie, fie se vor retrage din nou în pădure. Cât timp sunt în viaţă, O, Kauravya, nu te lăsa niciodată pradă durerii. Îi voi învinge în luptă pe toţi Pandava uniţi şi pe toţi Panchala, Kaikeya şi Vrishni adunaţi împreună. Transformându-i în porci spinoşi cu ajutorul ploii mele de săgeţi, îţi voi da ţie pământul.

Sanjaya a continuat: În timp ce Karna rostea aceste cuvinte, Kripa, fiul puternic al lui Saradwat, zâmbind, s-a adresat fiului lui Suta cu aceste cuvinte: „Discursul tău este corect, O, Karna! Dacă doar cuvintele ar putea duce la succes, atunci cu tine, O, fiu al lui Radha, ca protector al său, acest taur dintre Kuru ar fi considerat a avea cea mai mare măsură de protecţie. Te lauzi mult, O, Karna, în prezenţa şefului Kuru, dar vitejia ta este rar văzută şi, într-adevăr, niciun rezultat (al discursurilor tale lăudăroase). De multe ori te-am văzut întâlnindu-te cu fiii lui Pandu în luptă. În fiecare dintre aceste ocazii, O, fiu al lui Suta, ai fost învins de Pandavi. În timp ce fiul lui Dhritarashtra era luat (ca prizonier) de Gandharvas, toate trupele au luptat cu excepţia ta, care ai fost primul care ai fugit. Şi în oraşul Virata, toţi Kauravas, uniţi, inclusiv tu şi fratele tău mai mic, aţi fost învinşi de Partha în luptă. Tu nu eşti pe măsura niciunui dintre fiii lui Pandu, şi anume Phalguna, pe câmpul de luptă. Cum poţi atunci să îndrăzneşti să-i învingi pe toţi fiii lui Pandu, cu Krishna în frunte? Te laşi pradă prea multor laude, O, fiu al lui Suta! Angajează-te în luptă fără să spui nimic. A-ţi demonstra priceperea fără a te lăuda este datoria oamenilor buni. Răcnind mereu cu voce tare, O, fiu al lui Suta, ca norii uscaţi ai toamnei, tu, O, Karna, te arăţi a fi fără substanţă. Regele, însă, nu înţelege acest lucru. Tu răcneşti, O, fiu al lui Radha, atâta timp cât nu-l vezi pe fiul lui Pritha. Răcnetele tale dispar când îl vezi pe Partha aproape. Într-adevăr, tu răcneşti atâta timp cât eşti în afara razei de acţiune a săgeţilor lui Phalguna. Răgetele tale dispar când eşti străpuns de săgeţile lui Partha. Kshatriyii îşi demonstrează eminenţa prin arme; brahmanii, prin vorbire; Arjuna o demonstrează prin arc, dar Karna, prin castelele pe care le construieşte în aer. Cine va rezista acelui Partha care l-a mulţumit chiar pe Rudra (în luptă)?" Astfel înjurat de fiul lui Saradwat, Karna, cel mai de seamă dintre luptători, i-a răspuns lui Kripa în următorul vers: „Eroii răcnesc mereu ca norii în sezonul ploilor şi, ca armăsarii puşi în pământ, dau repede roade. Nu văd nicio vină în eroii care îşi asumă sarcini grele şi se lăudă pe câmpul de luptă. Când o persoană se hotărăşte mental să poarte o povară, chiar Destinul o ajută în îndeplinirea acesteia. Dorind în inima mea să port o povară grea, îmi adun întotdeauna suficientă hotărâre. Dacă, ucigând pe fiii lui Pandu împreună cu Krishna şi Satwatas în luptă, mă las pradă unor astfel de urlete, ce-ţi pasă ţie, O, Brahmana? Cei care sunt eroi nu urlă niciodată în zadar, ca norii de toamnă. Conştienţi de propria lor putere, cei înţelepţi se lasă pradă urletelor! În inima mea sunt hotărât să-i înving astăzi în luptă pe Krishna şi Partha, uniţi şi luptând cu hotărâre! Pentru aceasta urlu, O, fiu al lui Gotama! Priveşte rodul urletelor mele, O, Brahmana! Ucigând în luptă pe fiul lui Pandu, împreună cu toţi adepţii lor, Krishna şi Satwatas, îi voi dărui lui Duryodhana întreaga lume fără niciun spin în ea.

Kripa a spus: Nu cred, O, fiu al lui Suta, că aceste cuvinte delirante ale tale dezvăluie gândurile tale, nu faptele. Tu vorbeşti mereu în defavoarea celor doi Krishna şi a regelui Yudhishthira cel drept. El, O, Karna, va avea cu siguranţă victoria, având de partea sa aceşti doi eroi pricepuţi în luptă. Într-adevăr, Krishna şi Arjuna sunt incapabili să fie învinşi de celestiali, Gandharvas, Yakshas, fiinţe umane, Nagas şi păsări, toţi îmbrăcaţi în zale. Yudhishthira, fiul lui Dharma, este devotat Brahmanilor. El este sincer în vorbire şi stăpân pe sine. El venerează Pitrişii şi zeităţile. El este devotat practicii adevărului şi dreptăţii. El este, de asemenea, priceput în mânuirea armelor. Dotat cu o mare inteligenţă, el este şi recunoscător. Fraţii săi sunt cu toţii înzestraţi cu o mare putere şi pricepuţi în mânuirea tuturor armelor. Ei sunt devotaţi slujirii celor mai în vârstă. Dotaţi cu înţelepciune şi faimă, ei sunt şi drepţi în practicile lor. Rudele şi apropiaţii lor sunt cu toţii

înzestraţi cu vitejia lui Indra. Luptători eficienţi, toţi sunt extrem de devotaţi Pandavilor. Dhrishtadyumna, Sikhandin şi Janamejaya, fiul lui Durmuksha şi Chandrasen, Madrasen şi Kritavarman, Dhruva, Dhara şi Vasuchandra, Sutejana, fiii lui Drupada, şi Drupada însuşi, priceput în folosirea armelor puternice şi măreţe, precum şi regele Matsyas, împreună cu fraţii săi mai mici, toţi luptând cu hotărâre pentru cauza lor, Gajanika, Virabhadra, Sudarsana, Srutadhwaja, Valanika, Jayanika, Jayaprya, Vijaya, Labhalaksha, Jayaswa, Kamaratha, fraţii frumoşi ai lui Virata, gemenii (Nakula şi Sahadeva), cei (cinci) fii ai lui Draupadi şi *Rakshasa* Ghatotkacha, toţi luptă pentru Pandavi. Prin urmare, fiii lui Pandu nu vor fi distruşi. Aceştia şi mulţi alţi eroi sunt de partea fiilor lui Pandu. Fără îndoială, întregul univers, cu celeştii, Asura şi fiinţele umane, cu toate triburile Yaksha şi Rakshas şi cu toţi elefanţii, şerpii şi alte creaturi, poate fi anihilat de Bhima şi Phalguna prin puterea armelor lor. În ceea ce-l priveşte pe Yudhishthira, el poate, doar cu privirea furioasă, să consume întreaga lume. Cum, O, Karna, poţi să te aventurezi să învingi în luptă acei duşmani pentru care Sauri, cu puterea sa nemăsurată, s-a îmbrăcat în zale? Aceasta, O, fiu al lui Suta, este o mare nebunie din partea ta, întrucât te aventurezi mereu să te lupţi cu Sauri însuşi în luptă.

Sanjaya continuă: Aşa grăbit (de Kripa), Karna, fiul Radhei, zâmbind, i-a spus aceste cuvinte învăţătorului Kripa, fiul Saradwat-ului: ”Cuvintele pe care le-ai rostit despre Pandava, O, Brahmane, sunt toate adevărate. Acestea şi multe alte virtuţi se văd la fiii lui Pandu. Este adevărat şi că Parthii sunt de neînvins chiar şi de către zei, cu Vasava în frunte, şi de Daitya, Yaksha şi Rakshasa. Cu toate acestea, eu îi voi învinge pe Parthi cu ajutorul suliţei date de Vasava. Ştii, O, Brahmane, că sulița dată de Indra nu poate fi ocolită. Cu aceea îl voi ucide pe Savyasachin în luptă. La căderea lui Arjuna, Krishna şi fraţii uterini ai lui Arjuna nu vor putea niciodată să se bucure de (suveranitatea) pământului fără ajutorul lui Arjuna. Prin urmare, toţi vor pieri. Acest pământ, cu mările sale, va rămâne supus şefului Kurus, O, Gautama, fără să-i coste eforturi. În această lume, totul devine realizabil prin politică. Ştiind asta, mă bucur de aceste răgete, O, Gautama! În ceea te priveşte pe tine, eşti bătrân, Brahmane de neam şi neîndemânatic în luptă. Ai multă dragoste pentru Pandava. De aceea mă insulţi astfel. Dacă, O, Brahmane, îmi mai spui astfel de cuvinte, voi scoate sabia şi îţi voi tăia limba, O ticălosule! Doreşti, O, Brahmane, să lauzi Pandava, pentru a speria toate trupele şi Kaurava, O, cu înţelegere mizerabilă! În legătură cu asta, O, Gautama, ascultă ce am de zis. Duryodhana, şi Drona, şi Sakuni, şi Durmukha, şi Jaya, şi Duhsasana, şi Vrishasena, şi stăpânul Madras-ului, şi tu însuţi şi Somadatta şi fiul Drona-ului, şi Vivinsati, — toţi aceşti eroi iscusiţi în luptă — sunt aici, îmbrăcaţi în zale. Ce duşman, chiar şi cu puterea lui Indra, i-ar învinge în luptă? Toţi aceştia pe care i-am numit sunt eroi, iscusiţi în arme, cu mare putere, dornici de a ajunge în cer, cunoscuţi în moralitate şi iscusiţi în luptă. Ei ar opri chiar şi zeii în luptă. Ei vor sta pe câmp pentru a ucide Pandava, îmbrăcaţi în zale, de partea lui Duryodhana, doritor de victorie. Eu consider victoria dependentă de destin, chiar şi pentru cel mai priceput dintre cei puternici. Când Bhishma însuşi, cel cu braţe puternice, zace străpuns de o sută de săgeţi, la fel şi Vikarna, şi Jayadratha, şi Bhurisravas, şi Jaya, şi Jalasandha, şi Sudakshina, şi Sala; acel prim luptător pe car, şi Bhagadatta cu mare energie, spun, când aceştia şi mulţi alţii, greu de învins chiar şi de zei, eroi toţi şi mai puternici (decât Pandava), zăceau pe câmpul de luptă, ucişi de Pandava, ce crezi, O, ticălos printre oameni, dar că totul este rezultatul destinului? În legătură cu aceştia, adică duşmanii lui Duryodhana, pe care îi preţuieşti, O, Brahmane, au fost ucişi sute şi mii de războinici curajoşi ai lor. Armatele atât ale Kurus, cât şi ale Pandava se diminuează numeric; eu nu văd în asta puterea Pandava! Cu ei, O, cel mai josnic om, pe care tu îi consideri mereu atât de puternici, voi lupta, cu toată puterea mea, pentru binele lui Duryodhana. În legătură cu victoria, aceea depinde de destin.”

SECȚIUNEA CLVIII

Sanjaya a zis: Astfel abordat în termeni duri şi insultători de către fiul lui Suta, Aswatthaman, mânat de furie, şi-a ridicat sabia şi s-a repezit furios spre acesta din urmă (Karna). Plin de mânie, fiul lui Drona s-a repezit spre Karna, sub privirile regelui Kuru, asemenea unui leu spre un elefant furios.

Şi Aswatthaman a spus: O, cel mai de jos dintre oameni, Kripa vorbea despre virtuţile pe care le poseda cu adevărat Arjuna. Fiind de o înţelegere ticăloasă, tu mustri, totuşi, pe viteazul meu unchi din răutate. Plin de mândrie şi nesocotinţă, te lauzi astăzi cu vitejia ta, fără să ţii seamă de niciunul dintre arcaşii din lume în bătălie![208] Unde a fost vitejia ta şi unde erau armele tale când cel care mânuia *Gandiva*, învingându-te în luptă, l-a ucis pe Jayadratha chiar în faţa ta? În zadar, O, nenorocitule Suta, te complaci în gândul tău să-l învingi pe cel care a luptat odinioară în bătălie chiar cu Mahadeva! Zeii înşişi, uniţi cu Asurii şi avându-l pe Indra în frunte, nu au reuşit să-l învingă pe Arjuna, cel dintâi dintre toţi mânuitorii de arme, având-l doar pe Krishna ca aliat. Cum speri atunci, O, Suta, ajutat de aceşti regi, să-l învingi în luptă pe cel dintâi dintre eroi din lume, adică pe neînvinsul Arjuna? Priveşte, O, Karna cu suflet ticălos, (ce îţi fac) astăzi! O, cel mai de jos dintre oameni, O, tu cu înţelegere jalnică, îţi voi tăia curând capul de pe trunchi.

Sanjaya a continuat: Zicând aceasta, Aswatthama s-a repezit furios spre Karna. Regele însuşi, de mare energie, şi Kripa, acel bărbat de frunte, l-au ţinut strâns. Atunci Karna a zis: „Cu înţelegere vicleană, acest nefericit Brahmana se crede curajos şi se laudă cu vitejia sa în luptă. Eliberează-l, O, şef al Kurului. Lasă-l să se întâlnească cu puterea mea.”

Aswatthama a zis: O, fiu al unui Suta, O, tu cu înţelegere vicleană, acest (defect al tău) ne este iertat. Phalguna, însă, îţi va potoli mândria crescută.

Duryodhana a zis: O, Aswatthama, potoleşte-ţi mânia. Se cuvine ţie, O, dătător de onoruri, să ierţi. Nu ar trebui, O, fără de păcat, să fii supărat pe fiul Sutei. De tine şi de Karna şi de Kripa şi de Drona şi de conducătorul Madrasului şi de fiul lui Suvala atârnă o mare povară. Alungă-ţi mânia, O, cel mai bun dintre Brahmani! Iată, toate trupele Pandava se apropie, dorind luptă cu fiul Radhei. Într-adevăr, O, Brahmana, iată că vin, provocându-ne pe toţi.

Sanjaya a continuat: Astfel potolit de către rege, fiul cu suflet nobil al lui Drona, O, monarh, a cărui furie fusese stârnită, şi-a stăpânit mânia şi l-a iertat (pe Karna). Atunci învăţătorul Kripa, cu inimă nobilă, care are o fire liniştită, O, monarh, şi o temperare blândă, prin urmare, s-a întors repede la el şi i-a spus aceste cuvinte.

Kripa a zis: O, fiu al lui Suta, cu inima ticăloasă, această (greşeală a ta) ne este iertată. Phalguna totuşi, îţi va înfrânge mândria iscată.

Sanjaya a continuat: Apoi, Pandavaşii, O, rege, şi Panchalaşii, renumiţi pentru vitejia lor, unindu-se împreună, s-au apropiat în mii, scoţând urlete puternice; Karna, şi el, acel luptător de elită pe care se putea conta, înzestrat cu mare energie, înconjurat de mulţi dintre cei mai de frunte războinici Kuru şi asemănător cu Indra în mijlocul zeilor, a aşteptat, întinzându-şi arcul şi bazându-se pe forţa propriilor braţe. Apoi a început o bătălie între Karna şi Pandavaşi. O rege, aceasta a fost una extrem de înfricoşătoare şi caracterizată de urlete de leu puternice. Atunci Pandavaşii, O, monarh, şi Panchalaşii, renumiţi pentru vitejia lor, văzându-l pe Karna cel cu braţe puternice, au strigat cu voce tare, spunând: „*Iată-l pe Karna!*” „*Unde este Karna în această bătălie feroce?*”, ”*O, tu cu înţelegere rea, O, cel mai josnic dintre oameni, luptă cu noi*” – Alţii, văzându-l pe fiul lui Radha, au spus, cu ochii măriţi de furie: „Să fie ucis acest ticălos arogant cu puţină înţelegere, acest fiu de Suta, de către regii uniţi. Nu are rost să trăiască. Acest om păcătos este întotdeauna foarte ostil faţă de Partha. Obedient sfaturilor lui Duryodhana, acesta este rădăcina acestor rele. Ucideţi-l.” Pronunţând astfel de cuvinte, marii luptători Kshatriya, îndemnaţi de fiul lui Pandu, s-au repezit spre el, acoperindu-l cu o ploaie densă de săgeţi, pentru a-l ucide. Văzându-i pe toţi aceşti Pandavaşi puternici astfel (înaintând), fiul Suta-ului nu a tremurat şi nici nu a simţit frică. Într-adevăr, văzând acea minunată mare de trupe, asemănătoare cu Moartea însăşi, binefăcătorul fiilor

208 În al doilea rând din 4, *utsedha* şi nu *udvrita* este interpretarea corectă. La fel şi *kanchit* şi Parafraza, conform lui Nilakantha, în *kanchit dhanurdharam na ganayan* etc.

tăi, adică puternicul şi luptătorul iscusit Karna, niciodată învins în luptă, O, taur al rasei Bharata, a început, cu nori de săgeţi, să reziste acelei forţe din toate părţile. Pandavaşii au luptat şi ei cu inamicul, trăgând ploi de săgeţi. Agitându-şi sutele şi miile de arcuri, au luptat cu fiul Rădăcinii, asemenea Daityaşilor din vechime care luptau cu Indra. Puternicul Karna, totuşi, cu o ploaie densă de săgeţi a sa, a risipit acea aversă de săgeţi cauzată de aceşti stăpâni ai pământului din toate părţile. Bătălia care a avut loc între ei, şi în care fiecare parte a contracarat faptele celeilalte, a semănat cu confruntarea dintre Indra şi Danavaşi în marele război purtat în vechime între zei şi Asuraşi. Uşurinţa braţului pe care am văzut-o apoi a fi a fiului Suta-ului a fost extrem de minunată, întrucât toţi inamicii săi, luptând cu hotărâre, nu au reuşit să-l lovească în acea bătălie. Reţinând norii de săgeţi trase de regele (ostil), acel puternic luptător pe care se putea conta, adică fiul Rădăcinii, a aruncat săgeţi teribile marcate cu propriul său nume spre juguri, săgeţi, umbrele, care şi asupra cailor (duşmanilor săi). Atunci acei regi, afectaţi de Karna şi pierzându-şi calmul, au început să rătăcească pe câmp ca o turmă de vite afectate de frig. Lovite de Karna, un număr mare de cai, elefanţi şi luptători pe care se putea conta au fost văzuţi acolo căzând lipsiţi de viaţă. Întregul câmp, O, rege, a fost presărat cu capete şi braţe căzute ale eroilor care nu s-au întors. Cu războinicii morţi, muribunzi şi plângând, câmpul de bătălie, O, monarh, a luat înfăţişarea domeniului lui Yama. Atunci Duryodhana, O, rege, asistând la puterea lui Karna, s-a dus la Aswatthaman şi, adresându-i-se, a spus: „Priveşte, Karna, îmbrăcat în zale, este angajat cu toţi regii (ostili). Priveşte, armata ostilă, afectată de săgeţile lui Karna, este învinsă ca armata Asuraşilor copleşită de energia lui Kartikeya. Văzându-i armata învinsă în luptă de acel iscusit Karna, de acolo vine Vibhatsu din dorinţa de a ucide pe fiul Suta-ului. Să se ia, aşadar, măsuri care să-l împiedice pe fiul lui Pandu să-l ucidă pe acel puternic luptător pe care se putea conta, adică pe fiul Suta-ului, în faţa noastră.” (Astfel abordat), fiul lui Drona, şi Kripa, şi Salya, şi acel puternic luptător pe care se putea conta, adică fiul lui Hridika, văzându-l pe fiul lui Kunti apropiindu-se (de ei) ca însuşi Indra înspre armata Daityasilor, toţi s-au avântat împotriva Partha pentru a-l salva pe fiul Suta-ului. Între timp, Vibhatsu, O, monarh, înconjurat de Panchalaşi, s-a avântat împotriva lui Karna, ca Purandara (Indra) înaintând împotriva *Asuraşilor* Vritra.”[209]

Dhritarashtra a zis: Văzându-l pe Phalguna cuprins de furie şi arătând ca Distrugătorul însuşi, aşa cum apare la sfârşitul *Yuga*-ului, ce-a făcut apoi, O Suta, fiul lui Vikartana, Karna? Într-adevăr, viteazul călăreţ Karna, fiul lui Vikartana, îl provocase mereu pe Partha. Într-adevăr, el spusese mereu că este capabil să-l învingă pe teribilul Vibhatsu. Ce-a făcut, aşadar, O Suta, acel războinic când şi-a întâlnit astfel brusc inamicul său de moarte? [210]

Sanjaya continuă: Văzându-l pe fiul lui Pandu năpustindu-se asupra lui ca un elefant asupra unui rival, Karna a înaintat fără frică împotriva lui Dhananjaya. Partha, însă, l-a acoperit curând pe Karna, care înainta cu atâta elan, cu ploi de săgeţi drepte, înzestrate cu pene de aur. Karna l-a acoperit şi el pe Vijaya cu săgeţile sale. Fiul lui Pandu l-a învăluit din nou pe Karna cu nori de săgeţi. Atunci Karna, cuprins de furie, l-a străpuns pe Arjuna cu trei săgeţi. Măreţul luptător din care, Arjuna, văzând uşurinţa mâinii lui Karna, nu a putut suferi. Acel arzător de duşmani a tras spre fiul Suta-ului treizeci de săgeţi drepte, ascuţite pe piatră şi înzestrate cu vârfuri strălucitoare. Înzestrat cu mare putere şi energie, el l-a străpuns, de asemenea, înfuriat, cu o altă săgeată lungă în încheietura braţului său stâng, zâmbind în acelaşi timp. Arcul lui Karna i-a căzut atunci din braţul acela care fusese străpuns cu atâta forţă. Atunci, măreţul Karna, apucând acel arc într-o clipă, l-a acoperit din nou pe Phalguna cu nori de săgeţi, arătând o mare uşurinţă a mâinii. Dhananjaya, apoi, O, Bharata, zâmbind în acelaşi timp, i-a contracarat cu propriile săgeţi acea ploaie de săgeţi trasă de fiul Suta-ului. Apropiindu-se unul de celălalt, acei doi mari arcaşi, dornici să-şi anuleze reciproc isprăvile, au continuat să se acopere unul pe celălalt cu ploi de săgeţi. Bătălia care a avut loc între ei, şi anume Karna şi fiul lui Pandu, a devenit extraordinar de minunată, asemenea celei dintre doi

209 147 este un triplet.

210 Interpretarea în bengaleză a *sudakshinelor* de la sfârşitul lui 49 nu pare a fi corectă. Adopt interpretarea în Bombay *sudarnnam*.

elefanți sălbatici pentru o elefantă în perioada de rut. Atunci, măreţul arcaș Partha, văzând puterea lui Karna, i-a tăiat rapid arcul la mâner. Și a trimis cei patru cai ai fiului Suta-ului în lăcaşul lui Yama cu un număr de săgeți cu vârf lat. Și acel ucigaș aprig a retezat de pe căruță și capul vizitiului lui Karna. Apoi, fiul Pandu și Pritha l-a străpuns pe Karna, lipsit de arc, de cai și de vizitiu, cu patru săgeți. Apoi acel taur printre oameni, Karna, rănit de acele săgeți, sărind de pe căruța fără cai, s-a urcat pe cea a lui Kripa. Văzându-l pe fiul Radhei învins, vitejii voștri, O, taur din rasa Bharata, au fugit în toate direcțiile. Văzându-i fugind, regele Duryodhana i-a oprit pe toți și le-a spus aceste cuvinte: „Eroi, nu fugiți. Voi, tauri printre Kshatriya, rămâneți în luptă. Eu însumi voi înainta acum pentru al ucide pe Partha în luptă. Eu însumi îl voi ucide pe Partha împreună cu Panchalaşii adunați. În timp ce voi lupta astăzi cu cel care mânuiește *Gandiva*, Partha va vedea cum măreția mea se aseamănă cu cea a Distrugătorului însuși la sfârșitul Erei. Astăzi, Parthasii vor vedea mii de săgeți aruncate de mine, asemănătoare unor roiuri de lăcuste. Luptătorii mă vor vedea astăzi aruncând, cu arcul în mână, ploi dense de săgeți, ca torentele de ploaie aruncate de nori la sfârșitul sezonului de vară. Astăzi îl voi învinge pe Partha cu săgeţile mele drepte. Rămâneți, voi, eroi, în luptă și alungați-vă frica sau pe Phalguna. Întâlnind măreția mea, Phalguna nu o va putea suporta niciodată, la fel cum oceanul, sălaşul *makaralor,* nu poate învinge continentele.” Zicând acestea, regele a înaintat înfuriat, cu ochii roşii de mânie, înconjurat de o mare mulțime, spre Phalguna. Văzându-l pe puternicul Duryodhana înaintând astfel, fiul lui Saradwat s-a apropiat de Aswatthaman și i-a spus aceste cuvinte: „Iată, puternicul Duryodhana, lipsit de simțuri de mânie, dorește să lupte cu Phalguna, ca o insectă ce dorește să se arunce într-un foc arzător. Înainte ca acest rege suprem să își piardă viața, sub ochii noștri, în această luptă cu Partha, opriți-l (să nu intre în luptă). Regele curajos Kuru poate rămâne în viață în luptă doar atâta timp cât nu se plasează în raza de acțiune a săgeților lui Partha. Să fie regele oprit înainte de a fi transformat în cenușă de săgeţile teribile ale lui Partha, care seamănă cu șerpi proaspăt eliberați din pieile lor. Când noi suntem aici, O, dătător de onoare, pare foarte nepotrivit ca regele să meargă el însuși la luptă, de parcă nu ar avea pe nimeni să lupte pentru el. Viața acestui descendent al lui Kuru va fi în mare pericol dacă se va angaja în luptă cu cel cu diademă (Arjuna), la fel ca a unui elefant care se luptă cu un tigru.” Astfel abordat de unchiul său, fiul lui Drona, acel cel mai bun dintre toți mânuitorii de arme, s-a repezit repede la Duryodhana și, adresându-i-se, i-a spus aceste cuvinte: „Cât timp eu sunt în viață, O, fiu al Gandharii, nu se cuvine să te angajezi în luptă, ignorându-mă pe mine, O, descendent al lui Kuru, care îți doresc mereu binele. Nu trebuie să fii deloc îngrijorat de învingerea lui Partha. Eu îl voi opri pe Partha! Rămâi aici, O Suyodhana.”

Duryodhana a spus: Învățătorul (Drona) îi protejează mereu pe fiii lui Pandu, ca și cum ar fi propriii săi fii. Tu, de asemenea, nu-i ataci niciodată pe acești dușmani ai mei. Sau, poate că din cauza nenorocirii mele, priceperea ta nu devine niciodată feroce în luptă. Poate fi și din cauza afecțiunii tale pentru Yudhishthira sau Draupadi. Eu însumi sunt ignorant cu privire la adevăratul motiv. Ruşine să-mi fie mie, lacomul, pentru a cărui fericire toți prietenii, dorind să mă facă fericit, sunt învinși și cufundați în tristețe. În afară de tine, O, fiu al fiicei lui Gotama, care este cel mai de frunte dintre toți aceia care mânuiesc arme, ce războinic, într-adevăr, egal cu Mahadeva însuși în luptă, nu ar distruge inamicul, chiar dacă ar fi capabil? O, Aswatthaman; fii mulțumit de mine și distruge-mi dușmanii. Nici zeii, nici Danava nu sunt capabili să stea în raza armelor tale, O, fiu al lui Drona, ucide Panchalaşii și Somakaşii împreună cu toți supușii lor. În ceea ce privește pe ceilalți, îi vom ucide noi, protejați de tine. Iată, O, Brahmin, Somakaşii și Panchalaşii, cu mare renume, aleargă prin trupele mele ca o flacără de pădure. O, cel cu brațe puternice, oprește-i pe ei, precum și pe Kailkeyas, O, cel mai bun dintre oameni, altfel, protejați de cel încununat cu diademă (Arjuna), ne vor anihila pe toți. O, Aswatthaman, O, cel care pedepsește dușmanii, mergi acolo cu grabă. Fie că reușești acum sau mai târziu, acea faptă, O, tată, ar trebui să fie îndeplinită de tine. Tu ai fost născut, O, cel cu brațe puternice, pentru distrugerea Panchalaşilor. Punându-ți în valoare priceperea, vei face lumea lipsită de Panchalași. Așa au spus și marii înțelepți încununați cu succes (ascetic). Așa va fi cum au spus ei. Prin urmare, O, tigru printre oameni, ucide Panchalaşii cu toți supușii lor. Chiar și zeii cu Vasava în frunte sunt incapabili să stea în raza armelor tale, ce mai trebuie spus

despre Parthaşi şi Panchalaşi, atunci? Aceste cuvinte ale mele sunt adevărate. Îţi spun sincer, O, erou, că Pandavaşi uniţi cu Somakaşii nu sunt egali cu tine în luptă! Mergi, O, cel cu braţe puternice! Să nu fie nicio întârziere. Vezi, armata noastră, afectată de săgeţile lui Partha, se sparge şi fuge. Eşti capabil, O, cel cu braţe puternice, ajutat de propria ta energie cerească, să-i afectezi, O, cel care dă onoruri, pe Pandavaşi şi Panchalaşi.

SECȚIUNEA CLIX

Sanjaya spuse: Astfel abordat fiind de către Duryodhana, fiul lui Drona, acel războinic greu de învins în luptă, şi-a pus inima să-l nimicească pe duşman, la fel cum Indra este hotărât să-i nimicească pe Daitya. Mărinimosul cu braţe puternice, Aswatthaman, i-a răspuns fiului tău, spunând: ”Aşa este cum spui, O, DESCENDENT al lui Kuru! Pândavii ne sunt mereu dragi atât mie, cât şi tatălui meu. La fel şi noi le suntem dragi. Nu însă şi în luptă. Vom lupta, după măsura forţei noastre, fără frică şi fără să ne pese de vieţile noastre. Eu, Karna, Salya, Kripa şi fiul lui Hridika, am putea, O, rege cel mai bun, să distrugem oştirea Pândavilor într-o clipă. Pândavii, de asemenea, O, cel mai bun dintre Kurui, ar putea distruge oştirea Kaurava într-o clipă, dacă noi nu am fi prezenţi în luptă. Noi luptăm cu Pandavii din toată puterea noastră, iar ei luptă cu noi din toată puterea lor. Energia care se întâlneşte cu energia este neutralizată, O, Bharata! Armata Pandavilor este incapabilă de a fi învinsă atâta timp cât fiii lui Pându sunt în viaţă. Ceea ce îţi spun este adevărat. Fiii lui Pându sunt înzestraţi cu o mare forţă. În plus, ei luptă pentru propria lor cauză. De ce n-ar putea ei, O, Bharata, să-ţi ucidă trupele? Tu, însă, O, rege, eşti extrem de lacom. Tu, O, Kaurava, eşti înşelător. Eşti vanitos şi bănuitor faţă de toate. Din acest motiv, ne bănuieşti şi pe noi. Cred, O, rege, că eşti rău, cu suflet păcătos şi întruchiparea păcatului. Mărunt şi cu gânduri păcătoase, te îndoieşti de noi şi de alţii. În ceea ce mă priveşte, luptând cu hotărâre pentru tine, sunt gata să-mi dau viaţa. Voi merge imediat la luptă pentru tine, O, şef al Kurulor. Voi lupta cu inamicul şi voi ucide un număr mare de inamici. Voi lupta cu Panchalii, Somakii, Kaikeyii şi Pandayii în luptă, pentru a face pe placul tău, O, pedepsele duşmanilor. Arzând de săgeţile mele de azi, Chedii, Panchalii şi Somakii vor fugi în toate părţile ca o turmă de vite lovite de un leu. Astăzi, fiul regal al lui Dharma, împreună cu toţi Somakii, văzând iscusinţa mea, vor considera că întreaga lume este plină de Aswatthama. Fiul lui Dharma, Yudhishthira, va deveni extrem de nefericit, văzând Panchalii şi Somakii ucişi (de mine) în luptă. Voi ucide, O, Bharata, pe toţi cei care se vor apropia de mine în luptă. Cuprinşi de puterea braţelor mele, niciunul dintre ei, O, viteazule, nu va scăpa cu viaţă astăzi de mine.” Povestind acestea fiului tău, Duryodhana, puternicul cu braţe (Aswatthaman) a plecat la luptă şi a lovit pe toţi arcaşii. Acest prim în toate fiinţele vii a căutat să facă pe placul fiilor tăi. Fiul fiicei lui Gotama, apoi, adresându-se Panchalilor şi Kaikeyilor, le-a spus: „Voi, mari războinici pe care, loviţi-mi corpul. Arătându-vă agilitatea în mânuirea armelor, luptaţi cu mine cu calm.” Astfel abordat de el, toţi acei combatanţi, O, rege, au năvălit cu ploaie de arme asupra fiului lui Drona, ca norii care revarsă torente de ploaie. Zădărnicind acest potop, fiul lui Drona în acea luptă a ucis zece războinici curajoşi dintre ei, chiar sub ochii, O, stăpâne, lui Dhrishtadyumna şi ai fiilor lui Pandu. Panchalii şi Somakii, trataţi astfel în luptă, l-au abandonat pe fiul lui Drona şi au fugit în toate direcţiile. Văzând aceşti războinici curajoşi, Panchalii şi Somakii, fugind, Dhrishtadyumna, O, rege, a năvălit asupra fiului lui Drona în acea luptă. Înconjurat apoi de o sută de războinici bravi şi neînfricaţi, călăriţi pe care aurii, ale căror roţi zornăiau ca vuietul norilor plini de ploaie, el, marele războinic pe care, Dhrishtadyumna, fiul regelui Panchala, văzându-şi războinicii nimiciţi, i-a vorbit fiului lui Drona şi i-a spus aceste cuvinte: „O, fiu neghiob al învăţătorului, la ce foloseşte uciderea de combatanţi de rând. Dacă eşti un erou, luptă atunci cu mine în luptă. Te voi ucide. Aşteaptă un moment fără să fugi.” Zicând astfel, Dhrishtadyumna, de o mare forţă, l-a lovit pe fiul învăţătorului cu multe săgeţi ascuţite şi teribile, capabile să străpungă chiar măruntaiele. Acele săgeţi cu zbor rapid, înzestrate cu aripi de aur şi vârfuri ascuţite, şi capabile să străpungă corpul fiecărui duşman, care mergeau în linie continuă, au pătruns în corpul lui Aswatthaman, ca albinele libere care caută miere într-un copac înflorit. Adânc străpuns şi umflat de furie, ca un şarpe călcat, mândrul şi neînfricatul fiu al lui Drona, cu arcul în mână, i-a vorbit

dușmanului său, spunând: „O, Dhrishtadyumna, așteaptă un moment, fără să ieși din raza mea de acțiune. Curând te voi trimite în locuința lui Yama cu săgețile mele ascuțite.” După ce a rostit aceste cuvinte, acel ucigaș de eroi inamici, fiul lui Drona, arătând o mare agilitate a mâinilor, l-a acoperit pe fiul lui Prishata din toate părțile cu un nor de săgeți. Acoperit astfel în acea înfruntare (cu săgeți) de către fiul lui Drona, prințul Panchala, greu de învins în luptă, a spus: „Nu știi originea mea, O, Brahmane, sau jurământul meu. O, tu cu înțelegere rea, ucigându-l mai întâi pe Drona însuși, nu te voi ucide astăzi când Drona însuși este încă în viață. O, tu cu înțelegere rea, după ce această noapte va trece și va aduce zorii frumoși, voi ucide mai întâi pe tatăl tău în luptă și apoi te voi trimite și pe tine în regiunea Spiritelor. Aceasta este dorința pe care o am.” Stând în fața mea, arată, prin urmare, până atunci, ura pe care o porți față de Parthani și devotamentul pe care îl nutrești pentru Kuruvani. Nu vei scăpa de mine cu viață. Acela, Brahmin care, părăsind practicile unui Brahmin, se dedică practicilor unui Kshatriya, devine omorâbil de toți Kshatriyanii, la fel ca tine, O, cel mai josnic dintre oameni." Astfel abordat de fiul lui Prishata în cuvinte atât de dure și insultătoare, cel mai bun dintre Brahmine, Aswatthaman, și-a adunat toată furia și a răspuns, spunând: *„Stai, Stai!”* Și a privit spre fiul lui Prishata, arzându-l parcă cu privirea. Suspinând (de furie) ca un șarpe, fiul învățătorului, apoi, l-a acoperit pe Dhrishtadyumna în acea bătălie (cu un potop de săgeți). Cu toate acestea, chipeșul fiu al lui Prishata, cel mai bun dintre luptătorii de care, înconjurat de toate trupele Panchala, deși lovit astfel cu săgeți în acea confruntare de către fiul lui Drona, nu a tremurat, bazându-se pe propria sa energie. La rândul său, el a trimis multe săgeți spre Aswatthaman. Amândoi s-au angajat într-un meci de noroc în care miza era însăși viața, acei eroi, incapabili să se suporte unul pe altul, s-au opus unul altuia și și-au verificat potopul de săgeți. Iar acei mari arcași au tras nori denși de șarje în jur. Văzând acea bătălie feroce, care inspira teroare, dintre fiul lui Drona și cel al lui Prishata, Siddha și Charanaii și alte ființe care rătăceau prin cer i-au aplaudat mult. Umplând văzduhul și toate punctele cardinale cu nori de săgeți și creând o ceață groasă cu ele, cei doi războinici au continuat să lupte unul cu celălalt, nevăzuți (de niciunul dintre noi). Ca și cum ar dansa în acea bătălie, cu arcurile trase în cercuri, aspirând hotărât să se omoare unul pe altul, acei războinici cu brațe puternice, inspirând frică în fiecare inimă, au luptat minunat și cu activitate și pricepere remarcabile. Aplaudat de mii de războinici de frunte în acea bătălie și astfel angajați hotărât în luptă ca doi elefanți sălbatici în pădure, ambele armate, privind la ei, s-au umplut de încântare. Și au fost auzite strigăte de leu, iar toți combatanții și-au suflat scoicile. Și sute și mii de instrumente muzicale au început să fie cântate. Acea luptă feroce, sporind teroarea celor timizi, a părut să fie purtată în mod egal doar pentru un timp scurt. Apoi fiul lui Drona, O, rege, făcând un salt, i-a tăiat arcul, stindardul și umbrela, precum și cei doi vizitii Parshni și vizitiul principal și cei patru cai ai chipeșului fiu al lui Prishata. Și acel războinic cu suflet nemăsurat a făcut apoi ca Panchalașii în sute și mii să fugă, folosind săgețile sale drepte. Văzând aceste isprăvi ale fiului lui Drona, asemănătoare cu cele ale lui Vasava însuși în luptă, gazda Pandava, O, taur al rasei Bharata, a început să tremure de frică. Ucigând o sută de Panchalași cu o sută de săgeți și trei oameni de frunte cu trei săgeți ascuțite, chiar sub privirea fiului lui Drupada și a lui Phalguna, chipeșul luptător de care, anume fiul lui Drona, a ucis un număr foarte mare de Panchalași care stăteau în fața lui. Panchalașii apoi, precum și Srinjayii, derutați în luptă, au fugit, lăsându-l pe fiul lui Drona, cu stindardele sfâșiate. Atunci chipeșul luptător de care, anume fiul lui Drona, după ce i-a învins pe dușmani în luptă, a scos un răget puternic ca al unui nor de vară la sfârșitul verii. După ce a ucis un număr mare de dușmani, Aswatthaman a arătat la fel de strălucitor ca focul arzător de la sfârșitul *Yuga*, după ce a mistuit toate creaturile. Aplaudat de toți Kauravașii după ce a învins mii de dușmani în luptă, curajosul fiu al lui Drona a strălucit în frumusețe, ca însuși șeful celeștilor după ce i-a învins pe dușmani.

SECȚIUNEA CLX

Sanjaya a spus: Apoi, regele Yudhishthira și Bhimasena, fiul lui Pandu, O, monarh, l-au încercuit pe fiul lui Drona din toate părțile. Văzând aceasta, regele Duryodhana, ajutat de fiul lui Bharadwaja, s-a repezit asupra Pandavilor în acea ciocnire. Atunci a început o bătălie care a fost

cumplită şi înfricoşătoare, sporind temerile celor timizi. Yudhishthira, mânios, a început să trimită un număr mare de Amvashtha, Malava, Vanga, Sivi şi Trigarta în domeniul celor morţi. Şi Bhima, sfâşiind pe Abhishaha, Surasena şi alţi Kshatriya greu de învins în luptă, a făcut pământul mâlos de sânge. Cel încununat (Arjuna) cu cai albi a trimis, O, rege, pe Yaudheya, Montani, Madraka şi Malava, de asemenea, în regiunile morţilor. Loviţi cu forţă de săgeţi cu mişcare rapidă, elefanţii au început să cadă pe pământ ca nişte coline cu creste duble. Împrăştiaţi cu trompele retezate, elefanţii care încă se zvârcoleau, pământul părea acoperit cu şerpi care se mişcau. Acoperit cu umbrelele căzute ale regilor înzestraţi cu aur, câmpul de luptă arăta strălucitor ca firmamentul la sfârşitul *Yugăi*, împodobit cu sori, luni şi stele. În acest timp, un răcnet cumplit s-a auzit lângă carul lui Drona, în mijlocul căreia se puteau auzi cuvintele: „*Ucide!*”, ”*Loveşte fără teamă!*”, ”*Înfinge*!”, ”*Taie în bucăţi!*”. Drona, însă, plin de furie, a început să distrugă prin intermediul armei *Vayavya* duşmanii din jurul său, ca o furtună puternică care distruge masele de nori care se adună. Trataţi astfel de Drona, Panchala au fugit de frică, chiar sub ochii lui Bhimasena şi ai sufletului nobil Partha. Apoi, cel încununat (Arjuna) şi Bhimasena au oprit repede zborul trupelor lor şi, însoţiţi de o mare forţă de care, au atacat vasta forţă a lui Drona. Vibhatsu atacând pe dreapta şi Vrikodara pe stânga, amândoi au turnat asupra fiului lui Bharadwaja două ploi dese de săgeţi. Măreţii războinici de pe care din rândul Srinjayanilor şi Panchalilor, împreună cu Matsya şi Somaka, O, rege, au urmat pe cei doi fraţi astfel angajaţi (în acea ciocnire cu Drona). În mod similar, mulţi dintre cei mai de frunte războinici de pe care, pricepuţi la lovire, aparţinând fiului tău, însoţiţi de o forţă numeroasă, s-au îndreptat spre carul lui Drona (pentru a-l sprijini pe acesta din urmă). Atunci, armata Bharata, măcelărită de cel încununat (Arjuna) şi doborâtă şi afectată de întuneric, a început să se spargă. Fiul tău însuşi şi Drona s-au străduit amândoi să-i reanimeze. Trupele tale, însă, O, rege, nu au putut fi oprite în fugă. Într-adevăr, acea vastă armată, măcelărită de săgeţile fiului lui Pandu, a început să fugă în toate direcţiile în acea oră când lumea era învăluită în întuneric. Mulţi regi, abandonându-şi animalele şi vehiculele pe care călăreau, au fugit în toate părţile, O, monarh, copleşiţi de frică.

SECŢIUNEA CLXI

Sanjaya a zis: Văzându-l pe Somadatta agitându-şi arcul cel mare, Satyaki, adresându-i-se vizitiului său, a zis: „Poartă-mă spre Somadatta. Îţi spun adevărul, O, Suta, că astăzi nu mă voi întoarce din luptă fără să fi ucis pe inamicul acela, adică pe cel mai rău dintre Kurui, fiul lui Valhika”. Astfel adresându-i-se, vizitiul a îndemnat apoi în luptă acei cai iuţi de rasă Sindhu, albi ca o scoică şi capabili să îndure orice armă. Aceşti cai înzestraţi cu viteza vântului sau a minţii, l-au purtat pe Yuyudhana în luptă ca pe caii lui Indra, O, rege, purtându-l pe acesta în vremuri de demult, când acesta a pornit să potolească pe Danavas. Văzându-l pe eroul Satwata apropiindu-se repede astfel în luptă, Somadatta, O, rege, s-a întors fără frică spre el. Răspândind ploi de săgeţi ca norii care varsă torente de ploaie, el l-a acoperit pe nepotul lui Sini ca norii care acoperă soarele. Satyaki, de asemenea, O, taur al rasei Bharata, în acea întâlnire l-a acoperit fără frică pe acel taur al Kururilor cu ploi de săgeţi. Apoi Somadatta a străpuns acel erou al rasei Madhu cu şaizeci de săgeţi în piept. Satyaki, la rândul său, O, rege, l-a străpuns pe Somadatta cu multe săgeţi ascuţite. Răniţi unul de altul cu săgeţile celuilalt, acei doi războinici arătau strălucitor ca un cuplu de Kinsuka înfloriţi în anotimpul primăverii. Vopsiţi cu totul în sânge, acei iluştri războinici ai raselor Kuru şi Vrishni s-au privit unul pe altul cu privirile lor. Călărind pe carele lor care alergau în cercuri, aceşti sfărâmători de inamici, cu feţe teribile, semănau cu doi nori care varsă torente de ploaie. Corpurile lor rănite şi străpunse de săgeţi, arătau, O, rege, ca doi porci spinoşi. Străpunşi de nenumărate săgeţi, înzestraţi cu aripi de aur, cei doi războinici arătau strălucitor, O, monarh, ca doi copaci înalţi acoperiţi cu licurici. Corpurile lor arătând strălucitor cu săgeţile arzânde lipite de ele, acei doi puternici călăreţi de care arătau în acea luptă ca doi elefanţi înfuriaţi împodobiţi cu torţe aprinse. Apoi, O, monarh, puternicul călăreţ de care, Somadatta, în acea luptă, i-a tăiat cu o săgeată în formă de semilună arcul cel mare al lui Madhava. Cu mare viteză, de asemenea, într-un moment când viteza conta cel mai mult, eroul Kuru l-a străpuns apoi pe Satyaki cu douăzeci şi cinci de săgeţi, şi încă o dată cu zece. Atunci Satyaki, luând un arc mai rezistent, l-a străpuns repede pe Somadatta cu

cinci săgeți. Cu o altă săgeată cu vârf lat, Satyaki, de asemenea, O, rege, zâmbind în același timp, a tăiat stindardul de aur al fiului lui Valhika. Somadatta, însă, văzându-și stindardul doborât, l-a străpuns fără teamă pe nepotul lui Sini cu douăzeci și cinci de săgeți. Satwata, de asemenea, înfuriat, i-a tăiat cu o săgeată ca lama de ras arcul lui Somadatta, în acea încleștare. Și l-a străpuns și pe Somadatta, care semăna atunci cu un șarpe fără colți, cu o sută de săgeți drepte, echipate cu aripi de aur. Mărețul războinic pe car, Somadatta, înzestrat cu mare forță, luând un alt arc, a început să-l acopere pe Satyaki (cu ploi de săgeți). Satyaki la rândul său, aprins de furie, l-a străpuns pe Somadatta cu multe săgeți. Somadatta, în schimb, l-a necăjit pe Satyaki cu ploaia sa de săgeți. Atunci Bhima a sosit la încleștare și, luptând în numele lui Satyaki, l-a lovit pe fiul lui Valhika cu zece săgeți. Somadatta, însă, l-a lovit fără frică pe Bhimasena cu multe săgeți ascuțite. Atunci Satyaki, aprins de furie, văzând pieptul lui Somadatta, a aruncat un nou și teribil *Parigha* echipat cu un mâner de aur și tare ca tunetul. Războinicul Kuru, însă, zâmbind în același timp, a tăiat în două acel teribil *Parigha* ce se apropia repede de el. Acel formidabil *Parigha* de fier, tăiat astfel în două fragmente, a căzut ca niște creste ale unui munte sfărâmate de trăsnet. Apoi Satyaki, O, rege, cu o săgeată cu vârf lat, i-a tăiat în acea încleștare arcul lui Somadatta, și apoi cu cinci săgeți, apărătoarea de piele care-i acoperea degetele. Apoi, O, Bharata, cu încă patru săgeți, el a trimis cu repeziciune cei patru cai excelenți ai războinicului Kuru în prezența lui Yama. Și apoi acel tigru printre războinicii pe car, cu o altă săgeată dreaptă, zâmbind în același timp, i-a tăiat din trunchi capul vizitiului lui Somadatta. Apoi a căutat pentru Somadatta însuși o teribilă săgeată cu strălucire de foc, ascuțită pe piatră, îmbibată în ulei și echipată cu aripi de aur. Acea săgeată excelentă și feroce, aruncată de puternicul nepot al lui Sini, a căzut repede ca un șoim, O, Stăpâne, pe pieptul lui Somadatta. Străpuns adânc de puternicul Satwata, marele războinic pe car Somadatta, O, monarh, a căzut (de pe car) și a murit. Văzându-l ucis pe marele războinic pe car Somadatta acolo, războinicii tăi cu o mare mulțime de care au năvălit asupra lui Yuyudhana. Între timp, și Pandava, O, rege, cu toți Prabhadrakas și însoțit de o mare forță, a năvălit asupra armatei lui Drona. Atunci Yudhishthira, înfuriat, a început, cu săgețile sale, să lovească și să risipească trupele fiului lui Bharadwaja chiar la vederea acestuia. Văzându-l pe Yudhishthira agitându-și trupele, Drona, cu ochii roșii de furie, a năvălit furios asupra lui. Învățătorul l-a străpuns apoi pe fiul lui Pritha cu șapte săgeți ascuțite. Yudhishthira, în schimb, înfuriat, l-a străpuns pe învățător cu cinci săgeți. Străpuns adânc de fiul lui Pandu, marele arcaș (Drona), lingându-și colțurile gurii pentru o clipă, i-a tăiat atât stindardul, cât și arcul lui Yudhishthira. Cu mare viteză, într-un moment când viteza era de cea mai mare importanță, acel rege exemplar, al cărui arc fusese tăiat, a luat un alt arc care era suficient de rezistent și tare. Fiul lui Pandu a străpuns apoi pe Drona cu caii săi, vizitiul, stindardul și carul, cu o mie de săgeți. Toate acestea păreau extrem de minunate. Necăjit de loviturile acelor săgeți și simțind o mare durere, Drona, taurul printre Brahmani, a stat jos pentru o clipă pe platforma carului său. Revenindu-și în simțiri, oftând ca un șarpe și plin de mare furie, învățătorul a invocat arma *Vayavya*. Curajosul fiu al lui Pritha, cu arcul în mână, a anulat fără teamă acea armă cu o armă similară a sa în acea încleștare. Și fiul lui Pandu a tăiat în două fragmente și marele arc al Brahmanului. Atunci Drona, acel zdrobitor de Kshatriya, a luat un alt arc. Acel acel taur din rasa lui Kuru, Yudhishthira, a tăiat și acel arc, cu multe săgeți ascuțite. Apoi, Vasudeva, adresându-i-se lui Yudhishthira, fiul Kuntiei, a spus: „Ascultă, O, Yudhishthira cu brațe puternice, ce am să-ți spun. Oprițí-vă, O, cel mai bun dintre Bharata, de a lupta cu Drona. Drona se străduiește întotdeauna să te captureze în luptă. Nu mi se pare potrivit să lupți cu el. Cel care a fost creat pentru nimicirea lui Drona, fără îndoială, îl va ucide. Lăsându-l pe învățător, mergi acolo unde se află regele Suyodhana. Regii ar trebui să lupte cu regi, nu ar trebui să dorească să lupte cu cei care nu sunt regi. Înconjurat, așadar, de elefanți, cai și care, mergi acolo, O, fiu al Kuntiei, unde Dhananjaya cu mine, ajutat de o forță mică, și Bhima, acel tigru printre oameni, luptăm cu Kuruii”. Auzind aceste cuvinte ale lui Vasudeva, regele Yudhishthira cel drept, după ce s-a gândit o clipă, s-a îndreptat spre partea câmpului unde acel ucigaș de dușmani, anume Bhima, angajat în luptă crâncenă, măcelărea trupele tale ca Însuși Distrugătorul cu gura larg deschisă. Făcând pământul să răsune de zgomotul puternic al carului său, care semăna cu tunetul norilor de la sfârșitul verii, regele Yudhishthira cel drept, fiul cel mare al lui

Pandu, a luat flancul lui Bhima, angajat în măcelărirea dușmanului. Și Drona în acea noapte a început să-și mistuie dușmanii, Panchalașii.

SECȚIUNEA CLXII

Sanjaya a zis: În timpul desfășurării acelei bătălii cumplite și teribile, când lumea era învăluită în întuneric și praf, O, rege, combatanții, în timp ce stăteau pe câmp, nu se puteau vedea unii pe alții. Acei mai buni dintre Kshatriya se luptau între ei, ghidați de presupuneri și de numele personale și celelalte (pe care le strigau). Și în desfășurarea, O, stăpâne, a acelui măcel teribil de călăreți de care, elefanți, cai și pedestrași,[211] acești eroi, și anume Drona și Karna și Kripa, și Bhima și fiul lui Prishata și Satwata, s-au rănit reciproc și trupele oricărei părți, O, taur al rasei lui Bharata. Combatanții ambelor armate, asupriți din toate părțile de acei mai buni călăreți de care, în timpul orei de întuneric, au fugit în toate părțile. Într-adevăr, războinicii, zdrobiți și fugiți în toate direcțiile cu inimile perfect lipsite de veselie. Și în timp ce fugeau în toate direcțiile, au suferit un măcel mare. Mii de călăreți de care, de asemenea, cei mai buni, O, rege, s-au ucis reciproc în acea bătălie. Neînțelegând nimic în întuneric, combatanții și-au pierdut simțurile. Totul acesta a fost rezultatul sfaturilor rele ale fiului tău. Într-adevăr, în acea oră când lumea era învăluită în întuneric, toate creaturile, O, Bharata, inclusiv cei mai buni dintre războinici, copleșiți de panică, și-au pierdut simțurile în acea bătălie.[212]

Dhritarashtra a zis: Care a fost starea minții tale atunci când, chinuiți de acel întuneric, toți v-ați pierdut energia și ați fost agitați furios de către Pandava! Cum, de asemenea, O, Sanjaya, când totul era învăluit în întuneric, trupele Pandava, precum și ale mele, au devenit din nou vizibile?

Sanjaya a continuat: Apoi, rămășița armatei (Kaurava), sub ordinele conducătorilor săi, a fost din nou dispusă în formație (compactă). Drona s-a plasat în frunte, iar Salyia la spate. Fiul lui Drona și Șakuni, fiul lui Suvala, s-au așezat pe flancul drept și, respectiv, cel stâng. Iar regele Duryodhana însuși, O, monarh, în acea noapte, s-a ocupat cu protejarea tuturor trupelor. Încurajând toți pedestrașii, O, rege, Duryodhana le-a spus: „Lăsând la o parte armele voastre mari, luați cu toții torțe aprinse în mâini.” Astfel comandați de cel mai bun dintre regi, pedestrașii au luat cu bucurie lămpi arzânde. Zeii și Rishișii, Gandharvii și Rishișii cerești, și diversele triburi de Vidyadhara și Apsare, și Nagașii, Yakșii, Urugașii și Kinnarașii, staționați în firmament, au luat de asemenea cu bucurie lămpi arzânde. Multe lămpi, pline cu ulei parfumat, se vedeau căzând de la Regenții punctelor cardinale și secundare. Pentru Duryodhana, multe astfel de lămpi se vedeau venind în special de la Narada și Parvata, luminând acea întunecime. Armata (Kaurava), apoi, dispusă în formație compactă, arăta strălucitoare, în acea noapte, cu lumina acelor lămpi, cu ornamentele scumpe (de pe combatanți) și cu armele cerești arzânde, pe măsură ce erau aruncate sau lansate de ea. Pe fiecare car erau așezate cinci lămpi, iar pe fiecare elefant furios câte trei.[213] Pe fiecare cal era așezată o lampă mare. Astfel a fost luminată acea oaste de către războinicii Kuru.[214] Așezate la locurile lor într-un timp scurt, acele lămpi au luminat repede armata ta. Într-adevăr, toate trupele, astfel făcute radiante de către pedestrași cu lămpi alimentate cu ulei în mâini, arătau la fel de frumoase ca norii de pe cerul nopții iluminați de fulgere. Când oastea Kuru a fost astfel luminată, Drona, înzestrat cu strălucirea focului, arzând tot ce era în jur, arăta la fel de strălucitor, O, rege, în armura sa de aur, ca soarele de la amiază cu raze arzânde. Lumina acelor lămpi a început să se reflecte de pe ornamentele de aur, de pe platoșele strălucitoare și de pe arcurile, și de pe armele bine călite ale combatanților. Și bâte împletite cu sfori, și *Parigha* strălucitoare, și care și săgeți și sulițe,

211 Ediția Bombay citește primul rând din 3 diferit. Interpretarea în bengaleză este, de asemenea, defectuoasă. Interpretarea corectă pare a fi *Rathanaga* în loc de *Naranaga*.

212 Acesta este un Triplet.

213 În loc de *mattagaje*, ediția din Bombay scrie *tairagaje*.

214 Se pare că există o greșeală în această *sloka* în referința sa la Pandava. Totuși, interpretarea care apare în toate edițiile tipărite este aceeași. Într-un manuscris găsesc *Kamrava-yodhavurgais* (pe care îl adopt) pentru *Pandava-Kauraveyais*.

pe măsură ce se mişcau, creau în mod repetat, O, Ajamidha, prin reflexia lor, mii de lămpi. Şi umbrele şi cozile de iac, şi ciomegele şi torţele arzânde, O, rege, şi colierele de aur, pe măsură ce erau învârtite sau mişcate, reflectând acea lumină, arătau extraordinar de frumoase. Iluminată de lumina acelor lămpi şi iradiată de reflexia de pe arme şi ornamente, acea oaste, O, rege, a pâlpâit de splendoare. Arme bine călite şi frumoase, roşii de sânge, şi învârtite de eroi, creau acolo o strălucire arzândă, ca fulgerele pe cer la sfârşitul verii. Feţele războinicilor, urmărindu-şi cu repeziciune inamicii pentru a-i doborî şi tremurând ei înşişi în ardoarea atacului, arătau la fel de frumoase ca masele de nori împinse de vânt. Aşa cum splendoarea soarelui devine feroce cu ocazia incendierii unei păduri pline de copaci, la fel în acea noapte teribilă a devenit splendoarea acelei oşti fioroase şi luminate. Văzând acea oaste a noastră luminată, şi Parthaşii, cu mare viteză, mişcând pedestraşii prin toată armata lor, au acţionat ca şi noi. Pe fiecare elefant, ei au pus şapte lămpi; pe fiecare car, zece; şi pe spatele fiecărui armăsar au pus două lămpi; şi pe flancurile şi spatele (carelor lor) şi pe stindardul lor, de asemenea, au pus multe lămpi. Şi pe flancurile oastei lor, şi pe spate şi în faţă, şi peste tot în jur şi în interior, au fost aprinse multe alte lămpi. Kauravii făcând acelaşi lucru, ambele armate au fost astfel luminate. Peste tot în oaste, pedestraşii se amestecau cu elefanţi, care şi cavalerie. Şi armata fiului lui Pandu a fost de asemenea luminată de alţii (decât pedestraşii) care stăteau cu torţe arzânde în mâini.[215] Cu acele lămpi, gazda a devenit feeric de strălucitoare, ca un foc arzând dublu strălucitor de razele ameţitoare ale făcătorului zilei. Splendoarea ambelor armate, cuprinzând pământul, cerul şi toate punctele cardinale, părea să crească. Cu acea lumină, armata ta, precum şi cea a lor, au devenit clar vizibile. Treziţi de acea lumină care ajungea la ceruri, zeii, Gandharvii, Yakshii, Rishiile încoronate cu succes (ascetic) şi Apsarele, toate au venit acolo. Aglomerat atunci cu zei şi Gandharvi, şi Yakshi, şi Rishi încoronaţi cu succes (ascetic), şi Apsare, şi spiritele războinicilor ucişi gata să intre în regiunile cereşti, câmpul de luptă arăta ca un al doilea cer. Plin de care şi cai şi elefanţi, strălucitor luminat de lămpi, cu combatanţi furioşi şi cai ucişi sau rătăcind sălbatic, acea vastă forţă de războinici şi cai şi elefanţi dispuşi arăta ca dispunerile celeştilor şi ale Asurilor din vremuri străvechi. Invazia părţilor forma vânturi vijelioase; carele mari, norul; nechezatul şi miorlăitul cailor şi elefanţilor, urletele; săgeţile, ploile; iar sângele războinicilor şi al animalelor, potopul, acelei furtuni asemănătoare unei întâlniri nocturne dintre acei oameni asemănători zeilor. În mijlocul acelei bătălii, cel mai de frunte dintre Brahmani, anume Aswatthaman cu suflet înalt, arzând Pandavii, O, stăpân al oamenilor, semăna cu soarele de la amiază la sfârşitul anotimpului ploios, arzând totul cu raza sa feroce.[216]

SECŢIUNEA CLXIII

Sanjaya a zis: Când câmpul de bătălie, care înainte fusese învăluit în întuneric şi praf, s-a luminat astfel, războinici iluştri s-au înfruntat, dorind să-şi ia viaţa.[217] Întâlnindu-se la luptă, O, rege, acei combatanţi, înarmaţi cu lănci şi săbii şi alte arme, se priveau unii pe alţii sub influenţa mâniei. Cu mii de făclii arzând în jur şi cu făcliile mai strălucitoare ale zeilor şi ale Gandharvilor, aşezate pe suporturi de aur împodobite cu bijuterii şi hrănite cu ulei parfumat, câmpul de bătălie, O, Bharata, arăta strălucitor ca firmamentul presărat cu stele. Cu sute şi sute de torţe arzând, pământul arăta extrem de frumos. Într-adevăr, pământul părea să fie în flăcări, ca ceea ce se întâmplă la distrugerea universală.[218] Toate punctele cardinale ardeau de acele făclii în jur şi arătau ca nişte copaci acoperiţi

215 A doua linie din 30, aşa cum apare în textele bengaleze, este adoptată de mine. Există o mică diferenţă de interpretare între ediţiile bengaleze şi cele din Bombay.

216 În ceea ce priveşte aproape fiecare dintre aceste *sloka*, se observă diferenţe de interpretare între textele bengaleze şi ediţia Bombay. Interpretarea ediţiei Bombay este aproape uniform mai bună. Pe de altă parte, multe dintre aceste versete sunt desfigurate de pleonasme sintactice şi alte erori grave. Abundând în repetiţii obositoare care abia atrag atenţia în mijlocul varietăţii de sinonime cu care abundă limba originalului şi, de asemenea, în mijlocul fluxului melodios al ritmului, defectele devin evidente în traducere. Însă, în ceea ce priveşte fidelitatea, am fost obligat să sacrific eleganţa în redarea acestei secţiuni.

217 Interpretarea în bengaleză „*tatha loka*" este incorectă. Textul din Bombay citeşte corect „*tadaloka*". De asemenea, în loc ca interpretarea în bengaleză să fie „*rajasacaa samavrite*" (care este greşită), interpretarea corectă este „*raja tamasa vrite*".

218 *Lokanamabhave* este explicat de Nilakantha ca *pralaya-kale*.

de licurici într-o seară de sezon ploios. Războinici iluștri, apoi, O, rege, s-au angajat în luptă cu rivali iluștri. Elefanții cu elefanții, și călăreții cu călăreții, și luptătorii din care cu luptătorii din care, plini de bucurie, în acea noapte cumplită, la comanda fiului tău. Zgomotul celor două armate, ambele compuse din patru tipuri de forțe, a devenit teribil. Atunci Arjuna, O, monarh, a început, cu mare viteză, să distrugă rândurile Kaurava, slăbind toți regii.

Dhritarashtra a zis: Când invincibilul Arjuna, cuprins de mânie și neputând suferi (faptele Kuruvilor), a pătruns în armata fiului meu, care a fost starea minților voastre? Într-adevăr, când acel arzător de dușmani a intrat în mijlocul lor, ce s-au gândit soldații? Ce măsuri a considerat Duryodhana potrivite să fie luate atunci? Cine au fost acei pedepsitori de dușmani care au mers în acea bătălie împotriva aceluiași erou? Într-adevăr, când Arjuna, cel cu cai albi, a intrat (în armata noastră), cine erau cei care l-au protejat pe Drona? Cine a păzit roata dreaptă și cine roata stângă a carului lui Drona? Cine au fost acei eroi care au protejat spatele acelui erou luptător? Într-adevăr, când fiul lui Bharadwaja a înaintat, măcelărind inamicul (de-a lungul traseului său), cine au fost cei care au înaintat înaintea lui? Acel arcaș măreț și invincibil care a pătruns în mijlocul Panchalilor, acel tigru printre oameni înzestrat cu mare vitejie, care a înaintat, ca și cum ar fi dansat, pe urma carului său, și a mistuit mulțimi mari de care ale Panchalilor prin săgețile sale ca o conflagrație puternică; vai, cum a murit acel Drona? Întotdeauna vorbești despre inamicii mei ca fiind reci și neînvinși și veseli și înfuriindu-se de putere în luptă. Totuși, nu vorbești despre ai mei în aceşti termeni. Pe de altă parte, îi descrii ca fiind uciși, palizi și fugăriți, și spui că luptătorii mei din care sunt mereu lipsiți de carele lor în toate bătăliile pe care le duc!

Sanjaya a continuat: Înțelegând dorințele lui Drona, care era înclinat spre luptă, Duryodhana, în acea noapte, O rege, adresându-se fraților săi ascultători, anume Vikarna și Chitrasena și Suparsva și Durdharsha și Dirghavahu, și tuturor celor care îi urmau, a spus aceste cuvinte: „Voi, eroi de mare vitejie, luptând cu hotărâre, protejați-l pe toți Drona din spate. Fiul lui Hridika îi va proteja dreapta, iar Sala stânga.” Zicând acestea, fiul tău apoi a înaintat punând în frunte restul luptătorilor de pe care, viteji și puternici, din Trigarta, spunând: „Învățătorul este milostiv. Pāndavii luptă cu mare hotărâre. În timp ce măcelăriți inamicul în bătălie, protejați-l bine, unindu-vă. Drona este puternic în luptă; este înzestrat cu mare ușurință de mână și mare vitejie. El poate învinge chiar și zeii în luptă – ce nevoie mai este să se spună despre Pāndavi și Somaka? Totuși, voi toți, uniți și luptând cu mare hotărâre în această bătălie teribilă, protejați-l pe invincibilul Drona de acel luptător de pe care puternic, anume Dhrishtadyumna. Cu excepția lui Dhrishtadyumna, nu văd pe nimeni printre toți războinicii Pāndava care să îl poată învinge pe Drona în luptă. Prin urmare, cred că ar trebui să îl protejăm cu toată inima pe fiul lui Bharadwaja. Protejat (de noi), el va nimici cu siguranță pe Somaka și pe Srinjayas, unul după altul. După măcelărirea tuturor Srinjayilor în fruntea armatei (Pāndava), fiul lui Drona îl va nimici fără îndoială pe Dhrishtadyumna în luptă. În mod similar, puternicul luptător de pe care Karna îl va învinge pe Arjuna în luptă. În ceea ce privește pe Bhimasena și pe alții îmbrăcați în zale, îi voi subjuga pe toți în luptă. Restul Pāndavilor lipsiți de energie vor fi ușor învinși de războinici. Este evident, succesul meu atunci va dura pentru totdeauna. Din aceste motive, protejați-l pe puternicul luptător de pe care Drona în luptă.” După ce a spus aceste cuvinte, O, căpetenie a Bharata-ilor, fiul tău Duryodhana, și-a îndemnat trupele în acea noapte de întuneric teribil. Atunci a început o bătălie, O, căpetenie a Bharata-ilor, între cele două oștiri, O, monarh, ambele acționate de dorința de victorie. Arjuna a început să îi asupărească pe Kaurava, iar Kaurava au început să îl asupărească pe Arjuna, cu diverse tipuri de arme. Fiul lui Drona a acoperit pe conducătorul Panchala, iar Drona însuși a acoperit pe Srinjaya, cu ploi de săgeți drepte în acea luptă. Și cum trupele Pāndava și Panchala (pe o parte) și trupele Kaurava (pe cealaltă), O, Bharata, se măcelăreau reciproc, s-a ridicat un vuiet furios pe câmpul de luptă. Bătălia care a avut loc în acea noapte a fost atât de teribilă și feroce încât nici una asemenea nu fusese văzută înainte de noi sau de cei dinaintea noastră.

SECȚIUNEA CLXIV

Sanjaya a spus: În progresul acelei teribile angajări nocturne, O, rege, care a fost plină de un măcel nediscriminatoriu, fiul lui Dharma, Yudhishthira, s-a adresat pandavilor, panchalaşilor şi somakasilor. Într-adevăr, O rege, pentru distrugerea oamenilor, carelor şi elefanţilor, regele Yudhisthira şi-a comandat propriile trupe, spunând: „Mergeţi împotriva lui Drona numai, pentru a-l ucide!”[219] La comanda regelui, O, monarh, panchalaşii şi somakaşii s-au repezit împotriva lui Drona singur, scoţând strigăte teribile. Noi înşine, înfuriaţi şi răcnind înapoi cu voce tare, ne-am repezit asupra lor, cât mai bine după priceperea, curajul şi puterea noastră, în luptă. Kritavarman, fiul lui Hridika, s-a repezit asupra lui Yudhishthira, în timp ce acesta din urmă avansa împotriva lui Drona, ca un elefant înfuriat asupra unui tovarăş de luptă înfuriat. Împotriva nepotului lui Sini, care avansa împrăştiind ploi de săgeţi în jur, s-a repezit, O, rege, războinicul Kuru Bhuri, acel măcinător (de duşmani) în luptă. Karna, fiul lui Vikartana, O, rege, i-a rezistat acelui mare războinic pe car, fiul lui Pandu, Sahadeva, în timp ce acesta din urmă avansa pentru a ajunge la Drona. Regele Duryodhana, în acea luptă, s-a repezit el însuşi asupra acelui cel mai bun războinic pe car, spre Bhimasena, avansând cu careta lui ca un Distrugător. Sakuni, fiul lui Suvala, O, rege, mergând repede, i-a rezistat celui mai bun războinic, lui Nakula, care cunoştea fiecare fel de luptă. Kripa, fiul lui Saradwat, O, rege, i-a rezistat lui Sikhandin în acea luptă, acel cel mai bun războinic pe car, în timp ce acesta din urmă avansa cu careta lui. Duhsasana, O, rege, luptând cu vigoare, i-a rezistat lui Prativindhya în timp ce acesta din urmă avansa cu hotărâre (pe careta lui), tras de mânji care arătau ca păunii. Aswatthaman, O, monarh, i-a rezistat fiului lui Bhimasena, lui *Rakshasa* (Ghatotkacha) care cunoştea o sută de feluri de iluzii, în timp ce acesta din urmă avansa. Vrishasena, în acea luptă l-a atacat pe marele Drupada cu trupele şi adepţii săi în timp ce acesta din urmă avansa pentru a ajunge la Drona. Domnitorul Madrasului, O rege, înfuriat, l-a atacat pe Virata, O, Bharata, în timp ce acesta din urmă avansa repede pentru uciderea lui Drona; Chitrasena, în acea luptă, l-a atacat, cu mare forţă şi trăgând multe săgeţi, pe fiul lui Nakula, Satanika, în timp ce acesta din urmă avansa pentru a-l ucide pe Drona. Prinţul Rakshasilor, Alambhusha, O, rege, l-a atacat pe Arjuna, acel cel mai bun războinic pe car, în timp ce acesta din urmă avansa. Dhrishtadyumna, prinţul panchalaşilor, l-a atacat cu bucurie pe marele arcaş Drona în timp ce acesta din urmă se ocupa să măcelărească duşmanul. În ceea ce priveşte marii războinici pe car ai pandavilor care avansau (împotriva lui Drona), alţi războinici pe car ai armatei tale, O, rege, i-au atacat cu mare forţă. Călăreţii de elefanţi întâlnindu-se rapid cu călăreţii de elefanţi în acea luptă cumplită, au început să lupte, unul împotriva celuilalt şi să se macine unul pe celălalt cu miile. La miezul nopţii, O, monarh, în timp ce mânjii se repezeau unul spre celălalt cu iuţeală, arătau ca nişte dealuri înaripate. Călăreţii, O, monarh, s-au întâlnit cu călăreţii, înarmaţi cu lănci şi suliţe şi săbii, şi urlând tare. Mulţi oameni s-au măcelărit unii pe alţii în grămezi, cu bâte şi cu bâte scurte şi cu diverse alte arme. Kritavarman, fiul lui Hridika, înfuriat, l-a rezistat pe fiul lui Dharma, Yudhishthira, ca nişte continente care rezistă mării în creştere. Yudhishthira, totuşi, străpungându-l pe fiul lui Hridika cu cinci săgeţi, l-a străpuns din nou cu douăzeci şi, adresându-i-se, a spus: „*Stai, Stai*.” Apoi Kritavarman, O, tată, înfuriat, i-a tăiat cu o săgeată cu vârf lat arcul regelui Yudhishthira cel drept şi l-a străpuns pe acesta cu şapte săgeţi. Luând un alt arc, acel mare războinic pe car, fiul lui Dharma, l-a străpuns pe fiul lui Hridika în braţe şi piept cu zece săgeţi. Apoi acel războinic din rasa lui Madhu, fiind străpuns astfel, O, tată, de fiul lui Dharma în acea luptă, a tremurat de furie şi l-a atacat pe Yudhishthira cu şapte săgeţi. Apoi fiul Pritha i-a tăiat arcul inamicului, precum şi armura de piele care îi acoperea mâinile, şi i-a trimis cinci săgeţi ascuţite, înfierate pe piatră. Acele săgeţi feroce, străpungând armura scumpă a acestuia, împodobită cu aur, au intrat în pământ ca şerpii într-un muşuroi de furnici. Într-o clipă, Kritavarman, luând un alt arc, l-a străpuns pe fiul lui Pandu cu şaizeci de săgeţi şi din nou cu zece. Cu suflet nemăsurat, fiul lui Pandu, aşezându-şi apoi arcul său mare pe careta sa, i-a trimis lui Kritavarman o suliţă asemănătoare unui şarpe. Acea suliţă împodobită cu aur, trasă de fiul lui Pandu, străpungându-i braţul drept al lui Kritavarman, a intrat în pământ. Între timp, fiul Pritha, luând arcul său formidabil, l-a învăluit pe fiul lui Hridika cu ploi de săgeţi drepte. Apoi curajosul

219 O interpretare diferită apare în ediţia din Bombay.

Kritavarman, acel mare războinic cu care printre Vrishini, în mai puțin de clipirea unui ochi, l-a lăsat pe Yudhishthira fără cai, fără vizitiu și fără urechi. Apoi, cel mai mare fiu al lui Pandu a luat o sabie și un scut. Apoi el, din rasa lui Madhu, le-a tăiat pe ambele arme în acea luptă. Yudhishthira apoi, luând o lance feroce, echipată cu un toiag înzestrat cu aur, i-a trimis-o repede, în acea luptă, ilustrului fiu al lui Hridika. Fiul lui Hridika, totuși, zâmbind în timp ce, și arătând o mare ușurință în mână, a tăiat în două fragmente acea lance aruncată din brațele lui Yudhishthira, în timp ce aceasta curgea iute spre el. Apoi l-a acoperit pe fiul lui Dharma cu o sută de săgeți în acea întâlnire. Înfuriat, el a tăiat apoi armura lui de la cămașă cu ploi de săgeți. Armura lui Yudhishthira, împodobită cu aur, tăiată de fiul lui Hridika cu săgețile sale, a căzut de pe corpul său, O, rege, ca un roi de stele căzând din firmament. Armura i-a fost tăiată, el însuși lipsit de care și chinuit de săgețile lui Kritavarman, fiul lui Dharma, Yudhishthira, s-a retras iute din luptă. Maestrul de care, puternicul Kritavarman, după ce l-a învins pe Yudhishthira, fiul lui Dharma, a început din nou să protejeze roata caretei lui Drona.

SECȚIUNEA CLXV

Sanjaya a spus: Bhuri, O, rege, în acea bătălie, a rezistat acelui războinic în care cel mai însemnat, și anume nepotul lui Sini, care a înaintat ca un elefant spre un lac plin cu apă. Satyaki, cuprins de furie, l-a străpuns pe inamicul său în piept cu cinci săgeți ascuțite. În urma acestui fapt, sângele acestuia din urmă a început să curgă. Războinicul Kuru, în acel schimb, a străpuns la fel de repede pe nepotul lui Sini, acel erou greu de învins în luptă, cu zece săgeți în piept. Acei războinici, întinzându-și arcurile la maximum și cu ochii roșii de furie, au început, O, rege, să se sfâșie unul pe celălalt în acel combat. Ploile de săgeți ale celor doi războinici, ambii, cuprinși de furie și asemănători Morții însăși sau soarelui împrăștiindu-și razele, erau deosebit de teribile. Întrucât s-au acoperit reciproc cu săgeți, fiecare a stat în fața celuilalt în acea bătălie. Pentru scurt timp, acea bătălie a decurs egal. Apoi, O, rege, nepotul lui Sini, cuprins de furie și zâmbind în același timp, i-a tăiat arcul ilustrului războinic Kuru în acea bătălie. După ce i-a tăiat arcul, Satyaki l-a străpuns repede în piept cu nouă săgeți ascuțite și, adresându-i-se, i-a spus: „*Stai! Stai!*” Acel arzător de dușmani, pătruns adânc, și-a luat repede alt arc și l-a străpuns pe războinicul Satwata la rândul său. După ce l-a străpuns pe eroul Satwata cu trei săgeți, O, monarh, Bhuri, apoi, zâmbind în același timp, i-a tăiat arcul inamicului său cu o săgeată ascuțită și cu cap lat. Când arcul i-a fost tăiat, Satyaki, O, rege, înnebunit de furie, a aruncat un suliță iute spre pieptul lat al lui Bhuri. Străpuns de acea suliță, Bhuri a căzut de pe carul său excelent, acoperit de sânge, ca soarele care cade din firmament. Văzându-l astfel ucis, mărețul războinic în car Aswatthaman, O, Bharata, s-a repezit iute asupra nepotului lui Sini. După ce i s-a adresat lui Satyaki, O, rege, spunând: „*Stai, Stai*”, l-a acoperit cu ploi de săgeți, ca norii care varsă torente de ploaie pe creasta Meru. Văzându-l cum se repezea spre carul nepotului lui Sini, mărețul războinic în car Ghatotkacha, O, rege, scoțând un răget puternic, i-a spus: ”*Stai, Stai*, fiu al lui Drona! Nu vei scăpa cu viață de mine. Te voi ucide curând ca atunci când cel cu șase fețe (Karttikeya) îl ucide pe (Asura) Mahisha. Astăzi, pe câmp, îți voi purifica inima de toată dorința de luptă.” După ce a rostit aceste cuvinte, acel ucigaș de eroi ostili, și anume *Rakshasa* (Ghatotkacha), cu ochii roșii ca oțelul în furie, s-a repezit furios asupra fiului lui Drona, ca un leu care se repede asupra unui prinț de elefanți. Și Ghatotkacha i-a aruncat inamicului săgeți de măsura *Aksha* a unui car, și l-a acoperit pe acel taur printre războinicii în car cu ele, ca norii care varsă torente de ploaie. Cu propriile sale de săgeți asemănătoare șerpilor cu otravă virulentă, fiul lui Drona, însă, în acea bătălie, a risipit repede acea ploaie de săgeți înainte să poată ajunge la el. Apoi, el l-a străpuns pe acel potolitor de dușmani, și anume Ghatotkacha, prințul acelora Rakshasa, cu sute de săgeți ascuțite și cu cursă rapidă, toate capabile să pătrundă în cele mai adânci ființe. Astfel străpuns de acele săgeți de Aswatthaman, acel Rakshasa, pe câmpul de bătălie, arăta frumos, O monarh, ca un porc spinos cu țepii ridicați pe corp. Apoi, viteazul fiu al lui Bhimasena, plin de furie, l-a sfâșiat pe fiul lui Drona cu multe săgeți feroce, care foșneau prin aer cu răget de tunet. Și a plouat peste Aswatthaman un adevărat potop de săgeți de feluri diferite; unele, echipate cu vârfuri ca niște brici; unele, în formă de semilună; unele, doar ascuțite; unele, cu

față de broască; unele, cu vârfuri asemănătoare urechii de mistreț; unele, cu defensă; și unele de alte specii.[220] Ca un vânt care risipește mase puternice de nori, fiul lui Drona, O, rege, fără ca simțurile sale să fie agitate, a distrus cu propriile săgeți teribile, inspirate de *mantre* cu forța unor arme cerești, acea ploaie fioroasă, insuportabilă și fără seamăn de arme, al cărei sunet semăna cu vuietul tunetului și care cădea neîncetat asupra lui. Părea atunci că are loc o altă confruntare în văzduh între arme (ca luptători), care era teribilă și care, O, rege, umplea de uimire pe războinici. Cu scânteile pretutindeni, generate de ciocnirea armelor, trase de acei doi războinici, văzul arăta frumos, luminat de mii de licurici seara. Fiul lui Drona, umplând toate punctele cardinale cu săgețile sale, l-a învăluit pe Raksasa însuși, pentru a face pe plac fiilor tăi. Apoi a început o bătălie din nou între fiul lui Drona și Raksasa în acea noapte de întuneric gros, care semăna cu înfruntarea dintre Indra și Prahladā. Apoi Ghatotkaca, plin de furie, l-a lovit pe fiul lui Drona, în acea bătălie, în piept cu zece săgeți, fiecare asemănătoare cu focul de la sfârșitul lumii. Penetrat adânc, Raksasa, marele fiu al lui Drona, a început să tremure în acea bătălie ca un copac înalt scuturat de vânt. Sprijinindu-se de catargul steagului, el și-a pierdut cunoștința. Atunci toate trupele tale, O, rege, au scos strigăte de jale și vaiet. Într-adevăr, O, monarh, toți războinicii tăi îl considerau atunci pe fiul lui Drona ucis. Văzându-l pe Aswatthaman în acea stare, Panchalii și Srinjayahii în acea luptă au scos urlete de leu. Atunci zdrobitorul de inamici, marele războinic pe car, Aswatthaman, revenindu-și în simțiri, trăgând cu forță arcul cu mâna stângă, întinzând coarda până la ureche, a tras repede o săgeată teribilă, asemănătoare cu toiagul lui *Yama*, vizând pe Ghatotkaca. Acea săgeată excelentă, fioroasă și echipată cu aripi de aur, pătrunzând prin pieptul Raksasa-ului, a intrat în pământ, O, rege. Penetrat adânc, O, monarh, de către fiul lui Drona, mândru de vitejia sa în luptă, acel prinț al Raksasa-lor, înzestrat cu mare forță, s-a așezat pe platforma carului său. Văzându-l pe fiul Hidimvei fără cunoștință, vizitiul său, inspirat de frică, l-a îndepărtat repede de pe câmpul de luptă, purtându-l departe de prezența fiului lui Drona. După ce a străpuns pe acel prinț al Raksasa-lor, Ghatotkaca, în acea confruntare în acest fel, fiul lui Drona, acel mare războinic pe car, a scos un răget puternic. Venerat de fiii tăi precum și de toți războinicii tăi, O, Bharata, corpul lui Aswatthaman a ars ca soarele de la amiază. În ceea ce privește pe Bhimasena, care se lupta în fața lui Drona, regele Duryodhana însuși l-a străpuns cu multe săgeți ascuțite. Bhimasena, însă, O, Bharata, l-a străpuns înapoi cu nouă săgeți. Duryodhana, apoi, l-a străpuns pe Bhimasena cu douăzeci de săgeți. Acoperiți cu săgețile celuilalt pe câmpul de luptă, cei doi războinici semănau cu soarele și luna acoperiți de nori în firmament. Atunci regele Duryodhana, O, șef al Bharatașilor, l-a străpuns pe Bhima cu cinci săgeți cu pene și a spus: „*Stai! Stai!*”. Bhima, tăindu-i arcul, precum și stindardul cu săgeți ascuțite, l-a străpuns pe regele Kuru însuși cu nouăzeci de săgeți drepte. Atunci, Duryodhana, cuprins de furie, luând un arc mai formidabil, O, șef al Bharatașilor, l-a asediat pe Bhimasena, în fruntea bătăliei, cu multe săgeți ascuțite, chiar sub privirea tuturor arcașilor. Contracarând acele săgeți trase din arcul lui Duryodhana, Bhima l-a străpuns pe regele Kuru cu douăzeci și cinci de săgeți scurte. Duryodhana, apoi, O, stăpâne, înfuriat, i-a tăiat arcul lui Bhimasena cu o săgeată cu tăiș de lamă de ras și l-a străpuns pe Bhima însuși cu zece săgeți înapoi. Atunci, puternicul Bhimasena, luând un alt arc, l-a străpuns rapid pe rege cu șapte săgeți ascuțite. Arătând o mare agilitate, Duryodhana i-a tăiat chiar și acel arc al lui Bhima. Al doilea, al treilea, al patrulea și al cincilea arc pe care le-a luat Bhima au fost, de asemenea, tăiate. Într-adevăr, O, rege, fiul tău, mândru de puterea sa și dorind victoria, i-a tăiat arcul lui Bhima imediat ce acesta a luat unul. Văzându-și arcurile tăiate în mod repetat, Bhima a aruncat, în acea luptă, un suliță făcută în întregime din fier și tare ca trăsnetul. Această suliță, arzând ca o flacără de foc, semăna cu sora Morții. Regele Kuru, totuși, chiar sub privirea tuturor războinicilor și în fața ochilor lui Bhima însuși, a tăiat în trei fragmente acea suliță, care se repezea spre el prin văzduh cu strălucirea focului, împărțind-o, ca și cum ar fi fost o linie dreaptă vizibilă pe creștetul unei femei care își desparte părul. Atunci Bhima, O, rege, învârtind buzduganul său greu și arzător, l-a aruncat cu mare forță spre careta lui Duryodhana. Acel buzdugan greu a zdrobit rapid caii, vizitiul și careta fiului tău în acea confruntare. Fiul tău, apoi, O, monarh, temându-se de Bhima și micșorându-se cât mai mult, a urcat în altă caretă, anume cea a ilustrului

220 *Nalikas*, așa cum este folosit aici, pare să fi fost niște specii de puțuri. Într-o notă anterioară, bazându-mă pe alte autorități, am interpretat că înseamnă un fel de *pușcă cu aer comprimat*.

Nandaka. Atunci Bhima, considerându-l pe Suyodhana ucis în întunericul acelei nopți, a scos un răget de leu puternic, provocându-i pe Kauravași. Războinicii tăi l-au considerat pe rege ucis. Toți au scos strigăte puternice de „*Of*” și „*Vai*”. Auzind vaietele războinicilor înfricoșați și răgetele lui Bhima cu suflet nobil, O, rege, regele Yudhishthira l-a considerat și el pe Suyodhana ucis. Și fiul cel mai mare al lui Pandu, îndată, s-a repezit repede în locul unde se afla Vrikodara, fiul Pruthei. Iar Panchalașii, Srinjayașii, Matsyașii, Kaikeyașii și Chedișii, au avansat rapid, cu toată puterea lor, asupra lui Drona, din dorința de a-l ucide. Acolo a avut loc și o luptă groaznică între Drona și inamic. Și combatanții din ambele părți au fost învăluiți într-o ceață groasă și s-au lovit și s-au ucis unii pe alții.

SECȚIUNEA CLXVI

Sanjaya a zis: Karna, fiul lui Vikartana,[221] O rege, i-a stat împotrivă în acea bătălie agerului carmic Sahadeva, care se avânta să ajungă la Drona. Înțepându-l pe fiul Radhei cu nouă săgeți, Sahadeva l-a înțepat din nou pe acel războinic cu nouă săgeți drepte. Karna l-a înțepat atunci în schimb pe Sahadeva cu o sută de săgeți drepte și, arătând o mare iuțeală la mână, i-a tăiat arcul încordat. Atunci, viteazul fiu al Madri, luând un alt arc, l-a înțepat pe Karna cu douăzeci de săgeți. Acest fapt i s-a părut extrem de minunat. Apoi Karna, omorând caii lui Sahadeva cu multe săgeți drepte, i-a trimis pe vizitiul acestuia iute la sălașul lui Yama cu o săgeată cu vârf lat. Acest Sahadeva fără car a luat atunci o sabie și un scut. Chiar și aceste arme au fost tăiate de Karna, care zâmbea. Atunci, marele Sahadeva, în acea confruntare, s-a repezit spre carul fiului lui Vikartana, cu un buzdugan greu și teribil împodobit cu aur. Karna, apoi, cu săgețile sale, a tăiat iute acest buzdugan, care, aruncat de Sahadeva, se repezea spre el cu năvalnicie, și l-a făcut să cadă pe pământ. Văzându-i buzduganul tăiat, Sahadeva i-a aruncat iute lui Karna o suliță. Și acea suliță a fost tăiată de Karna. Fiul Madri, apoi, sărind iute din carul său excelent și arzând de mânie la vederea lui Karna staționat în fața lui, a luat o roată de car și i-a aruncat-o fiului Adhiratha. Fiul Suta-ului, însă, cu multe mii de săgeți, a tăiat acea roată care se repezea spre el ca roata ridicată a Morții. Când acea roată fusese tăiată, Sahadeva, O, stăpâne, țintindu-l pe Karna, i-a aruncat săgețile carului său, lațele cailor săi, jugurile carelor sale, membrele elefanților și cailor și trupuri omenești moarte. Karna a tăiat toate acestea cu săgețile sale. Văzându-se lipsit de toate armele, fiul Madri, Sahadeva, lovit de Karna cu multe săgeți, a părăsit bătălia. Urmărindu-l o vreme, fiul Radhei, O, taur al neamului Bharata, i-a vorbit zâmbind lui Sahadeva și i-a spus aceste cuvinte crude: „Nu te lupta, o, eroule, în bătălie cu cei care îți sunt superiori. Luptă-te cu egali tăi, O, fiu al Madri! Nu-ți asculta cuvintele.” Apoi, atingându-l cu coarda arcului său, i-a spus din nou: „Acolo, Arjuna se luptă cu hotărâre cu Kurii în bătălie. Du-te acolo, O, fiu al Madri, sau întoarce-te acasă dacă dorești.” După ce a spus aceste cuvinte, Karna, cel mai de frunte războinic de car, a mers zâmbind cu carul său spre trupele regelui Pañcalilor. Ucigașul de dușmani, acel puternic războinic al carelor, devotat adevărului, nu l-a omorât pe fiul Madri, deși avusese ocazia, amintindu-și cuvintele Kuntiei. Sahadeva, atunci, fără inimă și chinuit de săgeți, și înțepat de săgețile verbale ale lui Karna, nu mai nutrea nicio dragoste pentru viață. Acel puternic războinic s-a urcat iute în carul lui Janamejaya, ilustrul prinț al Pañcalilor.

SECȚIUNEA CLXVII

Sanjaya a spus: Războinicul din Madras, învăluit din toate părțile de nori de săgeți, a înconjurat pe Virata, cu trupele sale, acesta din urmă se grăbea să-l ajungă pe Drona. Lupta care a avut loc între acești doi mari arcași a fost, O, rege, asemeni celei dintre Vala și Vasava din vremurile de demult. Războinicul din Madras, O, monarhule, cu mare hotărâre, l-a lovit pe Virata, comandantul unei mari divizii, cu o sută de săgeți drepte. Regele Virata, la rândul său, l-a străpuns

221 *Vaikartana* poate însemna și cineva care și-a dezbrăcat armura naturală. Pentru a păstra corectitudinea dramatică, comentatorii hinduși explică acest lucru atunci când apare într-un astfel de pasaj, deoarece adevărata origine a lui Karna, și anume, procrearea sa de către zeitatea soarelui, a devenit cunoscută după moartea sa.

pe războinicul din Madras cu nouă săgeți ascuțite, și încă o dată cu șaptezeci și trei, și încă o dată cu o sută. Conducătorul Madrașilor, apoi, omorând cei patru cai care trăgeau careta lui Virata, a tăiat cu două săgeți umbrela și stindardul acestuia din urmă. Sărind iute din acea caretă fără cai, regele a rămas în picioare, scoțând arcul și trăgând săgeți ascuțite. Văzându-și fratele lipsit de cai, Satanika s-a apropiat iute de el în careta sa în văzul tuturor trupelor. Conducătorul Madrașilor, însă, străpungând pe Satanika care se apropia cu multe săgeți, l-a trimis în lăcașul lui Yama. La căderea viteazului Satanika, Virata, acel comandant al unei divizii mari, a urcat pe careta eroului căzut, împodobită cu stindard și ghirlande,[222] deschizându-și larg ochii și cu vitejia îndoită de furie, Virata a acoperit iute careta conducătorului Madrașilor cu săgeți cu aripi. Conducătorul Madrașilor, apoi, agitat de furie, l-a străpuns adânc pe Virata, acel comandant al unei mari divizii, în piept, cu o sută de săgeți drepte. Străpuns adânc de puternicul conducător al Madrașilor, marele războinic din caretă, adică Virata, a șezut pe terasa caretei sale și a leșinat. Vizitiul său, apoi, văzându-l retezat de săgeți în acea întâlnire, l-a îndepărtat. Atunci acea vastă forță, O, Bharata, a fugit în acea noapte, asediată de sute de săgeți ale lui Salya, ornamentul bătăliei. Văzând trupele fugind, Vasudeva și Dhananjaya s-au avântat iute spre acel loc, O, monarh, unde se afla Salya. Atunci acel prinț al Rakshaselor, adică Alamvusha, O, rege, călărind o caretă de frunte, trasă de opt cai înjugați, cu Pisacha cu fețe înfricoșătoare, înzestrată cu stindarde roșii ca sângele, împodobită cu ghirlande florale făcute din fier negru, acoperită cu piei de urși și având un stindard înalt peste care stătea un vultur teribil, înfricoșător și șuierător neîncetat, cu aripi pătate și ochi larg deschiși, a mers împotriva acelor eroi care se apropiau. Acel Rakshasa, O, rege, arăta frumos ca o grămadă de antimoniu desprinsă, și i-a ținut piept lui Arjuna care se apropia, ca Meru rezistând unei furtuni, împrăștiind ploi de săgeți, O, monarh, pe capul lui Arjuna. Bătălia care a început atunci între Rakshasa și acel războinic muritor a fost deosebit de crâncenă. Și a umplut de uimire pe toți spectatorii de acolo, O, Bharata. Și a adus bucurie și vulturilor și corbilor, și ciorilor și bufnițelor și Kanakas și șacalilor. Arjuna l-a lovit pe Alamvusha cu șase săgeți și apoi i-a tăiat stindardul cu zece săgeți ascuțite. Cu câteva alte săgeți, i-a tăiat vizitiul, și cu altele Trivenu-ul său, și cu încă una, arcul său, și cu altele patru, cei patru cai ai săi. Alamvusha a încordat un alt arc, dar și acela Arjuna l-a tăiat în două bucăți. Atunci, O, taur al rasei lui Bharata, Partha a străpuns acel prinț al Rakshaselor cu patru săgeți ascuțite. Străpuns astfel, Rakshasa a fugit de frică. Învingându-l, Arjuna a mers iute spre locul unde era Drona, trăgând în mers multe săgeți, O, rege, în oameni, elefanți și cai. Măcelăriți, O, monarh, de ilustrul fiu al lui Pandu, combatanții au căzut la pământ, ca arborii doborâți de o furtună. Tratați astfel de ilustrul fiu al lui Pandu, toți au fugit ca o turmă de căprioare înspăimântate.

SECȚIUNEA CLXVIII

Sanjaya a spus: Fiul tău, Chitrasena, O, Bharata, i-a rezistat lui Satanika (fiul lui Nakula), care era ocupat să-ți distrugă oastea cu săgețile sale ascuțite. Fiul lui Nakula l-a străpuns pe Chitrasena cu cinci săgeți. Acesta l-a străpuns la rândul său pe primul cu zece săgeți ascuțite. Și încă o dată, Chitrasena, O, monarhule, în acea bătălie, l-a străpuns pe Satanika în piept cu nouă săgeți ascuțite. Apoi, fiul lui Nakula, cu multe săgeți drepte, i-a tăiat armura lui Chitrasena de pe corp. Această ispravă a lui părea extrem de minunată. Lipsit de armură, fiul tău, O, rege, arăta extrem de frumos, ca un șarpe, O, monarh, care și-a aruncat pielea în sezonul potrivit. Apoi fiul lui Nakula, cu multe săgeți ascuțite, a tăiat steagul lui Chitrasena, care se zbătea, și apoi arcul său, O, monarh, în acea luptă. Cu arcul tăiat în acea luptă și lipsit și de armură, acel puternic războinic pe car, O, rege, a luat un alt arc capabil să străpungă orice dușman. Apoi Chitrasena, acel puternic războinic pe car dintre Bharata, l-a străpuns repede pe fiul lui Nakula cu multe săgeți drepte. Apoi, puternicul Satanika, cuprins de furie, O, Bharata, a ucis cei patru cai ai lui Chitrasena și apoi pe vizitiul său. Ilustrul Chitrasena, înzestrat cu o mare forță, sărind jos din car, l-a lovit pe fiul lui Nakula cu douăzeci și cinci de săgeți. Apoi, fiul lui Nakula, cu o săgeată în formă de semilună, a tăiat în acea

222 Al doilea rând din 9 este citit diferit în ediția din Calcutta. Adopt interpretarea din Bombay.

luptă arcul aurit al lui Chitrasena, în timp ce acesta din urmă era ocupat să-l lovească. Fără arc, fără car, fără cal şi fără vizitiu, Chitrasena s-a urcat repede în carul ilustrului fiu Hridika.

Vrishasena, O, rege, s-a năpustit cu mare viteză, aruncând sute de săgeţi, împotriva puternicului războinic Drupada, care înainta în fruntea trupelor sale împotriva lui Drona.[223] Yajnasena, în acea luptă, l-a străpuns pe puternicul războinic, fiul lui Karna, în braţe şi în piept, O, stăpâne, cu şaizeci de săgeţi. Vrishasena, apoi, cuprins de furie, l-a străpuns repede pe Yajnasena, care stătea în carul său, cu multe săgeţi în centrul pieptului. Cei doi războinici mutilaţi de săgeţi, cu săgeţi înfipte în corpuri, arătau frumoşi ca doi porci spinoşi cu ţepii ridicaţi. Îmbăiaţi în sânge din cauza rănilor provocate de acele săgeţi drepte cu vârfuri ascuţite şi aripi aurii, arătau extrem de frumoşi în acea întâlnire îngrozitoare. Într-adevăr, spectacolul pe care îl ofereau era acela al unei perechi de copaci Kalpa frumoşi şi strălucitori sau al unei perechi de Kinsukas bogaţi cu florile lor. Apoi Vrishasena, O, rege, după ce l-a străpuns pe Drupada cu nouă săgeţi, l-a străpuns încă o dată cu şaptezeci, şi apoi din nou cu alte trei săgeţi. Apoi, trăgând mii de săgeţi, fiul lui Karna, O, monarhule, arăta frumos în acea bătălie, ca un nor care revarsă torente de ploaie. Apoi Drupada, aprins de mânie, a tăiat arcul lui Vrishasena în două fragmente, cu o săgeată cu vârful lat, ascuţit şi bine călit. Luând apoi un alt arc împodobit cu aur, nou şi puternic, şi scoţând din tolba sa o săgeată puternică, ascuţită, bine călită, ascuţită şi cu vârful lat, fixând-o pe coarda arcului şi ţintind cu atenţie spre Drupada, el a tras-o cu mare forţă, inspirând tuturor Somakilor teamă. Acea săgeată, străpungând pieptul lui Drupada, a căzut pe suprafaţa pământului. Regele (Panchalas), străpuns astfel de săgeata lui Vrishasena, a leşinat. Vizitiul său, amintindu-şi de datoria sa, l-a dus departe de câmpul de luptă. După retragerea acelui puternic războinic al Panchalas, armata (Kaurava), în acea noapte teribilă, s-a năpustit furios asupra trupelor lui Drupada, ale căror coifuri fuseseră tăiate de săgeţile inamicului. Ca urmare a lămpilor aprinse aruncate de combatanţi peste tot, pământul, O, rege, arăta frumos ca firmamentul fără nori, presărat cu planete şi stele. Cu Angadas-ii căzuţi ai combatanţilor, pământul arăta strălucitor, O, rege, ca o masă de nori în sezonul ploios, cu fulgere. Copleşiţi de teama faţă de fiul lui Karna, Panchalaşii au fugit în toate direcţiile, ca Danavaşii de teama lui Indra în marea bătălie de odinioară dintre zei şi Asuraşi. Astfel copleşiţi în bătălie de Vrishasena, Panchalaşii şi Somakaşii, O, monarhule, luminaţi de lămpi, arătau extrem de frumoşi.[224] După ce i-a învins în luptă, fiul lui Karna arăta frumos ca fiul, O, Bharata, când ajunge la meridian. Printre toate acele mii de regi de partea ta şi a lor, viteazul Vrishasena părea atunci să fie singura lumină strălucitoare. După ce a învins în luptă mulţi eroi şi toţi puternicii războinici din Somaka, el s-a îndreptat repede, O, rege, spre locul unde se afla regele Yudhishthira.

Fiul tău, Duhsasana, s-a îndreptat împotriva acelui puternic războinic, Prativindhya, care avansa (împotriva lui Drona), arzându-şi duşmanii în luptă. Întâlnirea care a avut loc între ei, O, rege, arăta frumos, ca cea dintre Mercur şi Venus pe firmamentul fără nori. Duhsasana l-a străpuns pe Prativindhya, care realiza fapte de vitejie în luptă, cu trei săgeţi în frunte. Străpuns adânc de acel puternic arcaş, fiul tău, Prativindhya, O, monarhule, arăta frumos ca un deal încreţit. Puternicul războinic Prativindhya, apoi, străpungându-l pe Duhsasana cu trei săgeţi, l-a străpuns încă o dată cu şapte. Fiul tău, atunci, O, Bharata, a realizat acolo o faptă extrem de dificilă, pentru că a doborât caii lui Prativindhya cu multe săgeţi. Cu o altă săgeată cu vârful lat, el l-a doborât şi pe vizitiul acestuia, apoi şi steagul său. Apoi, O, rege, a tăiat în mii de bucăţi carul lui Prativindhya, înarmat cu arcul. Încins de furie, O, stăpâne, fiul tău a tăiat, cu săgeţile sale drepte, în nenumărate bucăţi steagul, tolbele, corzile şi urmele (carului adversarului său). Lipsit de carul său, virtuosul Prativindhya a rămas în picioare, cu arcul în mână, şi s-a luptat cu fiul tău, aruncând nenumărate săgeţi. Atunci Duhsasana, dând dovadă de o mare agilitate a mâinii, a tăiat arcul lui Prativindhya. Apoi l-a lovit pe adversarul său rămas fără arc cu zece săgeţi. Văzându-l pe fratele lor (Prativindhya) în acea situaţie, fraţii săi, toţi războinici puternici, s-au repezit cu o forţă mare spre acel loc. Apoi s-a urcat pe strălucitorul Sutasoma. Luând un alt arc, el a continuat, O, rege, să-l străpungă pe fiul tău. Atunci,

223 În a doua linie din 13, *Avyayatturnam* în loc de *Maharaja* este citirea corectă.

224 Această *sloka* pare a fi una vicioasă.

mulți războinici de partea ta, însoțiți de o mare forță, s-au repezit cu impetuozitate și l-au înconjurat pe fiul tău (pentru a-l salva). Atunci a început o bătălie aprigă între trupele tale și ale lor, O, Bharata, în acea oră îngrozitoare de la miezul nopții, mărind populația regatului lui Yama.

SECȚIUNEA CLXIX

Sanjaya a zis: Împotriva lui Nakula, care zdrobea armata ta, fiul lui Suvala (Sakuni) s-a repezit cu mare iuțeală și, adresându-i-se, a zis: „*Stai! Stai!*” Înfuriați unul pe altul și dorind amândoi să se ucidă, acei doi eroi s-au lovit reciproc cu săgeți trase din arcurile lor întinse la maximum. Fiul lui Suvala, în acea confruntare, a arătat aceeași măiestrie pe care a arătat-o Nakula, O, rege, în a arunca ploi de săgeți. Amândoi străpunși de săgeți, O, rege, în acea bătălie, arătau la fel de frumoși ca doi porci spinoși cu țepii ridicați pe trupurile lor. Cu armurile fiecăruia tăiate de săgeți cu vârfuri drepte și aripi aurite, și amândoi scăldați în sânge, cei doi războinici străluceau în acea bătălie cumplită ca doi copaci Kalpa frumoși și sclipitori, sau ca doi copaci Kinsuka înfloriți pe câmpul de luptă. Într-adevăr, O, rege, acei doi eroi, străpunși de săgeți în acea confruntare, arătau la fel de frumoși ca doi copaci Salmali cu spini ascuțiți pe ei. Aruncând priviri oblice unul la celălalt, cu ochii măriți de furie, ale căror colțuri deveniseră roșii, păreau să se ardă reciproc prin acele priviri. Atunci, ginerele tău, cuprins de furie și zâmbind, l-a străpuns pe fiul Madri în piept cu o săgeată zimțată, cu vârf ascuțit. Adânc străpuns de acel mare arcaș, adică ginerele tău, Nakula a șezut pe platforma careului său și a leșinat. Văzându-i fața mândră în acea stare, dușmanul său de moarte, Sakuni a scos un răget puternic ca al norilor la sfârșitul verii. Recăpătându-și cunoștința, Nakula, fiul lui Pandu, s-a repezit din nou asupra fiului lui Suvala, ca însuși Distrugătorul cu gura larg deschisă. Înflăcărat de furie, O, taur din rasa Bharata, el l-a străpuns pe Sakuni cu șaizeci de săgeți și cu mai mult de o sută de lănci lungi în centrul pieptului său. Apoi i-a tăiat arcul lui Sakuni în două fragmente, la mâner, cu o săgeată fixată pe el. Și apoi, tăind dintr-o dată stindardul lui Sakuni, l-a făcut să cadă pe pământ. Străpungând apoi coapsa lui Sakuni cu săgeți ascuțite, tăioase și bine călite, Nakula, fiul lui Pandu, l-a făcut să cadă pe platforma carului său, îmbrățișând catargul stindardului său, ca un bărbat îndrăgostit care își îmbrățișează iubita. Văzându-l pe ginerele tău doborât și fără cunoștință, O, fără păcat, vizitiul său l-a dus repede din avangarda bătăliei. Pārthii, apoi, și toți oamenii lor au emis un răget puternic. După ce i-a învins pe dușmani, Nakula, cel care arde dușmanii, adresându-i-se vizitiului său, a zis: „*Du-mă la oastea comandată de Drona*.” Auzind aceste cuvinte ale fiului Madri, vizitiul său s-a îndreptat spre locul, O, rege, unde era staționat Drona.[225] Împotriva lui Sikhandin cel puternic, care se îndrepta spre Drona, Kripa a înaintat hotărât cu mare iuțeală. Acel pedepsitor al dușmanilor, adică Sikhandin, apoi, zâmbind, l-a străpuns pe fiul lui Gotama cu nouă săgeți, în timp ce acesta se apropia de el în vecinătatea lui Drona. Atunci învățătorul, Kripa, binefăcătorul fiilor tăi, străpungându-l mai întâi pe Sikhandin cu cinci săgeți, l-a străpuns din nou cu douăzeci. Lupta care a avut loc, O, monarh, între ei, a fost extrem de cumplită, ca cea dintre Samvara și șeful zeilor în bătălia dintre zei și Asura. Acei curajoși și puternici luptători din car, amândoi de neînvins în luptă, au acoperit cerul cu săgețile lor, ca norii care acoperă cerul la sfârșitul verii. Teribilă în sine, acea noapte, O, șef al Bharata, a devenit și mai teribilă pentru combatanții curajoși angajați în luptă. Într-adevăr, de aspect teribil și inspirând tot felul de frici, acea noapte a devenit, cum ar fi, noaptea morții (a tuturor creaturilor). Apoi Sikhandin, O, rege, i-a tăiat cu o săgeată în formă de semilună, arcul mare al fiului lui Gotama și i-a tras multe săgeți ascuțite acestuia din urmă. Înflăcărat de furie, O, monarh, Kripa i-a lansat apoi antagonistului său un suliță feroce, echipată cu o săgeată de aur și vârf ascuțit, și lustruită de mâinile fierarului. Sikhandin, însă, a tăiat-o cu zece săgeți în timp ce curgea spre el. Acea suliță, apoi, împodobită cu aur (tăiată astfel), a căzut la pământ. Atunci Gautama, cel mai bun dintre oameni, luând un alt arc, O, rege, l-a acoperit pe Sikhandin cu un număr mare de săgeți ascuțite. Astfel acoperit în acea luptă de ilustrul fiu al lui Gotama, Sikhandin, cel mai bun dintre luptătorii din car, a căzut pe platforma carului său. Văzându-l astfel slăbit, Kripa în acea confruntare, l-a lovit cu multe săgeți, din dorința de a-l ucide, O, Bharata! (Sikhandin a fost apoi luat de vizitiul său). Văzându-l pe acel curajos

225 *Yena* și *tena* sunt aici echivalente cu *yatra* și *tatra*

luptător din car, fiul lui Yajnasena, retrăgându-se din luptă, Panchala şi Somaka l-au înconjurat din toate părţile (pentru a-l salva). În mod similar, fiii tăi l-au înconjurat pe cel mai bun dintre Brahmáni, Kripa, cu o forţă mare. Apoi a început din nou o luptă, între luptătorii din care, O, rege, care s-au lovit reciproc. Zgomotul care s-a ridicat a devenit puternic ca vuietul norilor, O, Bharata, provocat de călăreţii şi elefanţii care se năpusteau, O, monarh, lovindu-se unii pe alţii. Apoi, O, rege, câmpul de luptă arăta extrem de feroce. Cu paşii infanteriei care se năpustea, pământul a început să tremure, O, monarh, ca o doamnă cuprinsă de frică. Luptătorii din care, urcând în carele lor, s-au repezit cu iuţeală, atacând mii de camarazi, O, rege, ca nişte ciori care apucă insecte zburătoare (în aer). În mod similar, elefanţii puternici cu excreţii alcoolice pe corp, urmărind elefanţi similari, s-au întâlnit cu ei, O, Bharata, furios. Aşa şi călăreţii, venind asupra călăreţilor, şi soldaţii s-au întâlnit furioşi unii cu alţii în acea bătălie. În miez de noapte, zgomotul retragerii şi al înaintării trupelor şi al celor care veneau din nou la întâlnire a devenit asurzitor. Lămpile aprinse, aşezate pe care, pe elefanţi şi pe cai, păreau, O, rege, ca nişte meteori mari căzând din firmament. În acea noapte, O, conducător al Bharataşilor, luminată de acele lămpi, arăta ca ziua, O, rege, pe câmpul de luptă. Aşa cum soarele, întâlnind întunericul gros, îl distruge complet, tot aşa întunericul gros al bătăliei a fost distrus de acele lămpi aprinse. Într-adevăr, cerul, pământul, punctele cardinale şi cele secundare ale busolei, învăluite în praf şi întuneric, au fost din nou iluminate de acea lumină. Splendoarea armelor şi a platoşelor, şi a bijuteriilor eroilor iluştri, era umbrită de lumina acelor lămpi aprinse. În timpul desfăşurării acelei bătălii înfricoşătoare din timpul nopţii, niciunul dintre combatanţi, O, Bharata, nu a putut recunoaşte războinicii din propria tabără. Tatăl, O, conducător al Bharataşilor, a ucis fiul, iar fiul, din ignoranţă, a ucis tatăl, iar prietenul a ucis prietenul. Şi rudele au ucis rude, şi unchii materni au ucis fiii surorilor, iar războinicii au ucis războinici din tabăra proprie, iar duşmanii şi-au ucis oamenii, în acea bătălie, O, Bharata. În acea întâlnire nocturnă cumplită, O, rege, toţi se luptau cu furie, încetând să mai aibă vreun respect unul pentru celălalt.

SECŢIUNEA CLXX

Sanjaya a zis: În acea bătălie crâncenă şi nespus de groaznică, Dhrishtadyumna, O, rege, a plecat împotriva lui Drona. Ţinând arcul său formidabil şi întinzând în mod repetat coarda, prinţul Panchala a năvălit spre carul lui Drona împodobit cu aur. Şi pe măsură ce Dhrishtadyumna înaintează pentru a îndeplini nimicirea lui Drona, Panchalaşii şi Pandavaşii, O, rege, l-au înconjurat. Văzându-l pe Drona, acel cel mai eminent dintre învăţători, asediat astfel, fiul tău, luptând cu hotărâre în bătălie, l-a protejat pe Drona din toate părţile. Atunci acele două oceane de trupe s-au ciocnit una de alta în acea noapte, semănând cu două oceane teribile măturate de furtună, cu toate creaturile vii din ele fiind nespus de agitate. Atunci prinţul Panchalaşilor, O, rege, l-a străpuns iute pe Drona în piept cu cinci săgeţi şi a scos un urlet de leu. Drona însă, O, Bharata, străpungându-şi la rândul său inamicul cu douăzeci şi cinci de săgeţi în acea bătălie, i-a tăiat, cu o altă săgeată cu vârf lat, arcul său strălucitor. Înţepat cu forţă de Drona, O, taur al rasei lui Bharata, Dhrishtadyumna, aruncându-şi iute arcul, şi-a muşcat buza (de jos) de furie. Într-adevăr, O, monarh, viteazul Dhrishtadyumna, cuprins de furie, a luat un alt arc formidabil pentru a îndeplini nimicirea lui Drona. Acel ucigaş de eroi ostili, acel războinic înzestrat cu mare frumuseţe, întinzând acel arc formidabil până la ureche, a tras o săgeată teribilă capabilă să ia viaţa lui Drona. Acea săgeată, astfel trimisă de marele prinţ în acea bătălie cumplită şi groaznică, a luminat întreaga armată ca soarele răsărit. Văzând acea săgeată teribilă, zeii, Gandharvii şi Danavii au spus aceste cuvinte, O, rege, şi anume: „*Prosperitate lui Drona!*” Karna, însă, O, rege, arătând o mare iuţeală a mâinii, a tăiat în douăsprezece fragmente acea săgeată în timp ce se îndrepta spre careta învăţătorului. Tăiată astfel în multe fragmente, O, rege, acea săgeată a lui Dhrishtadyumna, O, tată, a căzut iute pe pământ ca un şarpe fără otravă. După ce a tăiat cu propriile săgeţi drepte pe cele ale lui Dhrishtadyumna în acea bătălie, Karna l-a împuns apoi pe însuşi Dhrishtadyumna cu multe săgeţi ascuţite. Şi fiul lui Drona l-a împuns cu cinci, şi Drona însuşi cu cinci, şi Salya l-a împuns cu nouă, şi Duhsasana cu trei. Şi Duryodhana l-a împuns cu douăzeci de săgeţi şi Sakuni cu cinci. Într-adevăr, toţi acei mari războinici din care au împuns iute prinţul Panchalaşilor. Astfel a fost împuns de aceşti şapte eroi în

acea bătălie, străduindu-se pentru salvarea lui Drona. Prinţul Panchalaşilor, însă, a împuns pe fiecare dintre aceşti eroi cu câte trei săgeţi. Într-adevăr, O, rege, Dhrishtadyumna, în acea bătălie cumplită, l-a împuns iute pe însuşi Drona, şi pe Karna, şi pe fiul lui Drona, şi pe fiul tău. Astfel împunşi de acel trăgător, acei războinici, luptând împreună, l-au împuns din nou pe Dhrishtadyumna în acel angajament, scoţând urlete puternice pe alocuri. Apoi Drumasena, cuprins de furie, O, rege, l-a împuns pe prinţul Panchala cu o săgeată cu pene, şi încă o dată iute cu alte trei săgeţi. Şi adresându-i-se prinţului, el a spus: „*Stai! Stai!*” Dhrishtadyumna l-a împuns apoi în schimb pe Drumasena cu trei săgeţi drepte, în angajament, care erau echipate cu pene de aur, îmbibate în ulei şi capabile să ia viaţa celui spre care sunt trimise. Cu o altă săgeată cu vârf lat, prinţul Panchalaşilor a tăiat apoi, în acea bătălie, din trunchiul lui Drumasena capul acestuia, împodobit cu cercei strălucitori de aur. Acel cap, cu buza (de jos) muşcată (de furie), a căzut pe pământ ca un fruct de palmier copt separat de tulpină prin acţiunea unui vânt puternic. Încă o dată, împungând toţi acei războinici cu săgeţi ascuţite, acel erou, cu câteva săgeţi cu vârf lat, a tăiat arcul fiului Radhei, acel războinic versat în toate modurile de luptă. Karna nu a putut suporta tăierea arcului său, ca un leu fioros incapabil să suporte tăierea cozii sale. Luând un alt arc, Karna, cu ochii roşii de furie şi gâfâind, l-a acoperit pe marele Dhrishtadyumna cu nori de săgeţi. Văzându-l pe Karna cuprins de furie, acei eroi, şi anume acei şase tauri dintre războinicii din car, au încercuit iute prinţul Panchalaşilor din dorinţa de a-l ucide. Văzându-l pe acesta în faţa celor şase războinici de frunte de partea ta, toate trupele tale, O, stăpâne, l-au considerat deja în fălcile Celui ce Distruge. Între timp, Satyaki, din rasa Dasarha, împrăştiindu-şi săgeţile pe măsură ce mergea, a ajuns în locul unde viteazul Dhrishtadyumna se lupta. Văzând pe acel războinic de neînvins al rasei Satwata apropiindu-se, fiul Radhei l-a împuns în acea bătălie cu zece săgeţi. Satyaki, apoi, O, rege, l-a împuns pe Karna cu zece săgeţi în văzul tuturor acelor eroi şi, adresându-i-se, a spus: „*Nu fugi, ci stai în faţa mea*.” Angajamentul care a avut loc apoi între puternicul Satyaki şi harnicul Karna, a fost asemănător, O, rege, cu cel dintre Vali şi Vasava (pe vremuri). Acel taur dintre Kshatriya, şi anume Satyaki, terorizând toţi Kshatriya cu zgomotul caretei sale, l-a împuns în schimb în ochi de lotus pe Karna (cu multe săgeţi). Făcând pământul să tremure de sunetul arcului său, marele fiu al lui Suta, O, monarh, a luptat cu Satyaki. Într-adevăr, Karna l-a împuns pe nepotul lui Sini în schimb cu sute de săgeţi lungi, cu vârf zimţat, ascuţite şi cu dinţi înalţi şi cu vârf de brici şi diverse alte săgeţi. Similar, acel cel dintâi al rasei Vrishni, Yuyudhana, în acea bătălie, l-a acoperit pe Karna cu săgeţile sale. Pentru o vreme, acea bătălie a decurs egal. Atunci fiul tău, O, monarhule, punându-l pe Karna în fruntea lor, toţi l-au străpuns pe Satyaki din toate părţile cu săgeţi ascuţite. Rezistând cu propriile sale arme celor ale tuturor şi şi ale lui Karna, de asemenea, O, stăpâne, Satyaki l-a străpuns rapid pe Vrishasena în mijlocul pieptului. Străpuns de acea săgeată, viteazul Vrishasena, de mare splendoare, a căzut repede pe careta sa, aruncându-şi arcul. Apoi Karna, crezând că acel măreţ războinic de pe caretă, şi anume Vrishasena, a fost ucis, s-a cuprins de jale din pricina morţii fiului său şi a început să-l atace pe Satyaki cu mare forţă. Astfel atacat de Karna, măreţul războinic de pe caretă Yuyudhana, cu mare viteză, l-a străpuns în repetate rânduri pe Karna cu multe săgeţi. Străpungându-l din nou pe Karna cu zece săgeţi şi pe Vrishasena cu cinci, eroul Satwata le-a tăiat garniturile de piele şi arcurile atât tatălui, cât şi fiului. Atunci aceşti doi războinici, încordând încă două arcuri, capabile să inspire teroare inamicilor, au început să-l străpungă pe Yuyudhana din toate părţile cu săgeţi ascuţite. În desfăşurarea acestui conflict fioros care a nimicit eroii, sunetul puternic al lui *Gandiva*, O, rege, s-a auzit peste orice alt sunet. Auzind atunci zgomotul caretei lui Arjuna, precum şi acel sunet al lui *Gandiva*, fiul lui Suta, O, rege, i-a spus aceste cuvinte lui Duryodhana: „Măcelărind întreaga noastră armată şi pe cei mai de frunte războinici viteji şi mulţi arcaşi puternici dintre Kaurava, Arjuna îşi loveşte tare arcul. Se aude şi zgomotul caretei sale, asemenea vuietului tunetului. Este evident, fiul lui Pandu face isprăvi vrednice de sine însuşi. Acest fiu al Pritha, O, monarhule, ne va zdrobi marea oaste. Multe dintre trupele noastre se retrag deja. Nimeni nu mai stă în luptă. Într-adevăr, armata noastră este împrăştiată ca un nor ridicat împrăştiat de vânt. Întâlnind pe Arjuna, oastea noastră se sparge ca o barcă pe ocean. Se aud vaietele puternice, O, rege, ale celor mai de frunte războinici, O, monarhule, care fug de pe câmp, sau cad din cauza săgeţilor trimise din *Gandiva*. Auzi, O, tigru dintre războinicii de pe caretă, sunetul tobelor şi al cimbalelor de lângă

careta lui Arjuna în miez de noapte, asemenea vuietului tunetului din cer. Auzi şi vaietele puternice (ale combatanţilor afectaţi) şi urletele leonine, şi diverse alte zgomote în apropierea caretei lui Arjuna. Iată, însă, acest Satyaki, acest cel mai de frunte al rasei Satwata, stă printre noi. Dacă acest obiect al ţintei noastre poate fi doborât, atunci îi putem învinge pe toţi duşmanii noştri. Similar, fiul regelui Panchala este angajat cu Drona. El este înconjurat din toate părţile de mulţi războinici viteji şi de frunte de pe caretă. Dacă putem ucide pe Satyaki şi Dhrishtadyumna, fiul lui Prishata, fără îndoială, O, rege, victoria va fi a noastră. Înconjurându-i pe aceşti doi eroi, aceşti doi măreţi războinici de pe caretă, aşa cum am făcut cu fiul lui Subhadra, vom încerca, O, rege, să-i ucidem, şi anume pe acest fiu al rasei lui Vrishni şi pe acest fiu al lui Prishata. Savyasachin, O, Bharata, este în faţa noastră, venind spre această divizie a lui Drona, ştiind că Satyaki este angajat aici cu mulţi şefi dintre Kurava. Să plece acolo un număr mare dintre războinicii noştri cei mai de frunte, ca Partha să nu poată veni în ajutorul lui Satyaki, acum înconjurat de mulţi. Să arunce aceşti mari eroi rapid nori de săgeţi cu mare forţă, ca Satyaki din rasa lui Madhu să fie trimis rapid la sălile lui Yama." Înţelegând aceasta ca fiind opinia lui Karna, fiul tău, adresându-i-se fiului lui Suvala în luptă, asemenea ilustrului Indra adresându-se lui Vishnu, i-a spus aceste cuvinte: „Înconjurat de zece mii de elefanţi neclintiţi şi de zece mii de carete, mergi împotriva lui Dhananjaya! Duhsasana şi Durvishaha şi Suvahu şi Dushpradharshana — aceştia te vor urma, înconjuraţi de un număr mare de pedestraşi. O, unchiule, ucide-i pe aceşti mari arcaşi, şi anume pe cei doi Krishnas, şi pe Yudhishtira, şi pe Nakula, şi pe Sahadeva, şi pe Bhima, fiul lui Pandu. Speranţa mea de victorie se sprijină pe tine, asemenea celei a zeilor pe conducătorul lor Indra. O, unchiule, ucide-l pe fiul lui Kunti, asemenea (lui Kartikeya) care ucide Asurii." Astfel abordat şi îndemnat de fiul tău, Sakuni, îmbrăcat în zale, a pornit împotriva Pandava, însoţit de o mare forţă, precum şi de fiii tăi, pentru a consuma fiii lui Pandu. Atunci a început o mare bătălie între războinicii armatei tale şi inamic. Când fiul lui Suvala, O, rege, (astfel) a pornit împotriva Pandava, fiul lui Suta, însoţit de o mare forţă, a avansat rapid împotriva lui Satyaki, trăgând multe sute de săgeţi. Într-adevăr, războinicii tăi, combinându-se, l-au înconjurat pe Satyaki. Atunci fiul lui Bharadwaja, mergând împotriva caretei lui Dhrishtadyumna, a dus o luptă minunată şi fioroasă în miez de noapte, O, taur dintre rasa Bharata, cu viteazul Dhrishtadyumna şi cu Panchala.

SECŢIUNEA CLXXI

Sanjaya a zis: Apoi, toţi acei regi din armata ta, greu de învins în luptă, s-au repezit cu furie spre careta lui Yuyudhana, neputând suferi isprăvile acestuia. Urcaţi pe caretele lor bine echipate, O, rege, împodobite cu aur şi bijuterii, şi însoţiţi de cavalerie şi elefanţi, ei au încercuit eroul Satwata. Încercându-l din toate părţile, acei mânuitori măreţi de carete, provocându-l pe acel erou, au scos urlete puternice de leu. Acei eroi măreţi, dorind să-l ucidă pe cel din neamul lui Madhu, au trimis săgeţile lor ascuţite asupra lui Satyaki, cel cu putere de neînvins. Văzându-i pe aceştia cum se reped spre el, acel ucigaş de gazde ostile, adică nepotul cu braţe puternice al lui Sini, a luat şi a tras multe săgeţi. Satyaki, eroul şi marele arcaş, invincibil în luptă, a retezat multe capete cu săgeţile sale fioroase şi drepte. Şi cel din neamul lui Madhu a retezat trunchiurile multor elefanţi, gâturile multor regi şi braţele împodobite cu Angada ale multor războinici, cu săgeţi cu tăiş de brici. Cu cozile de iac şi umbrelele albe căzute, O, Bharata, câmpul de luptă s-a umplut aproape, asemănându-se cu firmamentul, O, stăpâne, cu stele. Vaietele oştirii astfel măcelărite în luptă, O, Bharata, de către Yuyudhana, au devenit la fel de puternice ca ale fantomelor urlătoare (din iad). Cu acel zgomot puternic pământul s-a umplut, iar noaptea a devenit mai fioroasă şi mai teribilă. Văzându-şi oastea afectată de săgeţile lui Yuyudhana care se sfărâmau şi auzind acele urlete teribile în miez de noapte care făceau părul să se ridice pe cap, fiul tău, acel mânuitor măreţ de carete, i-a spus în mod repetat vizitiului său: „*Porunceşte cailor să alerge spre locul de unde vine aceste urlete*." Atunci regele Duryodhana, acel arcaş ferm, mai presus de toate metodele de război, s-a repezit asupra lui Yuyudhana. Madhava l-a străpuns pe Duryodhana cu o duzină de săgeţi care sorbeau sânge, lansate din arcul său tras la puterea maximă. Astfel afectat de săgeţile lui Yuyudhana primul, Duryodhana, excitat de furie, l-a străpuns la rândul său pe nepotul lui Sini cu zece săgeţi. Între timp, bătălia care

făcea ravagii între Panchali şi toate trupele tale prezenta o privelişte extrem de minunată. Atunci nepotul lui Sini, înfuriat în acea luptă, l-a străpuns pe fiul tău, acel mânuitor măreţ de carete, cu optzeci de săgeţi în piept. Apoi, cu alte săgeţi, a trimis caii lui Duryodhana în locuinţa lui Yama. Şi acel ucigaş de duşmani a doborât repede vizitiul adversarului din careta sa. Fiul tău, O, monarh, rămas pe acea careta fără cai, a tras multe săgeţi ascuţite spre careta lui Satyaki. Nepotul lui Sini, însă, arătându-şi agilitatea mâinii, O, rege, a retezat acele cincizeci de săgeţi lansate în acea bătălie de către fiul tău. Apoi Madhava, cu o săgeată cu vârf lat, a tăiat brusc în acea confruntare arcul formidabil al fiului tău la mâner. Lipsit şi de caretă şi de arc, acel puternic conducător de oameni s-a urcat repede pe careta strălucitoare a lui Kritavarman. După retragerea lui Duryodhana, nepotul lui Sini, O, monarh, i-a afectat şi i-a învins armata în miezul nopţii.

Între timp, Sakuni, O, rege, încercuindu-l pe Arjuna din toate părţile cu multe mii de care, şi cu multe mii de elefanţi şi multe mii de cai, a început să lupte cu disperare. Mulţi dintre ei au aruncat spre Arjuna arme cereşti de mare putere. Într-adevăr, acei Kshatriya au luptat cu Arjuna, acceptând certitudinea morţii. Arjuna, totuşi, excitat de furie, a oprit acele mii de care şi elefanţi şi cai, şi în cele din urmă i-a făcut pe acei duşmani să se retragă. Apoi, fiul lui Suvala, cu ochii roşii ca arama de furie, l-a străpuns adânc pe Arjuna, cel ce ucidea duşmani, cu douăzeci de săgeţi. Şi, lansând din nou o sută de săgeţi, a oprit înaintarea marelui car a lui Partha. Apoi Arjuna, O, Bharata, l-a străpuns pe Sakuni cu douăzeci de săgeţi în acea bătălie. Şi a străpuns fiecare dintre marii arcaşi cu câte trei săgeţi. Oprindu-i pe toţi cu săgeţile sale, O, rege, Dhananjaya i-a ucis pe acei războinici din armata ta cu săgeţi excelente, întărite cu forţa tunetului.[226] Împrăştiată cu săgeţile retezate, O, monarh, şi cu mii de trupuri (moarte), pământul arăta ca şi cum ar fi fost acoperit cu flori. Într-adevăr, împrăştiată cu capete de Kshatriya, capete împodobite cu diademe şi nasuri frumoase şi cercei minunaţi şi (buze inferioare) muşcate de furie şi ochi larg deschişi – capete înzestrate cu guler şi încununate şi cu pietre preţioase, şi care, cât timp mai aveau viaţă, rosteau cuvinte dulci – pământul arăta strălucitor ca şi cum ar fi fost împrăştiat cu movile acoperite cu flori de Champaka. Realizând acea faptă feroce şi străpungându-l din nou pe Sakuni, l-a lovit pe Uluka cu o săgeată în acea bătălie. Străpungându-l astfel pe Uluka în faţa tatălui său, anume fiul lui Suvala, Arjuna a emis un răget puternic, umplând pământul cu el. Apoi fiul lui Indra i-a retezat arcul lui Sakuni. Şi apoi i-a trimis pe cei patru cai ai săi în lăcaşul lui Yama. Apoi fiul lui Suvala, O, taur al rasei Bharata, sărind din car, a urcat repede pe carul lui Uluka. Apoi acei doi mari războinici pe car, tată şi fiu, ambii călărind pe aceeaşi car, şi-au revărsat săgeţile asupra lui Partha ca doi nori ridicaţi care revarsă averse de ploaie pe un munte. Fiul lui Pandu i-a străpuns apoi pe amândoi războinicii cu săgeţi ascuţite, i-a afectat şi le-a făcut pe trupele tale să fugă în sute şi mii. Ca o masă puternică de nori risipiţi în toate părţile de vânt, acea armată a ta, O, monarh, a fost împrăştiată în toate părţile. Într-adevăr, acea oaste, O, conducător al Bharata, astfel măcelărită în noapte, a fugit în toate direcţiile, afectată de frică şi în văzul (liderilor) lor. Mulţi abandonându-şi animalele pe care călăreau, alţii îndemnându-şi animalele la cea mai mare viteză, s-au întors de la bătălie, inspiraţi de frică, în acea oră întunecată şi feroce. După ce i-a învins astfel pe războinicii tăi, O, taur al rasei Bharata, Vasudeva şi Dhananjaya şi-au suflat la unison trâmbiţele cu bucurie.

Dhrishtadyumna, O, monarhule, străpungându-l pe Drona cu trei săgeţi, i-a tăiat repede coarda arcului cu o săgeată ascuţită. Aruncând arcul pe pământ, eroicul Drona, zdrobitorul Kshatriyilor, a luat altul, extrem de dur şi puternic. Trăgând apoi cinci săgeţi în Dhrishtadyumna, Drona l-a străpuns şi pe vizitiul său, O, taur al neamului Bharata, cu cinci săgeţi. Oprindu-l pe Drona cu săgeţile sale, puternicul războinic Dhrishtadyumna a început să distrugă oastea Kaurava, precum Maghavat a distrus armata Asura. În timpul măcelului armatei fiului tău, O, tată, un râu teribil, cu sânge în loc de apă, a început să curgă. Şi curgea între cele două oştiri, luând cu sine oameni, cai şi elefanţi. Şi semăna, O, rege, cu Vaitarani care curge, O, stăpâne, spre domeniile lui Yama. Agitând şi învingând armata ta, viteazul Dhrishtadyumna, înzestrat cu o mare energie, strălucea ca Sakra în mijlocul celor cereşti. Apoi Dhrishtadyumna şi Sikhandin au suflat în cochiliile

226 În prima linie, 30 *Vaganais* şi nu *Vanaganan* este citirea corectă.

lor mari, la fel şi gemenii (Nakula şi Sahadeva) şi Vrikodara, fiul lui Pandu. Astfel, acei războinici feroce au învins mii de regi de partea ta, cei înzestraţi cu mare energie, la vederea fiului tău şi a lui Karna şi a eroicului Drona şi a fiului lui Drona, O, monarhule!

SECŢIUNEA CLXXII

Sanjaya spuse: Văzându-şi propria armată învinsă şi măcelărită de acei eroi iluştri, fiul tău, bine versat în vorbă, O, suverane, mergând iute la Karna şi Drona, cel mai însemnat dintre toţi biruitorii în luptă, spuse cu mânie aceste cuvinte: „Această bătălie a fost pornită de voi doi din mânie, după ce aţi văzut pe conducătorul Sindhuşilor ucis de Savyasachin. Voi priviţi cu indiferenţă măcelul armatei mele de către forţele Pandavilor, deşi amândoi sunteţi pe deplin capabili să învingeţi acele forţe. Dacă mă părăsiţi acum, trebuia să-mi fi spus de la început: «Noi doi vom învinge fiii lui Pandu în luptă!» Acestea au fost chiar cuvintele pe care mi le-aţi spus atunci, voi, cei care daţi onoruri. Auzind cuvintele voastre, am aprobat aceste proceduri. Nu aş fi provocat niciodată aceste ostilităţi cu Parthaşii, — ostilităţi atât de distructive pentru luptătorii eroici (dacă nu mi-aţi fi spus altfel). Dacă nu merit să fiu părăsit de voi doi, voi, tauri printre oameni, luptaţi după măsura adevărată a vitejiei voastre, voi, eroi înzestraţi cu mare forţă.” Aşa fiind înţepaţi de goana vorbelor fiului tău, acei doi eroi au intrat din nou în luptă, ca doi şerpi iritaţi cu beţe. Atunci acei doi mai de seamă luptători pe care îi putea purta carele, acei doi arcaşi mai presus de toţi arcaşii din lume, s-au repezit iute asupra Parthaşilor conduşi de nepotul lui Sini şi de alţii. În mod similar, Parthaşii, uniţi, şi însoţiţi de toate trupele lor, au înaintat împotriva celor doi eroi, care urlau în repetate rânduri. Atunci marele arcaş, Drona, cel mai însemnat dintre toţi mânuitorii de arme, cuprins de furie, l-a străpuns iute (pe Satyaki), acel taur printre Sini, cu zece săgeţi. Şi Karna l-a străpuns cu zece săgeţi, şi fiul tău cu şapte, şi Vrishasena l-a străpuns cu zece, şi fiul lui Suvala cu şapte. În acel zid impenetrabil de Kauravi din jurul nepotului lui Sini, şi aceştia s-au staţionat, cuprinzându-l. Văzându-l pe Drona măcelărind armata Pandavilor în acea luptă, Somakaşii l-au străpuns iute din toate părţile cu ploi de săgeţi. Atunci Drona a început să ia vieţile Kshatriyilor, O, suverane, ca soarele care distruge întunericul din jurul său cu razele sale. Am auzit atunci, O, suverane, un zgomot puternic printre Panchali, care se chemau unii pe alţii, în timp ce erau măcelăriţi de Drona. Unii lăsându-şi fiii, alţii pe taţi, unii fraţii, unii unchii, unii pe fiii surorilor lor, unii pe rude şi neamuri, au fugit iute, pentru a-şi salva vieţile. Unii, din nou, fără simţire, au alergat împotriva lui Drona însuşi. Într-adevăr, mulţi erau combatanţii armatei Pandava care au fost trimişi în lumea cealaltă. Astfel afectaţi de acel erou ilustru, oastea Pandava, în noaptea aceea, O, rege, a fugit, aruncând torţele lor arzânde pretutindeni, şi însăşi lumea fiind învăluiţi în întuneric, nimic nu se putea vedea. În consecinţă cu lumina pe care o aveau trupele Katirava, zborul inamicului a putut fi stabilit. Acei puternici luptători pe care îi puteau purta carele, anume Drona şi Karna, O, rege, au urmărit oastea care fugea, împrăştiind numeroase săgeţi. Văzându-i pe Panchali măcelăriţi şi învinşi, Janardana, stingherit, i-a spus lui Phalguna aceste cuvinte: „Dhrishtadyumna şi Satyaki, însoţiţi de Panchali, se îndreptaseră împotriva acelor mari arcaşi, anume Drona şi Karna, trăgând multe săgeţi. Această oaste mare a noastră a fost sfărâmată şi învinsă (de ei) cu ploi de săgeţi. Deşi li se încearcă zborul a fi oprit, ei sunt încă incapabili de a fi readuşi, O, fiu al lui Kunti! — Văzând oastea fugind, din frică, voi, războinici Pandava, aruncaţi-vă frica! Însoţiţi de toate forţele şi aranjând apoi, în bună ordine, amândoi, cu armele ridicate, mergem chiar acum împotriva lui Drona şi a fiului Sutei pentru a-i opri.” Apoi Janardana, văzându-l pe Vrikodara înaintând, i-a vorbit din nou lui Arjuna, fiul lui Pandu, de parcă pentru a-l înveseli, în aceste cuvinte: „Iată Bhima, care se bucură de luptă, înconjurat de Somakaşi şi Pandavaşi, vine împotriva acelor mari luptători pe care îi putea purta carele, anume Drona şi Karna. Sprijinit de el, precum şi de mulţi mari luptători pe care îi puteau purta care printre Pandavaşi, luptă acum, O, fiu al lui Pandu, pentru a-ţi asigura toate trupele.”[227] Atunci acei doi tigri printre oameni, anume fiul lui Pandu şi cel din rasa lui Madhu, apropiindu-se de Drona şi Karna, au luat loc în fruntea bătăliei.

227 A doua linie din 30 se citeşte diferit în ediţia din Calcutta. Ca urmare a unor diferenţe între cele două ediţii tipărite, 30 din textul din Calcutta corespunde cu 32 din textul din Bombay.

Sanjaya a continuat: Apoi, vasta armată a lui Yudhishthira s-a întors din nou în luptă, îndreptându-se spre locul unde Drona şi Karna îi zdrobeau pe duşmanii lor în luptă. În miezul nopţii, a avut loc o luptă aprigă, asemănătoare cu cea a două oceane care se umflă la răsăritul lunii. Apoi, războinicii armatei tale, aruncând din mâini lămpile aprinse pe care le ţineau, au luptat cu Pandavii fără teamă şi cu înverşunare. În acea noapte teribilă, când lumea era învăluită în întuneric şi praf, combatanţii s-au luptat între ei, ghidaţi doar de numele pe care le rosteau. Numele rostite de regii care se luptau în bătălie se auzeau acolo, O, monarhule, ca şi cum ar fi fost, O, rege, la un *Swayamvara* sau la o alegere proprie. Deodată, o tăcere a cuprins câmpul de luptă şi a durat o clipă. Apoi, din nou, s-a auzit un zgomot puternic făcut de combatanţii furioşi, învingători şi învinşi. Acolo unde se vedeau lămpi aprinse, O, taur al neamului Kuru, acolo s-au repezit acei eroi ca insectele (spre un foc aprins). Şi în timp ce Pandavii, O, rege, şi Kauravas se luptau între ei în bătălie, întunericul nopţii s-a îngroşat în jurul lor.

SECŢIUNEA CLXXIII

Sanjaya a zis: Atunci Karna, acel ucigaş de eroi ostili, văzându-l pe fiul lui Prishata în luptă, l-a lovit în piept cu zece săgeţi capabile să pătrundă chiar în cele mai adânci răni. Dhrishtadyumna l-a străpuns iute înapoi pe Karna în acea mare bătălie, cu cinci săgeţi, şi, adresându-i-se, a zis: „*Stai! Stai!*”. Acoperindu-se unul pe altul în acel cumplit conflict cu ploi de săgeţi, O, rege, s-au străpuns din nou reciproc cu săgeţi ascuţite, lansate din arcuri trase la maximum. Apoi Karna, în acea luptă, l-a trimis în lăcaşul lui Yama pe vizitiu şi pe cei patru cai ai lui Dhrishtadyumna, acel prim războinic dintre Panchalaşi. Apoi i-a tăiat arcul cel mai bun al inamicului său cu săgeţi ascuţite şi i-a doborât, cu o săgeată cu muchii late, vizitiul acestuia din nişa sa din car. Atunci viteazul Dhrishtadyumna, lipsit de car, cai şi vizitiu, a sărit iute din carul său şi a luat un buzdugan. Deşi lovit în permanenţă cu săgeţi drepte de Karna, prinţul Panchalaşilor, apropiindu-se de Karna, i-a ucis pe cei patru cai ai acestuia din urmă. Întorcându-se cu mare viteză, acel ucigaş de oşti, adică fiul lui Prishata, a urcat iute pe carul lui Dhananjaya. Urcând pe acel car, puternicul războinic pe car Dhrishtadyumna a dorit să înainteze spre Karna. Fiul lui Dharma (Yudhishthira), însă, i-a poruncit să se oprească. Atunci Karna, înzestrat cu mare energie, amestecându-şi urletele de leu, şi-a forţat arcul cu zgomot şi şi-a suflat scoica cu mare forţă. Văzându-l pe fiul lui Prishata învins în luptă, acei puternici războinici pe car, adică Panchalaşii şi Somakaii, înfuriaţi şi luând tot felul de arme, s-au îndreptat, având moartea însăşi ca ţintă, spre Karna, din dorinţa de a-l ucide. Între timp, vizitiul lui Karna pusese alţi cai pe carul maestrului său, albi ca scoicile, înzestraţi cu mare viteză, de rasă Sindhu şi bine dresaţi. Atunci Karna cel cu ţintă sigură, luptând cu vigoare, i-a lovit pe acei puternici războinici pe car dintre Panchalaşi cu săgeţile sale ca un nor care plouă torente de ploaie pe un munte. Oştirea Panchalaşilor, astfel lovită de Karna, a fugit îngrozită, ca o căprioară speriată de un leu. S-au văzut căzând de pe cai pedestraşi, şi călăreţi de elefanţi de pe elefanţii lor, O, monarh, şi războinici de pe care, pretutindeni. În acea cumplită luptă, Karna a tăiat cu săgeţi tăietoare ca briciul braţele combatanţilor care fugeau şi capetele împodobite cu inele de pe care. Şi le-a tăiat, O, rege, coapsele altora care erau pe elefanţi sau pe spatele cailor, sau pe pământ, O, stăpâne! Mulţi puternici războinici pe care, în timp ce fugeau, nu şi-au simţit pierderea membrelor sau rănirea animalelor lor, în acea luptă. Uciși de săgeţi îngrozitoare, Panchalaşii şi Srinjayaii au considerat mişcarea chiar a unui pai ca fiind Karna (atât de mare era frica lor). Lipsiţi de simţuri, războinicii şi-au luat prietenii care zburau drept Karna şi au fugit de aceştia de frică. Karna a urmărit oastea spartă şi în retragere, O, Bharata, trăgând săgeţi în toate părţile. Într-adevăr, în acea luptă, războinicii în retragere, lipsiţi de simţuri, au fost uciși cu arme puternice de acel ilustru erou, Karna. Alţii, doar priviţi de Drona, au fugit în toate părţile. Atunci regele Yudhishthira, văzându-şi oastea fugind şi considerând retragerea ca fiind de dorit, i-a vorbit lui Phalguna şi i-a zis: „Priveşte pe acel puternic arcaş, Karna, staţionat acolo ca Rudra însuşi înarmat cu arcul său. Priveşte-l cum arde totul în jur ca Soarele însuşi, la această oră tăioasă, la această miez de noapte. Aceste vaiete sunt auzite fără încetare, O, Partha, ale prietenilor tăi neajutoraţi care le scot, sfâşiaţi de săgeţile lui Karna. Modul în care Karna

îşi ţinteşte şi lansează săgeţile este astfel încât nu se poate observa un interval între cele două acte. El, O, Partha, îi va anihila pe toţi prietenii noştri. Fă acum, Dhananjaya, ce trebuie făcut în continuare cu privire la uciderea lui Karna, după judecata ta, şi timpul pentru care poate a sosit." Astfel abordat (de Yudhishthira), Partha i-a zis lui Krishna: „Fiul regal Dharma este speriat azi de puterea lui Karna. Când divizia lui Karna acţionează astfel (împotriva noastră) în mod repetat, adoptă repede cursul care trebuie adoptat acum. Oastea noastră fuge, O, ucigaşule de Madhu, trupele noastre, sparte şi sfâşiate de săgeţile lui Drona şi înspăimântate de Karna, nu pot să reziste. Îl văd pe Karna călare neînfricat. Războinicii noştri pe carele de frunte fug. Karna împrăştie săgeţi ascuţite. Nu pot, ca un şarpe incapabil să suporte paşii unui om pe corpul său, să-l văd călare aşa, în fruntea luptei, în faţa ochilor mei, O, tigre a neamului Vrishni. Mergi, aşadar, în locul unde se află puternicul războinic pe care Karna. Ori îl voi ucide, O, ucigaşule de Madhu, ori voi lăsa să mă ucidă pe mine".[228]

Vasudeva spuse: „Îl văd pe Karna, O, fiu al Kuntīi, pe acel tigru dintre oameni, pe acel războinic cu putere supraomenească, care se avântă în luptă ca însuşi şeful cereştilor. O, Dhanañjaya, nu este nimeni altcineva capabil să se avânte împotriva lui în luptă, în afară de tine, O, tigru dintre oameni, şi de *Rākṣaśa* Ghatotkaca. Nu cred însă, O, fără prihană, că a sosit vremea, O, puternic-braţ, ca tu să te înfrunţi cu fiul lui Suta în luptă. Suliţa arzândă, asemănătoare unei meteori mari, dată lui de către Vāsava, este încă la el, O, tu cu braţe puternice, păstrată cu grijă de către fiul lui Suta pentru tine. El ţine acea suliţă la el şi acum şi-a asumat o formă teribilă. Cât despre Ghatotkaca, el îţi este mereu devotat şi îţi doreşte binele. Să meargă puternicul Ghatotkaca împotriva fiului Rādhei. Înzestrat cu puterea unui ceresc, el a fost născut de către puternicul Bhīma. Cu el sunt arme cereşti, precum şi cele folosite de Rākṣasa. Acesta din urmă a sosit curând în faţa lui, îmbrăcat în zale şi înarmat, O, rege, cu sabie, săgeată şi arc. Sărutându-l pe Kṛiṣhṇa şi pe Dhanañjaya, fiul lui Pāṇḍu, a spus cu mândrie: „*Sunt aici, porunceşte-mi*." Atunci, cel din rasa lui Daśārha, i-a vorbit fiului lui Hidimvā, acelui Rākṣasa cu gura arzândă, ochi de foc şi corp de culoarea norilor, şi i-a spus aceste cuvinte: „Ascultă, O, Ghatotkaca, fii atent la ce îţi spun. A sosit vremea să-ţi arăţi forţa, şi nu a altcuiva. Fii tu pluta în această bătălie pentru Pāṇḍavii care se scufundă. Ai diverse arme şi multe feluri de iluzii Rākṣasa. Priveşte, O, fiu al lui Hidimvā, armata Pāṇḍavilor este bătută de Karna pe câmpul de luptă, ca o turmă de vite de către păstor. Dincolo, puternicul arcaş Karna, înzestrat cu mare inteligenţă şi forţă constantă, îi arde pe cei mai de frunte Kṣatriyi din diviziile oastei Pāṇḍavilor. Chinuiţi de săgeţile sale de foc, războinicii Pāṇḍava nu pot sta în faţa acelui arcaş ferm care trage şuvoaie de săgeţi puternice. Chinuiţi în toiul nopţii de către fiul lui Suta cu torentul său de săgeţi, Panchala fug precum o turmă de cerbi chinuiţi de un şarpe. În afară de tine, O, tu cu forţă teribilă, nu este nimeni altcineva care să-l poată sta în faţa fiului lui Suta care se luptă astfel. Ajutat de energia şi forţa ta, O, puternic-braţ, fă ceea ce este demn de tine însuţi, de rasa mamei tale şi de strămoşii tăi. Tocmai pentru aceasta, O, fiu al lui Hidimvā, oamenii îşi doresc copii, adică pentru a fi salvaţi din dificultăţi. Tu acum salvează-ţi neamul. O, Ghatotkaca, strămoşii îşi doresc fii pentru a-şi îndeplini propriile scopuri. Copiii, acele surse de bine, sunt aşteptaţi să-şi salveze strămoşii atât aici, cât şi în Viaţa de Apoi. Eşti ilustru, iar forţa ta în luptă este teribilă şi de neegalat, atunci când te lupţi, nimeni nu-ţi este egal. O, cel ce arzi duşmanii, fii tu mijlocul prin care Pāṇḍavii, care sunt învinşi de Karna cu săgeţile sale în această noapte şi care se scufundă acum în oceanul Dhārtaraştrilor, să ajungă în siguranţă la ţărm. Noaptea, Rākṣaşii, din nou, sunt înzestraţi cu forţă nelimitată, forţă mare şi curaj mare. Ei devin (la o astfel de oră) războinici de mare vitejie şi de neînvins. Omoară-l pe Karna în luptă, în toiul nopţii, ajutat de iluziile tale. Parthas, împreună cu Dhr̥ṣṭadyumna, se vor ocupa de Drona.'"

Sanjaya a continuat: Auzind aceste cuvinte ale lui Kesava, Vibhatsu, O, Kauravya, i-a spus următoarele cuvinte acelui pedepsitor al duşmanilor, adică *Rakshasa* Ghatotkacha: „O, Ghatotkacha, tu însuţi, Satyaki cu braţele lungi şi Bhimasena, fiul lui Pandu, aceşti trei, în opinia mea, sunt cei mai de seamă dintre toţi războinicii noştri. Du-te şi înfruntă-l pe Karna într-o luptă

228 În textele bengaleze, acesta este un triplet.

singulară în această noapte. Puternicul războinic Satyaki îți va proteja spatele. Ajutat de eroul Satwata, ucide-l pe curajosul Karna în luptă, așa cum Indra, în vremurile de demult, l-a ucis pe (Asura) Taraka, ajutat de (generalul celest) Skanda."

Ghatotkacha a spus: Sunt pe măsura lui Karna, la fel ca și Drona, O Bharata, sau orice Kshatriya ilustru priceput în arme. În această noapte voi lupta într-o astfel de bătălie cu fiul lui Suta, încât va fi subiectul discuțiilor atât timp cât va exista lumea. În această noapte, nu voi cruța nici pe cei curajoși, nici pe cei timizi, nici pe cei care, cu mâinile împreunate, vor implora milă. Urmând obiceiul Rakshasa, îi voi ucide pe toți.

Sanjaya a continuat: După ce a rostit aceste cuvinte, ucigașul eroilor inamici, fiul lui Hidimva, s-a năpustit asupra lui Karna în acea luptă înfricoșătoare, îngrozind trupele tale. Fiul lui Suta, acel tigru printre oameni, l-a întâmpinat zâmbind pe războinicul furios, cu gura și părul în flăcări. Bătălia care a avut loc între Karna și Rakshasa, amândoi urlând unul la celălalt, O, tigrule printre regi, a semănat cu cea dintre Indra și Prahlada (în vremurile de demult).

SECȚIUNEA CLXXIV

Sanjaya a zis: Văzându-l pe Ghatotkacha cel cu brațe puternice, O, rege, îndreptându-se spre carul fiului lui Suta, Karna, pentru a-l măcelări în luptă, fiul tău Duryodhana, adresându-se lui Duhsasana, i-a spus aceste cuvinte: „Rakshasa, văzând vitejia lui Karna în luptă, avansează repede spre el. Împiedică-l pe acel războinic măreț de pe car. Înconjurat de o forță mare, mergi acolo unde mărinimosul Karna, fiul lui Vikartana, se luptă cu Rakshasa. O, dătător de onoruri, înconjurat de trupe și luptând cu vigoare mare, protejează-l pe Karna în luptă. Nu lăsa pe teribilul Rakshasa să-l ucidă pe Karna din cauza neglijenței noastre." Între timp, O, rege, fiul puternicului Jatasura, acel fruntaș al lovitorilor, apropiindu-se de Duryodhana, i-a spus: „O, Duryodhana, poruncit de tine, doresc să-i ucid, împreună cu ai lor, pe acești dușmani de renume ai tăi, adică pe Pandava, acei războinici greu de învins în luptă. Tatăl meu a fost puternicul Jatasura, fruntașul Rakshasa. În trecut, săvârșind niște incantații de ucidere a Rakshasa, fiii detestabili ai Pritha l-au ucis. Doresc să-l cinstesc pe tatăl meu mort oferindu-i sângele dușmanilor săi și carnea lor, O, monarh! Se cuvine să-mi dai permisiunea." Regele, astfel abordat, a devenit extrem de încântat și i-a spus în repetate rânduri: „Ajutat de Drona și Karna și alții, sunt destul de capabil să-mi învinge dușmanii. Poruncit însă de mine, O, Rakshasa, mergi la luptă și ucide-l pe Ghatotkacha în luptă – acel Rakshasa cu fapte cumplite, născut din om, mereu devotat binelui Pandava, și care ne omoară mereu elefanții, caii și războinicii de pe care, el însuși rămânând în văzduh, O, trimite-l în locuința lui Yama." Spunând „*așa să fie*," și chemându-l pe Ghatotkacha la luptă, fiul lui Jatasura l-a învăluit pe fiul lui Bhimasena cu felurite feluri de arme. Fiul Hidimvei, însă, singur și nesuportat, a început să zdrobească pe Alamvusha și pe Karna și vasta oaste Kuru, ca viscolul care sfărâmă un nor de nori. Văzând apoi puterea iluziei lui (Ghatotkacha), *Rakshasa* Alamvusha l-a acoperit pe Ghatotkacha cu ploi de felurite feluri de săgeți. Străpungându-l pe fiul lui Bhimasena cu multe săgeți, Alamvusha, fără a pierde timp, a început să atace oastea Pandava cu săgețile sale. Astfel atacați de el, O, Bharata, trupele Pandava, la miezul nopții, s-au rupt și au fugit ca norii risipiți de un viscol. La fel, și oastea ta, amestecată cu săgețile lui Ghatotkacha, a fugit la miezul nopții, O, rege, în mii, aruncându-și torțele. Alamvusha atunci, înfuriat de mare furie, l-a lovit pe fiul lui Bhimasena în acea luptă teribilă cu multe săgeți, ca un hamal ce lovește un elefant. Atunci Ghatotkacha i-a tăiat în fragmente mici carul, vizitiul și toate armele inamicului său și a râs înfiorător. Apoi, ca norii care varsă torente de ploaie pe munții Meru, Ghatotkacha a vărsat ploi de săgeți peste Karna, Alamvusha și toți Kurii. Atacați de Rakshasa, oastea Kuru a devenit extrem de agitată. Cele patru feluri de forțe din care era compusă armata ta au început să se preseze și să se strivească una pe alta. Apoi fiul lui Jatasura, fără car și fără vizitiu, l-a lovit cu furie pe Ghatotkacha, în acea luptă, cu pumnii. Lovit astfel, Ghatotkacha s-a cutremurat ca un munte cu copacii, viețele și iarba sa în timpul unui cutremur. Apoi fiul lui Bhimasena, orbit de furie, ridicându-și brațul său ucigaș de dușmani, care semăna cu

un buzdugan cu țepi, i-a dat o lovitură puternică fiului lui Jatasura. Strivindu-l apoi cu furie, fiul Hidimvei l-a doborât repede și, apucându-l cu cele două brațe, a început să-l preseze cu mare forță pe pământ. Apoi fiul lui Jatasura, eliberându-se de Ghatotkacha, s-a ridicat și l-a asaltat pe Ghatotkacha cu mare iuțeală. Alamvusha, de asemenea, târând și doborând pe *Rakshasa* Ghatotkacha, în acea luptă, a început să-l strivească cu furie pe suprafața pământului. Lupta care a avut loc apoi între aceşti doi războinici uriași și urlători, adică Ghatotkacha și Alamvusha, a devenit extrem de feroce și a făcut părul să se ridice. Încercând să se prevaleze unul de celălalt prin puterile lor de iluzie, aceşti doi mândri războinici, înzestrați cu mare energie, s-au luptat unul cu celălalt ca Indra și fiul lui Virochana. Devenind foc și ocean, și din nou, Garuda și Takshaka, și din nou, un nor și un viscol, și apoi tunet și un munte mare, și din nou, un elefant și apoi Rahu și soarele, ei au afișat astfel o sută de feluri diferite de iluzie, doritori să se distrugă unul pe celălalt. Într-adevăr, Alamvusha și Ghatotkacha s-au luptat minunat, lovindu-se unul pe celălalt cu bâte cu țepi, buzdugane, lănci, ciocane, topoare, ciomege scurte și stânci de munte. Călărind pe cai sau pe elefanți, pe jos sau pe care, aceşti fruntași Rakshasa, amândoi înzestrați cu mari puteri de iluzie, s-au luptat unul cu celălalt în luptă. Apoi Ghatotkacha, O, rege, dorind să-l ucidă pe Alamvusha, a urlat în înalt cu furie și apoi a coborât cu mare iuțeală ca un șoim. Apucându-l apoi pe acel prinț gigantic de Rakshasa, adică pe Alamvusha, care se lupta cu el, l-a presat pe pământ, ca Vishnu care îl omoară pe (Aswa) Maya în luptă. Luând o sabie cu aspect minunat, Ghatotkacha, de o vitejie nemăsurată, i-a tăiat din trunchi, O, rege, capul teribil al dușmanului său feroce și puternic, care încă mai scotea urlete îngrozitoare. Apucând capul însângerat de păr, Ghatotkacha s-a îndreptat repede spre carul lui Duryodhana. Apropiindu-se (de regele Kuru), Rakshasa, cu brațele puternice, zâmbind în același timp, aruncă pe carul lui Duryodhana capul cu fața și părul înspăimântătoare. Scoțând apoi un urlet feroce, adânc ca cel al norilor în sezonul ploilor, se adresă lui Duryodhana, O, rege, și spuse: „Acum, aliatul tău este ucis, adică cel a cărui vitejie ai văzut-o! Vei vedea din nou uciderea lui Karna, și apoi pe a ta. Cel care respectă aceste trei lucruri, și anume moralitatea, profitul și plăcerea, nu ar trebui să vadă niciodată cu mâinile goale un rege, un brahman sau o femeie.[229] Trăiește vesel până în momentul în care îl voi ucide pe Karna.” După ce a rostit aceste cuvinte, el, O, rege, s-a îndreptat spre Karna, trăgând sute de săgeți ascuțite asupra capului lui Karna. Bătălia care a avut loc între acel războinic uman și acel Rakshasa a fost aprigă și teribilă, O, rege, și extrem de minunată.

SECȚIUNEA CLXXV

Dhritarashtra a spus: Cum s-a desfășurat, de fapt, acea bătălie, când, în miezul nopții, Karna, fiul lui Vikartana, și *Rakshasa* Ghatotkacha s-au întâlnit? Ce înfățișare avea atunci acel Rakshasa feroce? Ce fel de car conducea, care era natura cailor săi și a armelor sale? Care era mărimea cailor săi, a stindardului carului său și a arcului său? Ce fel de armură purta și ce coif avea pe cap? Răspunde-mi la întrebări și descrie-mi toate acestea, căci ești priceput în povestiri, O, Sanjaya!

Sanjaya a spus: Cu ochi roșii ca sângele, Ghatotkacha avea o statură gigantică. Fața lui era de culoarea cuprului. Burta lui era joasă și adâncită. Perii de pe corpul lui erau îndreptați în sus. Capul lui era verde. Urechile lui erau ca niște săgeți. Pomeții lui erau înalți. Gura lui era mare, întinzându-se de la o ureche la alta. Dinții lui erau ascuțiți, iar patru dintre ei erau înalți și ascuțiți. Limba și buzele îi erau foarte lungi și de culoarea cuprului. Sprâncenele îi erau lungi. Nasul îi era gros. Corpul îi era albastru, iar gâtul roșu. Înalt ca un deal, era înfricoșător la vedere. Cu o constituție gigantică, brațe gigantice și un cap gigantic, era înzestrat cu o mare putere. Urât și cu membrele dure, părul de pe cap era legat în sus într-o formă înfricoșătoare. Șoldurile îi erau mari, iar buricul adânc. Deși avea o constituție gigantică, circumferința corpului său nu era mare. Ornamentele de pe brațe erau proporționale. Posedând mari puteri de iluzie, era împodobit și cu Angadas. Purta o cuirasă pe piept, ca un cerc de foc pe pieptul unui munte. Pe cap purta o diademă

229 De aceea te văd cu acest cap ca pe un tribut.

strălucitoare şi frumoasă, făcută din aur, cu fiecare parte proporţionată şi frumoasă, şi arătând ca un arc. Cerceii lui erau strălucitori ca soarele dimineţii, iar ghirlandele lui erau făcute din aur şi extrem de strălucitoare. Avea pe corp o armură gigantică din alamă de o strălucire mare. Carul lui era împodobit cu o sută de clopoţei zornăitori, iar pe steagul său fluturau numeroase steaguri roşii ca sângele. De proporţii prodigioase şi de mărimea unui *nalwa*, carul era acoperit cu piei de urs. Echipat cu tot felul de arme puternice, avea un steag înalt şi era împodobit cu ghirlande, avea opt roţi, iar zgomotul ei semăna cu vuietul norilor. Caii lui erau ca nişte elefanţi înfuriaţi, aveau ochi roşii, un aspect teribil, erau de culori variate şi aveau o viteză şi o putere extraordinare. Deasupra oricărei oboseli, împodobiţi cu coame lungi şi nechezând repetat, ei îl duceau pe erou la luptă. Un Rakshasa cu ochi teribili, gură de foc şi cercei strălucitori, îi era vizitiu, ţinând frâiele, strălucitoare ca razele soarelui, ale cailor săi în luptă. Cu acel vizitiu, el venea la luptă ca Surya cu vizitiul său Aruna. Arătând ca un munte înalt înconjurat de un nor puternic, un steag foarte înalt, care atingea cerurile, era ridicat pe carul său. Un vultur carnivor şi îngrozitor, cu corpul roşu ca sângele, era aşezat pe el. El a venit, trăgând cu forţă din arcul său, al cărui sunet semăna cu tunetul lui Indra, şi a cărui coardă era foarte tare, şi care măsura o duzină de coţi în lungime şi un cot în lăţime.[230] Umplând toate punctele cardinale cu săgeţi de dimensiunea Aksha a unui car, Rakshasa s-a năpustit asupra lui Karna în acea noapte care a fost atât de distrugătoare pentru eroi. Rămânând cu mândrie pe careta sa, în timp ce-şi întindea arcul, sunetul coardei care s-a auzit semăna cu cel al tunetului care răcneşte. Înfricoşate de el, O, Bharata, toate trupele tale au tremurat ca valurile învolburate ale oceanului. Văzând acel Rakshasa înspăimântător cu ochi oribili înaintând spre el, fiul Radhei, ca şi cum ar zâmbi, i-a stat în faţă iute. Şi Karna a înaintat spre Rakshasa cel zâmbitor, lovindu-i la rândul său de la mică distanţă, ca un elefant împotriva unui elefant sau liderul unei turme bovine împotriva liderului altei turme. Coliziunea care a avut loc între ei, adică Karna şi Rakshasa, O, rege, a devenit teribilă şi semăna cu cea dintre Indra şi Samvara. Fiecare luând un arc formidabil cu un sunet puternic, s-au lovit şi s-au acoperit reciproc cu săgeţi puternice. Cu săgeţi drepte lansate din arcuri trase la maximă întindere, şi-au făcut răni reciproce, străpungându-şi armurile făcute din alamă. Cu săgeţi de măsura Aksha şi tot cu săgeţi, au continuat să se rănească reciproc, ca o pereche de tigri sau de elefanţi puternici cu dinţii sau colţii lor. Străpungându-şi corpul reciproc, vizând reciproc cu săgeţi, arzându-se reciproc cu nori de săgeţi, au devenit de nesuportat de privit. Cu membrele străpunse şi sfâşiate de săgeţi, şi scăldate în şuvoaie de sânge, arătau ca două dealuri de cretă cu pâraie curgând pe piepturile lor. Aceşti doi mari luptători ai carelor, amândoi luptând cu vigoare, amândoi cu membrele străpunse de săgeţi cu vârf ascuţit, şi sfâşiindu-se reciproc, nu au reuşit totuşi să-l facă pe celălalt să tremure. Mult timp, acea luptă nocturnă dintre Karna şi Rakshasa, în care amândoi păreau să se joace, punând însăşi viaţa în miză, a continuat în egală măsură. Vizând săgeţi ascuţite şi lansându-le la măsura maximă a forţei sale, sunetul arcului lui Ghatotkacha inspira frică atât prietenilor, cât şi duşmanilor.[231] În acel moment, O, rege, Karna nu a reuşit să-l învingă pe Ghatotkacha. Văzând asta, cel mai însemnat dintre toţi cei cunoscuţi ai armelor a invocat arme cereşti. Văzând o armă cerească îndreptată spre el de către Karna, Ghatotkacha, cel mai însemnat dintre Rakshasa, şi-a invocat iluzia *Rakshasa*. El a fost văzut înconjurat de o forţă mare de Rakshasa cu înfăţişare teribilă, înarmaţi cu lănci, bolovani mari şi dealuri şi bâte.[232] Văzându-l pe Ghatotkacha înaintând cu o armă maiestuoasă ridicată (în mâinile sale) ca Însuşi Distrugătorul tuturor creaturilor înarmat cu bâta sa feroce şi fatală, toţi regii de acolo au fost cuprinşi de frică. Terorizaţi de urletele de leu scoase de Ghatotkacha, elefanţii au urinat, toţi combatanţii au tremurat de frică. Apoi a căzut pe toate părţile o ploaie deasă de bolovani şi pietre aruncate neîncetat de Rakshasa, care, în consecinţa miezului nopţii, deveniseră inspiraţi cu o forţă mai mare.[233] Roţi de fier şi Bhusundi, şi săgeţi, şi lănci şi suliţe şi Sataghni şi topoare au început, de asemenea, să cadă neîncetat. Văzând acea bătălie feroce şi teribilă, toţi regii, precum şi fiii tăi şi combatanţii, au fugit de frică. Doar unul dintre ei, şi anume Karna, mândru de puterea armelor sale

230 Un *arani* este o unitate de măsură care se măsoară de la cot până la vârful degetului mic.

231 Ambele interpretări, şi anume *asaktam* şi *asaktam*, sunt corecte. Prima înseamnă „*angajat*”, iar cea de-a doua „*în măsura puterii sale* !”

232 A doua linie din 85 este diferită în ediţia din Bombay.

233 Se credea că *Rakshasas* aveau mai multă putere la anumite ore.

şi simţind o mândrie nobilă, nu a tremurat. Într-adevăr, cu săgeţile sale a distrus iluzia invocată de Ghatotkacha. Văzându-şi iluzia risipită, Ghatotkacha, plin de furie, a început să arunce săgeţi mortale din dorinţa de a ucide fiul Suta. Acele săgeţi, scăldate în sânge, străpungând corpul lui Karna în acea bătălie groaznică, au intrat în pământ ca şerpi furioşi. Apoi, viteazul fiu al Suta, plin de furie şi posedând o mare uşurinţă a mâinilor, învingându-l pe Ghatotkacha, l-a străpuns pe acesta din urmă cu zece săgeţi. Atunci Ghatotkacha, astfel străpuns de fiul Suta în părţile vitale şi simţind o mare durere, a luat o roată cerească având o mie de spiţe. Muchia acelei roţi era ascuţită ca un brici. Posedând splendoarea soarelui de dimineaţă şi împodobită cu bijuterii şi pietre preţioase, fiul lui Bhimasena a aruncat acea roată la fiul lui Adhiratha, dorind să-l termine pe acesta din urmă. Acea roată, însă, de mare putere şi aruncată, de asemenea, cu mare forţă, a fost tăiată în bucăţi de Karna cu săgeţile sale şi a căzut, lipsită de scopul ei, ca speranţele şi scopurile unui om nenorocos. Umplut de furie la vederea roţii sale eşuate, Ghatotkacha l-a acoperit pe Karna cu ploi de săgeţi, ca Rahu acoperind soarele. Fiul lui Suta, însă, înzestrat cu eroismul lui Rudra sau al fratelui mai mic al lui Indra sau al lui Indra, a acoperit fără teamă carul lui Ghatotkacha într-o clipă cu săgeţi cu aripi. Apoi Ghatotkacha, învârtind o bâtă acoperită cu aur, a aruncat-o spre Karna. Karna, însă, cu săgeţile sale, tăind-o, a făcut-o să cadă. Apoi, urcându-se în cer şi urlând profund ca un nor de furtună, uriaşul Rakshasa a turnat din ceruri o ploaie perfectă de copaci. Atunci Karna l-a străpuns cu săgeţile sale pe fiul lui Bhima din cer, pe acel Rakshasa priceput în iluzii, ca soarele care străpunge cu razele sale un nor de ceaţă. Măcelărind apoi toţi caii lui Ghatotkacha şi tăind şi carul său în o sută de bucăţi, Karna a început să-l asalteze cu săgeţile sale ca un nor care varsă torente de ploaie. Pe corpul lui Ghatotkacha nu era nici măcar spaţiu de două degete care să nu fie străpuns de săgeţile lui Karna. Curând, Rakshasa părea ca un porc spinos cu ţepii ridicaţi pe corp. Atât de complet era acoperit de săgeţi încât nu mai puteam vedea în acea bătălie nici caii, nici carul, nici stindardul lui Ghatotkacha, nici pe Ghatotkacha însuşi. Distrugând apoi prin propria sa armă, arma cerească a lui Karna, Ghatotkacha, înzestrat cu puterea iluziei, a început să lupte cu fiul lui Suta, ajutat de puterile sale de iluzie. Într-adevăr, a început să lupte cu Karna, ajutat de iluzia sa şi manifestând cea mai mare activitate. Ploi de săgeţi cădeau dintr-o sursă invizibilă din cer. Atunci fiul lui Bhimasena, înzestrat cu mare putere de iluzie, O, cel mai de frunte dintre Kurus, a luat o formă fioroasă, ajutat de acele puteri, şi a început să ameţească pe Kaurava, O, Bharata! Curajosul Rakshasa, luând multe capete fioroase şi groaznice, a început să devoreze armele cereşti ale fiului lui Suta. Curând din nou, uriaşul Rakshasa, cu o sută de răni pe corp, părea să zacă mohorât, ca şi cum ar fi murit, pe câmpul de luptă. Taurii Kaurava, atunci, privind fapta lui Ghatotkacha, au scos urlete puternice (de bucurie). Curând, însă, el a fost văzut din toate părţile, alergând în forme noi. Încă o dată, s-a văzut că îşi lua o formă prodigioasă, cu o sută de capete şi o sută de stomacuri, şi arăta ca muntele Mainaka.[234] Încă o dată, devenind mic cât măsura unor policioare, se mişca transversal sau se ridica în înălţime ca valurile umflate ale mării. Sfâşiind pământul şi ieşind la suprafaţă, s-a scufundat din nou în ape. Văzut o dată aici, a fost văzut apoi într-un alt loc. Coborând apoi din văzduh, a fost văzut stând, îmbrăcat în zale, pe un car împodobit cu aur, după ce rătăcise prin pământ şi cer şi toate punctele cardinale, ajutat de puterile sale de iluzie. Apropiindu-se apoi de vizuina carului lui Karna, Ghatotkacha, cu cerceii fluturând, l-a adresat fără teamă pe fiul lui Suta, O, suveranule, şi a zis: „Aşteaptă puţin, O, fiu al lui Suta. Unde te vei duce cu viaţă, scăpându-mă de mine. Voi potoli astăzi, pe câmpul de luptă, dorinţa ta de luptă.” După ce a rostit aceste cuvinte, acel Raksasa, de crudă forţă şi cu ochii roşii ca alama de furie, a zburat în sus spre cer şi a râs cu voce tare. Ca un leu care zdrobeşte un prinţ de elefanţi, a început să-l lovească pe Karna, revărsându-se asupra lui un potop de săgeţi, fiecare de măsura Aksha-ului unui car. Într-adevăr, a revărsat acel potop de săgeţi asupra lui Karna, acel taur printre războinicii în car, ca un nor care revarsă torente de ploaie pe un munte, Karna a distrus acel potop de săgeţi de la distanţă. Văzându-şi iluzia distrusă de Karna, O, taur al rasei lui Bharata, Ghatotkacha a creat din nou o iluzie şi s-a făcut invizibil. A devenit un munte înalt cu multe vârfuri şi plin de copaci înalţi. Şi din acel munte ieşeau neîncetat pâraie de lănci şi sulițe şi săbii şi bâte. Văzând acel munte, care semăna cu o masă puternică de antimoniu, cu pâraiele sale de arme feroce, pe cer, Karna nu s-a clintit deloc. Zâmbind, Karna a invocat existența

234 Mainaka, fiul lui Himavat, are o sută de capete.

unei arme cereşti. Tăiată cu acea armă, acel munte uriaş a fost distrus. Atunci, acel fioros Ghatotkacha, devenind un nor albastru cu un curcubeu, pe cer, a început să reverse asupra fiului lui Suta un potop de pietre. Karna, fiul lui Vikartana, numit şi Vrisha, cel dintâi dintre toţi cei la curent cu armele, vizând o armă *Vayavya*, a distrus acel nor de săgeţi. Apoi, acoperind toate punctele cardinale cu săgeţi nenumărate, a distrus o armă care fusese îndreptată spre el de către Ghatotkacha. Măreţul fiu al lui Bhimasena, apoi râzând cu putere în acea bătălie, a invocat din nou o iluzie atotputernică împotriva măreţului luptător în caretă, Karna. Văzându-l din nou pe cel dintâi dintre războinici, şi anume pe Ghatotkacha, apropiindu-se de el fără frică, înconjurat de un număr mare de Rakshasa care semănau cu lei şi tigri şi elefanţi înfuriaţi în forţă, unii călare pe elefanţi, alţii în carete şi unii călare pe cai, toţi înarmaţi cu diverse arme şi îmbrăcaţi în diverse feluri de armuri şi diverse feluri de ornamente; într-adevăr, văzându-l pe Ghatotkacha înconjurat de acei Rakshasa feroce ca pe Vasava de către Maruţi, marele arcaş Karna a început să lupte cu el cu înverşunare. Apoi Ghatotkacha, străpungându-l pe Karna cu cinci săgeţi, a scos un urlet teribil care a înfricoşat toţi regii. Trăgând din nou o armă *Anjalika*, Ghatotkacha a tăiat repede arcul din mâna lui Karna împreună cu ploaia de săgeţi pe care acesta din urmă o aruncase. Karna a scos apoi un alt arc puternic şi capabil să suporte o mare tensiune şi care era la fel de mare ca arcul lui Indra şi l-a încordat cu mare forţă. Apoi Karna a tras câteva săgeţi care ucid inamici cu aripi de aur către acei Rakshasa care se avântau în cer. Afectaţi de acele săgeţi, inamicii mari, Rakshasa cu pieptul lat, păreau agitaţi ca o turmă de elefanţi sălbatici loviţi de un leu. Distrugând cu săgeţile sale acei Rakshasa împreună cu caii şi elefanţii lor diverşi, puternicul Karna arăta ca divinul Agni care mistuie toate creaturile la vremea dizolvării universale. După ce a nimicit acea oaste de Rakshasa, fiul lui Suta strălucea ca zeul Maheswara în cer, după ce consumase tripla cetate (a Asurilor). Dintre acei mii de regi de partea Pandava, O, stăpâne, nu era niciunul, O, monarh, care să-l poată măcar privi pe Karna atunci, în afară de măreţul Ghatotkacha, acel prinţ al Rakshasa, care era înzestrat cu o energie şi o forţă teribile, şi care, inflamat de furie, arăta atunci ca Yama însuşi. Din ochii săi, pe măsură ce era excitat de furie, păreau să iasă flăcări de foc, ca picăturile de ulei arzând dintr-o pereche de torţe aprinse. Bătându-şi palma în palmă şi muşcându-şi buza de jos, Rakshasa a fost văzut din nou într-o caretă creată de iluzia sa, la care erau înhămaţi un număr de măgari, care semănau cu elefanţi şi aveau feţele de Pisacha. Excitându-se de furie, i-a spus conducătorului său de care, spunând: „*Poartă-mă spre fiul lui Suta*.” Apoi, acel războinic suprem al carelor a pornit în carul său cu înfăţişare teribilă, pentru a lupta din nou singur cu fiul Suta-ului, O, rege! Rakshasa, plin de furie, a aruncat spre fiul Suta-ului un *Asani* lucrat de Rudra, teribil şi înzestrat cu opt roţi. Karna, punându-şi arcul pe car, a sărit pe pământ şi, apucând acel *Asani*, l-a aruncat înapoi spre Ghatotkacha. Acesta din urmă, însă, coborâse deja de pe car (înainte ca arma să ajungă la el). Asani-ul, între timp, de o mare strălucire, după ce redusese carul Raksha-ului la cenuşă, împreună cu caii, vizitiul şi stindardul său, străpungând pământul, a dispărut în măruntaiele acestuia, spre uimirea zeilor. Apoi toate creaturile l-au aplaudat pe Karna, care, coborât din carul său, apucase acel *Asani*. Îndeplinind acea ispravă, Karna a urcat din nou în carul său. Apoi, cel de neam Suta, arzătorul de duşmani, a început să-şi lanseze săgeţile. Într-adevăr, O, dătător de onoruri, nu este nimeni altcineva dintre toate fiinţele vii care să poată realiza ceea ce a realizat Karna în acea bătălie înfricoşătoare. Lovit de Karna cu săgeţi, ca un munte lovit de torente de ploaie, Ghatotkacha a dispărut din nou de pe câmpul de luptă, ca formele de vapori ce se topesc în cer. Luptând astfel, uriaşul Rakshasa, ucigaşul de duşmani, i-a distrus armele cereşti ale lui Karna prin activitatea sa, precum şi prin puterea sa de iluzie. Văzându-şi armele distruse de Rakshasa, ajutat de puterile sale de iluzie, Karna, fără a fi cuprins de frică, a continuat să lupte cu canibalul. Atunci, O, monarh, puternicul fiu al lui Bhimasena, cuprins de mânie, şi-a împărţit sinele în multe părţi, înspăimântând toţi puternicii războinici ai carelor (din armata Kuru). Au apărut atunci pe câmpul de luptă lei, tigri, hiene şi şerpi cu limbi de foc, şi păsări cu ciocuri de fier. În ceea ce-l privea pe Ghatotkacha însuşi, lovit de săgeţile ascuţite lansate din arcul lui Karna, acel uriaş Rakshasa, asemănător cu (Himavat) prinţul munţilor, a dispărut acolo pe loc. Apoi mulţi Rakshasa, Pisacha şi Yatudhana, şi un mare număr de lupi şi leoparzi, cu feţe înfricoşătoare, s-au repezit spre Karna pentru a-l devora. Aceştia s-au apropiat de fiul Suta-ului, scoţând urlete vijelioase pentru a-l speria. Karna a străpuns fiecare dintre

acei monștri cu multe săgeți cu aripi rapide și teribile care le-au băut sângele. În cele din urmă, folosind o armă cerească, a distrus acea iluzie a Raksha-ului. Apoi, cu niște săgeți drepte și vijelioase, le-a lovit caii lui Ghatotkacha. Aceștia, cu membrele rupte și rănite, și cu spatele tăiat de acele săgeți, au căzut pe pământ, chiar în văzul lui Ghatotkacha. Fiul Hidimvei, văzându-și iluzia spulberată, s-a făcut din nou invizibil, spunându-i lui Karna, fiul lui Vikartana: „*În curând îți voi pricinui moartea*.”

SECȚIUNEA CLXXVI

Sanjaya a spus: În timpul bătăliei dintre Karna și Rakshasa, viteazul Alayudha, prințul Rakshasa, a apărut (pe câmpul de luptă). Însoțit de o mare forță, s-a apropiat de Duryodhana. Într-adevăr, înconjurat de mii de Rakshasas înfricoșători, de forme diverse și înzestrați cu un mare eroism, el a apărut (pe câmpul de luptă) amintindu-și vechea sa ceartă (cu Pandavas). Rudele sale, viteazul Vaka, care mânca Brahmanas, precum și Kirmira, de mare energie, și prietenul său Hidimva, fuseseră uciși (de Bhima). El așteptase mult timp, meditând la vechea sa ceartă. Aflând acum că se desfășura o bătălie nocturnă, a venit, împins de dorința de a-l ucide pe Bhima în luptă, ca un elefant înfuriat sau un șarpe furios. Dornic de luptă, s-a adresat lui Duryodhana și a spus: „Tu știi cum rudele mele, *Rakshasa* Vaka, Kirmira și Hidimva, au fost uciși de Bhima. Ce mai pot spune, fecioara Hidimva a fost deflorată de el, fără să țină seama de noi și de ceilalți Rakshasa. Sunt aici, O, rege, pentru a-l ucide pe Bhima cu toți urmașii, caii, carele și elefanții lui, precum și pe fiul lui Hidimva cu prietenii lui. Ucigându-i astăzi pe toți fiii lui Kunti, Vasudeva și pe ceilalți care merg înaintea lor, îi voi devora împreună cu toți urmașii lor. Poruncește tuturor trupelor tale să renunțe la luptă. Vom lupta cu Pandavii.”

Auzind aceste cuvinte, Duryodhana s-a bucurat foarte mult. Înconjurat de frații săi, regele a acceptat cuvintele Rakshasa și a spus: „Punându-te pe tine și pe ai tăi în frunte, vom lupta împotriva dușmanului. Trupele mele nu vor rămâne spectatori indiferenți, deoarece dușmănia lor nu s-a potolit.” Acel taur dintre Rakshasa, spunând „*Așa să fie*” regelui, s-a îndreptat repede împotriva lui Bhima, însoțit de forța sa canibală. Înzestrat cu o formă strălucitoare, Alayudha conducea un car strălucitor ca soarele. Într-adevăr, O, monarhule, carul său era similar cu cel al lui Ghatotkacha. Zgomotul carului lui Alayudha era la fel de profund ca cel al lui Ghatotkacha și era împodobit cu multe arcuri. Carul acela mare era acoperit cu piei de urs și avea dimensiunea unui *nalwa*. Caii lui, ca și cei ai lui Ghatotkacha, erau înzestrați cu o mare viteză, semănau cu elefanții ca formă și aveau glasul măgarilor. Hrănindu-se cu carne și sânge și având dimensiuni gigantice, o sută dintre ei erau înjugați la vehiculul său. Într-adevăr, zgomotul trăsurii sale, la fel ca cel al rivalului său, era puternic și zgomotos, iar coarda sa era la fel de tare. Și sulițele sale, înaripate cu aur și ascuțite pe piatră, erau la fel de mari ca ale lui Ghatotkacha, având dimensiunea lui Akshas. Eroicul Alayudha era la fel de puternic ca Ghatotkacha, iar stindardul carului său, înzestrat cu splendoarea soarelui sau a focului, era, la fel ca al lui Ghatotkacha, străpuns de vulturi și corbi. Ca aspect, era mai chipeș decât Ghatotkacha, iar fața lui, agitată (de mânie), părea aprinsă. Cu Angadas aprins și diademă și ghirlande aprinse, împodobit cu coroane de flori și coifuri și sabie înarmat cu buzdugan și Bhushundis și bâte scurte și pluguri și arcuri și săgeți, și cu pielea neagră și dură ca a elefantului, călare pe acel car înzestrată cu splendoarea focului, el arăta, în timp ce se ocupa de atacarea și înfrângerea oastei Pandava, ca un nor rătăcitor pe cer, împodobit cu fulgere. (Când Alayudha a venit la luptă), principalii regi ai armatei Pandava, înzestrați cu o mare putere, înarmați cu (sabie și) scut și îmbrăcați în zale, s-au angajat în luptă, O, rege, cu inimi vesele.

SECȚIUNEA CLXXVII

Sanjaya a spus: Văzând că Alayudha, cel cu fapte teribile, a venit la luptă, toți Kauravas au fost cuprinși de bucurie. La fel, fiii tăi, având pe Duryodhana ca lider, (au fost cuprinși de bucurie) ca niște oameni fără plută, dornici să traverseze oceanul, când au găsit o plută. Într-adevăr, membrii

armatei Kuru se considerau atunci ca fiind persoane renăscute după moarte.[235] Toţi i-au oferit lui Alayudha o primire respectuoasă. În timpul desfăşurării acelei bătălii teribile şi supraomeneşti dintre Karna şi Rakshasa, în timpul nopţii, o bătălie care, deşi aprigă, era totuşi încântătoare de privit, Panchalas, împreună cu toţi ceilalţi Kshatriyas, priveau zâmbind ca spectatori. Între timp, soldaţii tăi, O, rege, deşi protejaţi (de conducătorii lor) pe tot câmpul de luptă, Drona şi fiul lui Drona, Kripa şi alţii, au scos strigăte puternice, spunând: *„Totul este pierdut!*" Într-adevăr, văzând faptele fiului lui Hidimva pe câmpul de luptă, toţi războinicii tăi au fost agitaţi de frică şi, scoţând strigăte de durere, au devenit aproape lipsiţi de simţuri. Trupele tale, O, rege, şi-au pierdut speranţa în viaţa lui Karna. Atunci Duryodhana, văzând că Karna se afla într-o mare suferinţă, l-a chemat pe Alayudha şi i-a spus: „Fiul lui Vikartana, Karna, se luptă cu fiul lui Hidimva şi realizează în luptă fapte demne de puterea şi vitejia lui. Priveşte acei regi curajoşi ucişi de fiul lui Bhimasena, loviţi cu diverse arme (şi zăcând pe câmp) ca nişte copaci rupţi de un elefant. Dintre toţi războinicii mei regali, aceasta să fie partea ta în luptă, alocată de mine, cu permisiunea ta, O, eroule, arătându-ţi vitejia, ucide-l pe acest Rakshasa. O, zdrobitor de duşmani, ai grijă ca acest nenorocit, Ghatotkacha, să nu-l ucidă pe Karna, fiul lui Vikarana, bazându-se pe puterile sale de iluzie, înainte să-l termini tu. Astfel abordat de rege, acel Rakshasa de vitejie feroce şi braţe puternice, spunând: *„Aşa să fie*", s-a năpustit asupra lui Ghatotkacha. Atunci fiul lui Bhimasena, O, stăpâne, abandonându-l pe Karna, a început să-şi zdrobească duşmanul care avansa cu săgeţi. Bătălia care a avut loc atunci între acei prinţi Rakshasa furioşi semăna cu cea dintre doi elefanţi înfuriaţi în pădure, luptând pentru aceeaşi elefantă în perioada ei de împerechere. Eliberat atunci de Rakshasa, Karna, cel mai de seamă dintre războinicii cu carul, s-a năpustit asupra lui Bhimasena, călărind pe carul său de strălucire solară. Văzând că Ghatotkacha se lupta cu Alayudha şi era chinuit ca un lider al unei turme de vite când se luptă cu un leu, Bhima, cel mai de seamă dintre luptători, ignorându-l pe Karna care avansa, s-a repezit spre Alayudha, călărind pe carul său de strălucire solară şi împrăştiind nori de săgeţi. Văzând că Bhima avansa, Alayudha, O, stăpâne, l-a abandonat pe Ghatotkacha şi s-a îndreptat împotriva lui Bhima însuşi. Atunci Bhima, exterminatorul Rakshasas, s-a repezit impetuos spre el, O, stăpâne, şi l-a acoperit pe prinţul Rakshasas cu săgeţi. În mod similar, Alayudha, pedepsitorul duşmanilor, l-a acoperit în repetate rânduri pe fiul lui Kunti cu săgeţi drepte ascuţite pe piatră. Toţi ceilalţi Rakshasa, cu forme teribile şi înarmaţi cu diverse arme, dornici de victoria fiilor tăi, s-au năpustit asupra lui Bhimasena. Puternicul Bhimasena, asaltat astfel de ei, i-a străpuns pe fiecare cu cinci săgeţi ascuţite. Atunci acei Rakshasa cu înţelegere răutăcioasă, primiţi astfel de Bhimasena, au scos strigăte puternice şi au fugit în toate părţile. Puternicul Rakshasa, văzându-şi adepţii speriaţi de Bhima, s-a năpustit impetuos asupra lui Bhima şi l-a acoperit cu săgeţi. Apoi Bhimasena, în acea bătălie, şi-a slăbit duşmanul cu ajutorul multor săgeţi ascuţite. Dintre acele săgeţi trase asupra lui de Bhima, Alayudha a tăiat rapid unele şi a prins altele în acea bătălie. Atunci Bhima, cu teribila sa vitejie, privindu-l fix pe prinţul Rakshasas, aruncă spre el cu mare forţă o măciucă înzestrată cu impetuozitatea tunetului. Măciuca se îndreptă spre el ca o flacără de foc, iar canibalul o lovi cu propria sa măciucă, după care aceasta din urmă (contracarând-o pe prima) se îndreptă spre Bhima. Apoi, fiul lui Kunti l-a acoperit pe prinţul Rakshasas cu o ploaie de săgeţi. Rakshasa, cu propriile sale săgeţi ascuţite, a respins toate săgeţile lui Bhima. Apoi, toţi acei războinici Rakshasa, cu înfăţişări teribile, adunându-se şi revenind la luptă, la porunca liderului lor, au început să ucidă elefanţii (din armata lui Bhima). Panchalas şi Srinjayas, caii şi elefanţii uriaşi (ai armatei lui Bhima), extrem de afectaţi de Rakshasas, au devenit foarte agitaţi. Văzând acea bătălie teribilă (dusă între Bhima şi Rakshasa), Vasudeva, cel mai de seamă dintre oameni, adresându-se lui Dhananjaya, a rostit aceste cuvinte: „Iată, Bhima, cel cu braţele puternice, cedează în faţa acelui prinţ al Rakshasas. Grăbeşte-te să-l urmezi pe Bhima, fără să te gândeşti la altceva, O, fiu al lui Pandu. Între timp, Dhrishtadyumna şi Sikhandin, Yudhamanyu şi Uttamaujas, aceşti puternici războinici, unindu-se cu fiul lui Draupadi, să înainteze împotriva lui Karna. Lasă-i pe Nakula şi Sahadeva şi pe viteazul Yuyudhana, O, fiu al lui Pandu, la porunca ta, să ucidă ceilalţi Rakshasas! Cât despre tine, O, tu, cel cu braţele puternice, opune-te acestei diviziuni conduse de Drona. O, tu, cel cu braţele puternice, mare este pericolul care ne ameninţă acum." După ce Krishna a spus

235 Adică, credeau că au obţinut o nouă şansă la viaţă.

acestea, cei mai de seamă războinici, conform poruncii, au pornit împotriva lui Karna, fiul lui Vikartana, și împotriva celorlalți Rakshasas (care luptau pentru Kurus). Apoi, cu câteva săgeți asemănătoare cu șerpi cu venin virulent și trase din arcul său întins la maxim, viteazul prinț al Rakshasas a tăiat arcul lui Bhima. Apoi, puternicul canibal, sub privirile lui Bhima, O, Bharata, a ucis caii și vizitiul acestuia cu câteva săgeți ascuțite. Fără cal și fără vizitiu, Bhima, coborând de pe terasa trăsurii sale, scoase un răget puternic și aruncă o măciucă grea spre dușmanul său. Acea măciucă grea, care se îndrepta impetuos spre el cu un sunet teribil, puternicul canibal o respinse cu propria sa măciucă. Acesta din urmă scoase apoi un răget puternic. Văzând acea faptă puternică și teribilă a prințului Rakshasas, Bhimasena, plin de bucurie, a apucat o altă măciucă feroce. Bătălia care a avut loc între războinicul uman și Rakshasa a devenit îngrozitoare. La ciocnirea măciucilor lor, pământul a tremurat violent. Aruncând măciucile, s-au întâlnit din nou. S-au lovit reciproc cu pumnii strânși, căzând cu un sunet de tunet. Excitați de furie, s-au ciocnit cu roți de car, juguri, Akshas și Adhishthanas, Upaskaras, de fapt, cu orice le-a ieșit în cale. Întâlnindu-se astfel și acoperiți amândoi de sânge, arătau ca doi elefanți furioși de dimensiuni gigantice. Atunci, Hrishikesa, mereu devotat binelui Pandavilor, văzând acea luptă, l-a trimis pe fiul lui Hidimva să-l protejeze pe Bhimasena.

SECȚIUNEA CLXXVIII

Sanjaya spuse: Văzându-l pe Bhima în acea bătălie asediat de canibal, Vasudeva, apropiindu-se de Ghatotkacha, i-a spus acestuia următoarele cuvinte: „Privește, O, cu brațe puternice, Bhima este asediat violent de către Rakshasa în luptă, chiar în văzul tuturor trupelor și al tău, O, tu cu mare splendoare! Abandonând pentru moment pe Karna, ucide repede pe Alayudha, O, cu brațe puternice! Pe Karna îl poți ucide mai târziu.” Auzind aceste cuvinte ale celui din rasa Vrishni, viteazul Ghatotkacha, abandonându-l pe Karna, l-a înfruntat pe Alayudha, acel prinț al canibalilor și fratele lui Vaka. Bătălia care a urmat noaptea între acești doi canibali, și anume Alayudha și fiul lui Hidimva, a devenit fioroasă și cumplită, O, Bharata. Între timp, puternicul războinic pe car, Yuyudhana, și Nakula, și Sahadeva, au străpuns cu săgeți ascuțite pe războinicii lui Alayudha, acei Rakshasa teribili la înfățișare și eroi, înarmați cu arcuri. Vibhatsu, încoronat cu diademă, O, rege, în acea bătălie, trăgând săgețile în toate părțile, a început să doboare mulți dintre cei mai de seamă Kshatriya. Între timp, Karna, O, rege, în acea bătălie a agitat mulți regi și mulți puternici războinici pe care îi avea pe Panchala în frunte cu Dhrishtadyumna și Sikhandin și alții. Văzându-i măcelăriți (de Karna), Bhima, cu o putere teribilă, s-a repezit iute spre Karna, trăgând săgeți în acea luptă. Atunci acei războinici, și anume Nakula și Sahadeva și puternicul războinic pe car, Satyaki, după ce au ucis Rakshasa, s-au îndreptat spre locul unde se afla fiul lui Suta. Toți s-au apucat apoi să lupte cu Karna, în timp ce Panchala s-au înfruntat cu Drona. Atunci Alayudha, înfuriat, l-a lovit pe Ghatotkacha, acel pedepsitor de dușmani, în cap, cu un *Parigha* gigantic. Cu lovitura acelui *Parigha*, puternicul fiu al lui Bhimasena, înzestrat cu mare putere, părea a fi într-o stare de leșin parțial și a șezut nemișcat. Recăpătându-și cunoștința, acesta din urmă, apoi, în acel angajament, i-a aruncat inamicului său o bâtă înzestrată cu aur și împodobită cu o sută de clopoței, care arăta ca un foc arzător. Aruncată cu forță de către acest realizator de isprăvi feroce, acea bâtă a zdrobit în bucăți caii, vizitiul și careta zgomotoasă a lui Alayudha. Recurgând la iluzie, acesta din urmă, apoi, a sărit din careta sa, ale cărei cai și roți și osii și stindard și ax au fost toate sfărâmate. Bazându-se pe iluzia sa, a aruncat o ploaie abundentă de sânge. Cerul părea apoi acoperit de o masă de nori negri împodobiți cu fulgere. S-a auzit apoi o furtună cu tunete, însoțită de bubuituri puternice și urlete puternice ale norilor. În acea bătălie îngrozitoare se auzeau și sunete puternice de *vorbărie*, de *discuție*. Văzând acea iluzie creată de *Rakshasa* Alayudha, *Rakshasa* Ghatotkacha, zburând în înaltul cerului, a distrus-o cu ajutorul propriei sale iluzii. Alayudha, văzând propria sa iluzie distrusă de cea a dușmanului său, a început să arunce o ploaie densă de pietre asupra lui Ghatotkacha. Această ploaie teribilă de pietre a fost respinsă de viteazul Ghatotkacha cu ajutorul unei ploi de săgeți. Apoi au aruncat unul asupra celuilalt diverse arme, precum *Parighas* de fier și sulițe și buzdugane și ciocane scurte și ciocane, și *Pinakas* și săbii și lănci și sulițe lungi și

Kampanas, și săgeți ascuțite, atât lungi, cât și cu vârfuri late, și săgeți și discuri și topoare de luptă, și *Ayogudas* și săgeți scurte, și arme cu vârfuri ca ale vacilor, și *Ulukhalas*. Și s-au lovit reciproc, smulgând multe feluri de copaci cu ramuri mari, precum Sami și Pilu și Karira și Champaka, O Bharata, și Inguidi și Vadari și Kovidara înflorit și Arimeda și Plaksha și banian și *peepul*, precum și diverse vârfuri de munte și diverse feluri de metale. Ciocnirea acelor copaci și vârfuri de munte a devenit foarte zgomotoasă, ca un tunet puternic. Într-adevăr, bătălia care a avut loc între fiul lui Bhima și Alayudha a fost, O, rege, extrem de îngrozitoare, ca cea din vremurile de demult, O, monarh, dintre Vali și Sugriva, cei doi prinți dintre maimuțe. Ei s-au lovit reciproc cu săgeți și diverse alte tipuri de arme feroce, precum și cu săbii ascuțite. Apoi, puternicii Rakshasas, năpustindu-se unii asupra altora, s-au apucat de păr. Și, O, rege, acei doi războinici gigantici, cu multe răni pe corpuri și sânge și sudoare curgând, arătau ca doi nori uriași care revărsau ploaie. Apoi, năpustindu-se cu viteză și aruncându-l pe Rakshasa în aer și doborându-l, fiul lui Hidimva i-a tăiat capul mare. Apoi, luând capul împodobit cu o pereche de cercei, puternicul Ghatotkacha a scos un urlet puternic. Văzând pe gigantul frate al lui Vaka, pedepsitorul dușmanilor, ucis astfel, Panchalas și Pandavas au început să scoată strigăte de leu. Apoi, după căderea Rakshasa, Pandava au bătut și au suflat în mii de tobe și zeci de mii de scoici. Acea noapte a indicat clar victoria Pandava. Iluminată de torțe peste tot și răsunând de zgomotul instrumentelor muzicale, noaptea părea extrem de strălucitoare. Apoi, puternicul fiu al lui Bhimasena a aruncat capul lui Alayudha ucis în fața lui Duryodhana. Duryodhana, văzând eroicul Alayudha ucis, a devenit, O, Bharata, plin de îngrijorare pentru toate trupele sale. Alayudha, venind de bunăvoie la Duryodhana, amintindu-și de cearta lor anterioară, îi spusese că îl va ucide pe Bhima în luptă. Regele Kuru considerase că uciderea lui Bhima era sigură și crezuse că toți frații săi vor avea o viață lungă. Văzând că Alayudha fusese ucis de fiul lui Bhimasena, regele a considerat că jurământul lui Bhima (despre uciderea lui și a fraților săi) se împlinise deja.

SECȚIUNEA CLXXIX

Sanjaya spuse: După ce îl omorî pe Alayudha, *Rakshasa* Ghatotkacha se umplu de încântare. Stând în fruntea armatei, el începu să scoată diverse feluri de strigăte. Auzind acele urlete puternice ale sale care făceau elefanții să tremure, o mare frică, O, monarhule, intră în inimile războinicilor tăi. Văzându-l pe puternicul fiu al lui Bhimasena angajat cu Alayudha, puternicul Karna, cu brațe puternice, se repezi asupra Panchalilor. El îl străpunse pe Dhrishtadyumna și pe Sikhandin, pe fiecare cu câte zece săgeți puternice și drepte, lansate din arcul său încordat la maximum. Cu un număr de alte săgeți puternice, fiul lui Suta îi făcu apoi pe Yudhamanyu și pe Uttamaujas, și pe grozavul războinic de care Satyaki să tremure. Arcurile acelor războinici, de asemenea, O, rege, în timp ce loveau pe Karna din toate părțile, se vedeau încordate în cerc. În acea noapte, sunetul corzilor lor de arc și zgomotul roților carelor lor (amestecându-se), deveneau puternice și adânci ca vuietul norilor la sfârșitul verii. Bătălia nocturnă, O, monarhule, semăna cu o masă de nori adunată. Sunetul corzilor de arc și zgomotul roților de care constituiau vuietul ei. Arcurile (războinicilor) constituiau fulgerele ei; iar ploaia de săgeți forma torentul ei de ploaie. Stând nemișcat ca un deal și posedând forța unui prinț al munților, acel zdrobitor de dușmani, adică Karna, fiul lui Vikartana, O, rege, distrugea acea minunată ploaie de săgeți care i se aruncau. Devotat binelui fiilor tăi, nobilul Vaikartana, în bătălie, începu să-și lovească dușmanii cu sulițe înzestrate cu forța tunetului și cu săgeți ascuțite, echipate cu frumoase aripi de aur. Curând, stindardul unora fu rupt și tăiat de Karna, iar trupurile altora străpunse și sfâșiate de el cu săgeți ascuțite; și curând unii fură lipsiți de călăreți, iar alții de caii lor. Extrem de suferind de pe urma fiului lui Suta în acea bătălie, mulți dintre ei pătrunseră în forța lui Yudhishthira. Văzându-i înfrânți și constrânși să se retragă, Ghatotkacha deveni furios. Urcat pe acel car excelent al său, împodobit cu aur și bijuterii, el scoase un urlet de leu și, apropiindu-se de Karna, fiul lui Vikartana, îl străpunse cu săgeți înzestrate cu forța tunetului. Amândoi începură să acopere bolta cerească cu săgeți cu zăbală, și săgeți cu cozi lungi, și săgeți cu vârful ca de broască, și *Nalikas* și *Dandas* și *Asanis* și săgeți cu vârfuri ca dintele de vițel sau urechea de mistreț, și săgeți cu capăt lat, și săgeți cu vârf ca

de corn, și altele cu capete ca de brici. Bolta cerească, acoperită de acea ploaie de săgeți, arăta, din cauza acelor săgeți cu aripi de aur de o strălucire aprinsă, care curgeau orizontal prin ea, ca și cum ar fi fost împodobită cu ghirlande de flori frumoase. Fiecare înzestrat cu o putere egală cu a celuilalt, se loveau reciproc în mod egal cu arme puternice. Nimeni nu putea, în acea bătălie, să găsească vreun semn de superioritate la oricare dintre acei eroi excelenți. Într-adevăr, acea bătălie dintre fiul lui Surya și fiul lui Bhima, caracterizată printr-o ploaie groasă și grea de arme, arăta extraordinar de frumoasă și prezenta o privelişte aproape de neegalat, ca încleștarea aprigă dintre Rahu și Surya pe cer.

Sanjaya a continuat: Când Ghatotkacha, O, rege, cel mai priceput dintre toți în folosirea armelor, a văzut că nu poate învinge pe Karna, a invocat o armă puternică și feroce. Cu acea armă, Rakshasa a ucis mai întâi caii lui Karna și apoi pe vizitiul acestuia. După ce a realizat această ispravă, fiul lui Hidimva s-a făcut repede invizibil.

Dhritarashtra a spus: Când Rakshasa, care lupta cu mijloace înșelătoare, a dispărut astfel, spune-mi, O, Sanjaya, ce au gândit războinicii din armata mea.

Sanjaya spuse: Văzând Raksasa părând să dispară, toți Kaurava au zis cu glas tare: ”Apărând din nou, Raksasa, luptând înșelător, îl va măcelări cu siguranță pe Karna.” Atunci Karna, înzestrat cu o ușurință minunată în folosirea armelor, a acoperit toate părțile cu ploi de săgeți. Cerul fiind acoperit de întunericul cauzat de acea deasă ploaie de săgeți, toate făpturile au devenit invizibile. Atât de mare era ușurința mâinii arătată de fiul lui Suta, încât nimeni nu putea observa când își atingea tolbele cu degetele, când își punea săgețile pe coarda arcului și când le țintea și le arunca. Întregul cer părea să fie învăluit de săgețile sale. Atunci, o iluzie feroce și teribilă a fost invocată în existență de Raksasa în văzduh. Am văzut pe cer ceea ce părea a fi o masă de nori roșii asemănătoare flăcării aprinse de un foc arzător. Din acel nor ieșeau fulgere și multe torțe aprinse, O, rege Kuru! Și ropote de tunete teribile ieșeau de asemenea din el, ca zgomotul a mii de tobe bătute odată. Și din el cădeau multe săgeți cu aripioare de aur, sulițe și lănci și bâte grele și alte arme similare, și topoare de luptă, și săbii unse cu ulei, și topoare cu tăișuri arzânde, și sulițe, și bâte cu țepi ce emiteau raze strălucitoare, și măciuci frumoase de fier, și lănci lungi cu vârfuri ascuțite, și bâte grele împodobite cu aur și înfășurate cu sfori, și Sataghnis, peste tot. Și pietre mari cădeau din el, și mii de trăsnete cu zgomot puternic, și multe sute de roți și brice cu strălucirea focului. Karna, aruncând ploi de săgeți, nu a reușit să distrugă acea ploaie groasă și arzândă de sulițe și bâte. Zgomotos a devenit vuietul atunci al cailor căzuți uciși de acele săgeți, și al elefanților măreți loviți de tunet, și al marilor războinici în carete lipsiți de viață de alte arme. Afectați de Ghatotkacha cu acea teribilă ploaie de săgeți peste tot, acea oaste a lui Duryodhana a fost văzută rătăcind în mare suferință pe câmp. Cu strigăte de „*Vai*” și „*Aoleu*”, și extrem de lipsită de chef, acea gazdă rătăcitoare părea pe punctul de a fi nimicită. Liderii, însă, în virtutea nobleții inimilor lor, nu au fugit cu fețele întoarse de pe câmp. Văzând acea ploaie extrem de înfricoșătoare și groaznică de arme mari, cauzată de iluzia Raksasa, căzând pe câmp, și văzându-și armata vastă măcelărită neîncetat, fiii s-au umplut de mare frică. Sute de șacali cu limbi arzând ca focul și cu urlete teribile au început să urle. Și, O, rege, (războinicii) Kaurava, văzând Raksasa urlând, au devenit extrem de tulburați. Acei Raksasa teribili cu limbi de foc și guri arzânde și dinți ascuțiți, și cu forme uriașe ca niște dealuri, poziționați în văzduh, cu sulițe în mână, păreau nori care vărsau torente de ploaie. Lovite și zdrobite cu acele săgeți, sulițe, lănci, bâte, bâte cu țepi de splendoare arzândă, trăsnete, Pinakas, Asanis, discuri și Sataghnis, trupele (Kaurava) au început să cadă. Raksasa au început să verse peste războinicii fiului tău lănci lungi, și melasă și Sataghnis, și Sthunas făcute din fier negru și înfășurate cu sfori de iută. Atunci toți combatanții au fost uluiți. Războinici bravi, cu arme rupte sau scăpate din mână, sau lipsiți de capete, sau cu membre fracturate au început să cadă pe câmp. Și din cauza pietrelor care cădeau, caii și elefanții și carele au început să fie zdrobiți. Acei Yatudhana cu forme teribile creați de Ghatotkacha cu ajutorul puterilor sale de iluzie, vărsând acea ploaie groasă de arme mari, nu au menajat nici pe cei înfricoșați, nici pe cei care cereau milă. În timpul

acestui măcel crud al eroilor Kuru, adus de Moartea însăşi, în timpul acestei exterminări de Kshatriya, războinicii Kaurava s-au rupt brusc şi au fugit cu viteză, strigând cu voce tare: *„Fugiţi, voi Kaurava! Totul este pierdut! Zeii Indra în frunte ne omoară pentru binele Pandava!”* În acel moment nu era nimeni care să salveze trupele Bharata care se scufundau. În timpul acestui urlet, fugă şi exterminare feroce a Kaurava, taberele pierzându-şi trăsăturile distinctive, părţile nu mai puteau fi deosebite una de alta. Într-adevăr, în timpul acelei fugi teribile în care soldaţii nu mai acordau atenţie unul altuia, fiecare latură a câmpului, când era privită, părea goală. Doar Karna, O, rege, putea fi văzut acolo, înecat în acea ploaie de arme. Atunci Karna a acoperit cerul cu săgeţile sale, luptând cu acea iluzie cerească a Raksasa. Fiul lui Suta, înzestrat cu modestie şi realizând fapte cele mai dificile şi nobile, nu şi-a pierdut minţile în acea bătălie. Atunci, O, rege, toţi Saindhavii şi Valhikaşii au privit înspăimântaţi la Karna care şi-a păstrat mintea în acea luptă. Şi toţi l-au adorat, în timp ce priveau triumful Rakshaşsei. Apoi un Sataghni echipat cu roţi, aruncat de Ghatotkacha, a ucis simultan cei patru armăsari ai lui Karna. Aceştia, căzuţi la pământ, în genunchi, lipsiţi de viaţă, dinţi, ochi şi limbi. Apoi, sărind din careta sa fără armăsari şi văzându-i pe Kaurava fugind, şi contemplând propria sa armă cerească înfrântă de iluzia Rakshaşsei, Karna, fără să-şi piardă minţile, şi-a îndreptat mintea spre interior şi a început să reflecteze ce ar trebui să facă în continuare. În acel moment, toţi Kaurava, văzându-l pe Karna şi acea iluzie teribilă (a Rakshaşsei), au strigat spunând: „O Karna, ucide Rakshaşa curând cu sulița ta. Aceşti Kaurava şi Dhartarashtra sunt pe punctul de a fi anihilaţi. Ce ne vor face Bhima şi Arjuna? Ucide acest nenorocit de Rakshaşa în toiul nopţii, care ne consumă pe toţi. Cei care vor scăpa din această înfiorătoare întâlnire astăzi vor lupta cu Partha în bătălie. Prin urmare, ucide acest Rakshaşa teribil acum cu acea suliţă dată ţie de Vasava. O Karna, nu lăsa aceşti mari războinici, Kaurava, aceşti prinţi care seamănă cu însuşi Indra, să fie toţi distruşi în această bătălie nocturnă.” Atunci Karna, văzându-l pe Rakshaşa viu în toiul nopţii, şi armata Kuru cuprinsă de frică, şi auzind de asemenea vaietele lor puternice, şi-a pus inima în a arunca sulița. Inflamat de furie ca un leu mânios şi neputând suporta asalturile Rakshaşsei, Karna a ridicat acea suliţă de frunte, dătătoare de victorie şi invincibilă, dorind să-l distrugă pe Ghatotkacha. Într-adevăr, acea suliţă, O rege, pe care o păstrase şi o venerase ani de zile pentru (a obţine) uciderea fiului lui Pandu în bătălie, acea suliţă de frunte pe care însuşi Indra i-o dăduse fiului Suta în schimbul cerceilor acestuia, acea armă strălucitoare şi teribilă, înfăşurată în şnururi şi care părea să tânjească după sânge, acea armă feroce care părea a fi însăşi limba Celui Ce Distruge sau sora Morţii însăşi, acea suliţă teribilă şi strălucitoare, *Naikartana*, a fost acum aruncată spre Rakshaşa. Văzând acea armă excelentă şi strălucitoare, capabilă să perforeze corpul oricărui duşman, în mâinile fiului Suta, Rakshaşa a început să zboare înspăimântat, asumându-şi un corp gigantic ca piciorul munţilor Vindhya. Într-adevăr, văzând acea suliţă în mâna lui Karna, toate creaturile din cer, O, rege, au scos strigăte puternice. Vânturi vijelioase au început să bată, iar tunete cu sunet puternic au început să cadă pe pământ. Distrugând acea iluzie strălucitoare a lui Ghatotkacha şi străpungându-i inima, acea suliţă strălucitoare a zburat sus în noapte şi a intrat într-o constelaţie stelară în firmament. După ce a luptat, folosind diverse arme frumoase, cu mulţi Rakshaşa şi războinici umani eroi, Ghatotkacha, apoi scoţând diverse urlete teribile, a căzut, lipsit de viaţă cu acea suliţă a lui Sakra. Acesta este, de asemenea, un alt fapt extrem de minunat pe care Rakshaşa l-a realizat pentru distrugerea duşmanilor săi, că într-un moment în care inima lui era străpunsă de acea suliţă, el strălucea, O, rege, ca un munte falnic sau o masă de nori. Într-adevăr, asumându-şi acea formă teribilă şi înspăimântătoare, fiul lui Bhimasena, cu fapte înfricoşătoare, a căzut. Când murea, O, rege, a căzut peste o parte din armata ta şi a apăsat acele trupe cu greutatea propriului său corp. Căzând repede, Rakshaşa cu corpul său gigantic şi în continuă creştere, dorind să fie de ajutor Pandava, a ucis o *Akshauhini* întreagă din trupele tale în timp ce el însuşi expira ultima suflare. Atunci s-a ridicat un urlet puternic acolo, format din strigăte de leu şi sunet de cochilii, şi bătaie de tobe şi cimpoaie. Kaurava, într-adevăr, văzând iluzia Rakshaşsei distrusă şi pe Rakshaşa însuşi ucis, au scos strigăte puternice de bucurie. Apoi Karna, venerat de Kuru cum Sakra fusese venerat de Marut la uciderea lui Vritra, a urcat în spatele caretei fiului tău şi, devenind obiectul admiraţiei tuturor, a intrat în tabăra Kuru.

SECȚIUNEA CLXXX

Sanjaya a spus: Văzând că fiul lui Hidimva era ucis şi zăcea ca un munte sfărâmat, toţi Pandava s-au umplut de durere şi au început să verse lacrimi abundente. Numai Vasudeva, plin de bucurie, a început să scoată strigăte de leu, întristându-i pe Pandava. Într-adevăr, strigând tare, el l-a îmbrăţişat pe Arjuna. Legând caii şi scoţând urlete puternice, a început să danseze într-o extazie de bucurie, ca un copac zguduit de o furtună. Apoi, îmbrăţişându-l din nou pe Arjuna şi lovindu-se repetat sub braţe, Achyuta, înzestrat cu o mare inteligenţă, a început din nou să strige, stând pe terasa carului. Văzând semnele de bucurie pe care Kesava le manifesta, Dhananjaya, O, rege, cu inima îndurerată, i s-a adresat, spunând: „O, ucigaş al lui Madhu, tu arăţi o mare bucurie într-un moment care nu se pretează la asta, într-adevăr, într-o ocazie de tristeţe cauzată de moartea fiului lui Hidimva. Trupele noastre fug, văzând că Ghatotkacha a fost ucis. Şi noi suntem cuprinşi de anxietate ca urmare a căderii fiului lui Hidimva. O Janardana, cauza trebuie să fie foarte gravă, dacă într-un astfel de moment simţi atâta bucurie. De aceea, O, cel mai de seamă dintre oamenii sinceri, răspunde-mi sincer (care este cauza). Într-adevăr, dacă nu este un secret, se cuvine să mi-o spui, O, pedepsitor al duşmanilor. O, ucigaş al lui Madhu, spune-mi ce ţi-a îndepărtat gravitatea astăzi. Acest act al tău, O, Janardana, această uşurinţă a inimii, mi se pare ca uscarea oceanului sau mişcarea lui Meru.”

Vasudeva a spus: Mare este bucuria pe care o simt. Ascultă-mă, Dhananjaya! Ceea ce îţi voi spune îţi va alunga imediat tristeţea şi îţi va umple inima de bucurie. O, tu, cel de mare splendoare, să ştii, O, Dhananjaya, că Karna, săgeata lui fiind respinsă de Ghatotkacha, a fost deja ucis în luptă. Nu există om în această lume care să poată sta în faţa lui Karna, înarmat cu acea săgeată şi arătând ca Kartikeya în luptă. Din fericire, armura lui (naturală) i-a fost luată. Din fericire, cerceii lui i-au fost luaţi. Din fericire, săgeata lui infailibilă este acum respinsă, prin Ghatotkacha. Îmbrăcat în armura (naturală) şi împodobit cu cerceii (naturali), Karna, care îşi controla simţurile, putea învinge singur cele trei lumi împreună cu zeii. Nici Vasava, nici Varuna, stăpânul apelor, nici Yama nu îndrăzneau să se apropie de el. Într-adevăr, dacă acel taur printre oameni avea armura şi cerceii, nici tu, îndoind *Gandiva*, nici eu, ridicând discul meu, numit *Sudarsana*, nu l-am fi putut învinge în luptă. Pentru binele tău, Karna a fost deposedat de cerceii săi de către Sakra cu ajutorul unei iluzii. În mod similar, cuceritorul oraşelor ostile a fost lipsit de armura sa (naturală). Într-adevăr, deoarece Karna, tăindu-şi armura (naturală) şi inelele strălucitoare ale carului, le-a dat lui Sakra, pentru aceasta a ajuns să fie numit Vaikartana. Karna mi se pare acum ca un şarpe furios, cu venin virulent, ameţit de puterea incantaţiei, sau ca un foc cu flăcări blânde. De atunci, O, tu, cel cu braţele puternice, când Sakra, cel cu sufletul înalt, i-a dat lui Karna acea săgeată în schimbul cerceilor şi armurii celeste ale acestuia, acea săgeată, adică cea care l-a ucis pe Ghatotkacha, de atunci, Vrisha, după ce a obţinut-o, te-a considerat mereu ucis în luptă! Dar, deşi lipsit de acea săgeată, O, tu, cel fără păcat, îţi jur că eroul acela este încă incapabil să fie ucis de altcineva în afară de tine. Devotat brahmanilor, sincer în vorbire, angajat în penitenţe, respectând jurămintele, bun chiar şi cu duşmanii, din aceste motive Karna este numit Vrisha. Eroic în luptă, înzestrat cu braţe puternice şi cu arcul mereu ridicat, asemenea leului din pădure care îi priveză pe conducătorii turmelor de elefanţi de mândria lor, Karna îi priveză mereu pe cei mai mari războinici din câmpul de luptă de mândria lor şi seamănă cu soarele de la amiază, pe care nimeni nu-l poate privi. Luptând cu toţi războinicii iluştri şi de seamă ai armatei tale, O, tigru printre oameni, Karna, în timp ce trăgea cu săgeţile sale, arăta ca soarele de toamnă cu miile sale de raze. Într-adevăr, trăgând neîncetat cu săgeţi ca norii care revarsă torente de ploaie la sfârşitul verii, Karna este ca un nor încărcat cu arme cereşti. El este incapabil să fie învins în luptă de zei, el i-ar mutila în aşa fel încât carnea şi sângele lor ar cădea abundent pe câmp. Lipsit însă de armura sa, precum şi de inelele carului său, O, fiu al lui Pandu, şi lipsit şi de sulița dată de Vasava, Karna este acum ca un om (şi nu mai este ca un zeu). Va apărea o ocazie pentru uciderea lui. Când roţile caretei sale se vor afunda în pământ, profitând de această ocazie, ar trebui să-l ucizi în acea situaţie dificilă. Îţi voi da un semn în prealabil. Avertizat de acesta, ar trebui să acţionezi. Învingătorul lui Vala însuşi, cel mai de seamă dintre eroi, mânuind tunetul său, este incapabil să-l ucidă pe invincibilul Karna, atâta timp cât acesta stă cu arma în

mână. Într-adevăr, O, Arjuna, pentru binele tău, cu ajutorul diverselor stratageme, i-am ucis, unul după altul, pe Jarasandha şi pe ilustrul conducător al Chedis şi pe puternicul Nishada, numit Ekalavya. Alţi mari Rakshasas, având în frunte pe Hidimva, Kirmira şi Vaka, precum şi pe Alayudha, zdrobitorul trupelor inamice, şi pe Ghatotkacha, zdrobitorul duşmanilor şi războinicul cu fapte feroce, au fost toţi ucişi.

SECȚIUNEA CLXXXI

Arjuna a spus: Cum, O, Janardana, pentru binele nostru şi prin ce mijloace au fost ucişi acei stăpâni ai pământului, şi anume Jarasandha şi ceilalţi?

Vasudeva spuse: Dacă Jarasandha, şi stăpânul Chedhilor, şi fiul cel puternic al regelui Nishada nu ar fi fost ucişi, ei ar fi devenit teribili. Fără îndoială, Duryodhana i-ar fi ales pe acei războinici de vază (pentru a-i îmbrăţişa partea). Ei fuseseră întotdeauna ostili nouă şi, în consecinţă, toţi ar fi luat partea Kauravilor. Toţi erau eroi şi arcaşi puternici, desăvârşiţi în arme şi fermi în luptă. La fel ca zeii (în putere), ei ar fi protejat fiii lui Dhritarashtra. Într-adevăr, fiul Suta-ului, şi Jarasandha, şi stăpânul Chedhilor, şi fiul Nishada-ului, adoptându-l pe fiul lui Suyodhana, ar fi reuşit să cucerească întregul pământ. Ascultă, O, Dhananjaya, prin ce mijloace au fost ucişi. Într-adevăr, fără folosirea de mijloace, chiar şi zeii nu i-ar fi putut învinge în luptă. Fiecare dintre ei, O, Partha, putea lupta în bătălie cu întreaga oaste celestă protejată de Regii lumii. (Odată), asaltat de Valadeva, Jarasandha, cuprins de mânie, a aruncat pentru distrugerea noastră un buzdugan capabil să ucidă toate creaturile. Înzestrat cu strălucirea focului, acel buzdugan a curs spre noi despărţind firmamentul ca linia de pe frunte care desparte şuviţele părului unei femei, şi cu impetuozitatea trăsnetului aruncat de Indra. Văzând acel buzdugan curs spre noi, fiul Rohinei a aruncat arma numită *Sthunakarna* pentru a-l anula. Forţa sa fiind distrusă de energia armei lui Valadeva, acel buzdugan a căzut pe pământ, despărţind-o (cu puterea sa) şi făcând chiar munţii să tremure. A existat un Rakshasa teribil pe nume **Jara**, înzestrat cu mare putere. Ea, O, prinţule, unise pe acel ucigaş de duşmani, şi de aceea acesta din urmă a fost numit Jarasandha. Jarasandha fusese făcut din două jumătăţi ale unui singur copil. Şi deoarece Jara fusese cea care unise acele două jumătăţi, de aceea el a ajuns să fie numit Jarasandha.[236] Acea femeie Rakshasa, O Partha, care se afla în pământ, a fost ucisă împreună cu fiul şi rudele ei prin intermediul acelei măciuci şi a armei lui *Sthunakarna*. Deposedat de măciuca sa în acea mare bătălie, Jarasandha a fost ucis ulterior de Bhimasena în prezenţa ta, O Dhananjaya.[237] Dacă viteazul Jarasandha ar fi rămas înarmat cu măciuca sa, chiar şi zeii, cu Indra în frunte, nu l-ar fi putut ucide în luptă. O, cel mai bun dintre oameni! Pentru binele tău, fiul Nishada-ului, cu o vitejie ce nu putea fi zădărnicită, a fost, printr-un act de înşelăciune, deposedat de degetul mare de către Drona, care şi-a asumat rolul de învăţăptor al său. Mândru şi înzestrat cu o vitejie statornică, fiul Nishada-ului, cu degetele acoperite de mănuşi de piele, sclipea ca un al doilea Rama. Neprivat de degetul mare, Ekalavya, O Partha, era de neînvins în luptă de către zei, de către Danava, de către Rakshasa şi de către Uraga (împreună). Cu o prindere fermă, desăvârşit în arme şi capabil să tragă neîncetat zi şi noapte, era cu neputinţă să fie privit de simpli muritori. Pentru binele tău, el a fost ucis de mine pe câmpul de luptă. Înzestrat cu o mare putere, conducătorul Chedi-lor a fost ucis de mine în faţa ta. Şi el era de neînvins în luptă de către zei şi Asura împreună. Eu m-am născut pentru a-l ucide pe el, precum şi pe ceilalţi duşmani ai zeilor, cu ajutorul tău, O tigru printre oameni, din dorinţa de a ajuta lumea. Hidimva şi Vaka şi Kirmira au fost toţi ucişi de Bhimasena. Toţi acei Rakshasa erau înzestraţi cu o forţă egală cu cea a lui Ravana şi cu toţii erau nimicitori de Brahmani şi de sacrificii. În mod similar, Alayudha, posedând mari puteri de iluzie, fusese ucis de fiul lui Hidimva. Şi pe fiul lui Hidimva l-am ucis eu prin folosirea unor mijloace, şi anume, prin Karna cu săgeata sa. Dacă Karna nu l-ar fi ucis cu săgeata sa în marea bătălie, eu însămi ar fi trebuit să-l ucid pe Ghatotkacha, fiul lui Bhima. Din dorinţa de a vă ajuta, nu

236 Înseamnă literalmente „uniţi de Jara”.

237 Nilakantha consideră că *Sagadaya* înseamnă, într-un singur cuvânt, ”lipsit atât de *Rakshasas*, cât şi de buzdugan”. Aceasta este o interpretare forţată.

l-am ucis înainte. Acel Rakshasa era dușman al Brahmanilor și al sacrificiilor. Deoarece el era un nimicitor de sacrificii și un suflet păcătos, de aceea a fost ucis astfel. O, fără păcat, prin acel act ca mijloc, și săgeata dată de Sakra a fost făcută inutilă. O, fiu al lui Pandu, toți cei care nimicesc dreptatea pot fi uciși de mine. Chiar acesta este jurământul meu, pentru stabilirea dreptății. Acolo unde *Vedele* și adevărul și autocontrolul și puritatea și dreptatea și modestia și prosperitatea și înțelepciunea și iertarea se găsesc mereu, acolo rămân și eu întotdeauna. Nu trebuie să fii deloc îngrijorat de uciderea lui Karna. Îți voi spune mijloacele prin care îl vei ucide. Vrikodara va reuși de asemenea să-l ucidă pe Suyodhana. Îți voi spune, O fiu al lui Pandu, mijloacele prin care acest lucru va trebui să fie realizat. Între timp, vuietul făcut de armata ostilă crește. Trupele tale, de asemenea, fug în toate părțile. După ce și-au atins scopurile, Kaurava distrug oastea ta. Într-adevăr, Drona, cel mai eminent dintre toți luptătorii, ne arde în luptă.

SECȚIUNEA CLXXXII

Dhritarashtra a spus: Când fiul lui Suta avea o săgeată care era sigură că va ucide o persoană, de ce nu a rănit pe Partha, excluzându-i pe toți ceilalți? După uciderea lui Partha cu acea săgeată, toți Srinjaya și Pandava ar fi fost uciși. Într-adevăr, după moartea lui Phalguna, de ce nu ar fi fost victoria a noastră? Arjuna a făcut un jurământ că, odată chemat la luptă, nu va refuza niciodată să accepte provocarea. Prin urmare, fiul lui Suta ar fi trebuit să-l cheme pe Phalguna la luptă. Spune-mi, O, Sanjaya, de ce Vrisha, angajându-se atunci într-o luptă unu la unu cu Phalguna, nu l-a ucis pe acesta din urmă cu săgeata pe care i-o dăduse Sakra? Fără îndoială, fiul meu este lipsit atât de inteligență, cât și de consilieri? Acel nenorocit păcătos este constant învins de dușman. Cum ar putea atunci să reușească să-și învingă dușmanii? Într-adevăr, acea săgeată care era o armă atât de puternică și pe care se baza victoria lui, din păcate, acea săgeată a fost făcută inutilă de Vasudeva prin Ghatotkacha. Într-adevăr, ea a fost smulsă din mâna lui Karna, ca un fruct din mâna unui infirm, cu un braț uscat, de către o persoană puternică. Chiar și așa, acea săgeată fatală a fost făcută inutilă prin Ghatotkacha. La fel ca într-o luptă între un mistreț și un câine, la moartea unuia dintre ei, vânătorul este cel care profită, cred, O, învățatule, că la fel a fost și Vasudeva cel care a profitat de lupta dintre Karma și fiul lui Hidimva. Dacă Ghatotkacha l-ar fi ucis pe Karna în luptă, ar fi fost un mare câștig pentru Pandavi. Dacă, pe de altă parte, Karna l-ar fi ucis pe Ghatotkacha, și asta ar fi fost un mare câștig pentru ei, ca urmare a pierderii săgeții lui Karna. Înzestrat cu o mare înțelepciune, acel leu printre oameni, adică Vasudeva, reflectând în acest fel și pentru a face ceea ce era plăcut și bun pentru Pandavi, a făcut ca Ghatotkacha să fie ucis de Karna în luptă.

Sanjaya a spus: Cunoscând isprava pe care Karna dorea să o realizeze, ucigașul lui Madhu, puternicul Janardana, O, rege, i-a poruncit prințului *Rakshasas*, Ghatotkacha, cel cu energie puternică, să se angajeze într-o luptă singulară cu Karna pentru a face, O, monarhule, săgeata fatală a acestuia din urmă fără efect. Toate acestea, O, rege, sunt rezultatul politicii tale rele! Cu siguranță am fi obținut succesul, O, perpetuator al neamului Kuru, dacă Krishna nu l-ar fi salvat (astfel) pe puternicul războinic Partha din mâinile lui Karna. Într-adevăr, Partha ar fi fost distrus împreună cu caii, steagul și carul său în luptă, O, Dhritarashtra, dacă acel maestru, acel stăpân al Yoginilor, adică Janardana, nu l-ar fi salvat. Protejat prin diverse mijloace, O, rege, și bine ajutat de Krishna, Partha s-a apropiat de dușmanii săi și a învins acea săgeată fatală, altfel arma aceea l-ar fi distrus rapid pe fiul lui Kunti, precum fulgerul distruge un copac.

Dhritarashtra a spus: Fiul meu este pasionat de certuri. Consilierii lui sunt proști. El este mândru de înțelepciunea sa. Din această cauză, acest mijloc sigur de a-l ucide pe Arjuna a fost zădărnicit. De ce, O, Suta, Duryodhana sau cel mai important dintre toți mânuitorii, și anume Karna, dotat cu o mare inteligență, nu a aruncat acea săgeată fatală către Dhananjaya? De ce, O, fiu al lui Gavalgana, ai uitat și tu acest mare obiectiv, deși ești dotat cu o mare înțelepciune, sau de ce nu i l-ai reamintit lui Karna?

Sanjaya a spus: Într-adevăr, O, rege, în fiecare seară, acest lucru era subiectul deliberărilor dintre Duryodhana, Sakuni, mine şi Duhsasana. Şi i-am spus lui Karna: „Excluzând toţi ceilalţi războinici, O, Karna, ucide-l pe Dhananjaya. Atunci am domina peste Pandu şi Panchalas ca şi cum aceştia ar fi sclavii noştri. Sau, dacă după căderea lui Partha, cel din neamul Vrishni numeşte pe altul dintre fiii lui Pandu (în acest loc pentru a continua lupta), atunci să fie ucis chiar Krishna. Krishna este rădăcina Pandavilor, iar Partha este ca trunchiul lor înălţat. Ceilalţi fii ai lui Pritha sunt ca ramurile lor, în timp ce Panchala pot fi numiţi frunzele lor. Pandava-ii îl au pe Krishna ca refugiu, pe Krishna ca putere, pe Krishna ca lider. Într-adevăr, Krishna este sprijinul lor central, aşa cum luna este pentru constelaţii. De aceea, O, fiu al lui Suta, evitând frunzele, ramurile şi trunchiul, ucide-l pe Krishna, care este pretutindeni şi întotdeauna rădăcina Pandavilor. Într-adevăr, dacă Karna l-ar fi ucis pe cel din neamul lui Dasarha, adică pe cel care îi încânta pe Yadavi, întreaga lume, O, rege, ar fi ajuns, fără îndoială, sub controlul tău. Într-adevăr, O, monarhule, dacă acel ilustru, bucuria atât a Yadavilor, cât şi a Pandavilor, ar fi putut fi întins pe pământ, lipsit de viaţă, atunci cu siguranţă, O, monarhule, întregul pământ, cu munţii şi pădurile sale, ar fi aparţinut supremaţiei tale. Ne trezeam în fiecare dimineaţă, luând o astfel de hotărâre în ceea ce-l privea pe acel Domn al zeilor, şi anume Hrishikesa, cu energia sa nemăsurată. În timpul bătăliei, însă, am uitat hotărârea noastră. Kesava l-a protejat întotdeauna pe Arjuna, fiul lui Kunti. El nu l-a pus niciodată pe Arjuna înaintea fiului lui Suta în luptă. Într-adevăr, Achyuta i-a pus întotdeauna pe ceilalţi războinici de seamă înaintea lui Karna, gândindu-se cum ar putea fi zădărnicită de noi înşine săgeata noastră fatală. O, stăpâne! Când, din nou, Krishna, cel cu suflet înalt, l-a protejat pe Partha în acest fel de Karna, de ce, O, monarhule, cel mai de seamă dintre fiinţe nu s-ar proteja pe sine însuşi? Reflectând bine, văd că nu există nicio persoană în cele trei lumi care să fie capabilă să-l învingă pe acel pedepsitor al duşmanilor, şi anume Janardana, acel erou care poartă discul în mână.

Sanjaya a continuat: Acest tigru printre războinicii cu care, şi anume Satyaki, cu o vitejie de neînvins, l-a întrebat pe Krishna, cel cu braţele puternice, despre marele războinic cu carele, Karna, spunând: „O, Janardana, chiar şi aceasta fusese hotărârea fermă a lui Karna, şi anume că va arunca acea săgeată de o energie nemăsurată către Phalguna. De ce, însă, fiul lui Suta nu l-a rănit atunci?”

Vasudeva a spus: Duhsasana, Karna, Sakuni şi conducătorul Sindhus, cu Duryodhana în frunte, au dezbătut frecvent acest subiect. Adresându-se lui Karna, ei obişnuiau să spună: „O, Karna. O, mare arcaş, O, tu, cel cu vitejie nemăsurată în luptă, O, cel mai de seamă dintre toţi învingătorii, această săgeată nu ar trebui aruncată asupra altcuiva decât asupra marelui războinic, şi anume fiul lui Kunti, Partha sau Dhananjaya. El este cel mai renumit dintre ei, precum Vasava printre zei. Odată ce el va fi ucis, toţi ceilalţi Pandavi împreună cu Srinjaya vor fi fără inimă, precum zeii fără foc.” [238] Karna fiind de acord cu aceasta, spunând „*Aşa să fie*”, dorinţa de a-l ucide pe cel care mânuieşte *Gandiva*, O, taur printre Sinis, era mereu prezentă în inima lui Karna. Eu, însă, O, cel mai de seamă dintre războinici, îl ameţeam mereu pe fiul lui Radha. Din această cauză, el nu a aruncat săgeata spre fiul lui Pandu, care deţinea cai albi. Atâta timp cât nu puteam anula cauza morţii lui Phalguna, nu aveam nici somn, nici bucurie în inimă, O, cel mai de seamă dintre războinici! Văzând că săgeata aceea a fost neutralizată de Ghatotkacha, O, taur printre Sinis, am considerat că Dhananjaya a fost astăzi salvat din ghearele Morţii. Nu consider că tatăl meu, mama mea, voi, fraţii mei, ba chiar şi propria mea viaţă, sunt atât de demni de protecţie precum Vibhatsu în luptă. Dacă există ceva mai preţios decât suveranitatea celor trei lumi, eu, O, Satwata, nu doresc (să mă bucur de el) fără fiul lui Pritha, Dhananjaya (care să-l împărtăşească cu mine). Văzându-l pe Dhananjaya, aşadar, ca pe unul care s-a întors din morţi, aceste manifestări de încântare, O, Yuyudhana, au fost ale mele. Pentru aceasta l-am trimis pe Rakshasa la Karna pentru luptă. Nimeni altcineva nu era capabil să-i reziste, în noapte, lui Karna în luptă.

238 Focul fiind gura celor cereşti, fără foc, cei cereşti devin fără gură. Astfel spune Nilakantha.

Sanjaya a continuat: Chiar astfel a vorbit fiul lui Devaki, care este mereu devotat binelui lui Dhananjaya şi a ceea ce îi este plăcut, către Satyaki cu acea ocazie.

SECȚIUNEA CLXXXIII

Dhritarashtra a spus: Văd, O, sire, că această faptă a lui Karna şi Duryodhana şi a fiului lui Suvala, Sakuni, şi a ta, în special, a fost foarte contrară dictatelor politicii. Într-adevăr, când ştiai că acea săgeată putea ucide întotdeauna o persoană în luptă şi că era imposibil să fie purtată sau respinsă chiar şi de zei, cu Vasava în frunte, de ce atunci, O, Sanjaya, nu a fost aruncată de Karna asupra fiului lui Devaki sau asupra lui Phalguna, în timp ce acesta era angajat în luptă?

Sanjaya a spus: Întorcându-ne în fiecare zi de pe câmpul de luptă, O, monarhule, noi toţi, O, cel mai de seamă dintre descendenţii lui Kuru, obişnuiam să dezbatem noaptea şi să-i spunem lui Karna: ”Mâine dimineaţă, O, Karna, această săgeată ar trebui aruncată fie către Kesava, fie către Arjuna.” Cu toate acestea, când a venit dimineaţa, O, rege, din cauza destinului, atât Karna, cât şi ceilalţi războinici au uitat acea hotărâre. Cred că destinul este suprem, deoarece Karna, cu acea săgeată în mâini, nu i-a ucis în luptă nici pe Partha, nici pe fiul lui Devaki, Krishna. Într-adevăr, deoarece înţelegerea lui era afectată de destinul însuşi, din această cauză el nu a aruncat, ameţit de iluzia zeilor, săgeata fatală a lui Vasava, deşi o avea în mână, către fiul lui Devaki, Krishna, pentru a-l distruge, sau către Partha, înzestrat cu vitejie ca Indra, O, stăpâne!

Dhritarashtra a spus: Sunteţi distruşi de destin, de propria voastră înţelegere şi de Kesava. Săgeata lui Vasava s-a pierdut, după ce l-a ucis pe Ghatotkacha, care era la fel de nesemnificativ ca paiul. Karna şi fiii mei, ca şi toţi ceilalţi regi, prin actul său extrem de nepoliticos, au intrat deja în lăcaşul lui Yama. Spune-mi acum cum a continuat să se dezlănţuie bătălia între Kuruşi şi Pandavi după căderea fiului lui Hidimva. Cum au luptat cei care s-au năpustit asupra lui Drona, aliniaţi în ordine de luptă şi pricepuţi în a lovi, şi anume Srinjaya şi Panchala? Cum au rezistat Pandus şi Srinjaya loviturilor lui Drona, când acesta din urmă a avansat împotriva lor, a pătruns în tabăra lor, cuprins de furie pentru uciderea lui Bhurisravas şi Jayadratha, nepăsător de propria viaţă şi asemănându-se cu un tigru care cască sau cu însuşi Distrugătorul, cu gura larg deschisă? Ce au făcut ei în luptă, O, sire, şi anume fiul lui Drona şi Karna şi Kripa şi alţii conduşi de Duryodhana, care l-au protejat pe învăţător? Spune-mi, O, Sanjaya, cum războinicii mei au acoperit în acea bătălie cu săgeţile lor pe Dhananjaya şi Vrikodara, care erau hotărâţi să-l ucidă pe fiul lui Bharadwaja. Cum au luptat, într-adevăr, aceştia, înfuriaţi de moartea conducătorului Sindhus, şi aceia, de moartea lui Ghatotkacha, fiecare parte incapabilă să suporte pierderea, în acea bătălie nocturnă?

Sanjaya a spus: În acea noapte, O, rege, după ce Karna l-a ucis pe Rakshasa, Ghatotkacha, trupele tale, pline de bucurie, au strigat tare. În acea oră întunecată a nopţii, s-au năpustit cu impetuozitate asupra trupelor Pandava şi au început să le ucidă. Văzând toate acestea, regele Yudhishthira a devenit extrem de trist, o, pedepsitor al duşmanilor. Fiul lui Pandu, cu braţele puternice, s-a adresat atunci lui Bhimasena şi a spus: „O, tu, cu braţele puternice, rezistă oastei lui Dhritarashtra. Ca urmare a uciderii fiului lui Hidimva, o mare stupefacţie mă copleşeşte.” După ce i-a dat această poruncă lui Bhimasena, s-a aşezat în carul său. Cu faţa plină de lacrimi şi suspinând repetat, regele a devenit extrem de trist la vederea vitejiei lui Kama. Văzându-l atât de îndurerat, Krishna a rostit aceste cuvinte: „O, fiu al lui Kunti, nu lăsa ca o astfel de durere să fie a ta. O astfel de tristeţe nu ţi se potriveşte, o, şef al Bharatas, aşa cum se potriveşte unei persoane obişnuite.Ridică-te, o, rege, şi luptă. Poartă povara grea, o, stăpâne! Dacă te cuprinde tristeţea, victoria noastră devine incertă. Auzind aceste cuvinte ale lui Krishna, fiul lui Dharma, Yudhishthira, ştergându-şi ochii cu mâinile, i-a răspuns lui Krishna, zicând: „O, tu, cel cu braţe puternice, calea excelentă a datoriei nu îmi este necunoscută. Consecinţele cumplite ale uciderii unui brahman sunt ale celui care uită serviciile pe care le primeşte din partea altora. În timp ce trăiam în pădure, fiul înalt de suflet al lui Hidimva, deşi era doar un copil, ne-a făcut multe servicii, o, Janardana! Aflând

că Partha, având cai albi, plecase pentru a achiziționa arme, acel mare arcaș (adică Ghatotkacha), o, Krishna, a venit la mine la Kamyaka. El a locuit cu noi până la reapariția lui Dhananjaya. În timp ce traversa multe fortărețe inaccesibile, el însuși a cărat pe spate pe obosita prințesă din Panchala. Faptele sale, o, stăpâne, arată că era priceput în toate modurile de război. Într-adevăr, acel om cu suflet înalt a realizat multe fapte dificile în beneficiul meu. Afecțiunea mea pentru Ghatotkacha, prințul Rakshasas, este de două ori mai mare, O Janardana, decât cea pe care o port în mod natural față de Sahadeva. Acel puternic era devotat mie. Eu îi eram drag, iar el îmi era drag. Din această cauză, mistuit de durere, o, tu, din neamul Vrishni, am devenit atât de trist. Privește, o, tu, din neamul Vrishni, trupele noastre aflate în suferință și înfrânte de Kauravas. Privește, acei războinici puternici, și anume Drona și Kama, se luptă cu înverșunare în bătălie. Privește, oastea Pandava zdrobită în miezul nopții, ca o pădure întinsă de tufărișuri de către doi elefanți înfuriați. Ignorând puterea fiului lui Bhimasena, precum și varietatea armelor pe care le poartă Partha, Kauravas își etalează vitejia. Acolo, Drona, Karna și regele Suyodhana, după ce l-au ucis pe Rakshasa în luptă, urlă cu putere. Cum, o, Janardana, când noi suntem în viață și tu la fel, ar putea fi ucis fiul lui Hidimva în timp ce se luptă cu fiul lui Suta? După ce a provocat un mare măcel printre noi, chiar sub privirile lui Savyasachin, Karna, o, Krishna, l-a ucis pe fiul lui Bhimasena, Rakshasa, Ghatotkacha, care era foarte puternic. Când Abhimanyu a fost ucis de răul Dhartarashtras, puternicul războinic Savyasachin, o, Krishna, nu era prezent în acea bătălie. De asemenea, am fost cu toții ținuți în frâu de ilustrul conducător al Sindhus. Drona, împreună cu fiul său (Aswatthaman), a devenit cauza acelui act. Însuși preceptorul i-a spus lui Karna cum să-l ucidă pe Abhimanyu. În timp ce Abhimanyu lupta cu sabia, preceptorul însuși i-a tăiat arma. Și, în timp ce se afla într-o astfel de suferință, Kritavarman a ucis cu cruzime caii și cei doi vizitii (ai băiatului). Alți mari arcași l-au ucis apoi pe fiul lui Subhadra. Pentru o mică ofensă, o, Krishna, conducătorul Sindhus a fost ucis de cel care mânuia Gandiva. O, cel mai de seamă dintre Yadava, acel act nu mi-a adus mare bucurie. Dacă uciderea dușmanilor este dreaptă și trebuie realizată de Pandava, atunci Drona și Karna ar fi trebuit să fie uciși înainte de asta. Asta este părerea mea. O, taur printre oameni, aceștia doi sunt rădăcina necazurilor noastre. Obținându-i pe aceștia doi (ca aliați) în bătălie, Suyodhana a devenit încrezător. Într-adevăr, când Drona ar fi trebuit să fie ucis sau fiul lui Suta împreună cu adepții săi, cel cu brațe puternice Dhananjaya l-a ucis pe regele Sindhu, a cărui legătură cu afacerea era foarte îndepărtată. Pedeapsa fiului lui Suta ar trebui să fie cu siguranță întreprinsă de mine. Prin urmare, o, erou, voi lupta acum pentru uciderea fiului lui Suta. Cel cu brațe puternice Bhimasena este acum angajat cu divizia lui Drona.' După ce a rostit aceste cuvinte, Yudhishthira a pornit repede împotriva lui Karna, ținându-și arcul formidabil și suflând puternic în scoica sa. Apoi, înconjurat de o forță Panchala și Prabhadraka de o mie de care, trei sute de elefanți și cinci mii de cai, Sikhandin a urmat imediat în urma regelui. Atunci Panchalii înarmați cu platoșă și Pandavii conduși de Yudhishthira și-au bătut tobele și au suflat în scoicile lor. În acest moment, Vasudeva cel cu brațe puternice, adresându-se lui Dhananjaya, a spus: 'Plin de mânie, yonder merge Yudhishthira cu mare viteză din dorința de a-l ucide pe fiul lui Suta. Nu este potrivit ca tu să te bazezi pe el în asta.' După ce a spus aceste cuvinte, Hrishikesa a îndemnat repede armasarii. Într-adevăr, Janardana a urmat în urma regelui care se afla acum la distanță. În acel moment, văzându-l pe fiul lui Dharma, Yudhishthira, a cărui minte era afectată de durere și care părea ars ca de foc, alergând cu viteză din dorința de a-l ucide pe fiul lui Suta, Vyasa s-a apropiat de el și i-a spus aceste cuvinte.'[239]

Vyasa a spus: Din noroc, Phalguna trăiește încă, deși îl întâlnise pe Karna în bătălie. Într-adevăr, Karna își păstrase săgeata, dorind să-l ucidă pe Savyasachin. O, taur din rasa lui Bharata, din noroc Jishnu nu s-a angajat în luptă corp la corp cu Karna. Fiecare dintre ei, provocându-se reciproc, ar fi aruncat armele sale cerești în toate părțile." Armele fiului lui Suta ar fi fost distruse de Arjuna. Primul, apoi fiind rănit de către cel din urmă, ar fi aruncat cu siguranță săgeata lui Indra în acea bătălie. O, Yudhishthira! O, cel mai de frunte din rasa lui Bharata, (dacă acest lucru s-ar fi întâmplat), atunci mare ar fi fost durerea ta. O, dătător de onoruri, din bună-soartă, Rakshasa a fost ucis în bătălie de către fiul lui Suta. Într-adevăr, Ghatotkacha a fost ucis de moarte însăși, care a

239 Aceasta este o tripletă în textele bengaleze.

folosit săgeata lui Vasava doar ca un instrument. Spre binele tău este, o, părinte, că Rakshasa a fost ucis în luptă. Nu te lăsa cuprins de mânie, o, cel mai de frunte din rasa lui Bharata, şi nu-ţi lăsa inima să cadă pradă tristeţii. O, Yudhishthira, acesta este sfârşitul tuturor creaturilor în această lume. Unindu-te cu fraţii tăi şi cu toţi regii iluştri (din oaste), luptă cu Kaurava în bătălie, o, Bharata! În a cincea zi de acum, pământul va fi al tău. O, tigru printre oameni, gândeşte-te mereu la virtute. Cu suflet vesel, o, fiu al lui Pandu, practică bunătatea (faţă de toate fiinţele), penitenţa, caritatea, iertarea şi adevărul. Victoria este acolo unde este dreptatea. După ce i-a spus aceste cuvinte fiului lui Pandu, Vyasa a devenit invizibil chiar acolo şi atunci." [240]

Drona-vadha Parva

SECŢIUNEA CLXXXIV

Sanjaya a spus: Astfel abordat de Vyasa, viteazul rege Yudhishthira cel drept s-a abţinut, O, taur al rasei lui Bharata, să-l ucidă el însuşi pe Karna. În consecinţă, însă, din cauza măcelului lui Ghatotkacha de către fiul lui Suta în acea noapte, regele a fost cuprins de tristeţe şi mânie. Văzându-şi vasta oaste ţinută în frâu de Bhima, Yudhishthira, adresându-i-se lui Dhrishtadyumna, a spus: „Staţi în faţa celui născut din oală! O, cel ce arzi duşmanii, tu ai apărut din foc, înarmat cu zale, arc şi săgeţi şi sabie, pentru distrugerea lui Drona! Grăbeşte-te cu bucurie în luptă, nu trebuie să ai nicio teamă. Fie ca şi Janamejaya şi Sikhandin şi fiul lui Durmukha şi Yasodhara să se arunce cu mânie asupra celui născut din oală din toate părţile. Fie ca Nakula şi Sahadeva şi fiii Draupadii şi Prabhadrakasii, şi Drupada şi Virata cu fiii şi fraţii lor, şi Satyaki şi Kaikeyasi şi Pandavasii şi Dhananjaya să se arunce cu repeziciune asupra fiului lui Bharadwaja, din dorinţa de a-l ucide. Fie ca şi toţi călăreţii noştri de care şi toţi elefanţii şi caii pe care îi avem, şi toţi pedestraşii noştri, să-l doboare pe puternicul călăreţ de care Drona în luptă." Astfel îndemnaţi de ilustrul fiu al lui Pandu, toţi s-au repezit cu înfocare asupra celui născut din oală, din dorinţa de a-l măcelări. Drona, însă, cel mai important dintre toţi cei ce mânuiau arme, a primit în luptă toţi acei războinici Pandava care se repezeau spre el brusc, cu mare forţă şi perseverenţă. Regele Duryodhana, dorind să-i protejeze viaţa lui Drona, s-a repezit, cuprins de mânie, asupra Pandavaşilor, cu mare forţă şi perseverenţă. Atunci a început bătălia între Kurus şi Pandavaşi, care urlau unul la altul. Animalele din ambele oştiri, precum şi războinicii, erau toţi obosiţi. Şi marii călăreţi de care, O, rege, cu ochii închişi de somn şi vlăguiţi de efortul din luptă, nu ştiau ce să facă. Acea noapte de nouă ore, atât de cumplită şi înfricoşătoare[241] şi atât de distrugătoare de creaturi, le-a părut a fi totul.[242] În timp ce erau astfel ucişi şi sfârtecaţi unii de alţii, şi în timp ce somnul le apăsa greu pe ochi, s-a făcut miezul nopţii. Toţi Kshatriya au devenit fără suflet. Trupele tale, la fel ca celelalte, nu mai aveau arme şi săgeţi. Petrecând timpul astfel (în mare parte), războinicii (din ambele armate), înzestraţi cu pudoare şi energie şi respectând datoriile rasei lor, nu şi-au părăsit posturile. Alţii, orbiţi de somn, lăsându-şi armele, se culcau. Unii se culcau pe spatele elefanţilor, alţii pe care, iar alţii călare, O, Bharata! Obidiţi de somn, au devenit perfect nemişcaţi, O, rege. Alţi războinici (care erau încă treji) din acea bătălie i-au trimis pe aceştia în sălaşul lui Yama. Alţii, lipsiţi de simţuri şi visând în somn, s-au ucis unii pe alţii, adică pe camarazii lor, precum şi pe duşmani. Într-adevăr, aceştia au luptat în acea bătălie teribilă, rostind diverse exclamaţii. Mulţi războinici, O, monarh, din armata noastră, dorind să continue lupta cu duşmanul, stăteau cu ochii închişi de somn. Unii războinici curajoşi, în acea oră teribilă de întuneric, deşi orbiţi de somn, alunecând pe câmp, s-au ucis unii pe alţii în acea bătălie. Mulţi dintre duşmani, complet ameţiţi de somn, au fost ucişi fără a fi conştienţi (de loviturile care i-au trimis în eternitate). Văzând această stare a ostaşilor, O, taur printre oameni, Vibhatsu a spus cu o voce foarte puternică aceste cuvinte: "toţi, cu animalele voastre, sunteţi epuizaţi de efort şi orbiţi

240 66 este un triplet în textele bengaleze.

241 *Triyama*, literalmente, constând din trei Yama, o *Yama* fiind o veghe de trei ore. Prima oră şi jumătate a nopţii şi ultima oră şi jumătate, fiind considerate amurg, noaptea, cu adevărat ca atare, la hinduşii antici, consta din doar nouă ore.

242 Literal, "din o mie de Yama".

de somn. Voi, războinici, sunteți învăluiți în întuneric și praf. Prin urmare, dacă doriți, puteți să vă odihniți. Într-adevăr, aici, pe câmpul de luptă, închideți ochii pentru o clipă. Apoi, când luna va răsări, voi, Kurus și Pandavas, vă puteți reîntâlni din nou, după ce ați dormit și v-ați odihnit, pentru cer." Auzind aceste cuvinte ale virtuosului Arjuna, virtuoșii războinici (din armata Kuru) au aprobat sugestia și, adresându-se unii altora, au spus cu voce tare: „O Karna, O Karna, O, rege Duryodhana, opriți-vă din luptă. Oastea Pandava a încetat să ne lovească." Atunci, la acele cuvinte ale lui Phalguna, rostite cu voce tare de el, armata Pandava, precum și a ta, O, Bharata, s-au abținut de la luptă. Într-adevăr, aceste cuvinte nobile ale lui Partha au fost foarte lăudate de zei, de Rishi cu suflet înalt și de toți soldații bucuroși. Lăudând acele cuvinte amabile, O, Bharata, toate trupele, O, rege, epuizate de efort, s-au culcat să doarmă, O, taur al rasei lui Bharata. Atunci acea armată a ta, O, Bharata, fericită de perspectiva odihnei și a somnului, l-a binecuvântat sincer pe Arjuna spunând: „În tine sunt *Vedele* și toate armele! În tine sunt inteligența și vitejia! În tine, O, cel cu brațe puternice, sunt dreptatea și compasiunea pentru toate creaturile, O, fără păcat! Și deoarece am fost mângâiați de tine, îți dorim binele, O, Partha! Fie-ți prosperitate! Obține curând, O, erou, acele lucruri care îți sunt dragi inimii!" Binecuvântându-l astfel, O, tigru printre oameni, acei mari călăreți de care, copleșiți de somn, au amuțit, O, monarh! Unii s-au culcat călare, alții pe cutiile carelor, alții pe gâturile elefanților și alții pe pământul gol. Mulți oameni, cu arme și bâte și săbii și topoare de luptă și sulițe și cu armurile puse, s-au culcat să doarmă, departe unii de alții. Elefanții, grei de somn, răceau pământul cu suflarea nărilor lor, care trecea prin trompele lor șerpești, pătate de praf. Într-adevăr, elefanții, în timp ce respirau pe pământ, arătau frumoși ca niște dealuri împrăștiate (pe câmpul de luptă) peste ale căror piepturi șerpi uriași șerpuiau. Armăsarul, în trape de aur și cu coama amestecată cu jugurile, lovind cu copitele, făcea ca chiar și terenurile să fie neuniforme. Astfel, fiecare, O, rege, a dormit acolo cu animalul pe care călărea. Astfel, armăsarii și elefanții și războinicii, O, taur al rasei lui Bharata, foarte epuizați de efort, au dormit, abținându-se de la luptă. Acea oaste adormită, lipsită de simțuri și scufundată în somn, arăta apoi ca o imagine minunată pictată pe pânză de artiști iscusiți. Acei Kshatriya, împodobiți cu cercei și înzestrați cu tinerețe, cu membre sfâșiate de săgeți, și scufundați în somn, culcați pe globurile coroanei elefanților, arătau ca și cum ar fi zăcut în adâncul sânului unor doamne frumoase. Atunci luna, încântătoarea ochilor și stăpâna nufărului, de culoare albă ca obrajii unei doamne frumoase, a răsărit, împodobind direcția prezidată de Indra.[243] Într-adevăr, ca un leu al dealurilor Udaya, cu raze ce constituie coama sa de un galben strălucitor, a ieșit din peștera sa din est, sfâșiind întunericul nopții care semăna cu o turmă extinsă de elefanți.[244] Acel îndrăgostit de toate adunările de nuferi (din lume), strălucitor ca trupul taurului excelent al lui Mahadeva, cu arc frumos și radiant ca arcul lui Kama, și încântător și fermecător ca zâmbetul de pe buzele unei mirese rușinate, a înflorit în firmament.[245] În curând, însă, acel stăpân divin având iepurele drept semn al său s-a arătat, răspândind raze mai strălucitoare în jur. Într-adevăr, luna, după aceasta, părea a emite treptat o aură strălucitoare de lumină cu rază lungă, care semăna cu splendoarea aurului. Apoi, razele acelui astru, alungând întunericul prin splendoarea lor, s-au răspândit încet peste toate punctele cardinale, bolta cerească și pământul. Curând, prin urmare, lumea a fost luminată. Întunericul nespus care ascunsese totul a fugit repede. Când lumea a fost astfel luminată aproape ca ziua de către lună, printre creaturile care rătăcesc noaptea, unele au continuat să se plimbe, iar altele s-au abținut. Acea oaste, O, rege, a fost trezită de razele lunii. Într-adevăr, acea mare de trupe a fost trezită de razele lunii, înflorind (la viață) ca o adunare de lotuși deschiși de razele soarelui. Într-adevăr, acea mare de trupe a fost trezită de luna răsărită asemenea oceanului umflat în valuri agitate la răsăritul acelui astru. Atunci, O, rege, bătălia a reînceput pe pământ, pentru distrugerea populației pământului, între oamenii care doreau să ajungă în ceruri.

---

243 Luna este numită stăpâna crinilor deoarece nufărul este văzut înflorind la răsăritul lunii, la fel cum soarele este numit stăpânul lotușilor deoarece lotusul înflorește la răsăritul soarelui. Direcția prezidată de Indra înseamnă Estul.

244 *Dasatakasha-kkupa* înseamnă *Kakup* sau direcția prezidată de cel cu o mie de ochi; de unde și Estul.

245 În loc de *Vrishodara*, textul din Bombay spune *Vrishottama*, pe care îl adopt.

SECȚIUNEA CLXXXV

Sanjaya a spus: În acest moment, Duryodhana, sub influența mâniei, s-a apropiat de Drona și i s-a adresat spunându-i aceste cuvinte, insuflându-i bucurie și provocându-i mânia.

Duryodhana a spus: Nicio milă nu ar fi trebuit arătată dușmanilor noștri cât timp erau lipsiți de inimă și epuizați de trudă și se odihneau, mai ales că toți sunt de o precizie sigură. Dorind să-ți facem pe plac, le-am arătat bunătate lăsându-i în pace atunci. Pandavii obosiți, însă (după ce s-au odihnit), au devenit mai puternici. Cât despre noi, pierdem în toate privințele în energie și forță. Pandavii, protejați de tine, prosperă neîncetat. Toate armele cerești și toate cele care aparțin lui Brahma există în tine. Îți spun cu adevărat că nici Pandavii, nici noi, nici alți arcași din lume nu îți putem fi potrivnici cât timp ești angajat în luptă. O, cel mai de frunte dintre cei reîntorși la viață, ești familiarizat cu toate armele. Fără îndoială, prin armele tale cerești ești capabil să distrugi cele (trei) lumi împreună cu zeii, Asurii și Gandharvii. Pandavii se tem cu toții de tine. Tu, însă, îi ierți, amintindu-ți că au fost discipolii tăi, sau, poate, din cauza ghinionului meu.

Sanjaya a continuat: Astfel mustrat și înfuriat de fiul tău, Drona, O, rege, i-a vorbit lui Duryodhana cu mânie și i-a spus aceste cuvinte: „Deși sunt atât de bătrân, O, Duryodhana, încă mă zbat în luptă cu toată puterea mea. Toți acești oameni nu sunt familiarizați cu armele. Eu, însă, sunt versat în ele. Dacă, din dorința victoriei, îi ucid pe acești oameni, nu ar putea exista un act mai josnic de făcut. Totuși, ceea ce este în mintea ta, fie el bun sau rău, îl voi îndeplini, O, Kaurava, la comanda ta. Nu va fi altfel. Îmi voi pune în valoare măiestria în luptă și îi voi ucide pe toți Panchalii, îmi voi da jos armura, O, rege! Jur aceasta ție cu adevărat. Crezi că Arjuna, fiul Kuntiei, a fost epuizat în bătălie. O, Kaurava cu brațe puternice! Ascultă ce spun cu adevărat despre măiestria lui. Dacă mânia lui Savyasachin este stârnită, nici Gandharva, nici Yaksha, nici Rakshasa nu îndrăznesc să-l înfrunte. La Khandavas, el s-a confruntat cu șeful celest al zeilor însuși. Ilustrul Arjuna, cu săgețile sale, a zădărnicit ploaia lui Indra. Yakșa, și Nāga, și Daitya, și toți ceilalți mândri de puterea lor, au fost uciși de acel om desăvârșit. Și asta îți este cunoscut. Cu ocazia poveștii cirezilor, Gandharvii conduși de Chitrasena și alții au fost învinși de el. Acel arcaș ferm v-a salvat, în timp ce erați târât de acei Gandharva. Nivatakavachas, acei dușmani ai zeilor, care erau de nesupus de zeii înșiși în luptă, au fost învinși de acel erou. Mii de Danava care locuiau în Hiranyapura, acel tigru printre oameni i-a învins. Cum pot atunci ființele umane să-i reziste? O, monarh, ai văzut cu proprii tăi ochi cum această oaste a ta, deși se zbătea atât de eroic, a fost distrusă de fiul lui Pandu.”

Sanjaya continuă: Către Drona, care îl lăuda pe Arjuna astfel, fiul tău, O, rege, mâniat de aceea, i-a spus din nou aceste cuvinte: ”Eu și Duhsasana, și Karna, și unchiul meu după mamă, Sakuni, împărțind această oaste Bharata în două divizii (și luând una cu noi), îl vom ucide astăzi pe Arjuna în luptă.” Auzind aceste cuvinte ale lui, fiul lui Bharadwaja, râzând, a aprobat vorba regelui și a zis: ”Fie-ți de bine! Ce Kshatriya este acela care ar putea să-l ucidă pe acel taur dintre Kshatriya, pe cel care nu poate fi ucis, adică purtătorul de *Gandiva*, acel erou care strălucește de energie? Nici Stăpânul comorilor, nici Indra, nici Yama, nici Asura, Uraga și Rakshasa nu îl pot opri pe Arjuna înarmat. Numai cei care sunt nebuni spun astfel de vorbe ca cele pe care le-ai spus tu, O, Bharata! Cine este acela care ar putea să se întoarcă acasă în siguranță, după ce s-a întâlnit cu Arjuna în luptă? În ceea ce te privește pe tine, ești păcătos și crud și bănuiești pe toată lumea. Chiar și pe cei care lucrează pentru binele tău, ești gata să-i mustri astfel. Du-te tu împotriva fiului lui Kunti, pentru a-l înfrunta pentru binele tău. Ești un Kshatriya bine născut. Cauți lupta. De ce faci să fie uciși toți acești Kshatriya nevinovați? Tu ești rădăcina acestei ostilități. Prin urmare, du-te tu împotriva lui Arjuna. Acest unchi al tău după mamă este înzestrat cu înțelepciune și respectă datoriile Kshatriya. O, fiu al Gandharii, lasă-l pe acesta dependent de jocuri de noroc să meargă împotriva lui Arjuna în luptă. Acesta, priceput la zaruri, căsătorit cu înșelăciunea, dependent de jocuri de noroc, versat în viclenie și impostură, acest jucător de noroc cunoscător al metodelor de a înșela, îi va învinge pe Pandava în luptă! Alături de Karna, tu ai afirmat adesea cu bucurie, din

nebunie și goliciune a minții, în auzul lui Dhritarashtra, spunând: «O, tată, eu și Karna și fratele meu Duhsasana, acești trei, unindu-ne, vom ucide fiii lui Pandu în luptă». Această făgăduință a ta a fost auzită în fiecare adunare a curții. Îndeplinește-ți jurământul, fii adevărat în cuvânt, cu ei. Acolo dușmanul tău muritor, fiul lui Pandu, stă în fața ta. Respectă datoriile unui Kshatriya. Moartea ta în mâinile lui Jaya ar fi demnă de toată lauda. Ai practicat caritatea. Ai mâncat (tot ce ți-a dorit inima). Ai obținut avere în măsura dorinței tale. Nu ai datorii. Ai făcut tot ce ar trebui să facă un om. Nu te teme. Luptă acum cu fiul lui Pandu." Acestea fiind spuse, bătălia a început.

SECȚIUNEA CLXXXVI

Sanjaya spuse: Când trei sferturi din acea noapte se scurseră, bătălia, O, rege, începu din nou între Kurus și Pandavas. Ambele părți erau pline de bucurie. Arjuna, conducătorul de car al Suryei, slăbind splendoarea lunii, a apărut, făcând ca lumina să capete o nuanță arămie. Estul fu curând roșiatic de razele roșii ale soarelui, care semănau cu o placă circulară de aur. Atunci toți războinicii oștilor Kuru și Pandava, descălecând din care, de pe cai și din vehicule trase de oameni, stătură, cu mâinile împreunate, în fața soarelui și rostiră rugăciunile zorilor de dimineață. Oastea Kuru, fiind împărțită în două corpuri, Drona, având-l pe Duryodhana în fața sa, se îndreptă (cu una dintre acele divizii) împotriva Somakas, Pandavas și Panchalas. Văzând oastea Kuru împărțită în două corpuri, Madhava i se adresă lui Arjuna și spuse: „Ținându-ți dușmanii în stânga, așază această divizie (comandată de Drona) în dreapta ta." Ascultând sfaturile lui Madhava în privința Kurus, Dhananjaya se mută în stânga celor doi arcași măreți, anume Drona și Karna. Înțelegând intențiile lui Krishna, cel care supunea orașe ostile, anume Bhimasena, adresându-i-se lui Partha, care se afla atunci în avangarda bătăliei, spuse aceste cuvinte.

Bhimasena spuse: O Arjuna, O Vibhatsu, ascultă aceste cuvinte ale mele. A sosit timpul pentru acel scop pentru care doamnele Kshatriya aduc pe lume fii. Dacă într-un astfel de moment nu te vei strădui să dobândești prosperitate, atunci vei acționa josnic ca un ticălos veritabil. Punându-ți în evidență vitejia, plătește datoria pe care o ai față de Adevăr, Prosperitate, Virtute și Faimă! O, cel mai de frunte dintre războinici, străpunge această formație și păstrează-i în dreapta ta.

Sanjaya a continuat: Astfel îndemnat de Bhima și Kesava, Savyasachin, biruind pe Drona și Karna, a început să reziste inamicului pe toate părțile. Mulți dintre cei mai de frunte dintre Kshatriya (dintre Kaurava), punându-și în joc toată vitejia, nu au reușit să-l înfrunte pe Arjuna, care avansa în fruntea trupelor sale și care, asemenea unei flăcări mistuitoare, îi mistuia pe cei mai de frunte dintre dușmanii săi. Atunci, Duryodhana, Karna și Sakuni, fiul lui Suvala, au acoperit pe fiul Kuntiei, Dhananjaya, cu ploi de săgeți. Înfrângând armele tuturor acelor războinici, cel mai priceput dintre toți în arme, O, rege, i-a acoperit (la rândul său) cu săgețile sale. Visând să le dezorganizeze armele cu ale sale (și astfel le-a înfrânt pe toate), Arjuna, înzestrat cu o mare ușurință a mâinii și având un control complet asupra simțurilor sale, l-a străpuns pe fiecare dintre acei războinici cu zece săgeți cu vârf ascuțit. Cerul s-a acoperit de praf. Au căzut ploi dese de săgeți. S-a făcut întuneric și s-a auzit un vuiet puternic și teribil. În această stare de lucruri, nici cerul, nici pământul, nici punctele cardinale nu se mai vedeau. Acoperite de praf, toate trupele au orbit. Nici dușmanul, O, rege, nici noi nu ne mai puteam distinge unii pe alții. Din acest motiv, regii au început să lupte, ghidându-se după presupuneri și după numele pe care le strigau. Lipsiți de care, războinicii din care, O, rege, întâlnindu-se, și-au pierdut orice ordine și au devenit o masă încurcată. Caii lor uciși și conducătorii omorâți, mulți dintre ei, devenind inactivi, și-au păstrat viețile și păreau extrem de înfricoșați. Cai uciși cu călăreți cărora le-a fost luată viața au fost văzuți zăcând pe elefanți uciși ca și cum ar fi întinși pe sâni de munte. Atunci Drona, îndepărtându-se de acea bătălie spre nord, și-a luat poziție acolo și părea să semene cu un foc fără fum. Văzându-l îndepărtându-se de luptă spre nord, trupele Pandava, O, rege, au început să tremure. Într-adevăr, văzându-l pe Drona strălucitor și frumos și arzând de energie, inamicul, inspirat de frică, a devenit palid și a ezitat pe câmp, O, Bharata! În timp ce chema armata inamică la luptă și semănând cu un elefant în rut, inamicul a

devenit complet lipsit de speranță de a-l învinge, la fel cum Danava erau lipsiți de speranță de a-l învinge pe Vasava. Unii dintre ei au devenit lipsiți de inimă, iar alții, înzestrați cu energie, au fost inspirați de furie. Și unii au fost plini de uimire, iar alții au devenit incapabili să suporte (provocarea). Și unii dintre regi și-au strâns mâinile, iar alții, înnebuniți de furie, și-au mușcat buzele. Și unii și-au învârtit armele, iar alții și-au frecat brațele; iar unii, posedați de mare energie și suflete sub control deplin, s-au năpustit asupra lui Drona. Panchalașii în special, loviți de săgețile lui Drona, O, monarhule, deși suferind mari dureri, au continuat să lupte în bătălie.[246] Apoi Drupada și Virata au înaintat, în acea bătălie, împotriva lui Drona, acel războinic de neînvins, care se avânta astfel pe câmpul de luptă. Apoi, O, rege, cei trei nepoți ai lui Drupada și acei mari arcași, anume Chediții, au înaintat și ei împotriva lui Drona în acea confruntare. Drona, cu trei săgeți ascuțite, a luat viețile celor trei nepoți ai lui Drupada. Lipsiți de viață, prinții au căzut la pământ. Drona apoi a învins în acea bătălie pe Chediți, pe Kaikeya și pe Srinjaya. Acel mare războinic pe car, anume fiul lui Bharadwaja, a învins apoi toți Matsyașii. Drupada, umplut de furie, și Virata, în acea bătălie, au aruncat ploi de săgeți, O, rege, asupra lui Drona. Deviind acea ploaie de săgeți, Drona, zdrobitorul de Kshatriya, i-a acoperit pe Drupada și pe Virata cu săgețile sale. Acoperiți de Drona, ambii acei războinici, cu furie, au început să-l străpungă pe câmpul de luptă cu săgețile lor. Drona, O, monarhule, plin de furie și de dorința de răzbunare, a tăiat, cu două săgeți cu vârf lat, arcurile ambilor săi antagoniști. Virata, plin de furie, a trimis în acea confruntare zece lănci și zece săgeți spre Drona din dorința de a-l ucide. Iar Drupada, în mânie, a aruncat spre carul lui Drona o suliță teribilă din fier și împodobită cu aur și asemănătoare unui șarpe mare. Drona a tăiat, cu un număr de săgeți ascuțite și cu vârf lat, acele zece lănci (ale lui Virata), și cu alte săgeți acea suliță (a lui Drupada) împodobită cu aur și pietre de *lapis lazuli*. Apoi acel zdrobitor de dușmani, anume fiul lui Bharadwaja, cu două săgeți bine călite și cu vârf lat, i-a trimis pe Drupada și pe Virata în locuința lui Yama. După căderea lui Virata și Drupada, și măcelul Kshatriyașilor, Chediților, Matsyașilor și Panchalașilor, și după căderea celor trei eroi, anume cei trei nepoți ai lui Drupada, nobilul Dhrishtadyumna, văzând acele isprăvi ale lui Drona, s-a umplut de furie și de jale, și a jurat în mijlocul tuturor războinicilor cu urechi, spunând: „Fie ca faptele mele bune din toate actele mele religioase, precum și energia mea de Kshatriya și de Brahma să fie pierdute, dacă Drona scapă viu de mine astăzi, sau dacă reușește să mă învingă!”[247] După ce a făcut acel jurământ în mijlocul tuturor arcașilor, acel ucigaș de eroi ostili, anume prințul Panchalașilor, sprijinit de propria sa divizie, a înaintat spre Drona. Panchalașii apoi au început să-l lovească pe Drona dintr-o parte, iar Arjuna din alta. Duryodhana, și Kama, și Sakuni, fiul lui Suvala, și frații uterini ai lui Duryodhana (așezați), conform precedenței lor, au început să-l protejeze pe Drona în luptă. Drona fiind astfel protejat în luptă de acei războinici iluștri, Panchalașii, deși se străduiau viguros, nu puteau nici măcar să-l privească. Atunci Bhimasena, O, tată, s-a înfuriat foarte tare pe Dhrishtadyumna și, O, taur printre oameni, acel fiu al lui Pandu l-a străpuns pe Dhrishtadyumna cu aceste cuvinte fioroase.[248]

Bhimasena spuse: Ce om, fiind considerat un Kshatriya și născut în neamul lui Drupada și fiind cel mai de frunte dintre toți cei ce posedă cunoștințe despre arme, ar privi doar astfel pe inamicul său staționat în fața sa? Ce om, văzându-și tatăl și fiul uciși, și în special, făcând un asemenea jurământ în mijlocul regelui, ar fi astfel indiferent față de inamicul său? Dincolo stă Drona ca un foc umflat de propria sa energie. Într-adevăr, cu arcul și săgețile constituind combustibilul său, el consumă cu energia sa toți Kshatriya. În curând va nimici armata Pandava. Stați voi (ca spectatori) și priviți isprava mea. Împotriva lui Drona însuși voi merge”. După ce spuse aceste cuvinte, Vrikodara, umplut de furie, a pătruns în tabăra lui Drona, a început să asuprească și să risipească acea oaste. Apoi prințul Panchala, Dhrishtadyumna, a pătruns și el în acea mare oaste și s-a angajat în luptă cu Drona. Bătălia a devenit furioasă. O asemenea întâlnire feroce nu am mai

246 În primul rând din 31, textele bengaleze spun *Rajanam*, probabil referindu-se la Drupada. Citirea corectă, însă, este *Rujendra* în cazul vocativ, ca în ediția din Bombay.

247 Redactez acest lucru puțin prea liber. Forma jurământului este: „Lasă-l pe omul acela etc. să-l piardă pe cel de care Drona îl scapă astăzi cu viață sau pe care Drona îl învinge astăzi”.

248 În textele bengaleze, aceasta este o tripletă.

văzut sau auzit niciodată, O, rege, ca aceea care a avut loc la răsăritul soarelui în acea zi. Carele, O, tată, se vedeau încâlcite unul cu altul. Corpurile creaturilor înzestrate cu viață erau împrăștiate pe tot câmpul. Unii, în timp ce mergeau spre o altă parte a câmpului, erau atacați de alții pe drum. Unii, în timp ce fugeau, erau loviți pe spate, iar alții în șolduri. Acea luptă generală a continuat să facă ravagii. În curând însă, soarele de dimineață a răsărit.

SECȚIUNEA CLXXXVII

Sanjaya a continuat: Războinicul, O, rege, astfel înarmat pe câmpul de bătălie, l-a adorat pe Aditya cel cu mii de raze, așa cum se ridica dimineața. Când lumina cu mii de raze, de o strălucire vie, ca aurul arzător, s-a ridicat și lumea a fost luminată, bătălia a început din nou. Aceiași soldați care fuseseră angajați unul cu celălalt înainte de răsăritul soarelui, au luptat din nou unul cu celălalt, O, Bharata, după răsăritul soarelui. Călăreții s-au angajat cu războinicii în care, iar elefanții cu călăreții, și pedestrașii cu elefanții și călăreții cu călăreții, O, taur din rasa Bharata. Uneori, uniți și uneori separat, războinicii se năpusteau unul asupra celuilalt în luptă. După ce au luptat cu vigoare noaptea, mulți, obosiți de efort și slăbiți de foame și sete, și-au pierdut cunoștința. Zgomotul făcut de sunetul gongurilor, de tobele, de urletul elefanților și de vibratul arcurilor încordate cu forță a atins cerurile, O, rege! Zgomotul făcut și de infanteria care se repezea și de armele care cădeau, și de cabalinele care nechează și de carele care se rostogolesc, și de strigătele și urletele războinicilor, a devenit cumplit. Acel zgomot puternic, crescând în fiecare minut, a ajuns la ceruri. Gemetele și vaietele de durere, la căderea pedestrașilor, războinicilor în care și elefanților, au devenit extrem de puternice și pline de compasiune, fiind auzite pe câmp. Când angajamentul a devenit general, ambele părți își ucideau propriii oameni și animale. Aruncate din mâinile eroilor asupra războinicilor și elefanților, movile de săbii au fost văzute pe câmp, asemănătoare cu movile de haine pe locul de spălare. Sunetul, din nou, al săbiilor ridicate și coborâte în brațe eroice semăna cu cel al hainelor bătute la spălat. Acel angajament general, în care războinicii s-au confruntat unul cu altul cu săbii și ciomege și lănci și topoare de luptă, a devenit extrem de înfricoșător. Luptătorii eroici au făcut să curgă un râu acolo, care își croia drum spre tărâmurile celor morți. Curentul era format din sângele elefanților, al cailor și al oamenilor. Armele formau peștii abundenți din el. Era mâlos de sânge și carne. Vaietele de durere și suferință formau urletul său. Stindardele și pânzele formau spuma sa. Atinși de săgeți și de țepi, istoviți de efort, epuizați de munca nopții precedente și extrem de slăbiți, elefanții și caii stăteau nemișcați pe câmpul de luptă. Cu brațele lor (în posturi frumoase), cu frumoasele lor armuri și capetele împodobite cu cercei minunați, războinicii, înarmați cu podoabe de luptă, păreau nespus de strălucitori.[249] În acel moment, din cauza animalelor carnivore și a celor morți și muribunzi, nu mai era cale pentru care pe întreg câmpul. Caii de rasă nobilă și cu un temperament înalt, asemănători elefanților (ca mărime și forță), istoviți de efort, erau văzuți tremurând cu mare greutate, în timp ce trăgeau vehiculele ale căror roți se afundaseră în pământ. Întreaga oștire, O, Bharata, asemănătoare oceanului ca vastitate, s-a tulburat, și plină de suferință, inspirată de teroare, cu excepția doar a lui Drona și Arjuna. Acești doi au devenit refugiul, acești doi au devenit salvatorii, războinicilor din părțile lor respective. Ceilalți, întâlnindu-i pe aceștia doi, au plecat în lăcașul lui Yama. Atunci, vasta oștire a Kurúrilor s-a tulburat foarte mult, iar Panchálii, înghesuiți, nu se mai distingeau. În timpul acelui mare măcel de Kshatriya pe pământ, pe acel câmp de luptă, sporind terorile celor timizi și arătând ca un crematoriu, nici Karna, nici Drona, nici Arjuna, nici Yudhishthira, nici Bhimasena, nici gemenii, nici prințul Panchála, nici Satyaki, nici Duhsasana, nici fiul lui Drona, nici Duryodhana, nici fiul lui Suvala, nici Kripa, nici stăpânul Madrasului, nici Kritavarman, nici alții, nici eu însumi, nici pământul, nici punctele cardinale, nu puteau fi văzuți, O, rege, căci toți, amestecați cu trupele, erau acoperiți de nori de praf. Pe măsură ce înaintau în acea luptă crâncenă și teribilă, când acel nor de praf se ridica, toți au crezut că noaptea venise din nou peste scenă. Nici Kauravii, nici Panchálii, nici Pandavii nu puteau fi deosebiți, nici punctele cardinale, nici cerul, nici pământul, nici chiar terenul plan sau denivelat. Războinicii, dornici de victorie, ucideau dușmani și prieteni, în fapt, pe toți cei pe care îi puteau percepe cu

249 Adopt interpretarea din Bombay a primului rând al acestui vers.

atingerea mâinilor lor. Praful pământesc care se ridicase a fost curând risipit de vânturile care suflau și udat de sângele vărsat. Elefanții și caii și războinicii din care, și soldații de pe jos, scăldați în sânge, arătau la fel de frumoși ca (cerești) pădurii de Parijata. Atunci Duryodhana, Karna, Drona și Duhsasana, acești patru (Kaurava) războinici s-au angajat în luptă cu patru dintre războinicii Pandava, Duryodhana și frații săi, i-au întâlnit pe gemeni (Nakula și Sahadeva). Fiul Rádhei s-a angajat cu Vrikodara, iar Arjuna cu fiul lui Bharadwaja, toate trupele, din toate părțile, priveau acel teribil angajament. Războinicii din care (din ambele armate) priveau în tăcere acel frumos, acel supraomenesc angajament între acei crânceni și de frunte războinici din care, cunoscuți în fiecare mod de război, călare pe carele lor frumoase care făceau diverse evoluții încântătoare. Înzestrați cu mare forță, luptând cu vigoare, și fiecare dorind să-l învingă pe celălalt, s-au acoperit reciproc cu ploi de săgeți, ca norii la sfârșitul verii (vărsând torente de ploaie). Acei bărbați de seamă, călare pe carele lor cu strălucire solară, arătau la fel de frumoși ca masele de nori adunate pe cerul de toamnă. Atunci acei războinici, O, monarh, plini de furie și dorința de răzbunare, toți arcași măreți, strigând, s-au repezit unul la altul cu mare vigoare, ca niște conducători înfuriați de turme de elefanți. Într-adevăr, O, rege, moartea nu se produce până când nu-i vine ceasul, din moment ce toți acei războinici nu au pierit simultan în acea bătălie. Câmpul de bătălie era întins cu brațe și picioare retezate, și capete împodobite cu cercei frumoși, și arcuri și săgeți și lănci și săbii și topoare de luptă și (alte feluri de) topoare, și Nalihas și săgeți cu cap de lamă de ras și săgeți late și țepi și diverse feluri de armuri frumoase, și care frumos sparte în bucăți, și elefanți uciși și care fără stindard sparte ca orașele, și vehicule trase încoace și încolo cu viteza vântului de către cai fără cârmaci, plini de frică, și un număr mare de războinici bine împodobiți și de mare curaj, și evantaie, și platoșe și stindarde căzute, și ornamente și veșminte și ghirlande parfumate, și lanțuri de aur și diademe și coroane și bonete și șiruri de clopoței, și bijuterii purtate pe piept, și cuirase cu guler și bijuterii care împodobesc bonetele, arăta la fel de frumos ca firmamentul împodobit cu stele. Acolo a avut loc o întâlnire între Duryodhana, plin de furie și dorință de răzbunare, și Nakula, plin de aceleași sentimente. Fiul Madri, trăgând cu bucurie sute de săgeți, l-a plasat pe fiul tău în dreapta sa. Atunci a fost răsplătit cu urale puternice. Plasat în dreapta de către vărul său înfuriat, fiul tău, regele Duryodhana, cuprins de furie, a început, în luptă, să-l contracareze minunat pe Nakula din aceeași parte. Atunci, Nakula, înzestrat cu mare energie și familiarizat cu diversele moduri (în care un car poate fi condus), a început să-i reziste fiului tău care încerca să-l contracareze din dreapta sa. Duryodhana, însă, îl rănea pe Nakula cu ploi de săgeți și îl respinse din toate părțile, făcându-l să se retragă. Toate trupele au aplaudat acea ispravă (a fiului tău). Atunci Nakula, adresându-i-se fiului tău, a spus: „Stai, Stai, amintește-ți de toate necazurile tale cauzate de sfaturile tale rele.”

SECȚIUNEA CLXXXVIII

Sanjaya a zis: Apoi Duhsasana, umplut de furie, a năvălit asupra lui Sahadeva, făcând pământul să tremure de viteza feroce a caretei sale. Fiul Madri, însă, acel zdrobitor de dușmani, cu o săgeată cu vârf lat, a tăiat repede capul, împodobit cu coif, al vizitiului adversarului care năvălea. Datorită iuțelii cu care a fost îndeplinit acest act de către Sahadeva, nici Duhsasana, nici vreunul din trupe nu a știut că vizitiul fusese decapitat. Frâiele ne mai fiind ținute de nimeni, armăsarul alergau după bunul lor plac. Atunci Duhsasana a aflat că vizitiul său fusese ucis. Priceput în mânuirea armăsarilor, acel cel mai bun dintre războinicii din care, el însuși și-a stăpânit armăsarii în acea bătălie purtată frumos și cu mare activitate și pricepere. Această ispravă a sa a fost aplaudată de prieteni și dușmani, deoarece călărind în acel car fără vizitiu, el se învârtea fără frică în acea bătălie. Atunci Sahadeva i-a străpuns pe acei armăsari cu săgeți ascuțite. Înviorați de acele săgeți, ei au fugit repede, alergând încolo și încoace. Pentru a apuca frâiele, el și-a lăsat o dată arcul deoparte, și apoi și-a ridicat arcul pentru a-l folosi, lăsând deoparte frâiele. În acele momente, fiul Madri l-a acoperit cu săgeți. Atunci Karna, dorind să-l salveze pe fiul tău, s-a repezit în acel loc. Atunci, Vrikodara, cu mare grijă, l-a străpuns pe Karna în piept și în brațe cu trei săgeți cu vârf lat, trimise din arcul său tras în cea mai mare întindere. Lovit de acele săgeți ca un șarpe lovit cu un băț, Karna s-a oprit și a început să-i reziste lui Bhimasena, trăgând săgeți ascuțite. Atunci, o luptă feroce a avut loc între

Bhima şi fiul Radhei. Amândoi au urlet ca taurii, iar ochii ambilor erau măriţi (de furie). Excitaţi de furie, şi alergând unul spre celălalt, cu mare viteză, au urlat unul la celălalt. Aceşti doi încântători, în bătălie, erau atunci foarte aproape unul de celălalt. Atât de apropiaţi erau încât nu puteau trage uşor săgeţi unul în celălalt. Atunci, a avut loc o confruntare cu bâte. Bhimasena a rupt repede cu bâta sa *Kuvara* carul lui Karna. Această ispravă a sa, O rege, părea foarte minunată. Atunci viteazul fiu al Radhei, luând o bâtă, a aruncat-o spre carul lui Bhima. Bhima, însă, a rupt-o cu propria sa bâtă. Apoi luând din nou o bâtă grea, Bhima a aruncat-o spre fiul lui Adhiratha. Karna a lovit acea bâtă cu numeroase săgeţi cu aripile frumoase, trimise cu mare forţă, şi din nou cu alte săgeţi. Astfel lovită de săgeţile lui Karna, bâta s-a întors spre Bhima, ca un şarpe afectat de incantaţii. Prin ricoşeul acelei bâte, stindardul uriaş al lui Bhima, s-a rupt şi a căzut. Lovit de aceeaşi bâtă, vizitiul lui Bhima şi-a pierdut şi el cunoştinţa. Atunci Bhima, nebun de furie, a trimis opt săgeţi spre Karna, şi stindardul, arcul şi apărătoarea lui de piele, O, Bharata. Măreţul Bhimasena, acel ucigaş de eroi ostili, cu cea mai mare grijă, O, Bharata, a tăiat, cu acele săgeţi ascuţite, stindardele, arcul şi apărătoarea de piele a lui Karna. Acesta din urmă, adică fiul Radhei, luând un alt arc invincibil şi împodobit cu aur, a tras un număr de săgeţi, şi a ucis repede armăsarii lui Bhima de culoarea urşilor, şi apoi pe cei doi vizitii ai săi. Când carea sa a fost astfel avariată, Bhima, acel pedepsitor de duşmani, a sărit repede în careta lui Nakula ca un leu care sare pe vârful unui munte.

Între timp, Drona şi Arjuna, cei doi războinici în car, care aveau cea mai mare experienţă, dascăl şi elev, ambii pricepuţi în mânuirea armelor, O, rege, se luptau unul cu celălalt în bătălie, uimind privirile şi minţile oamenilor prin uşurinţa cu care mânuiau armele şi precizia loviturilor lor, precum şi prin mişcările carelor lor. Văzând această bătălie, asemenea căreia nu mai fusese văzută niciodată, între dascăl şi elev, ceilalţi războinici au încetat să se lupte între ei şi au tremurat. Fiecare dintre aceşti eroi, executând rotaţii frumoase cu carele lor, dorea să-l plaseze pe celălalt în dreapta sa. Războinicii prezenţi acolo le-au admirat vitejia şi au fost plini de uimire. Într-adevăr, acea mare bătălie dintre Drona şi fiul lui Pandu semăna, O, rege, cu cea dintre o pereche de şoimi pe cer pentru o bucată de carne. Toate isprăvile pe care Drona le-a înfăptuit pentru a-l învinge pe fiul lui Kunti au fost anulate de Arjuna care a executat isprăvi similare. Când Drona nu a reuşit să obţină niciun avantaj asupra fiului lui Pandu, fiul lui Bharadwaja, acel războinic cunoscător al evoluţiei tuturor armelor, a invocat armele *Aindra*, *Pasupata*, *Tvashtra*, *Vayavya* şi *Yamya*. De îndată ce acele arme au ieşit din arcul lui Drona, Dhananjaya le-a distrus rapid. Când armele sale au fost astfel distruse cuvenit de Arjuna cu propriile sale arme, Drona l-a învăluit pe fiul lui Pandu cu cele mai puternice arme cereşti. Însă fiecare armă pe care Drona a tras-o asupra lui Partha din dorinţa de a-l învinge, a fost trasă înapoi de Partha pentru a o anula. Văzându-şi toate armele, chiar şi pe cele cereşti, anulate cuvenit de Arjuna, Drona l-a lăudat pe acesta în sinea sa. Acel nimicitor de duşmani, O, Bharata, se considera superior oricărei persoane din lume cunoscătoare a armelor, considerând că Arjuna fusese elevul său. Astfel rezistat de Partha în mijlocul tuturor acelor războinici iluştri, Drona, luptându-se cu vigoare, i-a rezistat cu bucurie lui Arjuna (în schimb), minunându-se în tot acest timp. Atunci, mii de zei şi Gandharva, precum şi Rishi şi grupuri de Siddha, au fost văzuţi pe toate părţile în cer. Umplut (de aceştia, dar şi) de Apsara, Yaksha şi Rakshasa, din nou părea că cerul era întunecat de nori care se adunau. O voce invizibilă, plină de laude pentru Drona şi înalt-sufletul Partha, se auzea revenind în firmament în mod repetat. Când, din cauza armelor trase de Drona şi Partha, toate părţile păreau să se aprindă de lumină, Siddha şi Rishi care erau de faţă au spus: „Aceasta nu este o luptă omenească, nici a Asura, nici a Rakshasa, nici a zeilor, nici a Gandharva. Fără îndoială, aceasta este o înaltă confruntare Brahma. Această luptă este extrem de frumoasă şi foarte minunată. Nu am văzut şi nu am auzit niciodată de ceva asemănător. Acum dascălul îl învinge pe fiul lui Pandu, iar apoi fiul lui Pandu îl învinge pe Drona. Nimeni nu poate găsi nicio diferenţă între ei. Dacă Rudra şi-ar împărţi propria fiinţă în două porţiuni şi s-ar lupta el însuşi cu el însuşi, atunci s-ar putea găsi un exemplu pentru a se potrivi cu aceasta. În altă parte nu se poate găsi un exemplu care să se potrivească. Ştiinţa, adunată într-un singur loc, se află la dascăl; ştiinţa şi mijloacele sunt la fiul lui Pandu. Curajul, într-un singur loc, este la Drona; curajul şi puterea sunt la fiul lui Pandu. Niciunul dintre aceşti războinici nu poate fi oprit de duşmani în luptă. Dacă ar dori, amândoi ar

putea distruge universul împreună cu zeii.” Văzându-i pe aceşti doi tauri printre oameni, toate creaturile invizibile şi vizibile au rostit aceste cuvinte. Înalt-sufletul Drona, atunci, în acea luptă, a invocat arma *Brahma*, afectându-l pe Partha şi pe toate fiinţele invizibile. Atunci, pământul cu munţii, apele şi copacii au tremurat. Au început să bată vânturi puternice. Mările s-au umflat în agitaţie. Combatanţii din armatele Kuru şi Pandava, precum şi toate celelalte creaturi, au fost cuprinşi de frică, atunci când acel războinic ilustru a ridicat acea armă. Fiul lui Partha, O, rege, a anulat fără teamă acea armă cu o armă Brahma proprie, moment în care toată acea agitaţie din natură s-a potolit rapid. În cele din urmă, când niciunul dintre ei nu şi-a putut învinge antagonistul în luptă, a avut loc o angajare generală între armate, provocând o mare confuzie pe câmpul de luptă. În timpul desfăşurării acelei lupte groaznice dintre Drona şi fiul lui Pandu (precum şi a acelei angajări generale), din nou, O, rege, nimic nu putea fi distins. Cerul s-a acoperit cu ploi dense de săgeţi, ca şi cum ar fi fost mase de nori, iar creaturile care zburau în văzduh nu mai puteau găsi o cale de trecere prin elementul lor.

SECŢIUNEA CXC

Sanjaya spuse: În timpul acelui carnagiu înfricoşător de oameni, cai şi elefanţi, Duşasana, O, rege, l-a întâlnit pe Dhrishtadyumna. Călărind pe carul său de aur şi deosebit de chinuit de săgeţile lui Duşasana, prinţul Panchala a plouat cu mânie săgeţile sale asupra cailor fiului tău. Acoperit de săgeţile fiului lui Prishata, O, rege, carul lui Duşasana, cu stindard şi vizitiu, a devenit curând nevăzut. Chinuit de acele ploi de săgeţi, Duşasana, O, monarh, a devenit incapabil să mai stea în faţa ilustrului prinţ al Panchalilor. Forţându-l, prin săgeţile sale, pe Duşasana să se întoarcă, fiul Pritei, împrăştiindu-şi săgeţile, a înaintat împotriva lui Drona în acea bătălie. În acel moment, fiul lui Hridika, Kritavarman, împreună cu trei dintre fraţii săi uterini, au apărut în scenă şi au încercat să se opună lui Dhrishtadyumna. Acei tauri printre oameni, şi anume gemenii, Nakula şi Sahadeva, urmând în urma lui Dhrishtadyumna care înainta astfel ca o flacără arzândă spre Drona, au început să-l protejeze. Apoi, toţi acei mari războinici de pe care, înzestraţi cu putere şi excitaţi de furie, au început să se lovească unul pe altul, având moartea ca scop. De suflete pure şi purtare curată, O, rege, şi având în vedere cerul, ei au luptat după metode drepte, dorind să se învingă unul pe altul. De neam nepătat şi de fapte nepătate, şi înzestraţi cu mare intelect, acei conducători de oameni, având în vedere cerul, au purtat lupte drepte unul cu celălalt. Nu a existat nimic nedrept în acea luptă şi nicio armă nu a fost folosită care să fie considerată nedreaptă. Nici săgeţi zimţate, nici cele numite *nalikas*, nici cele otrăvite, nici cele cu vârfuri din corn, nici cele cu vârfuri multiple, nici cele făcute din oase de tauri şi elefanţi, nici cele cu două capete, nici cele cu vârfuri ruginite, nici cele care nu merg drept, nu au fost folosite de niciunul dintre ei.[250] Toţi au folosit arme simple şi drepte şi au dorit să câştige atât faima, cât şi regiunea de mare binecuvântare luptând corect. Între acei patru războinici ai armatei tale şi cei trei de partea Pândavaşilor, bătălia care a avut loc a fost extrem de cumplită, dar lipsită de orice nedreptate. Apoi Dhrishtadyumna, extrem de iute în mânuirea armelor, văzându-i pe acei viteji şi puternici luptători pe care îi avea armata ta înfrânţi de gemeni (Nakula şi Sahadeva), s-a îndreptat spre Drona. Înfrânţi de acei doi lei printre oameni, acei patru viteji eroi l-au întâmpinat pe cel dintâi asemenea vântului care asaltează un cuplu de munţi (aflaţi în calea sa). Fiecare dintre gemeni – acei mari luptători – a atacat cu un cuplu de săgeţi pe Drona. Văzându-l pe prinţul de neînvins al Panchalilor cum se îndreaptă spre Drona, şi pe acei patru eroi (ai propriei sale armate) angajaţi cu gemenii, Duryodhana, O, monarhule, a năvălit în acel loc, împrăştiind ploi de săgeţi care sorbeau sânge. Văzând aceasta, Satyaki s-a apropiat iute de regele Kuru. Cei doi tigri printre oameni, adică cei doi descendenţi ai lui Kuru şi ai lui Madhu, apropiindu-se unul de celălalt, au dorit să se lovească în luptă. Amintindu-şi comportamentul lor reciproc din copilărie şi reflectând cu plăcere asupra acestuia, s-au privit şi au zâmbit în repetate rânduri. Apoi regele Duryodhana (mental), blamându-şi propria atitudine, i-a spus prietenului său mereu drag, Satyaki: „Vai de mânie, O, prietene, şi vai de dorinţa de răzbunare! Vai de uzanţele Kshatriya, şi vai

250 Toate aceste săgeţi au provocat răni şi nu au putut fi scoase cu uşurinţă. Tolbele cu traiectorii şovăielnice erau blestemate, deoarece combatanţii nu le puteau evita uşor, neştiind asupra cui vor cădea.

de forță și vitejie, din moment ce tu îți îndrepți armele spre mine, și eu la fel spre tine, O, taur al rasei lui Sini! În acele zile îmi erai mai drag decât viața însăși, și eu la fel îți eram ție! Vai, toate acele fapte din copilărie pe care mi le amintesc, atât ale tale, cât și ale mele, au devenit cu totul nesemnificative pe câmpul de luptă! Vai, mânați de mânie și de lăcomie, suntem aici astăzi pentru a ne lupta unul cu celălalt, O, tu al rasei Satwata!" Așteptând să răspundă, O, rege, Satyaki, cunoscător al armelor înalte, luând niște săgeți ascuțite, a replicat zâmbind: „Aceasta nu este o adunare, O, prințe, nici reședința învățătorului nostru, unde în zilele de demult ne jucam împreună." Duryodhana a răspuns: „Unde s-au dus acele jocuri ale copilăriei noastre, O, taur al rasei lui Sini, și, vai, cum a ajuns această luptă asupra noastră? Se pare că influența Timpului este irezistibilă. (Deși suntem îndemnați) de dorința de avere, ce folos mai avem noi de avere, dacă, adunați împreună, suntem acum angajați în luptă, mânați de avariția după bogății."

Sanjaya a spus: Regelui Duryodhana, care a spus așa, Satyaki a răspuns: „Acesta a fost întotdeauna obiceiul Kshatriyalor de a lupta chiar și împotriva învățătorilor lor. Dacă îți sunt drag, O, rege, atunci ucide-mă fără întârziere. puterea și priceperea ta nu vreau să fiu martor la această mare calamitate a prietenilor." După ce a răspuns și a raționat astfel, Satyaki, O, monarh, fără teamă și în totală desconsiderare a vieții, a înaintat rapid împotriva Duryodhanei. Văzându-l înainte, fiul tău l-a primit; într-adevăr, O, rege, fiul tău a turnat asupra lui din neamul lui Sini o ploaie desăvârșită de săgeți. Atunci a început o luptă teribilă între leii raselor lui Kuru și Madhu, asemănătoare cu o confruntare între un elefant și un leu. Apoi Duryodhana, plin de furie, l-a străpuns pe invincibilul Satyaki cu multe săgeți ascuțite, trase din arcul său întins la maximum. Satyaki, în schimb, l-a străpuns rapid pe prințul Kuru cu cincizeci de săgeți ascuțite în acea luptă și încă o dată cu douăzeci, și din nou cu zece săgeți. Apoi, în acea întâlnire, O, rege, fiul tău, zâmbind în același timp, l-a străpuns în schimb pe Satyaki cu treizeci de săgeți trase din arcul său încordat până la ureche. Trăgând apoi o săgeată cu vârf de brici, i-a tăiat în două arcul, cu săgeata fixată pe el, al lui Satyaki. Înzestrat cu mare ușurință în mânuire, acesta din urmă, luând apoi un arc mai rezistent, a tras ploi de săgeți asupra fiului tău. Pe măsură ce acele șiruri de săgeți avansau pentru a-l ucide pe Duryodhana, acesta din urmă, O, rege, le-a tăiat în bucăți, la care trupele au strigat tare. Cu mare viteză, regele Kuru l-a lovit pe Satyaki cu trei și șaptezeci de săgeți, echipate cu pene de aur și înmuiate în ulei și trase din arcul său întins la maximum. Toate acele săgeți ale lui Duryodhana, precum și arcul său, cu săgeata fixată pe el, Satyaki le-a tăiat rapid. Eroul Satwata a dezlănțuit apoi ploi de săgeți asupra antagonistului său. Străpuns adânc de Satyaki și simțind o mare durere, Duryodhana, O, rege, în mare suferință, a căutat adăpost într-un alt car. După ce s-a odihnit o vreme și s-a reîmprospătat, fiul tău a avansat din nou împotriva lui Satyaki, trăgând ploi de săgeți asupra caretei acestuia. Zâmbind, O, rege, Satyaki a tras neîncetat mulțimi de săgeți asupra caretei lui Duryodhana. Săgețile ambilor se amestecaseră una cu alta în văzduh. În urma acestor săgeți trase de ambele părți, căzând iute pe toate părțile, se înălțau zgomote puternice, ca cele ale unui foc mistuitor care consumă o pădure măreață. Pământul era acoperit des de mii de săgeți trase de amândoi. Și văzduhul se umpluse de ele. Văzând apoi pe cel dintâi dintre luptătorii în care, și anume pe eroul din neamul lui Madhu, ca fiind mai puternic decât Duryodhana, Karna s-a repezit în acel loc, dorind să-l salveze pe fiul tău. Mărinimosul Bhimasena, însă, nu a putut suferi acea încercare a lui Karna. Prin urmare, s-a repezit iute asupra lui Karna, trăgând nenumărate săgeți. Tăind cu cea mai mare ușurință toate acele săgeți ale lui Bhima, Karna i-a tăiat cu propriile sale săgeți arcul lui Bhima, săgețile și vizitiul. Atunci, fiul lui Pandu, Bhima, plin de furie, a luat o bâtă și a zdrobit arcul, stindardul și vizitiul antagonistului său din acea confruntare. Mărinimosul Bhima i-a spart și una dintre roțile carului lui Karna. Karna, însă, a rămas în picioare pe acel car al său, cu o roată ruptă, nemișcat ca (Mem), regele munților. Frumosul său car, care avea acum doar o roată, era purtat de stegarii săi, asemenea carului cu o singură roată al lui Surya, tras de cele șapte cai cerești. Neputând suferi isprăvile lui Bhimasena, Karna a continuat să lupte cu acesta, folosind diverse feluri de săgeți și diverse feluri de alte arme în acea confruntare. Bhimasena, de asemenea, plin de furie, a continuat să lupte cu fiul Suta-ului. Când angajamentul a devenit general și confuz, (Yudhishthira), fiul lui Dharma, adresându-se tuturor celor dintâi dintre luptătorii Panchala și

Matsya, a spus: „Cei care ne sunt viața, cei care ne sunt capul, cei dintre noi înzestrați cu mare forță, acei tauri printre oameni sunt toți angajați cu Dhartaraștrii. De ce stați voi așa, ca stupefiați și lipsiți de simțuri? Mergeți acolo unde luptă acei luptători în care ai mei. Alungându-vă temerile și ținând cont de datoriile Kshatriyilor (angajați-vă în luptă), căci apoi, fie învingând, fie uciși, veți dobândi țeluri de dorit. Dacă veți fi biruitori, puteți săvârși diverse jertfe cu daruri din belșug pentru Brahmani. Dacă, pe de altă parte, sunteți uciși, devenind apoi egali cu zeii, veți cuceri multe regiuni de fericire.” Astfel îndemnați de rege, acei viteji și puternici luptători în care s-au angajat în luptă, respectând datoriile Kshatriyilor, s-au repezit iute asupra lui Drona. Panchalașii apoi, dintr-o parte, l-au asaltat pe Drona cu nenumărate săgeți, în timp ce alții conduși de Bhimasena au început să-l opună din altă parte. Pandavașii aveau trei luptători în care, vicleni și puternici. Aceștia erau Bhimasena și gemenii (Nakula și Sahadeva). Aceștia i-au spus lui Dhananjaya cu voce tare: „Grăbește-te, O, Arjuna, și alungă Kurii din apropierea lui Drona. Dacă învățătorul poate fi lăsat fără protecție, Panchalașii îl pot ucide ușor.” Astfel abordat, Partha s-a repezit brusc asupra Kauravașilor, în timp ce Drona s-a repezit asupra Panchalașilor conduși de Dhrishtadyumna. Într-adevăr, în acea a cincea zi (sub comanda lui Drona), acei viteji combatanți, O Bharata, au fost doborâți și zdrobiți cu mare iuțeală (de către fiul lui Bharadwaja).

SECȚIUNEA CXCI

Sanjaya spuse: Atunci Drona a provocat o mare măcelărire în rândul Panchalilor, asemenea măcelului făcut de Însuși Indra în mânie printre Danava în vremurile de demult. Marii războinici călăreți ai armatei Pandava, înzestrați cu forță și energie, deși măcelăriți, O, rege, de armele lui Drona, nu se temeau totuși de Drona în acea bătălie. Într-adevăr, O, monarh, acei călăreți mărinimoși, adică Panchalii și Srinjayii, toți s-au repezit asupra lui Drona însuși, pentru a lupta cu el. Zgomotoase și fioroase erau urletele pe care le scoteau în timp ce se repezeau spre Drona pentru a-l înconjura din toate părțile și erau măcelăriți de el cu săgeți și sulițe. Văzând măcelul Panchalilor în acea bătălie de către ilustrul Drona și văzând armele sale copleșind toate părțile, frica a intrat în inimile Pandavașilor. Văzând acea măcelărie groaznică de cai și oameni în acea bătălie, Pandavașii, O, monarh, au devenit fără speranță de victorie. (Începuseră să-și spună unii altora) „Nu este evident că Drona, acel războinic cunoscător al celor mai puternice arme, ne va mistui pe toți ca o conflagrație vijelioasă care mistuie o grămadă de paie în anotimpul de primăvară? Nu este nimeni capabil să se uite măcar la el în luptă. Cunoscător al căilor moralei, Arjuna (care singur îi este egal) nu va lupta cu el.” Văzându-i pe fiii Kuntī suferind de săgețile lui Drona și inspirați de frică, Kesava, înzestrat cu mare inteligență și devotat binelui lor, i-a vorbit lui Arjuna și i-a spus: ”Acest cel mai bun dintre toți arcașii este incapabil să fie vreodată învins cu forța în bătălie, chiar și de zei cu Vasava în fruntea lor. Când însă își lasă armele deoparte, devine capabil să fie ucis pe câmp chiar și de oameni. Lepădați virtutea, voi, fiii lui Pandu, adoptați acum un oarecare tertip pentru a obține victoria, astfel încât Drona cu carul de aur să nu ne omoare pe toți în bătălie. La căderea (fiului său) Aswatthaman, el va înceta să lupte, cred. Să spună, așadar, cineva că Aswatthaman a fost ucis în luptă.” Acest sfat, însă, O, rege, nu a fost aprobat de Dhananjaya, fiul Kuntīi. Alții l-au aprobat. Dar Yudhishthira l-a acceptat cu mare dificultate. Atunci Bhima, cu brațe puternice, O, rege, a ucis cu un buzdugan un elefant cumplit și uriaș, care zdrobea dușmanii, numit Aswatthaman, din propria sa armată, aparținând lui Indravarman, șeful Malavașilor. Apropiindu-se de Drona atunci în acea bătălie cu o oarecare rușine, Bhimasena a început să exclame cu voce tare: *„Aswatthaman a fost ucis*.” Acel elefant pe nume Aswatthaman, fiind astfel ucis, Bhima a vorbit despre uciderea lui Aswatthaman. Păstrând adevărul în minte, el spunea ceea ce era neadevărat. Auzind aceste cuvinte foarte neplăcute ale lui Bhima și reflectând asupra lor, membrele lui Drona păreau să se dizolve ca nisipul în apă. Amintindu-și totuși de eroismul fiului său, el a ajuns curând să considere acea veste falsă. Auzind, așadar, de moartea sa, Drona nu și-a pierdut curajul. Într-adevăr, revenindu-și repede simțurile, s-a liniștit, amintindu-și că fiul său era de neînvins de către dușmani. Repede s-a năpustit asupra fiului Prishatei, dorind să ucidă pe acel erou care fusese sortit să fie ucigașul său, l-a acoperit cu o mie de săgeți ascuțite, prevăzute cu pene de kanka. Atunci douăzeci de mii de călăreți Panchali

de mare energie l-au acoperit, în timp ce el se avânta în luptă, cu săgeţile lor. Complet acoperit de acele săgeţi, nu-l mai puteam vedea pe acel mare călăreţ care semăna atunci, O, monarh, cu soarele acoperit de nori în anotimpul ploios. Umplut de mânie şi dorind să fie nimiciţi acei bravi Panchali, acel călăreţ mărinimos, acel arzător de duşmani, adică Drona, risipind toate acele săgeţi ale Panchalilor, a invocat apoi arma *Brahma*. În acel moment, Drona arăta strălucitor ca un foc arzător, fără fum. Umplut din nou de furie, viteazul fiu al lui Bharadwaja, măcelărind pe toţi Somaşii, părea investit cu o mare splendoare. În acea bătălie groaznică, el le-a retezat capetele Panchalilor şi le-a tăiat braţele masive, care semănau cu bâte cu ţepi şi erau împodobite cu ornamente de aur. Într-adevăr, acei Kshatriya, măcelăriţi în luptă de fiul lui Bharadwaja, au căzut pe pământ şi s-au răspândit ca arborii smulşi de furtună. Din cauza elefanţilor şi a cailor căzuţi, O, Bharata, pământul, îmbibat cu carne şi sânge, a devenit impracticabil. După ce a ucis douăzeci de mii de călăreţi Panchali, Drona a strălucit în acea bătălie ca un foc arzător, fără fum. Umplut din nou de furie, viteazul fiu al lui Bharadwaja a retezat, cu o săgeată cu vârf lat, capul lui Vasudana de trunchiul său. Ucizând din nou cinci sute de Matsya, şi şase mii de elefanţi, el a ucis zece mii de cai. Văzându-l pe Drona staţionat pe câmp pentru exterminarea rasei Kshatriya, toţi înţelepţii Viswamitra, şi Jamadagni, şi Bharadwaja, şi Gautama, şi Vasishtha, şi Kasyapa, şi Atri, şi Srikatai, Prishnii, Garga, Valkhilii, Marichii, descendenţii lui Bhrigu şi Angiras, şi diverşi alţi înţelepţi cu forme subtile au venit repede acolo, avându-l în frunte pe Purtătorul de ofrande sacrificiale şi, dorind să ducă pe Drona în regiunea lui Brahman, i-au vorbit lui Drona, ornamentul bătăliei, şi i-au spus: „Tu lupţi nejust. A sosit ceasul morţii tale. Depunându-ţi armele în luptă, O, Drona, priveşte-ne aici. După aceasta, nu e potrivit pentru tine să săvârşeşti astfel de fapte extrem de crude. Eşti cunoscut în *Vede* şi ramurile ei. Eşti devotat datoriilor învăluite de adevăr, în special eşti un Brahman. Astfel de fapte nu Ţi se potrivesc. Lasă-ţi armele. Alungă vălul erorii care te învăluie. Aderă acum la calea eternă. Perioada pentru care trebuie să locuieşti în lumea oamenilor s-a împlinit. Tu ai ars, cu arma *Brahma*, oameni de pe pământ care nu sunt familiarizaţi cu armele. Acest act pe care l-ai comis, O, reîntineritule, nu este drept. Pune-ţi armele deoparte în luptă fără întârziere, O Drona, nu mai sta pe pământ. Nu comite, O, reîntineritule, un asemenea act păcătos." Auzind aceste cuvinte ale lor, precum şi pe cele spuse de Bhimasena, şi zărindu-l pe Dhrishtadyumna în faţa sa, Drona a devenit extrem de lipsit de vlagă în luptă. Arzând de durere şi extrem de afectat, el l-a întrebat pe Yudhishthira, fiul Kuntiei, dacă fiul său (Aswatthaman) fusese ucis sau nu. Drona credea cu tărie că Yudhishthira nu ar spune niciodată o minciună nici măcar pentru suveranitatea celor trei lumi. Din acest motiv, taurul printre Brahmani l-a întrebat pe Yudhishthira şi pe nimeni altcineva. El spera la adevărul de la Yudhishthira încă din copilăria acestuia din urmă.

Între timp, O monarh, Govinda, ştiind că Drona, acel războinic de prim rang, era capabil să-i omoare pe toţi Pandava de pe faţa pământului, a devenit foarte tulburat. Adresându-i-se lui Yudhishthira, i-a spus: „Dacă Drona luptă, plin de furie, nici măcar o jumătate de zi, îţi spun cu adevărat, armata ta va fi atunci anihilată. Scapă-ne, aşadar, de Drona. În astfel de circumstanţe, minciuna este mai bună decât adevărul. Prin rostirea unui neadevăr pentru salvarea unei vieţi, nu eşti atins de păcat. Nu există păcat în neadevărul rostit femeilor, sau în căsătorii, sau pentru salvarea unui rege, sau pentru salvarea unui Brahmana."[251] În timp ce Govinda şi Yudhishthira vorbeau astfel unul cu celălalt, Bhimasena (adresându-se regelui) a spus: „De îndată ce am auzit mijlocul prin care Drona cel cu suflet înalt putea fi ucis, punându-mi în aplicare eroismul în luptă, am ucis imediat un elefant măreţ, asemenea elefantului lui Indra însuşi, aparţinând lui Indravarman, şeful Malavaşilor, care se afla în armata ta. Apoi m-am dus la Drona şi i-am spus: „Aswatthaman a fost ucis, O Brahmana! Nu mai lupta. Într-adevăr, O taur printre oameni, învăţătorul nu a crezut în adevărul cuvintelor. Doresc victoria, acceptă sfatul lui Govinda. Spune-i lui Drona, O Rege, că fiul fiicei lui Saradwat nu mai este. Spus de tine, acel taur printre Brahmanas nu va lupta niciodată. Tu, O conducător de oameni, eşti renumit pentru adevăr în cele trei lumi." Auzind aceste cuvinte ale lui Bhima şi înduplecat de sfaturile lui Krishna, şi de asemenea din cauza inevitabilităţii destinului, O monarh, Yudhishthira şi-a făcut inima să cadă de acord să spună ceea ce dorea. Temându-se să

251 Acest verset este omis în textul din Bombay. Nu există însă nicio îndoială cu privire la autenticitatea sa.

rostească un neadevăr, dar dorind cu ardoare victoria, Yudhishthira a spus clar că Aswatthaman era mort, adăugând indistinct cuvântul elefant (după nume). Înainte de asta, carul lui Yudhishthira stătuse la o înălțime de patru degete de suprafața pământului; după ce, însă, spusese acel neadevăr, vehiculul și animalele lui au atins pământul. Auzind aceste cuvinte de la Yudhishthira, marele războinic din care, Drona, lovit de durere pentru moartea (presupusă) a fiului său, a cedat influenței disperării. Prin cuvintele, din nou, ale Înțelepților, el s-a considerat un mare ofensator împotriva Pandavașilor cei cu suflet înalt. Auzind acum despre moartea fiului său, a devenit complet lipsit de bucurie și plin de anxietate; la vederea lui Dhrishtadyumna, O rege, acel pedepsitor al dușmanilor nu a mai putut lupta ca înainte.

SECȚIUNEA CXCII

Sanjaya a spus: Văzându-l pe Drona cuprins de o mare neliniște și aproape fără simțiri de durere, Dhrishtadyumna, fiul regelui Pandya, s-a repezit la el. Acel erou fusese obținut de Drupada, acel conducător al oamenilor, pentru nimicirea lui Drona, printr-un mare sacrificiu, de la Purtătorul ofrandelor sacre. Dorind să-l ucidă pe Drona, acesta a luat un arc de mare forță și care dădea victoria, al cărui țanc (sunet) semăna cu vuietul furtunii, al cărui cablu era dotat cu o mare putere și care era de neînvins și ceresc. Și pe el a așezat o săgeată feroce, asemănătoare unui șarpe cu otravă virulentă și înzestrată cu strălucirea focului. Această săgeată, asemenea unui foc cu flacără puternică, în timp ce se afla în cercul arcului său, arăta ca soarele de toamnă de mare strălucire într-un cerc luminos. Văzând acel arc înflăcărat încovoiat cu forță de fiul lui Prishata, trupele au considerat că aceea era ora finală (a lumii). Văzând acea săgeată țintită spre el, viteazul fiu al lui Bharadwaja a crezut că ceasul de pe urmă al trupului său sosise. Învățătorul s-a pregătit cu grijă să anuleze acea săgeată. Armele, însă, ale acelui suflet nobil, O, monarhule, nu mai apăreau la comanda sa.[252] Armele sale nu se epuizaseră, deși le aruncase neobosit timp de patru zile și o noapte. La epuizarea însă a treimii din a cincea zi, săgețile sale s-au sfârșit. Văzând epuizarea săgeților sale și afectat de durere din cauza morții fiului său, și în consecință și din cauza reticenței armelor cerești de a apărea la chemarea sa, el a dorit să-și lase armele, așa cum fusese cerut și de cuvintele înțelepților. Deși plin de o mare energie, el nu a mai putut lupta ca înainte. Apoi, luând un alt arc ceresc pe care i-l dăduse Angiras, și anumite săgeți care semănau cu o blestemare de Brahman, el a continuat să lupte cu Dhrishtadyumna. El a acoperit pe prințul Pandya cu un nor gros de săgeți și, cuprins de furie, i-a sfărâmat pe antagonistul său furios. Cu săgețile sale ascuțite, le-a tăiat în o sută de bucăți pe cele ale prințului, precum și stindardul și arcul acestuia din urmă. Apoi pe vizitiul antagonistului său. Apoi Dhrishtadyumna, zâmbind, luă un alt arc și îl străpunse pe Drona cu o săgeată ascuțită în centrul pieptului. Străpuns adânc de aceasta și pierzându-și stăpânirea de sine în acea ciocnire, acel puternic arcaș, apoi, cu o săgeată ascuțită și cu vârf lat, îi tăie din nou arcul lui Dhrishtadyumna. Într-adevăr, Drona cel invincibil tăie apoi toate armele, O, rege, și toate arcurile pe care le avea adversarul său, cu excepția doar a buzduganului și a sabiei sale. Plin de furie, el îl străpunse apoi pe Dhrishtadyumna furios, O, alungătorule de dușmani, cu nouă săgeți ascuțite, capabile să ucidă fiecare dușman. Atunci, puternicul războinic pe car, Dhrishtadyumna, cu suflet nemăsurat, invocând arma *Brahma*, făcu ca și caii propriului său car să se amestece cu cei ai inamicilor săi. Înzestrați cu viteza vântului, acei cai care erau roșii și de culoarea porumbeilor, O, taur al rasei lui Bharata, astfel amestecați, arătau extraordinar de frumoși. Într-adevăr, O, rege, acei cai astfel amestecați pe câmpul de luptă, arătau la fel de frumoși ca norii tunători din anotimpul ploios, plini de fulgere. Apoi acel născut de două ori cu suflet nemăsurat tăie îmbinările de fus, îmbinările de roți și (alte) îmbinări ale carului lui Dhrishtadyumna. Lipsit de arc, și făcut fără car, fără cai și fără vizitiu, viteazul Dhrishtadyumna, căzut în mare suferință, apucă un buzdugan. Plin de furie, puternicul războinic pe car, Drona, cu o putere neînvinsă, prin intermediul unui număr de săgeți ascuțite, tăie acel buzdugan, în timp ce era pe punctul de a fi aruncat spre el. Văzându-și buzduganul tăiat de Drona cu săgeți, acel tigru printre oameni, (adică prințul Panchala), apucă o

252 rmele cerești erau toate agenți vii care apăreau la porunca celui care știa să le invoce. Cu toate acestea, ele îl abandonau pe cel a cărui moarte era iminentă, deși invocate cu formulele obișnuite.

sabie fără pată şi un scut strălucitor împodobit cu o sută de luni. Fără îndoială, în acele circumstanţe, prinţul Panchala a decis să pună capăt acelui preeminent dintre învăţători, acelui războinic cu suflet înalt. Uneori, adăpostindu-se în cutia carului său şi alteori călărind pe barele carului său, prinţul se mişca, ridicându-şi săbiile şi învârtindu-şi scutul strălucitor. Puternicul războinic pe car, Dhrishtadyumna, dorind să înfăptuiască, din prostie, un fapt dificil, spera să străpungă pieptul fiului lui Bharadwaja în acea luptă. Uneori, stătea pe jug, şi alteori sub crupa cailor roşii ai lui Drona. Aceste mişcări ale sale au fost foarte aplaudate de toate trupele. Într-adevăr, în timp ce stătea printre hamurile jugului sau în spatele acelor cai roşii, Drona nu găsea ocazia să îl lovească. Toate acestea păreau extrem de minunate. Mişcările atât ale lui Drona, cât şi ale fiului lui Prishata în acea luptă semănau cu lupta unui şoim care se învârte prin văzduh pentru o bucată de carne. Apoi Drona, prin intermediul unei dălţi, străpunse caii albi ai adversarului său, unul după altul, fără a lovi, totuşi, pe cei roşii dintre ei (care aparţineau lui însuşi).[253] Lipsiţi de viaţă, acei cai ai lui Dhrishtadyumna căzură pe pământ. Atunci, caii roşii ai lui Drona însuşi, O, rege, se eliberară de încurcăturile carului lui Dhrishtadyumna. Văzându-i caii ucişi de acel prim dintre Brahmani, fiul lui Prishata, acel puternic războinic pe car, acel prim dintre luptători, nu a putut suporta. Deşi lipsit de carul său, totuşi acel prim dintre toţi suliţaşii, înarmat cu sabia sa, sări spre Drona, O, monarh, ca fiul lui Vinata (Garuda) care se aruncă asupra unui şarpe. Forma, O, rege, a lui Dhrishtadyumna în acel moment, când a căutat să ucidă fiul lui Bharadwaja, semăna cu forma lui Vishnu însuşi în zilele de altădată, când era pe punctul de a-l ucide pe Hiranyakasipu. El a executat diverse evoluţii, într-adevăr. O, Kauravya, fiul lui Prishata, învârtindu-se în acea luptă, a arătat cele o sută douăzeci de feluri diferite de mişcare. Înarmat cu sabia şi cu scutul în mână, fiul lui Prishata se roti şi îşi învârti sabia sus, şi făcu împunsături laterale, şi se avântă înainte, şi alergă lateral, şi sări sus, şi atacă flancurile adversarilor săi şi se retrase înapoi, şi se apropie de duşmani şi îi presă puternic. Practicându-le bine, el arătă şi evoluţiile numite *Bharata*, *Kausika Satwata*, în timp ce se învârtea în acea luptă pentru a provoca distrugerea lui Drona. Văzând acele evoluţii frumoase ale lui Dhrishtadyumna, în timp ce se învârtea pe câmp, cu sabia şi scutul în mână, toţi războinicii, precum şi zeii adunaţi acolo, fură plini de uimire. Regeneratul Drona, atunci, trăgând o mie de săgeţi în mijlocul luptei, tăie sabia lui Dhrishtadyumna precum şi scutul său, împodobit cu o sută de luni. Acele săgeţi pe care Drona le trase, în timp ce lupta de la o distanţă atât de mică, aveau lungimea unei palme. Astfel de săgeţi sunt folosite doar în lupta de aproape. Nimeni altcineva nu are săgeţi de acest fel, cu excepţia lui Kripa, şi Partha, şi Aswatthaman şi Karna, Pradyumna şi Yuyudhana; Abhimanyu avea şi el astfel de săgeţi. Atunci învăţătorul, dorind să-şi ucidă ucenicul care îi era ca propriul fiu, fixă pe coarda arcului său o săgeată înzestrată cu mare iuţeală. Acea săgeată, însă, Satyaki o tăie cu ajutorul a zece săgeţi, chiar în văzul fiului tău, precum şi al lui Karna cu suflet înalt, salvându-l astfel pe Dhrishtadyumna care era pe punctul de a ceda în faţa lui Drona. Atunci Kesava şi Dhananjaya îl văzură pe Satyaki cu o putere de neînvins, care, O, Bharata, se învârtea astfel în şanţurile de car (ale războinicilor Kuru) şi în raza de acţiune a săgeţilor lui Drona şi Karna şi Kripa. Zicând. „*Excelent, Excelent!*”, amândoi îl aplaudară cu voce tare pe Satyaki cu glorie nepieritoare, care distrugea astfel armele celeste ale tuturor acelor războinici. Atunci Kesava şi Dhananjaya se avântară spre Kurui. Adresându-i-se lui Krishna, Dhananjaya spuse: „Priveşte, O, Kesava, acel perpetuator al rasei lui Madhu, adică Satyaki cu adevărată putere, jucându-se în faţa învăţătorului şi a acelor puternici războinici pe car şi bucurându-mă pe mine şi pe gemeni şi pe Bhima şi pe regele Yudhishthira. Cu priceperea dobândită prin practică şi fără aroganţă, priveşte acel îmbunătăţitor al faimei Vrishnilor, adică Satyaki, învârtindu-se în luptă, jucându-se în acelaşi timp cu acei puternici războinici pe car. Toate aceste trupe, precum şi Siddha (în văzduh), văzându-l invincibil în luptă, sunt pline de uimire şi îl aplaudă, spunând: «*Excelent, Excelent!*» Într-adevăr, O, rege, războinicii din ambele armate îl aplaudară pe viteazul Satwata, pentru faptele sale.”

SECŢIUNEA CXCIII

Sanjaya a spus: Văzând acele isprăvi ale eroului Satwata, Duryodhana şi ceilalţi, plini de

253 Adopt interpretarea din Bombay.

furie, l-au încercuit repede pe nepotul lui Sini din toate părţile. Kripa şi Karna, de asemenea de soiul tău, O, stăpâne, în acea bătălie, apropiindu-se repede de nepotul lui Sini, au început să-l lovească cu săgeţi ascuţite. Apoi regele Yudhishthira şi ceilalţi doi Pandava, şi anume cei doi fii ai lui Madri şi Bhimasena cel de mare putere, l-au înconjurat pe Satyaki (pentru a-l proteja). Karna, şi viteazul călăreţ Kripa, şi Duryodhana şi ceilalţi, toţi l-au atacat pe Satyaki, revărsând ploi de săgeţi asupra lui. Nepotul lui Sini, însă, luptând cu toţi acei călăreţi de care, a zădărnicit, O, monarh, acea teribilă aversă de săgeţi, creată atât de brusc de duşmanii săi. Într-adevăr, în acea bătălie cumplită, Satyaki, prin armele sale cereşti, a rezistat cuvenit tuturor acelor arme cereşti îndreptate spre el de acei războinici iluştri. Câmpul de bătălie a căpătat multe înfăţişări crude la acea întâlnire a luptătorilor regali, asemănătoare scenei de altădată când Rudra, plin de furie, distrusese toate creaturile. Braţe şi capete umane şi arcuri, O, Bharata, şi umbrelele smulse (de pe care), şi cozile de iac, au fost văzute zăcând în grămezi pe câmpul de bătălie. Pământul s-a umplut repede de roţi şi care rupte, şi braţe masive retezate de trunchiuri, şi călăreţi curajoşi lipsiţi de viaţă. Şi, O, cel mai de frunte dintre Kurus, un număr mare de războinici, schingiuiţi de săgeţile căzătoare, au fost văzuţi în acea mare bătălie zvârcolindu-se şi chinuindu-se pe pământ în agonia ultimelor spasme ale morţii. În timpul desfăşurării acelei bătălii teribile, asemănătoare întâlnirii din vechime dintre zei şi Asura, regele Yudhishthira cel drept, adresându-se războinicilor săi, a spus: „Puneţi în valoare tot avântul vostru, năvăliţi, voi, mari călăreţi de care, împotriva celui născut din vas! Dincolo, viteazul fiu al lui Prishata se luptă cu Drona! El se străduieşte din toată puterea sa să-l ucidă pe fiul lui Bharadwaja. Judecând după înfăţişarea pe care o are în această mare bătălie, este evident că plin de furie, îl va doborî astăzi pe Drona. Unindu-vă, luptaţi toţi împotriva celui născut din vas!“ Îndemnaţi astfel de Yudhishthira, toţi marii luptători de pe care ai Srinjayasior au năvălit cu mare vigoare să-l ucidă pe fiul lui Bharadwaja. Acel mare luptător pe care, şi anume fiul lui Bharadwaja, a năvălit repede împotriva acelor războinici ce înaintau, ştiind sigur că va muri. Când Drona, cel cu ţintă sigură, a înaintat astfel, pământul s-a cutremurat violent. Vânturi puternice au început să sufle, inspirând frică în rândurile (ostile). Mari meteoriţi au căzut, părând să iasă din soare, arzând puternic pe măsură ce cădeau şi prevestind mare teroare. Armele lui Drona, O, stăpâne, păreau să izbucnească în flăcări. Carele păreau să producă zgomote puternice, iar armăsarii să lase lacrimi. Marele luptător pe care, Drona, părea să-şi piardă energia. Ochiul şi mâna sa stângă au început să zvâcnească. Văzându-l din nou pe fiul lui Prishata în faţa sa şi având în minte cuvintele Rishilor despre ieşirea sa din lume spre cer, a devenit lipsit de vlagă. A dorit apoi să renunţe la viaţă luptând corect. Încercuit din toate părţile de trupele fiului lui Drupada, Drona a început să se avânte în luptă, consumând un număr mare de Kshatriya. Acel sfărâmător de duşmani, după ce a ucis douăzeci şi patru de mii de Kshatriya, apoi a trimis în lăcaşul lui Yama de zece ori câte zece mii, prin săgeţile sale cu vârfuri ascuţite. Ferindu-se cu grijă, el părea să stea în acea bătălie ca un foc fără fum. Pentru exterminarea rasei Kshatriya, el a recurs apoi la arma *Brahma*. Atunci Bhima cel puternic, văzându-l pe ilustrul şi irezistibilul prinţ al Panchalilor fără cai şi fără arme, s-a repezit repede spre el. Văzându-l, lovindu-l pe Drona de la mică distanţă, zdrobitorul de duşmani l-a luat pe Dhrishtadyumna pe care îl avea pe carul său şi i-a spus: „În afară de tine nu mai este niciun alt om care să îndrăznească să lupte cu învăţătorul. Grăbeşte-te să-l ucizi. Povara uciderii lui îţi revine ţie.” Astfel îndemnat de Bhima, Dhrishtadyumna cel cu braţe puternice a luat repede un arc puternic, nou şi superb, capabil să suporte o mare încordare. Plin de furie şi trimiţând săgeţile sale în acea bătălie spre irezistibilul Drona, Dhrishtadyumna l-a acoperit pe învăţător, dorind să-l înfrunte. Cele două ornamente ale bătăliei, ambii fruntaşi ai luptătorilor şi ambii plini de furie, au invocat *Brahma* şi diverse alte arme cereşti. Într-adevăr, O rege, Dhrishtadyumna l-a acoperit pe Drona cu multe săgeţi puternice în acea confruntare. Distrugând toate armele fiului lui Bharadwaja, prinţul Panchala, acel războinic cu glorie neînveşmântată, a început să-i ucidă pe Vasati, Sivii, Valhika şi Kurii, adică pe cei care l-au protejat pe Drona în acea luptă. Într-adevăr, O, rege, trimiţând ploi de săgeţi în toate părţile, Dhrishtadyumna în acel moment sclipea ca însuşi soarele împrăştiindu-şi miile de raze. Drona, însă, a mai tăiat o dată arcul prinţului şi a străpuns vitalele prinţului însuşi cu multe săgeţi. Astfel străpuns, prinţul a simţit o mare durere. Atunci Bhima, cu mare furie, ţinând carul lui Drona, O, monarh, i-a spus încet aceste cuvinte: „Dacă acei nenorociţi dintre Brahmani, nemulţumiţi de

ocupațiile propriei lor caste, dar bine versați în arme, nu ar fi luptat, ordinul Kshatriya nu ar fi fost astfel exterminat. Abținerea de a răni toate creaturile a fost spusă a fi cea mai înaltă dintre toate virtuțile. Brahmanul este rădăcina acelei virtuți. În ceea ce te privește pe tine, tu ești cel mai însemnat dintre toți cei cunoscuți în Brahma. Ucigând toți acei Mleccha și alți războinici, care, totuși, sunt toți angajați în ocupațiile corespunzătoare castei lor, împinși de ignoranță și nebunie, O, Brahmane, și de dorința de avere pentru a-și ajuta fiicele și soțiile; într-adevăr, pentru un singur fiu, nu ți-e rușine? Acela pentru care ai ridicat arme și pentru care trăiești, el, lipsit de viață, zace astăzi pe câmpul de luptă, necunoscut ție și în spatele tău. Regele Yudhishthira cel drept ți-a spus asta. Nu ți se cuvine să te îndoiești de acest fapt." Astfel abordat de Bhima, Drona și-a lăsat arcul. Dorind să-și lase jos și toate armele, fiul lui Bharadwaja cu suflet virtuos a spus cu voce tare: „O Karna, Karna, O, mare arcaș, O Kripa, O Duryodhana, vă spun în repetate rânduri, străduiți-vă cu grijă în luptă. Nu vă lăsați să suferiți niciun rău de la Pandava. În ceea ce mă privește, eu îmi așez armele." Spunând aceste cuvinte, el a început să strige numele lui Aswatthaman cu voce tare. Lăsându-și armele în acea bătălie și așezându-se pe platforma carului său, el s-a dedicat *Yoga* și a asigurat toate creaturile, alungându-le temerile. Văzând acea oportunitate, Dhrishtadyumna și-a adunat toată energia. Lăsându-și arcul formidabil pe car, cu săgeata fixată pe coardă, el a luat o sabie și, sărind din vehiculul său, s-a repezit repede spre Drona. Toate creaturile, oameni și altele, au emis exclamații de jale, văzându-l pe Drona adus astfel sub puterea lui Dhrishtadyumna. S-au auzit strigăte puternice de „*Oh*" și „*Ah*", precum și de „*Oh*" și „*Fie*". În ceea ce-l privește pe Drona însuși, renunțând la armele sale, el se afla într-o stare supremă de liniște. După ce a spus acele cuvinte, el se dedicase *Yoga*. Înzestrat cu o mare strălucire și posedând o înaltă virtute ascetică, el își fixase inima pe Acea Ființă Supremă și Antică, și anume Vishnu. Îndreptându-și fața ușor în jos, și umflându-și pieptul înainte, și închizându-și ochii, și rezemându-se pe calitatea bunătății, și dispunându-și inima spre contemplație, și gândindu-se la monosilaba **Om**, reprezentând Brahma, și amintindu-și de Atotputernicul, suprem și indestructibil Zeu al zeilor, radianta Drona, sau înalta virtute ascetică, învățătorul (Kurilor și Pandava), a plecat spre cerul care este atât de greu de atins chiar și pentru cei pioși. Într-adevăr, când Drona a plecat astfel spre cer, nouă ni s-a părut că erau atunci doi sori pe firmament. Întregul cer era în flăcări și părea o întindere vastă de lumină egală când Bharadwaja cel asemănător soarelui, cu strălucire solară, a dispărut. Confuze sunete de bucurie au fost auzite, rostite de zeii încântați. Când Drona a plecat astfel în regiunea lui Brahma, Dhrishtadyumna stătea, inconștient de toate acestea, lângă el. Numai noi cinci dintre oameni am văzut pe Drona cel cu suflet înalt, absorbit de *Yoga*, mergând spre cea mai înaltă regiune a fericirii. Acești cinci am fost eu, Dhananjaya, fiul Prithăi, și fiul lui Drona, Aswatthaman, și Vasudeva din rasa Vrishni, și regele Yudhishthira cel drept, fiul lui Pandu. Nimeni altcineva, O rege, nu ar fi putut vedea acea glorie a înțeleptului Drona, dedicat *Yoga*, în timp ce părăsea lumea. De fapt, toți oamenii erau inconștienți de faptul că învățătorul a atins regiunea supremă a lui Brahma, o regiune misterioasă chiar și pentru zei și una care este cea mai înaltă dintre toate. Într-adevăr, niciunul dintre ei nu a putut vedea învățătorul, acel pedepsitor de dușmani, mergând în regiunea lui Brahma, dedicat *Yoga* în compania fruntașilor Rishi, corpul său mutilat de săgeți și scăldat în sânge, după ce își lăsase armele. În ceea ce-l privește pe fiul lui Prishata, deși toată lumea striga „*fie, pe el*", totuși, aruncându-și ochii pe capul inert al lui Drona, a început să-l târască. Cu sabia sa, apoi, el a tăiat de pe trunchiul inamicului său acel cap — inamicul său rămânând tăcut în tot acest timp. După ce a ucis fiul lui Bharadwaja. Dhrishtadyumna a fost cuprins de o mare bucurie și a scos urlete de leu, învârtindu-și sabia. De înfățișare de culoare închisă, cu șuvițe albe atârnând până la urechi, acel bătrân de optzeci și cinci de ani obișnuia, numai pentru tine, să alerge pe câmpul de bătălie cu activitatea unui tânăr de șaisprezece ani. Mărinimosul Dhananjaya, fiul Kunti, (înainte ca ceafa lui Drona să fie tăiată) spusese: „O, fiu al lui Drupada, adu învățătorul viu, nu-l ucide. El nu trebuie ucis." Chiar și așa, toate trupele strigaseră. Arjuna, în special, topit de milă, strigase în repetate rânduri. Neglijând, însă, strigătele lui Arjuna, precum și pe cele ale tuturor regilor, Dhrishtadyumna a înjunghiat pe Drona, acel taur printre oameni, pe platforma carului său. Acoperit de sângele lui Drona, Dhrishtadyumna a sărit apoi din car pe pământ. Arătând roșu ca soarele, părea de o ferocitate deosebită. Trupele tale l-au văzut pe Drona ucis astfel în acea bătălie. Apoi

Dhrishtadyumna, acel mare arcaş, O rege, i-a aruncat marele cap al fiului lui Bharadwaja în faţa războinicilor din armata ta. Soldaţii tăi, O, monarh, văzând capul fiului lui Bharadwaja, s-au gândit să fugă şi au fugit în toate direcţiile. Între timp, Drona, urcând pe cer, a intrat pe calea stelară. Prin harul lui Rishi Krishna (Dwaipayana), fiul Satiyavati, am asistat, O, rege, la (adevăratele circumstanţe ale) morţii lui Drona. L-am văzut pe cel ilustru plecând, după ce a urcat pe cer, ca pe o torţă fără fum de strălucire aprinsă. La căderea lui Drona, Kurii, Pandavii şi Srinjayi, toţi au devenit vlăguiţi şi au fugit cu mare viteză. Armata s-a dezintegrat. Mulţi fuseseră ucişi, iar mulţi răniţi de săgeţi ascuţite. Războinicii tăi (în special), la căderea lui Drona, păreau lipsiţi de viaţă. Suferind o înfrângere şi inspiraţi de groază pentru viitor, Kurii s-au considerat lipsiţi de ambele lumi. Într-adevăr, şi-au pierdut toată stăpânirea de sine.[254] Căutând trupul fiului lui Bharadwaja, O, monarh, pe câmpul acoperit cu mii de trunchiuri fără cap, regii nu l-au putut găsi. Pandavii, câştigând victoria şi mari perspective de renume în viitor, au început să scoată sunete puternice cu săgeţile şi cochiliile lor şi au emis urlete puternice de leu. Apoi Bhimasena, O, rege, şi Dhrishtadyumna, fiul Prishata, au fost văzuţi în mijlocul (taberei) Pandava îmbrăţişându-se. Adresându-se fiului lui Prishata, cel care arde duşmanii, şi anume Bhima, a spus: „Te voi îmbrăţişa din nou, O, fiu al Prishata, ca unul încununat de victorie, când acel ticălos fiu de Suta va fi ucis în bătălie, precum şi acel alt ticălos, şi anume Duryodhana.” După ce a spus aceste cuvinte, Bhimasena, fiul lui Pandu, plin de bucurie, a făcut pământul să tremure cu lovituri pe sub braţele sale. Speriate de acel sunet, trupele tale au fugit de la luptă, uitând de datoriile Kshatriyilor şi gândindu-se la fugă. Pandavii, devenind victorioşi, s-au bucurat foarte mult, O, monarh, şi au simţit o mare fericire, derivată din distrugerea duşmanilor lor în bătălie.

SECŢIUNEA CXCIV

Sanjaya spuse: La căderea lui Drona, O, rege, Kuruşii, loviţi de arme, privaţi de conducătorul lor, învinşi şi fugari, au fost plini de efort şi lipsiţi de energie din cauza durerii. Scoţând urlete puternice, privind tristeţea, văzându-şi duşmanii (Pandavaşii) biruitori asupra lor, ei tremurau încontinuu. Ochii le erau plini de lacrimi, iar inimile înspăimântate, ei au devenit, O, rege, melancolici şi fără chef, şi adunaţi în jurul fiului tău. Cu praful pe ei, tremurând (de frică), aruncând priviri goale în toate părţile, şi cu vocea înecată de spaimă, ei semănau cu Daityas după căderea lui Hiranyaksha în zilele de demult. Înconjurat de ei toţi, ca de nişte animale mici lovite de frică, fiul tău, incapabil să rămână în mijlocul lor, s-a retras. Afectaţi de foame şi sete, şi arşi de soare, războinicii tăi, apoi, O, Bharata, au devenit extrem de deprimaţi. Văzând căderea fiului lui Bharadwaja, care semăna cu apusul soarelui pe pământ, sau cu secarea oceanului, sau cu transplantarea Muntelui Meru, sau cu înfrângerea lui Vasava, văzând acea faptă, care nu putea fi privită uşor, Kauravaşii, O, rege, au fugit de frică — teroarea dându-le o viteză mai mare. Stăpânul Gandharilor, Şakuni, văzându-l ucis pe Drona cel cu careta de aur, a fugit cu războinicii caretei diviziei sale, cu o viteză mult mai mare. Chiar şi fiul lui Suta a fugit de frică, luând cu el vasta sa divizie, care se retrăgea cu mare viteză cu toate stindardele sale. Stăpânul Madrasilor, şi anume Şalya, de asemenea, aruncând priviri goale în jur, a fugit de frică, luând cu el divizia sa plină de care, elefanţi şi cai. Fiul lui Saradwat, Kripa, la fel, a fugit, spunând: „*Vai, vai*”, luând cu el divizia sa de elefanţi şi pedestraşi, a cărei parte cea mai mare fusese ucisă. Kritavarman, O, rege, de asemenea, a fugit, purtat de caii săi rapizi, şi înconjurat de rămăşiţele trupelor sale Bhoja, Kalinga, Aratta şi Valhika. Uluka, O rege, văzându-l pe Drona ucis, a fugit cu repeziciune, cuprins de frică şi însoţit de un mare corp de pedestraşi. Chipeş şi înzestrat cu tinereţe şi renumit pentru vitejia sa, Duhsasana, de asemenea, în mare nelinişte, a fugit înconjurat de divizia sa de elefanţi. Luându-i cu el zece mii de care şi trei mii de elefanţi, Vrishasena a fugit şi el cu repeziciune la vederea căderii lui Drona. Însoţit de elefanţii, caii şi carele sale şi înconjurat şi de pedestraşi, fiul tău, puternicul războinic care războia din care, Duryodhana, a fugit şi el, O rege, luându-l cu el rămăşiţa *Samsaptakilor* pe care Arjuna nu-i măcelărise încă. Susarman, O rege, a fugit, văzându-l pe Drona ucis. Călărind pe elefanţi, care şi mânji, toţi războinicii armatei Kaurava au fugit de pe câmp,

254 Lipsiţi de ambele lumi, după ce au susţinut un câmp, au comis un păcat şi au pierdut lumea viitoare.

văzându-l ucis pe Drona, cel cu carul de aur. Unii îndemnându-şi părinţii, alţii fraţii, unii unchii materni, alţii fiii, alţii prietenii, Kauravii au fugit. Alţii îndemnându-şi camarazii de arme, sau fiii surorilor lor, pe rudele lor, au fugit în toate părţile. Cu părul despletit şi însemnele slăbite, toţi au fugit într-un asemenea mod încât nici măcar doi oameni nu puteau fi văzuţi fugind împreună. — Armata Kuru a fost complet distrusă — aceasta era credinţa tuturor. Alţii dintre trupele tale, O rege, au fugit, aruncându-şi armurile. Soldaţii se strigau unul pe altul, O taur al rasei lui Bharata, spunând — „*Stai, stai, nu fugi*”, dar niciunul dintre cei care au spus asta nu a rămas pe câmp. Abandonându-şi vehiculele şi carele împodobite, războinicii, călare pe mânji sau alergând pe jos, au fugit cu mare viteză.

În timp ce trupele, lipsite de energie, fugeau astfel cu viteză, numai fiul lui Drona, Aswatthaman, asemenea unui aligator uriaş care se avântă împotriva curentului unui râu, s-a repezit asupra duşmanilor săi. A izbucnit o luptă înverşunată între el şi mulţi războinici conduşi de Sikhandin şi de Prabhadrakas, de Panchalas, de Chedis şi de Kaikeyas. Măcelărind mulţi războinici din armata Pandava care nu puteau fi învinşi uşor şi scăpând cu greu din strânsoarea luptei, acest erou, având mersul unui elefant înfuriat, a văzut oastea (Kaurava) fugind, hotărâtă la retragere. Înaintând spre Duryodhana, fiul lui Drona, apropiindu-se de regele Kuru, a spus: „De ce, O, Bharata, fug trupele ca şi cum s-ar teme? Deşi fugi aşa, O, monarh, de ce nu le aduni încă în luptă? Nici tu, O, rege, nu pari să fii în firea ta obişnuită. După uciderea acelui leu printre războinicii pe care îi conduceai, O, monarh, forţa ta a ajuns în această stare. O Kaurava, O, rege, toţi aceştia conduşi chiar şi de Karna, nu rămân pe câmp. În nicio bătălie anterioară nu a fugit armata aşa. S-a întâmplat vreun rău trupelor tale, O Bharata?” Auzind aceste cuvinte ale fiului lui Drona în acea ocazie, Duryodhana, acel taur printre regi, s-a simţit incapabil să comunice vestea amară. Într-adevăr, fiul tău părea să se scufunde într-un ocean de tristeţe, ca o barcă eşuată. Văzându-l pe fiul lui Drona în carul său, regele a fost copleşit de lacrimi. Acoperit de ruşine, O, monarh, regele i-a vorbit apoi fiului lui Saradwat, zicând: „Fii binecuvântat, spune tu, înaintea celorlalţi, de ce armata fuge astfel”. Atunci fiul lui Saradwat, O, rege, simţind în mod repetat o mare angoasă, i-a spus fiului lui Drona cum fusese ucis tatăl său.

Kripa a zis: Punându-l pe Drona, cel mai vestit dintre războinicii în care de partea noastră, am început să luptăm doar cu Panchala. Când bătălia a început, Kurii şi Somaka, amestecaţi, au urlat unul la altul şi au început să se doboare reciproc cu armele lor. Pe măsură ce bătălia progresa, Dhartarashţii au început să fie decimaţi. Văzând asta, tatăl tău, plin de furie, a invocat o armă cerească. Într-adevăr, Drona, taurul acela dintre bărbaţi, invocând arma *Brahma*, şi-a ucis duşmanii cu săgeţi cu vârf lat, cu sutele şi miile.[255] Împinşi de soartă, Pandavii, Kaikeyanii, Matsyanii şi Panchalii, O, cel mai de frunte dintre cei reînnoiţi, apropiindu-se de careta lui Drona, au început să piară. Cu arma sa *Brahma*, Drona a trimis în sălaşul lui Yama o mie de războinici viteji şi două mii de elefanţi. De un ten întunecat, cu şuviţele sale grizonate atârnând până la urechi, şi în vârstă de optzeci şi cinci de ani, bătrânul Drona obişnuia să se avânte în luptă ca un tânăr de şaisprezece ani. Când trupele inamice au fost astfel afectate şi regii au fost ucişi, Panchalii, deşi plini de dorinţa de răzbunare, s-au retras din luptă. Când inamicul, întorcându-se, şi-a pierdut parţial ordinea, acel biruitor de duşmani (şi anume Drona), invocând arme cereşti, a strălucit ca soarele răsărit. Într-adevăr, tatăl tău cel viteaz, ajungând în mijlocul Pandavilor şi având săgeţile ca razele care emanau din el, semăna cu soarele de la amiază la care nimeni nu putea privi. Arşi de Drona, ca şi de soarele arzător, au devenit lipsiţi de vlagă şi lipsiţi de energie şi simţuri. Văzându-i astfel afectaţi de Drona cu săgeţile sale, ucigaşul lui Madhu, dorind victoria fiului lui Pandu, a spus aceste cuvinte: „Adevărat, acest cel mai de frunte dintre toţi purtătorii de arme, acest lider al liderilor, este capabil să fie învins în luptă chiar şi de către ucigaşul lui Vritra. Voi, fiii lui Pandu, lăsând deoparte neprihănirea, aveaţi grijă de victorie, ca Drona cel cu careta de aur să nu vă ucidă pe toţi în luptă. Cred că el nu va mai lupta după căderea lui Aswatthaman. Lasă pe cineva să-i spună mincinos că

255 Armele celeste erau invocate cu *mantre*, aşa cum s-a explicat într-o notă anterioară. Erau forţe care creau tot felul de arme tangibile pe care le doreau cei invocaţi. Aici, arma *Brahma* lua forma unor săgeţi cu vârf lat.

Aswatthaman a fost ucis în luptă." Auzind aceste cuvinte, fiul Kuntiei, Dhananjaya, nu a aprobat. Sfatul, totuşi, a fost aprobat de toţi ceilalţi, şi chiar de Yudhishthira cu oarecare dificultate. Apoi, Bhimasena, cu o urmă de ruşine, i-a spus tatălui tău: „Aswatthaman a fost ucis." Tatăl tău, însă, nu l-a crezut. Bănuind că informaţia era falsă, tatăl tău, atât de afectuos cu tine, l-a întrebat pe Yudhishthira dacă erai într-adevăr mort sau nu. Copleşit de frica de o minciună, dar totodată dorind victoria, Yudhishthira, văzând un elefant uriaş, la fel de mare ca un deal şi numit Aswatthaman, aparţinând şefului Malava, Indravarman, ucis pe câmp de Bhima, s-a apropiat de Drona şi i-a răspuns, spunând: „Acel pentru care tu mânuieşti armele, acel pe care te uiţi şi trăieşti, acel fiu al tău atât de drag, şi anume Aswatthaman, a fost ucis. Lipsit de viaţă, zace pe pământul gol ca un leu tânăr." Ştiind pe deplin consecinţele rele ale falsităţii, regele a rostit acele cuvinte celui mai bun dintre Brahmâni, adăugând indistinct cuvântul elefant (după Aswatthaman). Auzind de căderea fiului său, a început să plângă cu voce tare, lovit de durere. Îndemnându-şi (forţa) armelor sale cereşti, nu mai lupta ca înainte. Văzându-l cuprins de anxietate şi aproape fără de simţiri de durere, fiul regelui Panchala, de fapte crude, s-a repezit spre el. Văzându-l pe prinţul care fusese hotărât să fie ucigaşul său, Drona, versat în toate adevărurile despre oameni şi lucruri, şi-a abandonat toate armele cereşti şi s-a aşezat în *Praya* pe câmpul de luptă. Atunci, fiul lui Prishata, apucându-l pe Drona de cap cu mâna stângă şi ignorând avertismentele puternice ale tuturor eroilor, i-a retezat capul. „Drona nu trebuie ucis", chiar acestea erau cuvintele rostite din toate părţile. La fel, şi Arjuna, sărind din careta sa, a alergat repede spre fiul lui Prishata, cu braţele ridicate şi spunând în mod repetat: „O, tu care eşti familiarizat cu căile moralităţii, nu-l ucide pe învăţător, ci adu-l viu." Deşi astfel interzis de către Kaurava, precum şi de Arjuna, Dhrishtadyumna l-a ucis pe tatăl tău. Din această cauză, cuprinsă de frică, oastea fuge în dezordine. Şi noi înşine, din acelaşi motiv, cu mare neîncurajare, O, fără de păcat, facem acelaşi lucru."

Sanjaya a continuat: Auzind de măcelul tatălui său în luptă, fiul lui Drona, ca un şarpe lovit cu piciorul, s-a umplut de o furie feroce. Şi cuprins de mânie, O, stăpâne, Aswatthaman a ars în acea bătălie ca un foc hrănit cu o cantitate mare de combustibil. În timp ce îşi strângea mâinile şi îşi scrâşnea dinţii şi respira ca un şarpe, ochii i s-au făcut roşii ca sângele.

SECŢIUNEA CXCV

Dhritarashtra a zis: Auzind, O Sanjaya, despre măcelul, făcut prin mijloace nedrepte, al tatălui său în vârstă, de către Dhrishtadyumna, ce a spus viteazul Aswatthaman, el, adică, în care se află mereu armele umane şi cele ale lui Varuna şi *Agneya* şi *Brahma* şi *Aindra* şi *Narayana*? Într-adevăr, aflând că învăţătorul, acel desăvârşit dintre oamenii virtuoşi, fusese ucis pe nedrept în bătălie de Dhrishtadyumna, ce a spus Aswatthaman? Drona cel cu suflet înalt, după ce primise ştiinţa armelor de la Rama, i-a împărtăşit (o cunoaştere a) tuturor armelor cereşti fiului său care dorea să-l vadă înzestrat cu toate realizările (de războinic). Există o singură persoană în această lume, anume fiul, şi nimeni altcineva, pe care oamenii doresc să-i depăşească pe ei înşişi. Toţi învăţătorii cu suflet înalt au această caracteristică, anume că ei dezvăluie toate misterele ştiinţei lor fie fiilor, fie discipolilor devotaţi. Devenind ucenicul tatălui său, O, Sanjaya, şi dobândind toate acele mistere cu toate detaliile, fiul fiicei lui Saradwat a devenit un al doilea Drona şi un mare erou. Aswatthaman îi este egal lui Karna în cunoaşterea armelor, lui Purandara în luptă, lui Kartavirya în energie şi lui Vrihaspati în înţelepciune. În tărie, acel tânăr este egal unui munte, iar în energie, focului. În gravitate, el este egal unui ocean, iar în mânie, otrăvii şarpelui. El este cel dintâi dintre toţi călăreţii de care în bătălie, un arcaş ferm şi deasupra oricărei oboseli. În viteză este egal cu vântul însuşi şi se învârteşte în toiul luptei ca Yama în furie. Când este angajat în aruncarea de săgeţi în luptă, pământul însuşi se simte afectat. De o putere care nu poate fi înfrântă, eroul nu oboseşte niciodată din cauza eforturilor. Purificat de *Vede* şi de jurăminte, el este un stăpân absolut al ştiinţei armelor, ca Rama, fiul lui Dasharatha. El este ca oceanul, imposibil de agitat. Auzind că învăţătorul, acel desăvârşit al celor drepţi, fusese ucis pe nedrept în luptă de Dhrishtadyumna, ce a spus, într-adevăr, Aswatthaman? Aswatthaman a fost sortit să fie ucigaşul lui Dhrishtadyumna, la fel cum fiul

lui Yajnasena, prințul Panchalilor, a fost sortit să fie ucigașul lui Drona. Ce a spus oare Aswatthaman, aflând că tatăl său, învățătorul, fusese ucis de crudul, păcătosul și josnicul Dhrishtadyumna cu viziune scurtă?

SECȚIUNEA CXCVI

Sanjaya a spus: Auzind despre măcelul tatălui său de către Dhrishtadyumna, de fapte păcătoase, fiul lui Drona a fost cuprins de durere și furie, O, taur printre bărbați. Cuprins de furie, O, rege, trupul lui pare să se aprindă ca al Distrugătorului atunci când este angajat în măcelărirea creaturilor la sfârșitul *Yugăi*. Ștergându-și în mod repetat ochii plini de lacrimi și scoțând suspine fierbinți de furie, i-a spus lui Duryodhana: ”Am învățat acum cum a fost ucis tatăl meu de acei ticăloși după ce și-a lăsat armele, și cum, de asemenea, un act păcătos a fost comis de Yudhishthira deghizat în virtute![256] Am auzit acum despre acel act neîndreptățit și extrem de crud al fiului lui Dharma. Într-adevăr, celor angajați în luptă, oricare dintre cele două lucruri trebuie să li se întâmple, și anume, victorie sau înfrângere. Moartea în luptă este întotdeauna de lăudat. Acea moarte, în luptă, a unei persoane angajate în luptă, care are loc în circumstanțe de dreptate, nu merită jale, așa cum au observat înțelepții. Fără îndoială, tatăl meu a ajuns în regiunea eroilor. El, întâmpinând o astfel de moarte, nu ar trebui să mă jeluiesc pentru el. Umilința, totuși, a unei apucări a șuvițelor sale de păr, pe care a suferit-o chiar în văzul tuturor trupelor, în timp ce era angajat în mod drept în luptă, îmi sfâșie miezul inimii. Eu trăind, șuvițele tatălui meu au fost apucate, de ce ar trebui oamenii fără copii să dorească descendenți?[257] Oamenii săvârșesc acte neîndreptățite sau îi umilesc pe alții, mișcați de lăcomie sau mânie sau nebunie sau ură sau frivolitate. Fiul crud și cu suflet rău al lui Prishata a comis acest act extrem de păcătos într-o totală ignorare a mea. Dhrishtadyumna, prin urmare, va suferi cu siguranță consecințele teribile ale acelui act, precum și fiul mincinos al lui Pandu, care a acționat atât de greșit. Astăzi, pământul va bea cu siguranță sângele acelui rege Yudhishthira cel drept, care l-a determinat pe învățător să-și lase armele printr-un act de înșelăciune. Jur pe adevăr, O, Kauraveya, precum și pe actele mele religioase, că nu voi purta niciodată povara vieții dacă nu reușesc să extermin Panchalașii. Prin toate mijloacele mă zbat cu Panchalașii în lupte groaznice. Voi ucide cu siguranță în luptă pe Dhrishtadyumna, acel făptaș de fapte neîndreptățite. Blânde sau violente, fie că mijloacele sunt oricare, voi realiza distrugerea tuturor Panchalașilor înainte ca pacea să fie a mea. O, Kaurava! O, tigru printre bărbați, oamenii doresc copii pentru ca, obținându-i, să fie salvați de mari frici atât aici, cât și în viitor. Tatăl meu, totuși, a ajuns în acea stare, ca o creatură fără prieteni, deși eu însumi trăiesc, discipolul și fiul său, asemănător unui munte (în putere). Vai de armele mele cerești. Vai de brațele mele. Vai de vitejia mea. Din moment ce Drona, deși avea un fiu în mine, i-au fost apucate șuvițele de păr! Voi realiza, așadar, O, șef al Bharatașilor, acte, prin care pot fi eliberat de datoria pe care o am față de tatăl meu, acum plecat în lumea de dincolo. Cel bun nu se laudă niciodată. Neștiind, totuși, să suport măcelul tatălui meu, vorbesc despre vitejia mea. Fie ca Pandavașii, cu Janardana printre ei, să vadă energia mea astăzi, în timp ce striveau toate trupele lor, realizând ceea ce este făcut (de către distrugător însuși) la sfârșitul *Yugăi*. Nici zeii, nici Gandharvașii, nici Asurașii, Uragașii și Rakshasașii, nici toți oamenii de frunte, nu mă vor putea învinge astăzi pe careta mea în luptă. Nu este nimeni în lume egal cu mine sau cu Arjuna în cunoașterea armelor. Intru în mijlocul trupelor, ca însuși soarele în mijlocul razelor sale strălucitoare, voi folosi astăzi armele mele cerești. Astăzi, aplicate de mine, nenumărate săgeți, lansate din arcul meu în luptă groaznică, arătându-și energia teribilă, voi zdrobi Pandavașii. Astăzi, toate punctele de compas, O, rege, vor fi văzute de războinicii armatei noastre acoperite cu săgețile mele înaripate cu vârfuri ascuțite, ca și cum ar fi cu torente de ploaie. Împrăștiind ploi de săgeți în toate părțile cu un zgomot puternic, îi voi doborî pe dușmanii mei, ca o furtună care doboară

256 *Dharmadkwajin* înseamnă literalmente o persoană care poartă standardul virtuții, prin urmare, ipocrit, care vorbește cu ipocrizie doar despre virtute și moralitate, dar acționează diferit.

257 Cred că interpretarea corectă este *aputrinas* și nu *putrinas*. Dacă este *putrinas*, tradus literal, sensul este: „De ce ar trebui persoanele care au copii să simtă vreo afecțiune pentru aceștia din urmă?” Este demn de remarcat faptul că autorul Venisamhara a adoptat în mod fizic acest verset, punându-l în gura lui Aswatthaman atunci când a fost introdus în Actul al treilea.

copacii. Nici Vibhatsu, nici Janardana, nici Bhimasena, nici Nakula, nici Sahadeva, nici regele Yudhishthira, nici fiul cu suflet rău al lui Prishata (Dhrishtadyumna), nici Sikhandin, nici Satyaki, O, Kauravya, nu cunosc arma pe care o am, împreună cu *mantrele*, pentru a o răni şi retrage. Altădată, într-o ocazie, Narayana, luând forma unui Brahmana, a venit la tatăl meu. Închinându-i-se, tatăl meu i-a prezentat ofrandele sale în formă corectă. Luându-le el însuşi, Domnul divin i-a oferit să-i dea un dar. Tatăl meu a solicitat apoi acea armă supremă numită *Narayana*. Domnul divin, cel mai de frunte dintre toţi zeii, adresându-i-se tatălui meu, a spus: «Niciun om nu va deveni vreodată egalul tău în luptă. Această armă, totuşi, O, Brahmane, nu trebuie folosită niciodată în grabă. Nu se întoarce niciodată fără a provoca distrugerea inamicului. Nu cunosc pe cine nu ar putea ucide, O, stăpâne! Într-adevăr, ar ucide chiar şi pe cel care nu poate fi ucis. Prin urmare, nu ar trebui folosită (fără cea mai mare deliberare). Această armă puternică, O, cel care arde duşmanii, nu ar trebui să fie aruncată niciodată asupra celor care îşi abandonează carele sau armele în luptă, sau asupra celor care cer milă sau asupra celor care se predau. Cel care caută să-l rănească în luptă pe cel care nu poate fi ucis cu ea, este el însuşi extrem de rănit de ea!»[258] Tatăl meu a primit astfel acea armă. Apoi Domnul Narayana, adresându-se şi mie, a spus: «Cu ajutorul acestei arme, şi tu vei turna diverse ploi de arme cereşti în luptă şi vei străluci de energie ca urmare a ei.» După ce a spus aceste cuvinte, Domnul divin s-a ridicat în cer. Chiar aceasta este istoria armei *Narayana* care a fost obţinută de fiul tatălui meu. Cu aceasta voi alunga şi voi ucide Pandavaşii, Panchalaşii, Matsyaşii şi Kaikeyaşii, în luptă, ca stăpânul lui Sachi care alungă şi ucide Asuraşii. Săgeţile mele, O, Bharata, vor cădea asupra duşmanilor care luptă, în acele forme particulare pe care voi dori să le ia. Rămânând în luptă, voi turna ploi de arme aşa cum doresc. Voi alunga şi voi ucide toţi marii războinici pe care îi am pe car cu săgeţi care zboară în cer, cu vârfuri de fier. Fără îndoială, voi turna nenumărate topoare de luptă asupra inamicului. Cu măreaţa armă *Narayana*, un distrugător cum sunt eu al duşmanilor, voi distruge Pandava, provocând un măcel imens printre ei. Acel ticălos dintre Panchala, (şi anume Dhrishtadyumna), care este un vătămător al prietenilor şi brahmanilor şi al propriului său învăţător, care este un ticălos înşelător cu conduită cea mai reprobabilă, nu va scăpa niciodată de mine astăzi cu viaţă.” Auzind aceste cuvinte ale fiului lui Drona, armata (Kuru) s-a mobilizat. Atunci mulţi dintre cei mai de seamă bărbaţi şi-au suflat cochiliile gigantice. Şi plini de încântare, au bătut tobele şi *dindimele* în mii. Pământul a răsunat de zgomote puternice, tulburat de copitele cailor şi de roţile carelor. Acest urlet puternic a făcut să răsune atât pământul, cât şi firmamentul. Auzind acea uruitură, adâncă ca tunetul norilor, Pandava, acei fruntaşi războinici pe care îi aveau carele, unindu-se, au ţinut sfat unii cu alţii. Între timp, fiul lui Drona, după ce a spus acele cuvinte, O, Bharata, a atins apă şi a invocat arma cerească numită *Narayana*.

SECŢIUNEA CXCVII

Sanjaya a zis: Când arma numită *Narayana* a fost invocată, vânturi puternice au început să sufle cu ploi şi tunete au fost auzite, deşi cerul era senin. Pământul s-a cutremurat şi mările s-au umflat în agitaţie. Râurile au început să curgă în sens contrar. Vârfurile munţilor, O, Bharata, au început să se crape. Diverse animale au început să treacă pe partea stângă a Pandavilor.[259] Întuneric s-a lăsat, soarele a devenit obscur. Feluri diverse de creaturi carnivore au început să coboare pe câmp în veselie. Zeii, Dānavii şi Gāndharva, O, monarhule, toţi au fost cuprinşi de frică. Văzând acea agitaţie cumplită (în natură), toţi au început să se întrebe cu voce tare despre cauză. Într-adevăr, văzând acea armă feroce şi teribilă invocată de fiul lui Drona, toţi regii, cuprinşi de frică, au simţit o mare durere.

Dhritarashtra a zis: Spune-mi, O, Sanjaya, ce sfat au adoptat Pandavii pentru protecţia lui Dhrishtadyumna când au văzut pe Kauravas înaintând din nou la luptă, încurajaţi de fiul lui Drona,

---

258 Ultimul rând din 37 este citit diferit în ediţia din Bombay. Nilakantha acceptă această interpretare, o explică în glosa sa, remarcând că solecismul gramatical care apare în ea este o licenţă. Interpretarea Bengaleză, însă, este mai potrivită.

259 Literal, ”animalele l-au ţinut pe Pandava la dreapta lor”.

care era ars de durere şi nu putea suferi măcelul tatălui său?

Sanjaya continuă: Văzându-i pe Dhartarashthra fugind înaintea lor, Yudhishthira, văzându-i din nou pregătiți pentru o luptă furioasă, i-a vorbit lui Arjuna, spunând: „După ce învățătorul Drona a fost ucis în luptă de Dhrishtadyumna, asemenea marelui Asura Vritra, de către cel care mânuieşte fulgerul, (Kurii), O, Dhananjaya, devenind fără vlagă, şi-au pierdut orice speranţă de victorie. Dorind să se salveze, toți au fugit de la luptă. Unii regi au fugit, călărind care trase de cai pe cursuri neregulate, fără vizitii, lipsiți de stindarde, fanioane şi umbrele, cu Kuvaras-ii şi cutiile lor sparte, şi cu toate echipamentele lor dezordonate. Alții, loviți de panică şi lipsiți de simțuri, lovindu-şi singuri caii de care cu picioarele, au fugit precipitat. Alții, călărind pe care cu juguri, roți şi axe rupte, au fugit, adânc îngrijorați. Alții, călare, erau purtați departe, corpurile lor pe jumătate deplasate din şa. Alții, dezlocuiți din şei şi înfipți cu săgeți în gâtul elefanților, erau purtați iute de acele animale. Alții erau călcați în picioare de elefanți, răniți şi sfărâmați de săgeți, fiindcă erau înconjurați de aceştia. Alții, lipsiți de arme şi de armură, au căzut de pe vehiculele şi animalele lor pe pământ. Alții erau tăiați de roțile carelor, sau zdrobiți de cai şi elefanți. Alții, strigând cu putere după părinții şi fiii lor, au fugit înspăimântați, fără să se mai recunoască între ei, lipsiți de orice vlagă din cauza necazului. Unii, punându-şi pe vehicule fiii, părinții, prietenii şi frații lor, şi scoțându-şi armurile, erau văzuți spălându-le cu apă. După măcelul lui Drona, armata (Kuru), ajunsă în asemenea stare, a fugit precipitat. De către cine a fost ea adunată din nou? Spune-mi, dacă ştii. Se aude tare sunetul de cai nechezând şi elefanți trompetind, amestecat cu zgomotul roților de care. Aceste sunete, atât de aspre, care apar în oceanul Kuru, se revarsă în mod repetat şi îi fac pe oamenii mei să tremure. Acest vacarm teribil, care face părul să se ridice, care se aude acum, parcă ar înghiți cele trei lumi cu Indra în frunte. Cred că acest vacarm teribil este rostit chiar de cel care mânuieşte fulgerul. Este evident că, la căderea lui Drona, Vasava însuşi se apropie (împotriva noastră) de dragul Kauravaşilor. Părul nostru s-a ridicat, cei mai de frunte luptători de care ai noştri sunt cu toții tulburați de angoasă. O, Dhananjaya, auzind acest zgomot puternic şi teribil, te întreb cine este acel mare luptător de care, asemenea domnului zeilor, care adunând această oştire teribilă şi în creştere, o face să se întoarcă?”

Arjuna spuse: Acel care, bazându-se pe energia căruia Kauravii, pregătiți să săvârşească fapte groaznice, îşi umflă scoicile şi stau cu răbdare, cel despre care ai tu îndoieli, O, rege, cu privire la cine poate fi cel care urlă atât de tare, adunând Dhartaraştrii după căderea învățătorului dezarmat, el, care este înzestrat cu modestie, posedă brațe puternice, are mersul unui elefant furios, chip de tigru, săvârşeşte mereu fapte groaznice şi alungă temerile Kurus, cel la naşterea căruia Drona a dăruit o mie de vaci unor Brahmani de mare valoare, el, O rege, care urlă atât de tare, este Aswatthaman. Imediat ce s-a născut, acel erou a nechezat ca şi calul lui Indra şi a făcut cele trei lumi să tremure la acel sunet. Auzind acel sunet, o ființă invizibilă, O stăpâne, (vorbind audibil) i-a dat numele de Aswatthaman (cel cu voce de cal). Acel erou, O, fiu al lui Pandu, urlă astăzi. Fiul lui Prishata, printr-un act extrem de crud, l-a asaltat pe Drona şi i-a luat viața, ca şi cum acesta ar fi fost fără de învățător. Acolo stă învățăcelul acelui Drona. De când prințul Panchalilor mi-a apucat învățătorul de păr, Aswatthaman, încrezându-se în propria sa putere, nu-l va ierta niciodată. Tu, O monarh, i-ai spus învățătorului tău o minciună pentru împărăție! Deşi eşti familiarizat cu tiparele dreptății, totuşi ai săvârşit un act foarte păcătos. Proastă faima ta, în urma uciderii lui Drona, va fi eternă în cele trei lumi cu creaturile lor mobile şi imobile, ca a lui Rama în urma uciderii lui Bali! [260] Despre tine, Drona credea: „Fiul lui Pandu posedă toate virtuțile; el este, de asemenea, discipolul meu. El nu-mi va spune niciodată o minciună.” Gândind astfel, el a dat crezare celor pe care le spuseseşi. Deşi, vorbind despre moartea lui Aswatthaman, adăugase-şi cuvântul „*elefant*”, răspunsul tău către învățător a fost, până la urmă, o minciună deghizată în adevăr. Spusă astfel de tine, puternicul Drona şi-a lăsat armele şi, aşa cum ai văzut, a devenit indiferent (la tot), extrem de agitat

260 Fiul lui Dasaratha, Rama, în timpul exilului său, l-a ucis pe şeful maimuțelor Bali, fratele lui Sugriva, în timp ce Bali era angajat în luptă cu Sugriva. Bali nu-i făcuse niciun rău lui Rama. Acest act a fost întotdeauna considerat o pată asupra lui Rama.

și aproape lipsit de simțuri. Un discipol însuși, lepădând toată morala, și-a ucis astfel învățătorul, plin de afecțiune pentru fiul său, în timp ce acel învățător era plin de tristețe și nu dorea să lupte. Fă-l pe el, care și-a lăsat armele să fie ucis pe nedrept, să apere fiul lui Prishata, dacă poți, cu toți sfetnicii tăi. Noi toți, uniți, nu vom putea apăra azi fiul lui Prishata, care va fi atacat de fiul învățătorului în mânie și durere. Acea ființă supraomenească, care are obiceiul de a-și arăta prietenia pentru toate creaturile, acel erou, auzind de prinderea șuvițelor părului tatălui său, ne va consuma pe toți în luptă astăzi. Deși am strigat în repetate rânduri cu toată puterea mea să i se salveze viața învățătorului, totuși, ignorând strigătele mele și abandonând murirea, un discipol i-a luat viața acelui învățător. Cu toții am petrecut cea mai mare parte a vieții noastre. Zilele care ne-au rămas sunt limitate. Acest act extrem de nedrept pe care l-am comis a pătat acel rămas. Datorită afecțiunii pe care o avea pentru noi, el ne-a fost ca un tată. Conform preceptelor scripturilor, el ne-a fost de asemenea tată. Cu toate acestea, el, învățătorul nostru, a fost ucis de noi pentru dragul unei suveranități de scurtă durată. Dhritarashtra, O, rege, îi dăduse lui Bhishma și Drona întregul pământ, și ce era și mai valoros, toți copiii săi. Deși onorat astfel de inamicul nostru, și deși obținuse astfel de bogății de la el, învățătorul încă ne iubea ca pe propriii săi copii. Cu energie și putere de nezdruncinat, învățătorul a fost ucis, numai pentru că, îndemnat de cuvintele tale, își lăsase armele. În timpul luptei, el era incapabil să fie ucis nici măcar de Indra. Învățătorul era venerabil în ani și dintotdeauna devotat binelui nostru. Cu toate acestea, noi, nedrepți fiind și pângăriți de o superficialitate în comportament, nu ne-am sfiit să-l rănim. Vai, un păcat extrem de crud și foarte grav am comis, deoarece, mișcați de dorința de a ne bucura de plăcerile suveranității, l-am ucis pe acel Drona. Învățătorul meu a fost mereu sub impresia că, datorită dragostei mele pentru el, aș putea, (de dragul lui) să renunț la toate — tată, frate, copii, soție și chiar viața. Și totuși, mișcat de dorința de suveranitate, nu am intervenit când el era pe punctul de a fi ucis. Pentru acest defect, O rege, am căzut deja în iad, învins de rușine, O, stăpâne. Pentru binele regatului, am provocat măcelul celui care era un Brahmana, care era venerabil în vârstă, care îmi era învățător, care își lăsase armele jos și care era atunci devotat, ca un mare ascet, *Yogăi*; prin urmare, moartea îmi este preferabilă vieții!

SECȚIUNEA CXCVIII

Sanjaya a spus: Auzind aceste cuvinte ale lui Arjuna, marii războinici din care prezenți acolo nu au rostit nici un singur cuvânt, O, monarh, plăcut sau neplăcut, către Dhananjaya. Apoi Bhimasena, cel cu brațe puternice, plin de mânie, O, taur al rasei Bharata, mustrându-l pe Arjuna, fiul lui Kunti, a rostit aceste cuvinte: „Tu predici adevăruri de moralitate ca un anahoret care trăiește în păduri sau un Brahmana cu legăminte stricte și simțuri sub control deplin. Un om este numit Kshatriya pentru că îi salvează pe alții de răni și leziuni. Fiind astfel, el trebuie să se salveze de răni și leziuni. Arătând iertare față de cei trei buni (și anume zeii, Brahmanașii și învățătorul), un Kshatriya, îndeplinindu-și datoriile, obține curând pământul, precum și pietatea, faima și prosperitatea.[261] Tu, O, perpetuator al rasei tale, ești înzestrat cu toate atributele unui Kshatriya. Nu este potrivit pentru tine să vorbești ca un neștiutor. O, fiu al lui Kunti, eroismul tău este ca al lui Sakra însuși, stăpânul Sachiei. Nu transgresezi limitele moralității ca oceanul care nu își depășește niciodată țărmurile. Cine nu te-ar venera, văzând că tu cauți virtutea, abandonând mânia pe care ai ținut-o timp de treisprezece ani? Din fericire, O, stăpâne, inima ta astăzi urmează calea virtuții. O, tu cu glorie neștirbită, din fericire, înțelegerea ta se înclină spre compasiune. Cu toate acestea, deși ești înclinat să adopți calea virtuții, regatul ți-a fost smuls în modul cel mai nedrept. Trăgând-o pe soția Draupadi în adunare, dușmanii tăi au insultat-o. Îmbrăcați în coajă de copac și piei de animale, toți am fost exilați în pădure și, deși nu meritam acea situație, dușmanii noștri ne-au forțat totuși să o suportăm timp de treisprezece ani. O, fără de păcat, ai iertat toate aceste circumstanțe, fiecare dintre ele cerând manifestarea mâniei. Fiind legat de datoriile unui Kshatriya, le-ai suportat în tăcere. Amintindu-mi de toate acele acte de nelegiuire, am venit aici cu tine pentru a mă răzbuna pentru ele. (Când, totuși, văd că ești atât de indiferent, de ce?) Eu însumi voi ucide acei triști care

261 Am extins originalul pentru a fi mai clar.

ne-au deposedat de regatul nostru. Tu ai spus odată aceste cuvinte, şi anume: Avântându-ne la luptă, ne vom strădui la maximum de abilităţile noastre. Astăzi, însă, ne mustri. Tu cauţi acum virtutea. Aşadar, acele cuvinte pe care le-ai spus mai înainte erau neadevărate. Suntem deja loviţi de frică. Tu ne zdrobeşti însă miezul inimii cu aceste cuvinte ale tale, O, zdrobitor de duşmani, ca cineva care toarnă acid pe rănile celor răniţi. Lovit de săgeţile tale verbale, inima îmi este sfâşiată. Eşti virtuos, dar nu ştii în ce constă cu adevărat dreptatea, de vreme ce nu te lauzi nici pe tine, nici pe noi, deşi toţi suntem demni de laudă. Când Kesava însuşi este aici, îl lauzi pe fiul lui Drona, un războinic care nu se ridică nici la a şaisprezecea parte din tine, O, Dhananjaya, mărturisindu-ţi propriile greşeli, de ce nu te simţi ruşinat? Pot sfâşia acest pământ de furie, sau pot sfărâma chiar munţii învârtind acea măciucă teribilă şi grea a mea, împodobită cu aur. Ca o furtună, pot doborî copaci gigantici ce arată ca nişte dealuri. Pot, cu săgeţile mele, să resping pe zeii uniţi cu Indra în frunte, împreună cu toţi Rakshasa, O, Partha, şi Asura, Uraga şi fiinţe umane. Ştiindu-mă pe mine, fratele tău, ca fiind astfel, O, taur printre oameni, nu este potrivit pentru tine, O, tu cu putere nemăsurată, să ai vreun fel de teamă de fiul lui Drona. Sau, O, Vibhatsu, stai aici, cu toţi aceşti tauri printre oameni. Singur şi fără sprijin, voi învinge pe acesta în marea luptă, înarmat cu ghioaga mea." După ce Bhima a terminat, fiul regelui Panchala, adresându-se Parthăi, a rostit aceste cuvinte, ca Hiranyakasipu (liderul Daityas) către Vishnu cel furios şi urlător,[262] „O, Vibhatsu, înţelepţii au statornicit acestea ca fiind datoriile Brahmanilor, şi anume: asistarea la sacrificii, predarea, oferirea de daruri, efectuarea de sacrificii, primirea de daruri şi studiul ca al şaselea. Dintre aceste şase, la care a fost Drona, omorât de mine? Căzut de la datoriile propriului său ordin şi practicând pe cele ale ordinului Kshatriya, acel realizator de fapte nelegiuite ne obişnuia să ne oprească prin arme supraomeneşti. Pretinzând că este un Brahmana, el obişnuia să folosească iluzii irezistibile. Printr-o iluzie în sine a fost ucis astăzi. O, Partha, ce este neobişnuit în asta? Drona fiind pedepsit de mine astfel, dacă fiul său, din furie, scoate urlete puternice, ce pierzi tu din asta? Nu mi se pare deloc minunat că fiul lui Drona, îndemnând Kauravas la luptă, le va face să fie ucişi, neputând să îi protejeze el însuşi. Tu eşti familiarizat cu moralitatea. Atunci de ce spui că sunt un ucigaş al învăţătorului meu? Pentru asta m-am născut ca fiu al regelui Panchalaşilor, venind din focul (sacrificial). O, Dhananjaya, cum poţi tu să-l numeşti Brahmana sau Kshatriya, cu care, angajat în luptă, toate faptele, potrivite şi nepotrivite, erau la fel? O, cel mai de seamă dintre oameni, de ce nu ar trebui să fie ucis, prin orice mijloace i-ar sta în putinţă, cel care, lipsit de simţuri de furie, obişnuia să ucidă cu armele *Brahma* chiar şi pe cei care nu cunoşteau armele? Cel nelegiuit este numit de cei drepţi a fi egal cu otrava. Ştiind asta, O, tu care eşti bine versat cu adevărurile moralei, de ce mă ocărăşti, O Arjuna? Războinicul crud al carelor a fost prins şi ucis de mine. Nu am făcut nimic ce ar merita mustrare. De ce atunci, O, Vibhatsu, nu mă felicit? O, Partha, i-am retezat acel cap teribil, asemenea soarelui arzător sau otravă virulentă sau focul *Yuga*-ului care distruge tot, al lui Drona. De ce nu aplauzi un act care merită aplauze? El doar pe rudele mele le-a ucis în luptă şi nu pe ale altcuiva. Spun că, deşi i-am retezat capul, febra inimii mele nu s-a potolit. Chiar miezul inimii mele este străpuns pentru că nu am aruncat acel cap în domeniul *Nishadaşilor*, ca al lui Jayadratha![263] S-a auzit, O, Arjuna, că cineva săvârşeşte păcat prin faptul că nu-şi ucide duşmanii. Chiar acesta este datoria unui Kshatriya, şi anume să ucidă sau să fie ucis. Drona a fost ucis cu dreptate de mine în luptă, O fiu al lui Pandu, la fel cum tu l-ai ucis pe viteazul Bhagadatta, prietenul tău. După ce ţi-ai ucis bunicul în luptă, consideri acel act drept. De ce atunci să consideri că este nedrept din partea mea că mi-am ucis inamicul nenorocit? Din cauza relaţiei noastre, O Partha, nu pot să-mi ridic capul în prezenţa ta şi sunt ca un elefant culcat cu o scară sprijinită de corpul meu (pentru a ajuta creaturile neînsemnate să se urce pe el). Prin urmare, nu se cuvine să mă ocărăşti. Iert toate greşelile vorbelor tale, O Arjuna, de dragul Draupadi şi al copiilor Draupadii şi nu din alt motiv. Este bine cunoscut faptul că ostilitatea mea cu învăţătorul a coborât din tată în fiu. Toţi

---

262 Primul rând al versetului 23 din ediţiile bengaleze este transformat în al doilea rând al acelui verset în textul din Bombay. Se pare însă că există o greşeală în ambele texte. Vishnu l-a ucis pe Hiranyakasipu fără a-i permite acestuia din urmă să-i spună ceva. Vezi *Vishnu Purana*, dacă în loc de *Hiranyakasipu Harim*, traducerea este *Hiranyakasipu Haris*, atunci versul poate fi conectat cu discursul lui Bhima, iar comparaţia ar deveni mai potrivită.

263 *Nishadaşii* au fost şi sunt până în ziua de azi cea mai joasă castă din India.

oamenii din această lume o cunosc. Voi, fii ai lui Pandu, nu sunteți familiarizați cu ea? Fiul cel mai mare al lui Pandu nu a fost neadevărat în vorbire. Eu însumi, O Arjuna, nu sunt păcătos. Nenorocitul Drona era un dușman al discipolilor săi. Luptă acum. Victoria va fi a ta."

SECȚIUNEA CXCIX

Dhritarashtra a zis: Strălucitul personaj care studiase cuvenit *Vedele* cu toate ramurile lor, cel în care sălășluise întreaga știință a armelor și a modestiei, cel prin a cărui grație mulți oameni de frunte sunt încă în stare să înfăptuiască isprăvi supraomenești pe care nici zeii înșiși nu le pot înfăptui cu multă grijă, vai, când el, și anume acel Drona, fiul unui mare Rishi, a fost insultat în fața tuturor de către josnicul, ticălosul, meschinul și păcătosul Dhrishtadyumna, ucigașul propriului său învățător, n-a fost niciun Kshatriya care să simtă nevoia să-și arate mânia? Rușine ordinului Kshatriya, și rușine mâniei în sine! Spune-mi, O, Sanjaya, ce au zis fiii Prithei, precum și toți ceilalți arcași regali din lume, auzind de uciderea lui Drona, prințului din Panchala.

Sanjaya a spus: Auzind aceste cuvinte ale fiului lui Drupada, cu faptele sale strâmbe, toate persoanele prezente acolo, O, monarhule, au rămas perfect tăcute. Arjuna, însă, aruncând priviri oblice către fiul lui Prishata, părea, cu lacrimi și suspine, să-l mustre, spunând: „*Fie, fie*". Yudhishthira și Bhima și gemenii și Krishna și ceilalți stăteau rușinați. Satyaki, însă, O, rege, a rostit aceste cuvinte: „Nu este aici niciun om care să-l ucidă fără întârziere pe acest păcătos, pe acest om josnic, care rostește astfel de cuvinte rele? Pandavii te condamnă cu toții pentru această faptă păcătoasă a ta, la fel cum brahmanii condamnă o persoană din clasa *Chandala*. După ce ai comis un act atât de atroce, după ce ai atras cenzura tuturor oamenilor cinstiți, nu ți-e rușine să deschizi gura în mijlocul unei adunări atât de respectabile? O, nenorocitule demn de dispreț, de ce nu ți s-au despicat limba și capul în sute de bucăți când erai pe punctul de a-ți ucide propriul învățător? De ce nu ai fost lovit de acel act păcătos? De vreme ce, după ce ai comis un astfel de act păcătos, te aplauzi din nou în mijlocul oamenilor, atragi asupra ta condamnarea Partașilor și a tuturor Andhakilor și Vrishnilor. După ce ai comis un act atât de atroce, afișezi din nou o astfel de ură față de învățător. Pentru aceasta meriți moartea din mâinile noastre. Nu are rost să te ținem în viață nici măcar o clipă. Cine altcineva, în afară de tine, O, nenorocitule, ar provoca moartea virtuosului învățător, apucându-l de păr? După ce te-au obținut, O, nenorocitule, strămoșii tăi, timp de șapte generații, și descendenții tăi, tot timp de șapte generații, lipsiți de faimă, s-au scufundat în iad. Tu l-ai acuzat pe Partha, acel taur printre oameni, de uciderea lui Bhishma. Cel din urmă, însă, adică ilustrul personaj, și-a provocat singur moartea. Sincer vorbind, fratele uterin (adică Sikhandin), cel mai mare dintre păcătoși, a fost cauza morții lui Bhishma. Nu există nimeni în lume mai păcătos decât fiii regelui Panchala. Tatăl tău l-a creat pe Sikhandin pentru a-l distruge pe Bhishma. În ceea ce-l privește pe Arjuna, el doar l-a protejat pe Sikhandin, în timp ce Sikhandin a devenit cauza morții ilustrului Bhishma. Avându-te pe tine, care ești condamnat de toți oamenii drepți, și pe fratele tău, printre ei, Panchala au căzut de pe calea dreptății și, pătați de meschinărie, au devenit dușmani ai prietenilor și ai învățătorilor. Dacă vei mai rosti astfel de cuvinte în prezența mea, te voi zdrobi cu buzduganul meu, care este puternic ca fulgerul. Văzându-te pe tine, ucigașul unui Brahmana, deoarece ești vinovat de nimic mai puțin decât uciderea unui Brahmana, oamenii trebuie să se uite la soare pentru a se purifica. Nenorocitule din Panchala, tu, cel cu comportament rău, vorbind mai întâi despre învățătorul meu și apoi despre învățătorul învățătorului meu, nu ți-e rușine?[264] Așteaptă, așteaptă! Suportă o singură lovitură a buzduganului meu! Eu însumi voi suporta multe lovituri ale tale." Astfel mustrat de eroul Satwata, fiul lui Prishata, plin de furie, i s-a adresat zâmbind lui Satyaki, care era furios, cu aceste cuvinte dure.

---

264 Citirea din Bengal este greșită, eu adopt citirea din Bombay, care este *Surorgurunsha bhuyopi*, adică „acest învățător din nou". De fapt, Arjuna era învățător al lui Satyaki; prin urmare, Drona era învățător al învățătorului acestuia din urmă.

Dhrishtadyumna spuse: Ți-am auzit cuvintele, O, tu din rasa lui Madhu, dar te-am iertat. Fiind tu însuți nedrept și păcătos, dorești să-i mustri pe cei drepți și oneşti? Iertarea este lăudată în lume. Păcatul, însă, nu merită iertare. Cel cu suflet păcătos consideră că cel care iartă este lipsit de putere. Eşti un ticălos în comportamentul tău. Eşti un suflet păcătos. Eşti căsătorit cu nedreptatea. Eşti de blamat în orice privință, de la vârful degetului de la picior până la vârful părului. Dorești în continuare să vorbești de rău pe alții? Ce poate fi mai păcătos decât acel act al tău, şi anume, uciderea lui Bhurisravas cel fără brațe, în timp ce stătea în *Praya*, deşi ai avut ajutorul unor arme cereşti? El îşi lăsase armele jos şi tu l-ai ucis. O, tu cu inima strâmbă, ce este în neregulă cu acel act? Cum poate el, O, Satyaki, să blameze un astfel de act, el însuşi stând în *Praya* ca un ascet şi ale cărui brațe fuseseră tăiate de altcineva? Acel viteaz duşman al tău îşi arătase vitejia lovindu-te cu piciorul şi aruncându-te la pământ. De ce nu l-ai ucis atunci, arătându-ți bărbăția? Când Partha îl învinsese deja, atunci tu, acționând în cel mai nedrept mod, l-ai ucis pe viteazul şi curajosul fiu al lui Somadatta. Când Drona a încercat să risipească forțele Pandava, atunci am pornit, trăgând mii de săgeți. După ce tu însuți ai acționat astfel, ca un Chandala, şi după ce tu însuți ai devenit vrednic de mustrare, dorești să mă mustri cu astfel de cuvinte dure? Tu eşti cel care săvârşeşte fapte rele, nu eu, O, ticălosule al rasei Vrishni! Tu eşti sălaşul tuturor faptelor păcătoase. Nu mă mai blama. Taci. Ți se cuvine. Nu mai spune nimic despre asta. Acesta este răspunsul pe care ți-l dau cu buzele mele. Nu mai spune nimic. Dacă, din prostie, vei repeta astfel de cuvinte dure, te voi trimite atunci, în luptă, cu săgețile mele, în lăcaşul lui Yama. Doar prin dreptate, O, nebunule, nu poți învinge duşmanii. Ascultă acum şi faptele nedrepte ale celor din Kuru. Fiul lui Pandu, Yudhishthira, a fost înşelat nedrept de ei cu ceva timp în urmă. O, Satyaki, şi Draupadi a fost persecutată nedrept de ei. Pandavii, împreună cu Krishna, au fost şi ei exilați şi jefuiți de toate bunurile lor, O, nebunule, în mod nedrept. Printr-o faptă nedreaptă, din nou, conducătorul Madrasului ne-a fost luat de către duşman. Printr-o faptă nedreaptă a fost ucis şi fiul lui Subhadra. De această parte, printr-un act nedrept, Bhishma, străməşul Kuru, a fost ucis. Şi Bhurisravas a fost ucis printr-un act nedrept de către tine, care eşti atât de familiarizat cu dreptatea. Chiar astfel au acționat inamicul, precum şi Pandava, în această bătălie. Posedând curaj şi cunoscând moralitatea, toți, O, Satwata, au acționat astfel, pentru a obține victoria. Moralitatea înaltă este dificil de stabilit. În mod similar, imoralitatea poate fi, de asemenea, greu de înțeles. Luptă acum cu Kaurava, fără a te întoarce la casa părinților tăi.

Sanjaya a continuat: Auzind aceste cuvinte aspre şi crude (din gura lui Dhrishtadyumna), binecuvântatul Satyaki a început să tremure din creştet până în picioare. De furie, ochii i s-au făcut de culoarea cuprului. Aşezându-şi arcul pe car, a apucat buzduganul, oftând ca un şarpe. Fugind apoi spre prințul Panchalilor, i-a zis în mare mânie: „Nu-ți voi vorbi aspru, dar te voi ucide, căci meriți să fii ucis.” Văzându-l pe marele Satyaki alergând, din furie şi dorința de răzbunare, la prințul Panchala, ca Yama spre unul asemenea lui însuşi, marele Bhima, îndemnat de Vasudeva, a sărit iute din carul său şi l-a apucat cu brațele. Înzestrat cu mare forță, Satyaki, care alerga cu mare furie, a făcut câțiva paşi, târându-l după el pe marele fiu al lui Pandu, care încerca să-l țină. Atunci Bhima chiar şi-a înfipt picioarele ferm şi s-a oprit la al şaselea pas, cel întâiul dintre cei puternici, taurul rasei lui Sini. Atunci Sahadeva, O, rege, sărind din carul său, i s-a adresat lui Satyaki, ținut astfel ferm de brațele puternice ale lui Bhima, cu aceste cuvinte: „O, tigru printre oameni, O, tu din rasa lui Madhu, nu avem prieteni mai iubiți decât Andhakas, Vrishnis şi Panchalas. La fel, Andhakas şi Vrishnis, în special Krishna, nu pot avea prieteni mai iubiți decât noi. Panchalas, de asemenea, O, tu din rasa Vrishni, chiar de ar căuta toată lumea până la hotarele mării, nu au prieteni mai iubiți decât Pandavas şi Vrishnis. Tu eşti un astfel de prieten pentru acest prinț; şi el este un prieten similar pentru tine. Voi toți ne sunteți la fel cum noi suntem vouă. Fiind tu înțelept în toate datoriile, amintindu-ți acum de datoriile pe care le ai față de prieteni, stăpâneşte această furie a ta, care are ca obiect prințul Panchalilor. Fii calm, O, cel dintâi al rasei lui Sini! Iartă fiul lui Prishata, şi lasă şi fiul lui Prishata să te ierte pe tine. Noi înşine vom practica iertarea. Ce este mai bun decât iertarea?”

În timp ce descendentul lui Sini, O, stăpâne, era astfel liniștit de Sahadeva, fiul regelui Panchala, zâmbind, a rostit aceste cuvinte: „Eliberează-l pe nepotul lui Sini, O, Bhima, care este atât de mândru de vitejia sa în luptă. Lasă-l să vină asupra mea ca vântul care lovește munții, până când, cu săgețile mele ascuțite, O, fiu al lui Kunti, îi voi potoli furia și dorința de luptă și îi voi lua viața. Iată că vin Kauravas. Eu (după ce îl voi opri pe Satyaki) voi îndeplini această mare sarcină a Pandavas care s-a ivit. Sau lasă-l pe Phalguna să reziste tuturor dușmanilor în luptă. În ceea ce mă privește, îi voi tăia capul acestuia cu săgețile mele. El mă confundă cu Bhurisravas, cel fără brațe, în luptă. Eliberează-l. Fie îl voi ucide eu, fie el mă va ucide pe mine.” Auzind aceste cuvinte ale prințului Panchala, puternicul Satyaki, ținut strâns în brațele lui Bhima, suspinând ca un șarpe, a început să tremure. Amândoi, înzestrați cu o mare putere și având brațe puternice, au început să răcnească ca doi tauri. Atunci Vasudeva, O, sire, și regele Yudhishthira cel drept, cu mare efort, au reușit să-i liniștească pe acei eroi. După ce i-au liniștit pe cei doi mari arcași, cei doi eroi, ale căror ochi deveniseră roșii de furie, toată armata Kshatriyas (a Pandava) a pornit împotriva războinicilor armatei inamice pentru luptă.

SECȚIUNEA CC

Sanjaya a spus: Apoi, fiul lui Drona a început să provoace o mare măcelărie în rândul dușmanilor săi în acea bătălie, asemenea lui Însuși Distrugătorul la sfârșitul *Yuga*-ului. Măcelărindu-și inamicii cu săgețile sale cu cap lat, Aswatthaman a ridicat curând acolo un munte de morți. Stindardele carelor formau copacii lui; iar armele, vârfurile sale ascuțite; elefanții fără viață, rocile sale mari; caii, Kimpurușii săi; și arcurile, lianele și plantele sale. Și răsuna de strigătele tuturor creaturilor carnivore, care constituiau populația sa cu pene. Iar spiritele care umblau acolo formau Yakshași.[265] Apoi, urlând puternic, O, taur din rasa Bharata, Aswatthaman și-a repetat din nou jurământul în auzul fiului tău, astfel: „Deoarece fiul Kunti, Yudhishthira, purtând doar înfățișarea exterioară a virtuții, l-a făcut pe învățătorul care era (pe drept) angajat în luptă să-și lase armele, eu, în fața lui, îi voi zdrobi și voi distruge armata. După ce i-am sfâșiat toate trupele, îl voi ucide apoi pe prințul păcătos al Panchalașilor. Într-adevăr, îi voi ucide pe toți, dacă se vor lupta cu mine în bătălie. Îți spun, așadar, adevărul, adună-ți trupele.” Auzind aceste cuvinte ale lui Aswatthaman, fiul tău a adunat trupele, alungându-le temerile cu un răget puternic, de leu. Întâlnirea, apoi, O, rege, care a avut loc din nou între armatele Kuru și Pandava, a devenit la fel de teribilă ca cea a două oceane la flux maxim. Kauravașii înspăimântați și-au văzut temerile alungate de fiul lui Drona. Pandavașii și Panchalașii deveniseră fioroși în urma măcelului lui Drona. Mare a fost violența acelei ciocniri, pe câmpul de luptă, între acei războinici, toți fiind veseli și plini de furie și inspirați de certitudini ale victoriei. Ca un munte care se ciocnește de un munte, sau un ocean de un ocean, O, monarh, a fost acea ciocnire între Kurus și Pandavași. Plini de bucurie, războinicii Kuru și Pandava au bătut mii de tobe. Urletul puternic și asurzitor care se ridica din rândul acelor trupe semăna cu cel al oceanului însuși, atunci când era amestecat (în vechime de zei și Danavași). Apoi, fiul lui Drona, văzând mulțimea Pandavașilor și a Panchalașilor, a invocat arma numită *Narayana*. Atunci, mii de săgeți cu guri în flăcări au apărut pe firmament, asemănătoare șerpilor cu guri de foc, care au continuat să agite Pandavașii. În acea bătălie groaznică, acele săgeți, O, rege, asemenea razelor soarelui însuși, au învăluit într-o clipă toate punctele cardinale, firmamentul și trupele. Bile de fier nenumărate, de asemenea, O, rege, au apărut atunci, asemenea unor corpuri cerești strălucitoare în cerul senin. Sataghanis, unele echipate cu patru și altele cu două roți, și nenumărate bâte, și discuri, cu margini ascuțite ca briciul și strălucitoare ca soarele, au apărut și ele acolo. Văzând firmamentul dens învăluit în acele arme, O, taur din rasa Bharata, Pandavașii, Panchalașii și Srinjayașii, s-au agitat extraordinar. În toate acele locuri, O, conducător de oameni, unde marii călăreți de care ai Pandavașilor luptau în bătălie, acea armă a devenit extrem de puternică. Măcelăriți de arma *Narayana*, ca și cum ar fi fost mistuiți de un incendiu, trupele Pandava au fost extrem de afectate pe

265 *Kimpurushas* erau creaturi legendare, jumătate oameni, jumătate cai. Conform credinței hinduse, fiecare munte avea propriii *Kimpurushas*. *Yakshas* erau un fel de ființe supraomenești care locuiau în săli și munți inaccesibili.

tot câmpul de luptă . Într-adevăr, O, stăpâne, așa cum focul mistuie o grămadă de iarbă uscată vara, tot așa acea armă a mistuit armata Pandușilor. Văzând acea armă care umplea fiecare latură, văzându-și propriile trupe distruse în număr mare, regele Yudhishthira cel drept, O, stăpâne, a fost cuprins de mare frică. Văzându-și armata în fugă și lipsită de simțuri, și privind pe Partha stând indiferenți, fiul lui Dharma a rostit aceste cuvinte: „O Dhrishtadyumna, fugi cu trupele tale Panchala. O Satyaki, și tu pleacă, înconjurat de Vrishni și Andhaka. Vasudeva, cel cu suflet virtuos, va căuta el însuși mijloacele propriei sale siguranțe. El este competent să ofere sfaturi întregii lumi. Ce nevoie este să-i spunem ce trebuie să facă? Nu ar trebui să mai luptăm. Spun asta tuturor trupelor. În ceea ce mă privește, voi urca cu toți frații mei pe un rug funerar. După ce am traversat oceanele Bhishma și Drona în această bătălie, care sunt imposibil de traversat de către cei lași, voi plonja cu toți ai mei în urma rămasă, reprezentată de fiul lui Drona, în forma copitei unei vaci? Fie ca dorințele regelui Duryodhana să se împlinească astăzi, căci astăzi am ucis în luptă pe învățător, care a avut întotdeauna o asemenea afecțiune prietenoasă față de noi, acel învățător care, fără a-l proteja, l-a lăsat pe copilul neștiutor de luptă, adică pe fiul Subhadrei, să fie ucis de o mulțime de războinici răi, acel învățător care, împreună cu fiul său, stătea indiferent, fără să răspundă, când Krishna, în atâta suferință, târât în adunare și pe cale să fie făcut sclav, l-a rugat să spună adevărul, acel învățător care, în timp ce toți ceilalți războinici erau obosiți, l-a echipat pe Duryodhana cu o armură invulnerabilă când acesta dorea să-l ucidă pe Phalguna și care, după ce l-a echipat astfel, l-a numit să îl protejeze pe Jayadratha, care, cunoscând arma *Brahma*, nu a ezitat să extermine Panchala, conduși de Satyajit, care se străduiseră pentru victoria mea, acel învățător care, în timp ce eram exilați pe nedrept din regatul nostru, ne-a spus liber să mergem în pădure, deși fusese rugat de prietenii noștri să-și rețină permisiunea.[266] Vai, acel mare prieten al nostru a fost ucis! Pentru el, voi pune capăt vieții mele împreună cu prietenii mei.” După ce fiul lui Kunti, Yudhishthira, spusese acestea, cel din neamul lui Dasarha (și anume Kesava), oprind iute trupele, printr-un gest al brațelor sale, să fugă, a rostit aceste cuvinte: ”Aruncați-vă repede armele, cu toții, și coborâți din vehiculele voastre. Acesta este mijlocul orânduit de cel ilustru (și anume Narayana însuși) pentru a zădărnici această armă. Coborâți pe pământ, cu toții, de pe elefanții, caii și carele voastre. Dacă veți sta fără arme pe pământ, această armă nu vă va ucide. În locurile în care veți lupta pentru a potoli forța acestei arme, Kaurava vor deveni mai puternici decât voi. Acei oameni, însă, care vor arunca armele și vor coborî din vehiculele lor, nu vor fi uciși de această armă în această bătălie. Cei care, chiar și în gând, vor lupta împotriva acestei arme, vor fi toți uciși chiar dacă se vor refugia adânc sub pământ.” Războinicii armatei Pandava, auzind, O, Bharata, aceste cuvinte ale lui Vasudeva, și-au aruncat armele și au alungat din inimile lor orice dorință de luptă. Apoi Bhimasena, fiul lui Pandu, văzând războinicii pe punctul de a-și abandona armele, a rostit aceste cuvinte, bucurându-i pe toți: „Nimeni nu ar trebui să-și arunce armele aici. Voi opune acestei arme a fiului lui Drona cu săgețile mele. Cu această bâtă mea grea, împodobită cu aur, voi alerga în această bătălie ca Însuși Distrugătorul, potolind această armă a fiului lui Drona. Nu este niciun om aici care să fie egal cu mine în putere, la fel cum nu este niciun corp ceresc în firmament care să fie egal cu soarele. Văzând aceste două brațe puternice ale mele, asemănătoare cu trunchiurile a doi elefanți măreți, capabile să doboare muntele Himavat. Sunt singura persoană aici care posedă puterea a o mie de elefanți. Sunt fără egal, la fel cum Sakra este cunoscut în cer printre celești. Fie ca oamenii să fie martori astăzi la măiestria acestor două brațe ale mele, cu pieptul lat, în timp ce mă angajez în a încurca arma strălucitoare și aprinsă a fiului lui Drona. Dacă nu este nimeni (altul) capabil să se lupte cu arma lui Narayana, chiar și eu mă voi lupta cu ea astăzi, în văzul tuturor Kurușilor și Pandavașilor. O, Arjuna, O, Vibhatsu, nu ar trebui să-ți pui *Gandiva* deoparte. O pată i se va atașa de tine, precum cea a lunii.” Astfel abordt de Bhima, Arjuna a spus: „O, Bhima, acesta este și marele meu jurământ, și anume că *Gandiva* mea nu va fi folosită împotriva armei lui Narayana, a vacilor și a Brahmanilor.” Astfel informat de Arjuna, Bhima, călăul inamicilor, călărind pe carul său de splendoare solară, al cărui zăngănit semăna cu vuietul norilor, s-a repezit asupra fiului lui Drona. Înzestrat cu mare energie și putere, fiul lui Kunti, datorită ușurimii sale extreme a mâinii, într-o clipă, l-a acoperit pe Aswatthaman cu un duș de arme. Apoi, fiul lui Drona, zâmbindu-i lui Bhima

266 Adopt interpretarea Bombay a celui de-al doilea rând din 35 și consider că Nilakantha o explică corect.

care se năpustea şi adresându-i-se (cu cuvinte potrivite), l-a acoperit cu săgeţi, inspirate de *mantre* şi echipate cu vârfuri înflăcărate. Forma, O, rege, a lui Bhimasena în acea bătălie arăta ca cea a unui munte seara, când este acoperit de foc. Învăluit de acele săgeţi care vomitau foc şi semănau cu şerpi cu guri înflăcărate, parcă acoperite cu scântei de aur, acea armă a fiului lui Drona, îndreptată împotriva lui Bhimasena, a crescut în energie şi putere, O, rege, ca un incendiu ajutat de vânt. Văzând acea armă de o energie teribilă crescând în putere, o panică a cuprins inimile tuturor luptătorilor din armata Pandava, cu excepţia lui Bhima. Apoi toţi, aruncând armele pe pământ, au coborât din carele şi de pe caii lor. După ce au aruncat armele şi au coborât din vehiculele lor, acea armă de energie exagerată a căzut pe capul lui Bhima. Toate creaturile, în special Pandavaşii, au scos strigăte de „*Of*” şi „*Vai*”, văzându-l pe Bhimasena copleşit de energia acelei arme.

SECŢIUNEA CCI

Sanjaya a zis: Văzându-l pe Bhimasena copleşit de acea armă, Dhananjaya, pentru a-i anihila energia, l-a acoperit cu arma *Varuna*. Din cauza lejerităţii braţelor lui Arjuna şi, de asemenea, din cauza forţei de foc care îl învăluia pe Bhima, nimeni nu a putut vedea că acesta din urmă fusese acoperit de arma *Varuna*. Învăluit de arma fiului lui Drona, Bhima, caii, vizitiul şi carele său au devenit imposibil de privit, ca o flacără de foc în mijlocul altui foc. Aşa cum la sfârşitul nopţii, O, rege, toţi luminătorii aleargă spre muntele Asia, tot aşa săgeţile de foc (ale lui Aswatthaman) au început să se îndrepte toate către carele lui Bhimasena. Într-adevăr, însuşi Bhima, carele, caii şi vizitiul său, O, stăpâne, astfel învăluiţi de fiul lui Drona, păreau a se afla în mijlocul unui incendiu. Aşa cum focul (*Yuga*) care mistuie întregul univers împreună cu creaturile sale mobile şi imobile când vine ora dizolvării, intră în cele din urmă în gura Creatorului, tot aşa arma fiului lui Drona a început să pătrundă în corpul lui Bhimasena. Aşa cum nu se poate percepe un foc dacă pătrunde în soare sau soarele dacă intră într-un foc, tot aşa nimeni nu putea percepe acea energie care a pătruns în corpul lui Bhima. Văzând acea armă învăluindu-l pe Bhima din toate părţile, şi văzându-l pe fiul lui Drona umflându-se cu energie şi forţă, acesta din urmă fiind atunci fără adversar, şi observând de asemenea că toţi războinicii armatei Pandava îşi lăsaseră armele şi că toţi marii războinici călare din acea oaste, conduşi de Yudhishthira, îşi întorseseră feţele de la inamic, acei doi eroi, anume Arjuna şi Vasudeva, amândoi înzestraţi cu mare splendoare, coborând repede din carele lor, au alergat spre Bhima. Acei doi oameni puternici, scufundându-se în acea energie născută din forţa armei lui Aswatthaman, au recurs la puterea iluziei. Focul acelei arme nu i-a mistuit, din cauza faptului că îşi lăsaseră armele, precum şi din cauza forţei armei *Varuna*, şi datorită şi energiei pe care o posedau ei înşişi. Apoi Nara şi Narayana, pentru pacificarea armei Narayana, au început să-l tragă cu forţa pe Bhima şi toate armele sale. Tras astfel de ei, fiul Kunti, acel mare războinic călare, a început să urle puternic. Apoi, acea armă teribilă şi de neînvins a fiului lui Drona a început să crească (în forţă şi energie). Atunci Vasudeva, adresându-i-se lui Bhima, a zis: „Cum se face, O, fiu al lui Pandu, că deşi interzis de noi, tu, O, fiu al Kunti, nu te abţii încă de la luptă? Dacă Kurii ar fi putut fi învinşi acum în luptă, atunci noi, precum şi toţi aceşti oameni de frunte, am fi continuat cu siguranţă să luptăm. Priveşte, toţi războinicii din oastea ta au coborât din carele lor. Din acest motiv, O, fiu al Kunti, coboară şi tu din carul tău.” După ce a rostit aceste cuvinte, Krishna l-a coborât pe Bhima din carul său. Acesta din urmă, cu ochii roşii ca sângele de furie, suspina ca un şarpe. Când, însă, a fost tras jos din carul său şi pus să-şi lase armele, arma *Narayana*, acel mistuitor de duşmani, a devenit potolită.

Sanjaya continuă: Când, prin această metodă, energia insuportabilă a acelei arme a fost potolită, toate punctele compasului, cardinale şi secundare, au devenit clare. Briză dulce a început să bată, iar păsările şi animalele au devenit toate liniştite. Caii şi elefanţii au devenit voioşi, la fel şi toţi războinicii, O, conducător al oamenilor! Într-adevăr, când energia teribilă a acelei arme, O, Bharata, a fost potolită, Bhima, de mare inteligenţă, a strălucit asemenea soarelui de dimineaţă. Rămăşiţa oastei Pandava, văzând liniştirea armei *Narayana*, s-a pregătit din nou pe câmp pentru a nimici fiii tăi. Când, după ce acea armă fusese neutralizată, oastea Pandava s-a înşiruit,

Duryodhana, O, rege, adresându-i-se fiului lui Drona, a zis: „O, Aswatthaman, folosește din nou acea armă iute, deoarece Panchala s-au reașezat la loc, dorind victoria.” Apoi, adresat de fiul tău, O, tată, Aswatthaman, oftând fără bucurie, i-a răspuns regelui cu aceste cuvinte: „Acea armă, O, rege, nu poate fi rechemată. Nu poate fi folosită de două ori. Dacă ar fi chemată înapoi, fără îndoială, va ucide pe cel care o cheamă. Vasudeva a neutralizat-o prin metoda pe care ai văzut-o. Din acest motiv, O, conducător al oamenilor, nu s-a realizat nimicirea inamicului în luptă. Înfrângerea și moartea sunt, totuși, același lucru. Mai degrabă, înfrângerea este mai rea decât moartea. Iată, inamicul, învins și forțat să-și lase armele jos, arată ca și cum i-ar fi fost luată viața.” Duryodhana a spus apoi: „O, fiu al învățătorului, dacă stau lucrurile așa, dacă această armă nu poate fi folosită de două ori, atunci să fie uciși acei ucigași ai învățătorului lor cu alte arme, O, cel mai însemnat dintre toți cei ce cunosc armele! În tine se află toate cele cerești, la fel ca în cel cu Trei Ochi (Siva) de energie nemăsurabilă. Dacă nu dorești, nici măcar Purandara în mânie nu poate scăpa de tine.”

Dhritarashtra a spus: După ce Drona a fost ucis cu ajutorul înșelăciunii și arma *Narayana* a fost neutralizată, ce a făcut fiul lui Drona, îndemnat de Duryodhana, când a văzut că Parthas s-au întors din nou la luptă, eliberați de arma *Narayana*, și se îndreptau în fruntea diviziilor lor?

Sanjaya spuse: Amintindu-și masacrul tatălui său, fiul lui Drona, purtând pe stindardul său emblema cozii de leu, plin de furie și lepădând toate temerile, s-a repezit asupra fiului lui Prishata. Grăbindu-se spre el, O, taur între oameni, acel luptător de frunte, cu mare repeziciune, l-a străpuns pe prințul Panchala cu douăzeci și cinci de săgeți mici. Apoi Dhrishtadyumna, O, Rege, l-a străpuns pe fiul lui Drona, care semăna cu un foc arzător, cu șaizeci și patru de săgeți. Și a străpuns vizitiul lui Aswatthaman cu douăzeci de săgeți ascuțite pe piatră și echipate cu pene de aur, și apoi cei patru cai ai săi cu patru săgeți ascuțite. Străpungându-l în repetate rânduri pe fiul lui Drona și făcând pământul să tremure cu urletele sale de leu, Dhrishtadyumna părea apoi angajat în preluarea vieților creaturilor din lume în lupta teribilă. Având moartea ca țintă, viteazul fiu al lui Prishata, O, rege, priceput în arme și înzestrat cu precizie la țintă, s-a repezit apoi singur asupra fiului lui Drona. De suflet nemăsurat, acel luptător de pe care cel mai de frunte, adică prințul din Panchala, a năvălit asupra capului lui Aswatthaman un duș de săgeți. Apoi fiul lui Drona, în acea luptă, a acoperit pe prințul furios cu săgeți cu pene. Și încă o dată, l-a străpuns pe acesta din urmă cu zece săgeți, amintindu-și de uciderea tatălui său. Apoi, tăind stindardul și arcul prințului Panchala cu o pereche de săgeți bine aruncate, echipate cu vârfuri ca niște brici, fiul lui Drona a început să-și macine inamicul cu alte săgeți. În acea luptă teribilă, Aswatthaman și-a făcut calul, vizitiul și caii adversarului fără de care nu mai putea merge, și i-a acoperit și pe adepții săi cu dușuri de săgeți dese. La aceasta, trupele Panchala, O, rege, măcelărite de acele dușuri de săgeți, au fugit înspăimântate și cu mari suferințe. Văzând trupele întorcându-se de la luptă și pe Dhrishtadyumna extrem de afectat, nepotul lui Sini și-a îndemnat rapid careta spre cea a fiului lui Drona. Apoi l-a atacat pe Aswatthaman cu opt săgeți ascuțite. Și încă o dată lovindu-l pe acel războinic furios cu douăzeci de săgeți de feluri felurite, a străpuns vizitiul lui Aswatthaman, și apoi cei patru cai ai săi cu patru săgeți. Cu mari deliberări și arătând o minunată ușurință a mâinii, el a tăiat arcul și stindardul lui Aswatthaman, iar Satyaki a făcut bucăți careta placată cu aur a acestui dușman împreună cu caii săi. Și apoi l-a străpuns adânc pe Aswatthaman în piept cu treizeci de săgeți în acea luptă. Astfel afectat, O, rege, (de Satyaki), și acoperit de săgeți, viteazul Aswatthaman nu știa ce să facă. Când fiul învățătorului a ajuns în acea situație, fiul tău, acel luptător de pe care, însoțit de Kripa și Karna și alții, a început să acopere eroul Satwata cu săgeți. Toți au început rapid să-l străpungă pe Satyaki din toate părțile cu săgeți ascuțite, Duryodhana l-a străpuns cu douăzeci, fiul lui Saradwat, Kripa, cu trei. Și Kritavarman l-a străpuns cu zece, iar Karna cu cincizeci. Și Duhsasana l-a străpuns cu o sută de săgeți, iar Vrishasena cu șapte. Satyaki, însă, O, rege, i-a făcut rapid pe toți acei mari luptători de pe care să fugă de pe câmpul de luptă, deposedați de carele lor. Între timp, Aswatthaman, O, taur al rasei Bharata, și-a recăpătat cunoștința și, oftând în mod repetat de tristețe, a început să se gândească ce ar trebui să facă. Călătorind apoi pe o altă caretă, acel arzător de dușmani, adică fiul lui Drona, a început să i se opună lui Satyaki, trăgând sute de săgeți.

Văzându-l pe Aswatthaman apropiindu-se din nou de el în luptă, viteazul luptător de pe care, Satyaki, l-a făcut din nou neglijent şi l-a făcut să se întoarcă. Atunci Pandavaşii, O, rege, văzând puterea lui Satyaki, şi-au suflat tobele de război cu mare forţă şi au emis urlete puternice de leu. După ce l-a deposedat pe Aswatthaman de caretă, Satyaki, cu putere neînvinsă, a ucis apoi trei mii de viteji luptători de pe care din divizia lui Vrishasena. Şi apoi a ucis cincisprezece mii de elefanţi din forţa lui Kripa şi cincizeci de mii de cai ai lui Sakuni. Atunci, viteazul fiu al lui Drona, O, monarh, călărind pe o altă caretă şi fiind foarte înfuriat pe Satyaki, a pornit împotriva acestuia din urmă, dorind să-l omoare. Văzându-l apropiindu-se din nou, nepotul lui Sini, acel pedepsitor de duşmani, l-a străpuns şi l-a măcelărit din nou cu săgeţi ascuţite, mai feroce decât cele folosite înainte. Străpuns adânc de acele săgeţi de forme felurite de către Yuyudhana, acel mare arcaş, adică fiul furios al lui Drona, i-a spus zâmbind inamicului său şi a spus: „O, nepot al lui Sini, îţi cunosc ataşamentul faţă de Dhrishtadyumna, ucigaşul învăţătorului său, dar nu vei putea să-l salvezi nici pe el, nici pe tine însuţi când eşti atacat de mine. Îţi jur, O, nepot al lui Sini, prin adevăr şi prin austerităţile mele ascetice, că nu voi avea pace până nu voi ucide toţi Panchalaşii. Puteţi uni forţele Pandavaşilor şi ale Vrishnişilor, dar eu voi ucide totuşi Somakaşii.” Zicând acestea, fiul lui Drona a aruncat spre Satyaki o săgeată excelentă şi dreaptă, posedând strălucirea soarelui, la fel cum a aruncat odinioară Indra cu fulgerul său asupra *asura*-ului Vritra. Astfel aruncată de Aswatthaman, acea săgeată, străpungând armura lui Satyaki şi trecând prin corpul său, a intrat în pământ ca un şarpe şuierând care intră în gaura sa. Armura lui, străpunsă, viteazul Satyaki, asemenea unui elefant lovit adânc cu cârligul, se scăldă în sângele ce curgea din rana sa. Arcul său, cu săgeata aşezată, eliberat din strânsoarea mâinii sale, se aşeză pe platforma caretei sale, fără putere şi acoperit în întregime de sânge. Văzându-l astfel, vizitiul său îl îndepărtă repede de fiul lui Drona. Cu o altă săgeată, perfect dreaptă şi echipată cu pene frumoase, acel ce arde duşmanii, anume Aswatthaman, îl lovi pe Dhrishtadyumna între sprâncene. Prinţul Panchala mai fusese rănit de multe ori înainte; de aceea, rănit adânc de acea săgeată, slăbi nespus şi se sprijini apucând stâlpul stindardului său. Văzându-l pe Dhrishtadyumna astfel chinuit de Aswatthaman, ca un elefant furios de un leu, cinci viteji călăreţi ai armatei Pandava, anume Kiritin, Bhimasena, Vrihatkshatra din neamul lui Puru, tânărul prinţ al Chediilor şi Sudarsana, căpetenia Malavaşilor, se repeziră repede asupra lui Aswatthaman. Înarmaţi cu arcuri, toţi aceştia se repeziră cu strigăte de jale. Iar acei eroi înconjurară repede pe fiul lui Drona din toate părţile. Avansând douăzeci de paşi, toţi în acelaşi timp, cu mare grijă, îl loviră pe fiul supărat al învăţătorului cu douăzeci şi cinci de săgeţi. Fiul lui Drona, însă, cu cinci şi apoi cu douăzeci de săgeţi, asemănătoare şerpilor veninoşi, tăie, aproape în acelaşi timp, acele douăzeci şi cinci de săgeţi aruncate spre el. Apoi Aswatthaman îl lovi pe prinţul Paurava cu şapte săgeţi ascuţite. Şi o lovi pe căpetenia Malavaşilor cu trei, pe Partha cu una, iar pe Vrikodara cu şase săgeţi. Atunci toţi acei mari călăreţi, O, rege, îl străpunseră pe fiul lui Drona uniţi şi separat cu multe săgeţi, ascuţite pe piatră şi înzestrate cu pene de aur. Tânărul prinţ al Chediilor îl străpunse pe fiul lui Drona cu douăzeci, iar Partha îl străpunse cu trei. Apoi fiul lui Drona îl lovi pe Arjuna cu şase săgeţi, şi pe Vasudeva cu şase, şi pe Bhima cu cinci, şi pe fiecare dintre ceilalţi doi, anume Malavaşul şi Paurava, cu câte două săgeţi. Străpungând apoi vizitiul caretei lui Bhima cu şase săgeţi, Aswatthaman tăie arcul şi stindardul lui Bhimasena cu două săgeţi. Apoi, străpungându-l din nou pe Partha cu o ploaie de săgeţi, fiul lui Drona scoase un răget de leu. Cu săgeţile ascuţite, bine călite şi teribile aruncate de fiul lui Drona, pământul, cerul, firmamentul şi punctele cardinale şi secundare, toate fură complet acoperite atât în faţa, cât şi în spatele său. Înzestrat cu o energie feroce şi egal cu Indra însuşi în putere, Aswatthaman cu trei săgeţi tăie, aproape simultan, cele două braţe, asemenea stâlpilor lui Indra, şi capul lui Sudarsana, în timp ce acesta din urmă stătea pe careta sa. Apoi, străpungându-l pe Paurava cu o suliţă şi sfărâmând careta acestuia în bucăţi mici prin săgeţile sale, Aswatthaman îi tăie cele două braţe unse cu pastă de lemn de santal şi apoi capul de pe trunchi cu o săgeată cu vârf lat. Înzestrat cu o mare activitate, el a străpuns apoi cu multe săgeţi asemănătoare unor flăcări de foc în energie pe tânărul şi puternicul prinţ al Chediţilor, care avea culoarea lotusului întunecat, şi l-a trimis în sălaşul lui Yama împreună cu vizitiul şi caii săi. Văzându-l pe şeful Malavaşilor, descendentul lui Puru, şi pe tânărul conducător al Chediţilor ucişi chiar sub ochii săi de către fiul lui Drona, Bhimasena, fiul lui Pandu cu braţe puternice, a fost

cuprins de furie. Cel ce arde dușmanii l-a acoperit apoi pe fiul lui Drona în acea bătălie cu sute de săgeți ascuțite asemănătoare unor șerpi furioși cu otravă virulentă. Înzestrat cu o energie măreață, fiul furios al lui Drona, distrugând apoi acea ploaie de săgeți, l-a străpuns pe Bhimasena cu vârfuri ascuțite. Puternicul Bhima, având brațe puternice, i-a tăiat cu o săgeată cu vârf lat arcul fiului lui Drona și apoi l-a străpuns pe fiul lui Drona însuși cu o săgeată puternică. Aruncând acel arc rupt, fiul cu suflet măreț al lui Drona a luat altul și l-a străpuns pe Bhima cu săgețile sale cu pene. Atunci acei doi, anume, fiul lui Drona și Bhima, ambii înzestrați cu mare vitejie și putere, au început să-și verse ploi de săgeți ca două mase de nori încărcați de ploaie. Săgeți cu pene de aur, ascuțite pe piatră și gravate cu numele lui Bhima, l-au acoperit pe fiul lui Drona, ca masele de nori care acoperă soarele. Similar, Bhima a fost curând acoperit de sute și mii de săgeți puternice trase de fiul lui Drona. Deși acoperit în acea bătălie de către fiul lui Drona, acel războinic de mare iscusință, Bhima, tot nu a simțit durere, O, rege, ceea ce părea extraordinar. Atunci puternicul Bhima a trimis zece săgeți îmbrăcate în aur, de mare ascuțime și asemănătoare cu săgețile proprii ale lui Yama, la inamicul său. Acele vârfuri, O, stăpâne, căzând pe umerii fiului lui Drona, i-au străpuns rapid corpul, ca șerpii care pătrund într-un mușuroi de furnici. Străpuns adânc de fiul cu suflet nobil al lui Pandu, Aswatthaman, închizând ochii, s-a sprijinit apucând de catargul steagului său. Recăpătându-și simțurile într-o clipă, O, rege, fiul lui Drona, scăldat în sânge, și-a adunat toată mânia. Lovit cu forță de fiul cu suflet nobil al lui Pandu, Aswatthaman, înzestrat cu brațe puternice, a alergat cu mare viteză spre carul lui Bhimasena. Și atunci, O, Bharata, el a dezlănțuit asupra lui Bhimasena, din arcul său întins la maximum, o sută de săgeți cu energie feroce, toate asemănătoare șerpilor cu otravă virulentă. Fiul lui Pandu, Bhima, mândru de vitejia sa în luptă, ignorând energia lui Aswatthaman, a început repede să-l acopere cu o ploaie densă de săgeți. Atunci fiul lui Drona, O, rege, tăind arcul lui Bhima cu ajutorul săgeților sale și cuprins de furie, l-a lovit pe Pandava în piept cu multe vârfuri ascuțite. Incapabil să tolereze acea faptă, Bhimasena a luat un alt arc și l-a străpuns pe fiul lui Drona în acea bătălie cu cinci vârfuri ascuțite. Într-adevăr, stropindu-se unul pe celălalt cu ploile de săgeți ca două mase de nori la sfârșitul verii, cei doi războinici, cu ochii de culoarea cuprului de furie, s-au acoperit complet unul pe celălalt în acea bătălie cu vârfurile lor de săgeți. Speriindu-se unul pe celălalt cu sunetele teribile pe care le scoteau cu palmele, au continuat să lupte unul împotriva celuilalt, contracarând fiecare isprăvile celuilalt. Apoi, încordându-și arcul formidabil împodobit cu aur, fiul lui Drona a început să-l privească fix pe Bhima care îi arunca săgeți. În acel moment, Aswatthaman arăta ca soarele de la amiază cu raze arzând într-o zi de toamnă. Atât de repede își mânuia săgețile încât oamenii nu puteau vedea când le scotea din tolbă, când le așeza pe coarda arcului, când întindea coarda și când le elibera. Într-adevăr, când era angajat în a-și trage săgețile, arcul său, O, monarhule, părea a fi tras neîncetat spre cercul de foc. Săgețile în sute de mii, trase din arcul său, păreau să alerge prin văzduh ca o ciumă de lăcuste. Într-adevăr, acele săgeți teribile împodobite cu aur, trase din arcul fiului lui Drona, alergau neîncetat spre carul lui Bhima. Măiestria, O, Bharata, pe care am văzut-o atunci a lui Bhimasena, și puterea, energia și spiritul său, erau de-a dreptul minunate, căci, privind acea ploaie teribilă de săgeți deasă ca o masă de nori adunată, care îl înconjura, el o considera nu mai mult decât o aversă de ploaie la sfârșitul verii. Bhima cel de vitejie teribilă, dorind să ucidă fiul lui Drona, la rândul său a revărsat săgețile sale asupra acestuia ca un nor în anotimpul ploios. Arcul mare și formidabil al lui Bhima, cu dosul de aur, tras neîncetat în acea bătălie, arăta strălucitor ca un al doilea arc al lui Indra. Săgeți în sute și mii, ieșind din el, l-au acoperit pe fiul lui Drona, acel ornament al bătăliei în acel conflict. Ploile de săgeți, trase de amândoi, erau atât de dese, O, stăpâne, încât chiar și vântul, O, rege, nu găsea loc să alerge prin ele. Atunci fiul lui Drona, O, rege, dorind să-l ucidă pe Bhima, a trimis spre el multe săgeți înzestrate cu aur și cu vârfuri ascuțite unse cu ulei. Arătându-și superioritatea față de fiul lui Drona, Bhimasena a tăiat fiecare dintre acele săgeți în trei fragmente înainte ca ele să ajungă la el. Fiul lui Pandu a spus atunci: „*Stai, stai.*” Și din nou, fiul cel puternic al lui Pandu, plin de furie și dorind să-l ucidă pe fiul lui Drona, a tras asupra lui o ploaie teribilă de săgeți feroce. Atunci fiul lui Drona, acel războinic cunoscător al celor mai înalte arme, distrugând rapid acea ploaie de săgeți prin iluzia armelor sale, i-a tăiat arcul lui Bhima în acel conflict. Plin de furie, el l-a străpuns apoi pe Bhima însuși cu nenumărate săgeți în acea bătălie. Înzestrat cu mare forță, Bhima, după ce arcul i-a

fost tăiat, a aruncat o suliță spre carul lui Aswatthaman, învârtind-o înainte cu mare impetuozitate. Fiul lui Drona, arătând ușurința mâinii sale în acel conflict, a tăiat repede, cu ajutorul unor săgeți ascuțite, acea suliță pe măsură ce alerga spre el cu strălucirea unei torțe aprinse. Între timp, teribilul Vrikodara, ridicând un arc foarte puternic și zâmbind, a început să-l străpungă pe fiul lui Drona cu multe săgeți. Atunci fiul lui Drona, O, monarhule, cu o săgeată dreaptă, a străpuns fruntea vizitiului lui Bhima. Acesta, străpuns adânc de fiul cel puternic al lui Drona, a leșinat, O, rege, abandonând frâiele cailor. Vizitiul carului lui Bhima leșinând, caii, O, rege, au început să fugă cu mare viteză, chiar în văzul tuturor arcașilor. Văzându-l pe Bhima purtat din câmpul de luptă de către acei cai fugari, neînvinsul Aswatthaman și-a suflat bucuros cochilia sa uriașă. Văzându-l pe Bhimasena purtat departe de câmpul de luptă, toți Panchalii, inspirați de frică, abandonând carul lui Dhrishtadyumna, au fugit în toate părțile. Atunci fiul lui Drona, trăgând săgețile cu febrilitate, a urmărit acele trupe zdrobite, provocând o mare măcelărie printre ei. Astfel măcelăriți în luptă de fiul lui Drona, acei Kshatriya au fugit în toate direcțiile de frica acelui războinic.

Sanjaya a spus: Văzând că forța aceea era înfrântă, fiul lui Kunti, Dhananjaya, cu sufletul nemăsurat, s-a îndreptat împotriva lui Aswatthaman, dorind să-l ucidă. Atunci, O, rege, trupele acelea, adunate cu efortul lui Govinda și Arjuna, au rămas pe câmpul de luptă. Numai Vibhatsu, sprijinit de Somakas și Matsyas, a tras cu săgețile sale în Kauravas și le-a oprit atacul.[267] Apropiindu-se repede de Aswatthaman, acel mare arcaș care avea semnul cozii de leu pe steagul său, Arjuna i s-a adresat, spunând: „Arată-mi acum puterea pe care o ai, energia, cunoștințele și bărbăția care sunt în tine, precum și afecțiunea ta pentru Dhartarashtras și ura ta pentru noi, și curajul de care ești capabil. Chiar și fiul lui Prishata, ucigașul lui Drona, îți va înfrânge mândria astăzi. Vino acum și înfruntă-l pe prințul Panchala, acel erou asemănător focului Yuga și ca însuși Distrugătorul cu *Govinda*. Ți-ai arătat mândria în luptă, dar eu îți voi înfrânge mândria.”

Dhritarashtra a spus: Fiu al învățătorului, O, Sanjaya, este puternic și demn de respect. El nutrește o mare dragoste pentru Dhananjaya, iar Dhananjaya, cu sufletul său nobil, îl iubește și el în schimb. Vibhatsu nu se adresase niciodată fiului lui Drona în acest fel. De ce atunci fiul lui Kunti i s-a adresat prietenului său cu astfel de cuvinte?

Sanjaya a spus: După căderea tânărului prinț al Chedilor, a lui Vrihatkshatra din neamul lui Puru și a lui Sudarsana, șeful Malavas, care era foarte priceput în știința armelor, și după înfrângerea lui Dhrishtadyumna, Satyaki și Bhima, simțind o mare durere și fiind profund mișcat de cuvintele lui Yudhishthira și amintindu-și de necazurile sale din trecut, O, stăpâne, Vibhatsu, ca urmare a durerii sale, a simțit înlăuntrul său o mânie pe care nu o mai simțise niciodată până atunci. Din această cauză, ca o persoană vulgară, s-a adresat fiului învățătorului, care era demn de tot respectul, într-un limbaj nedemn, indecent, amar și dur. Adresat, din mânie, cu cuvinte atât de dure și crude de către Partha, O, rege, fiul lui Drona, cel mai de seamă dintre toți arcașii puternici, s-a înfuriat foarte tare pe Partha și mai ales pe Krishna. Viteazul Aswatthaman, rămânând hotărât pe carul său, a atins apa și a invocat arma *Agneya*, pe care nici chiar zeii nu o puteau înfrunta. Cuprinzând în țintă toți inamicii săi vizibili și invizibili, fiul învățătorului, acel ucigaș de eroi ostili, a însuflețit cu *mantre* o săgeată arzândă, înzestrată cu strălucirea unui foc fără fum, și a dezlănțuit-o în toate părțile, plin de furie. Din ea au ieșit apoi ploi dense de săgeți pe firmament. Înzestrate cu flăcări de foc, acele săgeți l-au înconjurat pe Partha din toate părțile. Meteoriți au fulgerat din firmament. O tenebră groasă a acoperit deodată oastea (Pandava). De asemenea, toate punctele cardinale au fost învăluite de acea întunecime. Rakshasa și Pisacha, adunându-se grămadă, au scos urlete feroce. Vânturi de rău augur au început să sufle. Soarele însuși nu mai dădea nicio căldură. Corbi au strigat feroce pe toate părțile. Norii au tunat pe firmament, stropind cu sânge. Păsările și fiarele, vitele, și Muni cu jurăminte înalte și suflete sub control deplin, au devenit extrem de neliniștite. Elementele păreau tulburate. Soarele părea să se întoarcă. Universul, prăjit de căldură, părea să aibă febră. Elefanții și celelalte creaturi ale pământului, arse de energia acelei arme, au

267 Eu adopt interpretarea Bombay.

fugit îngrozite, respirând greu şi dorind protecţie împotriva acelei forţe teribile. Chiar şi apele s-au încins, iar creaturile care trăiau în acel element, O Bharata, au devenit extrem de neliniştite şi păreau să ardă. Din toate punctele cardinale, principale şi secundare, din firmament şi din pământul însuşi, ploi de săgeţi ascuţite şi feroce au căzut şi au ieşit cu iuţeala lui Garuda sau a vântului. Lovindu-se şi arzând sub acele săgeţi ale lui Aswatthaman, toate înzestrate cu iuţeala tunetului, războinicii ostili au căzut ca nişte copaci mistuiţi de un foc ruginit. Elefanţi uriaşi, arşi de acea armă, au căzut pe pământ în jur, scoţând urlete feroce, puternice ca tunetele norilor. Alţi elefanţi uriaşi, scorojiţi de acel foc, au fugit încoace şi încolo şi au urlat tare de frică, ca şi cum s-ar fi aflat în mijlocul unui incendiu de pădure. Caii, O rege, şi carele de luptă, de asemenea, arşi de energia acelei arme, arătau, O stăpâne, ca vârfurile copacilor arşi într-un incendiu de pădure. Mii de care de luptă au căzut pe toate părţile. Într-adevăr, O Bharata, părea că divinul domn Agni mistuia oastea (Pandava) în acea bătălie, ca focul Samvarta care consumă totul la sfârşitul *Yuga*-ului.Văzând astfel armata Pandava arzând în acea bătălie grozavă, soldaţii tăi, O, rege, plini de bucurie, au scos urlete de leu. Într-adevăr, combatanţii, dornici de victorie şi plini de bucurie, au suflat iute mii de trâmbiţe, O, Bharata, de feluri diverse. Întunecimea cuprinzând lumea în timpul acelei lupte acerbe, întreaga armată Pandava, cu Savyasachin, fiul lui Panda, nu putea fi văzută. Noi nu mai auzisem sau văzuserăm vreodată o asemenea armă pe care fiul lui Drona a creat-o în mânie în acea ocazie. Atunci Arjuna, O, rege, a invocat în existenţă arma *Brahma*, capabilă să încurce orice altă armă, aşa cum a fost rânduit de Însuşi Născutul din Lotus (Brahma). Într-o clipă, acea întunecime s-a risipit, vânturi răcoroase au început să bată, iar toate punctele cardinale au devenit clare şi luminoase. Atunci am văzut o privelişte minunată, şi anume: o *Akshauhini* întreagă (de trupe Pandava) doborâtă. Arse de energia armei lui Aswatthaman, formele celor ucişi nu puteau fi deosebite. Atunci acei doi arcaşi eroici şi puternici, şi anume Kesava şi Arjuna, eliberaţi de acea întunecime, au fost văzuţi împreună, ca soarele şi luna pe firmament. Într-adevăr, cel care mânuia *Gandiva* şi Kesava erau amândoi nevătămaţi. Echipat cu stindardele, drapelele şi caii săi, cu Anukarsa neunit; şi cu toate armele puternice depozitate pe el rămase nevătămate, acel car, atât de teribil pentru războinicii tăi, eliberat din acea întunecime, strălucea pe câmp. Şi curând s-au auzit diverse sunete de viaţă amestecate cu răgetul de scoici şi bătaia tobelor, dintre trupele Pandava pline de bucurie. Ambele tabere credeau că Kesava şi Arjuna pieriseră. Văzându-i pe Kesava şi Arjuna, deci (eliberaţi de întuneric şi de energia acelei arme) şi văzând că reapar atât de repede, Pandava au fost plini de bucurie, iar Kaurava de uimire. Nevătămaţi şi plini de veselie, acei doi eroi şi-au suflat scoicile excelente. Într-adevăr, văzându-l pe Partha plin de bucurie, soldaţii tăi au devenit extrem de melancolici. Văzându-i pe acei doi cu suflet mare (şi anume Kesava şi Arjuna), eliberat (de energia armei sale), fiul lui Drona a devenit foarte lipsit de veselie. Pentru o clipă s-a gândit, O, tată, la ce se întâmplase. Şi după ce s-a gândit, O, rege, a devenit plin de anxietate şi tristeţe. Oftând lung şi fierbinte, a devenit extrem de lipsit de veselie. Lăsându-şi arcul, atunci, fiul lui Drona a coborât iute din carul său şi, spunând: „O, ruşine, ruşine! Totul este fals”, a fugit de la luptă. Pe drum a întâlnit pe Vyasa, lăcaşul Saraswati, compilatorul *Vedelor,* locuinţa acelor scripturi, nepătat de păcat şi de culoarea norului încărcat de ploaie. Văzându-l, pe acest perpetuator al rasei lui Kuru, stând în calea sa, fiul lui Drona, cu vocea sugrumată de tristeţe şi ca unul extrem de lipsit de veselie, l-a salutat şi i-a spus: „O, tată, O, tată, este aceasta o iluzie, sau este un capriciu (din partea armei)? Nu ştiu ce este. De ce, într-adevăr, arma mea a devenit fără efect? Ce neregularitate (a fost în metoda de invocare)? Sau este ceva anormal, sau este o victorie asupra Naturii (realizată de cei doi Krishna) din moment ce ei sunt încă în viaţă? Se pare că Timpul este irezistibil. Nici Asurii, nici Gandharvii, nici Pisachii, nici Rakshasii, nici Uragii, Yaksii şi păsările, nici oamenii, nu îndrăznesc să încurce această armă lansată de mine. Această armă de foc, însă, după ce a ucis doar o *Akshauhini* de trupe, s-a potolit. Această armă extrem de feroce lansată de mine este capabilă să ucidă toate creaturile. Atunci, din ce motiv nu i-a putut ucide pe Kesava şi Arjuna, care sunt amândoi înzestraţi cu atributele umanităţii? Întrebat de mine, O, sfântule, răspunde-mi sincer. O, mare Muni, doresc să aud toate acestea în detaliu.

Vyasa a spus: Această chestiune pe care o ceri cu uimire este de o mare însemnătate. Îţi voi

spune totul; ascultă cu atenție. Acela care este numit Narayana este mai vechi decât cei mai bătrâni. Pentru a îndeplini un scop, acel creator al universului s-a născut ca fiu al lui Dharma. Pe muntele Himavat a suferit cele mai severe aspre austerități. Înzestrat cu energie Mighty și asemănător cu focul sau soarele (în splendoare), a stat acolo cu brațele ridicate. Înzestrat cu ochi asemenea petalelor de lotus, s-a înfometat acolo timp de șaizeci și șase de mii de ani, hrănindu-se numai cu aer. Încă o dată, suferind grele austerități de un alt fel pentru dublul acelei perioade, a umplut spațiul dintre pământ și cer cu energia sa. Când prin acele austerități, O, tată, a devenit asemenea lui Brahma,[268] a zărit Stăpânul, Originea și Gardianul Universului, Domnul tuturor zeilor, Zeitatea Supremă, care este extrem de greu de privit, care este mai mic decât cel mai mic și mai mare decât cel mai mare, care este numit Rudra,[269] care este stăpânul tuturor celor superiori, care este numit Hara și Sambhu, care are părul împletit pe cap, care este cel care insuflă viață în fiecare formă, care este Prima cauză a tuturor lucrurilor nemișcate și mișcătoare, care este irezistibil și de aspect înfricoșător, care este de o mânie feroce și de un Suflet mare, care este Dezintegratorul Tuturor și cu inimă mare; care poartă arcul ceresc și un carnet de săgeți, care este înarmat cu armură de aur și a cărui energie este infinită, care deține *Pinaka*, care este înarmat cu fulger, un trident arzător, secure de luptă, buzdugan și o sabie mare; ale cărui sprâncene sunt frumoase, ale cărui șuvițe sunt împletite, care mânuiește buza grea, care are luna pe frunte, care este îmbrăcat în piele de tigru și care este înarmat cu bâtă; care este împodobit cu *angada* frumoase, care are șerpi pentru funia sacră și care este înconjurat de diverse creaturi ale universului și de numeroși fantome și spirite, care este Unul, care este lăcașul austerităților ascetice, și care este foarte adorat de persoanele de vârstă venerabilă; care este Apă, Cer, Spațiu, Pământ, Soare, Lună, Vânt și Foc, și care este măsura duratei universului. Persoanele cu un comportament malefic nu pot obține niciodată o vedere a acelui nenăscut, acel ucigaș al tuturor celor care urăsc Brahmanii, acel dătător de eliberare.[270] Numai Brahmanii cu conduită dreaptă, odată curățați de păcatele lor și eliberați de sub controlul durerii, îl văd cu ochiul minții lor. Ca urmare a austerităților sale ascetice, Narayana a obținut o vedere a acelui nepieritor, acea întruchipare a dreptății, acel adorabil, acea Ființă care are universul ca formă. Văzând acel suprem Lăcaș al tuturor tipurilor de splendoare, acel Zeu cu un șirag de Aksha în jurul gâtului, Vasudeva, cu sufletul mulțumit, s-a umplut de încântare pe care a căutat să o exprime prin vorbe, inimă, înțelegere și trup. Apoi Narayana L-a adorat pe acel Domn Divin, acea Primă cauză a universului, acel dătător de binecuvântări, acel puternic care se joacă cu Parvati cu membre frumoase, acea Ființă cu suflet înalt înconjurată de mari grupuri de fantome, spirite, acel Nenăscut, acel Domn Suprem, acea Întruchipare a nemanifestatului, acea Esență a tuturor cauzelor, acel Unu cu putere nepieritoare. După ce L-a salutat pe Rudra, acel distrugător al *Asura* Andhaka, Narayana cu ochi de lotus, cu emoție umplându-i inima, a început să laude Cel cu Trei Ochi (în aceste cuvinte): „O adorabile, O primul dintre toți zeii, creatorul tuturor (și anume Prajapatii) care sunt regenții lumii, și care, după ce au intrat în pământ—prima ta lucrare—te-au protejat, O, stăpâne, s-au născut toți din tine. Zei, Asurași, Nagași, Rakshasași, Pisachași, ființe umane, păsări, Gandharvași, Yakshași și alte creaturi: cu întregul univers, știm, toate s-au născut din tine. Tot ce se face pentru a-l mulțumi pe Indra, și pe Yama, și pe Varuna, și pe Kuvera și pe Pitri și pe Tvashtri, și pe Soma, este de fapt oferit ție. Forma și lumina, sunetul și cerul, vântul și atingerea, gustul și apa, mirosul și pământul,[271] timpul, Brahma însuși, *Vedele*, Brahmanii și toate aceste obiecte mobile, au izvorât din tine. Vapori care se ridică din diverse rezervoare de apă, devenind picături de ploaie, care căzând pe pământ, se separă una de alta. Când vine timpul Dizolvării Universale, acele picături individuale, separate una de alta, se unesc din nou și fac din pământ o vastă întindere de apă. Cel care este învățat, observând astfel originea și distrugerea tuturor lucrurilor, înțelege unicitatea ta.

---

268 Nilakantha explică că aceasta înseamnă că, atunci când a devenit detașat de lume, s-a ridicat deasupra tuturor lucrurilor legate de lume.

269 Teribilul.

270 *Amritasya yonim*, literalmente, originea sau cauza nemuririi, adică cel de la care izvorăște nemurirea. Prin urmare, așa cum explică Nilakantha, expresia înseamnă sursa mântuirii, pentru că numai cei eliberați au devenit nemuritori ca și Sufletul Suprem însuși.

271 Adică cele cinci atribute perceptibile prin cele cinci simțuri, împreună cu cele cinci obiecte ale Naturii cu care sunt direct conectate sau în care se manifestă.

Două păsări (şi anume Iswara şi Jiva), patru Aswattha cu ramurile lor de cuvinte (şi anume *Vedele*), şapte gardieni (şi anume cele cinci esenţe sau elemente şi inima şi înţelegerea), şi celelalte zece care ţin acest oraş (şi anume cele zece simţuri care constituie corpul), au fost toate create de tine, dar tu eşti separat şi independent de ele. Trecutul, Viitorul şi Prezentul, asupra cărora nimeni nu poate avea nicio putere, sunt din tine, la fel ca şi cele şapte lumi şi acest univers. Sunt devotatul tău adorator – fii milostiv cu mine. Nu mă răni, făcând ca gândurile rele să-mi pătrundă în inimă. Tu eşti Sufletul sufletelor, incapabil de a fi cunoscut. Cel care te cunoaşte ca Sămânţa Universală, atinge pe Brahma. Dorind să-ţi aduc respect, te laud, străduindu-mă să-ţi aflu natura reală, O, tu care eşti incapabil de a fi înţeles chiar şi de către zei. Adorat de mine, acordă-mi binecuvântările pe care le doresc, dar care sunt greu de obţinut. Nu te ascunde în iluzia ta."

Vyasa a continuat: Zidul cu gâtul albastru, cu suflet de neconceput, acel purtător de Pinaka, acel Domn divin lăudat veşnic de Rishi, i-a dăruit apoi daruri lui Vasudeva care le merita pe toate. Marele Zeu a spus: „O Narayana, prin harul meu, dintre oameni, zei şi Gandharva, vei fi de o forţă şi un suflet inegalabile. Nici zeii, nici Asura, nici Uraga mari, nici Pisacha, nici Gandharva, nici oameni, nici Rakshasa, nici păsări, nici Naga, nici orice creatură din Univers, nu vor putea vreodată să-ţi suporte puterea. Niciunul dintre celeşti nu te va putea învinge în luptă. Prin harul meu, nimeni nu va putea vreodată să-ţi provoace durere cu arma fulgerului sau cu orice obiect umed sau uscat, sau cu orice lucru mobil sau imobil. Vei fi superior mie însumi dacă te vei ridica vreodată la luptă împotriva mea." Aşa au fost dobândite aceste daruri de Sauri în vremuri străvechi. Chiar acel Zeu merge acum pe pământ (ca Vasudeva), amăgind universul prin iluzia sa. Din asceza lui Narayana s-a născut un mare *Muni* cu numele de Nara, egal cu Narayana însuşi. Să ştii că Arjuna nu este altul decât acel Nara. Acei doi Rishi, despre care se spune că sunt mai bătrâni decât zeii cei mai bătrâni, se nasc în fiecare *Yuga* pentru a servi scopurilor lumii. Şi tu, O, tu cu inima mare, ai fost născut ca o parte din Rudra, prin virtuţile tuturor faptelor tale religioase şi ca o consecinţă a austerei asceze înalte, înzestrat cu mare energie şi mânie. Ai fost (într-o viaţă anterioară) înzestrat cu mare înţelepciune şi egal cu un zeu. Considerând universul ca fiind format numai din Mahadeva, te-ai subţiat prin diverse jurăminte din dorinţa de a-L mulţumi pe acel Zeu. Luând forma unei persoane foarte superioare, care străluceşte cu splendoare, tu, O, dătător de onoruri, L-ai venerat pe marele zeu cu *mantre*, cu *homa* şi cu ofrande. Astfel venerat de tine în viaţa ta anterioară, marele zeu a fost mulţumit de tine şi ţi-a acordat numeroase daruri, O, învăţat fiind, pe care le preţuiai în inima ta. La fel ca ale lui Kesava şi Arjuna, şi naşterea, faptele şi austerităţile tale sunt superioare. Ca şi ei, în veneraţia ta, tu ai venerat, în fiecare *Yuga*, pe marele Zeu în forma sa Falică. Kesava este acel devotat venerator al lui Rudra care s-a născut din Rudra însuşi. Kesava îl venerează întotdeauna pe Domnul Siva, considerând emblema sa Falică drept originea universului. În Kesava este întotdeauna prezentă acea cunoaştere, în virtutea căreia el vede identitatea lui Brahman cu universul şi acea altă cunoaştere prin care Trecutul, Prezentul şi Viitorul, apropiatul şi îndepărtatul, sunt toate văzute, ca şi cum întregul ar fi înaintea ochilor săi. Zeii, Siddha şi marii Rishi, îl venerează pe Kesava pentru a obţine acel obiect suprem din univers, şi anume Mahadeva. Kesava este creatorul a tot. Eternul Krishna trebuie venerat cu sacrificii. Domnul Kesava îl venerează întotdeauna pe Siva în emblema Falică ca origine a tuturor creaturilor. Zeul având boul ca semn poartă un respect mai mare pentru Kesava."

Sanjaya a continuat: Auzind aceste cuvinte ale lui Vyasa, fiul lui Drona, acel puternic războinic, s-a închinat lui Rudra şi l-a considerat pe Kesava demn de cea mai mare respectare. Având sufletul sub control deplin, el s-a umplut de bucurie, semnele căreia au apărut pe corpul său. Înclinându-se în faţa marelui Rishi, Aswatthaman a aruncat apoi privirea asupra armatei (Kuru) şi a ordonat retragerea acesteia (pentru odihna de noapte). Într-adevăr, când, după căderea lui Drona, Kuruşii descurajaţi s-au retras de pe câmpul de luptă, şi Pandavaşii, O, monarhule, au ordonat retragerea armatei lor. După ce a luptat timp de cinci zile şi a provocat un carnagiu imens, acel brahman bine versat în *Vede*, adică Drona, s-a îndreptat, O, rege, spre regiunea lui Brahma!

SECȚIUNEA CCII

Dhritarashtra a spus: După uciderea lui Atiratha, adică a lui Drona, de către fiul lui Prishata, ce au făcut apoi fiii mei și Pandavii?

Sanjaya a spus: După înfrângerea armatei Kuru, după uciderea lui Atiratha, adică a lui Drona, de către fiul lui Prishata, Dhananjaya, fiul lui Kunti, văzând un fenomen minunat legat de propria sa victorie, l-a întrebat pe Vyasa, O, taur al neamului Bharata, care venise acolo în timpul călătoriilor sale, spunând: ”O, mare Rishi, în timp ce eram ocupat să ucid inamicul în luptă cu o ploaie de săgeți strălucitoare, am văzut în continuu în fața mea, mergând înaintea carului meu, o persoană de o culoare aprinsă, ca și cum ar fi fost înzestrată cu strălucirea focului. Oriunde mergea cu lancea ridicată, toți războinicii inamici erau văzuți că se rup în fața lui. Înfrânți în realitate de el, oamenii considerau că inamicul a fost înfrânt de mine. Urmându-i pașii, eu i-am distrus doar pe cei deja distruși de el. O, sfântule, spune-mi cine era acea persoană de seamă, înarmată cu lance, asemănătoare cu soarele însuși în energie, pe care am văzut-o? El nu a atins pământul cu picioarele și nici nu și-a aruncat lancea măcar o dată. Ca urmare a energiei sale, mii de sulițe au ieșit din acea singură suliță pe care o ținea.”

Vyasa a zis: Tu ai văzut, O, Arjuna, pe Sankara, acea Cauză Primară din care s-au născut Prajapatii, acel Binecuvântat Înzestrat cu mare energie, cel ce este întruparea cerului, pământului și spațiului, Domnul Divin, protectorul universului, marele Stăpân, dătătorul de binecuvântări, numit și Isana. O, caută protecția acelei Divinități care dă binecuvântări, acelui stăpân al universului. El este numit Mahadeva (Divinitatea Supremă), al Sufletului Suprem, singurul Stăpân, cu părul împletit (pe cap), lăcașul celor de bun augur. Cu trei ochi și brațe puternice, el este numit Rudra, cu șuvițele legate în formă de coroană, și cu trupul îmbrăcat în piei. Acel stăpân al universului care dă binecuvântări, acea Divinitate Supremă, este numit și Hara și Sthanu. El este cel dintâi dintre toate ființele din univers, el este incapabil să fie învins, el este cel care delectează universul și conducătorul său suprem. Cauza primară, lumina și refugiul universului, el este mereu victorios. Sufletul și creatorul universului, și având universul ca formă, el este înzestrat cu mare faimă. Stăpânul universului și Marele său Conducător, acel binecuvântat, este și stăpânul tuturor acțiunilor. Numit și Sambhu, el este născut din sine, el este stăpânul tuturor creaturilor și originea Trecutului, Viitorului și Prezentului. El este *Yoga* și stăpânul *Yoga*; el este numit Sarva și este Stăpânul tuturor lumilor. El este superior oricărui lucru. Cel dintâi dintre toate lucrurile din univers și cel mai înalt dintre toate, el este numit și Parumeșthin. Ordonatorul celor trei lumi, el este singurul refugiu al celor trei lumi. Incapabil să fie învins, el este protectorul universului și lăcașul (necesității) nașterii, îmbătrânirii și morții. Sufletul cunoașterii, incapabil de a fi cuprins de cunoaștere și cel mai înalt dintre toate cunoștințele, el este necunoscut. Prin har, El dă aducătorilor de rugăciuni binecuvântările pe care aceștia le doresc. Acel Stăpân are ca însoțitori ființe cerești de diverse forme, unele dintre ele fiind pitice, unele cu părul împletit, unele cu capul chel, unele cu gâtul scurt, unele cu stomacul mare, unele cu trupuri uriașe, unele înzestrate cu mare forță și unele cu urechi lungi. Toți aceștia, O, Partha, au fețe și gură și picioare deformate și veșminte ciudate. Acea Divinitate Supremă, numită Mahadeva, este venerată de adepți chiar de acest fel. Chiar acel Siva, O, fiule, înzestrat cu o asemenea energie, înaintează cu bunătate înaintea ta. În acea luptă crâncenă, O, Partha, care face chiar și părul să se ridice, cine altcineva, O, Arjuna, în afară de divinul Maheswara, cel dintâi dintre toți arcașii, acea Divinitate de formă divină, ar putea să îndrăznească chiar și în imaginație să învingă acea forță care era protejată de acei mari lovitori și arcași, și anume Aswatthaman și Karna și Kripa? Nimeni nu poate îndrăzni să stea în fața războinicului care are pe Maheswara mergând înaintea sa. Nu există ființă în cele trei lumi care să fie egală cu El. Și chiar mirosul lui Mahadeva înfuriat face ca dușmanii din luptă să tremure și să devină senini și să cadă în număr mare. Din acest motiv, zeii din cer îl venerează și i se închină. Acei oameni din această lume și acei alți oameni cu purtare pioasă, care îl venerează cu devoțiune pe Rudra cel binecuvântător, divin și de bun augur, obțin fericirea aici și ajung la starea supremă în viitor. O, fiu al lui Kunti, pleacă-te în fața celui ce este pace, în fața celui numit Rudra cu gâtul albastru, extrem de subtil și de

mare strălucire, în faţa celui numit Kapardin, cel ce este teribil, cel cu ochii cafenii, cel binecuvântător; în faţa acelui mare ordonator, cu părul roşu şi purtare dreaptă; în faţa celui ce face mereu acte de bun augur; în faţa celui ce este un obiect de dorinţă; cel cu ochii cafenii; cel numit Sthanu; cel numit Purusha; cel cu părul cafeniu; cel curajos, cel extrem de subtil şi de mare strălucire; cel ce este dătătorul de lumină; cel ce este întruparea tuturor apelor sfinte; cel ce este Zeul zeilor şi cel înzestrat cu mare impetuozitate; cel cu formă manifestă; cel numit Sarva; cel cu veşminte plăcute; cel ce are o coafură excelentă, cel cu faţă frumoasă; cel ce are munţii drept locuinţă; cel ce este pace; cel ce este protectorul; cel ce are scoarţa copacilor drept veşmânt; cel ale cărui braţe sunt împodobite cu ornamente de aur, cel ce este feroce, cel ce este stăpânul tuturor punctelor cardinale; cel care este stăpânul norilor şi al tuturor fiinţelor create; cel ce este stăpânul tuturor copacilor şi al tuturor vitelor; cel ce are trupul acoperit de copaci; cel ce este generalisimul ceresc; cel ce inspiră orice gând; cel ce ţine în mână lingura de sacrificiu; cel ce este arzător; cel ce mânuieşte arcul; cel ce este însuşi Rama, cel ce are forme diverse; cel ce este stăpânul universului; cel ce avea iarba *munja* drept veşmânt; cel ce are o mie de capete, o mie de ochi, o mie de braţe şi o mie de picioare. O, fiu al lui Kunti, caută protecţia acelui Stăpân al universului dătător de binecuvântări, stăpânul Umăi, acel Zeu cu trei ochi, acel distrugător al sacrificiului lui Daksha; acel gardian al tuturor fiinţelor create, acea fiinţă mereu veselă, acel protector al tuturor fiinţelor, acel Zeu cu glorie neînvechită; cel cu şuviţe de păr împletite; cel ce mişcă toate fiinţele superioare, cel al cărui buric este ca al unui taur şi care are taurul drept simbol; cel mândru ca taurul, care este stăpânul taurilor; care este reprezentat de coarnele taurului; şi care este taurul taurilor; cel ce are imaginea taurului pe stindardul său; care este liber cu toţi cei drepţi; care poate fi atins doar prin *Yoga*; şi ale cărui ochi sunt ca cei ai unui taur; care posedă arme foarte superioare: care îl are pe Vishnu însuşi drept săgeată; care este întruparea dreptăţii; şi care este numit Maheswara; care are stomac mare şi corp mare; care are pielea de leopard drept aşezătoare; care este stăpânul lumilor; care este devotat lui Brahma şi care iubeşte Brahmanii; care este înarmat cu trident; care dă binecuvântări; care mânuieşte sabia şi scutul, şi care este foarte propice, care mânuieşte arcul numit *Pinaka*, care este lipsit de secure de luptă,[272] şi care este protectorul şi stăpânul universului. Mă aşez în mâinile acelui Stăpân divin, acel dătător de protecţie, acel Zeu îmbrăcat în piei de cerb. *Salve* acelui Stăpân al celeştilor care îl are pe Vaisravana drept prieten. *Salve* mereu celui cu jurăminte înalte; celui care are arcaşi excelenţi drept companioni; celui care însuşi mânuieşte arcul; acelui Zeu pentru care arcul este o armă favorită; care este însuşi proiectilul propulsat de arc; care este coarda şi arcul; şi învăţătorul care predă folosirea arcului. *Salve* Zeului ale cărui arme sunt feroce; şi care este cel dintâi dintre toţi zeii. *Salve* celui cu forme diverse; celui care are mulţi arcaşi în jurul său. *Salve* mereu celui care este numit Sthanu şi care are un număr mare de arcaşi excelenţi drept companioni. *Salve* celui care a distrus oraşul triplu. *Salve* celui care l-a ucis pe (Asura) Bhaga. *Salve* celui care este stăpânul copacilor şi al oamenilor. *Salve* celui care este stăpânul Mamelor (cereşti) şi al acelor triburi de spirite cunoscute sub numele de Ganas. *Salve* mereu celui care este stăpânul vitelor şi al sacrificiilor. *Salve* mereu celui care este stăpânul apelor şi al zeilor, care este distrugătorul dinţilor lui Surya, care are trei ochi, care dă binecuvântări; care este numit Hara, care are gâtul albastru şi care are şuviţe de păr aurii. Voi spune acum, după cunoştinţele mele şi cum am auzit despre ele, toate faptele divine ale lui Mahadeva cu Înţelepciune Supremă. Dacă Mahadeva se înfurie, nici zeii, nici Asurii, Gandharvii sau Rakshasii, chiar dacă s-ar ascunde în oceane adânci, nu pot avea pace. Pe vremuri, Daksha, pentru a săvârşi un sacrificiu, adunase toate obiectele necesare. Mahadeva a distrus acel sacrificiu în mânie. Într-adevăr, El a devenit foarte aspru în acea ocazie. Trăgând o săgeată din arcul Său, a scos urlete teribile. Zeii s-au umplut pe atunci de neliniște și frică. Într-adevăr, când Mahadeva s-a înfuriat și Sacrificiul (în forma sa încorporată) a fugit, zeii s-au înfricoșat peste măsură de sunetul de coardă al arcului lui Mahadeva și de zgomotul palmelor Sale. Zeii și Asurii au căzut toți și i s-au supus lui Mahadeva. Toate apele s-au umflat în agitație și pământul s-a cutremurat. Munții s-au despicat, iar toate punctele cardinale și Naga au devenit stupefiați. Universul, învăluit într-un întuneric dens, nu mai putea fi văzut. Splendoarea tuturor luminătorilor, inclusiv a soarelui, a fost distrusă. Înțelepții, plini de frică, s-au agitat și, dorindu-și

272 După ce i-a dat-o lui Rama, discipolul său.

binele lor, precum și al tuturor creaturilor, au efectuat rituri de împăcare. Surya consuma ofranda principală. Zâmbind, Sankara i s-a apropiat și i-a smuls dinții. Zeii, umilindu-se apoi în fața Lui, au fugit tremurând. Încă o dată, Mahadeva a țintit spre zei un șuvoi de săgeți arzânde și ascuțite, asemănătoare cu flăcări de foc amestecate cu fum, sau cu nori cu fulgere. Văzând acel șuvoi de săgeți, toți zeii, plecându-se în fața lui Maheswara, i-au alocat lui Rudra o parte substanțială din sacrificii. Înspăimântați, zeii, o prințule, i-au cerut protecție. Mânia Sa fiind potolită, marele Zeu a restabilit apoi sacrificiul. Zeii care fugiseră s-au întors. Într-adevăr, și astăzi le este frică de Maheswara. În trecut, vitejii Asuri aveau trei orașe în cer. Fiecare dintre aceste orașe era excelent și mare. Unul era făcut din fier, altul din argint, iar cel de-al treilea, din aur. Orașul de aur îi aparținea lui Kamalaksha, orașul de argint lui Tarakaksha, iar cel de-al treilea, cel de fier, îl avea ca stăpân pe Vidyunmalin. Cu toate armele sale, Maghavat (Indra) nu a putut să impresioneze acele orașe. Chinuiți (de Asuri), toți zeii au căutat protecția lui Rudra. Apropiindu-se de El, toți zeii, cu Vasava în frunte, au spus: ”Acești locuitori teribili ai orașului triplu au primit binecuvântări de la Brahma. Umflați de mândrie din cauza acestor binecuvântări, ei chinuiește mult universul, O Stăpâne al zeilor, nimeni în afară de Tine nu este capabil să-i ucidă. Prin urmare, O Mahadeva, ucide acești dușmani ai zeilor: O Rudra, creaturile ucise în fiecare sacrificiu vor fi atunci ale Tale.” Astfel abordat de către zei, Mahadeva le-a acceptat cererea, mișcat de dorința de a-i ajuta și a spus: „Voi răsturna acești Asuri.” Și Hara a făcut din cei doi munți, anume Gandhamadana și Vindhya, cei doi poli ai carului Său. Și Sankara a făcut din pământ cu oceanele și pădurile sale carul Său de luptă. Și zeitatea cu trei ochi a făcut din acel prinț al șerpilor, anume Sesha, axul acelui car. Și Zeul zeilor, cel care poartă *Pinaka*, a făcut din lună și soare cele două roți ale acelui vehicul. Și Domnul cu trei ochi a făcut din Elapatra și Pushpadanta cele două știfturi ale jugului. Și viteazul Mahadeva a făcut din munții Malaya jugul, iar marele Takshaka a făcut funia pentru a lega jugul de poli, iar creaturile din jurul Său le-a făcut hățurile. Și Maheswara a făcut din cele patru *Vede* cei patru cai ai Săi. Și stăpânul celor trei lumi a făcut din *Vedele* auxiliare pârghiile de frâu. Și Mahadeva a făcut din *Gayatri* și *Savitri* funiile, din silaba **Om** biciul, iar pe Brahma călărețul. Și făcând din munții Mandara arcul, din Vasuki coarda arcului, din Vishnu săgeata Sa excelentă, din Agni vârful săgeții, și din Vayu cele două aripi ale acelei săgeți, din Yama penele de la coada sa, din fulger piatra de ascuțit, iar din Meru stindardul, Siva, călare pe acel car excelent compus din toate forțele cerești, a pornit spre distrugerea orașului triplu. Într-adevăr, Sthanu, cel mai de frunte dintre învingători, Cel care distruge Asurii, războinicul frumos cu putere inestimabilă, adorat de zei, O, Partha, și de Înțelepții stăpâniți de ascetism, a orânduit o falangă excelentă și fără seamăn numită după Numele Său și a stat nemișcat timp de o mie de ani. Când, însă, cele trei cetăți s-au unit în firmament, domnul Mahadeva le-a străpuns cu săgeata lui teribilă, alcătuită din trei noduri. Danava nu au putut privi acea săgeată însuflețită de focul Yuquei și compusă din Vishnu și Soma. În timp ce orașul triplu a început să ardă, zeița Parvati s-a repezit acolo să privească spectacolul. Ea avea atunci în poală un copil cu capul chel și cu cinci smocuri de păr. Zeița i-a întrebat pe zei cine este acel copil. Șakra, din rea-voință, a încercat să lovească acel copil cu trăsnetul său. Domnul divin Mahadeva (căci copilul nu era altul) a paralizat rapid, zâmbind, brațul lui Șakra cel înfuriat. Atunci, zeul Șakra, cu brațul paralizat, însoțit de toți ceilalți zei, s-a repezit la domnul Brahma, cel cu glorie neînțeleasă. Închinându-se cu fruntea, i-au spus lui Brahma cu mâinile împreunate: „Am văzut un lucru minunat, O, Brahma, stând în poala Parvatiei, sub forma unui copil, dar nu l-am salutat. Suntem toți învinși de el. De aceea, dorim să te întrebăm cine este. Într-adevăr, acel băiat, fără luptă, ne-a învins cu cea mai mare ușurință pe toți, avându-l pe Purandara în frunte.” Auzind cuvintele lor, Brahma, cel dintâi dintre toți, cunoscător al Scripturilor, s-a gândit o clipă și a înțeles că acel copil cu energie nemăsurată nu era altul decât divinul Șambhu. Adresându-se apoi celor dintâi dintre zei, avându-l pe Șakra în frunte, Brahma le-a spus: „Acel copil este divinul Hara, Domnul întregii lumi mobile și nemobile. Nimic nu este mai presus de Maheswara. Acea Ființă cu splendoare nemăsurată pe care ați văzut-o cu toții cu Uma, acel domn divin, își luase forma de copil pentru binele Umei. Să mergem toți la el. Acea ființă divină și ilustră este Domnul suprem al lumii. Voi, zei, nu ați putut recunoaște stăpânul universului.” Atunci, toți zeii, împreună cu Marele Părinte (Brahma), s-au dus la acel copil, înzestrat cu strălucirea soarelui de dimineață. Văzându-l pe Maheswara și știind că era

Ființa Supremă, Marele Părinte Brahma l-a adorat astfel: „Tu ești Sacrificiul, O, domnule, tu ești sprijinul și refugiul universului. Tu ești Bhava, tu ești Mahadeva, tu ești lăcașul (tuturor lucrurilor) și tu ești refugiul suprem. Întregul acestui univers cu creaturile sale mobile și nemobile este pătruns de tine. O, sfântule, O, stăpân al trecutului și al viitorului, O, stăpân al lumii, O, protector al universului, fie ca Șakra, afectat de mânia ta, să aibă harul tău.”

Vyasa a continuat: Auzind aceste cuvinte ale lui Brahma născut din lotus, Maheswara s-a bucurat. Dorind să-și extindă grația, a râs cu voce tare. Zeii apoi au mulțumit (cu laude) atât Umăi, cât și lui Rudra. Brațul lui Śakra, purtătorul de fulger, și-a recăpătat starea naturală. Acest cel dintâi dintre toți zeii, acest distrugător al jertfei lui Dakșa, acest domn divin având taurul drept semn, s-a bucurat de zeii. El este Rudra, el este Śiva, el este Agni, el este totul și el cunoaște totul. El este Indra, el este Vântul, el este gemenii Aśvini și el este fulgerul. El este Bhava, el este Parjanya, el este Mahādeva, el este fără păcat. El este Luna, el este Īśāna, el este Surya, el este Varuna. El este Kāla, el este Antaka, el este Mrityu, el este Yama.[273] El este ziua și el este noaptea. El este jumătatea de lună, el este luna, el este anotimpurile. El este amurgurile de dimineață și de seară, el este anul. El este Dhātri, el este Vidhātri, el este Sufletul universului și el este cel care face toate acțiunile din univers. Deși el însuși este fără corp, el este zeitatea întruchipată. Înzestrat cu mare splendoare, el este adorat și lăudat de toți zeii. El este Unul, el este Mulți, el este o sută și mii. Brahmani versați în *Vedă* spun că el are două forme. Acestea sunt teribila și cea propice (auspicioasă). Aceste două forme sunt, din nou, multiple. Formele sale propice sunt apa, lumina și luna. Orice este foarte misterios în diferitele ramuri ale *Vedelor*, în *Upanishade*, în *Purane* și în acele științe care tratează despre suflet, este Acel Dumnezeu, adică Maheswara, Mahādeva este exact așa. Acel Dumnezeu este, din nou, fără naștere. Toate atributele Acelui Dumnezeu nu pot fi enumerate de mine, chiar dacă, O, fiu al lui Pandu, le-aș recita continuu timp de o mie de ani. Chiar și celor afectați de toate planetele malefice, chiar și celor pătate de orice păcat, acel mare protector, dacă Îl caută, se bucură de ei și le acordă mântuirea. El dăruiește și ia viața și sănătatea, și prosperitatea și bogăția și diverse tipuri de obiecte ale dorinței. Prosperitatea este cea pe care o vedem la Indra și la alți zei. El este mereu angajat în binele și răul oamenilor din această lume. Datorită supremației Sale, El poate obține întotdeauna orice obiect dorește. El este numit Maheswara și este stăpânul chiar și al celor supremi. În multe forme de multe feluri, El pătrunde universul. Gura pe care o are Acel Dumnezeu este în ocean. Este bine știut că acea gură, luând forma capului unei iapa, bea ofranda jertfelnice sub forma de apă. Acest zeu locuiește mereu în crematorii. Oamenii Îl venerează pe Acel Domn Suprem în acel loc unde nimeni în afară de cei curajoși nu poate merge. Multe sunt formele arzătoare și teribile ale Acestui Dumnezeu despre care oamenii vorbesc și pe care le venerează în lume. Multe sunt și numele, cu semnificație adevărată, ale acestei Divinități în toate lumile. Acele nume se bazează pe supremația Sa, pe atotputerea Sa și pe actele Sale. În *Vedă*, excelentul imn numit *Śata Rudriya*, a fost cântat în cinstea Acelui mare Dumnezeu numit infinitul Rudra. Acel Dumnezeu este stăpânul tuturor dorințelor care sunt omenești și cerești. El este atotputernic și este stăpânul suprem. Într-adevăr, Acel Dumnezeu pătrunde universul vast. Brahmanii și *Munii* Îl descriu ca fiind Primul-născut al tuturor creaturilor. El este Primul dintre toți zeii; din gura Sa s-a născut Vāyu (vântul). Și deoarece El protejează mereu creaturile (universului) și se joacă cu ele, și deoarece El este stăpânul tuturor creaturilor, de aceea este numit Paśupati. Și deoarece emblema Sa falică este întotdeauna considerată a fi în observarea jurământului de Brahmacarya, și deoarece El înveselește mereu lumea, de aceea este numit Maheśvara. Rishi, zei, Gandharva și Apsara, îi venerează mereu emblema falică care este considerată a sta dreaptă. Această venerare Îl bucură pe Maheswara. Într-adevăr, Śankara (la o astfel de venerare) devine fericit, mulțumit și foarte bucuros. Și deoarece în raport cu trecutul, viitorul și prezentul, Acel Dumnezeu are multe forme, El este, din acest motiv, numit Vāhurūpa (cel cu multe forme). Înzestrat cu un singur ochi, strălucește în efluvii, sau poate fi considerat că are mulți ochi pe fiecare parte a corpului Său. Și deoarece El posedă lumile, El este din acest motiv numit Sarva. Și deoarece forma Sa este ca cea a fumului, El este din acest motiv numit Dhūrjați. Și deoarece acei zei, adică Viśvedevas, sunt în El, El este din acest motiv numit

273 Toți acești termeni implică Moartea sau Distrugătorul.

Viśvarūpa. Şi deoarece trei zeiţe îl venerează şi apelează la acel Domn al universului, adică Firmament, Apă şi Pământ, El este din acest motiv numit Tryambaka. Şi deoarece El creşte întotdeauna toate felurile de bogăţie şi doreşte binele omenirii în toate acţiunile lor, El este din acest motiv numit Śiva. El posedă o mie de ochi, sau zece mii de ochi, şi îi are pe părţi. Şi deoarece El protejează acest univers vast, El este din acest motiv numit Mahādeva. Şi deoarece El este mare şi vechi şi este sursa vieţii şi a continuării ei, şi deoarece emblema Sa falică este veşnică, El este din acest motiv numit Sthānu. Şi deoarece razele solare şi lunare de lumină care apar în lume sunt numite părul Celui cu Trei Ochi, El este din acest motiv numit Vyomakeśa. Şi deoarece, afectându-i pe Brahma şi pe Indra şi pe Varuna şi pe Yama şi pe Kuvera, El îi distruge în cele din urmă, El este din acest motiv numit Hara. Şi deoarece El este Trecutul, Viitorul şi Prezentul, şi, de fapt, totul din univers, şi deoarece El este originea trecutului, viitorului şi prezentului, El este din acest motiv numit Bhava. Se spune că cuvântul *Kapi* înseamnă *suprem*, iar Vrisha înseamnă *dreptate*. Prin urmare, ilustrul Zeu al zeilor este numit Vrishakapi. Şi întrucât Maheswara, prin închiderea celor doi ochi (în meditaţie), a creat prin forţa voinţei un al treilea ochi pe frunte, el este numit din acest motiv Cel cu trei ochi. Orice imperfecţiune există în trupurile creaturilor vii şi orice perfecţiune există în ele, îl reprezintă pe acel zeu. El este vântul, aerul vital numit *Prana, Apana* (şi altele) din trupurile tuturor creaturilor, inclusiv ale celor bolnave. Cel care adoră orice imagine a emblemei falice a acelui zeu cu suflet înalt, obţine întotdeauna o mare prosperitate prin acel act. În jos, aprins, şi jumătate din corp, adică norocul, este luna. Norocul său este luna. De asemenea, jumătate din sufletul său este foc şi jumătate lună. Forma sa norocoasă, plină de energie, este mai strălucitoare decât formele zeilor. Printre oameni, forma sa strălucitoare şi teribilă se numeşte foc. Cu acea formă norocoasă, el practică *Brahmacharya*. Cu acea altă formă teribilă, el, ca Domn suprem, devorează totul. Şi deoarece arde, deoarece este feroce, deoarece este înzestrat cu mare vitejie şi deoarece devorează carne, sânge şi măduvă, el este numit Rudra. Chiar şi zeul numit Mahadeva, înarmat cu *Pinaka*, care, O, Partha, a fost văzut de tine angajat în uciderea duşmanilor tăi înaintea carului tău. După ce ai jurat să-l ucizi pe conducătorul Sindhus, O, tu, cel fără păcat, Krishna ţi-a arătat acest Dumnezeu, în visul tău, aşezat pe vârful celui mai înalt dintre munţi. Acest Dumnezeu ilustru merge înaintea ta în luptă. El este cel care ţi-a dat armele cu care ai ucis Danavas. Imnul aprobat de *Vede* şi numit *Sata-Rudriya*, în onoarea acelui Dumnezeu al zeilor, acel imn excelent, faimos, care dă viaţă şi este sacru, ţi-a fost acum explicat, O, Partha. Acest imn cu patru părţi, capabil să îndeplinească orice obiectiv, este sacru, distruge toate păcatele şi este capabil să alunge toate petele şi să ucidă toate durerile şi toate temerile. Omul care ascultă mereu acest imn reuşeşte să-şi învingă toţi duşmanii şi este foarte respectat în regiunea lui Rudra. Persoana care citeşte sau ascultă mereu cu atenţie recitarea acestei relatări excelente şi de bun augur, referitoare la bătălie, a ilustrei Zeităţi, şi care îl venerează cu devotament pe ilustrul Domn al universului, obţine toate obiectele dorinţei, ca urmare a faptului că Zeul cu trei ochi este mulţumit de el. Du-te şi luptă, O, fiu al lui Kunti, înfrângerea nu este pentru tine, care îl ai pe Janardana de partea ta ca sfătuitor şi protector.

Sanjaya a spus: După ce i-a adresat aceste cuvinte lui Arjuna, fiul lui Parasara, O, şef al Bharatas, s-a întors în locul de unde venise, O, pedepsitor al duşmanilor.

SECŢIUNEA CCIII

Sanjaya a spus: După ce a luptat cu înverşunare timp de cinci zile, O, rege, brahmanul (Drona), înzestrat cu o mare putere, a căzut şi s-a refugiat în regiunea lui Brahma. Fructele care rezultă din studiul *Vedelor* rezultă şi din studiul acestei *Parva*. Marile realizări ale curajoşilor Kshatriya au fost descrise aici. Cel care citeşte sau ascultă recitarea acestei *Parva* în fiecare zi este eliberat de păcatele atroce şi de cele mai groaznice fapte din viaţa sa. Brahmanii pot obţine întotdeauna de aici roadele sacrificiilor. Din aceasta, Kshatriya pot obţine victoria în bătălii aprige. Celelalte ordine (Vaisya şi Sudra) pot obţine fii şi nepoţi dezirabili şi toate obiectele dorinţei!

SFÂRŞITUL DRONA PARVA

TRADUCERE REALIZATĂ CU: